

ఉపనిషద్వైకరము



ఓం

ఉపనిషద్ తత్వాకరము

అనువాదకులు :

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవాడు



శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రీమము
శ్రీకాళహస్తి.

1986

ఉపనిషదత్నాకరము

అనువాదికులు :

శ్రీ శ్రీ విద్యాప్రకాశనందగిరి స్వాములవాడు



శ్రీ శుక్రబ్రహ్మశ్రమము

శ్రీ కాళహస్తి

చిన్నాదు జిల్లా (ఆం. ప్ర)

గ్రంథములు కావలసినవారు ఈ శ్రీనివాస ఆశ్రమము
వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

PLACED ON THE SHELF

Date

మేనేజరు,

శ్రీశ్రీకృష్ణహస్తాశ్రమము,

శ్రీ తగ్గవలసాశ్రమము పోస్టు,

శ్రీకాళహస్తి (పి. చిల్ల) రం. ప్ర.

Pin : 517 640

ప్రథమ ముద్రణ - 1800 కాపీలు (1800)

కాపీలు రిజిస్టర్డ్

పెం : రూ.

ముద్రణము:

కాగితము ప్రెస్మెంట్,

గడ్డంగిపేరి, తిరువనంతపురం.

SRI VENKATESWARA
CENTRAL LIBRARY
RESEARCH CENTRE
Acc. No
Date
TIRUPATI

ఓమ్

పుస్తావస

ఆధ్యాత్మికవాఙ్మయమున ఉపదేశపత్రము శ్రీరామాయణములు
 రాసినవనియు, ఇది బ్రహ్మవిద్యాప్రతిపాదకములు. ముక్తికోపని
 పత్రమునకు తెలుపబడినవిధముగ ఉపదేశపత్రము గ్రంథము 169. ఈ
 మాటయ్యెడిది ఉపదేశపత్రమునకు మునుపటి పురాణ ఆర్యులతోప
 యుక్తములైనవట్టివారు, సాధుజీవుల నిరంజనము ముఖము చేయించిన
 వట్టివియు ఎగు కొన్ని ముఖ్యమైనవి ముఖ్యములు ఈ గ్రంథమునకు
 సేర్కొనబడినవి. వాని భావము తెలియటకై ఆ ముఖ్యములకు
 తెలుగు తాత్పర్యముగా డి చేర్చబడినది. పరిమార్చి శిష్టామీవులు
 ఈ ఉపనిషత్ములములను తెన్నుగ చదివి, వాని యర్థమును హృ
 దయమునఘోషించి, నైవాన్మరూపిని బడసి పరమానందము సమర్థ
 నింపరు గాక!

ఓమ్

శ్లో

ప్రకాశకులు

ఉపోద్ఘాతము

పరమపద్మేశ్వరుని వైదికవాగ్దేయము విశ్వసాహిత్యమున ప్రహేళికాము సలంకరించి జనులను విభ్రాంతిపరులగ నీర్పిడివ్వచున్నది. వేదము యొక్క అంతిమభాగమునగల ఉపనిషత్తులు బ్రహ్మతత్త్వమును, ఆత్మజ్ఞానమును తెచ్చగ ప్రబోధించుచు జనులను అనర్థముచేసి నర్తకమునకు మోరల్చుచు, దీక్షదీక్షుండి గొలుగులాభిచి చేచ్చుచు, మృత్యువునుండి అర్చితత్వమునకుఁ గొనిపోవుచు మహత్తరమైన ఉపకృతిని గావించుచున్నది.

(శ్రీ) కంఠాచార్యులవారు తమ కఠోపనిషద్భాష్య ప్రారంభమున 'ఉపనిషత్' శబ్దమునకు అర్థమును ఈ ప్రకారముగ నిర్వచించినారు—ఉప, ని, అను ఉపపద్యలు ముందుగల 'ప' ఛాత్రపు వెను మూఁగు అర్థములు కలవు.)1) విశేషణము (సాకము) (2) గతి (లభించుట), (3) తనసాదనము (శిథిలమగుట). ఉపనిషత్తులు బోధించు బ్రహ్మనిష్ఠత్వలన జరుల ఆత్మానము నాశనమగుచు, బ్రహ్మసాక్షాత్కారము లభించుచు, ముఖము శిథిలమై పోవును. ఆధ్యాత్మికవిజ్ఞానపాత్రములను బోధించునది కావునను అద్వాదీని 'ఉపనిషత్తు' అని కొందులు చెప్పుదురు.

ఉపనిషత్తులందు చేర్చినందుకైన పరమపత్ర్యములను మనవము చేయుచు వేరను, నైమదిగజీవితమునందు వానిని కార్యాన్నితమున నిర్వహించు జనులకు అపారదైర్యము, అపరిణితోత్సాహము, దివ్యమగు అనుభూతి తప్పక కలుగఁగలవు. కనుకనే శ్రీ వివేకానందులు ఈ శ్రీమది విభముగ చేర్చినందువారు—

It is strength and strength that we want is to first step in getting the strength is to uphold the Upanishads and believe that 'I am the Atman.'

'మనకు కావలసినది బలము, బలము. అట్టిబలము ఉపనిషత్ప్రతిపాదకములైన పఠ్యములను విశ్వసించుటచేతను, 'నేను ఆత్మను' అని లెక్కఁ జూచుచుటచేతను కలుగఁగలదు.'

ఈ ప్రకారముగ జనులు అట్లేన్నిశితీ దోహదమును జేయునవియు, జీవితములను సంస్కరించి బ్రహ్మసంపదములుగ నొనర్చునవియు, పరుని సారాయునిగ, జేయునవియునగు ఈ అట్టిత్తిరళతోపనిపట్టెలందఱి ఒకమనశ్శబ్దములను ముముక్షువులు తొగ్గఁగ్రహించి, అవలించి, పుష్కరూపసాక్షాత్కారమును, ఆత్మానుభూతిని లభింపి కృతార్థులగుదురు గాక!

ఓం

(శ్రీ) తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఈ గ్రంథము ప్రతి నిమిషము రూ. 5,000 లు (ఐదువేల రూపాయలు) సహాయము చేసిరి. వారికి మా కృతజ్ఞతలు.

ఇట్లు

ప్రకాశకులు

విషయసూచిత

ప. సం.	ఉపనిషత్తు శ్లోకము	పుటసంఖ్య
	ప్రస్తావన	
	ఉపోద్ఘాతము	
1.	ఈశావాస్యోపనిషత్తు	1
2.	కేనోపనిషత్తు	8
3.	కఠోపనిషత్తు	6
4.	ఋగ్వేదోపనిషత్తు	18
5.	ముండకోపనిషత్తు	30
6.	మాండూక్యోపనిషత్తు	39
7.	త్వైత్తిరీయోపనిషత్తు	41
8.	ఐతరేయోపనిషత్తు	50
9.	ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	50
10.	బృహదారణ్యకోపనిషత్తు	59
11.	ఐహోపనిషత్తు	72
12.	కైవల్యోపనిషత్తు	8
13.	కాథాలోపనిషత్తు	84
14.	శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు	84
15.	హంసోపనిషత్తు	92
16.	ఆరుణికోపనిషత్తు	98
17.	గర్భోపనిషత్తు	98
18.	నారాయణోపనిషత్తు	102
19.	పరమహంసోపనిషత్తు	104

20.	అమృతచింతామణిపద్యము	106
21.	అమృతచింతామణిపద్యము	111
22.	అభిరమచింతామణిపద్యము	116
23.	అభిరమచింతామణిపద్యము	119
24.	అభిరమచింతామణిపద్యము	119
25.	అభిరమచింతామణిపద్యము	127
26.	అభిరమచింతామణిపద్యము	127
27-1	అమృతచింతామణిపద్యము	128
27-2	అమృతచింతామణిపద్యము	128
28.	అమృతచింతామణిపద్యము	130
29.	అమృతచింతామణిపద్యము	132
30.	అమృతచింతామణిపద్యము	138
31.	అమృతచింతామణిపద్యము	145
32.	అమృతచింతామణిపద్యము	146
33.	అమృతచింతామణిపద్యము	146
34.	అమృతచింతామణిపద్యము	148
35.	అమృతచింతామణిపద్యము	154
36.	అమృతచింతామణిపద్యము	156
37.	అమృతచింతామణిపద్యము	158
38.	అమృతచింతామణిపద్యము	160
39.	అమృతచింతామణిపద్యము	161
40.	అమృతచింతామణిపద్యము	167
41.	అమృతచింతామణిపద్యము	171
42.	అమృతచింతామణిపద్యము	177
43.	అమృతచింతామణిపద్యము	202
44.	అమృతచింతామణిపద్యము	284
45.	అమృతచింతామణిపద్యము	285

46.	తెలంగాణ ముద్రాపనిపత్రి	289
47.	విద్యాపనిపత్రి	293
48.	మంజులరావోపనిపత్రి	294
49.	మక్తరామార్యుపనిపత్రి	295
50.	శరభోపనిపత్రి	296
51.	స్కందోపనిపత్రి	298
52.	ప్రితాద్విహితమహారామణిపనిపత్రి	297
53.	అద్యమతారణోపనిపత్రి	299
54.	రామరహస్యోపనిపత్రి	299
55.	రామరామకృపనిపత్రి	300
56.	నామకీర్తిపనిపత్రి	301
57.	మంగళోపనిపత్రి	302
58.	కాంక్షిలోపనిపత్రి	302
59.	నైలలోపనిపత్రి	303
60.	భిక్షుకోపనిపత్రి	303
61.	మహాపనిపత్రి	303
62.	కారీరణోపనిపత్రి	304
63.	తెలంగాణోపనిపత్రి	304
64.	పెరియార్తికోపనిపత్రి	306
65.	మహాపనిపత్రి	307
66.	మహాపనిపత్రి	307
67.	అక్షరాలికోపనిపత్రి	308
68.	అవ్యక్తిపనిపత్రి	308
69.	అవ్యక్తిపనిపత్రి	309
70.	అవ్యక్తిపనిపత్రి	309
1.	విశాఖలోపనిపత్రి	310

72.	అమృతపనిపత్తు	411
73.	అశ్వారోహణపనిపత్తు	415
74.	అంజనోపనిపత్తు	425
75.	పాద్మారాజపనిపత్తు	429
76.	అర్చనాపనిపత్తు	439
77.	పాశుపత్యుపనిపత్తు	442
78.	పరబ్రహ్మపనిపత్తు	448
79.	అవధూతపనిపత్తు	455
80.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	458
81.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	460
82.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	462
83.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	462
84.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	464
85.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	465
86.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	468
87.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	472
88.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	476
89.	గణపత్యుపనిపత్తు	484
90.	దత్తపాదపనిపత్తు	485
91.	తాళపాదపనిపత్తు	499
92.	మహాపాదపనిపత్తు	470
93.	మహాపాదపనిపత్తు	471
94.	పాదపాదపనిపత్తు	478
95.	గోపాలతామిపనిపత్తు	483
96.	శ్రీమదాశామిపనిపత్తు	475
97.	యాజ్ఞపత్యుపనిపత్తు	475

98.	వరాహోపనిషత్తు	478
99.	కాట్యాయనసౌరాష్రమత్తు	489
100.	హయగ్రీవోపనిషత్తు	501
101.	బౌద్ధోపనిషత్తు	502
102.	గారుడోపనిషత్తు	508
103.	కలిసంతకశోపనిషత్తు	504
104.	జానాశ్రమపనిషత్తు	505
105.	సౌభాగ్యలక్ష్మ్యపనిషత్తు	506
106.	సరస్వతీరహస్యపనిషత్తు	507
107.	అహ్వోపనిషత్తు	509
108.	మంత్రకోపనిషత్తు	509



శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యావహాశంకరస్వామిగారు



1. ఈ కావా స్తోత్ర ప ని ష త్తు

- 1 ఈ కావాస్య మిదం సర్వం యత్కించ జగత్కాం జగత్ ,
తేన త్యక్తేన భుజ్జేతా మా గృహః కస్య స్వీధ్యనమ్. 1

ఈ చరాచర ప్రపంచమంతయు పరమేశ్వరుడచే (సరమా
త్యచే) వ్యాపింపబడియున్నది. త్యాగభావముతో అనుభవింపుము,
ఇతరుల భావాలను కోరకుము.

- 2 అసుర్యా నామ తే లోకా అన్యేన తమసాహచర్యా,
తాంస్తే ప్రేత్యాభిగచ్ఛన్తి యే తే చాత్మహనోజనాః. 2

అసుర సంబంధములగు లోకములు అజ్ఞానరూపముగు అంధ
కాలముచే వ్యాపింపబడియున్నవి. అత్మజ్ఞానము లేకపోయి అనే
అసుర లోకములందే జన్మించుచుండును.

- 3 త్వదేజతి తన్నైజతి తద్దూరే తప్సన్తిశే,
తదస్తరస్య సర్వస్య తదు సర్వస్వాస్య కాశ్యాతః. 3

అత్మ వృత్త్య పరార్థరూపమును చలించును. పాస్తవముగ
(అభిప్రాయవృత్తిచే) చలించును. అజ్ఞానమును అది మరలముగ
మారుచును. జ్ఞానముగ నమీపముగనే యుండును. ఆ యాత్మ ఈ
నదు క్త జగత్కియైశ్చ. బాహ్యభ్రష్టంకరమందును గూడ వ్యాపించి
యున్నది.

4 యస్తు సర్వాణి భూతాన్యాత్మవైవాసుపశ్యతి.

సర్వభూతేషు చాత్మానం తతో న విజగుప్సతే. 6

ఏవయం నమస్త ప్రాణులను తన ఆత్మయందే చూచునో, అట్లే నమస్త ప్రాణులందును తన ఆత్మనే కాంచునో, అట్టివాఁడు (సర్వాత్మదర్శనము వలన) జేయి ద్వేషింపఁడు.

5 యస్మిన్సర్వాణి భూతాన్యాత్మైవాభూద్విజానతః,

తత్ర కో మోహః కః శోక ఏకత్వమనుపశ్యతః. 7

ఏవయం నమస్త ప్రాణులను తన ఆత్మగనే తెలిసికొనునో, అట్టి ఏకత్వానుభూతిచే అతని కింక మోహ మెవఁడు? శోక మెవఁడు?

6 అన్తం తమః ప్రవికన్తి యేఽవిద్యాముషానతే 11

అవిద్యను ఆశ్రయించువారు అజ్ఞాన మను అంభకారమందే ప్రవేశించుదురు.

7 విద్యయాఽమృత మున్నతే. 11

ఆత్మజ్ఞానముచే మమకారము అమృతత్వమును (మోక్షమును) పొందుచున్నాఁడు.

8 హిరణ్మయేన సాత్రేణ సత్యస్యాపి హితం ముఖమ్,

తత్త్వం ఛాషన్పపావన్తు సత్యధర్మాయ దృష్టయే. 15

ఓ పరమాత్మా! బంగారుపాత్రచే (మోహకరములగు పదార్థములచే) సత్యముయొక్క స్వరూపము కప్పఁబడియున్నది. కాబట్టి సత్య, ధర్మముల సాక్షాత్కారము కొఱతై అద్దానని (భవాద్యైవ) తొలగించుము.

॥ అగ్నే వయ సువథా రాయే అస్మిన్విశ్వాని దేవ
 వయవాని విద్వాన్,
 యయోధ్యస్త్వజాహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమః
 ఉత్తిం విధేమ. 18

ఓ అగ్నిదేవా! నన్ను సన్మార్గమునకు నీనికొని పోము.
 నీవు నమస్త్ర జ్ఞానమును, మా కర్మలను తెలిపివేయించువాడవు.
 మా పాపములను నశింపజేయుము. దానివలన మేము పరిశుద్ధుల
 మగుదుము. మేము నీయొక్క ఉత్తమ స్మరమును భక్తితో
 చేయుదుము.

2. కేనోపనిషత్తు

1 శ్రోత్రస్య శ్రోత్రం మనసో మనో యద్వాచో
 హవాచం స ఉ ప్రాణస్య ప్రాణః
 చక్షుషశ్చక్షు రతిముచ్య దీరాః
 ప్రేత్యాస్మిల్లోకాదమృతా భవన్తి. 1-2

వీటి శ్రోత్రమునకు శ్రోత్రమో, మనస్సునకు మనసో,
 వాక్కునకు వాక్కో, ప్రాణమునకు ప్రాణమో, శ్చక్షుసునకు
 శ్చక్షుమో అదియే (అభిప్రాయ) పరబ్రహ్మము. నీరులగువారు ఈ
 లోకస్థులైన వీటిని ఈ లోకమునుండి (కరికమునుండి) వెలువడి
 జననమరణ రహితము అగుచున్నామి.

2 ప తత్ర చక్షుర్గచ్ఛతి స వాగ్గచ్ఛతి సో మనో
 స విద్యో స విజానీమో యతైతదను శిష్యో

దస్యదేవ తద్విదితాదతో అవిదితా దధి

ఇతి శుశ్రుమ పూర్వేషాం యే న ప్రవ్యాఖ్యచచక్షిరే.

1-3

అబ్రహ్మము నొకట శ్రేయము పోవుటలేదు. వాక్కు-
పోవుటలేదు. మనస్సు పోవుటలేదు. కాబట్టి దాని (శౌతక
వస్తువును వలె) ఎఱుంగలేదు. ఏ ప్రకారము ఈ బ్రహ్మమును
ఇతరులకు చెప్పవలెనో తెలియలేదు. అబ్రహ్మము తెలియఁబడు
ప్రపంచముకంటె ఎఱుంగనే యున్నది. మఱియం తెలియఁబడి
అవ్యాఖ్యతయ.కంటెను ఉత్తముయైంది. ఈ ప్రకారమున ఏ అదా
ద్యులు అబ్రహ్మమును గుర్చి మాకు చెప్పిరో, అ పూర్వాచా
ర్యుల వాక్యములను శ్రవణ నిమగ్నము.

3 యస్యనసా న మనుజే యేనాహుర్మనో మతమ్

తదేవ బ్రహ్మ త్వం విది నేవం యదీదముపాసతే.

1-5

ఏది మనస్సులేత మననము చేయఁబడఁజాలదో, యేదేత
మనస్సు మననశక్తి గలదిగా చెప్పుదురో దాని నీవు బ్రహ్మ
ముగా నెఱుఁగము. ఏ యా (అధ్యక్షుడును) మనస్సును, దాని
అధిపతితను జనులం ఉపసించుచున్నారో, ఇది బ్రహ్మము కాదు.

4 యస్మామతం తస్య మతం మతం యస్మ న వేద సా

అవిజ్ఞాతం విజానతాం విజ్ఞాత మవిజానతామ్. 2-3

ఎవఁడు బ్రహ్మమును తెలిసికొనఁబడఁజాలనిదిగ ఎఱుంగునో
అతఁడు బ్రహ్మమును గుర్చి తెలిసికొనఁబడఁడు. ఎవఁడు బ్రహ్మ
మును (శౌతకవస్తువును వలె) తెలిసికొంటివని యెఱుఁగినో అతఁడు
బ్రహ్మము నెఱుఁగనివాడే యగును. కాబట్టి (విశాఖా వృత్తి

2. కళోపనిషత్తు

5

వహ్నిశ్చమును వలె బ్రహ్మమును తెలిసికొనామని తలంచువారు ఏమియు తెలియనివా రనియు, బ్రహ్మమును (వృక్కపక్షివ్రును వలె) తెలిసికొను బాలమని చెబుచునువారు తెలిసినవా రగయ ఎఱుగక పలయును.

5 ఇహ చేదవేదీ వథ సత్య మస్మి
స చేదిహవేదీ న్యహతి విసప్తి,
భూతేషు భూతేషు విదిత్యధిరా,
ప్రేత్యాస్మాల్లోకా దమృతా తపన్తి.

2-5

ఈ మనుష్యజన్మయందు పరమాత్మను సూక్ష్మ తెలిసికొని సకా, అతనికి వత్తమైన బ్రహ్మసంపత్తు సిద్ధించుచున్నది, అ బ్రహ్మారముగ. ఈ జన్మయందు భగవంతుని సూక్ష్మ తెలిసికొనినచో, గొప్ప మినాళము సంభవించుచున్నది. భీమలగువారు సమస్తభూత కోట్ల యందును అద్వితీయాత్మ్యమును తెలిసికొని ఈ లోకము నుండి (కీరకమించుచు) వెళ్లి బ్రహ్మ మరణ రహిత లగుచున్నారు.

3. క తోఃప నిష త్తు

1 యే యే కామా దుర్లభా మర్హ్యలోకే
సర్వాన్కామాం కృందతః ప్రార్థయన్స్వ,
ఇమా రామా స్సరథా స్సమార్యా
స హేద్యతా లంఘనీయా మనుష్యాః,
అథి ర్మత్స్యిత్రాః పరిచారయన్స్వ
సచిరేతో మరణం మాఽనుప్రాప్తీః.

1-25

(యదుర్లభ్యానా - ఓ పచిరేతా!) ఈ మనుష్యలోకమున ఏయే విషయభోగములు మానవులకు దుర్లభములై యున్నవో వాని పొందిని నీ కిచ్చెదను, కోరుకొనుము. కఫములు, పండ్ల

వాద్యములు, మందరస్త్రిలు మానవులకు చాల దుష్టభములు.
 నేను నీ కొనకు వీరితో ముఖముగ నుండుము. కాని మృత్యు
 పును సూరిని హృదయ మరల అనుగ్రహము.

2 శోభావా మర్త్యస్య యదస్తైతత్

నర్వేన్ద్రియాశాం జరయన్తి తేజః,

అపి నర్వం జీవితమల్పమేవ

తవైవ వాహోస్తవ పృథ్వీగీతే.

1-28

(వది కేటెటె - 5 యమభర్తృణాం) మీరు చెప్పినవి వశ్య
 రములు. పైగా అవి మానవుని కర్మలక్షణములలోఁ గల తేజ
 మ్మును నశింపఁజేయునవి అయి యున్నవి. మానవుని జీవితము
 తిరు అతి స్వల్పము. కావున మీ రొనర్పఁదలండు గుణమును
 పృథ్వీతమలను మీ సొంతిని ఉంపఁదలం !

3 అధీర్యతామమృతానాముపేత్య

ధీర్యస్యర్త్యః ర్వధఃప్థుః ప్రజాపన్,

అభిధ్యాయన్ పర్వరతి ప్రమోదా

నతిధీర్ఘేజీవితే తోరమేత.

1-28

మిశ్రమునకు : అమృతజీవుల యొక్క నే, వారినుండి
 ఉన్న పేత్య ప్రయోజనమును పొందగలరని తెలిపిపోయినది
 మానవుని. పృథ్వీగీత ముఖమును కాగుగ విమర్శించి తెలిపిపోయిన
 ననునది ఎఱుగును ఆపద్ధులు కావలెనని కోరెనును !

4 అస్యచ్చేంద్రియోఽస్యదుత్తేప ప్రేయస్తే

ఉభే నానార్థే పురుషం నీనీతః,

తయోః ప్రేయ అదదానస్య సాధు భవతి

హియతేఽర్థాద్య ఉ ప్రేయో పృథితే.

2-1

లోకములో ఒకటి శ్రేయస్సు నొసంగునది, మనముకలి
దానికంటె విలక్షణమైనది శ్రేయస్సు నొసంగునది అని రెండు కలర్లు.
భిన్నార్థములు కల ఈ రెండును మనముని చెంతకు వచ్చి చేరు
చున్నవి. ఇందు శ్రేయస్సును అనుసరించుచున్నాకే శుభము కలు
గును. శ్రేయస్సును వాంఛించువాడగు గమ్యస్థానమును పొందఁ
జాలఁడు.

5 శ్రేయశ్చ ప్రేయశ్చ మనుష్యమేతన్తౌ
సంపరీత్య వివిసక్తిరీరకః,
శ్రేయో హి నీరోఽతి ప్రేయసో
వృణోతే ప్రేయో మన్తో యోగక్షమాద్వృణోతే. 2-2

(యనుభవ్యరాజ - 5 వదికీర్తుణా!) శ్రేయస్సు, ప్రేయస్సు
అను రెండును మనముని సమీపించును. వివేకవంతు లీ రెండిటిని
చక్కగ చూచింది ఒకదానినుండి మరొకదానిక దానిని పోలు చేయు
దును. అందు శ్రేయస్సును మాత్రమే భీషణుని కోరుకొనును.
మంచులుత్తిగలవాడగు రాగత్యుష్టులకు లోకై శ్రేయస్సునే కోరుకొని
బంధవసుండు చిక్కకొనును.

6 స త్వం ప్రియాన్ప్రియరూపాంశ్చ
కామా సఖిధ్యాయ స్స చిశేతోఽత్యప్రాక్షి,
నైకాం స్పృశ్యాం విత్తమయీ మదాప్తో
యస్యాం మజ్జన్తి బహవో మనుష్యాః. 2-3

ప్రియరూపములు కలిగియున్నవియ, రామ్యములును అవి
విచయములను నీవు గొనుగ వచ్చింది వాని త్యజించితిని. మను
జులు ఏ భాగము ననుసరించి గ్రహింపవలెనన్నారో అట్టి విత్తమును
మాన్యమును నీవు చేపట్ట లేదు.

7. దూతమేతే విపరీతే విపూదీ బవిద్యా

యా చ విద్యేతి జ్ఞాతా,

విద్యాతీప్సివం పదిరేతసం మన్యే

స త్వా కామా బహవో లోటుపస్త.

2-4

విద్య, అవిద్య అను ఈ రెండును సురదూరములును, భిన్న ప్రయోజనకరములును అయి యున్నవి? లోక కామ్యవస్తువుల నిచ్చుదనని తెలివినను వానిని లాంగకపోవుట వలన పదిరేతలను విద్యను ముహూర్తిగ జూచుచున్నాడని భావించదను.

అవిద్యాయామస్తరే పర్తమానాః

స్వయం ధీరాః పట్టితం మన్యమానాః,

దన్త్ర్యమ్యమానాః పరియన్తి మూఢా

అన్తేనైవ నీయమానా యథాన్తాః

2-5

అవిద్యయింథు వసింధును, తామే పండితుల నగు, విదేక వంతుల నగు ధీరులును కర్వముతో నిండియుండు మూఢులు గ్రుడ్డివారివంటి జోపు గ్రుడ్డివారి వలె తిరుగుచు చున్నాడు.

8 స సాంపరాయః ప్రతిభాతి కాలం

ప్రమాద్యస్తం విత్తమోహీన మూఢమ్,

అయంతోఽగో నాస్తి పర ఇతి మానీ

పునః పునర్వశమాపద్యతే మే.

2-6

ప్రమత్తుడగు అల్లానికి భవమోహమున ముగ్ధుడై జన్మించు పర లోక మార్గము భ్రాంశముగను, ఇదియే వా స్తవమగు లోకము, పరలోకము లేదు. అని తలంచువాడు. మరల మరల నా పశమగు చున్నాడు.

10 శ్రవణాయాపి బహుభి రోన్య స లభ్యః

శృణ్వన్తోఽపి బహవో యం స విద్యుః,

అశ్చరోన్య పత్రా కుశలోఽన్య లద్ధాఽఽ

శ్చరోన్య జ్ఞాతా కుశలానుశిష్టః.

2-7

అత్మను సూర్పి వినుటకుఁ జాలేమను లభ్యము కాదు. బహవో వినుపట్టికని దానిని చక్కగ తెలిసికొన లేదు. దీనిని గుఱించి చెప్పువాడు అశ్చర్యపఠుఁడను. విద్యవాఁడు అతి సూక్ష్మ బుద్ధి కలవాఁడు. సమస్యఁజైవ జ్ఞానిచే ఉపదేశింపఁబడి దానిని గొనుగ అవగాహన చేసికొనువాఁడు కుచ అశ్చర్యపఠుఁడని యగును.

11 స సరేణావరేణ ప్రోక్త ఏష

సువిశ్లేయో బహుధా చిన్త్యమానుః,

అసంఖ్యప్రోక్తే గతిరత్ర నాన్త్యతీయా

స్థితర్కస్య మణుప్రమాణాత్.

2-8

ఆత్మానుభవము లేనివాఁడు అత్మను సూర్పి కలు విధముల ఆలోచించి ఉపదేశించినను అత్మ మెప్పుటిని పరిగొ తెలిసికొను బహుభావగుఁడును. అట్టివానికంటె విలసిల్లఁప వానిచే ఉపదేశింపఁబడిన తప్ప దానిని తెలిసికొను మార్గము లేదు. అసూక్ష్మ వస్తువుకంటె సూక్ష్మతమమైన ఈ అత్మను సూర్పి తర్కించుటకు కీలులేదు (అది అనుభూతికి సంబంధించిన విషయము కాబట్టి).

12 నైషా తర్కేణ మతిరావసేయా

ప్రోక్తానైవైవ సుజ్ఞానాయ ప్రేష

2-9

ఈ ఆత్మజ్ఞానము తక్కువగా వ్యాపించుటచేత జాలము-
బులయొకటి (వర్ణవృత్త) ఉపదేశించి తివ్రమైన భక్తి మంత్రముగా
తెలియబడగలదు.

13 జానామ్యహం శేవధిరిత్యనిత్యం

న హ్యద్రుదైః ప్రాప్యతే హి ద్రుపం శక్. 2.10

భవము అనిత్యమని నాకు తెలియును. నిత్యమగునది అనిత్య
మైన దానివ్యాపించుటచేత కదా!

14 కామస్యోష్టిం జగతః ప్రతిష్ఠాం

త్రతోరానస్త్య మభయస్య పారమ్,

స్తోమం మహాదురుగాయం ప్రతిష్ఠాం

ద్యష్ట్యా భృత్యా దీరో నదితేతోఽత్యస్రాక్షి. 2.11

కోరిక లన్నిటిని నెఱవేర్చుకొనుట లోకముయొక్క స్వభా-
వము. కర్మ లన్నిటియొక్క శాస్త్రనిధియు, భయరహితమైన
జీవము మృత్యువునకును, అది చాల గొప్పది. మహా విశ్రాంతి
స్థానము. తదితముయొక్క ఆశ్రయమైన అజ్ఞానాన్ని చూచి ఓ,
నదిగోరువా! నీవు దృఢమైన సంకల్పముతో ప్రాపంచిక విషయ
ములను విరమించుకొనితివి.

15 తం దుర్వర్ణం గూఢ మనుప్రవిష్టం

గుహాహితం గహ్వరేష్టం పురాణమ్,

అధ్యాత్మయోగాధిగమేన దేవం

మత్వా దీరో హర్షలోకా జహతి. 2.12

దర్శించుటకు కష్టసాధ్యమైనదియు, నిహితమైనదియు, శరీర
ములో ప్రసరించుచున్నదియు, హృదయ గహ్వరయందున్నదియు,

అనాదియు, అంతర్యామియు అయిన ఆ ఆధ్యాత్మికశక్తి మును, దేవ
దేవుని మునుము చేసికొనుచు ధ్యానించు భీరుడు ముఖమఖియమును
త్యజించివేయుచున్నాడు.

16 సర్వే వేదా యత్పద మామసన్తి

తపాంసి సర్వాణి చ యద్వదన్తి.

యదిచ్చవో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి

తత్తేజదం సంగ్రహేణ బ్రహ్మోమిత్యేతత్. 2.16

నేరము లన్నియు ఏ బ్రహ్మపదమును శీరితపరమావధిగ చేర్చు
నుచున్నవో ఏది తపస్సు లన్నిటియొక్క. పరమావధిగ చెప్పబడు
యన్నదో, దేనిని పొందగలగదినవలె జనులు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును
చరిపాలించుచున్నారో, కానిది సంతేజముగ 'హిమ్' (వ్రణవస్త్రము) చ
వరబ్రహ్మము) అని నీకు చెప్పవచ్చును.

17 ఏతద్ధ్యేవాక్షరం బ్రహ్మ ఏతద్ధ్యేవాక్షరం పరమ్,

ఏతద్ధ్యేవాక్షరం జ్ఞాత్వా యో యదిచ్చతి తస్య తత్.

2.16

అక్షరమైన ఆదియే బ్రహ్మము. అదియే అన్నిటికంటెను
గొప్పది. ఈ అక్షరమును బ్రహ్మమును తెలిసికొనవలెను. దేనిని
జ్ఞాని పొందగలగలడు.

18 ఏతదాలమ్పనం శ్రేష్ఠమేతదాలమ్పనం పరమ్,

ఏతదాలమ్పనం జ్ఞాత్వా బ్రహ్మలోకే మహియతే.

2-17

ఈ బ్రహ్మము (అత్మ) శ్రేష్ఠమైన యుగము, అది వదో
తృప్తిప్రసాదమిది. కానిది 'తేనోనో'నామము బ్రహ్మలోకమున
పూరించబడును.

- 19 స జాయతే మ్రియతే వా వివర్షిన్మాయం
కుతర్హిన్న బహుష కర్హిత్,
అథో నిత్యః కాశ్వతోఽయం పురాణో
స హన్యతే హన్యమానే శరీరే.

2-18

జ్ఞానవ్యసూచకుని ఈ బ్రహ్మము (అత్మ) పుట్టుటలేదు. మర
ణించుట లేదు, ఇది దేనినుండియు ఉత్పన్నమైనది కాదు. దీనినుండి
ఏమీయు ఉత్పన్నమగుటయు లేదు. ఇది జన్మరహితమైనది, నిత్యమై
నది. కాశ్వలోమైనది, అనాదిమైనది. శరీరము పరించువృత్తికి ఈ
అత్మ లభించుట లేదు.

- 20 హస్తా చేన్యన్యతే హస్తం హతశ్చేన్యన్యతే హతమ్,
ఉథౌ తౌ స విజానీతో నాయం హస్తీ స హన్యతే.

2-19

శంఖవాలు రాను చుట్టుచున్నానని కాని, తంతువలనవాలు
రాను తుపోవుచున్నానని కాని తలంచుచో హస్తవృక్షము అత్మ
యగునా నేనుదెహ తెలియదు. ఈ అత్మ చందము. శంఖవలన.

- 21 అథో రజీయాన్యహతో మహియా
సాత్మాన్య ఇన్తో శ్చిహితో గుహాయామ్,
త మక్రతుః పశ్యతి వీతలోలో
ధాతుః ప్రసౌరాన్యహిమాన మాత్మనః.

2-20

అత్త అంబువుగలెను మాన్యుమైవది. మహాత్మరమైవ బాని
కలెను మహాత్మరమైవది. అది పమమ్మ పాఠాలమొక్క. హృదయ
మందును ఉన్నది. కోరికలు లేనివాఁడు ముఖంహితమైన ఇంద్రియ
శుద్ధి, మహాశుద్ధివ్యాసా అత్తయొక్క. నమోమను అనుభవించును.

22 అసీనో దూరం ప్రణతి శయానో యాతి సర్వతః.

2-21

అత్త ఒకచోట ఉన్నను దూరముగ పోగలడు. సరసి
యన్నప్పటికీ వచ్చిస్తానని చెల్లగలడు.

23 అశరీరం శరీరేష్వనపశ్యేష్వపస్థితమ్,

మహాస్తం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి.

2-22

సర్వరమైనైవ శరీరమాలలో ఉన్నప్పటికిని ఈ అత్త శరీ
రము లేనిది. చాల గొప్పది. సర్వవ్యాపి. అట్టి అత్తను తెలిసికొని
ధీరుడగువాఁడు దుఃఖించడు.

24 నాయమాత్మా ప్రపంచేన లభోఽ

న మేధయా న విహునా క్రుతేన,

యమే నైష పృణతే తేన లభ్య స్తనైష

అత్మా విపృణతే తనూం స్వామ్.

2-23

ఈ అత్త ప్రపంచముచేతల గా, మేధాశక్తిచేతల గా,
అనిక శ్రమము చేతలగా లభించదు. అత్త ఎవని (నీ పాదపు)
కోయిమహా అభిధి అది అత్తగా తెలియదు. అట్టి వాడికి ఆ
అత్తతన నిజమగు పదము అభివ్యక్తము చేయును.

- 25 నావిరతో దుశ్చరితాన్నాశాస్తో నా సమాహితః,
నాశాస్త్రమానసో వాపి ప్రజ్ఞానేనైవ మాఘ్నయాత్.
2-24

దుశ్చరితకర్తవ్యము నుండి విరమించనివారు, శాంతిలేనివారు,
ఏకాగ్రచిత్తము లేనివారు, అశాంతమానసులు ప్రజ్ఞానేనైవమను
అర్థము అవయవాలగు.

- 26 మృత్యుర్యపోషనేచనం క ఇత్థా వేద యత్ర సః.
2-25

ఇట్టి మృత్యువు ఉపసేవనదాకా (ఏది మృత్యుభావ
నను విగ్నాదింప బారికదో) అట్టి అత్యుచితమైనదో ఎవరికి
తెలియదు! (సామంతిక వస్తువాలములో చిట్కొనిన అట్లాది
అర్థము నుండి తెలివిగొనుట కష్టమని భావము.)

- 27 ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవ తు,
మద్ధిం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవ చ.
3-3

అర్థి రథినుడొక్క యజమానుడు... శరీరము రథము,
అర్థి సారథి. మనస్సు కర్మకులైన తెలివిగొనుడు.

- 28 ఇన్ద్రియాణి హయానాహుర్విషయాస్తేషు గోచరాన్,
అత్యేన్ద్రియ మనోయుతం తోస్తేత్యాహుర్మనీషిణా.
3-4

ఇన్ద్రియములు విషయములు. ఇన్ద్రియగోచరములలో విషయ
ములు హయానా, శరీరము, ఇన్ద్రియములు, మనస్సు అనువాగతో
కలిసియున్న అర్థి హయానా విషయములు శరీరము.

29 యస్త్వవిజ్ఞానవాస్త్వ త్వయ్యరేస మనసా నదా,
తస్యేన్ద్రియాణ్యపశ్యాది దుష్టాశ్వా ఇవ సారథే.

3.5

విజ్ఞానము కలవాడ ను, అయత్నమును మనస్సుకలవాడ ను, తన అన్ద్రియములను సారథియొక్క- ఇట్లే గుఱుము-యలె అనుకొన్నట్లుగా యింద ను.

30 యస్త్వ విజ్ఞానవా స్పృహతి యరేస మనసా నదా,
తస్యేన్ద్రియాణి పశ్యాది పశశ్వా ఇవ సారథే.

3.6

విజ్ఞానము కలవాడ ను, అయత్నమును మనస్సు కలవాడ ను, అన్ద్రియములను స్పృహించుట పోలిపోయెత్త- మనదన్ద్రియములయలె తన పశువులలో నుండు ను.

31 యస్త్వవిజ్ఞానవా స్పృహత్యమనస్కః నదాఽశుచిః,
స స తత్పద మాహ్నోతి సంసారం చాదిగచ్ఛతి.

3.7

విజ్ఞానము కలవాడ ను, తన అవస్థితమైన మనస్సుకలవాడ ను, అన్ద్రియములను సంపదలయలె, అహ్నివాల్-మనసారంభము నీ నుండునను.

32 యస్త్వ విజ్ఞానవా స్పృహతి నమనస్కః నదా శుచిః,
స స తత్పద మాహ్నోతి యస్మాద్భూయో
స జాయతే. 3.8

విజ్ఞానము కలవాడ ను, నదా మద్భిత్తిమైన మనస్సుకలవాడ ను, అన్ద్రియములను అన్ద్రియములను సంసారము నుండునను.

33 విజ్ఞానసారథి రజస్తమనః ప్రగ్రహవా స్మరః,
సోఽథ్వనః పార మాప్నోతి తద్విజ్ఞః పరమంప

ఎవనికి విజ్ఞానమను సారథియు, స్వాధీనములో న
మనస్సు అను గొప్పమును దింగునో, అప్రహేళ, శివతత్వమా
యెంత గమ్యమును విష్ణునరమును (సర్వవ్యాపక అర్థవచన
పొందుచున్నాడు.

34 ఇద్రియేభ్యః పరా హ్యర్థా అర్థేభ్యశ్చ పరం మ
మనస్తమనా ముద్ధి త్పుణే రాక్యా మహస్పదః.

3-

35 మహతః పర మస్మక్త మవ్యక్తా త్పురుషః పరః,
పురుషాన్న పరం తింది త్సా కాష్ఠా పా పరా గః

3-

ఇంద్రియములకంటె పరార్థములు గొప్పవి, పరావ్యక్త
కంటె మనస్సు గొప్పది, మనస్సుకంటె ముద్ధి గొప్పది, ముద్ధిక
మహత్తరములు అర్థ (హితార్థగమ్యులు) గొప్పది, మహత్తరమ
అర్థకంటె అవ్యక్తము గొప్పది, అవ్యక్తముకంటె పురుషుడు (
మాత్మ) గొప్పవాడు, పురుషునికంటె గొప్పది మిగిలినదియులే,
అదియే అన్నిటిని పరా కాష్ఠ, అదియే పరమగమ్యము.

36 ఏష సర్వేషు భూతేషు గౌరవోఽత్మా స ప్రకాశతే,
పృథగ్గతే త్పుగ్గయా మధ్యా సూక్ష్మయా సూక్ష్మై

పరికి, 3-1

నమస్క ప్రాజులందును నిరూపముగ నుండుటచే ఈ ఆత్మ అందరికను కనుపించుట లేదు. కాని సూక్ష్మదర్శులగు వానికి తమ సూక్ష్మబుద్ధితే ఈ ఆత్మ కానుపించుచున్నది.

37 యచ్చేద్వాక్యసనీ ప్రాజ్ఞస్త ద్యచ్చే జ్ఞాన ఆత్మని,

జ్ఞాన మాత్మని మహతి నియచ్చే

త్వద్యచ్చేద్వాస్త ఆత్మని.

3-13

ప్రజ్ఞానంతులగు వాక్కును మనస్సునందును, మనస్సును బుద్ధియందును, బుద్ధిని మహావాక్యయందును, మహావాక్యము కాంత మగు ఆత్మయందును నిమగ్నము చేయువారు.

38 ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్య పరాన్నిబోధత,

హిరస్య ధారా నిళితా దురత్యయా

దుర్గం పథ స్తత్కవయో వదన్తి.

3-14

తెమ్ము! మేలకొనుము. ఉత్తిష్ఠులగు గురువులను సమీపించి ఆత్మనుగూర్చి తెలిసికొనుము. ఆ భూర్లము కత్తియొక్క పదనైన అందువలె కాకుటకు కష్టమైనదని పెద్దలు చెప్పుదును.

39 అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం

తథాఽరసం నిత్య మగచ్ఛపచ్చ యత్,

అనాద్యసప్తం మహతః పరం ధ్రువం

నిచాయ్య తం మృత్యుముఖాత్ప్రముద్యతే. 3-15

ఆత్మ శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు లేనిదియు అవ్యయమైనదియు, నిత్యమును, అనాదియు, అభంతమును, మహత్వ కంఠము గొప్పదియు, నిశ్చలమును అయియున్నది. అట్టి ఆత్మను

తెలిసికొనవలెను మృత్యుముఖమునుండి తెప్పగ విడుదల చేయు
చున్నాఁడు.

40 పరాశ్చి తానివ్యతృణ తన్వయంభూ

స్తస్మాత్పరాజ్పశ్యతి నాస్తరాత్మన్,

రశ్మి ధీరః ప్రత్యగాత్మాన మైశ

దాప్నోత్తచక్షు రమృతత్వ మిచ్ఛన్,

4-1

బ్రహ్మజ్యేష్ఠుఁడు ఇంద్రియములను బయటకు పోవువానిగా
వీర్చుట చేసెను కాని మనుష్యులకు బ్రహ్మసూక్ష్మములచే
చూడఁగలగువాఁడు. అంతరాత్మను చూడఁజాలకున్నాఁడు. కాని
అమృతత్వమును పొందెను విశాఖా ధీరుఁడు తన శ్రేతములను
లోనికి త్రిప్పుకొని దృష్టిని అంతర్ముఖ మొనర్చుకొని అంతరాత్మను
చూడఁగలను.

41 పరాచః కామా నమయన్తి కాలాస్తే

మృత్యోర్యన్తి వికతస్యపాశమ్,

అథ ధీరా అమృతత్వం విదిత్వా

ద్రువ మద్రువేష్విహ స ప్రార్థయన్తే.

4-2

కొలను (అడ్డూనులు) కామ్యములగు నివలనుముఖములను,
పెంబడిగును : విశాలమును మృత్యుపాశములో తురిల్కా ను
చున్నాఁడు. కాని ధీరులగువాఁడు అశశ్వత వస్తువుల మధ్య నిశ్చల
మగు అమృతత్వమును (అర్జును) తెలిసికొని ఈ ప్రహరమున
ఏ పశ్చాత్తాపము కలిగినందును.

42 యేన హిపం రసం గన్తం

శబ్దోస్సప్త్యంశ్చ నైఘోషాన్,

ఏతేదైవ విజానాతి కిముత పరిశిష్యతే, ఏతదైవతత్.

4-3

జేహితే రూపము, రసము, గంధము, శబ్దములు, స్పర్శ, మైథునము మున్నగున పన్నియు తెలియజూచునట్లునో, అట్టి అర్థితు తెలియజూచునది ఈ ప్రపంచమున ఏది కలదు ? ఇదియే నిత్య తెలిసికొనగోరవలె ఆ అర్థు అయియున్నది.

43 స్వప్నాస్తం జాగరితాస్తం చోథో యేనానుపశ్యతి,
మహాస్తం విభుమాత్కాసం మత్వా ధీరో న శోచతి.

4-4

జాగరత్స్వప్న భేదంబు వివక్షింపజూచి ఏ అర్థుత్వానా తెలియజూచునట్లునో, అట్టి పర్యవ్యాప్తియగు మహాత్మిరమైన అర్థును తెలిసికొని ధీరుడు శోకింపడు.

44 యదేవేహ తవముత్ర యదముత్ర తదన్విహ,
మృతోఽః స మృత్యుమాప్నోతి య ఇహ నానేవ

పశ్యతి. 4-10

ఏది (ఏ అర్థు) ఇచట (ఈ లోకమున) ఉన్నదో, అదియే అచటను (హలోకమునను) కలదు. ఏది అచట కలదో, అదియే ఇచటను ఉన్నది. ఇచట కేదముద్ధి ఎవనికీ కన్పించునో, అతడు మూటిమాటికి మృత్పిండ్లవలె పొందడు.

45 మనసైవేదమా ప్రవ్యం నేహ నానాస్తి పించన,
మృతోఽః స మృత్యు మాప్నోతి

య ఇహ నానేవ పశ్యతి.

4-11

మనస్సుతో మాత్రమే దీనిని (అత్మను) పొందవలెను. ఇందు అనేకత్వము లిదియైనను లేదు. ఇందు అనేకత్వము ఉన్నట్లు ఎవనికి గోచరించునో అట్లుగా లోక మృత్యువునుండి ముక్తియొనగ మృత్యువును పొందును.

- 43 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో మద్య అత్మని తిష్ఠతి,
రూఢానో భూతభవ్యస్య స తతో విజానుస్సతే

ఏకదైవత్ 4-12

బొటప్పనేలి పరిమాణము గల పురుషులు శరీరములలో ఉన్నారని ఈ పురుషులు భారతాల, భవవ్యత్యాలములకు అధిపతి యగుటచే ఇత ఎవనికి భయములేదు. ఈరీతి ఆ అత్మ.

- 47 అజ్ఞాప్తమాత్రః పురుషో జ్యోతిరివా భూమతః
రూఢానో భూతభవ్యస్య స వీవాద్య

స తి శ్రవః ఏకదైవత్.

4-13

బొటప్పనేలి పరిమాణము గలది భూతభవవ్యత్యాలములకు అధిపతియగు పురుషులు పొగడని అగ్నివంటివారు. ఈవారు, శ్రేష్ఠులైన శరీరములందైన తరుణ కలుగు. ఈరీతి ఆ అత్మ.

- 48 యథోదకం శుద్ధే శుష్కమాస్థితం తాదృగేవ తపతి,
ఏవం మునే ర్విజానత ఆత్మా తపతి గౌతమ.

4.15

(పరోక్షాగ్) నిర్మలమగు బయట నిర్మలమగు బయందు పడి నీటిలో నీకమగుట్లు భూమిమీద వినియోగింపు అత్మకు ఏక బ్రహ్మమే యగుచున్నది.

49 పుర మేరాదశద్వార మజస్యాపక్రచేతసః,
అనుష్ఠాయ న శోచతి విముక్తశ్చ విముచ్యతే
ఏ తద్వైతత్.

5-1

నిర్ముగ్ధుడు పైతన్యగూఢుడు నగు ఈ అజాని పునమునకు
వదునొకండు ద్వారములు కలవు. ఈ అజాని భ్యాసించినవారికి ఇక
శోకము లేదు. అతడు అజ్ఞానబంధనమునుండి విడుదల నొంది
స్వాతంత్ర్యమును పొందును. ఈతడే ఆ ఆత్మ.

50 న ప్రాణేన నాపానేన మర్త్యే జీవతి కశ్చన,
ఇతరేణ తు జీవన్తి యస్మిన్నేతా పుష్కారితా.

5-5

ప్రాణముచే గాని అపానముచే గాని ఏ మమకారుడు జీవిం
చుట లేదు. వీరికంటె విలువైనదై, వీరికి ఇతరులైన దానిచేతనే
(ఆత్మచేతనే) జీవించుచున్నాడు.

51 య ఏష సుప్తేషు జాగర్తి తామం

రామం పురుషో నిర్విమాణః,

తదేవ కుక్రం తద్రహ్మ

తదేవామృతముచ్యతే.

తస్మిం లోకాః త్రితాః సర్వే

తదునాత్మేతి కశ్చన

ఏతద్వైతత్.

5-8

జనులు నిద్రించునపుడు కూడ స్వప్నమందు వివిధ కామ్య
వహాగములను నిర్మించుకొని మేలుకొనినాడును పునమునకే శుద్ధుడగు
బ్రహ్మము. వీరినే అమృత మనియు అందును. వీరియందు లోకము
లన్నియును ఆధారము కలిగియున్నవి. వీని నెవడును అక్లిష్టుడ
జాలరు. ఇదియే ఆ ఆత్మ.

52 అగ్ని రక్తమైతే భువనం ప్రవిష్టో
 రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహువ,
 ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
 రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహువ.

5-9

అగ్ని ఈ ప్రపంచమున ప్రవేశించి తాను దహించు వివిధ
 వాతావృత్తుల ఆకారములను అనుగుణముగా రూపములను భరించు
 వల్లు, తాను ప్రవేశించు ఆ యా భిన్నవస్తువుల కనుగుణముగా
 సమస్త ప్రాచులలోగల ఒకేఒక అత్యున్నతస్థితులైన ఆకారము
 లలో భాసించుచున్నది. వాగ్దేవత నేలుగతావ తు అత్యున్నతది.

53 సూర్యో యథా సర్వలోకస్య చక్షి
 ర్నిలిష్యతే చాక్షిషైర్నాహ్య దోష్టే,
 ఏకస్తథా సర్వభూతాస్తరాత్మా
 స తిష్యతే లోకదుర్భేద బాహ్యః.

5.1.1

సర్వలోక శక్తులైన సూర్యుడు శక్తిరసంబంధములైన
 గాహ్యలోమములచే కలుపితుడగు తానట్లు, సమస్త ప్రాచులలో
 ఉన్న ఒకేఒక అత్యున్నతస్థితులైన ఆకారము
 లలో భాసించుచున్నది.

54 ఏకో వశీ సర్వభూతాస్తరాత్మా
 ఏకం రూపం బహుధా యః కరోతి,
 త మాత్మస్తం యోఽను పశ్యన్తిధీరా
 స్తేషాం సుఖం శాశ్వతం నేకరేషామ్.

5.1.2

సమస్తమును తన వశమం చేసుకొని సమస్త ప్రాచులను
 అంతరాత్మ నియంతులైన అత్యున్నతస్థితులైన ఆకారముల
 లలో భాసించుచున్నది.

లంగ భాసింపఁజేయుచున్నది. తమ అత్తయందలి ఈ తత్త్వమును దర్శించు భానులకు మూత్రమే కాశ్వతమును కలుగుచున్నది.

55 నిత్యోఽనిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా

మేకో విహునాం యో వివధాతి కామాన్,

తమాత్మస్తం యేఽనుపశ్యంతి ధీరా

స్తేషాం శాన్తిః కాశ్వతీ నేతరేషామ్. 5.13

అనిత్యములలో నిత్యమును, చేతనములలో చేతనమును, వీకమైనను అనేకములైన కోరికలను నెఱవేర్చునదియు అగు అత్తను తమలోనే దర్శించు భానులకు మూత్రమే కాశ్వతమును కాంతి లభించుగలదు.

56 తచేత దితి మన్యస్తేఽనిర్దేశ్యం పరమం నుభమ్.

5.14

నిర్దేశింప శక్యము గానిదియు, పరమమైనదియు నగు నుభమును 'ఇదియే ఆ అత్మ' అని విజ్ఞులు భావింతురు.

57 స తత్ర సూర్యోభాతి స చంద్రితారకం

నేమా విద్యుతోభాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,

తమేవ భాస్రమనుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి. 5.15

అక్కడ (ఆ అత్మయొస్తే) సూర్యుడగు కాని, చంద్రుడగు కాని, నక్షత్రములు కాని, మెఱుపులు కాని ప్రకాశింపవు. ఇక ఈ అగ్ని విషయము శేషుగ చెప్పవలయునా? ఆ అత్మ ప్రకాశింపకుటలేవనే కానిది ఆశ్చర్యమందలొని తక్కిన వన్నియు ప్రకాశించుచున్నవి. కాని ప్రకాశముచే ఇదియందును ప్రకాశించుచున్నది.

58 యదిదం కిం చ జగత్సర్వం

ప్రాణ ఏజతి నిః స్మృతమ్,

మహద్వయం పత్రసముద్యతం య

ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

6-2

ప్రాణమునంటి ఈ ఆత్మనుండియే ప్రపంచమంతయు అనిర్భవించును, దానియందు చలించుచున్నది. ఎత్తైనదివలన ప్రాణము భవమునకల ఆత్మ నొప్పు భయమును కలిగించును (ఆశ్చర్యమొక, భయము ప్రపంచముగ నుండును). ఈ ఆత్మను కలిగి నొకవారు జాననరహితమౌతరు లగుదురు.

59 భయాదప్రాగ్నినైవతి భయాత్తపతి సూర్యః,

భయా దిష్ట్యేష వాయుశ్చ మృత్యు ర్థాపతి వచ్చుమః :

6-3

ఈ ఆత్మయొక్క భయమువలననే అగ్ని మండుచున్నది. సూర్యుని ప్రకాశించుచున్నాడు. ఇంద్రుని, వాయువు విజయ వాడని మృత్యువు తమ తమ విధులను నక్కగా నిర్వర్తించుచున్నారు.

60 ఇహ చేదశకద్వేద్యం ప్రాకృరీరస్య విద్రవః,

తతః సర్గేషు లోకేషు శరీరత్యాయ కల్పతే. 6-4

శరీరము నడిచిపోవుచున్న ఈ ఆత్మను కలిగి నొకవారు గంసాకలంభమునండి నిమగ్నమగుచున్నాడు. ఆత్మ కలిగిన నొక అతడు మరల శరీరమును భరించవలసినప్పుడు ప్రబుద్ధుడు పొయివలసి వచ్చును.

61 యథాఽఽదర్శే తథాఽఽత్మని

యథా స్వప్నే తథా ఏకలోకే,

యథాఽపు పరీవదద్యశే తథా

గర్భర్యతోశే ఛాయాతపయోరిప బ్రహ్మతోశే. 6.5

అర్జునునందు ప్రతిపన్నువు స్వప్నముగ నోలించునట్లు ఈ అశ్తి తపయందు స్వప్నముగ అనుభూత ముండును. ఈ అశ్తి పర్యలోకమున స్వప్న మందువలెను, గంధర్వలోకమున ఉదయించునట్లును, బ్రహ్మ లోకమున ఛాయాతపములవలెను అనుభూతి ముండును.

62. ఇన్ద్రియాణాం పృథగ్భావ ముదయా స్తమయా చ
యత్,

పృథ గుత్పద్యమానానాం మత్వా ధీరో న శోచతి.

6.6

పరివరీ విధముల ఉత్పన్నమైన ఇన్ద్రియముల తేజు తేజు స్వభావములను, వాని వాని ఉదయాస్తమయములను తెలివిన ధీరులు చుకొందును.

63 ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనో మనసః సత్త్వముత్తమమ్,
సత్త్వాదతి మహానాత్మా మహతోఽవ్యక్తముత్తమమ్.

6.7

64 అవ్యక్తాత్మ పరః పురుషో వ్యాపరోఽర్థిణ ఏవ చ,
యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తు రమృతత్వం చ గచ్ఛతి.

6.8

ఇన్ద్రియముల కంటె మనస్సు గొప్పది. ముచ్యతే కంటె బుద్ధి గొప్పది. బుద్ధికంటె మహాత్మత్వము గొప్పది. మహాత్మత్వము కంటె అవ్యక్తము గొప్పది. అవ్యక్తము కంటె పురు

వ్యాపకమును, విష్ణులను మన వునుభవము (అత్మ) గొప్పవాడను
ఆ వునుభవము తెలిసికొనినవాడు మిమ్ము మున్నె అమృతత్వమును
పొందును.

65 న నంద్యశే తిష్ఠతి యావదుభ్య
న చపిషా పశ్యతి రశ్యనైసమ్,
హృదా మనీషా మనసౌఽథి వృద్ధిః
య ఏతద్విదురమృతాస్తే భవన్తి.

6.9

వృద్ధిగోచరములగు (దృశ్య) వస్తువులలో అత్మయొక్క—
గూఢము లేదు. శ్రేయములలో అజ్ఞానము ఎవరి ను చూపలేదు.
ఆ అత్మ హృదయములలోగలది ముప్పైదు పశ్యము చేసికొనిన ప్రతి
వయసు పూరినవాడే తెలిసికొనినవాడు గుప్పించి దానిని తెలిసికొనిన
వాడు అమృతా లగుదును.

66 యదా పశ్చాపతిష్ఠన్తే జ్ఞానాని మనసా సహ
బుద్ధిర్న న విచేష్ఠతి తామాహుః పరమాంగతిమ్.

6.10

ఏప్రకారము ఇంకా ప్రాణినియములు ముప్పైదో నువ నిశ్చల
ముగ ముందు; బుద్ధిలు ప్రవృత్తిము కాక స్థిరముగ ముందు;
అట్టి స్థిరమగువానియందు పెద్దలు చెప్పదును.

67 కాం యోగమితి మన్తన్తే నిరామిన్ద్రియధారణామ్,
అప్రమత్తస్తదా భవతి యోగో హి ప్రథమావ్యయా.

6.11

స్థితమును ఇంద్రియభారముచే యోగవర్జ, యోగవర్జ, అట్టి స్థితియందు యోగి ఆనందమై యుండును. ఆ యోగమును పొందవచ్చును, (అచార్యగారే) పోగొట్టుకొనవచ్చును.

66 నైవ వాచా స మనసా ప్రాప్తం శక్యే న చక్షిషా,
అస్తీతి బ్రువరోఽన్యత్ర రథం తదుపలభ్యతే. 6-12

అక్క చాక్కుచేతను, మనస్సుచేతను, శక్తములచేతను పొందజాలనిది అయియున్నది. 'అది ఉన్నది' అని చెప్పవారి ద్వారా కాక మఱి ఏ యితరపాధముచే దీనిని పొందవచ్చును?

69 అస్తీత్యేవోపలభ్యన్య తత్త్వభావేన చోభయో,
అస్తీత్యేవోపలభ్యన్య తత్త్వభావః ప్రసీదతి 6-13

ఉన్నది, లేదు—ఆదు రెండిటిలోను 'ఉన్నది' అనునది మాత్రమే తత్త్వభావముతో పొందజలవలెను. ఇట్టి అస్తీత్యమును అనుభవించు వానికే తత్త్వము అభివ్యక్తమగుచున్నది.

70 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽన్య హృది
క్రితాః

అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యత్ర బ్రహ్మ సమశ్నుతే.
6-14

హృదయమును గల కోరిక లోబడి ఎవ్వరూ పూర్తిగా తొలగిపోవునో, అప్పుడు మమకారము ఆమృతమై ఇతనికి బ్రహ్మమును తెప్పగ పొందుచున్నాడని.

71 యదా సర్వే ప్రభుద్యంతే హృదయస్యేహ గ్రన్థయః,

అథమక్రొత్తిఁమృతో భవత్యేకావ దనుకాసనమ్.

6.15

హృదయగ్రంథం లభియ్యుండు ఎల్లవలె శ్రేయోపాధిగ్రహణ అర్హుడు అనుచును అమృతం వసుమన్నాది. — అది శ్రీరామకృష్ణ బోధించు చున్నది.

72 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽన్తరాత్మా

నదా జనానాం హృదయే నన్నివిష్టః.

తం సోపానరీరాత్వప్ర హేనుకాదిపేషికాంతైర్యేణ

తం విద్యాచక్ర మమృతం తం

విద్యాచ్ఛక్త ముమ్మత మితి.

6.17

చౌటనప్రేరేపించుమాటలుగల అంశవాక్యమును పునఃపునః
సదా ప్రాణుల హృదయములలో నవించును. ముంజగన్గిరిమండి
దర్శనము చేయుచేయుటకును నుపయోగి కలెననుమంది సిద్ధిని చేయిచేయ
వలెను. ఇందువలన శ్రద్ధము, అభ్యుదయము లని గాఢనిరసనలైన.

4. ప్రశ్నోపనిషత్తు

1 భూయ ఏవ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా సంవత్సరం సంవత్సరిక యథా కామం ప్రశ్నాన్ పృచ్ఛథ యది విజ్ఞాన్యామః సర్వం మా వో వక్ష్యామ ఇతి.

1.2

మీరీది ముతలూరికి వేల పంపిణీయైన వజ్రములు ఉన్నాయోమో, బ్రాహ్మచర్యముతోమో, శ్రద్ధతోమో ప్రవేశించినా, తమవలె మీరయ్యారు.

ప్రశ్నాగమ ప్రశ్నలను జవాబులు. - మే మెఱుంగుచున్నవి సర్వమును
మీకు జదిపవలయును.

2 అభోతరేణ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా విద్య
యాత్మాన మన్విష్కృత్య మఖియస్త ఏతదైతి
ప్రాణానామాయతన మేతదమృత మథయ మేతత్ప
రాయణ మే తస్మాన్న పునరావర్తం త. 1-10

కొంతయు మహానీయులు ఉత్తరమార్గమును జవలంబించి
తపస్సు, బ్రహ్మచర్యము, శ్రద్ధ, విద్య - వీనిచేత అత్మ సాక్షిని
(ఆత్మరూప) మార్గలోకమును అయిండుదురు. ఈ అత్మరూప
మామ్యుడే ప్రాణాధారము. ఇది అమృతము భయంహీనము.
అన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైవగతి. ఇదనిమంతి మరల నిది నచ్చుట
లేదు. పునర్జన్మ లేదు.

3 తమోకారేణైవా యతనే నాన్వేతి విద్యావ్యత్ర ద్వా
స్తమజర మమృత మథయం పరం చేతి. 5-7

ఓంకారస్వరూపమును ఏ విజ్ఞానం తెలివొనుచున్నాడో
అట్టివాడు కాంతమై, అజరమై, అమృతమై, అభయమైనట్టి పరబ్రహ్మ
మును పొందుచున్నాడు.

4 అరా ఇవ రథనాథా కలా యస్మిన్

ప్రతిష్ఠితాః, తం వేద్యం,

పురుషం వేదయథా మాచో

మృత్యుః పరివృథా ఇతి.

6-6

కథావ్యక్తమంతరి అమలవలె నమస్తకశేలు ఎవనియందు ప్రతి
స్థితములై యున్నచో, అట్టి వేద్యుడగు పురుషుని (అశ్వమే) పొం
తుటగా నిమ్ము మృత్యువు బాధించి యుండును.

5. ముం డ కో ప ని ష త్తు

1 స్లవాహేతే అదృతా యజ్ఞరూపా

అహ్లాదశోర్తమవరం యేషు కర్మ,

ఏతచ్ఛ్రేయో యేఽభినన్తన్తి మూఢా

ఋరా మృత్యుం తే పునరేవాపి యన్తి.

1.2.7

(కర్మకాండవంగాంధములైన) యజ్ఞగుప్తములైన కర్మలు
నాశవంతులైనవి. ముగిసెనుమిమిది చేరి చేయు యజ్ఞము
శ్లాఘ్యమైనది కాదు. ఈ యజ్ఞము శ్రేష్ఠమని ఎవరు తలచుదురో
వాని జాననమరణములును పొందుచుండును.

2 అవిద్యాయా మస్తరే వర్తమానాః

స్వయం దీరాః పండితంశువ్యమానాః,

జంఘన్యమానాః పరియన్తి మూఢా

అన్తేనైవ నీయమానా యథాన్తాః.

1.2.8

అవిద్యయందును వారును, పండితులమని తమకు భాసి
పొగుకొనుచుండువామను, జంఘనములు గ్రుడ్డివానిగి (గుడ్డి
వానిని) వారి సాక్షులైన యెవరు మన్నించి (జానన మరణములను
పొందుచుండును).

3 అవిద్యాయాం బహుధా పర్తమానా

పయం కృతార్థా ఇత్యభిమన్యన్తి బాలాః,

యత్కర్మిణో స ప్రవేదయన్తి రాగా

తే నాతురాః క్షీణలోకాశ్శృపన్తే.

1.2.9

అవిద్యయుండు పలువిధములంగ (దేవమనుష్యాది రూపములుంగ) ప్రవర్తించుచుండు వాడును, తాను కృతార్థులమైతి నని తలంచువాడును, కర్మను సచలముండు వాడును అగు అజ్ఞానులగు తత్త్వజ్ఞానమును తెలిసికొనజాలక, అత్కారణమున మఃభక్తులై (వ్యర్థులై) లోకములనుండి బాటి పడిపోవుచున్నారు.

4 పరీక్ష్య లోకాన్కర్మచితాన్ప్రాహ్మణ్యో

నిర్వేదమాయాన్నాస్త్యకృతః కృతేన,

తద్విజ్ఞానార్థం స గురుమేవాభిగచ్ఛేత్

సమిత్యాజః శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠమ్.

1.2.12

బ్రహ్మజ్ఞుని కర్మచేత గలుగు లోకములయొక్క తాతత్యమును పరీక్షించి తెలిసికొని, మోక్షము కర్మచేత లభించునని గ్రహించి యైరాగ్యమును పొంది, బ్రహ్మము నెఱుంగుటకై, గవిధలు పొందుచుండు గురువాడై, శ్రోత్రియుడగును, బ్రహ్మనిష్ఠుడగును అగు గురువును ఆశ్రయింప వలయును.

5 తస్మై స విద్వానుపసన్నాయ సమ్యక్

ప్రశాస్త చిత్తాయ శమాన్వితాయ

యేనాక్షరం పురుషం వేద సత్యం

ప్రోవాచ తాం తత్త్వతో బ్రహ్మవిద్యామ్.

1-2-13

ఈ ప్రకారముగ చనినట్టి శాంత, శమవహూచి సస్కరణములు కల నిమగ్నము అగుచున్న అక్షరమును, సత్యమును, సరమాత్మను తెలిసికొనుటకు సాధనమును అగు బ్రహ్మవిద్యను ఉపదేశించవలయును.

**6 తదేతత్సత్యం, యథా నుదీప్తాత్పాపకాద్విస్మయింగాః
సహస్రశః ప్రథవన్తే సరూపాః, తథాక్షరాద్వివిధాః
నోమ్యుతావాః ప్రణాయన్తే తత్ర చైవాపి యన్తి.2.1.1**

సామ్యుతవహుః ఓ శానరుణా! ఆ బ్రహ్మవన్త్యుః సత్యమైవసి, తాగుగా ముగుచున్న అన్ని నుండి ఆశములైన నిమగ్నవస్థలు లేదు నట్లు అక్షరవరబ్రహ్మము నుండి వలు విభములగు జీవులు పూర్వదు మతల ఆ బ్రహ్మమువంటి లీన మగుచు వచ్చారు.

**7 ధనుర్ధృషీ త్వాపనిషదం మహాశ్రుం శరం హ్యుపాసా
విశితం సస్తియత, అయమ్య తద్భావగతేన చేతసా
లక్ష్యం తదేవాక్షరం నోమ్యవిధి. 2.2.3**

ఓ శానరుణా! ఉపనిషత్సంగంధమైవగ్ధే ధనుస్సును గైకొని, ఉపాసవచే శిష్ట ముపర్వణదీప గాణమును పంపించుచే బ్రహ్మ భావన యను విశేషముచే లోని ఆ అక్షర సరమాత్మ నిర్వహమమును గుఱిగా చేసికొని సాక్షాత్కరించుకొనవలెను.

**8 ప్రణవో ధనుశ్చరోహ్యత్వా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యమువ్యతే,
అప్రమత్తేన వేద్యవ్యం శరవత్తస్మయో భవేత్.**

2.2.4

ప్రణవము (పంచారము) ధనుస్సున శీఘ్రము గాణము;
బ్రహ్మము అన్యము అని తెచ్చుగానున్నది, సాధనములనువర్తించుచు

9. ముందకోపనిషత్తు

39

ఏకాగ్రచిత్తముతో లక్ష్యమును బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరించు కొనవలయును. అప్పుడు శరీరము సాక్షాత్ చరబ్రహ్మమే అగు చున్నాడను.

9 యస్మిన్ దౌః పృథివీ చాన్తరిక్ష మోతం మనః సహ ప్రాణైశ్చ సర్వైః, తమేనైకం జానథాత్మానమన్యా నాచో విముంచథ అమృతస్యైష సేతుః 2.2.5

క్షేరమును నల్లకమ్ము, భూమి, అంతరిక్షము, నీల ప్రాణము లతోఁ గూడిన మహమ్మ గుర్చుఁబడియున్నచో, అట్టి ఏకమైన అత్మను తెలిసికొనుట, ఇతర వాక్యములను వదలివేయుట, జ్ఞానశక్తియు అమృతత్వమును (అత్మసాక్షాత్కారమును) పొందు టకు వారధి అయియున్నది.

10 ధివ్యతే స్వావయగ్రస్థిశ్చిద్యతే సర్వసంశయాః,

హియన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే.

2.2.6

శాశ్వతారణ స్వరూపముచే పరావర స్వరూపమైతట్టి పర మాత్మను సంపర్శించిపంజర జీవుడను (అవిద్యా) స్వావయగ్రంథి ఛిన్నమై దోహదున్నది. సంశయము లన్నియు తొలగిపోవుచున్నవి. కర్మ లన్నియు సరిచిందింపుచున్నవి.

11 స తత్ర మోక్షోపాధి స చంద్రవారకం

నేమా విద్యుతో భాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః,

తమేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి,

2.2.10

అత్మస్య గూఢ్యమగు ఆ పరబ్రహ్మమునందు మానస్యంబు ప్రకాశించుట; అట్లే శబ్దరూపంబు, నష్టత్రయంబు, మేఘంబు, అగ్ని ప్రకాశించుట. ఈ మాత్రాదు లన్నియు ఆ పరమాత్మవలననే ప్రకాశించుచున్నవి. ఆ పరమాత్మ ప్రకాశించుచుండ ఈ సమస్త ప్రపంచము ప్రకాశించుచున్నది.

12 ద్వా మవర్ణా సయజ్ఞా సథాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే,
తయోరన్యః పిప్పలం స్యాత్వ
త్త్వినశ్చ న్ననోఽతిదాకశీతి.

3-1-1

(శీవులగు, అత్మ అను) రెండు వృక్షము మించి గమనము కలదియు ఎల్లప్పుడు కలనీయమగునదియు, విశ్రాంత్యముతో కూడియున్నదియు అయియున్నది. అవి రెండును ఒకే వృక్షమునను (శరీరమునను) ఆక్రమించుకొని కలవీయెనని యున్నది. వానిలో ఒకటి (శీవులగు) అర్జునము కలన దునికరముగతోడు కర్మఫలమును భుజించుచున్నది. మఱియొకటి (అత్మ) పీపలము భుజించక సాక్షిగూఢముగ చూచుచున్నది.

13 సమానే వృక్షే పురుషో నిమగ్నో
ఒనీకయా శోచతి ముహ్యమాహ,
జాష్టం యదా వశ్యత్కర్తవ్య మీశ
మన్య మహిమాన మితి పితరోకః

3-1-2

(శీవ, అత్మలకు) సమానమైన వృక్షమునందు (శరీరమందు) ప్రవేశించిన శీవులగు మోహమొంది నశ్చయమయ్యెను. ఎపుడాయెడల నేజుగనున్న పరమాత్మను చూచుచున్నాడో, అప్పుడు నుభవహితము వగుచున్నాడు.

14 ప్రాచోపేయ యః సర్వభూతైర్విభాతి

విజానన్విద్వాన్సప్తతే నాతివాదీ,

అత్మక్రిద అత్మరతిః క్రియావా

నేష బ్రహ్మవిదాం పరిష్టః.

3.1.4

ప్రాచస్యరూపుః సగు పరమాత్మ బ్రహ్మాది గుణపర్యంతము గల సమస్త ప్రాణులందును విరాజిల్లుచున్నాఁడు—ఆ అత్మయు, జీవరూపముగనున్న కాకును ఏకమే యని తెలిసికొనిన విద్వాంసుడు (బ్రహ్మ) అతిశయించి మాట్లాడఁడు. అత్యయంతే క్రిశించును' అత్యయంతే అనర్తకరసి యుండును. జ్ఞాన భ్యాస, వైరాగాగ్ని క్రియలు కలవాడై యుండును. బ్రహ్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠుడై విరాజిల్లును.

15 సత్తేన లభ్య స్తవసా హ్యేష అత్మా

సమ్యగ్గానేన బ్రహ్మచర్యేణ విత్యమ్.

అస్తః శరీరే శ్శోచిర్యమో హి కుఢ్రో

యం నశ్యన్తి యతయః క్షిణదోషాః,

3.1.5

సావము పశించినట్టి యత్తు శీలుగు బ్రహ్మగ్రంథులు ఏ అత్మ స్వరూపమును చూచుచున్నారో, 'నేలోనుగుమైపదియు, పరిశుద్ధ మైతదియు సగు ఆ అత్మస్వరూపము ఎల్లప్పుడు నశ్యముచేతను, తపస్సుచేతను, ఉత్తమ జ్ఞానముచేతను, బ్రహ్మచర్యము చేతను ఈ శరీరమునందే నొందఁగా నున్నది.

16 సర్వమేవ జయతే నాస్పతం

సత్తేన వహ్ని వితతో దేవయానః.

యేనాక్రమస్త్యైషయో హ్యేవైరామా

యత తత్సత్యస్య పరమం విధానమ్. 3-1-6

సత్యమే అయిందుచున్నది. అసత్యము అయిందుట లేదు. సత్యమునకు స్థానమేమైనా న ఆశాఠహితులగు బుద్ధులు ఏ మార్గము (జీవయాగము) ద్వారా మోక్షమునకు సోప్రచున్నారో, ఆ మార్గము సత్యమునకు శ్రేష్ఠమైతే స్థానము అయియున్నది.

17 వ చతుషా గృహ్యతే నాపి వాచా

నాన్యైశ్చేతై ప్రవసా కర్మణా వా,

జ్ఞానప్రసాదేన విశుద్ధ సత్త్వ

ప్రతస్తు తం పశ్యతే నిష్క్రులం ధ్యాయమానః.

3-1-8

■ బ్రహ్మము శ్రేతములచేఁగాని, వాక్కుచేఁగాని, ఇంద్రియములచేఁగాని, తపస్సుచేఁగాని, కర్మచేఁగాని గ్రహించ సాధ్యము కానిది. అత్యుత్తానముచేత పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాడై, ■ విదవ బ్రహ్మమును అవయవరహితముగా ధ్యానించుటకు మూతమే అడ్డగాని తెలివితొనుచున్నాఁడు.

18 యం యం లోకం మవసా సంవిభాతి

విశుద్ధసత్త్వః కామయతే యాంశ్చ కామాన్,

తం తం లోకం జయతే కాంశ్చ కామాం

స్తస్మిదాత్మజ్ఞం హృత్పయేద్భూతిరామః. 3-1-10

పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవాఁడు ముఖ్యుచేత ఏ యే లోకమునకు సంకల్పించుచున్నాఁడో, ఏ లోకమును లోకుచున్నాఁడో

అ యా బోకములను, అ యా బోకలను పొందవచ్చును.
కాబట్టి విశ్వర్యాళిలను కలవాడు అత్యున్నతి పూనుచుపోయెను.

19 నాయమాత్మా ప్రపంచనేన లభోః

న మేథయా బహునా శ్రుతేన,

యమేనైష వృణుతే తేన లభ్య

స్తస్యైష ఆత్మా వివృణుతే తసుం స్వామ్. 3-2-3

ఈ అత్య ప్రపంచములచేత గాని, మేధాశక్తిచేత గాని, ఎక్కువగా శ్రమము చేయుచుచేతగాని పొందవచ్చును. ఎవడు ఆ పరమాత్మను పొందవలయునని అభిషిషించుచున్నాడో, అయితప్ప చేతనే అతడు పరమాత్మను పొందవచ్చును. అట్టివానికి ఈ అత్య తన స్వరూపమును ప్రకాశింపఁ జేయుచున్నది.

20 నాయమాత్మా బలహినేన లభోః

న చ ప్రమాదాత్తపసో వాప్యలింగాత్,

ఏతైరుపామై ర్యతతే యస్తు విద్వాం

స్తస్యైష ఆత్మా విశతే బ్రహ్మధామ. 3-2-4

ఈ అత్య బలహీనులచేత (జ్ఞానదార్శిత్వము లేనివారిచేత పొందవచ్చును. అట్లే ప్రమత్తతవః గాని (బోధనీయముచే గాని, అజ్ఞానతవః గాని), త్యాగరహితమున తపస్సుచే గాని పొందవచ్చును. ఏ విద్వాంసుడు (జ్ఞాని) ఈ తిపాయమలచేత (జ్ఞానదార్శిత్వము, అప్రమత్తత, విమలమంగ పరిత్యాగము, త్యాగపూర్వక మైన తపస్సు-అను వారిచేత) ప్రయత్నించుచున్నాడో, అతడు బ్రహ్మస్వరూపమును పొందవచ్చును.

12 సంప్రాప్తైస మృషయో జ్ఞానత్వప్రాః

కృతాత్మానో వీతరాగాః ప్రశాన్తాః,

తే నర్వగం నర్వతః ప్రాప్య ధీరా

యర్హత్యానః సర్వమేవా విశన్తి.

3-2-5

అత్యంతసర్వము గల ఋషులు ఈ అత్యంతసర్వరూపమును పొంది
అత్యర్హతముచేత తృప్తిని పొందిన వారును, అత్యంతసర్వరూపులును,
కాగరూపులును, ప్రళయరూపులు అగుచున్నారు. అట్టి అత్యర్హ
తము కల మహాపురుషులు సర్వవ్యాపక మగు పరబ్రహ్మమును
అంతట పొంది, ధీరులును, ఏకాగ్రచిత్తులును అయి సమస్తమును
పొందుచున్నారు (లేక అన్నిటియందును ప్రవేశించుచున్నారు.)

22 వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితాద్వాః

సంన్యాస యోగాద్యుత్తయః శుద్ధసత్త్వాః,

తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తరాశే

పరామృతాః పరిముచ్యన్తి సర్వే.

3-2-6

వేదాంతవిజ్ఞానముచే అత్యంత నిశ్చయముగ ఎఱివినవాగులు
త్యాగముచే శుద్ధాంతరంగులై పవారును అగు యత్కుశీల్ముగైన
మహానీయు లందఱును బ్రహ్మసర్వరూపము వైకల్యము విమోక్త్యుగము
చున్నారు.

23 యథా సద్య స్ఫురిస్తమానా స్సముద్రే

అస్తం గచ్ఛన్తి నామహాపే విహాయ,

తథా విద్వాన్నామరూపాద్విముక్తః

పరాత్పరం పురుషమువైతి దివ్యమ్.

3-2-8

ప్రవహించు నీరులు తమ నామరూపములను వదిలి సము
ద్రమునకు 'స్థితి' విగత మగుచున్నచో, అట్లే అత్యర్హుని నామరూప

మూలగుండి విముక్తుడై పరాత్పరుడగు దివ్యపురుషుని (బ్రహ్మమును) పొందుచున్నాడను.

24 స యో హ వై తత్పరమం బ్రహ్మ వేద

బ్రహ్మైవ భవతి నాస్యో బ్రహ్మవిత్కులే భవతి,

తరతి లోకం తరతి పాప్యానం

గుహ్యగ్రన్థిలో విముక్తైఃపురో భవతి. 3.2.9

ఎవఁడు శ్రేష్ఠమున పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాడో అట్టివాఁడు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ స్వరూపుఁడే అగుచున్నాఁడు. బ్రహ్మజేత్రయొక్క పంశమందు బ్రహ్మజేర్చి కానినఁ, ఇది నడుం. బ్రహ్మజ్ఞుని మాత్రమును కాదుచున్నాఁడు. పాపమును కాటికేయుచున్నాఁడు. పూర్వమునుదలి అజ్ఞానగుంఘలు విచ్చి న్నములై ప నాన్తె అమృతస్వరూపుఁడు అగుచున్నాఁడు.

6. మాండుకోవనిషత్తు

1 ఓమిత్యేతదక్షరమిదం సర్వం తస్యోపవ్యాఖ్యానభూతం

భవవ్యవిష్యదితి సర్వమోంకార ఏవ, యచ్చాస్య

త్రికాలావీతం తపస్యోంకార ఏవ.

ఈ సమస్త ప్రపంచము 'ఓమ్' అను అసిమిము (ప్రణవము) ఓంకారము నాశరహిత పరబ్రహ్మము. భూతభవిష్యద్వర్తమానము లన్నియు ఓంకారము. త్రికాలములను కాటియుండునదియు ఓంకారము.

2 సర్వం హ్యే తద్రుప్తైఃత్రయమాత్మా బ్రహ్మ సోఽయ మాత్మా చతుష్పాత్.

ఓంకార మని చెప్పబడిన ఈ సమస్త ప్రపంచముబ్రహ్మమే. అంతయు బ్రహ్మమే. ఈ శీఘ్రమును బ్రహ్మమే. అట్టి ఈ ఓంకారము (బ్రహ్మము, ఆత్మ) నాలుగుపాదములు కలిగియున్నది.

3 ఏష సర్వేశ్వర ఏష సర్వజ్ఞ ఏషోఽస్త్రాగ్రమ్యేష,
యోనిః సర్వస్య ప్రభవావ్యయా హి భూతానామ్. 6

ఈ ఆత్మయే సర్వేశ్వరుడు. సర్వజ్ఞుడు. సర్వాంతర్యామి, సమస్త ప్రాణులయొక్క ఉత్పత్తి వివాళములను అన్నిటిని అదియే కారణభూతమై యున్నది.

4 నాస్తాప్రజ్ఞం స విహిఃప్రజ్ఞం నోభయతః ప్రజ్ఞం స
ప్రజ్ఞాన ఘనం సప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞమ్, అదృష్టమవ్యవ
హర్య మగ్రాహ్య ముత్తమ మదీంత్య మవ్యవదేశ్య
మేకాత్మ, ప్రత్యయసారం ప్రపంచోపశమం కాస్తం శివ
మద్వైతం చతుర్థం మన్యంతే స ఆత్మా స విశ్లేయః. 7

ఈ ఆత్మ అంతప్రజ్ఞ (లేకపోయిన) కాదు. విహిఃప్రజ్ఞ (నిర్భయ) కాదు. ఈ రెండింటిని మధ్య వుండి, నడియై కాదు. ప్రజ్ఞావస్తువు కాదు; ప్రజ్ఞ కాదు; అప్రజ్ఞయు కాదు; అది ఆత్మ శక్తియు, వ్యవహరించుటకు వీలులేనిది; ఇంద్రియములకు అందనిది. రలుచుటకు సాధ్యము కాదు. ఇట్టిదని నిర్ణయించి చెప్పుటకు సాధ్యము కాదు. ఏకాత్మ యగును. విశ్లేయము సాంఘిక గలది. లోకహ్యాసాంఘికము లేదు. శాంతమైయున్నది. మంగళగర్భమైయున్నది. ఏకమై నది. ఈ ఆత్మయే కెలిగిపోవుటకు తగినది. ఇది నాలుగుపాదము.

5 ఆమాత్రశ్చతుర్థోఽవ్యవహర్యః ప్రపంచోపశమః
శివోఽద్వైత ఏవ మోంకార అత్మైవ సంవిశక్త్యాత్మ
నాత్మానం య ఏవం వేద య ఏవం వేద. 12

ఓంకారమును ఆకారాది మాత్రలను విశ్వది పాదములును లేని నమస్త్రైత్వతోపశమనము కల మంగళవ్యరూపముగ తెలిపి కొనిపించిన తత్వజేత్ర, యోగి అయియన్నాడు. మఱియొకలంకారము.

7. తెత్తిరీయోపనిషత్తు

- 1 అహం పృథ్వ్యరేరివా తిత్తిః పృథ్వం గిరేరివ ఊర్జస్వి
పవిత్రోవాశినీప స్వమృత మస్మి ద్రవణిగం నవర్చ
నమ్. సుమేధా అమృతోఽహః. ఇతి త్రిశబ్దోక్త్యై
చానుపపదమ్. 1-10

నేను సంపాదపృథ్వముయొక్క అంతర్యామ్యాత్మ నూపమున ప్రవహించను. నా తిత్తి పర్వత శిఖరమువలె ప్రసన్నమై యున్నది. నేను పరిశుద్ధమైన జ్ఞానము (బ్రహ్మము) ముఖ్య కారణముగ కలవాడను. సూర్యునియందలి పవిత్ర అత్మతత్వమువలె నేను పరిశుద్ధమైన అత్మతత్వమై యున్నాను. తిత్తిగల ధనమై (జ్ఞానమై) యున్నాను. పరిశుద్ధ బుద్ధిగలవాడనై యున్నాను. మరణము లేనివాడను, అక్షరమైన అయి యున్నాను. అమృతముచే తగుపడబడినవాడనై యున్నాను—అని త్రిశబ్ద మహర్షి యొక్క నేనానుపపదము.

- 2 వేదమనూచ్యాచార్యోఽనేవాసిన మమశాన్తి, సత్యం
సద, ధర్మం చర, స్వాధ్యాయా న్మాప్రమదః, అచార్యాయ ప్రేయం ధన మాహృత్య ప్రజాతస్తుం మావ్యవ
చ్చేత్సిః. సత్యా స్స ప్రమదితవ్యమ్, ధర్మా స్స ప్రమ

దితవ్యమ్, కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్, భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రపదనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, దేవపితృవార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, మార్కదేవో భవ, పితృదేవో భవ, అచార్యదేవో భవ, అతిథిదేవో భవ, యా న్యనవద్యాని కర్మాణి తాని సేవితవ్యాని, నో ఇతరాణి, యే కే చాన్మచ్చేయాం సో బ్రాహ్మణాః తేషాం త్వయాఽఽననే న ప్రశస్యసి తవ్యమ్, శ్రద్ధయా దేయమ్, అశ్రద్ధయాఽదేయమ్, శ్రియా దేయమ్, హియా దేయమ్, త్రియా దేయమ్, సంవిదా దేయమ్. ఏష ఆదేశః, ఏష ఉపదేశః ఏషా వేదోపనిషత్, ఏత దనుశాసనమ్, ఏన ముపాసితవ్యమ్, ఏనము చైతదపాస్యమ్, స్వాధ్యాయ ప్రపదనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్, తాని త్వయోపాస్యామి విదిత్వా వా స్మోత్తమ పరైరన్ సప్త వ. 1-2

శేషాధ్యయనానంతరము గురుదేవులగు శిష్యుల కిట్లు బోధించుచున్నాడు. —నత్యమును చలంకుము, భక్తము నాచరింపుము, అత్యయనము తప్పక చేయునుగా ము, గురుత్వము చక్షుః శౌర్యం వారి యెట్లై యెట్లై కొని గెలువని గృహస్థభక్తియును పరిపాలింపుము (దేవ, గురు శిష్యులగుండును కావలయు). నత్యమునుండి మరలకుము, భక్తియునుండి మరలకుము, అత్యయనం నుండి మరలకుము, స్వాధ్యాయద్రుగవలయునుండి మరలకుము.

దేవ పితృవార్యలనుండి మరలకుము. కల్లి, కల్పి, గురుత్వ, అనిధి—ఆను నీవిగ్రహములుగాగ లలంచి పూజింపుము. త్యై

పద్యగతి (నిర్దేశములు కాక) కర్మలను చేయుచుండుము. నిర్దిష్టతను
లై ప వాగిని చేయరాదు. శైలిపై మూలక పలుకులు ఉపయోగము
లను చేయుము. వారి కిచ్చు దానిని క్రొత్తలో నిమగ్న. ఆ క్రొత్తలో
నిలువము. భవములోను, బద్ధతలోను ఒకరినొకరు. ఇరువురలోను,
శ్రమతోను ఇచ్చు.

ఏ వృత్తియందుగోని, ఏ కర్మమునందుగోని గీరు ముందుగా
కలగుచో, నీ ప్రాంతమునకు వాసమునును గొల్పితిమి. ప్రాంత
నిర్దేశము ఉండుచో, వారి అవరణ ప్రకారము నీ వాగినిండుము.
నీవు చేయు కర్మమును చేయి దోషమున్నచో, ఇట్లు పక్షి కలిసి
కొని వారు చెప్పినట్లు అవరింపుము. ఇదియే ఉపయోగము. ఇదిగో
చేదోపయోగము. ఇదియే అనుకూలము. ఈ ప్రకారము ఉపయోగము
చేయవలెను. ఇదియే ఉపయోగము.

3 ప్రహృషిచాప్నోతి పరం. తదేషోఽధ్యుక్తా సత్యం
క్షాస మనంతం బ్రహ్మ. యో వేద నిహితం గుహ
యాం పరమే వ్యోమన్. సోఽధ్యుక్తే సర్వాన్
కామాన్ సహ బ్రహ్మచా విపశ్చరేతి. తస్మాద్వా
వీతస్యా దాత్వం అరాశ స్సంభూతః, ఆచారాద్వా
యుః, వాయో రగ్నిః, అగ్నే రాహః, ఆద్యక్షః పృథివీ,
మృతివ్యా ఓషధిమః, ఓషధీర్లోకస్తమ్. అన్నాన్న
దుషః. 2.1

ప్రహృషు. నిశ్చలమనాదు. ప్రహృషునే సోమమన్నాదు .
(ప్రహృషు యగుచున్నాడు.) ఆ ప్రహృషు మృత్యుమిది, క్షాస
స్వరూపమైతది, అనంతమైతది — అం ముక్తి- చెప్పబడుచు
అదియే పరమవస్తువు.

ఆ బ్రహ్మమును తన హృదయము దెబ్బ పెట్టుకొనుచో, అతడు బ్రహ్మస్వరూపుడై, నమస్త భోగ్యముల ననుభవించును. అట్టి అర్హ బ్రహ్మము) నుండి ఆకాశము కలిగెను, ఆకాశమునుండి వాయువు, వాయువునుండి అగ్ని, అగ్నినుండి జలము, జలమునుండి వృధి, వృధినుండి అన్నము, అన్నమునుండి పురుషుడు (దేహము) కలిగెను.

- 4 యతో వాచో నివర్తతే అప్రాప్య మనసా సహ,
అనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ స విభేతి తదాచనేతి.

2-4

ఏ బ్రాహ్మమును తెలిసికొనఁజాలక వాక్కు, మనస్సు నెను కను నులలినచో, అట్టి బ్రహ్మముయొక్క అనందము తెలియనజాలదు. దేనిని భయపడరాదు.

- 5 అసన్నేప స భవతి అసద్భవేతి వేద చేత్, అస్తి
బ్రహ్మేతి చేత్వేద, సంక మేసం తతో విదురితి.

2-6

బ్రహ్మము లేదనుచుఁ జేరినవాడే యగును. బ్రహ్మము కలదనుచుఁ జిన్నివాడే యగును.

- 6 యదా, హ్యే వైష ఏతస్మి న్నద్భవేతి నాత్మేతి
నిరుక్తే నిలయనే ఉభయం వ్రతిష్ఠాం విందతే, అథ
సోఽభయం గతో భవతి. యదా హ్యే వైష ఏతస్మి
స్సుదర మందరం పరుతే. అథ తస్య భయం భవతి,
తత్తేఽప భయం విదుషోఽనున్వాసన్తః.

2-7

ఎప్పుడు సాధనము కలగవచ్చునో, శరీరము లేనిదియు, ఇట్టి వని గుర్తించి చెప్పుటకు చీలొక్కాదియు, గుర్తించుటకు అవకాశము లేనిదియు నకు అత్యయమును పైకగ్నముతో తిన్న పొందించుకొనునో అప్పుడతడు అభయమును పొందును. ఎప్పుడు తాళని తాను నేలనియు, అత్త నేలనియు భేదముల్లి కలుగుచున్నచో అర్హణి భయము కలుగును. అందు 'తేరినివచ్చా'యన్న పుటికిని, భేదముల్లి కలిగియుండినచో అర్హణి భయము కలుగును.

7 వీషాఽస్మాద్వాతః పవతే, వీషోదేతి సూర్యః.

వీషాఽస్మి దగ్నిశ్చేంద్రశ్చ, మృత్యుర్థావతి పంచమ
బ్రహ్మ. 2-8

ఆ పరమాత్మ యెవల భయములే గాలి ఏడుచున్నది, సూర్యులు దీదలుంచుచున్నాడు. అగ్ని, ఇంద్రులు, మృత్యువు తమ తమ కార్యముల నొనర్చుచున్నారు.

8 వైషాఽఽనందస్య మీమాంసా భవతి-యువా స్మి
త్సాదు యువాధ్యాయకః, అశిష్టో ద్రవీష్టో బలిష్ఠః,
తస్యేయం పృథివీ సర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్మృత్, స
ఏతో మానుష ఆనందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య.

తే యే శతం మానుషా ఆనందాః, స ఏతో మనుష్య
గంధర్వాణామానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహ
తస్య, తే యే శతం మనుష్య గంధర్వాణా మానందాః,
స ఏతో దేవగంధర్వాణా మానందః శ్రోత్రియస్య

చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవగంధర్వాణా
 మానందాః, స ఏకః పితృణాం చిరలోకలోకానా
 మానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే
 శతం పితృణాం చిరలోకలోకానా మానందాః, స ఏక
 ఆజానజానాం దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య చాకా
 మహతస్య, తే యే శత మాజానజానాం దేవానామా
 నందాః, స ఏకః కర్మదేవానాం దేవానా మానందః,
 యే కర్మణా దేవా నపియన్తి, శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య, తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవా
 నామానందాః, స ఏకో దేవానామానందః శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య, తే యే శతం దేవానామానందాః, స
 ఏక ఇంద్రస్యానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య,
 తే యే శతమింద్రస్యానందాః, స ఏకో బృహస్పతే
 రానందః శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం
 బృహస్పతే రానందాః, స ఏకః క్రతావతేరానందః
 శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య, తే యే శతం క్రితా
 వతే రానందాః, స ఏకో బ్రిహ్మణ ఆనందః శ్రోత్రి
 యస్య చాకామహతస్య, స యశ్చాయం పురుషే
 య శ్చాసౌ వాదిత్యే స ఏకః

స య ఏవం చిత్ అప్రాల్లోకాత్ప్రేక్య ఏత మన్న మయ
 మార్కాన ముపసంగ్రామతి ఏతం ప్రాణమయమాత్మాన
 ముపసంగ్రామతి ఏతం మనోమయ మార్కాన ముప
 సంగ్రామతి ఏతం విజ్ఞానమయమాత్మాన ముపసంగ్రా
 మతి ఏత మాస్పమయమార్కాన ముపసంగ్రామతి. 2.8

ఇప్పుడు ఆపందము విచారించుచున్నది—

యోచనము, సాధుత్వము, వేదాధ్యయనము, పరిజ్ఞానము, శరీర దృఢత్వము, ధైర్యము, బలము, భారతమంతయు వీలుపట్టి కత్తి, సంపూర్ణధనము మొదలై పది కల ఒక మనుష్యుని ఆపందము ఒక మనుష్యాపందమని చెప్పవచ్చును. ఇట్టి ఆపందము వేదాధ్యయనమున క్రోధియగును, కామరహితుడగును అని బ్రహ్మచేత్తగును కూడ కలదు.

ఇట్టి మనుష్యాపందమునకు నూలురెల్లు కలది మనుష్య గంధర్వాపందము. దానికి నూలురెల్లు కలది దేవగంధర్వాపందము. దానికి నూటంతలు కలది పితృదేవతలయొక్క ఆపందము. దానికి నూలురెల్లు కలది అజానన దేవతలయొక్క ఆపందము. దానికి నూటంతలు కలది కర్మదేవతల ఆపందము. దానికి నూలురెల్లు కలది దేవాపందము. దానికి నూలురెల్లు కలది ఇంద్రాపందము. దానికి నూటంతలం కలది బృహస్పతి ఆపందము. దానికి నూలురెల్లు కలది ప్రజాపతి ఆపందము. దానికి నూలురెల్లు అధికమైతది బ్రహ్మాపందము. ఆ బ్రహ్మము మనుజుని పృథకుమం దున్నది. ఈ ఆపందము బద్ధియగును వేదాధ్యయనమున క్రోధియగును, కామ రహితుడగును కూడ కలదు. మనుజుని యందలి ఈ ఆపందరూప బ్రహ్మమేది కలదో, సూక్ష్మనియం దే బ్రహ్మము కలదో, ఆ రెండును ఒకటయే. ఇట్లు తెలిసికొనవచ్చును విషయములం దరేఖ లేదనాకై అన్నమయతోశమును దాగుచున్నట్లు. (అశ్మకంఠి అని వేరని తెలిసికొనుచున్నట్లు). అట్టి మనోమయ, విజ్ఞానమయ ఆపందమయతోశములను కూడ అశ్మకాదని మెలుగుచున్నట్లు.

- 9 యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ,
అనందం బ్రహ్మణో దిద్వాన్ స తిథేతి కుతశ్చనేతి
ఏతం హ వాప స తవతి, తి మహం సాధు నాకరవం,
తి మహం సావమరరపమితి. 2.9

దేనినుండి వాక్కు, మనస్సు తెలియఁజాలక గనుకను మరల
చున్నచో అట్టి బ్రహ్మమును తెలిసికొనిన విజ్ఞానవంతుఁడు దేనిని
భయపడఁడు. 'నేను భూతకార్యమును ఏల చేయలేదు? హ
కార్యమును ఏల చేసితిని'—అను నిట్టి చింత ఇట్టి బ్రహ్మజేత్రుడు
తనింపనేయఁజాలడు.

- 10 యతో వా భూమాని భూతాని జాయంతే, యేవ జాతాని
జీవంతి, యత్రప్రయన్త్యధిసంవిశంతి, తద్విశిష్టానన్య
తద్రుహ్యేతి, స తపో ఒతవ్యత. 3.1

బ్రహ్మాది స్తంబవర్ణంతయు కల ఈ కనుగై ప్రాణులు
దేనినుండి ఆవిర్భవించినచో, దేనిచే జీవించుచున్నచో, దేనియందు
లయిం గుచున్నచో అదియే బ్రహ్మము. అట్టి బ్రహ్మమును ఎఱుంగ
వలయును. (అది ఈ ప్రకారముగ కుడియగు వరులును భృగువు
నకు ఉపదేశించుగా) అంతః భృగువు తనమొ నొనరించెను.

- 11 అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజ్ఞవాక్. 3.2

(భృగువు) అన్నమును బ్రహ్మముగా తెలిసికొనెను.

- 12 అనందో బ్రహ్మేతి వ్యజ్ఞవాక్. అనందాద్వేష అర్హి
మాని భూతాని జాయంతే, అనందేన జాతాని జీవంతి,

అనందం ప్రయంక్యధిసంవిశంతిరి, సైషా చార్షవీ
వాచుణీ విద్యా, పరమే వోక్యమన్ ప్రతిష్ఠిరా, స య
వివం వేద ప్రతిష్ఠివతి. అస్సవాసన్నాలో భవతి,
మహాన్ భవతి ప్రజయో పకుతి రప్రహృవర్పసేన
మహాస్మిర్యా. 3.6

అనందమునుండియే ఈ పదము ప్రభావం కల్గి పుట్టింది. అనందమునేతనే జీవించుచున్నది. అనందమునందే అంశంనున్నది. కావున అనందమే బ్రహ్మయిది (భృగువు) తెలిసికొనెను.

ఈ ముద్రపీఠమున బ్రహ్మవిద్యను వర్ణించు భృగువును సమ
జేసింపెను. ఇది శ్రేష్ఠమైన స్వావయాకాశమందు ప్రకీర్తింపఁ
బడినది. ఎవఁడు ఈ విధముగా తెలిసికొనుటో అతఁడు బ్రహ్మము
నందు) ముప్రతిష్ఠింపఁ పుచ్చుచున్నాఁడు. అన్నము కలఁగా అగు
చున్నాఁడు. అన్నమును భుజించుటకు వలయు దీర్ఘ, స్థిర కలవాడగు
చున్నాఁడు. మణియు అతఁడు మహాపురుషుఁడు, ప్రజలకు సత్పురుషుఁ
డీర్ఘ ముప్పుగువానితో కూడినవారలను అగుచున్నాఁడు.

12 అస్మిం స నింద్యాత్, తద్యక్రితమ్..... 3.7

అన్నమును నిందింపరాదు. అది ప్రతిముగా చెప్పఁబడు
చున్నది.

13 అస్మిం బహు పుర్వీత, తద్రవితమ్..... 3.9

అన్నమును విస్తృతముగాబొంది, కానిది వినియోగించుటలేదు.
అది ప్రతిముగా చెప్పఁబడినది.

15 అహమస్మి మహమస్మి మహమస్మిమ్, అహమ
న్నాలోఽహ మన్నాలోఽహ మన్నాదః. 3.10

నేను అన్నస్వరూపుడను అనుచున్నాను. నేను దీప్తమనః
అవర్ణాన్ని కలవాడను అనుచున్నాను.

8. ఐ త రే యో ప ని ష త్తు

- 1 ఆత్మా వా ఇదమేక ఏవాగ్ర అసిత్ నాస్యర్థిం చ
స మిషత్, స హక్షత లోకాన్ము సృజా ఇతి.1-1. 1

ఈ ప్రపంచము "సృష్టికి" పూర్వము ఒకే అర్థముగా ఉండినది
ఆ అర్థరూపు నేనాకటి ఏదియును లేదు. ఆ అర్థి లోకములగు
సృష్టింగవలయునని అలోచించెను.

- 2 యత్కించేదం ప్రాణీ జంగమం చ పతతీ చ యచ్చ
స్థావరం సర్వం తత్సృజ్ఞానేత్రం ప్రజ్ఞానే ప్రతిస్థితం
ప్రజ్ఞానేతో లోకః ప్రజ్ఞాప్రతిష్ఠా ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ.

3-3

స్థావరజంగమాత్మికముగు ప్రపంచ మంతయు బ్రహ్మ ఏక
శిలాది స్థావరములు, వనములు, ఇంకను సమస్త పాములు ఆ బ్రహ్మ
ముగ్ధులే యున్నవి. సమస్తము ప్రజ్ఞానేత్రము. సమస్తము ప్రజ్ఞాన
మునందు స్థావరము గలియున్నది. లోకములయొక్క ప్రజ్ఞానేత్రమును,
ప్రజ్ఞయే ప్రతిస్థితముగా ఉన్నది. ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము.

9. ఛాం దో గ్యో ప ని ష త్తు

- 1 ఉమిత్యే తదక్షర ముద్గీఢముపాసిత... 1-4-1

2. చాందోగ్యపరిషత్తు

ఓమ్ అను ఆగమమును ఆధారముగా చేసుకొని అగ్ర గామము చేయవలెను.



31

2 స య ఏతదేవం విద్యాపక్షరం ప్రదాత్యేత దేవాక్షరం
స్వరమమృతమభయం ప్రవిశతి తద్రవిశ్య యద
మృతా దేవా స్తదమృతో భవతి. 1-4.5

ఏ విద్యాంశమును ఈ ప్రహరముగ అనుచున్న అమృతమై, అభయమై యుండు తిలకాశమును ఉపాసించునని 'స్తోత్రం', అతడు చేవలవలె అమృతత్వమును పొందును.

3 సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితి కాస్త ఏహాపిత... 3-14.1

నానుగూపాత్మకమును ఈ ప్రపంచమంతయు బ్రహ్మశీతము యున్నది. ఈ బగత్తె దానినందించే కలిగినది. చాడయంటే బయి నుగురున్నది దానియంటే ప్రతిస్థితియై యు న్నది. కావున కొంతకై బ్రహ్మమును ఉపాసించ వలయును.

4 యథా సోమ్యైవేన మృత్పిండేన సర్వం మృణ్మయం
విజ్ఞాతం స్యా ద్వాచారమృణం విచారో నామధేయం
మృత్తికే త్యేవ సత్యమ్. 6.1.4

(ఉద్దాహరణం). నామృణమగు ఓ శ్లేశిశేష! మృత్తికా మయములైన భుక్తూది వర్తానము అన్నియు మృత్తికయే యుండును, నానుగూపములు మాత్రమే చేతనియు, మృత్తిక మాత్రమే సత్య మగును ఎఱుగవలెను (అట్లే ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మమయమై యున్నది. ఆ బ్రహ్మమే సత్యమైవది).

క నరేవ పోమ్మేద మగ్ర అనీ దేమేవాద్వితియం ...

6.2.1

బామరూపాచలతోఁ నూడిన ఈ జగత్తు ఉత్పన్న మగుటకు పూర్వము నట్లుగా ఏదైనా అర్థిరీయము యుండినది.

6 స య ఏషోఽతి మై తదాత్మ్యమిదం సర్వం తత్స
తస్య స అత్మా తత్త్వమసి క్షేత్రక్షేత్రో..... 6-9-4

ఓ శ్రీకృష్ణా! ఈ సమస్త ప్రపంచము వశమాత్మతే యి
హృత్మయో యష్మిన్. ఆ పరమాత్మయే సర్వమిదం. అదియే అత్మ,
అదియే నీ నా యోగ్యాదుః.

7 అచార్యవాన్ పురుషో వేద తస్య శావదేవ చిరం
యావన్న విమోక్షే. 6.14.3

అభ్యాస్యుడై ప మనుజుఁడు బ్రహ్మమును తెలిసికొని పెంటనే
తొలగించును ఇతరులదుష్టార్పణం.

8 సోఽహం భగవో మంత్రవిదేవాన్ని నాత్మవిత్.

క్రతుతం హ్యేవ మే భగవద్వ్యశేఢ్మి న్న రతి శోత

మాత్మవిదితి సోఽహం భగవత్సోచామి తం

మూ భగవాన్ శోకస్య పారం తార యత్స్యితి 7.1-3

(నాగమణిని సవర్ణముచేయుచున్నది.) మునిశాస్త్రి! నేను ముగ్ధుర
జేతగా నున్నాను. అత్యంత కాయము, అత్యంతమైన శోకము
మొంది చికిచికి ముక్కు పెరుగుచు పొద్దులవలె విరుచుకున్నాను. నేను
శోకము నొంది యున్నాను. నన్ను శోకసముద్రమునందు బ్రతి
దేవుడు కాదు.

9. యో వై భూమా కత్పుఖం నార్యే సుఖమస్తి భూమైవ
సుఖం భూమాత్మేవ విజిజ్ఞాసితవ్య ఇతి భూమానం
భగవో విజిజ్ఞాప ఇతి. 7.23-1

7.23-1

(సవర్ణ-మామగం) భూమి (గొప్పది, బ్రహ్మము, అత్మ) అనుభవించే సుఖము. అల్పమైన వానియందు సుఖము ఉండును. కావున గొప్పదిలేని సుఖము. ఆ గొప్పది యగు ఆ అత్మనే తెలిసి కొనవలయును.

- 10 యత్ర నాస్యత్పశ్యతి నాస్యచ్ఛబ్దోతి నాస్యద్విజానాతి స భూమాత త యత్రాస్యత్పశ్యత్యన్యచ్ఛబ్దోత్యన్యద్విజానాతి తదల్పం యోవై భూమా తదమృత మత యదల్పం తస్మర్త్యం. 7.24.1

తేనియందు (అత్మయందు) వానికంటె వేరైనది ఏదీయు కనుటలేదో, విధులుగంటె లేదో, తెలియఁబడుట లేదో, అదియే భూమి. దీనికంటె వేరైనది అంతయు అల్పము. భూమా స్వగూఢ మగు అత్మ (బ్రహ్మము) నాశనహతమైనది. అల్పమైన వానికి నాశము కలదు.

- 11 స ఏవాథస్తా త్స ఉపరిష్టాత్స పశ్చాత్స పురస్తాత్స దక్షిణస్స ఉత్తరతస్స ఏ వేదం సర్వ మిత్యథాతోఽహం చారాదేళ ఏవాహమేవాథస్తాదహ ముపరిష్టాదహం పశ్చాదహం పురస్తాదహం దక్షిణతోఽహ ముత్తరతోఽహ మే వేదం సర్వమితి. 7.25.1

ఆ భూమి (అత్మ) క్రింద, పైకి, వెనుక, ముందు, ప్రక్కల అంతటను నిండియున్నది. ఈ క్రిమియే స్రవంధ మంతయు అదియే. అదియే నేను. నేనే క్రింద, పైకి, ఎల్లచోట ఉన్నాను. అంతయు నేనుగా ఉన్నాను.

- 12 అథా త ఆత్మాదేళ ఏవాత్మైవాథస్తా చాత్మోపరిష్టా చాత్మా పశ్చాదాత్మా పురస్తాదాత్మా దక్షిణత ఆత్మో

త్వరత ఆత్మైవేదం సర్వమితి స వా ఏష ఏవం పశ్య
 స్నేహం మన్వాస ఏవం విజాన న్నాత్మరతి రాత్మక్రిద
 అత్మమిభున ఆత్మానంద స్స స్వరాదృపతి తస్య
 సర్వేషు లోకేషు కామచారో భవతి, అభయేనస్యథా
 లోకీదు రస్యరాజాస త్తే క్షయ్యలోకా భవన్తి తేషాం
 సర్వేషు లోకే ష్వరామచారో భవతి. 7.25.2

క్రింద, పై ప, అన్ని స్థానములందునున్నది. అందు
 అర్థమే. ఈ విధము గ నూనెను, తిండిని, పిత్తికొనువాచ-
 అర్థమంటే శ్రీశీలగుచున్నాడు. అర్థ తనయంటే తిన్నది అనంద
 మొందుచున్నాడు. కాశీ రాస్త్రయందును, పశు స్త్ర లోకములందును
 తన యుష్టప్రకారము వర్తించుచున్నాడు. ఎవడు అర్థము ముడియొక
 విధముగ ఎఱుంగునో అట్టి అర్థాని ఇతర రాజులు లోలుచుండును.
 నాశముకల లోకములను బొందును. లోకము లన్నిటియందును
 తన యుష్టప్రకారము నుంచుచుండు అర్థుని సాక్ష్యమను.

13 తదేష వ్లోకః -- స పశ్యో మృత్యుం చ క్షతి స రోగం
 నోతదుఃఖితాం, సర్వం హపశ్యపక్షతి సర్వమాహ్నితి
 సర్వక ణ్ణి, స ఏకధా భవతి త్రిధా భవతి సంచధా
 సప్తధా నవధా చైవ పునరైవకాదళః స్పృతః, శతం
 చ దశచైకశ్చ సహస్రాణి చ వింశతిః, అహరభృద్ధా
 సత్త్వకుద్ధిః సత్త్వకుద్ధా ధ్రువాస్పృతిః, స్పృతిః మృ
 సర్వగ్రస్థీనాం విప్రమోక్షః తస్మై మృదిత కషాయా
 య తమసః పారం దర్శయతి భగవాన్ సనత్కుమార
 స్తం స్కన్ధ ఇత్యాచక్షతే తం స్కన్ధఇత్యా చక్షతే.

7.26.2

సత్యకామమై యున్నది. (అది కలందిన ప్రకారము అనునను).
సత్యసంకల్పమై యున్నది. అట్టి అత్యుచిత తెలివితోనవలయును.
కానిది తెలివితోననిచో ఈ లోకమున రాజయెక్క. అట్లునుప న్నలె
అనునందువారు ఏ యే ఫలమును, ఏ యే ప్రదేశమును కోరుదుచో,
కానినే పొందదుకాని నను న్నమును పొందవలయు, నను న్నమును
పేర్చుగా పొందలేదు.

15 న వా ఏష అత్మా హృది తస్యైకదేవ నిరుత్తం హృ
ద్యయమితి తస్మాద్ధృఢయ మహారహర్వా ఏవంది
త్వర్గం లోకమేతి. 8.3-3

ఈ అత్మి హృదయమునందే కలదు. కానికీ ఇది కర్మార్థము
హృదిహృదయమందు, అయితే ఈ అత్మ. ఈ ప్రకారము తెలివీ
కొనినవాగు ప్రతిదినము స్వర్గమును (బ్రహ్మమును) పొందును.

16 అథ య ఏష సంప్రసాదోఽస్మాచ్ఛరీరాత్పముత్థాయ
సరంజ్యోతి రుపసంపద్య స్వేన చాపేణాభినిష్పద్యత
ఏష అత్యేతి హోవానైత దమ్మత సుఖయ మేతద్రు
హ్యేతి తస్యహ వా ఏతస్య బ్రహ్మహో నామసత్య
మితి. 8.3-4

ఈ ప్రకార మెఱిగినవాగు సంప్రసాదం పడెనును. అట్టి
వాగు (గ్రహాన్మగ్నము వొందినవాగు) దేహాత్మ భావాది
అర్హమునంది తొలగి, పరాశక్తికి ద్వారమును (అత్మను) అర్హ
యంది కాంతో చక్రమొందుచున్నాడు. కనుక శత్రువు అత్మ
యనది నేను ఏర్పడినది (దేహాత్మ అది). ఆ అత్మ అమ్మనమై అభ
యమై బ్రహ్మమై యున్నది. అ బ్రహ్మమును పర్యవర్తి నేను.

17 తాని హవా ఏతాని త్రిణ్యక్షరాణి సతీయ మితి తద్య
త్స త్తదమృత మథ యత్తస్యర్త్య మథ యద్యం తే
నోతే యచ్చతీ యదనే నోతే యచ్చతి తస్మాద్యమహ
రహర్వా ఏవం విత్స్వర్గం లోకమేతి. 8-3-5

'నర్కమ్' — అను మూడవరమణమును ఇతడు అర్థము చెప్పుచుచున్నది — 'న' అనగా అమృతము, 'తి' అనగా మర్త్యము. 'యమ్' అనగా ఆ చెందితిని ఏకముగా చేయునది. ఈ ప్రకారము తెలిసికొనినవాఁడు ప్రతినిమము స్వర్గమును (అర్త్యము) పొందుచున్నాఁడు.

18 అథ య ఆత్మా స సేతుర్విద్యుతిరేషాం లోకానామ
సమేదాయ వైతం సేతు మహోరాత్రే తరతో స
జరా స మృత్యు ర్న లోకో స సురృతం స దుష్పు
తం సర్వే పాప్యానోఽతో నిపర్తస్తేఽపహతపాప్యా
హ్యేష బ్రహ్మలోకః. 8-4-1

ఈ అర్థ సేతువు (గోపు) వంటిది. నర్కమును ఇరించుచున్నది. ఈ ఆత్మ కాలపరచ్ఛేదము లేదిది. కానికీ మునిగింపము, మృత్యువు లోకము, మత్సరి చుష్కృతములు లేవు. కావున ఆత్మయందు ననుష్ఠ పాపములు సళిందిపోవుచున్నది. ఆత్మలోకము పాపములు ధము లేదిది. కావున నదా ఆత్మను ఈ ప్రకారముగ ఉపాసించు వాఁడు స్వర్గమును (అర్త్యవదమును) పొందుచున్నాఁడు.

19 తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్త్వాఽస్థ స్స స్సస్థో
భవతి విధస్స స్సవిధో భవత్యుపకాపీ నస్సనుపకాపీ
భవతి తస్మాద్వా ఏతం సేతుం తీర్త్వాఽపి వర్తమహ

రేవాభినిష్పద్యతే సత్పద్విభాతోహ్యైవైష బ్రహ్మ
లోకః. 8-4-2

ఈ అత్మను 7లినీకానినతో అంధులు (అజ్ఞానము కలవాలు) అంధత్వము లేదనా చెబుదు. శరీరమున్నప్పుడే అజ్ఞాని జ్ఞానియగుదు. శరీర మున్నప్పుడు, తత్పరీరకార్యములచే ముఖమొందినవాలు ముఖ మొందును. సంకటము నొందినవాలు సంకటము లేదనా చెబును. అత్మను పొందిన వానికి రాత్రి పగ లగుచున్నది. అతడు ఎల్లప్పుడు (జ్ఞాన) ప్రకాశముకలవాడై అస్మిత్యము నొందును.

20 అథ యద్యజ్ఞ ఇత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృ
ష్టాచర్యేణ హ్యేవ యో జ్ఞాతా తం విస్తతేఽథ
యదిష్టమిత్యాచక్షతే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్వృష్టా
చర్యేణ హ్యేవేష్టాత్తాన మనువిస్తతే. 8-5-1

యజ్ఞ పనునని బ్రహ్మచర్యమే జ్ఞానియగువారలు బ్రహ్మ చర్యము కలన యజ్ఞ ఫలమును పొందుచున్నారని, దేవపూజాను లును బ్రహ్మచర్యమే బ్రహ్మచర్యముచే మనుజులని అత్మను పొందుచున్నారని.

21 తదేషోకః—తతం నైకా చ హృదయవ్య నాద్యస్తా
సాం మూర్ధాన మభినిష్పులై కా, తయోర్ధ్వమాయ
న్నమృతత్వ మేతి విష్యజ్ఞన్యా ఉక్తుమిదే ధవ
స్త్రితక్రమదే ధవన్తి. 8-6-6

హృదయమునందు మూర్ధాదిక్య నాగులు కలవు. వానితో ఒక్కనాడి (మఘమ్మ) మూర్ధమునకు బోవుచున్నది. దానికారా

ఇది ఊర్ధ్వమునకేగి ఆమృతస్వమును పొందుచున్నాఁడు. ఇతర నాగులు అష్టముగా అంతలు నశియమృదు.

22 య ఆత్మాఽపహత పాప్తా విజరో విమృశ్యత్విరోఢో
విజిఘ్నోఽపిపాస స్పృత్యకామ స్పృత్య సంకల్పసోఽ
ఽనేష్టవ్య స్ప విజిఘ్నాసితవ్య స్ప సర్వాంశ్చ తోకా
నాహ్నోతి సర్వాంశ్చ కామావ్యవ్రమాత్తా స మను
విద్య విజానాతీతి హ ప్రజాపతి రువాచ. 8.7.1

అత్య పాపహారియైవది. వాగ్ధ్యము లేనిది, మరణములేనిది, శోకములేనిది, ఆకలిచ్యుతము లేనిది. అది సత్యకామమును, సత్య సంకల్పమును ఆవిష్కరించును. ఇట్టి అత్యను భాగం నుండి తెలిసి కొనవలెను. అట్లు తెలిసికొనవలెను సమ స్తలోకములను, సమస్త అభిలాషలను పొందుచున్నాఁడని ప్రజాపతి చెప్పెను.

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

1 ఏతాని జపేత్, అనఁ తో మా సద్గమయ, తమసో మా త్యోగిర్గమయ, మృత్యోర్మాఽప్యతంగమయేతి...

1-3-28

ఈ మంత్రములను జపించవలెను—

1) అపిథో మా సద్గమయ—

(అపస్త్రమండి సత్సంగము గొనవలయు)

2) తమసో మా త్యోగిర్గమయ—

(తమస్సునుండి త్యోగిలోనికి పరివర్తించవలయు)

3) మృత్యోర్మామమృతం గమయ—

(మృత్యుప్రమండి ఆమృతకర్మమును పొందింపజేయును)

2 అత్తైవేవ మగ్ర అసిత్..... 1.4.1

అత్తైవేవ మగ్ర అసిత్ అత్త ఒకటియే కలదు.

3 ద్విశీయాద్వై భయం భవతి 1.4.2

రెండవ పుత్రుడు కాని వ్యక్తి కాని యశ్చైవో భయము కలుగుదు అత్త లేవు మరలొక వ పుత్రుకాని వ్యక్తి కాని ఈ ప్రపంచమున రెండవవ యిట్ల భయము కలదు! కలుగదని భావము).

4 తదేవ ప్రేయః పుత్రా ప్రేయో విత్తా ప్రేయోఽస్యస్మా త్వర్కస్మా దంతరతరం యదయమాత్మా స యోఽస్య సోత్పసః ప్రియం బ్రహ్మణం బ్రాహ్మణో ప్రియం రోహ్యశీ తీర్థరో హ తతైవ స్మిదాత్మాస మేవ ప్రియ ముపాసిత స య ఆత్మాసమేవ ప్రియ ముపాస్తే స హస్యప్రియం ప్రమాయకం భవతి.

1.4.8

అశ్చ ఒక్కొక్క ప్రాణుడైనది, చ్చ యెవరొకరినూ భయపడరాదు అశ్చ ప్రియమృతము. ఇంకను ఏదో మరొకమూలం శ్రేష్ఠమైనది కలదో బాధకరము అని ప్రయోగమైనది. అశ్చ మన సమీప మందే మన స్వగృహమైతే యున్నది. అనాత్మను ప్రాణమని చెప్పి మరొకరు, అత్తయ్యగి 'అమ్మా! మీకు ప్రాణమని అందు బ్రతానలు పనిమంది కూ!' అని చెప్పెను. ఈ సత్యమును విన్నవించి అతడు 'అదే సత్యము, అనాత్మగృహమైన దానికే అత్తయ్య అను, అయ్యచే ఉన్నట్లు భావించును. కావున అత్త

యను ప్రయవస్థ్యప్రసే తిషాసించవలయును. అర్థమను ప్రయమగు తిషాసించువాని ఆనందము ఎవ్వరికిని నశించదు.

5 బ్రహ్మ వా ఇద మగ్ర అసీ క్తదాత్మాన మేవానైక్
అపాం బ్రహ్మస్మితి తస్మా త్సర్వ మభవత్.....

1-4-10

సృష్టికి పూర్వము ఈ ప్రపంచము బ్రహ్మముగా నుండెను. బ్రహ్మము 'నేనే బ్రహ్మమునై యున్నాను' అని తలచెను. కావున అది నమస్తమను అయినది.

6 అథ యోఽన్యం దేవతా ముపాస్తేఽన్యోఽసాపన్యోఽ
పా మస్మితి న న వేద యథా వశు..... 1-4-10

ఎవలని కన అర్థకంఠి వేర్వేరైన దేవత కలవనియు, అది 'నేను, రాను నేను అనియు భావించి అన్యదేవత'భావన చేయు చున్నాడో అర్థం: అదిలే.

7 అథ యో హ వా అస్మిల్లోకా త్స్విం లోక మద్య
ష్టావైతి న ఏన మవిదితో న భువన్తీ యథా వేదోవా
ఽఽననూక్తో ఽన్యవ్యా కర్మాకృతం యదిహ వా అప్య
నేపం వి స్యహతున్యం కర్మ కరోతి తద్ధాస్యాస్తతః
క్షీయత ఏవాత్మానమేవ లోక ముపాసీత న య అత్తా
నమేవ లోక ముపాస్తే న హాన్య కర్మ క్షీయతే అస్మి
ద్ధ్యేవాత్మనో యద్యత్కామయతే తత్ తస్మిన్.

1-4-15

ఎవఁడీ ప్రపంచమున దిశ దృఢుఁడనీ అయియున్న అత్య
పెనుఁగఁ తప్పిరిగొందువో, అతనిని అత్య (బ్రహ్మము) రక్షింపను.

అధ్యయనము చేయుటచే నేదము మనముగా రక్షింపవలయు అత్మ
 తపని రక్షింపదు. కాబట్టి అత్మ సముద్రం వాడై మహా స్రవ
 పుష్కా మాచరించవచ్చునని అతి ఫలానుభోగాంతమున నభిందితోపును.
 కావున అత్మను తప ప్రపంచమని నీపాసించవలయును. అట్టివానికి
 కర్మము అంటదు. ఇట్టి అత్మభాని ఏదేది ఇచ్చుచున్నా, అదంతయు
 అత్మచే ప్రాప్త మగును.

8 అత్తై వేద మగ్ర ఆసీ దేః ఏవ 1.4-17

ఆదికాండ (మొదట) అత్మ ఒకటేనని కలదు.

9 కామ స్సంకలో విదితిత్వా శ్రద్ధాశ్రద్ధా భృతిరభృతి
 స్త్రిస్త్రీ ర్పిరివ్యే తత్సర్వం మన ఏవ. 1.5-3

కామము, సంకల్పము, సంకేతము, శ్రద్ధ, అశ్రద్ధ, సై ర్యము,
 అశ్రై ర్యము, లజ్జ, బుద్ధి, భయము—ఇవి అన్నియు మనస్సే (మనో
 గూఢములే) అనియున్నవి.

10 స వా అరే పదుః కామాయ పతిః ప్రియో భవ త్యా
 త్వనస్తు కామాయ పతిః ప్రియో భవతి, స వా అరే
 జాయామై కామాయ జాయా ప్రియా భవ త్యాత్వ
 నస్తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి, స వా అరే
 పుత్రాణాం కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవ న్నైత్వ
 నస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియా భవన్తి, స వా అరే
 విత్తస్య కామాయ విత్తం ప్రియం భవ త్యాత్వనస్తు
 కామాయ స విత్తం ప్రియం భవతి, స వా అరే
 బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ ప్రియం భవ త్యాత్వనస్తు

కామాయ బ్రహ్మ ప్రేమం భవతి, స వా లరే క్షత
స్య కామాయ క్షతం ప్రేమం భవ కాశ్చిత్తసన్తు
కామాయ క్షతం ప్రేమం భవతి, స వా లరే లోకా
నాం కామాయ లోకాః ప్రేయా భవ ద్దైత్తసన్తు
కామాయ లోకాః ప్రేయా భవన్తి, స వా లరే దేవా
నాం కామాయ దేవాః ప్రేయా భవ ద్దైత్తసన్తు
కామాయ దేవాః ప్రేయా భవన్తి.

స వా అరే భూతానాం కామాయ భూదాని ప్రియాణి
భవ స్వాత్మనస్తు కామాయ భూదాని ప్రియాణి భవన్తి
స వా అరే సర్వస్య కామాయ సర్వం ప్రియం భవ
త్కాత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి. అర్హా
వా అరే ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో ముప్తవ్యో నిదిధ్యానీ
తవ్యో మైత్రే య్యాత్మనో వా అరే దర్శనీనః శ్రవ
ణీన మత్వా విజానే నేదం సర్వం విదితమ్. 2-4-5

(యాభ్యుదయము—ఈ మైత్రేయా!) భార్య ఈ భర్త యొక్క ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రయత్నించుచు నున్నది. ఈ భర్తయొక్క ప్రయోజనము నిమిత్తము ప్రాణముగా నున్నది. అట్లే భర్త ఈ భార్యయందును, తల్లి పిల్లలయందును, ఒకటని భవమందును, మరొకటిగా ప్రాప్తయందును, ఒకటని స్త్రీనియందును, ఒకటని బాహ్యుయందును, మరొకటిగా దేవతయందును, ఒకటని ప్రాణుయందును, మరొకటిగా పశువుయందును, పక్షి కలిగియుండునట్లుగాను, మనుష్యును అర్చ్యకొరత

కాని వేరుకాదు. అత్తయే చూడదగినది; అత్తయే విడదగినది; అత్తయే తలంచు దగినది; అత్తయే భాగించదగినది; అత్తయొక్క జన్మముచేతను, క్రవణముచేతను, స్వరణముచేతను, భాగము చేతను నమి న్నము బోధమగును.

11 యుత్ర హి ద్వైత మివ భవతి తదితర ఇతరం వశ్యతి, తదితర ఇతరం శ్చిఘ్రి, తదితర ఇతరం కృణోతి, తదితర ఇతర మిభివవతి, తదితర ఇతరం మనుతే, తదితర ఇతరం విజానాతి, యుత్ర వా అన్య సర్వ మాత్మైవా భూ త్తత్కేన కం శ్చిమే త్తత్కేన కం పశ్యే త్తత్కేన కం కృణుయా త్తత్కేన క మిభివదే త్తత్కేన కం మన్వీత తత్కేన కం విజానీయాత్, యేనేదం సర్వం విజానాతి తం తేన విజానీయాత్ విజ్ఞాతారమతే తేన విజానీయాదితి.

2-4-14

ఇతరభావముచే బిగలు ఇతర వస్తువును చూచుచున్నాడు; వానిని చూచుచున్నాడు, వినుచున్నాడు, మాట్లాడుచున్నాడు; తలంచుచున్నాడు. తెలిసికొనుచున్నాడు, అతనికి నమస్తమ అర్పిగా తోచి అన్వైతజ్ఞానము కలిగినయెడల అప్పుడు ఎవడు జేచే జేదిని చూచుచున్నాడు? వినుచున్నాడు? వానిని చూచుచున్నాడు? తలంచుచున్నాడు? తెలిసికొనుచున్నాడు? మనుజుడు 'దేవతే వీధిసంతయు గణించుచున్నాడో అది జేచే గణించు బడంగును? తెలిసికొనువానిని జేచే తెలిసికొనంగలను? (చూచు వాడు వేరులేదు, చూడబడు వస్తువు వేరులేదు. అంతయు అర్పితే. అత్త మణియొకరనిచే చూడబడును).

12 స వా అయ మత్తా సర్వేషాం భూతానా మధిపతి
స్సర్వేషాం భూతానాం రాజా, తద్యతా రథనాథో చ
రథనేమా చారాః సర్వేసమర్పితా ఏవమే వాస్మిన్నా
త్మని సర్వే ప్రాణా సర్వే లోకా సర్వే దేవా స్స
ర్వాణి భూతాని సర్వ ఏత ఆత్మాన సమర్పితాః.

4-3-15

ఆ ఆత్మయే (విశ్వాత్మయే, బ్రహ్మయే) ఈ ఆత్మ (జీవాత్మ).
అది సమస్త ప్రాణులకును అధిపతి. అంశిచక్రముయొక్క నాభి
యందు ఆరములు (ఆకులు) గుంపులాడియున్నట్లు ఈ ఆత్మయందు
సమస్త ప్రాణములు, సమస్త లోకములు, సమస్త దేవతలు, సమస్త
భూతములు గుంపులాడియున్నవి.

13 సతిం ఏకో ద్రష్టాఽన్యైశో భవ త్యేష బ్రహ్మలోక
స్సమాదితి హైస మనుశశాస యాత్మవల్క్య ఏషాస్య
వరమా గతి రేషాస్య వరమా సంప దేషోఽస్యవరమో
లోక ఏషోఽస్య వరమ అసస్త్ ఏతస్యైవాసస్త్ స్యా
న్యాని భూతాని మాత్రా ముపశీవన్తి. 4-3-32

ఆత్మ అలమువలె స్వచ్ఛమై, ఏకమై, బ్రహ్మమై, అన్వేషితమై
యున్నది. అదియే బ్రహ్మలోకము, ఆనంద పరబ్రహ్మభూమి.
అదియే, ఉత్తమం శుద్ధమగుతి. అదియే సమస్త సంపదలయొకట.
శ్రేష్ఠమైనది. అదియే సుహృదసంపదగా ఈ ఆనందముయొక్క విశ్వ
అంశమును ఆధారపఱచుకొని సమస్త ప్రాణులు జీవించియున్నవి.

14 స యో మనుష్యాణాం రాష్ట్ర సమృద్ధో భవ త్యన్యేషా
మధిపతి స్సర్వై ర్మానుష్యై ర్సింహైః స్పంపన్నకమ

స్వ మనుష్యాణాం పరమ అనందోఽథ యే శతం
 మనుష్యాణా మానందా స్వ ఏకః పితౄణాం శత
 లోకానా మానందోఽథ యే శతం పితౄణాం శత
 లోకానా మానందా స్వ ఏకో గంధర్వలోక అనందో
 ఽథ యే శతం గంధర్వలోక అనందాః స ఏకః కర్మ
 దేవానామానందో యే కర్మణా దేవత్వ మభిసంపద్య
 స్తే, అథ యే శతం కర్మదేవానామానందా స్వ ఏక
 అజానదేవానా మానందో యశ్చ శ్రోత్రమోఽపృశీ
 నోఽరామహతోఽథయే శతం ప్రజాపతి లోక అనందా
 స్వ ఏకో బ్రహ్మలోక అనందో యశ్చ శ్రోత్రమో
 ఽపృశీనో ఽరామహతో ఽత్రైవ ఏవ పరమ అనందః
 ఏష బ్రహ్మలోక స్సప్రమాదితి హోవాచ యోగ్యవర్ణిః.

4-3.33

మనుష్యులలో ఎవరిని అపరిమితము లన్నియు శతకంగా కలిగి
 యున్నారో, వారు క్షతపతకములు కన్పిస్తే గరిష్ఠయైనా, అదే,
 వందలకొలది వరుసలలో ఛోగములలో ఏదైనా కొంతవరకు
 యున్నారో, అందువల్ల గుణమూర్తియై యున్నారో, అట్టివాని
 అపరమము ఒక్క.. మునుష్యులందరినీ చెప్పబడినది. కానీ నూలు
 కొలది ఒక పిరికిని అపరమము. కానీ నూలుకొలది కంటే ఒక కర్మదేవతల
 అపరమము. కానీ నూలుకొలది కంటే ఒక అజానదేవతల అపరమము.
 శ్రోత్రమోఽపృశీనో యే శతం ప్రజాపతి లోక అనందా
 స్వ ఏకో బ్రహ్మలోక అనందో యశ్చ శ్రోత్రమో
 ఽపృశీనో ఽరామహతో ఽత్రైవ ఏవ పరమ అనందః
 ఏష బ్రహ్మలోక స్సప్రమాదితి హోవాచ యోగ్యవర్ణిః.

శ్రోత్రీయములను, ఆకాములను, ఉపదేశితులను అగు మనుజులకు అట్టి బ్రహ్మపంథమును అనుభవించునట్లుగా. అదియే వరమూపంథము. ఈ వరమూపంథమే బ్రహ్మశాఖము (వరబ్రహ్మ శ్లోమము) - అని యాత్మభవ్యులగు జనకమహారాజుల నోదించెను.

15 సాధుకారీ సాధు ర్వపతి పాపకారీ పాపి భవతిఃపుణ్యః
పుణ్యేన వర్మణా భవతి పాపః పాపేన, అహో ఖల్వా
హుః కామమయ ఏవాయం పురుష భతి స యథా
కామో భవతి తత్కర్మతుర్వపతి యత్కర్మతుర్వపతి
తత్కర్మ తురుతే యత్కర్మ తురుతే త దభిసంపద్యతే.

4.4.5

జీవులలో సాధుకార్యము చేయువాఁడు సాధువైయుండును. పాపము చేయువాఁడు పాపివై యుండును. పుణ్యము చేయువాఁడు పుణ్యకారివై యుండును. కావున జీవులకు పుణ్యపాపములకు తగిన శోరమును గ్రహించుటకు కారణమైవారముగా నున్నాఁడు. ఎపు యాతనికి ఒక సంకల్పము కలుగుచో అప్పుడు ఒక నిశ్చయబుద్ధి కలుగుచున్నది. ఎప్పుడు నిశ్చయబుద్ధి కలుగునో, అప్పుడు కర్మము చేయవలసియుండును. తమవలె ఆ కర్మఫలము అనుభవించవలసియున్నది.

16 యోఽకామో నిష్కామ అప్తరామ అత్మరామో న తస్య
ప్రాణా ఉక్తామన్తి బ్రహ్మైవ సన్ బ్రహ్మైవ్యేతి.

4.4.6

ఇది ఆకాముఁడు, నిష్కాముఁడు, అప్తరాముఁడు, అత్మరాముఁడు (అత్మశాంతి చేతుగ నుభయదాని శోరవాఁడు). అట్టి వాని ప్రాణములు ఎవటిని పోవుటలేదు. అతఁడు ఇతరుల ప్రాప్తి పద్ధతులకు తగుచున్నాఁడు.

- 17 యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽస్య హృది
శ్రితాః, అథ మర్త్యోన్ముత్ భవ త్యత్ర బ్రహ్మ సమ
భూతే. 4.4.7

ఎందుకే ప్రభుని హృదయమందగుల కోరిక బద్ధియు వశించి
పోవుటో, అప్పుడు మరణము అమృతము అగును. ఇతరులే
బ్రహ్మమును పొందుదులు.

- 18 అంధం తమః ప్రవిశంతి యేఽవిద్యా ముసాసతే.
4-4-10

అవిద్యుడు (అజ్ఞానమును) తిహించువారు తమస్సును (అంధ
రాకాంశులగుట, గంపానమును) పొందుదురు.

- 19 అపందా నామ చే లోనా అస్థిస్తమసా వృతాః,
కాంతై ప్రేత్యాభిగచ్ఛ స్త్రవిద్యాంసోఽమధా జనాః,
4.4.11

అజ్ఞానులు తమస్సుతోఁబూడిన లోకములను పొందుదురు.

- 20 అత్మానం చే ద్విభావీయా దయమస్మితి పూరుషః,
ఏ మిచ్చస్కవర్త కామాశ్చ శరీర మమస్యైరేకే.
4-4-12

'నేను ఆత్మను నేనై యాత్మను' అని తెలిసికొనవలయును.
ఇది గొప్పది. ఇది శరీరమును కష్టపట్టవలసిన వస్తువు. ముఖము
సలపించు వస్తువు. (అందుకే ఏ కోరికయు లేదు కాదు).

- 21 స విశ్వకృ త్ప్రమా సర్వస్య కర్తా తస్య లోకః స ఉ
లోక ఏవ. 4.4.13

అత్మసాక్షాత్కారమును బ్రహ్మవిద్యను విశ్వకర్మత్వే. అనగా జగత్సృష్టి చేసినవాడు, సర్వమును సృష్టించినవాడు, సమస్తము అతని లోకమే (సమస్త లోకములు అత్యంతంను కల్పించబడి యుండుటవలన).

22 ఇమైవ సప్తైత విద్య సత్త్వయం

స చేదవేదీ ర్మహతీ విసద్మిః,
యే తద్విదు ర్మమృతాస్తే భవ
స్త్రితేతరే దుఃఖమేవాపియన్తి.

4.4-14

ఈ బ్రహ్మగ్రంథమున మనము సాధనచే బ్రహ్మత్వమునివారము, లేదమవల మహాకర్మము కలుగును, బ్రహ్మవిద్యచే మోక్షము కలుగును, అదిలేదో దుఃఖము కలుగును.

23 య దైత మనుపశ్య త్యాత్మానం దేవ మంజ

తాతానం భూత భవ్యస్య న తతో విభాగుష్పరే.

4.4-15

కలిగియున్నట్టియు, కలుగజోవునట్టియు సమస్తమునకు అధిపతియైన పరమాత్మను ఎవ్వని శిష్యుడు సాక్షాత్కరించుకొనుచున్నాడో అపు ఐతడు ఇతర జీవీని భయపడవలసిన పనిలేదు.

24 ప్రాణస్యప్రాణ ముత చక్షు

శృణో రుత శ్రోతస్యశ్రోతమ్,
మనసో యే మనో విదుః

తే నిచిక్షు రప్రిహ్మ పురాణ మగ్ర్యమ్. 4-4-18

ఎవడు బ్రహ్మమును ప్రాణమునకు ప్రాణముగను, శీతము నకు శీతముగను, శ్రోతమునకు శ్రోతముగను, మనస్సునకు మనస్సుగను ఉన్నదని తెలిసికొనుచున్నాలో, వారు ఆ బ్రహ్మమును శ్రేష్ఠవస్తువనియు, పూర్వమే యున్నదనియు ఎఱియఁచున్నారు.

25 మనదైవానుద్రష్టవ్యం నేహ నానాస్తి కించన,
మృతోఽస్మి స్మ మృత్యు మాహ్నితి య ఇహ నానేప
పశ్యతి. 4-4-19

నిత్యబుద్ధుల మనస్సులేకనే ఆ బ్రహ్మము చూడఁబడును. (సాక్షాత్కరింపఁ దగును). ఇతడు అనేకత్వము ఒకతైవము లేదు, నమస్తమ బ్రహ్మమే. ఎవఁ నీచుడు అనేకత్వమును చూడఁగా, అతఁడు ఒక మృత్యుప్రభువంటి మణియొక మృత్యువును పొందఁడు. (జనన మరణమొక సంసారముగఁ దలఁచును).

26 ఏకదైవానుద్రష్టవ్య మేత దప్రమేయం ద్రుపమే,
విరజః పర ఆకాశా దజ అత్మా మహాహ్నిహ.
4-4-20

ఈ బ్రహ్మమును ఏకముగ చూడవలెను. అది అద్రవ్యము, మైవది; ద్రవ మైవది; నిత్యమైవది; మాలిన్యరహితమైవది, అకాలము, కంటె నూహ్యమైవది, జన్మములేనిది, సర్వశ్రేష్ఠమైవది, సాశరణ్యమైవది.

27 తమేవ ధీరో విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కుర్వీత బ్రాహ్మణః,
నానుభూయోద్వహూ భృద్దాన్వాచో విగ్ధావసం హి
తదితి. 4-4-21

ఇట్టి ఆత్మను (బ్రహ్మమును) నీరునకు బ్రహ్మస్థుని ఎఱిగి ప్రజ్ఞను బడలునట్లును, అతఁ కర్మములను భ్రాంతినిగఁగఱును. ఏల యనిన అధికకర్మములు వాళ్ళు-నకు శ్రమయే యగును.

28 తదేతద్బ్రహ్మచర్యుర్తమ్—ఏష నిరోధి మహిమా బ్రాహ్మణస్య స పర్వతే కర్మణా నో వినీయాన్, తస్యైవ స్యాత్పదవిత్తం విదిత్వా న లిప్యతే కర్మణా పాపకేనేతి, తస్మా దేవం విచ్చాన్త చాస్త ఉపరత స్తీతితః సమాహితో భూత్వాఽత్యన్యేవాత్మానం పశ్యతి సర్వమాత్మానం పశ్యతినైసం పాప్యా తరతి సర్వం పాప్యానం తరతి, నైసం పాప్యా తపతి, సర్వం పాప్యానం తపతి విపాపో విరటో ఽవిదిత్వో బ్రాహ్మణో తపత్యేష బ్రహ్మలోకః సమాదేనం ప్రాపితోఽసీతి హోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః సోఽహం భగవతే విదేహాన్ దదామి మాం చాపి సహ దాస్యా యేతి.

4.4-28

ఇట్టి ఆత్మనునుగించి నేరయింపు-చే క్షుప్తముగా చెప్పులది యున్నది. ఇ ఆత్మ నిత్యమైవది. బ్రహ్మనే త్యయింక్క- మహిమాయు యున్నది. అది పుణ్యకర్మచే కృష్టినిగాని, పాపకర్మచే క్షీణత్వ మును గాని పొందుటలేదు. చాని మహిమ తెలియఁగాఁగ్గి 'పదవితో' అనఁబడును. ఆ మహిమ తెలియఁగ వాని కింక కర్మముతో నయంభము లేదు. అతఁడు శాంతుఁడు, ఇంద్రియన్యగ్రహము కలవాఁడు, ఉప రతుఁడు, తితిశుభ్రు, ఏకాగ్రచిత్తుఁడు. ఇట్టి స్థితిగ్రహములతోఁ గూడి ఆ మహానీయుఁడు తపయించి ఆత్మను జన్మించుచున్నాఁడు. నమస్త మును ఆత్మగా మారుచున్నాఁడు. అతనిని పుణ్యపాపములు అంటవు. అతఁడు పుణ్యపాపములును దాఁచుచున్నాఁడు. ఆత్మని

కృతాకృత కర్మలు కాళింపుట. అట్టి కర్మం నడుగు భస్మమునైచుచున్నాను. అతడు పాపహితుడై, విరలాడై, ఇహార్థితుడై, సంశయవర్జితుడై, బ్రహ్మము నెఱిగినవాడై యుండు ఇదియే బ్రహ్మలోకము—అని యోగ్యవర్ణ్యుల జనకమహారాజు పేర్కొనినది.

అప్పుడు జనకుడు: సూక్ష్మతల్యునితో మహాత్మా! మీ నా! అమూల్యమైన ఉపదేశము చేసినందులకు నా రాజ్యము నా కొనసాగిని. నేను మీ కామనైనది—అని చెప్పెను.

29 స వా ఏష మహా నజ ఆత్మా ఒజరో ఒమరో ఒమ్మ
ఒభయో బ్రహ్మభయం వై బ్రహ్మభయం హి
బ్రహ్మ భవతి య ఏవం వేద. 4-4-

ఈ ఆత్మ మహా గృహమైంది, జన్మగూఢమైంది, వ్యాకృతమైంది, మరణము లేనిది, అమృతమైంది, అభయమైనది—ఇట్లెఱుంగువాడు ఆ అభయ బ్రహ్మమే (ఆత్మయే) అగుచున్నాడు.

30 అమృతత్వస్య తు నాశాస్తి విత్తనేతి. 4-5

భవముచేత (సంపదలచేత) అమృతత్వము (మోక్షము) ఉను. అభింనునగు అశ వ్యర్థమ

11. బ్రహ్మో వ ని ష త్తు

1 య దవరం పరం బ్రహ్మ తత్పూత్రమితి ధారయేత్

నాశరూపమగు పరబ్రహ్మమేమి కలలో కానిది యుక్తముగ భరించవలెను.

2 యేన సర్వమిదం బ్రోతం మూతే మణిగదా భవ,

త త్సూతం ధారయే ద్యోగీ యోగవి క్షత్త్వ

పర్వవాన్. 11

ఈ వ్రవంచమూతయు బారమంబును ముగులబలె జేత
గ్రుచ్చులుతియున్నదో, అట్టి బ్రహ్మసూత్రమును యోగజేత్తియు,
పరబ్రహ్మక్షత్త్వము తెలిపివట్టియు నగు యోగి భవించును.

3 ఏకో దేవ సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాంతరాత్మా,

కర్మాద్యక్షః సర్వభూతాధివాస

స్వామీ చేతా శేవతో నిర్గుణశ్చ,

19

అద్వితీయుఁడను, కర్మయ్యవశాత్తుఁడు అగు పరమాత్మ
నమస్త్యపాపంబును విమోక్షముగ నున్నవాఁడను, సర్వవ్యాప
కులఁడు, సర్వభూతాంతర్యామి అత్యున్నగుఁడనును, కర్మా
ద్యక్షుఁడను, సర్వపాపంబును అధిపనించి యున్నవాఁడు
స్వామీయు, చైతన్యరూపుఁడు, నిర్గుణుఁడు కయియన్నాఁడు.

4 ఏకో వశీ సర్వభూతాంతరాత్మా

ఏకం రూపం జహుధా యః కరోతి.

తమాత్మస్థం యే ఓనుచక్రన్తి పీఠా

ప్రేషాం ముఖం శాశ్వతం నేతరేషామ్.

20

అద్వితీయుఁడను, నమస్త్యుఁడు స్వాధీనపరతాపకొనియుండు
వాఁడను, సర్వభూతాంతర్యామి అగు ఏ పరమాత్మ జక్ష్మరూప
మునే అనేక రూపములుగ చేయునో, అట్టి హృదయమునందలిండు

పరమాత్మను ఏ ధీరులు బర్హించువరో బాధకే కాళ్ళకుముని శాంతి
బలిండును గాని తదితరలకు కాదు.

5 అత్మావ మరణం రృత్యా ప్రణవం చోత్తరారణమ్,
ద్యాన నిర్మథనాభ్యాసా ద్దేవం పశ్యేన్నిగూడవత్

21

మనస్సును క్రిందికట్టగను, కలకారములు పైకెక్కినను చేసి,
భ్యానాభ్యాసమును ముఖవసును గావించి నిగూఢముగనున్న అత్మ
చేతని బర్హించవలగును.

6 తిలేషు సైలం పరినివ సర్పి
రావ ప్రోత స్పృహణీషు చాగ్నిః
వివ మాత్మాత్మని జాయతేఽసౌ
సత్యేన తపసా యో ఒనుపశ్యతి.

22

మత్స్వలయంచ మూఢులెను, పెనుగులో పెన్నువలెను,
ప్రహరూముఖంచ ఇలమువలెను, కొయ్యలంచ అగ్నివలెను అల్ప
అంకుశరణముకు నిగూఢముగ నున్నది. సత్యముచేతను, తపస్సు
చేతను, భ్యానాభ్యాసముచేతను అట్టి అగ్నివ్యగ్రహమును మన
జాతి పోత్పత్తినింగుహించుచున్నది.

7 యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మపసౌ సహ,
అనంద మేత శ్రీపద్య యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః. 25

వాక్కు, మనస్సు, ఏ పరబ్రహ్మమును చేరకలే వెనుకకు
మరలుచున్నచో, విజ్ఞానం చేసిని తెలిసికొని ముక్తుపనున్నాచో,
అదియే శ్రీపురి పరమాత్మ అనందము.

- 8 సర్వవ్యాపివ మాత్మానం కీరే సర్వరివార్పితమ్,
అత్యవిద్యా తపోమూలం తద్రుహ్యోపనిషత్పదం
తద్రుహ్యోపనిషత్పదమితి. 26

బ్రహ్మవిద్యాజ్ఞాన రహస్యతే మూలముగాగల పరమాత్మను
చాలయించు శయితల సర్వవ్యాప్తిగా బ్రహ్మనే క్షణం గాలివీణను
చూస్తారు.

12. తై వ ల్యో ప ని ష త్తు

- 1 అథాశ్వతాయనో భగవన్తం పరమేష్ఠినం పరిసమేతో
వాచ. 1

సాభతశతుష్టయనంవత్తిని పొందినదివవాత అశ్వతాయనమును
భగవంతుడైన బ్రహ్మదేవునియొద్దకు గొప్ప ఇష్టపడినాడు—

- 2 అధీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం
సదా సద్వి సేవ్యమానాం నిగూఢామ్,
యయాఽచిరా త్సర్వపాపం ప్యపోహ్య
తరాత్పరం పురుష ముపైతి విద్వాన్. 1

మహాత్మా! శ్రేష్ఠమైనదియు, ఎల్లప్పుడు పట్టణులచే ఉపా
సించఁ దగినదియు, నిగూఢమైనదియు, దేవతల క్షణం సమస్త పాప
ములను పోగొట్టటాని పరాత్పరుడగు పరమాత్మను పొందుకో,
అర్పిదియను అగు బ్రహ్మనిద్యను ఉపదేశించుచు.

- 3 తస్మై న హోవాచ పితామహశ్చ
శ్రద్ధాభక్తిర్ధ్యానయోగా చపై హి.

స కర్మణా స ప్రజయో ధనేన

త్యాగే నైవే అమృతత్వ ముపశుః.

3

అది విధి బ్రహ్మచేష్టయే ఆశ్వలామమునకు భగ్న బోధించెను :
నీవు శ్రద్ధ, ధర్మ, ధ్యానము, యోగము అనుబాధవ్వారా ధన
సంపదించి నెలిసికొనుము. కర్మచేతగాని, సంకాపముచేతగాని,
భవముచేతగాని యోగము కలుగదు. త్యాగమును విశ్వాదాని
చేతనే మునుగు మోక్షమును పొందిరి.

4 పరేణ నాతం నిహితం గుహాయాం

విభ్రాణతే యద్యతయో వికన్తి.

3

వేదాస్తవిజ్ఞాన సునిశ్చితార్థా

స్పృహ్యైస్సయోగా దంతయ శ్శుద్ధసత్త్వాః.

4

గర్వదంబంబు శ్రేష్టమైనదియు, హృదయగుహయందు
దీపింపబడియు, ప్రకాశింపబడియం అగు ఆ పరబ్రహ్మమును, వేదాంత
విజ్ఞానముచే కాగుగ నిశ్చయింపఁగడియుం గు అర్థమును నెలిసికొనక
బాంధవ్య, గుర్వాభ్యుపయోగముచేత శ్శుద్ధసత్త్వ అంతఃకరణము కల
వామను అగు యోగుల పొందుచున్నది.

5 తే బ్రహ్మలోకేషు పరాస్తతాలే

పరా మృతా త్పరిముచ్యన్తి సర్వే.

4

ఆ యెరు లంకానకు చివరిజన్మయొక్క అంతమందు బ్రహ్మ
లోకములందు పరమాత్మను పొంది విముక్తులగుచున్నారు (పున
ర్జన్మరహితమగు మోక్షమును పొందుచున్నది).

- 6 వివిర్తదేశే చ సుతాపనస్థ
శ్శుచిస్సమగ్రీవ శిరశ్శరీరః,
అత్యాశ్రమస్థ స్పృశలేన్ద్రియాణి,
నిరుద్య భక్త్యా స్వగురుం ప్రణమ్య
- 7 హృత్పుండరీకం విరజం వీరుద్రం,
చిచిస్త్య మధ్యే విశవం విశోకమ్,
అచిస్త్య మప్యక్ష మనంతరూపం
శివం ప్రశాస్త మమృతం బ్రహ్మయోనిమ్,
- 8 తదాదిమధ్యాస్త విహీన మేకం
విభుం చిదానంద మరూప మద్భుతమ్,
ఉమాసహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం,
త్రిలోచనం నీలకంఠం ప్రశాస్తమ్
ధ్యాత్వా ముని ర్గచ్ఛతి భూతయోనిం
సమస్తప్రాక్షిం తమసః పరస్తాత్.

5, 6, 7

వీశాంతప్రదేశమున సుఖాపనస్థుడై, నిర్మలమనస్కుడై శంకము, శిరస్సు, దేహము అను వీనిని సమముగ నుంచుకొనగ వాడై, ఆశ్రమధర్మములకు అతీతుడై, ఇంద్రియము లన్నిటిని వీలగహించి, భక్తితో గురువునకు నమస్కరించి, హృదయకమలమున రజోగుణరహితముగను, పరిశుద్ధముగను భావించి, ఆ హృదయకమల మధ్యమున నిర్మలముగను, మణిరహితముగను, చింతింపనలవి శానివాదుగను, అగోచరుడగు, అనంతరూపుడగు, మంగళకరుడగు, ప్రశంసనీయుడు, అమృతగర్వరూపుడగు, మామకు కారణ

భూతులను, ఆదిమధ్యాంతరహితులను, అద్వితీయులను, పరవ్యాపియు, చిదావంతవ్యభూతులను, రూపరహితులను, అశ్వర్యకరులను, ప్రభువును, శ్రోతృలను, సేవకంపలను, శాంతవ్యభూతులను, పశ్యతరహితులను అగు పరమాత్మను ధ్యానించి ముది యగువాని సర్వసాక్షియు, అజ్ఞానమునకు అన్యమైవదియు, సమస్త ప్రాణులకును అదికారస్థిమైవదియు నగు పరమాత్మను పొందుచున్నాడు.

9 స బ్రహ్మ స శివ స్సేంద్రః

సోఽక్షరః పరమ స్పృహతో,

స ఏవ విష్ణు స్స ప్రాణ

స్స కాలోఽగ్ని స్స చంద్రమా.

8

ఆ పరమాత్మయే బ్రహ్మదేవుడు, అతడే శివుడు, ఇంద్రుడు నాశరహితుడు, అక్షరముడు, స్వయంప్రభువు, విష్ణువు, ప్రాణము, కాలము, అగ్ని, చంద్రుడు అయి యున్నాడు.

10 స ఏవ సర్వం యచ్ఛూతం యచ్చ తస్యంసనాతనమ్,

జ్ఞాత్వాతం మృత్యుమత్యేతి నాన్యః పంథా విముక్తయే

9

భూత, భవిష్యత్తులందులగు సమస్తము ఆ పరమాత్మయే, అతడు శాశ్వతుడు. ఆ పరమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాని మృత్యువును చాటుచున్నాడు. మోక్షమును పొందుటకు ఇంతకంటే మేలుగు మార్గము లేదు.

11 సర్వభూతస్త మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని,

సంపశ్యన్ బ్రహ్మపరమం యాతి నాన్యేన హేతునా.

10

నమి పుష్పవిజయమును లేవనెత్తి, లేవనెత్తున పుష్ప ప్రాస
లను చూచుకొనున పరిణమౌచును పొందుచున్నానా. ఇతర
కావ్యమునలే పొందుటకు దీనిలేదు.

12 అర్జున మరణం కృత్వా ప్రణవం చోక్తరారణిమ్,

జ్ఞాన నిర్మలనాథ్యాసా త్పాశం దహతి పండితః, 11

ఈ మహమ్మదు క్రిందికి పైగను, ఓంకారమును పైగ పైగను చేసింది జ్ఞానమును ముఖము చాచరా ఆధ్యాత్మము; చాచరా జ్ఞానాని అజ్ఞానవాచిమును సహించి వేరుచూపాము.

13 న ఏప మాయా పరిమోహితాత్మా

శరీరమౌనాయ కరోతి సర్వమ్,

ప్రస్తుతానికి విచిత్రమేమిట

స్వ వివ జాగ్రత్తరిత్వప్రే మేతి.

ఆ పరమాత్మయే (శివగుణమున) మాయచే మోహించు అక్షిప్త అంశకరణము కలవాడై, శరీరమును పొంది కాశ్యము లన్ని జ్ఞి చేయుచున్నాఁడు. అదిగో బాగ్మత్యపంథి శ్రీ. అన్నము సాపము మొదలైన విద్యితములగు భోగములచే పరివృత్తి పొందుచున్నాఁడు.

14 సర్వేష్వరు శివ స్తుతముః||౧౫

స్వమాయయా కల్పిత జీవలోకే,

ముప్పుప్పికాళే నకలే విరిసే

తమోఽభిభూత స్సుఖరూప మేతి.

వృష్ణమంతురీశ్వరం తనయోక్త- మామచేత కల్పించు
బడిన గమన ప్ర లోకమందునును ముఖభాగమును అనుభవించు

చున్నారని, ముఖ్య పక్షాలమీద నడుచును లయమొంది యుండునని ప్రభుగారు అభిప్రాయించి పరమార్థమును పొందగఁ జూపినారు.

15 పునశ్చ జన్మాంతర కర్మయోగా

త్వ ఏవ జీవా స్వపితి ప్రబుధాః,
పురత్రయే క్రితతి యశ్చ జీవ
స్తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రమ్.

14

మరల జన్మాంతరకర్మ గణించునని అ శ్లోకం శ్రీమద్విదిషానుభూతి ప్రబుధాః అనుచున్నారని, ఈ ప్రకారముగ జన్మాంతరకర్మం యందును మూల విభజనయైన జీవానుభూతి భరించి క్రితయందును జీవమనుచి విచిత్రమైన గమ్య స్థ ప్రపంచము కలుగుచున్నది.

16 అధార మానంద ముఖండబోధం

యస్మిన్ నియమం యాతి పురత్రయం చ.

14

నడుగ్గురువారు అధారమును, అనందగోపమును, అఖం బోధనగూఢమును అను పరమాత్మయందు మూలం జీవానుభూతి యందు మొదలగుచున్నది.

17 ఏతస్మా జ్ఞా మతే ప్రాణో మన సృష్ట్యేంద్రియాణి చ.

ఖం వాయు ర్లోతి రావః పృథివీ విశ్వస్యధారిణి.

15

అ పరమాత్మమంది ప్రాణము, మనస్సు, నడుగ్గు ఇంద్రియములు, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, సర్వమన భరించి యుండు గోపం కలుగుచున్నది.

నాయంటి (అర్జునుంటి) నమస్తమ కలుగుచున్నది నా
యంటి నమస్తమ లయించుచున్నది. అట్టి అర్జును బ్రహ్మమనే
నేను అయియున్నాను.

22 అణో రణియూ సహమేవ తద్య

స్వహాసహం విశ్వమహం విచిత్రమ్,
పురాతనోఽహం పురుషోఽహ మీశో
హిరణ్మయోఽహం శివరూప మస్మి.

20

నేను అణుకణము హృదయమును, మహార్కకణము
మహార్కమయ్యు డిన్నాను. విచిత్రమైన ఈ ప్రపంచము నేనే.
పురాతన స్వరూపుడను నేనే. అశ్వరూపను నేనే. నేను శక్తితి
స్వరూపుడను, మంగళరూపుడను అయియున్నాను.

23 అపాణి పాదోఽహ మచిన్త్యశరీః,

వశ్యా మ్యివశీ స్స శ్శణో మ్యిశర్ణః,
అహం విజానామి వివిక్తరూపో
న చాస్తి వేత్తా మను చిత్తరాహమ్.

21

నేను చేతులు, కాళ్ళు లేనివాఁడు; దిశింపఁబడిన శక్తి,
కలవాడను; నేను కన్నులు లేకయే గూఁచుచున్నాను; చెవులు
లేకయే వినుచున్నాను. నేను నిమగ్నమును ఎఱుఁగుచున్నాను.
నేను ఒకేచిత్తమైన సూచము కలవాడను. నిన్ను తెలిసికొనువాఁడు
లేఁడు. నేను నా దివ్యత్వమును.

24 వేదై రనేతై రహమేవ వేదోఽ

వేదాస్తక్య ద్వేదవిదేప చాహమ్,

స పుణ్యపొవే మమ నాస్తి నాశో

స జన్మ తేహస్త్రియమిద్ధి రస్తి.

22

అనిక వేదములచే నిలియఁగనువాడను నేనే. వేదాంత ప్రవర్తింపడు నేనే. వేదవేద్యుడను నేనే. నాకు పుణ్యపాదములు లేవు. ఎటు పాశము లేదు. ఎటు జన్మము, తేహము, ఇంద్రియములు, గుణి లేవు.

23 స భూమి రాపో స చ వహ్నిరస్తి

స దానిలో మేఁదస్తి స దాంబరం చ,

ఏవం విదిత్వా పరమాత్మరూపం

గుహాశయం నిష్కళ మద్వితీయమ్.

23

ఎటు భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము అను మండగోళములగు లేవు. హృదయగుహయందృశ్యునియు, రూపరహిత్యుడనియు, అగ్ని తీయనిదనియు, నమస్తిమిమం సాక్షియు, పక్ష్యుఁ యనినానినియు పరిశుద్ధునినియు పని పరమాత్మ స్వరూపమును తెలిసికొని లేవుల. అట్టి పరమాత్మ స్వరూపమును పొందు చుండుట.

24 సమస్త సాక్షిం సదసద్విహిసం ప్రయాతి శుద్ధం పర

మాత్మ రూపమ్, య శృకరుద్రియ మధితే సోఽగ్ని

హృతో భవతి, తస్మాద్విముక్త మాత్రితో భవతి,

అత్యాశ్రమి సర్వదా సర్వద్యా జనేత్.

24

శరణుద్రియము (యోగ క్షేత్రము)లో శరణు అ ఉపపన్నునకు ఎరలు. అభ్యయపము చేయునో అరలు అగ్నినితె పరిశుద్ధుడగును. వాయువునతె సర్వలయ డగును. మిక్కిలము అంగారమును జంకిమిందిన

రోషమునుండియు, మద్యమును (తాగిన పాతకమునుండియు, బ్రహ్మ
మాత్యాపాదమునుండియు, చేయదగిన దానిని చేయక పోయిన
రోషమునుండియు, చేయదగని దానిని చేసిన రోషమునుండియు
నివీరిన శుద్ధులగునను, కాబట్టి రోషములనుండి విముక్తులగునను
దీనిని ఆశ్రయించవలెను. ఆత్మాన్ని కలుగునాహుః. దీనిని ఎల్లప్పుడు
గాని లేక ఒకప్పుడుగాని జనుండులెను.

- 27 అనేన జ్ఞాన మాప్నోతి సంసారార్థన నాశనమ్,
తస్మా దేవం విదితైస్సం వైపల్లం పదమబ్దుతే,
వైపల్లం పద మబ్దుత ఇతి. 28

కాబట్టి ఈ పరమాత్మను తెలిసికొని శక్తుల నుపాక
రములను సమీక్షించుచు జ్ఞానమును పొందుచున్నాఁడు.
దానిచే మోక్షమును పొందునన్నాఁడు. శాశ్వతములమును పొంద
చున్నాఁడు.

13. జా దా లో ప ని ష త్తు

- 1 యదహరేవ దివతే తదహరేవ ప్రపతేత్. 4

ఎవఁడు ఎప్పుడు పరమాత్మమునకు స్థిర విత్తని నెంచునో,
అట్లుగా అప్పుడే విస్మయించులగును.

14. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

- 1 జ్ఞాత్వా దేవం సుచ్చతే పరపితైః 1-8

పరమాత్మను జ్ఞాన్చి తెలిసికొనినపుడు శక్తుల, మమకార
ములనుండి విడిచిపెట్టునాఁడు.

14. శృంగారశాస్త్రమునకు

2 జ్ఞాత్వా దేవం సర్వపాపావహాని,
క్షీణైః శైవైర్దవ్యమృత్యుప్రహరణిః. 1-11

జ్ఞానమును పొందిన యెవఁడు శత్రువును అపరాధిని పాపములు
తొలగినవలెయు, శైవ్యము నయించి యభయమును గాంచి యుండును.

3 ఏతస్థేయం నిత్యమేవాత్మ సంస్థమ్,
నాతః పరం వేదితవ్యం హి కించిత్. 1-12

ఈనలుగునప్పుట్టి చరమాత్మను ఎల్లప్పుడు 'అనిష్టా'నవలెను.
ఎందుకనగా ఈనలుగు నీశ్వరం? నీశ్వర మనేనియెను లేదు.

4 స్వదేహ మరణం కృత్వాన్త ప్రణవం చోత్తరారణిమ్,
ర్యావనిర్మతనాథ్యాసోద్దేవంపశ్యేన్నిగూఢపత్. 1-14

ఈ దేహమును క్రిందికొంగను, ఉంకారమును పైకొక్కెంగను
చేసికొని భ్యానాభ్యాసమును ముగిసఁగఁగానిది నిగూఢమైయున్న
అత్యుత్తమ నిర్వికలము.

5 సర్వవ్యాపిభ మాత్మానం క్షీరే సర్పిరివార్పితమ్,
అత్మవిద్యా తపోమూలం తద్రూపహృత్పనిషత్పరం,
తద్రూపహృత్పనిషత్పరమితి. 1-16

అత్మవిద్యను, ఈమొదలను మూలభూతమైన చంద్రరూపమును
పాలుయింటిని నీయివలె, ఈమొదల ఇగిలెనునందును హృత్పనిషత్పరము
అనిష్టానిగూఢమైయున్న చంద్రరూపమున ముగియఁబడును.

6 త్రికున్దకం స్థావ్య సమం శరీరం
హృద్విద్రుదియాణి మపసౌ నివేశ్య

బ్రహ్మోదుపేన ప్రతరేత విద్వాన్

స్రోతాంసీ సర్వాణి భయాపహని.

2-8

శిరస్సు, కంఠము, శరీరము—అను ఈ మూడింటిని తిన్నగా నిలిపి, ఇంద్రియములను, ముసప్పును హృదయమందు స్థాపించి, బ్రహ్మ మున్నగు శాస్త్రచేత భయభావములైన అవసరముగాని సంపాదనను ప్రవాహమును తీర్చి, చాచలేను.

7 ... దుష్టాశ్చయన్త మివ వాహమేనం, విద్వాన్
స్మనో భారయే తాప్రమత్తః.

2-9

దెష్టగుణములు కల కష్టమును సారవి అహంకారము-మనస్తాపముగలవలె, సాధులగు, ఆప్రమత్తులై ముసప్పును అయింప జేరగలను.

8 ... స తస్య రోగో న జరా స మృత్యుః,
స్మృతస్య యోగాగ్నిమయం శరీరమ్.

2-12

యోగాగ్నిమయమైన శరీరము కలవానికి రోగము జరా, మృత్యుము కాని, ముగియదు కాని ఉండును.

9 లఘుత్వ మారోగ్య మలోలుపత్వం
వర్జప్రసాదం స్మరసౌఖ్యవం చ,
గంధబుధో మూత్రపురీష మల్బం,
యోగప్రసృత్తిం పృథమాం వదన్తి.

2-13

యోగాగ్నిమయమగు ప్రవర్తించిన వానికి శరీరము తేలికగా నుండును. ఆరోగ్యవంతముగా నుండును. అకలు శేతులను, శరీరము ప్రకాశముగలది యుండును. కంఠస్థుని స్పృష్టముగానుండును.

శరీరగంధము మహాసహగా ముందును, మోక్తి పునీషములు అల్పముగ ముందును—అని పెద్దలు చెప్పుచును.

10 యుతైవ వింశం మృదయోపలిప్తం
తేజోమయం ప్రభావతే తత్పురౌతమే,
త ద్వాత్మకత్వం ప్రసమీక్ష్య దేహీ
ఏకః కృతార్థో భవతే వీరభోజిః.

2-14

అంగారు ద్విగహములు మొదలై నది మొదట మట్టి మొదలై న బానిచే పూయఁబడి వీరవ అగ్ని మొదలై న బానిచలన తేజోమయమై ప్రకాశించునట్లు, సాధకులకు ఆత్మకత్వమును దర్శించి అర్చిపీఠమును, భక్త్యులను, ముఖభోజియగు ను ఆగుచున్నాఁడు.

11 అజం ద్రువం సర్వ తత్త్వైర్వి ర్విశుద్ధం
జ్ఞాత్వా దేవం ముచ్యతే సర్వపాతైః.

2-15

అపృథకహితమై, నిశ్చలమై, నిశుద్ధమై, అర్చిదేవుని గాని శివుని కనుగొని పాపములనుండియు విడివడుచున్నాఁడు.

12 వేదాహమేతం పురుషం మహస్త
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్,
తమేవ విదిత్వాతిమృత్యు మేతి
సావ్యఃపంథా విద్యతే యనాయ.

3-8

ఆ పరమపురుషుని (పరబ్రాహ్మను) మహర్షియగును, ప్రకాశవర్ణరూపుడగును, తమస్సవకు అవలనున్నవాఁడగును నేను ఎఱుఁగుచున్నాను. అతని నాటికి శివుఁడు మృత్యువునకు దాహుని న్నాఁడు. మోక్షమునకు ఇంకొకఁడు నేనుబుద్ధియు లేదు.

13 యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కించిదస్మాద్
 న్నాచీయో స త్యామోఽస్తి రశ్మిత్,
 పృథ్వి ఇవ స్తథో దివి తిష్ఠ త్యేక
 స్తేనేదం పూర్వం పురుషేణ సర్వమ్.

3-9

దేవకంఠః శ్రేష్ఠమైవదిత్యాది, శ్రేష్ఠపదిత్యాది, పెద్దదిత్యాది
 దిష్టదిత్యాది ఏదియంటేనో, ఏది పృథ్వీమంతలే ఆకాశమందు నిలబడి
 యున్నదో, అట్టి బ్రాహ్మణునిచేత ఈ గణనకు ప్రసంగము తిథి
 గమన వ్యాప్తియై యున్నది.

14 తతో యదుత్పరతరం త దహష మనామయమ్,
 య ఏతద్గమ్య రమ్యతా స్తే భవస్త్రితేతరే మః

మేవావియన్తి. 3-10

ఈ జగత్సమిత్తు కాశ్యపాచారములకంటె శేష్తమియో,
 నూపరహితమైనదియో, కాష్ఠకయవర్తికమైనదియనకు బ్రహ్మణులందు
 ఎఱిగినవారు మరలవహించు లగుచున్నారు. తదితరలు మఱుమాది
 గొంతుచున్నారు.

15 సర్వాసపత్తిరోగ్రీవ స్పర్శభూత గుహకయః,
 సర్వవ్యాపి స భగవాన్ తస్మాత్సర్వగత శ్చివః. 3-11

అ భగవంతులం మమగ్న ప్రాణలయిత్కు. ముఖమయిత్కు,
 శిరస్సులందు, కంఠములందు గలవాఁడై యున్నాఁడు. మగ్న శివుఁడు,
 శివుఁడు. మృత్యువునుజూలందు నివసించుచున్నాఁడు. అతఁడు సర్వ
 వ్యాపి. మంగళశిష్టాశ్రయః. అయితున్నాఁడు.

16 అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽం ఒకరాత్యా
 సదా బ్రహ్మణాం హృదయే సన్నివిష్టః,

హృదా మనీషీ మనసోద్భవైః

య ఏతద్విదు రమృతాస్తే భవన్తి.

3.13

పరమాత్మ అంగుష్ఠమాత్ర పరిమాణముతో హృదయగుహ
అందు నెలయుచున్నది. అదియు పరిపూర్ణము; నమిగ్న పాణుల
హృదయములందుండి మనస్సుచే కప్పబడి యున్నది. అతడు
జ్ఞానమునకు ప్రభువు. ఈ ప్రకార ముంబలవాడు మరణము లేనివా
డగుచున్నాడు.

17 పవద్వాతే పురే దేహీ హంసో శేలాయతే ఐహీ,

నశీ సర్వస్య లోకస్య ప్రావరస్య చరస్య చ. 3.18

ఆ దేవుడు సకల్యాకములకుల శరీర మను కట్టణమును
ఆత్మరూపము నెలయుచు, ప్రాతరిబంగమాత్మకమైన నశల ప్రపం
చమును స్వాధీనము చేసికొని బయటకొని సంపదించుచున్నాడు.

18 మాయాం తు ప్రవృత్తిం విద్యా

న్యాయినం తు మహేశ్వరమ్,

తస్యోపయవ భూతైస్త

వ్యాప్తం సర్వ మిదం జగత్.

4.10

ప్రకృతి మాయా యనియు, ఆ మాయను ఆర్థవతి శుశ్రూషణవియు
తెలియఁదగినది. ఆ శుశ్రూషణయొక్క ఆవయవరూపములగు పదా
ర్థములచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమై యున్నది.

19 యో యోనిం యోని మధితిష్ఠ త్యేకో

యస్మిన్నిన్నిదం నం చ విచైతి సర్వమ్,

త మీశానం వరదం దేవ మీద్యం

నిదాయ్యేమాం శాన్తి మత్యస్త మేతి.

4.11

ఆ ఈశ్వరుడు ప్రకృతియగు మానవులందు వసించియున్నాడను అర్థము అర్హితులగుచున్నాడు; ఈ ప్రపంచమంతయు ఆశుభముచే అనుమగుచున్నది. అనిచే ముక్తి సాధనముగాను, స్తుతింపఁ బడువాఁడు, దేవుఁడు. అట్టి ఈశ్వరుని కాగుగ విచారించి తెలిసికొనువాఁడు పరమ శాంతిని (మోక్షమును) పొందుచున్నాడు.

20 నూత్నాభినూత్నం కలిలస్య మధ్యే

విశ్వస్య స్రష్టార మనేకరూపమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా శివం శాన్తి మత్యంత మేతి.

4-14

ఈ ప్రపంచమంతయు మోక్షార్హులగుచున్నట్లే కలయువాఁడును, అగర్భముకొరకు, సృష్టికర్తయగు, అనేక రూపములు కలవాఁడును, అర్హితులగుచున్నాడు, ప్రపంచమంతయు వ్యాపించియున్నవాఁడును, మంగళవ్యర్థమగు అగు పరమేశ్వరుని తెలిసికొని మనము ను పరమశాంతిని పొందుచున్నాడు.

21 స ఏవ కాలో భువనస్య గోప్తా

విశ్వాధీప స్సర్వభూతేషు గూఢః,

యస్మి స్మక్తౌ బ్రహ్మర్షయో దేవతాశ్చ

తమేవం జ్ఞాత్వా మృత్యుపాశాం శ్చింతి.

4-15

ఆ పరమాత్మయే కాలుష్యరూపుఁడును, లోకమును కంఠ క్రించువాఁడును, అగర్భరిపాలకుఁడును, సమస్త బ్రహ్మలంకకును నిరూపితుఁగు ముక్తువాఁడును, ఐదులు, దేవతలు శ్వాసించునట్టి దేవదేవుఁడు అయియున్నాఁడు. అతని నిత్యగ్రీ జములు మృత్యువు పాశమును భేదించివేయించువాఁడు.

22 ఘృతాత్పరం మణ్డమివాతి సూక్ష్మం

జ్ఞాత్వా శివం సర్వభూతేషు గూఢమ్,

విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారం

జ్ఞాత్వా దేవం ముద్యతే సర్వపాతైః 4-10

ఘృతమునకు లును అతి సూక్ష్మమైనవానినను, వను స్త్రావాలు
లందును దిగూఢముగ నున్నవారినిను, అర్హయిగూర్చునను, ప్రపంచమునకును
వ్యాపించియున్నవారినిను అగు అత్మదేవుని ఎఱిగి
మనుజులగు నమస్త్ర పాపములనుండియు విడిపడుచున్నాఁడ.

23 నైవస్త్రి న పునూ నేష నైవ దాయం వపుంసకః,

యద్యచ్ఛరీర మాదత్తే తేన తేన స యుజ్యతే. 5-10

|| పరమాత్మ స్త్రీ కాదు, పురుషుఁడు కాదు, వపుంసకుఁడు
కాదు. ఏ దేవే దేహములం దాతఁడు ప్రవేశించునో, ఆ యా శరీర
ములలోఁ గూడియుండును.

24 యదా చర్యవదాకాశం వేష్టయిష్యన్తి మానవాః,

తదా శివ మవిజ్ఞాయ దుఃఖస్యాన్తో భవిష్యతి. 6-20

ఆకాశమును యద్యమునలె చుట్టచుట్టు కైక్కిరియించుకొను శక్త్యును కాదో
అట్లే చరమాత్మ నెఱుంగక దుఃఖముయొక్క నాశము కావరదా.

25 యస్య దేవే సరాభక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,

తస్యైతే కథితా ప్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః 6-28

ఎవనికి భగవంతునియందు విశేషభక్తి కలదో, అట్లే గురువు
సందును కలదో, అట్టి మహాత్మునకు శివదేశింఁబడిన యీ గూఢ
బ్రాహ్మణు యొక్క-గా ప్రకాశించును. (అనుభవమునకు వచ్చును.)

15. హంసోపనిషత్తు

1 బ్రహ్మచారిణీ శాస్త్రాయ దాస్త్రాయ

గురుభక్తాయ హంస హంసేతి.

'హంస, హంస' అని పరమహంస స్వరూపమును (భగవత్ స్వరూపమును) సదా భ్యాసించునట్టియు, ఇంద్రియ నిగ్రహము గలిగినట్టియు, గురుభక్తత్వము అగు బ్రహ్మసమము జ్ఞానము బోధించువాడగువాడని.

2 సర్వేషు దేహేషు వ్యాప్యవర్తతే, యథా హ్యగ్నిః,
రాస్త్యేషు తిలేషు తైలమివ విచిత్రా స మృత్యు మేతి.

కొయ్యయందు అగ్నిచోదను, మువ్వలందు నూనెవలెను, సమస్త దేహములందును వ్యాపించియున్న పరమాత్మను తెలిసి కొనిపోవాలను మృత్యువును (జనన మరణములను) రాండుడు;

3 తస్మి వ్యవో విలీయతే మనసి గతే సంకల్ప
వికల్పే దగ్ధే పుణ్యపాపే సదాశివః శక్త్యాత్మా సర్వత్రా
వస్తితః స్వయంబోధితః కుర్తో బుధ్ధో నిత్యోనిరక్షానః
శాస్త్రః ప్రరాశత ఇతి వేదప్రపదనమ్, వేదప్రపద
నమ్.

జ్ఞానముచేత మువ్వు లయింపబడవలెగా, మువ్వువంటిది సంకల్పవికల్పములు తొలగిపోవలెగా, పుణ్యపాపములు(బ్రాహ్మచారిచేత) దగ్ధములు కావలెగా, సర్వశక్తి స్వరూపుడగును, సర్వత్ర తెలఁచుచుండువాడగును, స్వయంబోధి స్వరూపుడగును, శిష్యుడగును, బుధ్ధుఁ

మను, విద్యుదాను, నిరంజనుడును, శాంతిమనుడు అగు సవా శిష్యుడు (పరమాత్మ) ప్రకాశించుచున్నాడు (అమభూతుః తగు చున్నాడు)

16. ఆరుణికోపనిషత్తు

- 1 ... దౌషధవ దశవమాచరే దౌషధవ దశసం ప్రాశ్నియా ద్యథాలాభ మిశ్నియాత్ బ్రహ్మచర్య మహింసాం చాపరిగ్రహం చ సత్యం చ యత్సేన హే రక్షత హే రక్షత హే రక్షత ఇతి. 3

దౌషధమును స్వీకరించుటయు, భోజనమును (మిశ్రముగ) భుజించుటయు, బ్రహ్మచర్యమును, అహింసను, అపరిగ్రహమును, సత్యమును ప్రయత్నించుకొనుటయుగలదియును (అచలంబుననుండును)

- 2 ... కామశ్రోధహర్షలోభమోహమదమాత్సర్య దంభ దర్పేచ్ఛానూయా సుమత్వాహంకారాదీ నపి పరిత్యజేత్. 4

కామము, శ్రోధము, హర్షము, లోభము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము, దంభము, దర్పము, ఇచ్ఛ, అనూయ, మిమత్వము, అహంకారము మున్నగువానిని పరిత్యజించుటయు.

17. గ రోప ని ష తు

- 1 ఋతుకాలే సంప్రయోగత ఏకరాతోషితం కలలం భవతి.

- 2 సప్తరాత్రోపితం బుద్ధుడం భవ త్యర్థమాసాభ్యస్తరేణ
పిట్టో భవతి, మాసాభ్యస్తరేణ కఠినో భవతి, మాస
ద్వయేన శిరః కురుతే మానత్రయేణ పాదప్రదేశో
భవత్యథ చతుర్థే మాసే జకరకఠీనదేశో భవతి,
పంచమే మాసే వృష్టవంశో భవతి, షష్ఠీమాసే
నాసాక్షి శ్రోత్రాణి భవన్తి, సప్తమే మాసే జీవసంయుక్తో
భవ త్యష్టమే మాసే సర్వసంపూర్ణో భవతి, నవమే
పివతే.

మొదటికాలమున నుండు ౧౧-వలెయు ఒక్క-రాత్రియుండెనని
(శుక్లశోణిత పదార్థము) ముగ్ధ అగుచున్నది. ఏడురోజులు తిండి
నతో నుగ్ధ అగుచున్నది. పదునైదు దినములకు పిండమగుచున్నది.
ఒక నెలకు గర్భియగుచున్నది. రెండు నెలలకు కాళ్ళు కలుగు
చున్నది. నాలుగు నెలలకు కనివు, నడుమ కలుగుచున్నది. ఐదవ
నెల దెన్నెముక కలుగుచున్నది. ఆఠవనెల ముక్కు, కన్నులు,
చెవులు కలుగుచున్నది. ఏడవనెల ప్రాణము కలుగుచున్నది. ఎని
మివనెల శరీరముయొక్క అవయవములన్నియు సంపూర్ణముగ
కలుగును. తొమ్మిదవనెల సంపదించుచున్నది.

- 3 పశ్చాత్కృతస్సమర్థః పశ్చాత్కృత తేజసాది గర్భరసశ్చ
సమృజ్ఞానాధ్యానాదక్షర మోంకారం చింతయతి తదేవ
చైకాక్షరం జ్ఞాత్వాప్తో ప్రకృతయః పోదక వికారా
శ్చరీరే తస్మైవ దేహినోఽథ నవమే మాసే సర్వలక్షణ
జ్ఞానదరణ సంపూర్ణో భవతి. పూర్వజాతిం స్మరతి
కుభాకుభం చ కర్మ విందతి.

గర్భస్థమగు శిశువు పంచభూతస్వరూపుడనును, నడుమిడును అగుచున్నాడు. పంచేంద్రియములతోఁగూడి అక్షణం గంభీరపాదులను ఎఱుంగుచున్నాడు. మంచి జ్ఞానముచేతను, భ్యానముచేతను ఓంకారమును ఎఱుంగుచున్నాడు. పరబ్రహ్మ స్వరూపమైన ఆ ఏకాంతమును (ప్రళయమును) తెలిసికొనుచున్నాడు. ఈ శరీరము వలన ఎదిగుచి ద్రవ్యరేఖను, పదునాఱు వికారములను కలప్తు. శౌన్యమైన నెలయందు అన్ని లక్షణములును పూర్తియగుచున్నవి. ఆత్మతే జీవుఁడు తన పూర్వపుటాశిని, పూర్వకర్మను, చేయఁజేపు కర్మను, మంచికర్మను, తెడకర్మను తెలిసికొనుచున్నాడు.

4 నానాయోని సహస్రాణి దృష్ట్యాచైవ తతో మయా,
అహారా వివిధా భుక్తాః పితౄశ్చ వివిధాః ప్రసాః.

(అప్పుడు గర్భస్థజీవుఁడు ఈ ప్రకారముగ చింతన చేయుచున్నాడు—) నేను అనేక స్త్రీ యోనులను చూచినాను. అనేక కములైన అహారములను ఘనీకరించి, అనేక స్తనములవ్వారా స్త్రీరమును పానము చేసితిని.

5 జన్మభూమిర్ని సర్వాభూ శ్శ్మశానమపి మే పురా,
చతురశీతి లక్షేషు యోనిభేదేషు చాభవమ్.

నాకు నమస్త భూమియు జన్మభూమియే. నమస్త భూమియు శ్మశానమే. నేను ఎనుఱువలలగు అక్షల యోనిభేదములందు జన్మించితిని.

6 జాకశ్చాస్మి మృతశ్చాస్మి సంసారశ్చాస్మి పునః పునః,
జన్మమృత్యుశ్చ పునర్జన్మ పునర్మృత్యుశ్చ పునర్జన్మః.

ఎన్ని యోసార్లు పుట్టిరిని, ఎన్ని యోసార్లు చచ్చిరిని, ఎన్ని యోసార్లు నంపారినై యుంటిని. పుట్టటం, చచ్చుట, నంపటం పుట్టటం, చచ్చుట ఈ ప్రకారముగ నా కాలము గడిచిపోయినది.

7 గర్భవాసే మహద్దుఃఖం మోహో దుఃఖం చ జన్మమ, బాల్యే దుఃఖం తథా శోకః పారవశ్యం చ మూఢతా

గర్భవాసము మహాదుఃఖకరమైవది—జన్మం నష్టమయినదని మోహము మహాదుఃఖకరమైవది. బాల్యమునందు సోభము, శోకము వరవశస్యము, మూఢత్వము కలుగుచున్నది.

8 హితాకరణ మాలస్య మహితాచరణం తథా, యౌవనే విషయాసక్తి ప్రాప్తతయవీచీతితః,

యౌవనమునందు హితకార్యములు చేయక పోవుటయు, పోషణనము, అహితకార్యములు వాచరించుట, విషయాసక్తి, తాపత్రయముచే గాఢించుటయు సంభవించుచున్నది.

9 వినైరోగ్యే వార్ధక్యే మరణే తు మహద్దయమ్, అశయా చాభిమానేన కామక్రోధాది సంకతే, అత్యుక్తే మహద్దుఃఖ మప్యతంత్రకృ దుఃఖితః

స్వాత్మ్యమునందు చింతయు, గోగములు కలుగుచున్నవి. మరణమునందు మహాభయము బొందుచున్నది. అశయము, అభిమానముచేతను అధిక్యము కామక్రోధాదులు సంకటమునందు తిరిగివచ్చుటచేతను, అత్యుక్తగతచేతను విచ్ఛిన్న దుఃఖము కలుగుచున్నది.

10 దుఃఖవీచిదం జన్మ దుఃఖరూపం చ దుస్సహమ్, నిష్పత్తిధర్మో నోపాత్తో న యోగజ్ఞానసాధనమ్.

జన్మము దుఃఖమునకు కారణమైయున్నది. దుఃఖరూపమైవది. యిది సహించరానిదై యున్నది. నేను నిష్పత్తి ధర్మ

మును మరుగు చేయలేదు. యోగము యొక్క గాని, జ్ఞానము యొక్క గాని సాధన మేమియు చేయలేదు.

11 అపరో దుఃఖోపధా మగ్నో ప పశ్యామి ప్రతి

। కియామ్,

ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధిర్మామ్రోధినంతతిమ్.

అహో! ముఖ్యము ప్రముఖ నేను మునిగియున్నాను. దీనికి ప్రతికార మేమియు ఎఱుగలే యున్నాను. అజ్ఞానమునకు, మరల మరల ధిర్మానముగగా! కామ్రోధసంకటమునకు ధిర్మానముగ గా! గా!

12 సంసారశృంఖలం దిగ్ధి గావార్యా జానమాప్నుయామ్

యది యోన్యాః ప్రముంచామి సాంఖ్యం యోగం

సమాశ్రమే.

సంసారము గొలుపునకు ధిర్మానముగగా! ఈ గర్భము నుండి అనుకు పచ్చిమీదకు పద్మపువ్వు ఆశ్రయించి జ్ఞానమునకు జొరవడను. ఈ యోగి జ్ఞానమునుండి వెలువడినచో నేను సాంఖ్య యోగమును తెచ్చగ ఆశ్రయించెదను.

13 అశుభతయవర్తారం ఫలము స్థితదాయకమ్.

యోన్యాః యది ప్రముంచామి తం ప్రపద్యే

మహేశ్వరమ్.

ఈ యోగి జ్ఞానమునుండి. నేను అనుకు పచ్చిమీద, అశుభమును తొలగించువాని. ము యోగి ఫలము నొసంగు వాని. ను ఆకు మ సేశ్వరుని కరణులొందెదను.

- 14 అశుభక్షయకర్తారం పురుషార్థప్రదాయినమ్,
యది యోగ్యాః ప్రముంచామి ప్రపద్యే
జగదీశ్వరమ్.

ఈ యోగిచార్మము నుండి నేను ఇయిటకు వచ్చినచో, అశుభమును తొలగించువాఁడనుచు, పురుషార్థముల నొసంగువాఁడనుచు అగు జగదీశ్వరుని శరణుఁగొందెదను.

- 15 సర్వకర్త్రీం చిదాత్మానం సర్వకారణకారణమ్,
యది యోగ్యాః ప్రముచ్చ్యేయం ప్రపద్యే పరమే
శ్వరమ్
గర్వం పశుపతిం కుద్రం మహాదేవం జగద్గురుమ్.

ఈ యోగి నుండి నేను ఇయిటకు వచ్చినచో, సర్వకర్త్రీ, మంత్రేయము, సర్వకారణములకును కారణభూతమైవవాఁడను, భక్త్యుఁడను, పశుపతియు, కుద్రమైవవాఁడు, మహాదేవుఁడను, జగద్గురువును అయిన పరమేశ్వరుని శరణుఁగొందెదను.

- 16 యోనిఖన్డా త్ప్రీముచ్చ్యేయం యది తప్పేయ మహత్తమః
ఈ యోని ఖంధమునుండి వెలువడినచో గొప్పతమమైన నాచ
రించెదను.

- 17 గర్భవాసా త్ప్రీముచ్చ్యేయం యది విష్ణుం భజే హృది
అమృతపద మానందం నారాయణ మనామయమ్.

ఈ గర్భవాసమునుండి ఇయిటకు వచ్చినచో అమృతేశ్వరును మోక్షమును) కలుగఁజేయువాఁడను, అనందరూపుఁడను, అనానియమైవవాఁడు, నారాయణులకు మే అగు విష్ణువును హృదయ మందు స్థానించెదను.

- 18 మాతృకుక్షే నిబద్ధోఽస్మి ముచ్చేయద్వద్య బస్త్వనైః,
వాసుదేవం ప్రతోష్యామి భగవన్త మనన్యధీః.

నే ద్రవ్యము కల్లిగర్భమందు బంధింపఁబడి యున్నాను. ఈబంధవ
ములనుండి విడుదలయైనచో భగవంతుఁడు వాసుదేవుని అనన్య
చిత్తముతో భజించి నందోమహాదేవను.

- 19 పురా పరణసస్యోర్థే కృతంకర్మ కుభాకుభమ్,
ఏకాశీ తేన దహ్యామి గతాస్తే ఫలభాగినః.

పూర్వము నేను ఇతరులకొఱకై కర్మలను చేసినది. ఇప్పుడు
ఒంటరిగ నే నిధింపఁబడి యున్నాను. ఫలమును బొందినవారందఱును
దేవలిపోయిరి.

- 20 నాస్తీశ్యేన కయం త్యక్త్వా పాపా న్యకరవం పురా.
దుంబామి తత్పలం హృద్య భవిష్యా మ్యాస్తక స్త్వికః.

పూర్వము నేను నా స్థితుడనై ఇతరులను వదలి ఆశీకరవ
ములను చేసినది. ఇప్పుడు నా పాపఫలమును అనుభవించుచున్నాను.
ఇక విడుదల చేయఁ జచ్చియుండునని యుండవచ్చును.

- 21 ఏవం నానావిధా సర్వా స్పరిచిస్త్య ముహుర్ముహుః,
శశ్వత్సాంసారికం దుఃఖం స్మృత్వా నిర్వేద మాప్య
చ.

అవిద్యారామకర్మాద్యై ర్ముహ్యతే జన్మ రాంతరః.

ఈ ప్రకారముగ ఆశీకరింపఁబడిన అపవిత్రములను గుఱించి
మాటి మాటికి చింతనచేసి, జపన మంత్రారావ నందారవిషణ్ణమును
పొందుచున్న పంపూరించి గర్భమందలి జీవుఁడు పై రాగ్యమునుబొంది

అజ్ఞానము, కామము, కర్మము మున్నగువానిచే మోహము నొందు చున్నాము.

22 న నై జంతుః స్త్రీయోనికతం గత్వా యోనిద్వారముపే
త్య ముముక్షుర్యతే, తత్రాశక్తో యంత్రేణపిద్యతే
మహతా దుఃఖేన స్థిత్యతి పిష్యతే ప్రసూతివాతేన,
జాతమాత్రస్తువైష్ణవేన వాయునా సంస్పృశ్యతే, తద్ధా
న స్మరతి నైవ కించన పారత్రికం నా పరోక్షపు
గ్గువతి.

ఆ కర్మము పంచకాలాది స్త్రీల యోనిద్వారములను పొంది
యన్నాడు. ఇప్పుడు ఆ యోని ద్వారమునుండి విడుదల పొందుటకు
ప్రయత్నించుచున్నాడు. అట్లు విడుదలపొందుటకు శక్తి లేనివాడై
యంత్రము నందు రుగుల్కవిధము నీడించుటచున్నాడు. మహాభక్తి
శయముచే స్థిత్యము నొందుచున్నాడు. ప్రసవవాయువుచే నీడింపఁ
బడుచున్నాడు. జాతమొందినవంటచే అతడు వైష్ణవవాసువుచే
వ్యాపింపబడుచున్నాడు. అట్లనే అతడు పరలోకసౌభాగ్యము చేంది
నగునుటలేదు. అందు అపరోక్షకర్మము లేక యుండును.

23 భూమి సంస్పృశ్యనా జ్ఞస్తు రుగ్రవృత్తామరో భవేత్
జలసంస్పృశ్యమాదూర్ఘం దుష్కౌష. ప్రస్థస్థి నశ్యతి.

భూమియొక్క పర్వతముల వెంటనే కర్మమును ప్రారబ్ధస్త్రీ
కల వాడును, సామన్యమును అగుచున్నాడు. జలముచే కడుగు
బడిన తరువాత అతనికి ఆ వృద్ధిదోషము తొలగుచున్నది.

24 స హ వై జాతస్థ. జన్మమరణ కర్మ కుభాకుభసౌధస
మృత్తిర్వావనాశ్చ నిగూహితా భవన్తి.

శ్రేష్ఠం యోగ్యైశ్చ కరుణాతి అత్యంత బలవంతుః, మరణానంతరం కర్మము, కర్మఫలము పాపకరములు అనల కు ప్రవేశించునట్లును విముక్తములైనట్లును జూచుచును జీవించుచును జీవించుటకు చేరు. అత్యంత పాపములు అర్జునులు సహించి వర్జ్యములు అనుచును.

25 తస్మిన్ లోమ్నా మష్టా తోహయ స్తవరీతి సస్థి కశం
పపస్పాయు శతాని హృదయ చలాప్యష్టా ద్వాదశ
పలా తిపత్తి పిత్రం ప్రస్థం కపకృతవం భువం కుడిపం
మేదః ప్రప్థా వ్యా సరస్వం సశ్వరం విజ్ఞాయ యథా
గర్భగః స్సుమమ్నా ప్రతిష్ఠితో భూయా ఇస్తు ర్వివేరి
మువృతే స పువశ్వరీతం ప్రాప్నోతి.

ఈ తోరమందు ఎనిమిదిన్నెల సహాయము, ఎనిమిదివందల
వందల, అష్టాదశవందల వందలముల కలదు. నుండ ఎనిమిదివందలములు,
నూరక వందలములు, వందలములు, ఏ కృష్ణులకేవల, కృష్ణులు కేవలములు,
కృష్ణులు ఏమి పాపములు, క్రొత్త పాపములకలదు. అర్జునులు
పరిశీలించి అత్యంత గర్భమందును తోరమే ముఖ్యము
అందును పాపములను పాపములకును పాపములకును పాపములకును, అర్జు
నులు అత్యంత గర్భములను పాపములకును.

26 అస్థిభా త్వస్థిభా సలసారిణ అపారపః త్రివిపత్ర
మూత్రప్రసరీషయోః వాసం యథా నచై తద్వదీహైప
కరీతే.

27 ఉచేత ఉరిమాణం పరిజ్ఞాయ నిర్విద్యా దిత ప్రాప్న
లాపం మోక్షకాశ్రమం పరిసమాప్తం, ప్రాప్నోతి
మోక్షకాశ్రమం పరిసమాప్త మితుత్యుచనిషత్.

అట్లుగాక, అజ్ఞానముచే సంసారమును బొందువానికి కీటకమునకువలె పరిణమముతో సజ్జానమైన ఈ దేహముందు, మూర్ఖత్వపురీషచానము చేయు ముష్టితిగలుగును. ఈతత్త్వము గాఢీనినచో శీత్రయదితక్రీణెందును—అని విష్ణులాన మహాశి చెప్పెను.

18. నారాయణోపనిషత్తు

- 1 అథ నితోనారాయణః, బ్రహ్మోనారాయణః, శివశ్చ నారాయణః, శక్రశ్చ నారాయణః, ద్యౌవా పృథివ్యా చ నారాయణః, కాలశ్చ నారాయణః చిశ్చ నారాయణః, తిర్య్యం చ నారాయణః, అథశ్చ నారాయణః, అంతర్వహిశ్చ నారాయణః, నారాయణ ఏ వేదం సర్వం యద్యుతం యచ్చతస్యం, నిష్కళంకో, నిరంజనో, నిర్వికల్పో నిరాఖ్యాతఃపుష్టో దేవ ఏకో నారాయణః స ద్విశియోఽస్తి కశ్చిత్, య ఏవం వేద స విష్ణురేవ భవతి, స విష్ణురేవ భవతి. 2

నారాయణుడు నిర్వ్యంః. బ్రహ్మదేవుడు నారాయణుడే, శివుడు నారాయణుడే, ఇంద్రుడు నారాయణుడే, భూమాగ్నికాళములు నారాయణుడే, కాళత్త్వము నారాయణుడే, చక్రదిక్కులు నారాయణుడే, తిర్య్యభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, అభోభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, పుష్కభాగమున ఉన్నదంతయు నారాయణుడే, బాహ్యోత్త్యంతరములయందున్నదంతయు నారాయణుడే. ఈ సమస్తము నారాయణుడే, భూతభవిష్యత్త్వరూపము అన్నియు నారాయణుడే, నారాయణుడు

నిష్కలంకుషం, నిశంజనం, నిర్వికల్పం, వాక్యే చ నర్హం, కళ్యణం కానివానం, శుభ్రం, దేవుణః, అద్వితీయం, అతం, తస్య పరిపూర్ణం ఏవంతు యే—ఈ ప్రకాశముగ తెలిసికొను వాడు నిష్ఠురే (నారాయణుడే) యగు చుండును.

2 ఓ మిత్యగ్రే వ్యాహరేత్, నమ ఇతి పశ్యాత్, నారాయణాయేతుపదిష్టాత్, ఓ మిత్యేకాక్షరం, నమ ఇతి ద్వే అక్షరే, నారాయణాయేతి పంచాక్షరాణి, ఏతద్వై నారాయణస్యోష్ఠాక్షరం పదం, యోహై నారాయణస్యోష్ఠాక్షరం పదమభ్యేతి, అపవ్రజుప స్సర్వ మాయురేతి, విందతే ప్రాజాపత్యగ్ం రాయస్సోపం గౌపత్యం తతోఽమృతత్వ మశ్నుతే తతోఽమృతత్వ మశ్నుత ఇతి, య ఏవం చేద.

3

మొదట 'ఓమ్' అని ఉచ్చరించవలెను. తదుపరి 'నమో' అని ఉచ్చరించవలెను. దిమ్మట 'నారాయణాయ' అని ఉచ్చరించవలెను. 'ఓమ్' అను అక్షరము ఒకటి 'నమో' అను అక్షరములు రెండు, 'నారాయణాయ' అను అక్షరములు నాలుగు. ఇదింటి శ్రీనారాయణ అష్టాక్షర మహామంత్రము, ఎవరూచి అక్షరములకుల ఈ మంత్రమును ఎవలం ఇక్ష్వాక్యుః, క్షత్రియః, బ్రాహ్మణ్యం, వైశ్యుః, శూద్రుః, ఇత్యేతి అతం దీర్ఘాయస్య కలహాపగుభ్యః ప్రజాపత్యమును బోధితును, పృథ్వీభవత్యమును బోధితును, భవభూమ్యాది చక్వర్యమును, పంచమను బోధితును, ఏతం దీర్ఘ అమలం అతం అమృతత్యమును (మోక్షమును) బోధియచుండును.

3ప్రత్యగౌపందం బ్రహ్మపురుషం ప్రజపస్యచాపమ్ అరాత దివారో మరాత ఇతి తా అనేకధా నమ

భవత్తదేతదోమితి యముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ జిహ్వ
సంసారబంధనాత్. ఓం నమోనారాయణాయేతి మం
త్రోపాసకః వైకుంఠభవనం గమిష్యతి.

బ్రహ్మజ్యోతేవతీపుత్రో బ్రహ్మజ్యోతిమధునూ
దసః, బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాఖో బ్రహ్మణ్యో విష్ణు
రచ్యుత ఇతి. సర్వభూతస్థమేతం వై నారాయణం
కారణ పురుష మకారణం పరంబ్రహ్మమ్. 4

'అ'కార, 'ఉ'కార 'మ'కారములను ఈ మాండూక్యరమింజను
కలదీ 'ఓం' అను ప్రగత మగుచున్నది. ఈ ప్రణవమునకు అర్థియం
ప్రత్యేగసంబంధస్వరూపమగు పరబ్రహ్మము. ఈ ఓంకారమనకు అర్థ
యం క్రమంగా స్వరణచేయు యోగి జపన నిరణ రూప సంసారబంధ
మను నుండి విడివడు చున్నాడు. 'ఓం నమో నారాయణాయేతి'
అను ఆస్టాంగర మంత్రమును ఉపాసించువాడు వైకుంఠలోకమును
పొందుచున్నాడు. సర్వవ్యాపకమగు ఆ పరబ్రహ్మ స్థానయ భ్రంత
రీకమనకు విజ్ఞానభవవైది, అంతర్భావంగా, అంతర్యామిగా ప్రకాశించు
చున్నది. అది మితిమీరితే ప్రకాశమాప్నోతి. పరబ్రహ్మ స్వరూపుడై
తగు నారాయణుడగు బ్రహ్మణ్యుడు. 'దేవకీపుత్రుడు, మధుసూద
నుడు, నమ స్త్వభూమంతును విక్ర'నే నారాయణుడు అంతర్భా
వియై వెలుగొందుచున్నాడు. అతడు సర్వవ్యాపియై ఈ భవమున
ప్రవేశమంపకు కారణభూతుడై, తనకు 'దేవకీకారణమేదియను
లేనొకడై వెలుచుచున్నాడు.

19. పరమహంసోపనిషత్తు

1 యచ్చిత్తం తత్పదా మయ్యేవాపతిస్తతే తస్మా దహం
చ తస్మిన్నేవాపస్తీయతే.

పరమహంసయగువాఁడు తనది క్షమను నాయంటే (భగవంతుని యంటే) స్థాపించును. గాఢాబ్ధి నేమను శత్రువులను యుద్ధమునను.

2 సర్వకర్మాఽఽపి సస్సర్గస్యాయం బ్రహ్మజ్ఞం చ హిర్వా...

పరమహంస పమత్తకర్మలను త్యజించి బ్రహ్మజ్ఞుడగును (బ్రహ్మజ్ఞుడగునను) కూడ పదలెడిది (అర్హతలయందు) యుండును.

3 స్వవపుః కుంభ మివ దృశ్యతే

పరమహంస తిలకహంసను శవము మాడ్కి... (వహుగ) చూచును.

4 సర్వా నామా స్పరిత్యజ్య అద్వైతే చరమే ప్రతిః.

పరమహంస కోణ లగ్నంలోని త్యజించి అద్వైతమున మాత్రమందు మునుగును స్థాపించియుండును.

5 జ్ఞానదండో భృతో యేన ఏకదండి న ఉచ్యతే.

జ్ఞానదండమును ఏకదంధ భరించునో అతడు 'ఏకదండి' నన్నానీ యనలుగును.

6 కాష్ఠదండో భృతో యేన సర్వాఽజ్ఞానవర్జితః

తిథిజ్ఞానదండైరాగ్ర్యకమాదిగుణవర్జితః

భిక్షమాత్రేణ యోజితే తృపానీ యతిప్రతిహః.

ఏకదంధ కేరలము కాష్ఠదండమును మృతము గ్రహించిన వాఁడు, ప్రాచుండిక భోగము లన్నింటిని అనుభవించువాఁడు, అధ్యాత్మిక జ్ఞానము లేనివాఁడు, తిథిజ్ఞ (పిన్న), భానము, పైచ

గర్భము, కమనీకాదిగణములు శ్రీమహానాథుని, శ్రీమహానాథుని మూలమున
 కలదు. కానిమహానాథుని అయినందుననే అతనిని పాపము
 యశావ్రతవృత్తిని నశింపజేసినవాడని అనును.

20. అమృతమిందూపనిషత్తు

- 1 ఏమి మనోహి ద్వివిధం బ్రోక్షం శుద్ధం చాశుద్ధమేవ చ
 అశుద్ధం కామసంకల్పం శుద్ధం కామవివరితమ్. 1

మనస్సు శుద్ధ మగుచు, అశుద్ధ మగుచు రెంటిని నెఱవేరుచు
 చెప్పబడినది. శోకలకుల మనస్సు అశుద్ధమును, శోకలకుల
 మనస్సు శుద్ధమును అనును.

- 2 మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం జన్మమోక్షయోః,
 అస్థాయ విషయనూత్తం ముక్ష్యై నిర్విషయం స్మృతమ్. 2

మనకుల జన్మమోక్ష, మోక్షములకు కారణము మనస్సు
 అని యున్నది. విమలములందు ఆనందమును మనస్సు
 అర్థమగుచు, విషయకారణముల మనస్సు మోక్షమును పొందును.

- 3 యతో నిర్విషయస్యాన్య మనసో ముక్తి రిష్యతే,
 అతో నిర్విషయం నిత్యం మనఃకార్యం ముముక్షుణా. 3

ఏమయిన ముక్తికాని మనస్సునకు మోక్షము కలుగునని
 చెప్పబడినందువలన ముముక్షువు నిత్యము ఈ మనస్సును విషయ
 విహితముగా చేయవలయును.

- 4 నిరస్తవిషయానంగం సంనిరుద్ధం మహాహృది.
యదాయాత్మాత్మనో భావం తదా తత్పరమంపదమ్.

4

విషయమంటే అనర్థమిది వదిలి హృదయమంటే శక్తి ౫౦
నిరోధింపబడి ఎట్లాగ మహిమ వరా అత్మగర్వం వసంతు పోయినదా
అప్పుడది ఉత్తమస్థితి వనమా (స్థానము) అంటారు.

- 5 కావచేన నిరోధ్యవ్యం యావద్భృద్ధి గతం క్షయమ్,
ఏతజ్జ్ఞానం చ ధ్యానం చ శేషో న్యాయశ్చ విస్తరః 5

హృదయమంటే కంఠల్పమగు పాప విసంకరభావ
వృద్ధిగల నిరోధింపబడుతుంది. ఇట్లే భావములు క్షయమి
యౌగము, లక్ష్మి ఏ న్యాయము (వాక్యము) అప్పుడు విస్తరము
కాలగర్భం.

- 6 తదేవం నిష్కళం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్వ్రహ్మసామితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మసంపద్యతే ద్రువమ్ 6

ఆ బ్రహ్మము నిష్కళము, నిర్వికల్పము, నిరంజనము
యనబడి. ఆ బ్రహ్మమే 'నీవు' అని 'నవీనానంద' యనగా మహా
జ్ఞాన వశ్యముగా బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

- 7 నిర్వికల్ప మనస్తం చ హేతుదృష్టా స్తపర్ణితమ్,
అవమేయ మనాద్యం చ యజ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః.

9

నిర్వికల్పమై, అనంతమై, కాళవర్ణమై, వృష్ణాంకుర-రమై
అగ్రమేయమై, అవాద్యైశ్చర్య అభ్యుదయమై తెలివొని భూమి
బంధమునుండి విడిచి నవనాగి.

8 వ విరోధోపచోత్పత్తిర్న. ఇద్దోపచ సౌధకః.

న ముముక్షు ర్నైవ ముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా. 10

నిదోభములేను, ఉత్పత్తిలేను, బద్ధులులేను, సాధనములేను, ముముక్షువులేను, ముక్తులులేను—ఇదియే పరమ-బద్ధతత్వము.

9 ఏక ఏవాత్మా మస్తవ్యో జాగత్సర్వమనుషుష్య

స్థానత్రయమ్యతీతస్య పునర్లస్య న విద్యతే. 11

మనము చేయదగిన కర్మ జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తిలందు
జగ్రత్, తిరియిమి, తి జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తిలను మూడవ
అవస్థలను బాటివారి వుత్తమము లేదు.

10 ఏక ఏవ హి భూతాత్మా భూవేభూతే వ్యవస్థితః.

వీరధా బహుధానైః ప ద్మశృంగేణ చంద్రవదనో. 12

ప్రజలను అత్యవైభవి ఒక్క-టి అతి సమగ్ర ప్రజలనును కలను. ఆ అత్య నీతి యందు చంద్రవీరత ఒకటిగాను, అనేకమూ గాను కనపడుచున్నది.

11 ఘటసంభృతమూకాశం చీయమానే ఘటే యథా

పుటలో బియ్యేత నారాశం తనద్రోవో పథోపమ, 13

మంపాడు సీనియర్ పాఠశాల: "వంటి తాళమును సీనియర్ పాఠశాల లేదు. మంపాడు హైస్కూలు సీనియర్ పాఠశాలవారు. కానీ,

శబ్దము ఆ ఆకాశముతో సమానముగా నున్నది. (అతడు చిదాకాశస్య సమానః).

12 పుటప ద్వివిధాకారం భిద్యమానం పునఃపునః,
తద్వర్ణం ప చ జానాతి స జానాతి చ నిర్భయః. 14

సంపదలై శరీరభూ వివిధములై, ఆ ఆకృత్యం కలిగి యున్నది. పునః పునః నాశనము నొందునట్లే శరీరము తన నాశనమును తెలిసికొనుట లేదు. అత్య మూఢుడు నదా తెలిసికొనుచున్నది.

13 శబ్దమాయాప్యతో నైవ తమసో యాతి వృష్టిరే,
భిన్నేతమసి చైకత్వ మేక వివాసుపశ్యతి. 15

శబ్దాది ప్రపంచసూచకమైన ఆవరింపబడి యుండువాడు ఆ మాయాయుగు అంధకారము నుండి ప్రకాశమునకు వచ్చుట లేదు. (ప్రకాశగూఢ బ్రహ్మమును తెలిసికొనుట లేదు.) ఆ అంధకారము తొలగినచో ఏకబ్రహ్మస్థితి లక్ష్యముగానే రూపమన్నది.

14 శబ్దాక్షరం పరంబ్రహ్మ తస్మిన్నేదే సువక్షరమ్,
తద్విద్యాసక్షరం ధ్యాయే ద్యదీచ్ఛే చ్ఛాంతిమాత్మనః. 16

ప్రణవశబ్దమునందు సాక్షరమిక్కయైన శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మము లేదు. ఆ ప్రణవశబ్దము లయింపగా ఏ అక్షర పరబ్రహ్మము లేదనియు గుర్తుకో, ఆ సాక్షరమీదను పరబ్రహ్మమును అత్య శాంతిని కోరుట్లది సుఖం ధ్యానింపబడెను.

15 ద్వే విద్యే వేదితవ్యే తు శబ్దబ్రహ్మపరం చ యత్,
శబ్దబ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరంబ్రహ్మధి గచ్ఛతి. 17

రెండువిద్యలను కూడ తెలిసికొనవలెను—శబ్దబ్రహ్మమును సూక్ష్మ పరబ్రహ్మమును సూక్ష్మ; శబ్ద బ్రహ్మమును చక్కగా తెలిసికొనవలెను పరబ్రహ్మమును పొందునదానియే.

- 16 గ్రంథ మత్యస్య మేవాపి జ్ఞానవిజ్ఞాన తత్పరః,
పరాణ మివ ధాన్యాద్ధీ త్యతేద్గ్రంథ మశేషతః. 18

బుద్ధికాలి వేదశాస్త్రాది గ్రంథములను జాగుగ అభ్యసించి జ్ఞాన, విజ్ఞానములందు తత్పరుడై, ఆ తరువతీ ధాన్యమును కొరవచాలు పొట్టును పదవివేయనగ్నై. ఆ గ్రంథముల నన్నిటిని పదవివేయవలెను.

- 17 గవా మనేకవర్ణానాం క్షిరస్యాప్యేకవర్ణతా,
క్షిర పత్రకృతే జ్ఞానం తింగిపస్తు గవాం యథా. 19

ఆవులు వరుసగనులు కలిపి తియియున్నను, వాని యొక్క-చాలు ఒకేవర్ణము కలిగియుండును మన్నది. ప్రపంచమునది ఖరవ విధగూఢములు ఆవులు, జ్ఞానరూపమును ఆత్మ చావంటిది.

- 18 పుతమివ వయసి నిగూఢం
భూతేభూతే చ వసతి విజ్ఞానమ్,
సతతం మనసి మన్యంతవ్యం
మనోమంథాన భూతేన. 20

చావయందు నేయి నిగూఢముగ మంచుపట్టు ప్రతిచావీ యందును విజ్ఞానగూఢమును ఆత్మ నిగూఢముగ మన్నది. సజ్జానసంస్కృతు ముఖించి ఆ ఆత్మయను మనీకమును వెలువరించవలెను.

- 19 జ్ఞాననేత్రం సమాదాయ చోద్ధరేద్యహ్నివ త్వరమ్
నిష్ఠలం నిర్మలం శాస్త్రం తద్రూప్యహవితి స్పృతమ్.
21

మహాగణా భ్రాతృత్రిమయ కలహంతే మహమ్మయ మహిమి
'సమ్మ-అమృ, నిశ్చలమృ, సంకమైవస్థి బ్రహ్మ'మే నేమ' అని భావించి
అబ్రహ్మణమయ అమృత-నిగమస్యతోపపదేనను.

20 సర్వభూతాధివాసం చ యద్బూలేషం పసత్కృషి, సర్వా
నుగ్రాహకత్వేన తవస్మృతౌహం వాసుదేవ స్తదస్మృతౌహం
వాసుదేవ ఇత్యుపనిషత్. 22

'సమస్త భూతులకు ఆధారముగ నున్నవాడై, సమస్త భూతు
లందు వసించుచు, సమస్త భూతులకు సంతరించుచున్నట్లు అను
చున్నాడే నేను, ఆ వాసుదేవుడే నేను.'

21. అమృతనాదోపనిషత్తు.

1 ఓం శాస్త్రాన్యధీత్యమేధావీ అభ్యస్య చ వుసః వుసః
పరమం బ్రహ్మవిజ్ఞాయ త్తద్బ్రాహ్మణోత్పవేత్. 1

శాస్త్రగ్రంథముల, శాస్త్రములను గానగ అధ్యయనము చేసి,
అంతటి భక్త్యులగును మరల మరల అభ్యాసముచేసి చరబ్రహ్మణును
చెరిసికొని, ఆ నిత్య తో అవిభక్త వానిని నిగ్రహించుచుండును.

2 ఓంకారరథమారుహ్య విష్ణుం కృత్యాభ పారథిమ్,
బ్రహ్మతోరపదాన్వేషీ రుద్రారాధన తత్పరః. 2

కారాకరము రుద్రమనర్థి : విష్ణు మనర్థి : పారథిగారాధన
నిగ్రహ పరబ్రహ్మణోత్పవేతమయ మేదమయ నిగ్రహం కృత్యునర్థి
అనుబంధము.

3 తావ ద్రథేన గస్తవ్యం యావద్రథపథిస్థితః,

స్తాతా రథపథిస్తాసం రథముత్సృజ్య గచ్ఛతి. 3

బ్రహ్మలోక యాత్రామయైవ సాధముం రథమార్గ ముత్సృంక్షతాం రథములోపోయి, తదుపరి రథమును వీడి బ్రహ్మ లోకమున శీగ్రవలెను.

4 శబ్దాదివిషయా స్పృంశ మనశ్చైవాతి చంచలమ్,

చింతయే దాత్మనో రశ్మీస్ప్రత్యాహారస్స ఉచ్యతే. 5

శబ్ద గ్రహ్యాది విషయము లైదు, అతిచంచలమును మనస్సు అను వర్గములను వశమందుంచుకొని, వయమశీలుడై యుండుట ప్రత్యాహార మనుబడును.

5 ప్రత్యాహారస్తతా ధ్యానం ప్రాణాయామోఽథధారణా

తర్కశ్చైవ సమాధిశ్చ షడంగో యోగ ఉచ్యతే. 6

ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ప్రాణాయామము, ధారణ, బోధ్య సత్య విచారణ, సమాధి-అను అటు అంగములు యోగమని చెప్పబడును.

6 యథా సర్వతదాతానాం దహ్యస్తే ధమనాస్యలాః,

తద్భ్రీయం కృతా దోషాదహ్యస్తే ప్రాణధారణాత్. 7

సర్వత(గ్రాహ) భాతుభ్రులను కొలిమిలో పెట్టి త్రాడుటవలన, నానియంతటి సూతివ్యము తొలగి పోవునట్లు, ఇంద్రియములగు లెంతిం దోషములు ప్రాణాయామముచే నశించిత్ర మున్నవి.

7 ప్రాణాయామై క్తహే త్తోషా వ్ధారణాభిశ్చ కిల్బిషమ్,

ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాన్ ధ్యానేనాపిశ్చరా న్మనాన్. 8

ప్రాణాలూనించుచే మనస్సునందలి బోధములను పరింపఁ జేయువలెను. ఓంకారంబు¹ ఎవమును పరింపఁజేయవలెను. ప్రత్యాహతముచే మనస్సుబోధములను పరింపఁజేయవలెను. భ్యాసముచే అవాస్థ్యులుండునైవ ప్రాప్తగుణములను పరింపఁజేయవలెను.

8 తిల్పిషం హి స్వయం నీత్యా రుచిరం చైవ చింతయేత్.

9

పాపమును పరింపఁజేసినది తిల్పిషం అర్చన సూక్ష్మ చింతన చేయవలెను.

9 నవ్యాహృతిం న ప్రణవాం గాఢుశ్రిం శరసా నహ,

త్రిః పతేదాయతస్రాణః ప్రాణాయామృచ్చ ఉచ్యతే 11

నవ్యాహృతితో కూడినదియు, ఓంకారపఠనశక్తిగలదియు, పరి గాఢుశ్రిమత్తమము శరస్సులో నూన ప్రణావంబునుగులించునైవ సాధనము మూయసొల్లు వలెనవలెను. అయ్యుత్తిప్రాణాయామ మువలెను.

10 అన్తవ త్పశ్య రూపాణి శబ్దం బధిరవదృష్టు,

కాష్ఠవ త్పశ్య చై దేహం ప్రకాష్ట స్థేతి లక్షణమ్. 15

గుడ్డివానివలె రూపములను చూడఁను. చెవిటివానివలె శబ్దములను వినుము. దేహమును కొయ్యలవలె చూడఁను. ఇదియే ప్రకాశంలేని యొక్క లక్షణమై యున్నది.

11 మనస్సుంకల్పకం గ్యాత్వా సంక్షిప్త్యాత్మని బుద్ధిమాన్,

ధారయిచ్చా తథాఽఽత్మానం ధారదా పరికిర్తితా. 16

సంకల్పరూపమైన మమకూసు విచారణచే గాగుగ తెలిసికొని
బుద్ధిమంతులయి తన యా మనస్సును అత్యయింభ ప్లాపించి, భావ
శీలుడై యుండుట భారణ యవలంబము.

12 అగమస్యావిరోధేన ఊహనం తర్క ఉచ్యతే,
సమం మనశ్శత యల్లక్ష్వా వ సమాధిః ప్రతీర్తితః. 17

పేదములను ఆనుగుణ్యముగ పోలించుట తర్కమని చెప్పు
అడుగు. చేనిది పొంది వర్వత్ర వమముగా నున్న పరబ్రహ్మమందు
నిలకడకలిగి యుండునో అది సమాధియని చెప్పబడును.

13 భూమౌ దర్శాననే రమ్యే సర్వతోషవివర్తితే,
కృత్వా మనోమయా మృతం జహ్రోవై రతమందతే.

18

పంశుష్టమై, తోవవర్తితమైవర్తి భూమిపై తర్కావసము చేసి
కొని కూర్చుండి, ముక్తమార్గిని మమకూతో భావించును, తథ
మంహమున ఓంకారమును జపించవలయును.

14 వత్సరం స్వస్తిరం వాపి భద్రాపన మథాపి వా,
బద్ధా యోగాననం సమ్యగుస్త రాధిముఖః స్థితః. 19

సాధవగు భ్యావములకు ఆనుకూలమైవర్తి పక్షకము
స్వస్తికము, భద్రము మున్నగు యోగావములలో చేర్చిన క చేసి
కొని ఉత్తరదిక్కున కర్మముఖముగా ఉపవిష్టుడై భ్యానించవలెను.

15 ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ఓమిత్యేతేవ రేచయేత్,
దివ్యమృతేణ జహుధా కుర్యా దామంముత్తయే. 21

ఏకాక్షరమును, బ్రహ్మశ్చరూపమును అను ఓంకారముతో
బ్రహ్మభ్యావపూర్వకముగ రేచము పలుకవలెను. ఈ ప్రకార

ముగ నివృత్తును గ్రహించుచో అనేక పర్యాయములు చేపాడులను
వలుపును, మువ్వపంజరీ దోపములైన వలించిపోవుటను ఆ ప్రకా
శము అపర్యాపాదులను గావించుచుండవలెను.

16 తిర్యగూర్ధ్వ మధో దృష్టిం విహాయ చ మహామతిః,
స్థిరస్థాయీ వినిష్క్రంభః సదా యోగం సమత్వసేత్
28

అర్థముగాను, నిలుపుగాను, క్రిందుగాను ప్రవహించునట్టి
దృష్టినివీటి ధ్యానశీలులకు స్థైర్యము కలవాడై, నిశ్చల శరీరుడై
సదా యోగమును లెక్కఁ జూచుచు సమత్వము చేయవలెను.

17 భయం శ్రోధమథాలస్య మతిస్త్వహ్ని తిజాగరమ్,
అత్యాహారమనాహారం నివృత్తం యోగీ వివర్ణయేత్ 28

ధ్యానవస్తువై భయోగి భయమును, శ్రోధమును, హామతి
తపమును, అతిద్రవ్యమును, అతిజ్వరమును, అధికాహారమును, అహా
రము లేనిది, సదా వర్జించవలెను.

18 అనేన విధినా సమ్యక్స్పృత్య మభ్యస్యతే క్రమాత్,
స్వయ ముత్పద్యతే జ్ఞానం త్రివి ర్మాపై ర్న సంశయః
29

ఈ ప్రకారముగ క్రమముగ ధ్యానమును సదా అభ్యసించు
చుండినచో మూలము నలలలో స్వయముగ జ్ఞానము కన్పింప కలదు.

22. అథర్వశిరోపనిషత్తు

- 1 యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ ప్రాణా మార్హ్య
ముక్త్యామ యతి తస్మాదుచ్యతే ఓంకారః. 4-1

ఉచ్ఛరింపగనే శరీరమంతయు పైకి లేవడము కాబట్టి
ఓంకారము అని చెప్పబడుచున్నది.

- 2 యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ యుగ్యజాస్మా
భర్త్యాద్ధర్మం బ్రహ్మబ్రాహ్మచేభ్యః ప్రణామయతి
నామయతి చ తస్మాదుచ్యతే వ్రీణవః. 4-2

ఉచ్ఛరింపగనే ఉచ్ఛరింప బ్రహ్మవిభులకు యుగ్యజాస్మా
భర్త్యాద్ధర్మం చేతులూ, పదాలూ మున్నగు నాదిని బ్రహ్మము
నయి బ్రహ్మయని పొందింపజేయును. కావున ఓంకారము (ప్రణ
వః) అని చెప్పబడుచున్నది.

- 3 యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ గర్భజన్మవ్యాధి
ఐరామరణం¹ చ మహద్వయాత్సంతారయతి తస్మా
దుచ్యతే తాదృష్ 4-3

ఉచ్ఛరింపగనే జన్మ, మరణ, ఐరామరణముల నంతరము
గిరి - పర్వతాలూపాలనీ తరింపజేయును. కావున ఓంకారము
తాదృష్ అని చెప్పబడుచున్నది.

- 4 యస్మాదుచ్చార్థమాణ ఏవ బృహతి బృహ
యతి తస్మాదుచ్యతే పరంబ్రహ్మ. 4-4

ఉచ్ఛరింపగనే వృద్ధిని పొందునవలన ఇతరమైన వానిని
(బ్రహ్మయనును) వృద్ధిని పొందింపజేయునవలన ఓంకారము 'పరం
బ్రహ్మ' అని చెప్పబడుచున్నది.

5 య స్పర్శాన్ భావా నిక్షత్వాత్కల్పానం నిరీక్షయతి.

యోగం గమయతి తస్మాదుప్యతే భగవాన్. 5

సమస్త పదార్థములను కూచుచుండుటవలనను, అత్యల్పమును కలుగఁజేయుటవలనను, యోగమును (శబ్దబ్రహ్మకృతమును) పొందింపఁజేయుటవలనను, పరమాత్మ 'భగవాన్' అని చెప్పఁబడుచున్నాడు.

6 ఏకో హి దేవః ప్రపితో ను పర్వాః

పూర్వో హ జాతః స తి గర్భే అన్తః,

స ఏవ జాతః స జనిష్యమాణః

ప్రత్యక్షానాన్తిష్ఠతి సర్వతో ముఖః. 6.1

ఓ జనులారా! ఈ ఏకగూఢుడైన పృథువుపరాశరుడైన శేషుడు సమస్త విష్ణులను, అపారశర విష్ణులను వ్యాపించియున్నాడు. అతఁడే సర్వలకు పూర్వముగా ఉద్భవించెను. మిగిలిన బ్రహ్మాండ గర్భములో అతఁడే పుట్టిసాగాడు. అతఁడే పుట్టుచోత్రువాడు. అతఁడు ప్రత్యగఃకృత్యరూపుడు. సర్వతోముఖుడు అయియున్నాడు.

7 వాలాగ్రమాత్రం హృదయస్య మధ్యే

విశ్వం దేవం జాతవేదం వరేణ్యమ్,

తమాత్మస్తం యేఽను పశ్యన్తిధీరా

ప్రేషాం శాంతి శ్యాశ్వతీ నేతరేషామ్. 7.8

శేషగ్రంథాగ (సూక్ష్మ) పరిమాణము కలిగియున్నవాడను, హృదయమందుండువాడను, విశ్వస్వరూపుడను, పృథువుపరాశరులను, వేదములకు ఉత్పత్తిస్థానమైయుండువాడను, శ్రేష్ఠుడను,

అంతఃకర్మమున దీప్తవాణుడు అగు పరమాత్మను ఏ ధీమణు యూచు చున్నాడో అట్టివాడే కాశ్యపమును శాంతి కలగుదుగాని ఇతరులకు కాదు.

8 యోః యోనిం యోని మదితిష్ఠత్యేకో,
యేనేహం పూర్ణం పంచవిధం చ పర్వమే,
తమీకానం పురుషం దేవనిద్యం
నిది ధ్యాయాంతారం శాంతి శుశ్యస్త మేతి. 8-9

ఒక్కడను : ఏ పరమాత్మ ప్రతి శరీరమందును హితుడు న్నాడో, ఎవనిచే ఈ పంచవిధమునకల ప్రపంచము స్థితిని శాంది యోగ్యుడో, పర్వనియంతయు, - పరిపూర్ణమును స్వయంచాళుడును, పురుషుడనిపాడుడు అగు అట్టి పరమాత్మను ధ్యానించ వలయును. అట్టి ధ్యానముచే సంసారశారకమున నుపాత్తరశాంతిని మమకారం చక్షుగా పొందుచున్నాడు.

9 అగ్నిరితి భస్మ, వాయురితి భస్మ, జలమితి భస్మ, స్థల మితి భస్మ, వోక్తిమేతి భస్మ, సర్వం హ వా ఇదం భస్మ, మన ఇత్యేతాని చక్షాంషి భస్మాని, అగ్ని రిత్వాదివా భస్మ గృహీత్వా విమృత్యాంగాని సం స్పృశే త్తస్మా త్రత్యత మేత త్పాకువతం పశుపాశ విమోక్షయ, 9-10

అగ్నియే భస్మము. వాయునే భస్మము, జలమే భస్మము, స్థలమే భస్మము, ఆకాశమే భస్మము, ఈ ఐదు ప్రకారము భస్మము మనము ఈ శ్లోకాది ఇంద్రియములందు భస్మమే. అగ్నిరితిభస్మ ఈ మంత్రిని మీ ముక్తములచేత భస్మమును గ్రహించి, దేహము

మన పూరికాది శిరస్సు మొదలగు అవయవములను కాళవలెను, అందుచేత ఈ ప్రకరము 'పాశవకము' అవయవమన్నది. ఇది అజ్ఞానులగు శీఘ్రబుద్ధులకు, అజ్ఞాన, తత్కార్యములయొక్క విమోక్షమును కొలను అయియున్నది.

23. అథర్వశిఖోపనిషత్తు

1 శివ వికోద్యేయః శివంకరః, స్నిహ్య మన్య త్పరిత్యజ్య. 3

ఇతరమైన గమ్యమును పరిత్యజించి శివశిఖ్యుడైన (మోక్షము పొందువాడైన) శివుని (శుభప్రవర్తన, పరమార్థము), విశ్వసించి ధ్యానించుట.

24. మైత్రాయణ్యపనిషత్తు

(బృహద్రథంబును రాజ కాళాయణ్యులను బాపి, నిర్లుప్తమిందు).

1 భగవన్న స్థి చర్మ స్నాయుమజ్జామాంసశుష్ణలోశిక శ్లేష్మోక్త్రుదూషితే విఙ్మూక్తవాతపితృకఫసంఘాతే దుర్గణ్యే నిస్సారేఽస్మిం చ్చరీరే కిం కామోపభోగైః. 1-2

(బృహద్రథంబును రాజ కాళాయణ్యులను బాపి, నిర్లుప్తమిందు).

మహాత్మా! ఎముకలు, చర్మము, పరములు, మట్టి మాంసము, ఘృతము, శోణితము, స్వేష్టము, కన్నీరు—దీనిచే నూసికొనైనదియు, మలమూత్రములచే వాసితి తేకఁపములచే దుర్గంధమైనదియు, సారహీనమైనదియు నగు ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే బనులగు కలుగు లాభములు!

**2 కామక్రోధలోభమోహభయవిషాదేర్దైష్ట్యవియోగా
నిష్టసంప్రయోగశుద్ధిపాసా జరామృత్యురోగశోకా
దైర్ఘ్యరఖితేఽన్యం చృకిరే కిం కామోపభోగైః 1.3**

మహాశయా! కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, భయము, విషాదము, ఈర్ష్య, ఇష్టజయహేతుము, అనిష్టపాపి, అగతి, దర్శిత, ముగిలెకనము, మరణము, శోగము, శోకము యొనలైన వానిచే అభిహతమైన ఈ శరీరమునందు కామభోగములచే బనులగు కలుగు లాభములు!

**3 సర్వ చేదం కయిష్ట వశ్యామో యథేమేదం శమశకా
దయ స్తృణవన్న శ్యశయోద్భూత ప్రధ్వంసినః 1.4**

ఈ దృశ్యజగత్తు అంతయు నాశవంతముగా కదలుచున్నది ఈ ఈగలు, దోమలు యొనలైన కీటములు పచ్చగడ్డివలె పుట్టుచు, క్షయమై, నశ్వరమై యున్నవి.

**4 అథ కిమే తైర్వా వరేఽనేక మహాదనుర్ధరాశ్చక్రవర్తి
సః కేదిత్యుద్యమేంద్రద్యుమ్న తువలయాశ్య యో
పనాశ్య పథియాశ్వాశ్యపతిః శశివిందుర్హరిశ్చంద్రో
ఽంబరీషో నసూర్యస్త్వయా తిర్యయాతిరసరతోక్ష
సేనోత్థమరుత్తభరత ప్రభృతయో రాజానో విషతో**

అస్థుపస్థస్య మహతీం శ్రియం త్యక్తాన్విష్టాల్లోకా దముం
లోకం ప్రయాన్తి . 1-5

గొప్ప భనుర్భాగులైన శక్రతన్యులు కొందఱు కలరు. వారు
సుద్యుమ్నులు, ఇంద్రద్యుమ్నులు, కుశలయాశ్వలు, యౌనివా
శ్వలు, అపభ్యాశ్వలు, అశ్వపతి, శశిబిందువు, హరిశ్చంద్రులు,
అంబరీషులు, అనసూవులు, స్వయాతి, యయాతి, ఆనకలులు,
అక్షపతులు అనువాగు. అహుకంఠ్యాకములైన భవనంపరలగు
వారు కృణందిమీ ఇహలోకమునుండి పరలోకమునకు పోయిరి.

5 అథ కిమేతైర్వాన్యానాం శోషణం మహార్థ వానాం శిఖ
రిణాం ప్రపతనం ప్రపస్య ప్రపతన మిస్థానం వా
తరూడాం నిమజనం పృథివ్యాః స్థానాదవసరణం ను
రాణాం సోఽహమిత్యే తద్విధేఽస్మి న్సంసారే కిం
కామోపతోగైర్లైక రేవా శ్రితస్యానకృదిహ వర్తనం
దృశ్యత ఇత్యుక్తర్తు మర్హ సీ త్యన్తోదపానస్థో భేకభవా
హమస్మిన్సంసారే భగవం స్త్వం నోగతిస్త్వం నో
గతిరితి . 1-7

మహానుజుడములు ఎండిపోవుచున్నది, పర్వకములు కూలి
పోవుచున్నది, ప్రపవత్తము నండలించుచున్నది. తెల్లు నిలుచుట
లేదు. భూవలయము ముడిగిరోవుచున్నది. దేవతలు స్థానభ్రష్టులగు
చున్నారు. ఇట్టి సంసారమునందు కామభోగములచే కలగు లాభ
'సేమి ? కామభోగాశ్రయమైన జీర్ణ దీ లోకమున అనేక యన్యు
లను పొందుచుండుట కావలగు. చుప్పది, పూజనీయ ! పెరిచింప.
మీరే మాకు దిక్కు !

8 య ఏష సంప్రసా దోఽస్మాచ్ఛరీరాత్పముత్తాయ పరం
జ్యోతిరుపసంవద్య స్వేపరూపేణాభినిష్పద్య త ఏష

అత్యంతి హోవానై తదమృతమథయమే తద్రుహేతి.
2.2

(రా జడిగిరి ప్రశ్నకు యిది. యిట్లు ప్రత్యుక్తర మొనఁగెను) రాజా! పరిశుద్ధమైన జీవులు ఈ శరీరమునండి నిష్క్రమించి పరం శ్యాంతిని తరి పరంశ్యాంతిగా రూపొందును. ఇదియే అత్మ. ఇది అమృతమైవది. అభయమైవది. ఇదియే బ్రహ్మము.

7 స వా విష భుద్ధః స్థిరోఽచలశ్చాలేపోఽవ్యగ్రో నిష్పవృ
హః ప్రేక్షరవదవస్థితః, స్వస్య చరితరు గ్గుణమయేన
పతే నాత్మాన మంతర్ధాయావస్థిత ఇత్యవస్థిత ఇతి.
2.11

పరమం ఈ ఆత్మ పరిశుద్ధమైవది, స్థిరమైవది, నిశ్చలమైవది, అనంగమైవది, అత్యంగమైవది, నిష్పవృహమైవది. నాటకమునగుచు ప్రేక్షకుని భంగి యుండునది. గుణమయమైన వస్త్రముచే తపస్యరూపమును ఆచ్ఛాదించుకొనియుండునది అయియున్నది.

7 అథాన్యతా ప్యుత్తం - శరీరమిదం మైథునా దేవో
ద్భూతం సంవిద్యైవేతం నిరయ ఏవ మూత్రద్వారేణ
నిష్క్రాంత మస్థిభిశ్చితం మాంసే నామలిప్తం చర్మ
కాపబద్ధం వియూత్రసిత కఫ ముక్తా మేదో పసాని
రస్యైశ్చ మలై ర్పహుతిః పరిపూర్ణం కోశ ఇవ ధనే
నేతి.
3.4

ఈ శరీరము మైథునమువలన కలిగినది. జ్ఞానోదయమైవది. పరశఃస్వభావ యోగినండి వెలువడినది. ఎముకలతో కూడి వది. మాంసయుగ్మమైవది. చర్మముతో కప్పబడినది. ములముగ్రన ములు, పిత్తము, కఫము, వత్స, మేదస్సు, క్రొత్తు, కఠిరకమలై న

యన్నియో మలములతో నిండినదై భవముతో నిండిన క్షోభాగా
రమువలె నున్నది.

- 9 శబ్దస్పర్శాదయో యేఒర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః,
యేషాం సత్తస్తు భూతాత్మా న స్య రేచ్ఛ వరంపదమ్.

4.2

శబ్దము, స్పర్శము మొదలైన విషయములు మనస్సులకు
సాక్ష్యములవలె నున్నవి. అనర్థకరములైన అట్టి విషయములందు
ఆనందములేవు గను వరంధామహైవ మోక్షమునుసూచి తలంచుట
లేదు.

- 10 తమసా ప్రాప్యతే సత్త్వం సత్త్వాత్సంప్రాప్యతే మనః,
మనసా ప్రాప్యతే త్వాత్మా హ్యత్మాప్యై ననివర్తత
భిః.

4.3

తమస్సుచే సత్త్వగుణము కలుగును. సత్త్వగుణముచే పరి
శుద్ధమైన మనస్సు ఏర్పడును. అట్టి పరిశుద్ధ మనస్సువ్వారా ఆత్మ
లభించుచున్నది. ఆత్మిలాభముచే జీవనకు పునరావృత్తిరహితమైన
లభము సంపాదించుచున్నది.

- 11 యథా నిరింధనో వహ్నిస్సయోనా పువశామృతి,
తథా వృత్తిక్షయా చ్ఛిత్తం వ్యయోనా పువశామృతి.

4.4

కట్టలు లేని అగ్ని తనయంటే కాను ఉపశమించుచున్న
వృత్తులు (సంకల్పములు) నశించుటచే మనస్సు తనయంటే కాను
ఉపశమించుచున్నది.

12 చిత్తమేవ హి సంసారస్త్రవ్యయశ్చేన శోధయేత్,
యచ్చిత్త స్తస్యయో భవతి గుహ్యమేత త్వవాతనమ్.
4.6

చిత్తమే సంసారణం. చిత్తమును ప్రయత్నపూర్వకముగ
శుద్ధి చేయవలయును. చిత్తిము ననుసరించి వ్యభావము, చేష్టలు,
ఆధ్యానములు కలుగుచుండును. ఇది పురాతనమైన రహస్యము.

13 చిత్తస్య హి ప్రసాదేన హన్తి కర్మ కుభాకుభమ్,
ప్రసన్నాత్మాత్మని స్థిత్యా ముఖమవ్యయ మగున్ శే.
4.7

చిత్తముయొక్క నిర్మలత్వముచే కర్మణః కర్మలను శాంతి
కేయమున్నగును. పరిశుద్ధ మనస్సుకలవాడు అర్చియించు స్థితియై
అక్షయము మనుభవించుచున్నాడు.

14 సమానత్వం యథా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మచిహ్నో త త్కౌన ముచ్యేత
బృహత్. 4.8

చిత్తము విశాళవిషయభోగములందు అన క్తమైతట్లుగ, చర
బ్రహ్మముందు అన క్తమూచి, అపు డీత ఎవడు బంధనమునుండి
విముక్తుడు. కాదును ను?

15 మనో హి ద్వివిధం ప్రోక్తం కర్థం చా కుర్థమేవ చ,
అకర్థం కామసంకల్పం కర్థం కామ వివర్జితమ్ 4.9

మనస్సు శుద్ధమని, అశుద్ధమని రెండు విధములుగా చెప్పు
బడింది. కామసంకల్పములతో కూడింది అశుద్ధమనియు, కామవర్జిత
మైనది శుద్ధ మనియు ఎఱుగవలయును.

16 లయవిక్షేప రహితం మనః కృత్వా నునిశ్చలమ్.

యదా యాత్యమనీభావం తదా తత్స్వరమం పదమ్.

4-10

మనస్సును లయ, విక్షేపరహితముగను, మనఃనిశ్చలముగను గాదించి ఛాన్దసశీలంబు అనునస్కంధావమును ఎప్పుడు పొందునో, అప్పుడు పరమాత్యపదమును బడయును.

17 తాపదేవ నిరోధవ్యం హృది యావత్తయం గతమ్,

ఏతత్తాపం చ మోక్షం చ శేషాస్తు గ్రస్తవిస్తరా. 4-11

సాధకుడు తప హృదయమందలి సంకల్పములు నిశ్చేదముగా జరిగించిపోవునట్లు మనస్సును నిగ్రహించవలయును. మంత్రార్థమనోనిగ్రహమే జ్ఞానము. అదియే మోక్షము. ఇదే తీర్చిన బోధ లభియు గ్రంథవిస్తారమే యగును.

18 సమాధినిర్ఘాత మలస్య చేతనో

నివేళితస్యాత్మని యత్సుఖం భవేత్,

స శక్యతే పర్ణయితం గిరా తదా

స్వయం తదంతఃకరణేన గృహ్యతే.

4-12

నిశ్చలసమాధినిష్ఠుడే మనోహాచిన్మయ తొలలిపోగా, అట్టి సత్త్వల మనస్సు ఆత్మయందు తింతలబడినపుడు కలుగు సుఖమును వాక్య-తో పర్ణించుటకు శక్యము కాదు. ఆ సుఖము స్వయముగ తన అంతఃకరణముద్వారానే అనుభవించబడగలదు.

19ఏ తదేవాక్షరం పుణ్యమే తదేవాక్షరం జ్ఞాత్వా

యో యదిచ్చతి తస్య తత్.

5-4

ఈ అక్షరపరగ్రహణము మహా వన్నితమైనది. దీని సాక్షాత్కారము వీరి కోర్కెతో అది వారికి లభించును.

20 ... యత్ర ద్వైతీభూతం విజ్ఞానం తత్ర హి శృణోతి
పశ్యతి శ్రీఘటీతి రసయతే చైవ స్పర్శయతి,
సర్వమాత్మాజానీతేతి యత్రాద్వైతీభూతం విజ్ఞానం
కార్యకారణనిర్ముక్తం నిర్వచన మనౌపమ్యం నిరు
పాత్యం కిం తదన్వవాచ్యమ్. 5-7

ఇట్టి యెవ్వని ద్వైతభావము కలిగియుండునో, అప్పుడు మన
జాతు దీప్తియు, రూపము, వాసన రూపము, సుఖ రూపము,
స్పృశించును; సమస్తము తెలుసును. ఎవ్వనిబుద్ధి అద్వైతభావము
కలిగియుండునో, కార్యకారణరహితము, అనిర్వచనము, అనుపమ
మము సగు అట్టి బుద్ధిని గుఱించి యేమి చెప్పవలెను? (అట్టి బుద్ధి
ద్వైతభావము లేకయుండును).

21 ... సర్వభూతేభ్యోఽథయం చత్వారణ్యం గత్వాథ
బహిః శృతేన్ద్రియార్థాన్సర్వకరీరాదుపలభతేఽనైవ
మితి. 5-8

దీక్ష వైరాగ్యభావమున సాధమును సర్వక్షేత్రమున అభయ
మొనరి, ఏకాంతమునను నేయి కర్ణాది విషయములను తపనంబు
చూపుచుండి పరిశుద్ధాత్మియై, తా శరీరముమండియై (అంతరంగ
మును) పరమాత్మను పొందును.

25. కాపీతతీద్రాహ్యులోపనిషత్తు

1 విద్యానంద సర్వేపాం భూతానాం త్రైవ్యం

స్వారాజ్యమాధిపత్యం వశేతి.

4-20

విజ్ఞానమనందం (అధ్యాత్మిక సాధనలద్వారా) సమస్తపదార్థములకంటెను శ్రేష్ఠమైనట్టి స్వారాజ్యమును (మోక్షమును), అన్ని స్వాధీనరాజ్యధిపత్యమును పొందుచున్నానని.

26. బృహజ్జాపాలోపనిషత్తు

1 ... యత్ర న సూర్యస్తవతి యత్ర న వాయుర్వాతి
యత్ర న చంద్రమా తాతి యత్ర న నక్షత్రాణి తాన్తి
యత్ర నాగ్నిర్వహతి యత్ర న మృత్యుః ప్రవీళతి
యత్ర న దూతాని ప్రవీళన్తి, సదాసందం పరమా
నందం శాంతం శాశ్వతం సదాశివం బ్రహ్మాదీనందితం
యోగిభ్యేయం పరంపదం యత్ర గత్వా ననివర్తన్తే
యోగినస్తదే తద్యచాభ్యుత్తమే.

8.6

ఎచట సూర్యులు వెలుగుతారో, ఎచట వాయువు వీలవారో, ఎచట చంద్రులు వెలుగుతారో, ఎచట నక్షత్రములు ఛాన్లుతారో, ఎచట అగ్ని బహింగారో, ఎచట మృత్యువు ప్రవీళింగారో, ఎచట దూతములు ప్రవీళింపారో, ఏది సదాసందమై, సదాసందమై, శాశ్వతమై, శాశ్వతమై, సదా సుంకళివర్తమానమై బ్రహ్మాదీదేవతా పందిరియై యోగిజన్మస్థులయై యున్నారో, దేవని లేదని అనులంకించి యున్నామని గమనయోగి అనియోగి పరమాత్మస్థులము.

27-1. సృనింహపూర్వతాపిన్యవనిషత్తు

- 1 ... ఏష పర్వేఽర్థర విష పర్వజ్ఞ విషోఽంతర్యామ్యేష
యోని సృర్వస్య ప్రథవాప్యయో హి భూతానామ్.4

ఈ పరమాత్మ సర్వేశ్వరుడు, సర్వజ్ఞుడు, అంతర్యామి,
సమస్త జగత్తునకు అస్పృశ్యస్పృశమౌనవాడు. ప్రాణికోన్మయైత్య- అనన
మరణములకు అధారభూతుడు.

27-2. సృనింహోత్తరతాపిన్యవనిషత్తు

- 1 నిత్యానందం సదేకరసం హ్యేవ చక్షుః ద్రష్టా శ్రో
త్రస్య ద్రష్టా వాచో ద్రష్టా మనసో ద్రష్టా బుధేర్దృష్టా
ప్రాణస్య ద్రష్టా తమసో ద్రష్టా సర్వస్య ద్రష్టా తతస్స
ర్వస్యై దన్యో విలక్షణ శృణుష స్సాక్షీ శ్రోత్రస్య సాక్షీ
వాచ స్సాక్షీ మనసస్సాక్షీ బుధే స్సాక్షీ ప్రాణస్య సాక్షీ
తమసస్సాక్షీ సర్వస్య సాక్షీ తతోఽవిరీయో మహాచై
తన్యోఽస్మా త్సర్వస్మా త్ప్రియతమ అనందఘనం
హ్యేవమస్మాత్సర్వస్మా త్పురత స్సువిధాత మేకరస
మేవాణర మమృత మఖయం బ్రహ్మైవ..... 2

అత్యంతానందస్వరూపమైనది. సత్త్వమైది ఏకరసమైనది,
సే శేంద్రియమునకు ద్రవ్యమైయున్నది. అగ్నే శ్రో శేంద్రియమునకు,
వాగ్వింద్రియమునకు, మనఃస్పృశకు, బుద్ధిశీ, ప్రాణమునకు, తమస్సు
నకు, సమస్తమునకు ద్రవ్యమై యున్నది. కావున అత్యంత సర్వమున

కంట విలగ్నమైనది. అత్మ స్వేదమునకు పాక్షి. అట్లే శ్రోతము నకు, వాక్కునకు, నువ్వునకు, బుద్ధికి, ప్రాణమునకు, తమస్సునకు, నమస్తమనకు పాక్షియైయున్నది. కావున అది అవికారమైనది. మహావై తస్యస్వరూపమైనది. ఈ నమస్త బగత్త్వకంటకు ఆత్మకంఠ క్రియమైనది. ఆనందభువమైనది. ఈ నమస్త ప్రపంచమునకు ఎదుట మిగుల భాసించునది, నీకరమైనది, అజరమైనది, అమరమైనది, అభయమైనది, ప్రహృద్యరూపమైనది అయియున్నది.

2అవికల్లో హ్యయమాత్మాఽద్వితీయత్వా దవి తల్లోహ్యయమోంకారోఽద్వితీయత్వాదేవ చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయో హ్యయమోంకార శ్చిన్మయ మివం సర్వం తస్మా త్పురమేశ్వర ఏదైక మేవ తద్వపత్యవికల్పోఽపి నాత్ర కాచన ధిదాస్తీ నైవ తత్ర కాచన ధిదాస్తీతహి ధిదామివ మన్య మాన శృతధానహస్రధావిన్నోమృతోఽస్స మృత్యు మాహ్నోతి తదే తదద్యయం స్వస్రకాళం మహానంద మాత్మై నై తదమృత మథయ మే తద్రూహ్యో భయం నై బ్రహ్మభయం హి నై బ్రహ్మభవతి య ఏవం వేదేతి రహస్యమ్.

8

అద్వితీయ మగుటచే ఈ అత్మ వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓం కారము వికల్పరహితమైనది. ఈ ఓంకారము జ్ఞానస్వరూపమైనది. ఈ నమస్త బగత్త్వ వాస్తవముగ జ్ఞానస్వరూపమే యగును. అత్మ వికల్పరహితమైనది. ఇందు ఎంతమాత్రమును భేదము లేదు. అత్మ

యందు భేదమును గొనుచువారును నూలు ఖంఠములుగాను, వేయి ఖంఠములుగాను ప్రకృతైవ మృత్యువుపొందుచుండును. ఈ జగత్తు ఆత్మస్వరూపమే యగును. ఆ ఆత్మ అద్వైతము, స్వప్రకాశము, మహానందము, అమరము, అభయము నగు బ్రహ్మమే యగును. అభయమైన బ్రహ్మము వెలుగు విజ్ఞాన బ్రహ్మస్వరూపుడే యగును. ఇది పరమరహస్యమైయుంది.

శి ... అద్యయ ఏవాయమాత్మా వన్మాత్రో నిత్యః శుద్ధో
 బుద్ధః సతోఽ ముక్తో నిరంజనో విభవవ్యయానందః
 పరః సృత్యగేకరసః సృమామైరేతై రవగతః పత్రా
 మాత్రం.....అత్తా హి స్వమహిమభ్యో నిరపేక్ష ఏక
 ఏవ సాక్షి స్వసృకాళః 9

అద్యయమైన ఈ ఆత్మ సర్వైశ్వర్యరూపమైనది. నిర్విమలమైనది. శుద్ధమైనది. శాంతమైనది. నిర్భయమైనది. ముక్తమైనది. అనంగమైనది. వ్యాపకమైనది. అద్వైతానందస్వరూపమైనది. పరతత్త్వమైనది. ఏకరసమైన ప్రత్యగాత్మమైనది. ఈ ప్రమాణములచే వెలుగులుగు సర్వైశ్వర్యరూపమైనది. ఆత్మ స్వయం మహిమయం ముందునది. నిష్కామమైనది. స్వయంప్రకాశస్వరూపమైన ఏకైక సాక్షి. అయియున్నది.

28. కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు

1 అథ సవత్కుమారః పప్రచ్చ ప్రమాణ మస్య త్రిపుం
 ద్రధారణస్య త్రిధా రేఖా భవత్కాలలాటా దా చక్షి.

షోఠామూర్ధ్ని రాభ్రువోర్మధ్యతశ్చ యాన్యవ్రతమా
 రేఖాసా గార్హపత్య శ్చాకారో రవో భూర్లోకః స్వా
 త్మా క్రియాశక్తి ర్మగ్నేదః ప్రాతస్సవనం మహేశ్వరో
 దేవతేతి, యాన్య ద్వితీయా రేఖా సా దక్షిణాగ్నిరు
 తారస్తత్త్వ మస్తరిక్ష మస్తరాత్మేచ్ఛాశక్తి ర్మహ
 ర్షేదో మాత్యం దినం సవనం సదాశివో దేవతేతి,
 యాన్య తృతీయారేఖా సా హవనీయా మతారస్తమో
 ద్యౌర్లోకః పరమాత్మా జ్ఞానశక్తి స్సామవేదస్తృతీయ
 సవనం మహాదేవో దేవతేతి, ఏవం త్రిపుండ్రం విధిం
 త్య నా కరోతి యో విద్యాన్ బ్రహ్మచారి గృహీ
 వానవృష్టో యతిర్వా స మహాపాతకోప పాతకేభ్యః
 పూతో భవతి, సర్వేషు తీర్థేషు స్నాతో భవతి సర్వా
 న్వేదానధీతో భవతి, స సర్వాన్ దేవాన్ జ్ఞాతో భవతి
 స సతతం సకల రుద్రమస్త్రజాపీ భవతి, స సకల
 తోగాన్ భుక్తే, దేహం త్యక్త్వా శివసాయుజ్యమేతి
 స స పునరావర్తతే స స పునరావర్తత ఇత్యాహ భగ
 వాన్ కాలాగ్ని రుద్రః.

సవర్ణమహామణి శ్రీపుణ్యధారణ ర్హిక్కు వివరమును
 నొచ్చి భగవంతుడగు కాలాగ్నిర్భద్రుని యుగగంగా వా ర్హి
 చెప్పిరి — శ్రీపుణ్యధారణ లలాటముపై ప్రాయశ్చయము గుండా
 మూలం రేఖలతోఁ గావించవలయును. అందు మొదటిరేఖ గ్నాన్
 పశ్యాన్నిది, అకారమును, రవోగుణమును, భూర్లోకమును, ప్వా

త్వమ, క్రియాశక్తిని, ఋష్విత్వమును, ప్రాకర్మణ్యమును, మహి-
 శ్వరజీవితను సూచించును. రెండవ శేఖ దక్షిణాన్నిది, ఉత్తారమును,
 సత్త్వగుణమును, అంతరిక్షమును, అంతరాత్మను, ఇచ్ఛాశక్తిని,
 యోగశక్తివమును, మాతృకావిపర్యయమును, పరాశివజీవితను సూచిం-
 చును. మాండవ శేఖ ఆధోపని గూర్చిది, మతారమును, కరూణగుణ-
 మును, గాన్ధర్వశక్తిమును, పరమాత్మను, జ్ఞానశక్తిని, సామజీవమును,
 తృణియాయుమును, మహాజీవజీవితను సూచించును. ఈ ప్రకార-
 మంగ్రంథియవదిధిని భస్మముతో చేయువానిని విశ్వాంశుఁడై నను,
 బ్రహ్మచారియైవను, గృహస్థుఁడై నను, వాషపభృంగై నను, వహ్నిష్ఠిని
 యైవను మహాహవములనుండి విముక్తఁడై పక్షియైవగునను; నమస్త-
 త్కములందు పక్షి నముచేసిన వాడగునను; నేడము లన్నిటిని ఆధ్య-
 యము చేసినవాడగునను. శోభతలంకరిని ఎఱిగిన వాడగునను
 (గూతలంకరివవాడగునను). వహ్ని యమస్త త్క దమయశములను జరించిన
 వాడగునను. నమస్త త్క భోగములను ఆనుభవించినవాడగునను. వేదా-
 మును వదలిన పిదప ఆకాశు శివసాయుజ్యమును పొందును. అతఁడు
 తిరిగి ఈ సంసారమునందు జన్మించును.

29. మైత్రేయోపనిషత్తు

ఉద్ధర్తు ముద్ధనీత్యన్యోదపానస్థితో భేద ఇవాహమస్మి స్సం
 సారే భగవం స్త్వం నో గతితితి. 1.2

(శిష్యులు - గురువుతో నిట్లునెను—) మహాత్మా! తాత్ప-
 ర్యం గ్రహిత్వంపువలె నేమి ఈ సంసారమును దున్నాను. నన్ను ఉ-
 దింపుము. ఈ ప్రపంచమున నాకు మోక్షం దిక్క.

2 సమానత్వం యదా చిత్తం జన్తోర్విషయగోచరే,
యద్యేవం బ్రహ్మణి స్యాత్తత్కౌ న ముచ్యేతజన్మహత్.
1-7

(గురువు) మనుజులకు దృశ్యవిషయములందు మనస్సు ఏ విధముగ అనర్థముగదున్నదో, ఆ ప్రకారముగ బ్రహ్మమునందు అనర్థముగదు, అట్లే వీరే ఎవరైనా బంధమునుండి విడిపడకముందే ను!

3 హృత్పుండరీక మధ్యే తు భావయేత్పరమేశ్వరమ్,
సాక్షిణం బుద్ధివృత్తస్య పరమప్రేమ గోచరమ్. 1-8

బుద్ధివృత్తులకు సాక్షియు, పరమప్రేమమూర్తియు నగు పరమేశ్వరుని హృదయకమల మధ్యమందు భావనచేయవలెను.

4 అవందాత్థిర్యత్పర స్పృహసౌ మస్మి ప్రత్యగ్ధాతు
ర్వాత్ర సంశీతి రస్తి. 1-11

మనుజునకు ఏది అసంభవమైనదో నదియే నేను. ఆ అసంభవమునను సునోబుద్ధులకంటే పరమైనది. ఇందు సంకేతముచేయుదు.

5 అసంధమంతర్విజమాక్రయంత
మాతా పితాచీ మపమానయన్తమ్,
అదోకయన్తం జగదింద్రజాల
మాప త్కథం మాం ప్రవీశే దసంగమ్. 1-12

అంతరంగమున అసంభవమును ఆక్రమించునా వాని, అశక్తులను పితౌచయును శవస్థూనపరామహంసము, ఈ జగత్తును ఇంద్రజాలము (గారడీ) వలె గాంచువాడను, అసంగుడను, అగు వారు అపదయెట్లు కలుగగలరు ?

6 దేహో దేహాలయః ప్రోక్ష స్వ తీహః శేవల శ్చిహః,
త్యజే దక్షాననిర్మాల్యం సోఽహంభావేన పూజయేత్.

2.1

దేహము దేహాలయమని చెప్పబడినది. శీర్షణం శేవలము శ్చిహం అయినట్లుగాను, అక్షానమును నిర్మాల్యమును తొలగించి 'సోఽహం' భావనచే (ఆ పరమాత్మయే 'నేను' అను భావనచే) పూజించవలెను.

7 అశేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మనః,
స్నానం మనోమలత్యాగ శ్శౌచమిన్ద్రియ నిగ్రహః.

2.2

అశేదదర్శనమే జ్ఞానము. మనస్సును నిర్విషయముగ (విషయసంకల్పము లేదైయుండే) మంచుటయే ధ్యానము. మనస్సు సంపత్తి మాలిన్యమును, అవమితతను తొలగించుటయే స్నానము. ఇంద్రియనిగ్రహమే శౌచము.

8 అహ్యమ్మతం ఏవే దైక్ష మాచరే ధేహ రక్షణే,
వసే దేకాన్తికో యత్వా చైకాన్తే దైక్షతవర్జితే.
ఇత్యేవ మాచరేద్ధిమాన్ స ఏవం ముర్తి మాఘ్నయాత్

2.3

అహ్యమంతమను అమృతమును త్రాగవలెను. దేహ గంఠమున కొఱకు ఖడ్గాటన మాచరించవలెను. దైక్షతవర్జితమని ఏకాంతమున వసించవలెను. ఈ ప్రకారముగ బుద్ధిమంతుడగు ఆచరించి ఎవో యోగి, మను అవయంగులగు.

9 జాతం మృతమిదం దేహం మాతాపితృమలాత్మకమ్,
సుఖదుఃఖాలయామేధ్యం స్పృహ్యై స్నానం విధియతే,

2.4

ఈ దేహము పుట్టునదియు, చచ్చునదియు అయియున్నది. ఇది మాతాపితృ పుణ్యపరాధమైవే. ముఖముఖములకు నిలయు మైవే. అపమృతమైవే. దీనిని కాశీనతో స్నానము చేయవలెను.

10 దాతుబద్ధం మహారోగం పాపమన్తర మద్రువమ్,
వికారాకారవిస్తర్ణం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.5

చర్మము, మాంసము, ఎముకలు మొదలైన వీలు విధములైత భార్యభ్రూతతో కూడినదియు, మహారోగగ్రస్తమైనదియు, పాప నిలయుమైనదియు, అస్తవ్యసైనదియు, వికారములతో కూడిన ఆకారము కలదియు నగు ఈ దేహమును కాశీనతో స్నానము చేయవలయును.

11 నవద్వారమలప్రాపం నదాకాలే స్వభావజమ్,
దుర్గంధం దుర్మలోనేతం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.6

నదా శ్వభావముగనే తొమ్మిది రుద్రములనుండి ములుములు ప్రసరించునదియు, దుర్గంధముతోను, దుర్మలములతోను కూడినదియు నగు ఈ శరీరమును కాశీనతో స్నానము చేయవలెను.

12 మాతృసూతకనంబద్ధం సూతకే సహ జాయతే,
మృతసూతకజం దేహం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే. 2.7

మాతృసూతకముతో సంబంధము కలదియు, సూతకముతో పుట్టినదియు, మృతసూతకమును కలుగఁజేయునదియు నగు ఈ దేహమును కాశీనతో స్నానము చేయవలెను.

13 అహం మమేతి విబ్జుత్రలేవగన్ధాది మోచనమ్,
శుద్ధభావమితి ప్రోర్తం మృజ్జరాభ్యాం తు లాఠికమ్.

2.8

'నేను, నాదియను అజ్ఞానమవలన అశౌచమును తొలగించుకొనుట శుద్ధశౌచమని చెప్పబడినది. శేవలము మట్టితోను, నీటితోను కలుగఁజేసికొను శౌచము లాఠికౌచమే యగును.

14 చిత్త శుద్ధికరం శాచం వాసనాత్రయ నాశనమ్,
జ్ఞానవైరాగ్య మృత్యోయైః జ్ఞానా చౌచ ముచ్యతే.

వాసనాత్రయమును (లోకవాసన, దేహవాసన, శాస్త్రవాసన అను మూడింటిని) పోగొట్టుకొనుట యను శౌచము చిత్తమును శుద్ధ మొనర్చును. జ్ఞానమను మృత్తికతోను, వైరాగ్యమను బలముతోను కలుగుటవలన అది శౌచ మనగాఁ చున్నది.

15 అద్యైతభావనా దైక్ష మతత్త్వం ద్యైతభావనమ్,
గురుకాస్తోత్ర భావేన ధిజ్ దైక్షం విధీయతే. 2.10

అద్యైతభావనగో భక్తియు (శోభనము), ద్యైతభావన భక్తియుకాదు. గురువు, శాస్త్రములు ద్యైతభావము ప్రకారము సాధకుడైన భిక్షువునకు భావము విధింపఁబడు చున్నది.

16 విద్వాన్ స్వదేశ ముత్సృజ్య

సన్నాపానస్తరం స్వతః,

కారాగాఢ వినిర్ముక్త

చోరప ద్యూరతో ప-సిత్.

2.11

బుద్ధిమంతయును మున్నోహానుభవము స్వప్నానుభవము వివరించి,
కారాగారమునుండి విడుదలమైన చోరునివలె స్వర్గము మూరముగ
నిరసించవలెను.

17 అహంకారనుతం విత్తభ్రాతరం మోహమన్విరమ్,
అశాపర్షిం త్యజే ద్యావ త్రావన్నుక్తో న సంశయః.

2-12

ఎవ్వడు మమకారము అహంకారమును మహాబుద్ధి, భవమును
సోమమును, మోహమును ఇంటిని ఆశయము భార్యను ఎవరివేయునో
అట్లే కారాగారమును విడుదలముగ ముక్తినించును.

18 మృతా మోహమయీ మాతా తాతో బోధమయన్నుతః
సూతకద్యయ సంప్రాప్తో కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-13

మోహమును తల్లి చనిపోయినది. జ్ఞానమును మహామూలము
బుద్ధిమంతయును. ఈ ప్రకారముగ రెండు సూతకములు సంభవించి
నందులను ఇదే సంధ్యవాత్సల ఎట్లు?

19 హృదయాకాశే చిదాదిత్యస్పదా భాసతి భాసతి,
నాస్తమేతి న చోదేతి కథం సంధ్యాముపాస్మహే.

2-14

హృదయాకాశమునందు చిదాత్మయను సూర్యులు నూ
ప్రకాశించుచున్నార. కథయు అ స్తమించుట లేదు, చిరయించుట
లేదు. కాబట్టి ఇదే సంధ్యవాత్సల ఎట్లు?

20 ఏకమేవాద్వితీయం య ద్గురో ర్వా క్షేప నిశ్చితమ్,
ఏత దేకాస్త మిత్కుర్తం న మతం న వనాస్త రమ్.

2-15

గురువాశ్శయములచే 'అద్వితీయమగు పరమాశ్శయముకలదు' అను విశ్చయము కలిగియుండుటచే ఏకాంతమని చెప్పఁబడినది కాని, మరయుగాని, వివాంతరముగాని ఏకాంతములు కావు.

21 అసంకయవశాం ముక్తి స్సంకయావిష్ట చేతసామే,
స ముక్తి ర్నస్య జన్మానే తస్మాద్విశ్వాస మాప్నుయాత్ .
2-16

సంకయకహితులైన సవాశీకే మోక్షము కలుగును. సంకయ గ్రస్తులైన సవాశీకే జన్మజన్మాంతరమందును మోక్షము కలుగదు. కాబట్టి గురుశాస్త్రానుబంధ విశ్వాసము కలిగియుండువలెను.

22 కర్మకార్యగా న్న సన్న్యాసో బ్రేషోచ్చారణేన తు,
సంధా జీవాత్మనో రైవ్యం సన్న్యాసః పరికిర్తితః.
2-17

కర్మకార్యము సన్న్యాసము కాదు. బ్రేషోచ్చారణమును సన్న్యాసము కాదు. జీవాత్మలయొక్క విశ్వమే సన్న్యాసమని ఎఱుఁపబడినది.

23 వచనాహారపద్యస్య తాతి సర్వేషణాదిషు,
తస్మాద్విశార స్సంన్యాసే త్యక్తదేహాధిమానినః, 2-18

వచనములైన విషయభోగములందు ఎవనికి వచనాహారము (నాంది ఆహారము) నందువలె హేయభావము కలుగునో, దేహాధిహారసహితములైన అట్టివానికి సన్న్యాసమునందు అర్హత కలదు.

24 యదా మనసి వైరాగ్యం జాతం సర్వేషు వస్తుషు,
తదైవ సంన్యసే ద్విద్వా సన్యతా పతితోభవేత్ 2-19

సమస్తవర్ణముల యెవల ఎవ్వని మతస్సంఘము వైరాగ్యము కలుగునో, ఆవుడు మాత్రమే బుద్ధిమంతుడను సస్వ్యసించవలయును. లేకున్న పతితుడు కాగలడు.

25 ద్రవ్యార్థ మన్నవస్త్రిార్థం యః ప్రతిష్ఠార్థ మేవ చ,
సంస్యసే దుభయభ్రష్ట స్స ముక్తిం నాప్నుమర్హతి. 2-20

వస్తుకొరకుగాని, అన్నవస్త్రములకొరకు గాని, ప్రతిష్ఠకొరకుగానూ, సస్వ్యసించినచో ఉభయభ్రష్టుడగు కాగలడు. అట్టివాడు మోక్షమును పొందుటకు తగడను.

26 ఉత్తమా తత్త్వచింతైవ మధ్యమం శాస్త్రచింతనమ్,
అథమా ముత్తరీచిన్తా చ శీర్షశాంత్యధమాధమా 2-21

(శాస్త్ర) తత్త్వచింతనము ఉత్తమమైనది. శాస్త్రచింతనము విద్యమైనది. మంత్రచింతనము అధమమైనది. శీర్షయాత్ర అథమామైనది.

27 అనుభూతిం వినా మూఢో ఽపి బ్రహ్మణి మోదతే,
ప్రతివించిత కాత్మాగభలాస్వాదన మోదవత్... 2-22

మూఢుడు అనుభూతిలేకుండా బ్రహ్మమునుకూర్చి వాచాధర్మము సాగించి సంతోషించుచుండును. అట్టివాడు సినీలో ప్రతివించిన కొమ్మ చివరనున్నను భుజించి సంతోషించువానివలెగా ఉండును.

28 స త్యజేచ్చే దృతి ర్ముక్తో యో మాధుకరమాతరమ్,
వైరాగ్యజనకం శ్రద్ధాకల్పతం జ్ఞానవస్తనమ్. 2-23

యతి మాధుకరము (విష్ణుటపము) అను కల్గిని, వైరాగ్య

మను కంఠిని, శ్రద్ధయను భాగ్యను జ్ఞానమును కుమారుని వచని
పెట్టించి ముక్తుచేయును.

29 ధనవృద్ధా వయోవృద్ధా విద్యావృద్ధా నైతై వ చ,

తే నర్వే జ్ఞానవృద్ధస్య లింగరా శ్శిష్యలింగరా. 2-24

ధనవృద్ధులు, వయోవృద్ధులు, విద్యావృద్ధులు అంశమును
జ్ఞానవృద్ధులను శ్శిష్యులే యగుదురు. ఇంతయే కాదు. అతని శిష్యు
లనును శ్శిష్యులే యగుదురు.

30 మన్మాయయా మోహిత చేతసో మా

మిత్యాన మాపూర్ణ మబ్రవన్తః,

వరం విదగ్ధోదరపూరణాయ

త్రమన్తి కాకా ఇవ సూరయోఽపి. 2-25

కొందరు మంత్రములై యున్నను నా మాయచేత మోహిత
లైన చిత్తముగలవారై, అంతకు నింగియున్న అత్యవగు నన్ను
సౌందర్యాలతో కలము ఉదరమును వింపుకొనుట కొత్తై కాకుల
వలె అచ్చటచ్చట నందరించుచున్నామి.

31 పాషాణలోహమణి మృణ్మయ విగ్రహేషు

పూజా పునర్జనన లోగతరీ ముముక్షోః,

తస్మాద్భక్తి స్వప్రభృదయార్చనమేవ కర్యా

ద్వాప్యోర్చనం పరిహరే దపునర్వచాయ. 2-26

యతి శిలామయములును, లోహమయములును, మణిమయ
ములును, మృత్తిగామయములును అగు విగ్రహములను కాక భగవ
ద్భవయనుచునని పరమాత్మనే అర్చించవలెను. మోక్షముకొత్తై
గొర్యార్చనమును విడిచిపెట్టవలెను.

32. అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణో పూర్ణకుంభ ఇవాహువే,
అంతఃకూనోఽబహిఃకూన్యో క్కూన్యకుంభ ఇవాంబరే.
2.27

సమృద్ధమునం దుంచఁబడిన నింక కుంభవలె కరమూర్త్యు లోవల, తెలువల వనిపూర్ణమైనది. మఱియుఁ జాళిమొసఁగు దుంచఁ బడిన కౌన్యకుంభమువలె లోవల, తెలువల (వృక్ష) కౌన్య మైనది.

33. మా భవ గ్రాహ్యభావాత్మా గ్రాహకాత్మా చమా భవ,
భావనామథితాం తత్త్వక్తాన్త యచ్ఛిష్టం తన్యయో భవ.
2.28

నీవు గ్రాహ్యవరాశము కావలదు. గ్రాహకవరాశమున్ను కావలదు. సమస్తభావమును నివహింప నీ శక్తియున్నది, అట్టి ఆత్మతో తన్యముచేయఁ జూచుము.

34. చక్షుష్టదర్శన దృశ్యాని తత్త్వక్తాన్త వాసనయా సహ,
దర్శన ప్రథమా భాసమాత్మానం కేవలం భజ. 2.29

చక్షు, దర్శనము, వృక్షము—అను క్రియలని వాసనలతోఁ గూడ నివహింప, సర్వదా ప్రకాశమావయైవస్థి కేవలము ఆత్మనే భజింపుము.

35. సంకాంత సర్వసంకల్పా యా శిదాపదపస్థితిః,
జాగ్రన్మిత్రా వినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః చరా. 2.30

సమస్త సంకల్పములు విశ్వమున కేలించిపట్టాయు, శిల వంటి స్థితిని పొలివడియు, జాగ్రత్త, నిద్రాదశ లేనిదియు నగు ఏ స్థితికలదో, అదియే శ్రేష్ఠమైన (ఆత్మ) స్వరూపస్థితి అయియున్నది.

36 నానాత్వ భేదహీనోఽస్మి హ్యఖండానంద విగ్రహః,
నాపామస్మి న నాన్యోఽస్మి దేహాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-8

నేను అనేకత్వ భేదము లేనివాడను; అఖండానందస్వరూపుడను, అహంకారము లేనివాడను; నేను ఇరియడను కాను (లేక వ్యక్త్యవదార్థమునకాను), నేను దేహాదిరహితంబును అయియున్నాను.

37 సర్వపూర్ణస్వరూపోఽస్మి సద్విదానస్త లక్షణః,
సర్వతీర్థస్వరూఢోఽస్మి పరమాత్మాస్మ్యహం శివః.
3-12

నేను సర్వత్ర పరిపూర్ణమైన స్వరూపము కలవాడను; సద్విదానానందస్వరూపుడను; సర్వతీర్థస్వరూఢును, పరమాత్మను, శివ (మంగళ) స్వరూపుడను అయియున్నాను.

38 అఖండాకాశరూపోఽస్మి హ్యఖండాకార మస్మ్యహమ్
ప్రపంచముత్త చిత్తోఽస్మి ప్రపంచరహితోఽస్మ్యహమ్
3-20

నేను అఖండాకాశస్వరూపుడను, అఖండాకారరూపుడను, ప్రపంచరహితచిత్తంబును, ప్రపంచరహితంబును అయియున్నాను.

39 సర్వప్రకాశరూపోఽస్మి చిన్మాత్రజ్యోతిరస్మ్యహమ్,
కాలత్రయ విముక్తోఽస్మి కామాదిరహితోఽస్మ్యహమ్
3-21

నేను సర్వప్రకాశరూపుడను, చిన్మాత్రజ్యోతిస్వరూపుడను, కాలత్రయమువలెను, కామాదిరహితంబును అయియున్నాను.

40 గస్త్యవ్యదేశహినోఽస్మి గమనాదివిపర్దితః.

సర్వదా సమరూపోఽస్మి శాస్త్రోఽస్మి పురుషోత్తమః 3_23

నేను గస్త్యవ్యమును ప్రదేశము లేనివాడను, గమనాది రహితమను, సదా సమరూపుడను, శాస్త్రమను, పురుషోత్తముడను అయియున్నాను.

41 ఏవం స్వానుభవో యస్య నోఽహమస్మి న సంశయః,

య శృణోతి సత్పద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం

బ్రహ్మైవ భవతి స్వయమిత్యవనిషత్ 3_24

ఈ ప్రకారముగ స్వానుభవము నెఱవడి కలిసియుండుచో అతడు నేనే అయియున్నాను. ఇది సంశయము లేదు. దీనిని విశ్వసించి అయిపడు ఎవడు వినుచో అతడు స్వయముగ బ్రహ్మమే అగుచున్నాడు.

30. సుఖాలోచనిషత్తు

1 అస్త్యశరీరే నిహితో గుహయా ముః ఏకో నిర్దోః యస్య

పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే సంవరన్ యం

పృథివీ న వేద, యస్మాదపః శరీరం యోఽపోఽస్తరే

సంవర వ్యూహాపో న చిదుః 7

శరీరము లోపల హృదయగుహయందు అజలము, నిర్దోషము, అద్వితీయము, నగు మహాత్మ్య కలదు. అతనికి పృథివి శరీరము. అతడు పృథివిలో సంవరించును. కాని అలభ్య పృథివి ఎఱుంగ నేరదు. అట్లే అతనికి జలము శరీరము. అతడు జలమునందు సంవరించును. కాని జల మార్గమిది ఎఱుంగనేరదు.

- 2 కావోదాస్త ఉపరత స్తితిజి సమాహితో భూత్వాత్మ
స్యేవాత్మానం పశ్యతి సర్వస్యాత్మా భవతి య ఏవం
చేద.

||

మమముఖేభ్య శౌంభుః, కాంభుః, ఉపరతః, తితిజిభ్యః,
సమాహితస్యః, గ.గ. నయ తస్య అంతరాత్మయంతే పరమాత్మను దర్శిం
యమాన్మహి. ఆ పరమాత్మ వాచీభిః విజ్ఞాన సర్వముయోక్య-
ఆత్మయగుచున్నాడు.

- 3 మహాత్మదం జ్ఞాత్వా వృక్షమూలే వసేత కుచే
లోఽపహాయ ఏతాశీ సమాధిష్ఠ అత్మకామ అస్త
కామో నిష్ఠామో దీర్ఘకామో హస్తీని సింహే దంశే
మకలే నకులే సర్పరాక్షసగన్ధర్వే మృగో హపాణి
విదిత్వా న విలేతి కుశక్చనేతి వృక్ష మివ తిష్ఠాసే
చైర్దమనోఽపిన కుష్మేత స కంపేతో తల్పమివ
తిష్ఠాసే చ్చిద్యమానోఽపి న కుష్మేత, న కంపేతాకాశ
మివ తిష్ఠాసే చ్చిద్యమానోఽపి న కుష్మేత, న కంపేత
సత్యేన తిష్ఠాసే త్పతోఽయమాత్మా 13

బ్రహ్మవిష్ణుః, మహాత్మరమగు అత్మపరమగు వాచీభిఃవాఙై
వృక్షముగ్రీవే న విసింహయము, సైరాగ్ధ్యశీలః, విలేకవం
చి. గ.గ. ముఖే, పృథగు ఆ విజ్ఞాన, వరమితివత్త్వమును భరించిన
వాఙై, అవ్యసహాయము లేనివాఙై, ఏతాశీయై, సమాధివిష్ణుఁడై,
అస్మికామః, అస్తకామః, దీర్ఘకామః, శర్పకామః, నై
ఏతేభిఃసంతుష్ట, సింహమునందును, కుశక్చనందును, కు
నకు, ముంకనందును, సర్పమునందును, రాక్షసగుండును,
గంధర్వగుండును భగవంతునియొక్క రూపములను వెలివిజ్ఞాని

నిజమునను భయముఁజెందనివాఁడై యుండును. ఇదియెవలెననుచున్న
వాఁడై నను అతఁడు వృక్షములలె మృగశీలఁడై భోషముఁజెందక
యుండువలెను. కలవపుప్పునలె మండులెను. అశాశమునలె కోపము
ఁబడక, కంఠము నొందక యుండువలెను. సత్యశీలఁడై యుండు
వలెను. చరసూక్తి సర్వస్వసూక్ష్మమైనది.

31. క్షురికోపనిషత్తు

నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థాయ తత్రాసన మవస్థితః, 2

కూర్మోఽంగానీవ సంహృత్య మనో హృది నిరుధ్యచ
మాత్రా ద్వాదశయోగేన ప్రణవేన శనై శ్చనైః 3

పూరయేత్సర్వమాత్మానం సర్వద్వారం నిరుధ్యచ. 4

సాధకుఁడు నిశ్శబ్దముగనున్న ప్రదేశమున నమునిరిమైన
సనము నేరికొని కూర్చుండి కాశలు తన అవయవములను ఉప
యోగించుకొనుచున్న సర్వేంద్రియములను వివరములనుండి నిర
ంబి, మనస్సును హృదయమునందు నిశ్చలముగా నిలిపి, చంద్రుఁ
డాకృతులగు ప్రణవముఁగ్రముతో మెల్ల మెల్లఁగ నర్చాత్మను
గ్రాహించవలెను.

తపో విజిత రీతస్తు నిశ్శబ్దం దేశ మాస్థితః

నిస్సంగ స్సంగయోగద్ధో విరచేత్ శ్చనై శ్చనైః. 21

పాశం చిత్రా యథా హంసో నిర్వికంకం అముత్పతేత్

చిన్నపాశస్తథా తీవస్సంసారం తరతే నదా. 22

ఇంద్రియము లన్నియు క్రమించి, నిరతచిత్తమై, నిశ్శబ్ద
మైన ఏకాంతవాసమునందు నిరంగరహితమై, సాంగయోగము

నడిచినవాడై, నిద్ర చేయునై, పెల్ల పెల్లగా పాశమును క్రెంచు కొని అకాశమున ఎగిరిపోవు పాంసరవృక్షితల శీవులను ధిష్ణు పాశుడై సంసారమునుదాటి మోక్షధామమును వేరి సుఖించును.

6 అమృతత్వం సమాప్నోతి యదా రామాత్పముచ్యతే
సర్వేషణా వినిర్ముక్త శ్చిత్త్యా తతూ న్న బద్యత
ఇత్యుపనిషత్, 25

రామబంధపమునంది నిమిత్తమై న పెంటనే జీవులగు సర్వ రామదాశులై, సంసారపాశములను వేరించి అమృతత్వమును (మోక్షమును) పొందును. మరల అతలగు బంధపమును పొందరాదు.

32. మన్త్రితోపనిషత్తు

1 తమేక మేవ పశ్యంతి పరిశుభ్రం విభుం ద్విజాః,
యస్మి న్సర్వ మిదం ప్రోతం బ్రహ్మ స్థావరజ్జలమమ్,
తస్మిన్నేవ అయం యాన్తి స్రవస్త్యైః సాగరే యథా.
17

ఎవనియందు ఈ సారాచర జగత్తు మార్పలకియన్నదో, ఆ పరిశుభ్రమైన, సర్వవ్యాపకమైన, అర్విచీయమైన పరమాత్మను బ్రహ్మనిఘటల దర్శించుచుండును. 'మఱియు' పదులు గమ్యురము నందువలె అతనియందే అయియును లొందుచుండును.

33. సర్వసారోపనిషత్తు

1 జీవా అనాత్మనాం దేహాదీనా మాత్మత్యై నాభిమన్యతే
సోఽభిమాన ఆత్మనోబధ్యః, తస్మిన్మత్తిక్యోక్షా,

యా తదభిమానం కారయతి సా అవిద్యా, సోఽభి
మానో యయా నివర్తతే సా విద్యా.

జీవుడు అనాత్మరూపములగు దేహదులను ఆత్మగా తలం
చుచు అభిమానించుచున్నాఁడు. ఆ దేహభిమానమే ఆత్మగ్రహణభయం.
అది తొలగింపుచే మోక్షము. అట్టి అభిమానమును కలుగఁజేయు
వది అవిద్య. అట్టి అభిమానము దేనిచే తొలగింపునో అదియే
విద్య.

2 అప్రాసో హ్యమనాః శుద్ధో మధ్యాదీనాం హి సర్వదా
సాక్ష్యహం సర్వదా నిత్యశ్చిన్తాతోఽహం న సంశయః।

నేను వ్రాణవహితుడను, మనోరహితుడను, పరిశుద్ధుడను,
బుద్ధి తెలువలై ఎవఁడనీ వదా సాక్షిగూతుడను. నేను వదా నిత్యుఁ
డను, చిన్తాత్రితుడను. ఇటు సంశయం నేనుయనుట లేదు.

3 స్థితిర్నిత్యః సదావస్థః శుద్ధో జ్ఞానమయోఽనుభవః,
అత్మాహం సర్వభూతానాం విభుః సాక్షిః న సంశయః।

నేను స్థితిభూతు (నిత్యుడను), నిత్యుడను, వదా ఆనంద
స్వరూపుడను, శుద్ధుడను, జ్ఞానస్వరూపుడను, నిత్యుడను.
నేను నను శ్రుప్రాణలయైశ్చ- ఆత్మను, సర్వవ్యాపకుడను, సాక్షిని,
భింకు సంశయము లేదు.

4 బ్రహ్మైవాహం సర్వవేదాంతవేద్యం
నాహం వేద్యం వ్యోమవాతాదిరూపమ్,
రూపం నాహం నామ నాహం న కర్మ
బ్రహ్మైవాహం సచ్చిదానందరూపమ్.

సర్వ వేదాంతవేద్యమగు బ్రహ్మమును నేను. నేను అక్షేయమునను. అకాలకాలి మంపభూతములు నేను కాను. నేను నామములను కాను. కర్మలు కాను. సద్విదానందమయమైన బ్రహ్మమునే నేను.

8 నాహం 'దేవో' జన్మమృత్యు కులో మే

నాహం ప్రాణః ఉత్తిపాసే కులో మే,

నాహం చేతః శోకమోహా కులో మే

నాహం కర్తా విప్రమోక్షో కులో మే_విప్రుపనిష్తో.

నేను దేహమును కాను. కావున జననమరణములు ఇంక నా కెచట ? నేను ప్రాణమును కాను. కావున అదభివృద్ధికలు ఇంక నా కెచట ? నేను చిత్తమును కాను. కావున శోకమోహములు ఇంక నా కెగురు ? నేను కర్తను కాను. కావున విప్రమోక్షములు ఇంక నా కెచట ?

34. నిరాలంబోపనిషత్తు

1 ఓం సమశ్శివాయ గురవే సద్విదానంద మూర్తయే,
నిష్ప్రపంచాయ శాంతాయ నిరాలంబాయ తేజసే.

గురుశ్శివరూపుఁడు, సద్విదానందమూర్తియను, ప్రపంచ రహితయగును, శాంతయగును, అధారరహితయగును, తేజోరూపుఁడును అగు శివునికు (మంగళోద్యరూపమగు పరమాత్మకు) పదుస్కారము.

2 నిరాలంబం సమాత్రిత్య సాలంబం విజహతి యః,
స సంన్యాసీ చ యోగీ చ తై వల్యం పద మక్కుతే.

దర్శనబ్రహ్మమును ఆశ్రయించి సమగ్రాకాశమును ఎవరైనా త్యజించినా ఆరణ్యకే సమ్మోహి, ఆరణ్యకే మోహి, అట్టివానిని మోక్ష పడదు నొందుదు.

3 అద్వితీయ మఖిలోపాధి వినిర్ముక్తం తత్పరం శక్తుః
సద్బంధిత మనాద్యంతం కుద్ధం శివం శాస్త్రం నిర్గుణ
మిత్యాది వాచ్య మనిర్వాచ్యం చైతన్యం బ్రహ్మ.

అద్వైతమైనదియు, సకలోపాధివిభక్తమైనదియు, సర్వ కర్తృసంపన్నమైనదియు, అనితంతములు లేనిదియు, తుల్యమైనదియు, మంగళకరమైనదియు, కాంతమైనదియు, నిర్మలమైనదియు, అనిర్వచ నియమమైనదియు నగు దైవమే (బ్రహ్మ)ము.

4 సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ నేహ నానాసి తిత్తవ.

ఈ సమగ్రము ప్రకారము ఇతడు అనేకత్వ మొందికైనను

5 దేహేంద్రియ నిగ్రహ పద్ధతాపాసన శ్రవణమవసవిది
 ధ్యానపరి రతివ్యవస్థాకర్త వ్యుత్పాదం సర్వాంతరస్థం
 సర్వసమం ఘటపటాది పదార్థ మివావికారం వికా
 రేషు బ్రుతవ్యం వినా తిలినాస్తీతి సాక్షాత్కారాను
 భవోక్తవన్.

కేర, ఇల్లడియ సంకయముచేసిన వర్షురూపానందేన, శ్రవణమనన వివిధ్యానములచేసిన, చృష్ణశృంగురూపమందరియను వర్షాంతరూపమై యున్నది. నవ్వనమానమైంది. భుజు పరాదివికాశవస్తువులందు వికాశరహితమైనది యగు చైతన్యము తప్ప చేకాళత ఏదియు. ఇందు లేదను సాక్షాత్కారములేవను భూనము.

- 6 రక్షా సర్వక్రాంతివా ద్వితీయే సర్వామన్యాయే సర్వ మయే బ్రహ్మణి దేవతీర్యబ్జర స్థావర స్త్రీపురుషపర్వా శ్రమబద్ధమోక్షోపాధి నానాత్మభేదకల్పితం జ్ఞాన మజ్ఞానమ్.

క్రాంతిమందు పర్వభాంతివలె శేవలము సర్వాంతర్యామి సర్వస్వరూపమునకు బ్రహ్మమనందు దేవతలు, పశువులు, మనుష్యులు, స్త్రీలు, పురుషులు, వర్ణాశ్రమములు, బంధమోక్షములు అను అనేక భేదములచే కల్పితమైనవి జ్ఞానమే అజ్ఞానము.

- 7 సద్విదానందస్వరూపం జ్ఞాత్వా ఉపదయాపాపస్థితి లేవ మఖమ్.

సద్విదానంద స్వరూపము వెలంగి అనందస్వరూపముతో నుండుటలే మఖము.

- 8 అనాత్మరూపవిషయ సంకల్ప ఏవ దుఃఖమ్.

అనాత్మరూపములైన విషయములయొక్క సంకల్పమే దుఃఖము.

- 9 సత్సంసర్గఃసర్గః.

సత్సమల సాంగత్యమే సర్గము.

- 10 అసత్సంసారవిషయ జననసంసర్గ ఏవ వరకః.

అసత్సమల సాంగత్యమయొక్క విషయములందు ప్రవృత్తులైన అజ్ఞానముతోడి సాంగత్యమే వరకము.

- 11 అనాత్మవిద్యావాసవయా జాతోపా మిత్యాది సంకల్పో బంధః పితృమాతృసహోదర దారావత్య గృహ

రామశ్రేణాది మమతా సంసారాపరణసంకలోపై బన్ధః
 రత్నావృద్ధిహంకారసంకలోపై బన్ధః, అశీమాద్యృష్టై
 శ్వర్యాకా నిత్య సంకలోపై బన్ధః, సంకల్పమాత్ర సం
 తపో బంధః.

అపారీయగు అజ్ఞానముయొక్క- వాసవచే 'నేను బద్ధునిగా
 వాచును' అను ఈ ప్రకారములైన సంకల్పములు కలిగియుండుటయే
 బంధము. కల్లిదండ్రులు, సోదనులు, భార్య, పిల్లలు, గృహము,
 శిష్యాసము, పోలము మొదలైన వానియందు మమత్వము కలిగి
 యుండి సంసారముయొక్క- అవరణమునుగూర్చిన సంకల్పము కలిగి
 యుండుటయే బంధము.

కర్మత్వాదులు, అహంకారము - వీనినిగూర్చిన సంకల్పమే
 బంధము.

అశీమాది అస్థైశ్వర్యములను గూర్చిన ఆక, వానినిగూర్చిన
 సంకల్పము బంధము.

కేవలము సంకల్పమాత్రమే బంధము.

**12 నిత్యా నిత్య వస్తు విచారా దనిత్యసంసారసుఖదుఃఖ
 విషయ సమస్త క్షేత్ర మమతాబంధక్షయో మోక్షః.**

నిత్యానిత్య వస్తువిచారణచే అనిత్యములైన సంసార సుఖ
 దుఃఖ విషయములగు సమస్త వస్తువులందును మమకారము నశించు
 టయే మోక్షము.

13 సర్వశరీరస్థ చైతన్యబ్రహ్మప్రాపకో గురు రుపాసన్యః.

సర్వక్షేత్రల శరీరములందున్న చైతన్యబ్రహ్మమును పొందించు
 గురువు శిష్యాపంపఁదగినవాఁడు.

14 సర్వాస్తరస్థ స్వసంవిద్రూపవిత్ విద్వాన్.

సర్వల అంతరంగమున ఉన్న చిద్రూపమును (అత్మను) ఎఱిగినవాడే విద్వాంసుడు.

15 కర్తృత్వా ద్యహంకారభావయాథో మూఢః.

కర్తృత్వాది అహంకారభావము గూఢిమజీవనాంగు మూఢుడు.

16 బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిత్యే త్యపరోక్షజ్ఞానాగ్నినా బ్రహ్మే
దైశ్వర్యాకాసిద్ధ్య సంకల్పనీజసంతాపయాపం తపః.

'బ్రహ్మము సత్యము, జగత్తు మిథ్య' - అను అపరోక్షజ్ఞాన రూపముని అగ్నిచే బ్రహ్మదైశ్వర్యవాంఛయొక్క సంకల్పమును నవగా - ముగ దగ్ధ మొనర్చుటయే తపస్సు.

17 ప్రాణేంద్రియా ద్యంతఃకరణ గుణాదేః పరతరం
సచ్చిదానందమయం సర్వసాక్షికం నిత్యముత్తమమ్
స్థానం పరమం పదమ్.

ప్రాణము, ఇంద్రియములు మొదలైన బాహ్యకంఠెను; అంతఃకరణముకంటెను, ద్రిగణములకంటెను, పరమైవదియి, సచ్చిదానంద స్వరూప్యమైవదియి, సర్వమునకు సాక్షియైవదియి; నిత్యముత్తమైవదియునగు బ్రహ్మముయొక్క స్థానమే పరమపదము.

18 దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిహ్నాత్రస్వరూపం
గ్రాహ్యమ్.

దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదరాహిత్య చిహ్నాత్రస్వరూపమే గ్రహింపఁ దగినది.

19 స్వస్వరూపవ్యతిరిక్త మాయామయ బుద్ధిస్థితియగోచర
జగత్సత్యత్వచింతన మగ్రాహ్యమ్.

స్వస్వరూప వ్యతిరిక్తమైవదియూ, మాయామయములగు
బుద్ధిస్థితియగులకు గోచరమైవదియు వగు ఇగల్గె పర్యమను చింత
వసు గ్రహించుచునది కాదు.

20 సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య నిర్వమో నిరహంకారో భూత్వా
బ్రహ్మేష్టం శరణ ముపగమ్య 'తత్త్వమసి', 'అహం
బ్రహ్మాస్మి', 'సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ', 'నేహ
నానాస్తి కించన' ఇత్యాది మహావాక్యాధ్యానః పవన్జ్ఞానా
ద్రుష్ట్యావాపమస్మితి నిశ్చిత్త నిర్వికల్ప సమాధివా
స్వతంత్రో యతి శ్చరతి స సంన్యాసి స ముత్తః, స
పూజ్యః, స యోగీ, స వరమహంసః సోఽవధూతః,
స బ్రాహ్మణ ఇతి.

ప్రాపంచికవిషయములన్ని పరిత్యజించి నిర్వములూ, నిరహం
కారులై, ఈ క్రిష్ణమును బ్రహ్మమును శరణుజూల్చి, 'తత్త్వమసి
అహంబ్రహ్మాస్మి, సర్వం ఖర్విదం బ్రహ్మ, నేహ నానా స్తికించన'—
మొదలైన మహావాక్యములయొక్క— అర్థమును అనుభవమునకు
కొచ్చుకొనుటవలన 'నేను బ్రహ్మమునే యగుచును' అని నిశ్చయ
ముగా తెలిసి నిర్వికల్ప సమాధితోగూడి స్వతియైత్యై యతి
సంపదించుచుండును. అతడే దన్యాసి, అతడే ముత్తః, అతడే
పూజ్యః, అతడే యోగీ, అతడే వరమహంసః, అతడే అవిధుః, అతడే
బ్రాహ్మణః.

30. శుకరహస్యోపనిషత్తు

- 1 యేనేక్షతే శృణోతీదం తిశ్రుతి వ్యాకరోతి చ,
స్వాద్యస్వాదు విజానాతి తత్ప్రజ్ఞావముదీరితమ్. 31

శ్రవణం, కేవలం కూచుచున్నాడో, విచుచున్నాడో, వాఁ
కూచుచున్నాడో, బ్రాహ్మణుడైనాడో, రుచిచూచుచున్నాడో,
అదియే ప్రజ్ఞావము చెప్పబడినది.

- 2 చతుర్ముఖేస్త్రిదేవేషు మనుష్యాశ్వగవాదిషు,
చైతన్య మేకం బ్రహ్మతః ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ మయత్ర. 32

బ్రహ్మదేవునియందును, ఇంద్రుని దేవతలందును, మనుషుల
యందును గుఱుము, ఆవు మొదలై వానియందును ఏకమైన చైతన్యమే
బ్రహ్మము. అందుచే నాయెందరినై తన్యముకూడ బ్రహ్మ
యగును.

- 3 పరిపూర్ణ పరాత్మాస్మిన్ దేహే విద్యాధికారిణి,
బుద్ధే స్సాక్షితయా స్థిత్యా మ్మర న్నహ మితిర్యతే 33

పరిపూర్ణమైన పరమాత్మజ్ఞానమును లొంగుటకు యెక్క
నైన ఈ మనుష్యకరీరమునందు, బుద్ధికి సాక్షిగా, నిర్వికారమున;
ప్రకాశించుచున్నచైతన్యపరమాత్మ 'అహమ్' (నేను) అను పదము
చెప్పబడుచున్నది.

- 4 స్వతః పూర్వః పరాత్మాత్ర బ్రహ్మశబ్దేన వర్ణితః,
అస్మి తైక్యకర్మపరామర్శ స్తేన బ్రహ్మ భవామ్యహమ్.
3-4

స్వయముగా పరిపూర్ణమైన పరమాత్మ మహావాక్యమునందు బ్రహ్మమను పదముచే చెప్పబడినది. 'అస్మి' అను పదము జీవ బ్రహ్మైక్యమును తెలుపుచున్నది. అందుచే నేను బ్రహ్మమునే అగుదును.

- 5 ఏక మేవాద్వితీయం న న్నామరూప విపరీతమ్,
స్పృష్టే పురాధునావ్యసృజావృత్త్యం తదితీర్యతే.
3-5

స్పృష్టికీ పూర్వము నామరూపములు లేనిది, ఏకమైయుచు అద్వితీయమైనది అగు ఏ సదృష్టప్రభు కలదో, ఆ సదృష్టప్రభును ఇప్పుడును విచారణచే తిప్పదయ్యాలా ॥ స్వభావమే చెప్పబడుచున్నది.

- 6 శ్రోతు శ్రేషాన్త్రియాతీతం పస్త్యత్ర త్వం పరేతమ్
ఏరితా గ్రాహ్యతేఽసీతి తదైక్య మనుభూయతామ్.
3-6

జీవునియొక్క శరీర, ఇంద్రియములవలన అసితమైన సదృష్టప్రభు మహావాక్యమునందు 'త్వం' పదముచే చెప్పబడినది. 'అసి' అను పదముచే ఐక్యము గ్రహించబడుచున్నది. అట్లే శక్త, త్వం పరాత్మముల యనుభవమును ముముక్షువు అనుభవించును గాక!

- 7 స్వప్రకాశాపరోక్షత్వ మయమిదుర్మిలో మతమ్,
అహంకారాదిదేహాంతం ప్రత్యగాత్మేతి గీయతే. 3-7

‘అయమ్’ అను పదముచే అత్త స్వయంప్రకాశ్యమైన ప్రత్యక్షమైనది. అను అర్థము చెప్పబడినది. అది కహంకారో అదిగాలయో స్థూలకేరము సూత్రముగా గల జగత్ప్రపంచము నిలయమైన ప్రత్యగాత్మయని చెప్పబడుచున్నది.

8 దృశ్యమానస్య సర్వస్య జగత స్తత్త్వ మిర్యతే,
బ్రహ్మశబ్దేన తద్రూప్యాప్యప్రకాశాత్మరూపకమ్. 3

దృశ్యజగత్ప్రపంచం అభిప్రాయమైన చరతత్త్వము ‘బ్రహ్మ’ శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. ఆ బ్రహ్మము స్వయంప్రకాశమైన ప్రత్యగాత్మరూపమే యగును.

9 కార్యోపాధి రయం జీవః కారణోపాధిరీశ్వరః,
కార్యకారణాం హిత్యా పూర్ణబోధో ఒపశిష్టతే. 3

జీవులు కార్యోపాధి, ఈశ్వరుడు కారణోపాధి కార్యకారణములను వివక్షించుచో పూర్ణబోధయే (అర్థమే) శేషించును.

10 అన్యవిద్యాపరిజ్ఞాన మవశ్యం సశ్వరం భవేత్,
బ్రహ్మవిద్యా పరిజ్ఞానం బ్రహ్మప్రాప్తికరం స్థితమ్. 3

ఇతరవిద్యలయొక్క పరిజ్ఞానము అవశ్యము సశ్వరమై బ్రహ్మవిద్య యొక్క పరిజ్ఞానము బ్రహ్మమును స్వప్రాప్తియగును.

36. వజ్రనూచిరోవనివత్తు

విశ్వదానందరూపాయ సర్వధీవృత్తి సాక్షిణి,
సమో వేదాంత వేద్యాయ బ్రహ్మచే ఉనంతరూపిణి.

సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు, సర్వల జన్మవృత్తలకు పాక్షియైనదియు, వేదాంతోపద్యమైనదియు, అసంకరూపమైనదియు వగు బ్రహ్మమునకు పరస్పారము.

2 యః కల్పిదాత్మాన మద్వితీయం జాతిగుణక్రియా హీనం షడూర్ధ్వషడ్భావేత్యాది సర్వదోషరహితం సత్త్వజ్ఞానానందానంతస్వరూపం స్వయం నిర్వికల్ప మశేషరత్నాధార మశేష భూతాంతర్యామిత్వేన పర్వ మాన మంతర్వహిచ్ఛాతాశవ దమన్యూత మఖండా నందస్వభావ ముప్రమేయ మనుభవైకవేద్య మపరోక్ష తయా తానమానం కరతలామలకప త్నాజదవరోక్షి ర్మత్య కృతార్థతయా కామరాగాది దోషరహితశ్శమ దమాది సంపన్నో తానమాశ్చర్య తృప్తిశా మోహాది రహితో దంభాహంకారాదిభి రసంస్పృష్టచేతా పర్వతే విప ముత్తలక్షణో యః స ఏవబ్రాహ్మణ ఇతి క్రుతి స్పృతిపురాణేతిహాసానా మన్విప్రాయః. అన్యథా బ్రాహ్మ ణత్వ నిర్దిరాన్నిస్తేష, సచ్చిదానంద మాత్మాన మద్వితీయం బ్రహ్మ తానయే దాత్మానం సచ్చిదానందం బ్రహ్మతానయే దిత్కుపనిషత్.

అద్వైతమునకు, జాతిగుణక్రియలు లేవనియు, పుట్టుట, పెను గుట మొదలైన మజ్జాపరిణామములు లేవనియు, నిర్దోషమైనదియు, సత్త్వజ్ఞానానందస్వరూపమైనదియు, సాశేషహేత్యునదియు, వికల్ప రహితమైనదియు, ఎన్నియో కల్పములకు ఆధారమైనదియు, సర్వ భూతాంతర్యామియు, ఆకాశమువలె లోపల వెలుపల వ్యాపించి వదియు, అసంకానందస్వభావయు క్తమైనదియు, దేహకు అందని

నియు, అనుభవముచే తెలిసికొనఁదగినదియు, ప్రత్యక్షముగా నోచ
గించునదియు పగు పదమూర్త్యను కరతలామలకమువలె సాక్షాత్తుగా
నందర్శించి కృతార్థము తెంచి కామరాగాది దోషములులేదనిజై
శమదయాచి వైభవగుణసంపన్నుడై, మాత్సర్యము, తృష్ణ, ఆళో
మోహము, దంభము, అహంకారము మొదలైన దుష్గుణములు లేని
వాడై యుండువాడే, ఇట్టి పూర్వోక్తలక్షణములు కలిగియుండు
వాడే బ్రాహ్మణుడని వేద, శాస్త్ర, పురాణ, ఐతిహ్యములయొక్క
అభిప్రాయము. ఇట్టి లక్షణములు కలిగియుండుచేతవృషాదియొక
విధముగ గ్రాహ్యునిత్యము సిద్ధింపదు. నర్మిచాసంపన్నులవృషాది
ఆత్మరూపమైనట్టి బ్రహ్మమును ఛాన్దసములయొను.

37. తేజోవిందూపనిషత్తు

1 యతాహారో శితక్రోధో శితపంగో శతేంద్రియః,

నిర్వృద్ధో నిరహంకారో నిరాశీ రపరిగ్రహః. 1-8

నియమితాహారము కలహాయనై, క్రోధమును నియమించిన
వాడనై, పంగరహితుడనై, ఇంద్రియములు కలహాయనై,
ద్వంద్వరహితుడనై, అహంకారవిరహితుడనై, ఆశారహితుడనై
పరిగ్రహము లేనివాడనై బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

2 పరం గుహ్యతమం విద్ధి హ్యస్తతద్వో నిర్లాభయః,

1.5

తల్పదశను (సోమనికపమును) పోలొట్టకొని, నిర్లాభయః
డనై అత్యంత రహస్యమైన బ్రహ్మమును తెలిసికొనుము.

3 ఉపాధిరహితం స్థానం వాఙ్మనోపిత గోచరమ్. 1.7

పరబ్రహ్మముయొక్క స్థానము ఉపాధిరహితమైనది. మరియు వాక్కునకు మనస్సునకు అభేదమైనది. విశుద్ధమైన బుద్ధికి నోచరించునది అయియున్నది.

4 అకూన్యం కూన్యభావం తు కూన్యాతీతం హృది స్థితమ్. 1.10

ఆ బ్రహ్మము కౌన్యము కానది. (దృశ్య) కౌన్యమైనది కూన్యాతీతమైనది. సమస్త ప్రాణుల హృదయమునం దున్నదిఅయియున్నది.

5 యమో హి నియమ స్త్రిగో మౌనం దేశశ్చ కాలతః, అననం మూలబద్ధశ్చ దేహసామ్యం చ వృత్ స్థితిః. 1.15

6 ప్రాణసంయమనం చైవ ప్రత్యాహారశ్చ ధారణా, అత్మధ్యానం సమాధిశ్చ ప్రోక్తా న్యంగాని వై క్రమాత్ 1.16

యమము, నియమము, త్యాగము, మౌనము, దేశము, కాలము, ఆసనము, మూలబంధము, దేహసామ్యము, దృక్ స్వరూపమువంటి గుణభేద, ప్రాణసంయమము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, అగ్ర్యధ్యానము, సమాధి - అనునవి క్రమముగ తోగమునకు అంగములుగ చెప్పబడినవి.

7 సర్వం బ్రహ్మేతి వై జ్ఞానా దింద్రియగ్రామ సంయమః, యమో ఒయమితి సంప్రోక్తో ఒభ్యససేయో ముచు ర్ముచుః. 1.17

‘నమస్తమం బ్రహ్మే’ అను భావముచే ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట యమము అని చెప్పబడినది. దీనిని మాత్రమానికి అభ్యసించవలయును.

8 స జాతీయ ప్రవాహశ్చ విజాతీయ తిరస్కృతిః,
నియమో హి పరానన్దో నియమాత్త్రియతే ముద్ఘైః.

1-18

సజాతీయభావప్రవాహము (మనశ్శాంతికి దుష్కరించు భావములు) కలిగియుండి విజాతీయ భావములను (మనశ్శాంతికి భంగకరమైన భావములు) తిరస్కరించుట నియమమని చెప్పబడినది. ఇది పరమానందతరమైనది. విజ్ఞులు నియమముతో దీనిని అచరించుదురు.

9 త్యాగో ప్రపంచరూపస్య సద్విదాత్తాపలోకనాత్,
త్యాగో హి మహితాం పూజ్య స్పద్యో మోక్షప్రదా
యకః. 1-19

సద్విదాత్ప్రయోక్త. ఆపలోకముచే ప్రపంచరూపమును విశిష్టగ రుచి త్యజుచిత్తమును త్యాగమని చెప్పరాదును. ఇది మహాత్ములకు పూజ్యమైందియు, త్యాగమే మోక్షమును కలుగఁ జేయుననియు అయియున్నది.

10 యస్మాద్వాచో విపత్తస్తే అప్రాప్య మనసా సమా,
యన్మోహం యోగిన్ ర్గమ్యం తద్వజే త్వర్వదా మథః
1-20

ఏ అత్యనుచేతలేక పాతకములు, మనస్సుతోఁగూడఁ జనుకకు మరలదున్నచో, యోగులు పొందుచుండు మోహ మేదికలదో, అట్టి మోహమును విజ్ఞులు సదా శీలించుచుండువలెను.

ఇతి వా తద్వచే న్మోసం వర్త్యం సహజసంక్షిప్తమ్,
గిరా మోసం తు బాలానామయత్తం విప్రహృదినామ్.

1.22

సహజమైన ఈ మోసమే సహజమగును. వాక్ష్పము గొలు
సామాన్యులకే) తగును. అది బ్రహ్మనిష్ఠులకు యత్నమగుది

అదా వస్తే చ మధ్యే చ జనో యస్మిన్న విద్యతే,
మేనేపం సతతం వ్యాప్తం స దేశో విజనః స్మృతః.

1.23

అదియందును, అంతమందును, మధ్యమందును జనులులేనిది
దో, తగుచే ఈ జగత్తు వ్యాప్తమైయున్నదో, అది నిష్ఠిస్తప్రదేశ
సర్వవ్యాప్తిగది.

ఎనా సర్వభూతానాం విప్రహృదీనాం నిమేషతః,
అంశగ్రేవ నిర్విప్లం హృదానంద మద్వయమ్ 1-24

సమస్త జీవులయొక్కయు, బ్రహ్మాది భేదతల యొక్కయు
జీవిత విలువకాలములలో బహుగుచున్నదో, అట్టి అద్వితీయ
భావానందరూప అంశ కాలమును శృంగుచే నిర్దేశించుటగది.

అభేదే వ టవే ద్యస్మిన్న విప్రహృదీనాం విద్యతే,
మోసం తద్విజానీయా దవ్యక్తువివాళవమ్. 1-25

జీవయందు సహ బ్రహ్మధ్యాపనము సుఖముగా జరుగుదో,
అసహమగ్న యులుగనగును. తిదితనైపుణ అభవము సుఖ
మే యగును.

- 15 యస్తూలం సర్వతోశానాం యస్తూలం చిత్తజంధనమ్,
మూలజంధ సద్దా సేవో యోగోఽసౌ బ్రహ్మవాది
నామ్. 1.27

సమస్త లోకములకు మూలమైవదియు, చిత్తైగమమునకు
మూలకారణమైవదియు అగు మూలజంధము సదా సేవించఁదగివది.
ఇది బ్రహ్మనిష్ఠులకు తగినది.

- 16 అంగానాం సమతా విద్యా తస్మే బ్రహ్మణీ లీయతే,
సో చే నైవ సమాసర్వ మృణాత్వం శుష్టవృక్షవత్.
1.28

మనస్సు సమమైన బ్రహ్మమునందు లీనమగుటకు ఉపకరిం
చునదియే అంగసమత్వమని యెఱుంగవలయును. అది లేనిచో సమ
త్వము కలుగదు. లీనము యాజువుగా కూర్చొనుట శుష్క
వృక్షమువలె జరుగును.

- 17 దృష్టిం జ్ఞానమయీం కృత్వా
పశ్యేద్దృష్టామయం జగత్,
సా దృష్టిః పరమోదారా
సనాసాగ్రావలోకినీ. 1.29

దృష్టిని జ్ఞానమయముగ సొసర్చి, జగత్తును బ్రహ్మమయ
ముగఁ గాంచవలెను. అట్టి దృష్టియే మహాశాకమైవది కాని నానీ
కాగదృష్టి కాదు.

- 18 ద్రష్టృదర్శనదృశ్యానాం విరామో యత్ర వా భవేత్,
దృష్టి ప్రతైవ కర్తవ్యా స నాసాగ్రావలోకినీ. 1.30

బ్రహ్మ, దర్శనము, దృష్టి అవగాహన నెచట విరామము కలుగునో, అచటనే దృష్టిని నిలుపుకొనుగాని వానికా గ్రమునందుకాదు.

19 చిత్రాది సర్వకావేషం బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్,

నిరోధ స్సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామ స్స ఉచ్యతే.

1.31

చిత్రము యొక్కతెన నమస్త మకాళములందును బ్రహ్మత్వమును భావించుటచలన, చిత్తవృత్తిలెల్ల నిరోధించుట ప్రాణాయామమని చెప్పబడును.

20 నిశేధనం ప్రపంచస్య రేచకాల్ప స్సమీరితః,

బ్రహ్మైవాస్మీతి యా వృత్తిః పూర్వో వాయుకువ్యతే.

1.32

అగస్త్యుడు నిశేధించుట లేనకమని చెప్పబడినది. 'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి పూర్వకమని చెప్పబడుచున్నది.

21 తత స్తద్వృత్తి నై శ్చల్యం కుంభకం ప్రాణసంయమః,

అయం చాపి ప్రబుధానా మజ్ఞానాం ప్రాణవీడనమ్.

'నేను బ్రహ్మమును' అను వృత్తి నిశ్చలముగా నిలుచుట కుంభకమను ప్రాణాయామముగ చెప్పబడినది. ఇది విజ్ఞానబాధించు ప్రాణాయామము. అజ్ఞానము చేయునది వానిగావీచనమౌగలదు.

22 విషయేష్వాత్మతాం దృష్ట్వా మనస శ్చిత్త రంజకమ్,

ప్రత్యాహార స్స విజ్ఞేయోఽత్యసనీయో ముహుర్దుహుః

1.34

విషయములందును అత్మస్వరూపమును గాంచి మనోమున
మందెందుట ప్రత్యాహారమని మొలంగవలెను. దీనిని సాధనలు
మాటిమాటికి అభ్యాసము చేయవలెను.

23 యత్ర యత్ర మనో యాతి బ్రహ్మణ స్తత్రదర్శనాత్
మనసా ధారణం చైవ ధారణా సా వరా మత్రా 1.35

మనస్సు ఎచటచటో పోవునో, అచటచట బ్రహ్మమును
దర్శించుటవలన మనసా బ్రహ్మమును ధరింపుట శ్రేష్ఠమైన ధారణ
యగును.

24 బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్యస్త్యా నిరాలంబతయా స్థితిః,
ధ్యానకర్తృన విభ్రాతః పరమానందదాయకః 1.36

‘నేను బ్రహ్మమునే అయి యున్నాను’ అను గద్యప్రతిపే
నిరాధారముగ ముంగుట ధ్యానమని ప్రస్థించింది. అది పరమా
నందదాయకమైనది.

25 నిర్వికారతయా వృత్త్యా విప్రకారతయా పునః,
వృత్తివిస్మరణం సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 1.37

నికారములేని నిర్వికారమనోవృత్తితో ‘నేను బ్రహ్మమును’
అను భావము గల్గి చిత్తవృత్తులు వీడియి. తేమంగుట సమాధియని
చెప్పుటయగుచున్నది.

26 ఇమం చాకృతిమానందం తాపత్సాధు సమత్వసేత్,
అజ్ఞే యావత్క్షణాత్పుంసః పృథక్త్వం సంభవే
త్స్వయమ్. 1.38

అప్రశస్త్యతయైన ఈ అవసరమును బ్రహ్మసాక్షాత్కార మందు లక్ష్యము కలుగు వలనను సాధ్యముగా లేదుగా అభ్యసించుచుండువలెను.

27 సమాధౌ క్రియమాణో తు

విఘ్నా న్యాయాన్తి వై ఐతాత్,

అనుసందానరాహిత్య

మాలస్యం ఛోగలానమ్.

1.40

28 అయ న్తమశ్చ విజేత ప్రేతః స్వేదశ్చ కూన్యతా,

ఏవం హి విఘ్నతాహుల్యం త్యాజ్యం బ్రహ్మవిశారదైః.

1.41

సమాధిని అభ్యసించుచున్నది కొన్ని విఘ్నములు వాటిల్లుచుండును. అవి ఏమిది యనెన - అనుకంఠానము (భ్యాసము) చేయు నుండుట, సోమరితనము, ఛోగలానత్వము, నిద్ర, తమోలగుము కలుగుట, విశ్లేషము, శుష్కము, యమట, కూన్యత్వము - ఈ ప్రకారములైన విఘ్నము లన్నిటిని బ్రహ్మవిఘ్నము త్యజించివేయవలెను.

29 భావవృత్త్యా హి భావత్వం

కూన్యవృత్త్యా హి కూన్యతా,

బ్రహ్మవృత్త్యా హి పూర్ణత్వం

తయా పూర్ణత్వ మభ్యసేత్.

1.42

భావవృత్తిచే భావము కలుగును. కూన్యవృత్తిచే కూన్యత్వము కలుగును. బ్రహ్మవృత్తిచే పూర్ణత్వము కలుగును. కావున బ్రహ్మవిఘ్నము పూర్ణత్వమును అభ్యసించువలెను.

30 యో హి వృత్తిం విహాయినాం

బ్రహ్మభ్యాం పాపసీం పరామ్,

వృత్తైప తే తు జీవన్తి

పశుభిశ్చ సమా సరాః.

1-43

ఎవరు బ్రహ్మయైనా ఈ బ్రహ్మవృత్తిని వదిలి వసించినాడనుకో, వారు వశుప్రాణులై వృద్ధముగ జీవించువాళ్లే యగుదురు.

31 యే తు వృత్తిం విజానన్తి జ్ఞాత్వా వై వర్ధయన్తి యే,

తే వై సత్పురుషో ధన్యా వహ్మ్యా వై భువనత్రయే.

1-44

ఎవరు ఈ బ్రహ్మవృత్తిని యెఱుంగకులో, ఎఱిగి వానిని వృద్ధిపొందించుకొందులో వాళ్లే సద్గుణులు. వాళ్లే ముగ్ధోకములందును ధన్యులు. వాళ్లే వంశ్యులు సగురువు.

32 యేషాం వృత్తి స్సమా వృద్ధా పరివ్రాతా సా పునః,

తే వై సద్రుహితాం ప్రాప్తా నేకతే శబ్దవాదినః.

1-45

ఎవరియొక్క-బ్రహ్మవృత్తి సమమై, అభివృద్ధిపొందినదై, పరివర్తనయొందునో, అట్టివాళ్లే సమావృత్తాత్మమును బొందినవారగుదురు. ఇతరులగు శబ్దవాదులు వాడు.

33 కుశలా బ్రహ్మవారాయాం వృత్తిహీనాః సురాగిణాః,

తేఽపృథ్వికాయా సూసం పున రాయాన్తి యాన్తి చ

1-46

బ్రహ్మమునుగూర్చి తేజలము వలననటయించు నిర్భూబలము,
బ్రహ్మవృత్తి లేనివాడును, విమలముల యెవల అధికభాగము కల
వాడును అజ్ఞానులే యగుదును. వారు నిక్కముగ జపసమరణము
లను జొందుచుండుట.

34 నిమిషార్థం న తిష్ఠన్తి వృత్తిం బ్రహ్మమయీం వినా,
యథా తిష్ఠన్తి బ్రహ్మద్యాః సవకాద్యాః శుకాదయః.
1-47

బ్రహ్మజేత్రుడు యెవ్వలైనవారు, సవకాదులు, శుకాదులు
బ్రహ్మమయమగు వృత్తిలేకుండా నిక్క అర్థనిరువ్వకైదును ఉండరు.

35 అథ శుద్ధం భవేద్వస్తు యదైవ్వి వాచా మగోచరమ్,
ఉచేతి శుద్ధచిత్తానాం వృత్తిజ్ఞానం తతః పరమ్. 1-49

చిత్తము శుద్ధముగా నున్నవానికి వాక్కులకు అగోచరమగు
బ్రహ్మమునుగూర్చిన వృత్తి కలుగును. తదాపి బ్రహ్మజ్ఞానము,
బ్రహ్మమథూరి కలుగును.

36 భావితం తీవ్రవేగేన యద్వస్తు విశ్చయోవ్యతమ్,
దృశ్యం హృద్దృశ్యతాం నీత్వా బ్రహ్మకారేణచిన్తయేత్
1-50

తీవ్రవేగముతో ఏ వస్తువు భావించబడినో, అది నిశ్చయ
ముగ అనుభవము కాగలదు. (కాశ్చ బ్రహ్మమును గూర్చి
తీవ్రముగ భ్యాసించుట కలయును). దృశ్యమును అదృశ్యముగఁగావించి
దానిని బ్రహ్మకారముగ చింతన చేయవలెను.

37 విద్వా నిర్మల్యం సుఖే తిష్ఠే త్రియా విద్రవసపూర్ణయేతి,
1-51

బుద్ధిమంతములు చిద్రూపరూపమును బుద్ధితో గూడి నదా అర్థ ముఖమంటే నిలబడ కలిగియుండువలెను.

38 అఖండైకరసం సర్వం చిద్యాత్ర మితి ఛాపయేత్ .

2-23

ఈ సమస్త జగత్తు అఖండైక రసస్వరూపమైనదియు, చిద్యాత్ర మనియు భావన చేయవలెను.

39 పరబ్రహ్మస్వరూపోఽహం పరమానంద మస్మ్యహమ్ .

తేవలం జ్ఞానరూపోఽహం తేవలంపరమోఽస్మ్యహమ్ .

3-1

నేను పరబ్రహ్మస్వరూపుడను, పరమానందరూపుడను, తేవలము జ్ఞానరూపుడను, తేవలము పరమాత్మస్వరూపుడను అయియున్నాను.

40 దేవభావవిహీనోఽస్మి చిద్రూపి నోఽస్మి సర్వదా .

చిత్తవృత్తి విహీనోఽహం చిద్రూపైకరసోఽస్మ్యహమ్

3-14

నేను దేవభావరహితుడను, చింతావృత్తిరహితుడను, సర్వాధి ఛానరూపుడను, నదా చిత్తన అర్థస్వరూపుడను అయియున్నాను.

41 సర్వదృశ్యవిహీనోఽహం దృశ్యరూపోఽస్మ్యహమేవ హి ,

సర్వదా పూర్ణరూపోఽస్మి నిత్యతృప్తోఽస్మ్యహం

సదా. 3-15

నేను సర్వదృశ్యరహితుడను, దృశ్యరూపుడను, నదా పూర్ణరూపుడను, నిత్యతృప్తిచేడను అయియున్నాను.

42 అహమేవ మహానాభ్యా హ్యహమేవ పరాత్పరః,
అహ మన్యవదాభామి హ్యహమేవ శరీరపత్, 3-17

నేను మహాత్మర ఆత్మరూపుడను, పరాత్పరునిను. నేను
మణిరొంకచానివలె తోచుచున్నాను. నేను శరీరమువలె తోచు
చున్నాను. (వాస్తవముగ శరీరమును కాను. నేను అఖండాత్మను.)

43 మయాతితిత్తం యద్యద్యా తత్త్వాస్తీతి నిర్మిను,
అహం బ్రహ్మాస్మి సిద్ధోఽస్మి నిత్యశుద్ధోఽప్యక్షిహం సదా,
3-20

నాకంట (ఆత్మకంట అన్యమైనది ఏదియు లేదని నిశ్చయం
వుము. నేను బ్రహ్మమును, సిద్ధుడను, నిత్యశుద్ధుడను అయి
యున్నాను.

44 స్వయైతన్యే స్వయం స్థాన్యే స్వాత్మరాజ్యే మఖేరమే
స్వాత్మసింహాసనే స్థిత్యా స్వాత్మనోఽన్య స్స చిన్తయే
3-25

నేను వా చైతన్యమందు నిలచియుండును. స్వాత్మరాజ్య
మందు సుఖముగా ప్రీతింతును. స్వాత్మసింహాసనముపై ఆసీనుఁ
డనై స్వాత్మకంట ఇతరమైనదానిని దేనిని చింతింపను.

45 బ్రహ్మమాత్ర మిదం సర్వం
బ్రహ్మణోఽన్య స్స కించన,
తదేవాహం సదానందం
బ్రహ్మైవాహం సదానందమ్. 3-31

ఈ సమస్తము బ్రహ్మము మాత్రమే అయియున్నది.
బ్రహ్మముకంట వేరుగ ఇతర ఒకేదైనను లేదు. సదానందమై,
సదానందమై నట్టి ఆ బ్రహ్మమే నేను అయియున్నాను.

46 దేహాత్రయ మన ద్విద్విధి కాలాత్రయ మసత్సదా,
గుణాత్రయ మనద్విద్విధి హ్యహం సత్కాత్మక శ్శుచిః.

3-49

దేహాత్రయము అనత్యవని యెఱుంగుము. అట్లే కాలాత్రయము, గుణాత్రయము ననా అనత్యవని తెలిసికొనుము. నేను (అత్మ) సత్కత్వ రూపుఁడను. శుద్ధిస్వరూపుఁడను.

47 స్వాత్మమంత్రం నదా పశ్యే

త్వాత్మ మంత్రం నదాదత్యసేత్. 3-50

స్వాత్మమంత్రమునే నదా కాంచలేదు. స్వాత్మ మంత్రమునే నదా అత్యసించులయును.

48 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

మృత్యుపాశం వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

ద్వైతదుఃఖం వినాశయేత్. 3-62

'అహంబ్రహ్మాస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అను ఈ మంత్రము మృత్యుపాశమును నశింపజేయును. 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను ఈ మంత్రము ద్వైతదుఃఖమును నశింపజేయును.

49 అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వవ్యాధీన్ వినాశయేత్,

అహం బ్రహ్మాస్మి మంత్రోఽయం

సర్వలోకం వినాశయేత్. 3-65

'అహోబ్రహ్మాస్మి' అను ఈ మంత్రము కనుగొన వ్యాధులను తొలగించును. అహోబ్రహ్మాస్మి అను ఈ మంత్రము దుష్టులను కంఠము పరించుతేయును.

50 ఆనందఘనరూపోఽస్మి

పరానందఘనో ఽస్మ్యహమ్

యస్య దేహాదికం నాస్తి

యస్య బ్రహ్మాతి నిశ్చయః,

పరమానందపూర్ణో యః

స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

4-8

నేను ఆనందఘనరూపుడను, పరానందఘనుడను. ఎవని దేహదులభావన లేదో, ఎవని తాను బ్రహ్మమను నిశ్చయము కలదో, ఎవడు పరమానందపరపూర్ణుడై యుని నో, అట్టివాఁడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

51 స మే దేహః కదాచిద్వా స మే ప్రాణాదయః క్వచిత్

స మే మాయా స మే కామో స మే క్రోధః పరో

ఽస్మ్యహమ్. 4-8

నాకు దేహము ఎఱ్ఱము లేదు. ప్రాణాదులున్న ఎఱ్ఱము లేవు. నాకు మాయగాని, కామముగాని, క్రోధముగానిలేదు. నేను పరమగు జ్ఞాతృను అయియున్నాను.

52 స మే జరా స మే బాల్యం స మే యౌవన మద్వాపి,

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాస్మ్యహం బ్రహ్మాతి

నిశ్చయః. 4-29

నాకు వాగ్దళ్యము లేదు. బాల్యము లేదు. నాకు యోగములు అనుమానములేదు. 'నేను బ్రహ్మమునకు ముహూర్తానికి నేను బ్రహ్మమును' అను నిశ్చయముకలవాడను అయియున్నాను.

53 స్వయమేవ స్వయం వశ్యే
తస్మాత్పరాజ్యే సుఖే పనేత్,
స్వాత్మానందం స్వయం భుక్తు-
న చీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

4.31

స్వయముగనే తన్ను (ఆత్మను) తాను చూచుకొనవలయును. స్వాత్మరాజ్యమున సుఖముగ నవసించవలెను. ఎవడు స్వాత్మానందమును స్వయముగ అనుభవించునో అట్టివాడు చీవన్ముక్తడని చెప్పబడును.

54 కేవలః పరమాత్మాహం కేవలో జ్ఞానివిగ్రహః,
సత్తామాత్ర స్వరూపిత్వా నాస్యత్కించి జగద్వయమ్
4.45

నేను కేవలము పరమాత్మను. కేవలము జ్ఞానస్వరూపుడను. సత్తామాత్ర తాత్పర్యములేదు. నాకు జగత్సవలన కొంచెమునను భయములేదు.

55 నిత్యైవత్యక్షరూపిత్యా నిత్యైవత్యక్షవిప్రయః, 4.70

ముక్తడైన నవాడు నిత్యము గోచరము అత్యవ్యయము కలవాడను, నిత్యము యథార్థమైన నిర్లయము కలవాడు అయి యుండును.

56 అత్మాన మేవ పితస్వ అత్మానం బోధయ స్వరమ్,
స్వ మాత్మానం స్వయం భుక్తుస్వ స్వస్థో భవ షడానన
4-80

ఓ ముఖ్యభా! నీవు కర్మము నీ అర్హత కాంచుము. నీ అర్హతే యెఱుంగుము. నీ అర్హతే అనుభవింపుము. వ్యభిచారము కమ్ము.

57 అనాత్మేతి జగద్వాపి నాస్తి నాస్తితి నిశ్చయః.

సర్వవంశల్ప భూస్యత్వా త్పర్వకాశ్య విచనాత్.

5-16

ఈ జగత్తు అనాత్మయనియు, ఇది లేదు, లేదు అయినది కనుగొందుము. నీవు సర్వవంశల్పకాశీనిషేధపు, సర్వకాశ్య నివర్జనము వచ్చు కనుగొను.

58 చిత్తాభావా చ్చిత్తనీయం జేహాభావా జ్జరా స చ.

పాదాభావా ధృతి ర్నాస్తి హస్తాభావాత్త్రియా స చ.

5-19

చిత్తిరాకాశ్యమువలన చింతనీయము లేదు. జేహారాకాశ్యము వలన ముసలితనము లేదు. హస్తములు లేనందువలన గమనము లేదు. హస్తములు లేనందువలన క్రియ లేదు.

59 మృత్యు ర్నాస్తి అనాభావా

దుర్బద్ధభావా త్పుభాదికమ్.

5-20

జననము లేకపోవుటచే మృత్యువు లేదు. బాధి శోచాత్మకతచే ముఖదుఃఖాలు లేవు.

60 ఇవం వ్రవంచం నాస్త్యేవ

నోత్పన్నం నో స్థితం శ్వచిత్.

5-31

ఈ వ్రవంచము వాస్తవముగ లేదు. ఇది ఉత్పన్నము కాదు. స్థితిగల్గియుండలేదు.

61 చిత్తం ప్రపంచ మిత్యాదు ర్వాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా
స ప్రపంచం న చిత్తాది నాహంకారో న జీవతః 5.32

చిత్తమే ప్రపంచమను చెప్పబడినది. కావున ప్రపంచము
వాస్తవముగ ఎన్నడును లేనట్లేదు. ప్రపంచముకాని, చిత్తాదులు
కాని, అహంకారముకాని, జీవులు కాని లేరు.

62 మాయాకార్యాధికం నాస్తి
మాయా నాస్తి భయం న హి,
కర్తా నాస్తి క్రియా నాస్తి
శ్రవణం మననం న హి. 5.33

మాయాకార్యాధికులైతే, మాయలేదు. కావున భయము
లేదు. కర్తలేదు, క్రియలేదు. శ్రవణము లేదు. వాచనములేదు.

63 వాచా వచతి యత్కించి త్వంకల్యైః కల్పితే క్వచిత్
మనసా చిన్త్యతే యద్వ త్వత్వం మిథ్యా న సంశయః 5.45

వాక్కుచేత చెప్పబడునదియు, సంకల్పములచే సంకల్పిం
చుచున్నదియు, మనస్సుచేత చింతింపబడునదియు వగు నమస్తము
మిథ్యయే అయియున్నది. ఇది సంశయము లేదు.

64 అనేదికోటి బ్రహ్మాండం సర్వం మిత్యేహి నిశ్చయః. 5.54

అనేకోటి బ్రహ్మాండము అన్నియు మిథ్యయని నిశ్చయం
అయింది.

65 త్వమేవ పరమాత్మాసి త్వమేవ పరమో గురుః. 5.58

65. శీలోలించివాచనోద్ధృ

శీవో పరిపూర్ణః ఆరామమగ్నాత్మః, శీవో పరిపూర్ణః ఆరామ
యమగ్నాత్మః.

66 అనందోఽసి పరోఽసి త్వ మేక వివాద్విశీయకః,
ద్విద్వదానన్దరూపోఽసి పరిపూర్ణస్వరూపకః. 5-88

అనందమే నీవు, నీవు పరుడవు, నీవు ఏకము నీవు, అద్వి
తీయుడవు, ద్విద్వదానందరూపుడవు, పరిపూర్ణస్వరూపుడవు.

67 దేహోఽహ మితి సంకల్పో మహత్సంపాద ఉచ్యతే,
దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వందమితి చోఽఘ్యతే. 5-89

68 దేహోఽహ మితి సంకల్పం తద్వందమితి చోఽఘ్యతే,
దేహోఽహ మితి యజ్ఞానం తదేవ సర్వకం స్మృతమ్. 5-91

'నేను దేహమును' అను సంకల్పమే మహాసంసార మును,
అదియే బంధమును, అదియే దుఃఖమును, అదిగో మహా ముష్క
లమిది.

69 మన ఏవ జగత్సర్వం మన ఏవ సదా రిషః,
మన ఏవ హి సంసారో మన ఏవ జగత్త్రయమ్. 5-98

70 మన ఏవ మహద్భుఖం మన ఏవ జరాధికమ్. 5-99

మనస్సు ఈ జగత్సర్వమును, మనస్సు మహాకీడ్రిమును, మనస్సు
సంసారమును, మనస్సు ముగ్ధాకమును, మనస్సు మహా-దుఃఖమును,
మనస్సు వ్యాకాశ్యమును.

71 జాగ్రత్తపై పుష్ప సుషుప్త్యాది మనోమయ మితీరితమ్,

5.103

జాగ్రత్తపై సుషుప్త్యాదు లన్నియు మనోమయములని చెప్పఁబడినవి.

72 స సర్వం స భయం దైవతం

స పృథ్ వప్త్యుణ పర్వతాః.

6-11

ఈ నమస్తమమ్న (భృశ్యము) లేదు. భయము లేదు. దైవతము లేదు. పృథ్వీములు, శృంగములు, పర్వతములు లేవు.

73 బ్రహ్మైవ సర్వం నానోద్ధిస్తీ

ఉదహం తదహం తథా,

తదేవాహం తదేవాహం

బ్రహ్మైవాహం సనాతనమ్,

6-31

నమస్తమమ్న బ్రహ్మే. మణియితటి లేనేలేదు. ఆ బ్రహ్మే నేను. ఆ బ్రహ్మే నేను. నేను సనాతనమైన బ్రహ్మమును.

74 బ్రహ్మైవాహం స సంసారి

బ్రహ్మైవాహం స మే మనః.

6.32

నేను బ్రహ్మమును. నేను కంపించి కాదు. నాకు మనస్సు లేదు.

75 చీప చీప సదా బ్రహ్మో నచ్చిదావంద మస్మ్యహమ్,

సర్వం బ్రహ్మమయం ప్రోర్తం సర్వం బ్రహ్మమయం

అగర్. 6-38

శక్తులు పరా బ్రహ్మమే అయియున్నాయు. నేను పవ్విదా
నందమును. నను క్షము బ్రహ్మవియమని చెప్పఁజివని. ఈ లగ
త్వంతయు బ్రహ్మవియమే అయియున్నది.

76 స్వయం బ్రహ్మ న సందేహ స్వస్థాదన్య స్ప కించన
పర్వమాత్మైవ కుర్ధాత్వా సర్వం చిన్మాత్ర మద్యయమ్
6.39

నేను వ్యయముగ బ్రహ్మమును. ఇది సందేహము లేదు.
వాకంబు అన్యముగ ఒకింతైనను లేదు. నను క్షము చిన్మాత్రమై
అద్యయమైనట్టి, కుర్ధాత్మయే అయియున్నది.

77 అవందం పరమానంద మన్యత్కించిన్న కించపరి. 42

అంతయు అవందమే, పరమానందమే. మఱియొకటి ఏదియు
ఒకింతైనను లేదు.

78 చైతన్యమాత్ర మోంకారం బ్రహ్మావ సకలం స్వయమ్
అహమేవ జగత్సర్వ మహమేవ పరం పదమ్. 6.43

ఓంకారము చైతన్యమాత్రమే అయియున్నది. లంతయును
వ్యయముగ బ్రహ్మమే యగును. నేనే ఈ జగత్తంతయును.
నేనే పరమగు ఆత్మపదమును.

79 అహమేవ గుణాతిత అహమేవ పరాత్పరః,

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ గురోర్గురుః. 6-44

నేను గుణాతితము. నేనే పరాత్పరము. నేనే పర
బ్రహ్మమును. నేనే గురోర్గురువును.

80 అత్మనోఽన్యః గతి ర్నాస్తి సర్వమాత్మమయం జగత్
అత్మనోఽన్యస్స హి క్వాపి అత్మనోఽన్యత్ప్రణం
న హి. 6.46

అత్మ రప్య వేదాశగతి లేదు. జగత్తంతయు 'అత్మమయమే
అయియున్నది. అత్మ కస్యముగ ఎచటను ఏమియును లేదు. అత్మ
కంటె వేరుగ క్విద మైనను లేదు.

81 యత్కించిద్దృశ్యకే లోలే యత్కించిద్వాష్యకే జనైః
6.52

యత్కించి దృశ్యకే క్వాపి తత్సర్వ మనదేవ హి.
6.53

ఈ ప్రపంచమున ఏది కనుపించుచున్నదో, జనులచే ఏది
మాట్లాడఁబడుచున్నదో, ఏది భవించఁబడుచున్నదో, అదియంతయు
అసత్యే (లేనిది) అయియున్నది.

82 ఏచ్ఛిదానందమాత్రోఽహ మనుశ్చస్య మిదం జగత్
ఆత్మైవాహం చిదానందో నాన్యో స్సంసారదృష్టయః
6.55

నేను ఏచ్ఛిదానందమాత్రమేను. ఈ జగత్తు ఉత్పన్నమే
కాదు. చిదానందస్వరూపమును అత్మనే నేను. ఇతరములగు
సంసారదృష్టు లెవ్వరిను లేవు.

83 అహమేవ హరిస్సౌఖ్య దహమేవ నదాశివః.
శుద్ధచైతన్య భావోఽహం శుద్ధవత్త్వాన భావవః. 6.64

నేన సౌఖ్యాత్రి వారిని. నేనే నదాశివుడను. నేనే శుద్ధ
చైతన్యగుఱుడను. శుద్ధవత్త్వమయోక్య - అవనిష్టము కలవాడను.

84 మత్తోఽవస్త దన్తి చేన్మిథ్యా యథా మదుమరీచిణా,
పన్త్యాకునూరవచనే ఫీతిశ్చే దన్తి కించన. 6.73

వాకంబు వేలంగ వచ్చేరు తుంగునేని అది ఎంతమాటలవలె
నిండ్లవేసి యగును. గొర్రెచాటితోగుతు మాటయందు భయము కలు
గువా ?

85 అజ తుఖే జగన్నాన్తి హ్యోత్మకుఖే జగ న్నహి. 6-99

బ్రహ్మజేప్తుని తిదరమునందు జగత్తులేదు. అత్మ కుఖేయందు
(తిదరముందు) జగత్తులేదు.

86. మాయాకార్య విదం లేద మన్తి చేద్రప్తభావనమ్,
దేహోఽహమితి దుఃఖం చేద్రప్తహ్యహ మితి నిశ్చయః
6.100

మాయాకార్యమును ఈ భేదము ఎప్పుడైనను స్ఫురించినచో
నెంటునే బ్రహ్మభావన చేయవలెను. , ' నేను దేహమును ' అను
భావనచే దుఃఖము కలుగుచో నెంటునే ' నేను బ్రహ్మమును ' అను
నిశ్చయమును గొనింపవలయును.

87 అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్త అహంభావం పరిత్యజ,
సర్వమేవ అయం యాతి సుప్తపాస్తస్థ పుష్పవత్ 6.104

' నేను బ్రహ్మమును ' అని నిశ్చయించి అహంభావమును
పరిత్యజింపుము. ఆపును నిద్రించువాని చేతియందలి పుష్పమువలె
నను పుష్పగర్భ నియందోపును.

88 సర్వవ్యాపార ముత్సన్నుజ్ఞ అహం బ్రహ్మేతిభావయ.
6.106

సమస్త కార్యములను వదలి 'నేను బ్రహ్మముని' అని భావించుచుండుము.

38. నాదమిందూపనిషత్తు

1 తేనైవ బ్రహ్మకావేన పరమానన్ద ముక్నుతే. 20

బ్రహ్మభావవశేననే పరమానందమును కల్పించుభవించును.

2 అత్మానం సతతం జ్ఞాత్వా కాలం. నయ మహామతే,
ప్రారబ్ధ మఖిలం భుంజ న్నోద్వేగం కర్తు మర్హసి. 21

ఓ మహామతీ! ఎల్లప్పుడు అత్మను ఎఱిగి కాలమును గడపుము. ప్రాశస్త్య మంతయు అనుభవించుచు భయమును పొందక గుండుచుము.

3 అధిష్ఠానే తదా జ్ఞాతే ప్రపంచే శూన్యకాం గతే,
దేహస్యాపి ప్రపంచత్వా త్పారభ్వాపస్థితిః కుతః. 22

అధిష్ఠానమును బ్రహ్మము (ఆత్మ) తెలియుటకైగా, ప్రపంచము శూన్యత్వమును బొంద, దేహముకూడ ప్రపంచవస్తువే యగునని భయ ప్రాశస్త్యమునకు ఆ స్థిత్వ మెచును!

4 'మకరందం పిబన్ భృంగో గంధా న్నాపిక్షతే యథా,
నాదానన్తం నదా చిత్తం విషయం న హి కాంక్షతే. 42

పుష్పమునుండిలి నేనను గ్రోలుచు తి. స్మార గంధమును లాపిక్షింపజ్జు చిత్తిము నదా (ప్రవాహ) నాదమందును లగ్నమై గాహ్యవిషయములను కోరకయుండును.

5 మన సత్త అయం యాతి తద్విష్టోః పదమం పదమ్,
47

మనస్సు ఎవడు అయిందా? అదియే విష్ణుశ్రుతిఃకా- నాన్వ
క్రియ పదమయివ్వుది.

6 సర్వాపస్థావినిర్ముత్తః సర్వచిన్తా విపర్జితః.
మృతపత్తివృతే యోగీ స ముక్తో నాత్ర సంశయః. 51

సర్వాపస్థా కమీరుణును, సర్వచిన్తాపర్జితమును అగు
యోగి మృత్యువలె నుండును. అట్టివాఁడు ముక్తఁ డగును. ఇటు
సంశయము లేదు.

7 క్షాప్తపక్షాయతే దేహ ఉన్మన్యాపస్తయా ద్రువమ్,
స జానాతి స శీతోష్ణం స దుఃఖం స ముఖం తథా. 53

క్షుధించి ఉన్మత్తపక్షను (మనస్సును వాటిని స్థితిని) పొంది
సమయ శరీరము నిక్కముగ క్షుధవలెఁబడును. అట్టివానికి శీతోష్ణ
ముల, దుఃఖదుఃఖములు తోఁచకయందును.

8 జాగ్రన్మిత్రా వినిర్ముత్తః స్వరూపావస్థతా మియాత్.
55

సాధనము (ధ్యానాధ్యాన పరవశ్యతచే) జాగ్రదవస్థ, నిద్రా
వస్థలేనివాఁడై (అత్య) స్వరూపస్థితియం నుండును.

39. ధ్యానవిందూపనిషత్తు

1 యది కై అనమం పాపం వినీర్తం అహుయోజనమ్,
భివృతే ధ్యానయోగేన నాన్యో భేదః కదాచన. 1

సర్వతమంతగాని, అహంయోగమున సీత మైవస్తిగాని పాప మైనను భ్యాపయోగముచే పశించిపోవును. మఱియొక భేదోపాయ ముతో పనిలేదు.

2 పుష్పమధ్యే యథా గంధః

పయోనుత్యే యథా ఘృతమ్,

తిలమధ్యే యథా తైలం

పాషాణేష్యివ కాంచనమ్.

8

3 ఏవం సర్వాణి భూతాని మతో స్మృత ఇవాత్మని,

స్థిరబుద్ధి రసమ్మూతో బ్రహ్మవిద్రుహ్యణి స్థితః 6

పుష్పములందు గంధమువలెను, పాలుందు కేయిరవెను, నువ్వులందు మౌనమువలెను, రాశ్మిలందు అంగారమువలెను, మణిలందు దాళమువలెను నమిస్త ప్రాబల్యము ఆత్మలందు కుశ్యంబడియున్నది. స్థిరబుద్ధియు, విజ్ఞానము, బ్రహ్మజ్యేష్ఠియు నగు వాగు అట్టి బ్రహ్మమునందు స్థితిగల్గియుండును.

4 తిలానాం తు యథా తైలం పుష్పే గన్త ఇవాత్రితః,

పురుషస్య శరీరే తు స బాహ్యభ్యంతరే స్థితః. 7

నువ్వులందు మౌనమువలెను, పుష్పమునందు గంధమువలెను, నునులుని శరీరమందు ఆ పరమాత్మ గాఢజ్యోత్స్వంతరములందు వ్యాపించియున్నది.

5 ఓ మిత్రేయాక్షరం బ్రహ్మ ప్యేయం సర్వముముహూర్తి

'ఓం' అను ఏకాక్షరరూపమైన బ్రహ్మము మునుముందు లెల్లరు భ్యాపము చేయఁ దగినది.

6 ప్రాప్తి దహతి పాపాని దీర్ఘః సంప్రత్తోఽవ్యయః,
అర్థమాత్రాసమాయుతః ప్రణవో మోక్షదాయకః. 17

ప్రాప్తియైన ఓంకారము పాపములను శుద్ధియు చేయును.
దీర్ఘయైన ఓంకారము సంపదల నొనంగును. అర్థమాత్రతో కూడిన
యత్తోఽవ్యయము మోక్షమును కలుగఁజేయును.

7 తై లధారా మివాద్విన్నం దీర్ఘమంటానినాదవత్,
అవాచ్యం ప్రణవస్యోగ్రం య స్తం వేద స వేదవిత్.
18

తై లధారవలె అవిద్విన్నయైనదీయు, ఘంటానినాదమువలె
దీర్ఘయైనదీయు, అర్థవచనయైనదీయు ము ప్రణవముయొక్క
అగ్రమును ఎవఁ జెబులనో అతఁడు వేదము నెఱిగిన వాఁడగును.

8 పృథ్వీదృశకర్షణామధ్యే స్థిరదీపనిభాకృతిమ్,
అంగుష్ఠమాత్ర మచటం ధ్యాయే దోంకార మిశ్వరమ్.
19

పృథ్వీదృశమందలి కర్షణయందు నిశ్చలయైన దీపమువలె
శోభిల్లువాడును, అంగుష్ఠమాత్ర ప్రమాణముకలవాడును, నిశ్చ
లగును, ఓంకారస్వరూపుఁడును అగు పరమేశ్వరుని ధ్యానించ
వలయును.

9 గమాగమస్తం గమనాది కూష్య
మోంకార మేకం రవికోటిదీప్తమ్,
పశ్యన్తి యే సర్వజ్ఞానాస్తరస్తం
హంసాత్మకం తే విరజా భవన్తి.

గమనాగమనములం దుండువదియు, వాస్తవముగ గమనాదులం లేదనియు, కోటిసూర్య ప్రకాశము కలదియు, సర్వ శీతల హృదయమునం దుండువదియు, హంసస్వరూపమైనదియు, ఏకమై జటియగుట ఓంకారమున ఎవరు కాంచుచురో వారు రక్షింపరాకపోవులై మోక్షభాగం లగుదురు.

10 అననం ప్రాణసంరోధః ప్రత్యాహరశ్చ ధారణా,
ధ్యానం సమాధి రేతాని యోగాంగాని భవంతి షట్.

41

అననము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహరణము, ధారణాధ్యానము, సమాధి—అను ఈ ఆఱును యోగముయొక్క అంగము లని చెప్పబడినవి.

11 ద్వాదశారమహావ్రతే పుణ్యపాపనియన్త్రితః,
తాపశ్చీవో భ్రమ త్యేవం యావ త్తత్త్వం స విష్టతి.

42

పంచదశ అనుగల శత్రువులందు శత్రువులు పుణ్యపాప నియం లెరుగై, బ్రహ్మతత్త్వము తెలిసికొననంతవఱకు తిరుగు చునే యుండును.

12 ఏకారేణ విహర్యాతి సకారేణ విశేష్యహః,
హంస హంసే త్యేముం మంత్రం చీవో జవతి సర్వదా

61

'హ' కారముతో బయల్పడెడును, సకారముతో లోని రేగును. ఈ ప్రకారముగ శ్వాస, ప్రశ్వాసలతో శీఘ్రమ సదా 'హంసహం' మంత్రమును జపించుచున్నాడు.

- 13 శతాని ష డ్వివారాతం సహస్రసౌద్యేకమింశతి,
ఏతత్సంఖ్యాన్వితం మంత్రం జీవో జపతి సర్వదా.62

శత్రుఁ అహోరాత్రము ఇరువదియొక్కవేల అణుహాలుల
వర్షాయములు ఈ 'జీవో' మంత్రమును సదా జపించు
చున్నాఁడు.

- 14 అజహా గాయత్రీ యోగిశాం మోక్షదా సదా,
అస్మాః సంకల్పమూత్రేణ వరః పాపైః ప్రముహ్యతే63

అజహాగాయత్రీయను ఈ మంత్రము సదా మోక్షప్రదమైనది.
ఈ మంత్రమును స్మరించినంతమాత్రముచే శత్రుఁలకు సమస్త పాప
ములనుండి నిమగ్తఁ డగును.

- 15 సంగ్రహవజ్రాగ్ని శీరపానరత మ్నుభీ. 71

శరము, బ్రులుపు, ఉప్పు, వజ్రవివాదై శాలకాగ్ని ధ్యా
నిండు సాధనము సుఖవంతుడగును. (శిశ్యుచామర్యము లేక
మితాహారియను సేవించువాడని భావము)

- 16 బ్రహ్మచారి మితాహారి యోగి యోగవరాయణః,
అద్వాద్యుత్తం భవేత్సిద్ధో న్నా త కార్యా విచారణా72

బ్రహ్మచారి, మితాహారి, యోగవరాయణులకు అయిన
యోగి సంవత్సరకాలమైన పిదప సిద్ధిని లొంతును. ఇద్విషయమున
విచారించి ఎరిగిన పద్ధతీలు.

- 17 ... తురీయే శేవలవరమాత్మసంబంధినీ భవతి, నిత్య
బోధస్వరూపా భవతి, తదా శనై శ్చనై రుపరమే ద్దు
ష్ట్యా ధృతిగృహీతయా, ఆత్మసంబంధం మనః శ్చత్వా స

కించివని చింతయేత్, తదా ప్రాణాపావయో రైశ్వర్యం
 కృత్వా సర్వం విశ్వ మాత్మస్వరూపేణ లక్ష్మ్యం ధార
 యతి. తదా తురీయాశీజావస్థా, తదా సర్వేషా మానస్త
 స్వరూపిణీ భవతి, ద్వంద్వాతీతో భవతి, యావద్దేహా
 ధారణా వర్తతే తావత్తిష్ఠతి, ఏశా త్పరమాత్మస్వరూ
 పేణ ప్రాప్తి ర్భవతి, ఇత్యనేనప్రకారేణ మోక్షోభవతి
 ఇతమేవాత్మదర్శనోపాయం భవతి. 94

తురీయమునందు బ్రహ్మనిష్ఠుని స్థితి పరమాత్మ సంబంధము
 గలదియగును. అది నిత్యబోధస్వరూపమైనది. ఆపుడు సాధారణ
 దైత్యముతోఁగూడిన బుద్ధిత్వా రా మహిమను గూర్చువిషయముల
 నుండి నులించి అంతర్ముఖముచేసి హృదయమునందు నిలిచి ఇతర
 చింతనలకు నీటి నదా బ్రహ్మమునే ధ్యానించునటను. అప్పుడు చాణా
 శాసములకు ఏకముచేసి సర్వజగత్తును బ్రహ్మముగాఁ గాంచు
 గలదగు. అదిచే గురీయాశీకవళ యగును. అప్పుడు తాను సర్వ
 శీఘ్రులను అవంతస్వరూపులగుగా గోచరించును. ద్వంద్వరహితమై
 వగును. శరీరధారణ యుష్మంతపలుకును ఇష్టులగును. తమవతి
 (విదేహిమూక్తిసొంది) పరమాత్మలో లీనులగును. ఈ ప్రకారముగ
 శీఘ్రులకు మోక్షము కలుగుచున్నది. పరమాత్మను పొందటం కిదియే
 సర్వమున శివాయము అయియున్నది.

18 కోదంతద్వయమద్యే తు బ్రహ్మరంధ్రేషు శక్తిః 104

19 స్వాత్మానం పురుషం పశ్యే నృప స్త్రత లయంగతమ్
 య ఏవం వేద పురుషః సతై వల్లం సమత్నుతే ఇత్యు
 పదిషత్. 105

బ్రహ్మవిష్ణుశంకర గ్రామధ్యమందుఁగాని, బ్రహ్మకంఠధమందుఁగాని, దృష్టిని కేంద్రీకరించి పరమపురుషుని (అశ్వను) పీఠించును. మనస్సు అంటే లయముఁ జెందియందును, ఏ బ్రహ్మవిష్ణుశంకర మనస్సును బ్రహ్మమునందు లీనముచేసి ఆనందించునో అతఁడు 'మోక్షి'మను బహుయును.

40. బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు

1 కాంస్యఘంటానినావస్తు యథా లీయేత కాస్తయే,

ఓంకారస్తు తథా యోజ్యః కాస్తయే సర్వమిచ్ఛతా¹²

కంచుగంటరెమిక్క శక్తము కాంతముగ లయించునట్లు సర్వా శక్తిను బొందలోచువాఁడు కాంతిజ్ఞుఁడగు ఓంకారమును కాంతముగ లయింపఁ జూచువలెను.

2 యస్మి స్సంలీయతే శబ్ద స్తత్పరం బ్రహ్మ గీయతే,

ధియం హి లీయతే బ్రహ్మ సోఽమృతత్వాదు

కల్పతే. 13

శక్తము జేసియందు లయించునో, అది పరబ్రహ్మమని చెప్పఁ జూచునట్లు. ఏదనిలర్థి బ్రహ్మమునందు లయించునో అతఁడు తోడ్కొనుచు బొందుటకు అర్హుఁడగును.

3 సకారం చ పాకారం చ వీవో జవతి సర్వదా. 14

సాక్షి, సదా 'స' కారమును 'హ' కారమును బహించుచును.

4 హంసవిద్యామృతే లోకే నాస్తి నిత్యత్వసాధనమ్. 2-6

హంసవిద్యకర్తృ శాశ్వతమున నిత్యశ్రద్ధామున (కాశ్యప మూర్త్యు-
మున) పొందుటకు నేమిసాధనము లేదు.

5 యో దదాతి మహావిద్యాం

హంసాత్మాం పారమేశ్వరీమ్,

తస్య దాస్యం సదా తుర్యా

శ్రవణ్యాయ పరయ సహ.

2-7

హంసయను మేనుగలదియై, పరమేశ్వర సంబంధమైయున్న
నగు మహావిద్యను ఉపదేశించువానికి పరమశ్రద్ధతోఁ గూడ సదా
సేవ చేయవలెను.

6 గురుభక్తిం సదా తుర్యా శ్రవ్యాయ సే భూయ సే పరః,

గురు రేవ హరి స్సాక్షా వ్యాప్య ఇర్హత్రవి ద్రుప్తిః.

3-1

పరమశ్రద్ధామున అవయుక్తులై గురుభక్తి భూతమైన
యంతియై, గురుభక్తి సాక్షాత్తు హరియే యనియు, మతయంతియు
కావనియు గ్రహింపవలెను.

7 శ్రుత్యా యదుత్తం పరమార్థ మేవ

తత్సంకయో నాత్ర తత స్పృమస్తమ్,

శ్రుత్యా విరోధే న భవత్ప్రమాణం

దేవే దేవతాయ వినా ప్రమాణమ్.

3-2

శ్రుతిచే నీది చెప్పబడినదో, అది యంతయు పరమార్థమే
యనియు, ఇది సంశయములేదు. వేదిమునకు విరోధమైయున్న ప్రమా-
ణము గానీదేనా, ప్రమాణము లేనియంత అత్యధము కలుగును.

8 తిలేషు చ యథా తైలం పుష్పే గన్ధ ఇవాశ్రితః,
పురుషస్య శరీరేస్మిన్ పృథాహ్యత్యస్తరే తథా. 35

సౌఖ్యమును నూనెవలెను, పుష్పమునందు గంధమువలెను
మనుగారు శరీరమందు గాహ్యత్యంతరముల పరమాత్మ వ్యాపించి
యున్నది.

9 శుద్ధజ్ఞానాస్పృతం ప్రాప్య పరమాక్షరనిర్ణయమ్,
గుహ్యద్గుహ్యతమంగోవ్యం గ్రహణీయం ప్రయత్నతః. 46

పరమాక్షరమగు అత్యవ్యయమును నిర్ణయించు శుద్ధజ్ఞాన
స్పృహమృగమును పొంది మహాతపస్యుడై, గోప్యమైనట్టి బ్రహ్మ
మును ప్రయత్నపూర్వకముగఁ బడయువలెను.

10 చోదతో బోధకంబైన మోక్షదశ్చ పరః స్మృతః,
ఇత్యేషాం త్రివిధో జ్ఞేయ ఆచార్యస్తు మహితతే. 51

ఈ ప్రపంచమున చోదములు, బోధకులు, మోక్షములు—
అని త్రివిధములు. మోక్షము విధములుగా జ్ఞేయములు దున్నాయు.

11 చోదతో దర్శయే న్యార్గం బోధకః స్థాన మాచరేత్,
మోక్షదస్తు పరం తత్త్వం యజ్ఞాత్వా పర మున్నతే. 52

చోదములు మార్గములు చూపును. బోధకులు స్థానమును
చూపును. మోక్షములు పరతత్త్వమును చూపును. ఆ పరతత్త్వము
సాక్షిని మహాగతిని మోక్షమును పొందును.

12 ప్రాణినాం దేహమభ్యే తు స్థితో హంసః సదాచ్యుతః
60

(పాములయొక్క) తేహాచుభ్యమున నాశరహితుడైన హంస
(పరమాత్మ) సదా స్థితుడై యున్నాడను.

13 సదా సమాధిం కుర్వీత హంసమంత్ర మనుస్మరన్,
నిర్మలస్పటికాకారం దివ్యరూప మనుత్తమమ్. 65

హంసమంత్రమును స్మరించుచు సదా సమాధిని అభ్యసించ
వలయును. నిర్మల స్పటికాకృతి గల మహోత్తమ దివ్య స్వరూ
పుని (అక్కను) సేవించ వలయును.

14 సర్వభూతస్థితం దేవం సర్వేశం నిత్యమర్చయేత్,
అత్యరూపం తమాలోక్య జ్ఞానరూపం నిరామయమ్. 77

సర్వజీవులయందున్న పరమేశ్వరుడైన దేవుని సదా పూ
జించుటకు, జ్ఞానస్వరూపమును అనుమయము నగు అత్య స్వరూ
పమును అవలోకించ వలయును.

15 బుద్ధోహం భూతసాలోఽహం
భారూపో భగవానహమ్. 101

నేను బుద్ధుడను. జీవులను పాలించువాడను. (ప్రకాశస్వ
రూపుడను. భగవంతుడను.

16 సర్వభూతాంతరాత్మాహ మహ మస్మి సదాతపః,
అహం సకలదీపాతోఽస్మి స్వే మహిమ్ని సదా స్థితః
105

నేను సర్వజీవుల అంతరాత్మను. సమాధిమయము. నేను ఒక్క
పాతిగా భావించువాడను. స్వీయమహిమయించు సదా గుణి
యైవు న్నాడను.

17 సర్వాస్తరః స్వయంబోధ్యతిః సర్వాదిపతి రస్మద్విహమ్,
సర్వభూతాదివాసోఽహం సర్వవ్యాపీ స్వరాదహమ్.

106

నేను సర్వాంతరాత్మయను. స్వయంబోధ్యరిస్వరూపునను. సర్వాధిపతిని. సర్వతీర్థులకు నివాసమైవవాడను. సర్వవ్యాపకుడను. స్వయంవశాన సర్వరూపునను. స్వరాట్పాదు.

18 సమస్త సాక్షి సర్వాత్మా సర్వభూత గుహళయః,
సర్వేంద్రియగుణాభావ సర్వేంద్రియవివర్జితః. 107

నేను సమస్తమునకు సాక్షిని. సర్వాత్మరూపునను. సమస్త ప్రాణుల బృందముగుహయం దున్నవాడను. సర్వేంద్రియ గుణాభావమునను. సర్వేంద్రియ వివర్జితయను.

19 ఏవం యో వేద తత్త్వేన స వై పురుష ఉచ్యతే—
ఇత్యుపనిషత్. 111

ఈ ప్రకారముగ ఎవడు యథార్థముగ నిజమునో అతడే మనుజుడని చెప్పబడును.

41. యోగతత్త్వోపనిషత్తు

1 నానామార్తేస్తు దుష్ప్రిపం కైవల్యం సరమం పచమ్,
పతితాః శాస్త్రజాలేషం వ్రజ్జయా తేన మోహితాః. 6

సర్వోత్తమపదముల కైవల్యము (భౌతికములకు) అనక మన్యములద్వారా బొందరానిది. కొందఱు శాస్త్రజాలములలో పడి వ్రజ్జితే మోహితులై చతుర్థస్థియు నిజాంగనరక యున్నాను.

2 అనిర్వాచ్యం వదం వర్తుం స శక్యం తైః సురైరపి,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తస్మిన్ శాస్త్రేణ ప్రకాశ్యతే. 7

అనిర్వాచ్యమైన మోక్షవశమును సూర్పి వదించుటకు నేన
తలచును సాధ్యముకాదు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత
ప్రకాశింపబడునా యేమి ?

3 నిష్కలం నిర్మలం కాంతం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్యవశమ్. 8

నిష్కలమై, నిర్మలమై, కాంతమై, నిర్వాతీతమై, నిరామయమైన
బ్రహ్మమే పుణ్యపావఫలములతోఁ గూడి జీవరూపముగ నున్నది.

4 తస్మా లజ్ఞా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష ఏవ చ,
నిధి ర్దోష్టై ర్వినిర్ముక్తః స జీవః కేవలో మతః. 13

త్పిష్ట, లజ్ఞ, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షము—
ఈ మున్నగు దోషములనుండి విముక్తుడైన శత్రులగు కేవలము
వరమాత్మగా తలంపబడుచున్నాఁడు.

5 తస్మా ర్దోషవినాశార్థ ముపాయం కథయామి తే,
యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షదం భవతి ధ్రువమ్. 14

6 యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు స క్షమో మోక్షకర్మణి,
తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ ముముక్షుర్వర్తత మత్య

సేత్, 15

కావ్రస దోషముల వినిశము కొరకు నీకు ఉపాయము
చెప్పచున్నాను. యోగము లేక జ్ఞానము నిశ్చయముగ మోక్ష
మెట్లు పడంగలదు ? యోగమున్న జ్ఞానములే మోక్షమొనంగ
లేదు. కాబట్టి యోగమును, జ్ఞానమును రెండిటిని ముముక్షువు
దృఢముగ అభ్యసించవలయును.

- 7 అభ్యాసాదేవ సంసారో జ్ఞానాదేవ విముచ్యతే,
జ్ఞానస్వరూప మే వాచో జ్ఞానం శ్లేయైకసాధవమ్. 16

అభ్యాసమువలననే జీవుడగు సంసారము కలుగుచున్నది. జ్ఞానముచేత అతడు విముక్తుడగుచున్నాడు. కావున మొదట జ్ఞానమును సంపాదించవలెను. జ్ఞానమువ్యాపా మహిమ, శ్లేయము పాపముగఁ గలదు.

- 8 జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తై వల్యం వరమం పదమ్,
నిష్కలం నిర్మలం సాక్షి తద్విద్విదానందరూపకమ్. 17

తై వల్యరూపస్య మహోన్నతవత్స, నిష్కలస్య, నిర్మలస్యై సాక్షాత్తు నద్విదానందరూపస్యైవై నిజ ఆత్మస్వరూపము నెఱుఁగుటయే జ్ఞానము.

- 9 అభ్యాసోరో యమేష్వేకో ముఖో భవతి నేతరః. 28

'యమము' నందు లభు ఆచారము చాల ముఖ్యమైనది. ముఖియైతే కాదు.

- 10 అహింసా నియమేష్వేకా ముఖ్యా వై చతురాశవః. 29

చతుర్ముఖా! 'నియమము' నందు అహింస చాల ముఖ్యమైనది.

- 11 ప్రథమాభ్యాసకాలే తు విఘ్నాః స్మృ శృతురాశవః,
అలస్యం కథనం ధూర్తగోష్ఠీమంత్రాది సాధనమ్. 30

- 12 ధాతుశ్రీలౌల్యకాదీని మృగత్వష్టాపయాని వై,
జ్ఞాత్వా సుధీ ప్ర్యతే త్వర్వా ద్విఘ్నా మ్మితి

ప్రధావతః. 31

చతుర్ముఖా! ప్రశంభవతో అభ్యాసశాలమున కొన్ని విష్ణుముఖులు కలుగును. అవి యేమియుననఁ జూచుకొనఁజూచు, అర్చనాము, దుష్టులతోడి సంభాషణము, మంత్రాది సాధనములు, సువర్ణము చేయుట, స్త్రీలార్యము మున్నగునవి. ఇవి ఎంత మాత్రులవంటివని తెలిసికొని బుద్ధిమంతుడు ఆ విష్ణుముఖులన్నిటిని పుణ్యపథావళుచే త్యజించివేయవలెను.

- 13 స దర్శయేచ్ఛ పామర్థ్యం దర్శనం పీఠ్యపత్తరమ్,
స్వల్పం వా విమృశా దుఃఖం యోగీ న వ్యభతే తదా.
56

యోగి తనకీ పామర్థ్యములను, విమృశాద్విత్తమైన వ్యక్తి, త్వమును అన్యంతరములను చూచరాదు. స్వల్పమైనవిగాని, అధికమైనవిగాని దుఃఖము కలిగినవూ యోగి వ్యభతంచడము.

- 14 తవో రహ స్మృతిపాపిష్ఠః ప్రణవం పుత్రసూత్రయా,
జపే త్సూర్యార్చితానాం తు పాపానాం నాశహేతవే.
63

యోగి ఏకాంతమున కూర్చొని పూర్వార్చితములైన పాపములను పశించవలెను. కొంతైన ప్రణవమంత్రమును జపించవలెను.

- 15 సర్వవిఘ్నహరో మస్త్రః ప్రణవః సర్వదోషహః.
ప్రణవమంత్రము (సంకారము) సర్వవిఘ్నములను పశించవలెను. సమస్తదోషములను తొలగించవలెను అనునది.
64

- 16 యద్యత్పశ్యతి చక్షుర్వృణోతి
తత్త చాత్మేతి భావయేత్.
69

మనుష్యాంశం నేత్రమంతో నేత్రమంతో చూచునో, అదియం
తయ అత్యంతో యని భావించుటెను.

17 యద్యచ్ఛృణోతి కర్ణాభ్యాం

తత్త దాత్మేతి భావయేత్.

70

చేతనంతో ఏదేని విషయో, అదియంతయం అత్యంతయని భావన
చేయవలెను.

18 యథా మూఢో యథా మూఢో యథా బధిర విప వా,

తథా వర్తేత లోకస్య స్యపామర్శస్య గుప్తయే. 77

యోగి లోకమునకు తన పామర్శమును తెలుపక గోప్య
ముగ నుంచుకొనుటకొరకై మూఢుని వలెను, మూఢుని వలెను,
చెవిటివాని వలెను ముందగ వలెను.

19 శిష్యాశ్చ పృష్టస్య తాదృశేషు ప్రార్థయన్తి న సంశయః,

తత్తత్కర్మకరవ్యగ్రః స్వాభ్యాసే విస్మయో భవేత్

78

శిష్యులు తమ తమ కార్యములకై నిక్కముగ గురువును
ప్రార్థించెదరు. అట్టితఱి ఆ యా కార్యక్రమములందు మునిగిపో
యోగి తనయొక్క యోగాభ్యాసమును మఱచిపోవును.

20 అవిస్మృత్య గురోర్వాత్కమభ్యసేత్తదపార్శ్వికమ్. 79

గురువుయొక్క వాక్యమును మఱచిపోక చేపలు బానిసి
గానుగ అభ్యసించ వలెను.

21 అసభాసపత తైప పృథా గోష్ఠ్యా న నీర్వృతి,

తస్మా త్పురస్కప్తయత్నేన యోగ మేవ సదాత్మసేత్.

80

అర్థాగములేనందువలనను, వృధాగోష్ఠాంతలనను యోగము నిర్దిష్టము. కానియి యోగి సర్వప్రయత్నముతో యోగమున నదా అభ్యసించవలయును.

22 స్మర న్నారాయణం దేవం చతుర్బాహుం కిరీటిసమ్,
శుద్ధస్పటికసంకాశం పితవాసన మచ్యుతమ్. 89

23 దారయే త్వంచతుర్థివాః సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. 90

నాలుగు కాహుత్రులును, కిరీటమును కలవాడును, శుద్ధ స్పటికమునలె ప్రకాశమానుడును, పీతవస్త్రధారియు, అచ్యుతుఁ డును, చేతులను అగు వారాయణుని స్మరించుచు ఐదు గడియలు భారణ యొనర్చినచో యోగి ననుష్ఠాపములనుండియు విశివఁడును.

24 సమాధిః సమతావస్థా వీవాత్మపరమాత్మనోః. 107

జీవాత్మ పరమాత్మల సమత్వస్థితియే సమాధియని చెప్పఁ బడుచున్నది.

25 యస్తనః పూర్వపిత స్తం నిష్పిత్య ముద మశ్నుతే,
యస్మా జాతో భగా త్పూర్వం తస్మిన్నేవ భగే

కమన్. 131

సంసారమున జన్మించి పూర్వము తాను పాలృత్వాగత స్తనమున కుద్ధింది సంతోషమానుష్ఠాను. తాను పూర్వము పుట్టిన యోనియందే కలుగుచున్నాఁడు.

26 యా మాతా సో పునర్భార్యా

యా భార్యా మాతరేవ హి,

యః పితా స పునః పుత్రో

యః పుత్రః స పునః పితా.

ఎవరై పూర్వము తల్లియైయుండెనో, ఆమె మరల భార్యయగుచున్నది. ఎవరై పూర్వము భార్యగా నుండెనో ఆమె మరల తల్లియగుచున్నది. పూర్వము ఎవలగు తండ్రియైయుండెనో అతడు ఇప్పుడు కొడుకుగా అగుచున్నాడు. పూర్వము కొడుకుగా నున్నవాడు ఇప్పుడు తండ్రియగుచున్నాడు.

27 ఏవం సంసారచక్రేణ కూపచక్రే ఘటా ఇవ,
శ్రమన్తే యోనిఃసన్తాని శ్రుత్వా తోకా స్మమశ్నుతే.

133

ఈ ప్రకారముగ కూపచక్రమునందు ఘటములవలె సంసారచక్రమునందు జీవులు కురుల్కొని, ఇవ్వలగెల్తురు పక్షిభ్రమించుచున్నారట. (కాశ్రుణ యోగాభ్యాసము, అత్మరింతక మున్నగు తరణోపాయముల ద్వారాబింది ఈ సంసారచక్రమునుండి తప్పించుకొని యోగము నొందవలెను)

42. అత్మతోధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ ప్రత్యగానందం బ్రహ్మ పురుషం ప్రణవ స్వరూపమ్, అకార ఉకార మకార ఇతిత్ర్యక్షరం ప్రణవమ్, తదేత దోమితి, య ముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ బన్ధ సంసారబంధనాత్.

1

ప్రత్యగానందరూపుడు, ప్రణవస్వరూపుడు, గురు పురుషుడే బ్రహ్మము. అకార ఉకార మకారములను మూడు అక్షరముల సంయోగమే ప్రణవము. అదియే ఓంకారము. అట్లే ఓంకారమును తీర్చిదిద్ది యోగి బన్ధసంసారబంధనమునుండి విడివడుచున్నాడు.

- 2 నివృత్తోఽపి ప్రపంచో మే సత్యప ద్వాతి పర్యదా,
సర్వాదౌ రజ్జసత్తేప బ్రహ్మసత్తేప తేవంమ్. 12

(ప్రపంచము వాస్తవముగ లేనప్పటిని ఉత్పన్నమైన కారు
నించుచున్నది. సర్వాదులందు రజ్జసత్తవలె తేవలము బ్రహ్మ
సత్తవయే ఇవల కలదు.

- 3 అద్యయబ్రహ్మ యోపేణ వ్యాప్తోఽహౌ వై జగత్త్రయమ్,
బ్రహ్మాదితీహపర్యవ్రాః ప్రాణినో మయి కల్పితాః. 14

నేను అద్యయ బ్రహ్మయూపమున ముట్టోకములందును
వ్యాపించియున్నాను. బ్రహ్మచేత్రము మొదలుకొని గీటుమువరకు
గల ప్రాణు లన్నియు నాయందు కల్పించఁబడినవి.

- 4 విషయానందవాంఛా మే మా భూ దానందమానతః,
చాతిద్రాశా యథా నాస్తి సంపన్నస్య తథా మమ. 16

ఆనందస్వరూపుడనైన నాకు విషయానంద వాంఛ కలుగ
కుండును గాక ! భవనందమునకు చాతిద్రాశ కలుగనేరదు కదా !

- 5 బ్రహ్మాసత్తే నిమగ్నస్య విషయాశా న తవృషేత్. 17

(బ్రహ్మసంకమునందు నిమగ్నుడై నవానికి విషయాశ కలుగ
నేరదు.

- 6 విషం దృష్ట్యా ఓమృతం దృష్ట్యా
విషం త్యజతి బుద్ధిమాన్,
అత్యాస మపి దృష్ట్యాహ
మనాత్మాసం త్యజామ్యహమ్. 17

వివమును కూర్చి, అమృతమును కూర్చి అంధితుండగు
వివమును పరలోమీయచున్నాడు. అట్లే నేను అశ్వనుగాంచి అనా
శ్వను వివవాగుచున్నాను.

- 7 ఘటాపథానరో థాను వృటనాశే స సశ్యతి,
దేహాపథానః సాక్షీ దేహానాశే స సశ్యతి. 18

ఘటమును ప్రకాశించు శేయ సామ్యము ఘటము పశించు
టచే నశించును. అట్లే దేహమును ప్రకాశించు శేయ సాక్షియైన
అశ్వ దేహము పశించుటచే నశించును.

- 8 స మే బంధో స మే ముక్తి
ర్స మే శాస్త్రం స మే గురుః,
మాయామాత్ర వికాసత్వా
న్మాయాశీతో ఒహ మద్వయః. 19

నాకు బంధము లేదు, మోక్షము లేదు, శాస్త్రము లేదు,
గురువు లేదు. ఇది యంతయు మాయావిలాసము. నేను మాయా
శీలమనైన స అద్వయ అశ్వము.

- 9 ప్రాణా శ్చరిన్తు తద్ధర్మైః కామైర్వాహస్యతాం మనః
స్వతావానందపూర్ణస్య మమ దుఃఖం కథం భవేత్. 20

ప్రాణములు వాని ధర్మములతో చరించు గాక ! మనస్సు
కామములచే పాతమును గాక ! అత్యామదమహిమోన్మితమైన నాకు
దుఃఖ మెట్లు కలుగును ?

- 10 అత్యాస ఘంజపా వేద్మి క్వాప్యజ్ఞానం పతాయితమ్,
కర్తృత్వే మపి మే సద్దం కర్తవ్యం వాపి స క్వచిత్. 21

నేను అత్తను వాస్తవముగా తెలిసికొంటిని. అజ్ఞాన మెచటితో పోయిపోయినది. నాకు కర్తవ్యము కూడ జరిగిపోయినది. నాకు కర్తవ్యము చేయియను లేదు.

- 11 బ్రాహ్మణ్యం కులగోత్రే చ నామహిందర్యజాతయః,
స్థూలదేహగతా ఏతే స్థూలాద్విన్నస్య మే సహి. 22

బ్రాహ్మణత్వము, కులగోత్రములు, నామము, హిందర్యము, జాతి మొదలైనవి స్థూలశరీరమునకు చెందినవి. స్థూలశరీరముకంటె శేషమైన నాకు అవి చేయియను లేవు.

- 12 క్షత్రియసాన్యజాదిర్య కామక్రోధాదయోఽఖిలాః,
లింగదేహగతా ఏతే హ్యలింగస్య న విద్యతే. 23

అంధరి, దుష్టిక, గుడ్డితనము, చెవులు, కామము, క్రోధము మొదలైనవి సూక్ష్మదేహమునకు చెందినవి. సూక్ష్మదేహ రహితమైన నా కవి లేవు.

- 13 జడత్వ ప్రియమౌదత్వ భర్మాః కారణదేహిణాః,
స పద్మ మమ నిత్యస్య నిర్వికారస్వరూపిణః. 24

జడత్వము, ప్రియత్వము, మౌదత్వము మొదలైన భర్తములు కారణదేహమునకు చెందినవి. నిత్యమైనవి, నిర్వికారమైనవి అయిన నా కవి లేవు.

- 14 ఉలూకస్య యథా భాను రస్తరారః ప్రతీయతే,
స్వప్రకాశే పరానస్తే తమో మూఢస్య జాయతే. 25

గుడ్డిసూర్యుడు మూర్ఖుడు అంధకారముగ తోచునట్లు మూఢుని సమ స్వయంప్రకాశమైన పరమానందము నందు తమస్సు తోచుచుండును.

15 చక్షు ర్దృష్టినిరోధే లలైః సూర్యో నాస్తి తి మవ్యతే.

తథా లజ్జానాపృతో దేహీ బ్రహ్మ నాస్తి తి మవ్యతే 26

మేఘములు క్రమమొనరింపును అకాశమున మాత్యులును
గోచరింపనివలయున, మాత్యులు లేనది అజ్ఞాని తలంచునట్లు అజ్ఞా
నావృత్తుడైన శత్రుడు దేహియగు బ్రహ్మములేనని తలంచును.

16 యథాలమృతం విషా ద్విస్మం విషదోషై ర్మలిష్యతే.
స స్పృశామి జతా ద్విన్దో జతదోషా వృథాశతః.

27

నిమనుకంఠి వేల్చిన అమృతము విషదోషములచే అంటు
బడవు, జడముకంటె వేల్చిన ప్రకాశవ్యభూతుడైన నేను జడ
దోషములకు బాంతులేదు.

17 స్వల్పాపి దీపరజితో జహులం నాశయే త్తమః,

స్వల్పోపి చోధో లవ్యజ్ఞానం జహులం నాశయే

త్తథా. 8

దీపము చిన్నదిను ఎక్కువ చీడతని బోగొట్టునట్లు స్వల్ప
మైన జ్ఞానమున్న జహుశుడైన అజ్ఞానమును బోగొట్టును.

18 కాలత్రయే యథా సర్వో రక్షో నాస్తి తథా మయి,

అహంకారాదిదేహాంతం జగన్మాస్త్రిహ మవ్యయః.

29

క్రొకాలములందును క్రొగ్గులందును నాములేని విధమున నా
అహంకారములు మొదలు దేహము వలనకుల జగత్తు లేదు
నేని అద్వైతమగు అత్యమము.

- 19 చిద్రూపత్వాన్ని మేజాద్యంసత్యత్వాన్నావృత్తం మమ,
అనందత్వాన్ని మే దుఃఖ మజ్ఞానా ద్వాతి సత్యవత్.

30

జ్ఞానస్వరూపుడగుటచే నాకు అవస్థము లేదు. సత్య స్వరూపుడగుటచే నాకు అసత్యములేదు. అనందస్వరూపుడగుటచే నాకు దుఃఖములేదు. అజ్ఞానవశమున అసత్యమైన జగత్తు సత్యముగ తోచుచున్నది.

43. నారదపరివాజకోపనిషత్తు

- 1 ... తో భగవన్ బ్రహ్మపుత్ర కథం ముక్త్యుపాయో
ఽస్మాకిం వర్తవ్య మిత్థాయా ... సాధవచతు
ష్టయ సుపన్నః సర్వసంపారోపరి మనోవాక్యాదు
కర్మణి ర్యథాకానిష్పత్త స్తథా వాసనైషణోవర్యసి
నిర్వైరక్యాంకో దాస్తః సంన్యాసీ పరమహంసాక్రమే
ణాస్థితస్వస్వరూపద్యానేన దేహత్యాగం కరోతి స
ముక్తోభవ తీతుపనిషత్.

1

మహాత్మా! బ్రహ్మపుత్రా! మోక్షము సొందటకు ఉపాయమును మాకు తెలుపుడు—అని ముఖిలు నారదుని ప్రశ్నించిరి.

(నారదుః స్త్యై వదంతే—)

సాధవచతుష్టయసంపన్నుడై మనోవాక్య సంసారమునందు విరక్తిఁబెంది, మనోవాక్యాయశక్యమచే ముక్తముడై, ఆశావర్తితుడై, వామరహితుడై ఈమఱులను త్యజుండి, కైరళాయుడై వాయును, శాంతులను, జాంతులను, జ్ఞాన్వాసీయు అయి పరమ హంసాశ్రమమునందు ఆత్మస్వరూపమును భ్యాసించుచు కరేకమును త్యజించును. అట్టివాడు ముక్త పగుడు.

2 అభయం సమవాప్నోతి స పరివ్రాజితి స్మృతః. 3.1

నిర్భయమును (నిర్భయమును అత్మను) లొందువాడగు పరి
వ్రాజి అని చెప్పబడును.

3 యదా మనసి సంజాతం చైత్యవ్యం సర్వవస్తుమ,

తదా సంన్యాస మిచ్ఛన్తి పతితః స్వా ద్విపర్యయే

3-11

ఎవ్వడు మనస్సునందు నమిస్త పదార్థముల యెవల వైరా
గ్యము కలుగునో అట్లుడు మనమునందు నన్వేషింపవలయును. లేకున్న
పతితుఁడగుదు,

4 యస్యైతాని ముగుప్తాని తిహో వస్థోదరం కరః,

సంస్యసే దత్తోద్వాహో బ్రాహ్మణో బ్రహ్మచర్య
వాన్. 3.13

జీర్ణోదరియు, గుహ్యోదరియు, ఉదరము, హస్తము
పశీమంబందున్నవాడు, వివాహము కానివాడు, బ్రహ్మచర్యము
కలవాడు నగు బ్రహ్మనిష్ఠుడు నన్వేషింపవలెను.

5 సంసారమేవ నిష్సారం దృష్ట్వా సారదిదృఢయా,

ప్రప్రవస్య త్తోద్వాహః పరం వైరాగ్య మాశ్రితః.

3.14

సంసారమును నిష్సారముగాఁ గాంచి సారము నాణగఁగోర్చి,
అనివాళియై, ప్రప్రవైరాగ్యమును లొందినవాడు నన్వేషింతుడు.

6 పరమాత్మని యో రక్షో విరక్షో ఉపరమాత్మని,

సర్వేషణావినిర్ముక్తః స బైశం తోక్తు మర్హ తి. 3-18

వేదమాతృయంబు అనర్థమనఁచు, వేదమాతృకతమునకు ను
వస్తువులందు విత్తము ను, వాస్తవజ్ఞానము స్థలము భిన్నమునకు
భేదంబు వస్తునగును.

7 పూతిలో పందితరైవ సుప్రసన్నో యథా భవేత్,
తథా చేతాద్యమానస్తు తదా భవతి తై ఉభుర్. 3.19

పూరితలయనవస్తువులు, పందితము చేయించును, అప్పుడు ఎట్లు
ప్రసన్నుడై యుండునో, కొద్దియనుచున్నప్పుడును అన్ని ప్రస
న్నుడై యుండువాడగు భిన్నమైనను భేదంబు వస్తునగును.

8 అహమేవాదరం బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్య ముద్వయమ్,
ఇతి భావో ద్రువో యస్య తదా భవతి తై ఉభుర్. 3.20

నేను అనర్థమైన బ్రాహ్మణును, వాసుదేవుడను, అభ్యుదయ
నను, అను భావము నిశ్చయముగఁ గలవాడగు భిన్నమైనను
భేదంబు వస్తునగును.

9 యస్మిన్ శాంతిః శమః శాచం
నత్యం సంకోష అర్థవమ్,
అపిచన మదంభశ్చ
స తై పల్వాశ్రమే వసేత్. 3.21

ఎవనికి శాంతి, శమము, శుద్ధిత్వము, నత్యము, సంకోషము
అభావము, నిర్బంధము, సంకోచము, అభిమానము - అను సుఖములు
లుండునో, అట్టివాడు సైపల్వాశ్రమమునందు వసించు లెను.

10 ధృతిః ధమా దమో ఒస్త్రేయం
శాచ మిన్ద్రియనిగ్రహః,

ధీ ర్విద్యా సత్య ముద్రోధో

దశకం ధర్మచక్షణమ్.

3-24

ధైర్యము, ఓర్పు, దురుము, శోరశక్యము లేకుండుట, శుచిత్వము, నిర్విద్యుద్విగ్రహము, బుద్ధి, విద్య, విద్యము, శోపము లేకుండుట అను ఈ పదములు ధర్మముయొక్క లక్షణములై యున్నవి.

11 అతితా వ్న ప్మరేద్యోగా వ్న తథానాగతానపి,

ప్రాప్తాంశ్చ నాభివన్దే ద్యః స తైవల్యాశ్రమే వసేత్.

3-25

గవద్యోయిత భోగములనుగూర్చి కాని, రానున్న భోగములనుగూర్చిగాని తిలంబువాడును, ప్రాప్తిందిత భోగములనుగూర్చి కంతోపింపబడువాడును అగు మనుజువాడు తైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలెను.

12 ప్రాణే గతే యథా దేహః సుఖదుఃఖం న విస్తతి,

తథా చేత్ప్రాణయంతోఽపి స తైవల్యాశ్రమే వసేత్

3-26

ప్రాణము పోయినపుడు దేహము సుఖదుఃఖములను పొంద నట్లు, ప్రాణము ఉన్నపుడును అట్లు సుఖదుఃఖములను పొందనిచో అట్టివాడు తైవల్యాశ్రమమునందు వసించవలయును.

13 గామః క్రోధ స్తథా దర్శో లోభమోహదయఃచ యే

తాంస్తు దోషాన్ పరిత్యజ్య పరిహ్రాణ్ణర్మహా భవేత్.

3-27

కామము, క్రోధము, దర్పము, లోభము, మోహములు
ఆగు దోషములను వదిలి పరివ్రాజకుడు మమకార రహితుడై
యుండునటను.

- 14 రాగద్వేషవియుక్తాత్మా సమలోష్ఠాశ్మకాంఠసః,
ప్రాణిహింసానివృత్తశ్చ మునిః స్యాత్పర్యదిస్సహః.
3-34

రాగద్వేషములు లేనివాడై, ముగ్ధుడగు అంగారమును
సమముగ గొంచువాడై, ప్రాణిహింసలేనివాడై, సర్వవిషయము
లుండును అశలేనివాడై, మువవశీలుడై యుండునటను.

- 15 దంభాహంకారనిర్మూలే హింసాపైశున్యవృత్తః,
అత్మజ్ఞానగుణోషేతో యతి ర్మోక్ష మవాప్నుయాత్.
3-35

దంభము, అహంకారము, హింస, శిశువత్సము లేనివాఁ
డగును, అత్మజ్ఞానము, నైవగుణములు కలవాడగును అగు యతి
మోక్షము పొందును.

- 16 ఇంద్రియాణాం వ్రణసంగేన దోషమృచ్ఛ త్వసంశయః,
సంనియమ్య తు తాన్యేప తతః సిద్ధిం నిగచ్ఛతి. 3-36

సాధకుఁడు ఇంద్రియములను విషయములందు ప్రవృత్తింకఁ
డేసినయెడల తప్పక దోషములను బొందును. ఆ ఇంద్రియములను
నిగ్రహించినయెడల మోక్షసిద్ధిని అవలంబింతు.

- 17 స జాతు కామః రామానా ముపభోగేన కామ్యతి,
పావిషా శృష్టవర్తేప భూయ వివాధివర్ధతే. 3-37

41. వారధర్మివాఙ్మోచవిషయ

కామమును అనుభవించుచు పోయినవయిన కామము కఠిన
చదు. కామము అనుభవించిన కొలది నేటిచే అన్నివలె కామ
వాంఛ యింకను అభివృద్ధి నొందును.

18 శ్రుత్వా స్పృహస్త్వా చ భుక్త్వా చ
దృష్ట్వా ప్రూత్వా చ యో నరః,
స హృష్యతి గ్రాయతి వా
స విశ్లేయో తిశేన్ద్రియః.

3-38

విని, తాచి, భుజించి, 'చూచి, వాననచూచి ఎవడు హర్ష
మునుగాని, శోకమునుగాని పొందఁజో, అర్పణమును శత్రుత్వమునఁ
జని తెలియజగును.

19 యస్య వాఙ్మనసే శుద్ధే సమ్యక్ స్థితే చ సర్వదా,
స వై సర్వమవాప్నోతి వేదాంతోపగతం ఫలమ్.3-39

ఎవనికి వాక్కు, మనస్సు నిర్మలములైయుండునో, తెప్పగా
వశ్యములై యుండునో, అతఁడు వేదాంతశాస్త్రములందు చెప్పఁ
బడిన ఫలములన్నియుఁ బడయును.

20 సన్యాసా ద్రాప్త్యాతో నిత్య ముద్విజేత విషాదిన,
అమృతస్యైవ వాకాంశ్చ దవమానస్య సర్వదా,3-40

ప్రత్యుద్విగ్ధులు లేక శిగగులు చేయు సన్యాసమును వివేచన
వలె సదా భయంకరముగా చూడవలెను. అవమానమును ఎల్ల
ప్పుడును అమృతమునువలె కోరుచుండువలెను.

21 అతివాదాం స్థితిజేత నావమన్యేత తంచన,
స చేమం దేహ మాశ్రిత్య వైరం కుర్వీతతేనచిత్.

3-42

ఎంతైన తన్ను అధిక్ష్టంబివతో ఓర్పుకొనరాదు. ఎదిగి
మహాశ్రమం అవహించరాదు. ఈ కళికమును పునఃకరించుకొని
ఎవరితోను విరోధమును పెట్టుకొనరాదు.

22 త్రుధ్యంతం న ప్రతిత్రుధ్యే దాకృష్టః కుశలం వచేత్,
సప్తద్వారాపక్తిర్థాం చ న వాచ మన్యతాం వచేత్.

3.43

కోపగించువానిని తిరిగి కోపించరాదు. నిందించువానిని సూర్య
కుశలమును మాంశవలెను. అపగ్యమును వలుకరాదు.

23 అధ్యాత్మరతి రాసీనో నిరపీక్షో నిరాశ్రయః,
అత్మనైవ సహాయేన సుఖార్థీ వివరే దిహ. 3.44

బ్రహ్మమునం దాసక్తి కలవాడై, నిరపీక్షుడై, ఆశా
రహితుడై, అత్మసహాయుడై, అధ్యాత్మసుఖమును కాంక్షించుచు
ఈ ప్రపంచమున గంచుకొనరాదు.

24 ఇన్ద్రియరథాం నిరోధేన రాగద్వేషక్షయేన చ,
అహింసయా చ భూతానా మమృతత్వాదు కల్పతే.

3.45

ఇంద్రియగ్రహము చేతను, రాగద్వేష వాక్యము చేతను,
భూతాంశచేతనమగుటచేతను మునుచు. అమృతత్వియము (మోక్ష
మును) పొందుటకు అన్వయించును.

25 అస్థిసూతం స్నాయుబద్ధం మాంసశోణితలేపితమ్,
చర్మాపవచ్ఛం దుర్గన్ధపూర్ణం మూత్రపురీషయోః. 3.46

26 జరాశోకనమావిష్టం రోగాయతన మాతురమ్,
రజస్వల మనిత్యం ప భూతావాస మిమం త్యజేత్.

ఎముకలను బ్రింధములు గలదియు, సరములతోఁ గూడినదియు, మాంసముతోను, రక్తముతోను విష్టమైనదియు, అర్థముతో శస్పలుడైనదియు, దుర్గంధము కలదియు, మలమూత్రములతోఁ గూడినదియు, ముంగిలితనముచేతను, శోకముచేతను అవిష్టమైనదియు, రోగములకు స్థానమైనదియు, రజోగుణము కలదియు, అనిత్యమైనదియు నగు ఈ శరీరమునందు మమత్వమును, అభిమానమును విడచి వైద్యులైనను.

27 మాంసాస్పృహ్యాయ విఘ్నాత్ర

స్నియ్య మజ్జాస్థిసంహతౌ,
దేహే చేత్స్థితిమా స్మృతో
భవితా సరతేఽపి సః.

3.48

మాంసము, రక్తము, మలమూత్రములు, సరములు, మజ్జ, ఎముకలుగల ఈ దేహమునందు ప్రీతికల మూఁగులూ సరకమునందు ప్రీతికలవాఁడై యుండును.

28 సో వాతస్మాతవపవీ సో మహావీదివాగురా,

సోఽసీషతవసత్రేణి యా దేహోఽహమితి స్థితిః 3.49

'దేహాను నేను' అను భావ ముదికలచో, అదియే వాంఛిత సరకమార్గము; అదియే మహావీదివరక మను వల; అదియే అసీషతవ మను సరకము.

29 సా త్యాజ్యా సర్వయత్నేన సర్వనాశే ఽపుష్పపస్థితే,
స్ఫుర్జిష్టవ్యా సావ భవ్యేన స శ్వమాంసేన పుల్కసి.

3.50

ఉత్తముఁడగు పాథకుఁడు వర్తవాశము సూత్రమిందిచ్చుటకీర్తి,
వర్తవ్రతుత్పములతోను దేవభిమానమును, కర్మమాంసముతోఁ
నూడిన చండాలస్త్రీనివలె క్షుణ్ణించరాదు. (చరిత్రేచ్ఛరాదు).

30. ఏక ఏవ చరేన్నిత్యం సిద్ధ్యర్థమసహాయకః. 3-58

పాథకుఁడు అనివార్యములైనను మోక్షసిద్ధికిఁజేరై సహ
వింతునిగ నంచరించుటలేదు.

31 ఏకో భిక్ష ర్యతోత్త స్సాన్తి
ద్వావేవ మిథునం స్మృతమ్,
త్రయో గ్రామః సమాఖ్యాత
ఊర్ధ్వం తు సగరాయతే.

3-59

32 సగరం న హి కర్తవ్యం గ్రామో వా మిథునం కథా,
ఏకత్వయం ప్రదుర్వాః స్వధర్మా చ్యవతే యతి.

3-60

33 రాజవారాదితేషాం స్యా ద్విజీవారా వరస్సరమ్,
స్నేహపైరున్యమాత్సర్యం నన్నికర్షా న్నసంశయః.

3-61

పూర్వోక్తములైన ముఖములు కలిగి భిక్షువు వింతునిగనే
ధ్యానాదులను నలుచుకలెను. ఇవిప్రతి భిక్షువు లున్నచో అది
నిధున మనఁబడును. ముగ్ధు రింన్నచో అది గ్రామ మనఁబడును.
ఇంకను ఏకత్వమంది ఉన్నచో అది సగర మనఁబడును. భిక్షువు
ఏకాగ్రగా నుండునలెనే కాని నిష్కంఠము, గ్రామము, సగరము కావించరాదు. అట్లు ఆ మూఁడు చేసినచో ఇది స్వధర్మమునుండి
జాతమవును. ఇంకెందు అవసరము కలిపినచో వారిలో మగవర్తము

రాజనారాధకులు, భిక్షువార్యులు కలుగును. తద్వారా వారిలో స్వీహము, బోధము, మాత్స్యము, మొదలైనవి తప్పక కలుగుగలవు. కావున భిక్షువు ఏకాగ్రతే పంచరించుచు భ్యానావలంబు శీలించవలయును.

34 ఏకాగ్రీ నిస్సృహ స్తిష్ఠే న్న హి శేన సహాపీత్,
చద్యా న్నారాయణే త్యైవం ప్రతివాక్యం సదా యతిః
3-59

యతి ఏకాగ్రయై, కోరికలు లేనివాడై యుండవలెను. ఏదని తోను మాట్లాడరాదు. సదా 'నారాయణ' అని యదులు చెప్పుచుండునెను.

35 అజిహ్వా స్సండకః పంగు రంథో బధిర ఏన చ,
ముగ్ధశ్చ ముచ్యతే భిక్షు షడ్వి రేతై ర్న సంచయః,
3-62

సమ్మోగిని వాలుకోలేనివాని చందమునను, పచ్చెగురకు చందమునను, కుంటివాని చందమునను, మ్రగ్ధివాని చందమునను, చెవిటివాని చందమునను, గొంతుని చందమునను ఉండవలెను. (జహ్వది ధృద్విరుములను నిగ్రహించవలెనని భావము) ఈ అజు సాధనమును ఆచరించివో అతడు తప్పక ముక్తివొందెను.

36 ఇదం మృష్ట మిదం నేతి యో ఒశ్నన్నపి స సజతి,
హితం సత్యం మితం వక్త్రీ త మజిహ్వాం ప్రవక్షతే,
3-63

ఎతడు భజించువచ్చుడు 'ఇది నుది కలిగవది, ఇది నుదియేది అను తలచు లేకుండునో, హితముగను, సత్యముగను, మితముగను

మాట్లాడుచో అతడు 'అతహ్యం' (అహోరేదహం) అని చెప్పబడును.

37 అదగ్గ జాతాం యథా వారీం తథా షోడశవార్షిరీమ్.

శతవర్షాం చ యో దృష్ట్యా నిర్వికారః స పంచకః.

3-64

ఎవడు అప్పుడే పుట్టిన అబ్బిడు, పదునాఱు సంవత్సరముల తరువాత స్త్రీని, నూఱు సంవత్సరముల వయస్సు కలిగిన స్త్రీని నమవృష్టితో చూచుచో, వారిని చూచివచ్చును నిర్వికారమునై యుండునో, అతడు 'పంచకం' (పంచసకం) అని చెప్పబడును.

38 విశ్వాత్త మకుసం యస్య విజ్ఞాత్తకరణాయ చ.

యోజనా స్మ పరం యాతి సర్వథా సంగురేవ సః.

3-65

ఎవడు విశ్వాత్తముకొరకును, ముఖమాత్రనిర్వసము కొరకును మాత్రమే నడచుచో, యోజనము (అమది) కంటె ఎక్కువ దూరము ను వెళ్ళయిండునో, అతడు అన్నివిధముల 'సంగువు' (కుంటివాడు) అని చెప్పబడును.

39 తిష్ఠతో ప్రజతో వాపి యస్య చతు ర్న చూరగమ్.

చతుర్ముఖాం భువం ముక్త్యా పరివ్రాతో పో ఒత్త

ఉచ్యతే. 3-66

గిరిదియన్న పృథులగాని, నడచుచున్న పృథులగాని ఎవని దృష్టి కాలకుని కొరతకంటె ఎక్కువ దూరము ప్రసరించుచో, అట్టి పరివ్రాతండు అంధుడని చెప్పబడును.

40 హితాహితం మనోరామం వచ శిశిరావహం తు యచ్ఛ్రీ
శ్రుత్వాపి స శ్రుతోపివ బధిరః స ప్రకీర్తితః. 3-67

హితమనదికాని, అహితమైనదికాని, వాని 'హితమనరావం', దుఃఖితమైనదికాని వచనమును నినియను ఎవఁడు - బుధుఁడొకఁడు. ఇట్ల మువనులనుబో, అతఁడు 'శిశిరమనఁడు' (వెనుకవారు) కని పెట్టుకొనును.

41 సాన్నిధ్యే విషయాదాం య స్సమర్థో వికలేన్ద్రియః.
మత్తవ ద్వర్తతే నిత్యం స ఖిప క్షుప్త ఉచ్యతే. 3-68

సన్నిధినియములు కలవాడయ్యుకొ విషయములు సాక్షాత్కర్యమందు ఇంద్రియకలహములను, క్షుప్తమనగా పోయి పుట్టిన దానిని గ్రహించు, అట్టి ఖిపియ 'మత్తవం' అని పిలువబడును.

42 సతాదిపేక్షణం దూతం
పశ్చిమవాం సుహృదం తథా,
భక్ష్యం భోజ్య ముదకాం చ
షణ్ణ పశ్యే త్కదాచన. 3-69

సన్నాధిని సాతుకమును, వారమును, ఇంద్రియము, భక్ష్యమును, భోజ్యమును, ముతములని — ఈ అంటిని ఎన్నడు ను చూడరాదు.

43 రాగం ద్వేషం మదం మాయాం ద్రోహం మోహం
పరాత్మను,

పదైతాని యతి ర్నిత్యం మనసాపి స చిన్తయేత్. 3-70
ఇతరులయెడల రాగమును, ద్వేషమును, మదమును, మాయమును, ద్రోహమును, మోహమును—ఈ అంటిని యతి సదా మనస్సుతో నై పను చింతింపరాదు.

- 44 దూరయాత్రాం ప్రయత్నేన వర్తయే దాత్యచింతకః,
సదోపనిషదం విద్యా మథ్యసే మ్మర్తి హైమకిమ్.

3-72

అని ఆత్మచింతన గావించుకొనుచు, దూరయాత్రలను
ప్రయత్నపూర్వకముగ వర్తించుటెను. మఱియు మోక్ష హేతుత్వైవ
ఉపనిషద్విద్యను సదా అభ్యసించవలెను.

- 45 అపాప మశతం వృత్త మణిహ్మం నిత్య మాచరేత్,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య కూర్మోఽన్తానీవ సర్వకః.

3-73

సదా పాపహినుడై, శరత్సములేనివాడై, సంపూర్ణహి-
నుడై, వర్తించవలెను. తాళిలు లేన అశయనములను ఉపసంహ-
రించుకొనులాగున ఇంద్రియములను ఆర్పి, ప్రాసాదీయ ఉపసం-
హరించుకొని భ్యాకళీలుడై యుండుటెను.

- 46 అప్రమత్తః కర్మభరీజ్ఞానసంపన్నః స్వతంత్రో. 3-77

పాథముం అప్రమత్తుడై, కర్మ భరీజ్ఞానములు కలవాడై
యుండుటెను.

- 47 యేన పిర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి త్తత్త్వదర్శనః.

3-79

దాశమువలెను ముఖావతే చేసితే ఈ సగర్భంశయు అను-
హ్యోలేనియున్నది, యోగజ్ఞుడు తత్త్వవిద్య అయినవాడు అట్టి
ప్రహ్లాదుడు సూత్రమునే ధరించవలయును.

48 ... ద్వంద్వసహిష్టు ర్న శీతం వ చోష్ణం న మఖం
స దూతం న నిద్రాం స మావాపమానే చ షడూర్వి
వర్తితో నిందాహంకార మత్పరగర్వ దంధేర్ధ్యామాయే
చ్ఛాద్వేష నుతదుఃఖ కామక్రోధ లోభమోహాదీ నిన్ది
స్యజ్య, స్వపపు శృవాకార మివ స్మృత్యా స్వవ్యతి
రిచ్ఛం సర్వమంతర్వహి రమవ్యమానః. 3-88

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు సదా ద్వంద్వసహిష్టుఁడై, శీతోష్ణములను
సుఖదుఃఖములను, (అతి) నిద్రను, మావాపమానములను, మహాత్ము
లను త్యజించి, నింద, అహంకారము, మాత్సర్యము, గర్వము,
దంభము, భవ్య, అమాంస, వాంఛలు, ద్వేషము, కామక్రోధ
ములు, లోభమోహములు ఆయి వీనిని మహాశి, తప శరీరమును
శవముతో సమానముగ తలచి, అర్హంతు పృథిగి క్షయైవ కాని
సంతయు భావ్యార్థ్యంతరములందు తిలంపనివాడై, అత్యధ్యాస
నిరతుడై యుండువాఁడగు.

49 లాఠాలాభయో స్పృహో భూత్వా నిర్మమ కృత్తర్థాన
పరాయణో ఽధ్యాత్మనిష్ఠ శృతాశుభకర్మ నిర్ము
లనపర స్పృహస్య పూర్తాసందైకలోక ప్రద్రుప్య
హమస్మితి బ్రహ్మప్రణవ మస్మరన్ త్రమరశీటన్యా
యేన శరీరత్రయ ముత్పృజ్య సంన్యాసేనైవ దేహ
త్యాగం కరోతి స తృతకృత్యో భవతీతుపనిషత్

3-89

లాఠాలాభములందు సమభావముకలవాడై, మమకారము
లేనివాడై, అత్యధ్యాసపరాయణుడై, అధ్యాత్మ నిష్ఠ కలవాడై,
కర్మనిర్ములనపరుడై, పూర్తాసందైకలోక కలవాడై, 'నేను

బ్రహ్మమును' అని భావించును, బ్రహ్మగ్రూపజీవమును సంస్కరించును భ్రమకరేణ న్యాయముతో కరేత్రయమును వదిలి సంస్కరించుతోనే దేహాత్మాగమం చేయువాడగు కృతకృత్యుఁడగును.

50 త్వర్వా లోకాంశృ వేదాంశృ
విషయా సింద్రియాణి చ,
అత్మనేయ స్థితో యస్తు
స యాతి పరమాం గతిమ్.

4-1

లోకములను, వేదములను, విషయములను ఇంద్రియములను వదిలి అత్మ యందే స్థితిగలిగి యుండువాడగు ఉత్తమగతియగు మోక్షమును పొందును.

51 నామగోత్రాదిపరణం దేశకాలం వ్రతం కులమ్,
వయోవృత్తం వ్రతం శీలం భ్యాపయే వైష్ణవ సద్యతిః

4-2

ఉత్తముడగు యతి తన నోరిమును, యమును, దేశకాలములను, నిర్యమును, కులమును, వయస్సును, వైష్ణవమును, శీలమును స్వైచ్ఛికేషోభరాను.

52 అసంభాషేత్ ప్రియా కాంచి
కౌర్వద్వష్టాం చ స స్మరేత్,
రథాం చ పర్వయే త్తాసాం
స పశ్యే బిభితా మపి.

4-3

ప్రహ్నిత్యుడగు స్త్రీతో మాట్లాడరాదు. పూర్వముచూచిన స్త్రీని సూర్వి కలంపరాదు. స్త్రీలకథలను వివరాదు. వారి చిత్రములను చూడరాదు.

53 ఏత చ్చతుష్టయం మోహాత్ శ్రీవా మాచరతోయతే,
చిత్తం విక్రియతే ఒపకళం తద్విభావా త్రప్తాకళతి.

4.4

ఈ నాలుగింటిది మోహావశమున నిలిపివేయబడి చిత్రిము
తప్పక వికారమును జొందును. చిత్రివికారమునేత అతడు వివాశ
మును బడయును.

54 జాయాభ్రాత్యమశాదీనాం నిష్ఠానాం చ శుభాశుభమ్,
శ్రుత్వా దృష్ట్వా న కంపేత కోకహర్షా త్యజే ద్యుతిః.

4-8

యతి భార్య, అన్యనమ్ములు, స్నేహితులు, అనుభులు, మొద
లైన వారయొక్క తాగుభములగు వివాద, అనినాని జరిగిన
రాదు. కోకహర్షము అను నివనాపకము.

55 నిర్వృష్టోఽపి నిర్విపత్త్యపి స్పృశ్యత్ర నిపదత్సహః,
తురీయః పరమో హంస స్సాక్షి స్సారాయదో యతిః

4-13

స్వపద్యకహితుల , నిర్విము అత్యుయలను స్థిరమైన యును
హంస, అందును నిమగ్నస్థితివా , తురీయోయోగమునావా,
పరమహంసయు అను యతి సాక్షాత్ సార యుగం అంగము.

56 అచూషయన్ ప్రతాం మార్గం

ర్యావయురై మహిం చరేత్.

4.17

పక్షులు మార్గమును చూపించక యతి ధ్యాపకములై
భూమిపై సంచరించలేదు.

57 అత్తవ్యత్పర్వకూతాని వశ్య నిష్క శ్చరే స్వహీమ్.

అద్ధవత్కుబ్ధవచ్చైవ విధిరోన్యత్త మూకవత్. 4-25

ధిశువు నమ స్తు పాణులను తవవలె చూచుకొనుచు భూమిపై
చూడవలెను. అంభుధవలె, వికలాంగుధవలె, చెమటబానివలె,
నిద్రివానివలె, మూలగబానివలె మెలంగవలెను. (ఇంద్రియ నిగ్రహ-
ములు కలిగియుండువలెనని భావము).

58 త్వద్భాంసరుధిరస్నియు మజ్జామేదోస్థి సంహతౌ,
విఙ్మూతపూయే రమణాం క్రిమీణాం కియచస్తరమ్.

4-26

చర్మము, మాంసము, రక్తము, విరణులు, మద్ద, క్రొవ్వ, ఎముకలు మొదలై నభాని నమూనాయమును, ముంఝాక్రమములచే మరినమును అగు దేహమును రమించువానిని, క్రిమిలకును ఏమి
భేదము?

59 క్వ శరీర మశేషాణాం శ్లేష్మాదీనాం మహాచయః,

క్వ చాన్గోభా నౌభాగ్యకమనీయాదయో గుణాః.

4-27

శ్లేష్మాను లన్నింటిమొక్క-వమూనాయమైన శరీర మెచట? శాంసర్యము మొదలైన మహోహర గుణము లెచట?

60 మాంసాస్థ్యకూయవిఙ్మూత్రస్నాయుమజ్జాస్థిసంహతౌ

దేహే చేత్ప్రీతిమా స్మారో భవితా సరతేఽపి హః.

4-28

మూలము, రక్తము, మలమూత్రములు, పరమములు, మట్టి, ఎముకలు మొదలైనవిగా నవమాహామైన కలికమనందు శ్రీలింగం మూలముల పరకమునందును శ్రీలికలవారికి యగును.

61 శ్రీదా మనాచ్యరేశస్య క్లిష్టనాడీవ్రణస్య చ,
అథేదేఽపి మనోభేదా జ్ఞానః ప్రాయేణ సంశ్యతే.

4-29

(శ్రీలలితాక్క- గుహ్య) పరేశమునను, కడివిన నాచులలో నూతిన వ్రణముననును భేదము లేకపోయినను మోహావకమున జనులు మనోభేదముచే తఱచుగా మోసపోవుచున్నారు.

62 చర్మఖండం ద్విధా భిన్న మపినోద్గారదూషితమ్,
యే రమన్తి నమ ప్రేభ్యః సాహసం కిమతః పరమ్.

4-30

రెండుగా చీలిపడియు, అపానవాయువుచే నూపి, తమైపడియు నగు చర్మఖండమునందు రమించువాని కొక నమస్కారము ! ఇంక కంటె సాహసము మఱియేము కలుదు ?

63 మునిః కౌశీనవాసాః స్యా
స్నగోష్ఠి వా ధ్యానతత్పరతః,
ఏవం ధ్యానపరో యోగీ
బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే.

4-32

ముని కౌశీనభార్యయై కాని, లేక దిగంబులపై కాని యుండి ధ్యానపరులైన పత్నియవలెను. ధ్యానకీలులైన యోగి బ్రహ్మత్వ మును లభయుటకు లబ్ధుఁడగును.

64 తం దృష్ట్యా కాస్తమనసం స్పృహయన్తి దివోతపః,
లింగాభావాత్తు తైవల్య మితి బ్రహ్మనుకాసనమితి,
4-37

కాంతదిష్ట్యైవ ఆ బ్రహ్మని చాచి దేవతలు వాంఛించుదురు.
ప్రకృతిరాహిత్యమువలన అతిశయి మోక్షము కలుగునని బ్రహ్మను
కాసనము (శివనివహారం) కలగవచ్చును.

65 కాత్రుజ్ఞానా త్కావపుణ్యలోకానభవ క్రవదా త్రప
పంచోపరతః శ్రోత్రేధ్యానూయాహంచారానిమానాత్మక
సర్వసంసారం నివర్త్య, దాదైషటా భదైషణా లోకై
షణాత్మక దేహివాసనాం, కాత్రవాసనాం, తేహివాస
నాం త్యక్త్వా వచునాన్మమివ ప్రాకృతికం సర్వమిదం
మాయం మత్కా సాధవచతుష్టయః సంపన్నో
య స్సన్మ్యిభ్యతి స ఏవ జ్ఞావపన్నాశిః. 5-1

కాత్రజ్ఞానమువలనను, పుణ్యపాపలోకానుభవ క్రియలు
వలనను లోకమునుండి విరక్తులై, శ్రోతము, ఉపన్యస, అపారాయ,
అహంకారము, అగ్రహణము మొదలైన సంసారభావములను వీడి
జ్ఞాతృత్వము, భదైషణ, లోకైషణము ఈషణ్విరియమును వీడి,
దేహివాసన, కాత్రవాసన, లోకవాసనను త్యజించి ప్రాకృతికమైన
ఈ సమస్త జగత్తెను వచునాన్మమివ మేయముగా నుంచి,
సాధవచతుష్టయ సంపన్నుడై సన్మ్యసిండువాడు. జ్ఞానపన్నాశిని
యని చెప్పుటచును.

66 యం యం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్యస్తే కలేవరమ్,
తం తమేవ సమాప్నోతి నాన్యథా క్రుతికావసమ్. 5.1

శీర్ష్యుడు ఏయేభావమును కలంచుచు అవహింశాలమున శరీరమును త్యజించునో, ఆ యా భావమునే పొందును. ఇది శ్రుతి కావనము.

67 తదేవం జ్ఞాత్వా స్వరూపానుసంధానం వినాఽస్యథా
ఽఽచారపరో స తేవేత్ జ్ఞానవైరాగ్యసంప
న్నస్య స్వస్మిన్నేవ ముక్తిః 5-1

ఈ ప్రకారముగ విస్తృతర్థము గాఢించి వివర బ్రహ్మ విదుడు జ్ఞానమనంధానమగునై యుండును. జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నుడగు తన అంతరాత్మయందే మోక్షము కలుగును.

68 తురీయ మక్షర మితి జ్ఞాత్వా జాగరితే నుషువ్యవస్థా
వన్న ఇవ యద్యచ్ఛృతం యద్యద్భృష్టం తత్తత్సర్వ
మవిజ్ఞాత మివ యో వసే త్తస్య స్వప్నావస్థాయా
మపి తాదృగవస్థా భవతి, స తీవన్నుర్ ఇతి వదన్తి. 5-1

తురీయస్థితి వాచకాంతమైవదం యోగి జాగ్రదవస్థయందు ముచ్చున్నవలెనుండువాడై ఎవడు తాను వినివచ్చును, కనవచ్చును తనకు తెలియదబాధవలె అలించును: ఏ, అట్టివాః! స్వప్నము దును తురీయస్థితియే కలుగును. అతడు తీవన్నుత్తవని విజ్ఞులు చెప్పుదును.

69 స్వరూపానుసంధానవ్యతిరి క్తాస్యశాస్త్రావా పై రుప్త
మంతుమ భారప ద్వైర్థో, స యోగశాస్త్రప్రపత్తి
ర్న సాంఖ్యశాస్త్రాభ్యాసో వ మంతతంత్రవ్యాపార

ఇతరవాక్రప్రవృత్తి ర్యతే రస్తి చేచ్చవాలంకారప
చృర్యకారపదనితి. 5-1

అర్థానుగంగామయకం గా అనన్యమేవ శాస్త్రాభ్యాసము లం లి
మంతుమాయుష్షును మోయాగంధమున వ్యర్థమే యగును. అట్లే
యోగశాస్త్రప్రవేశము, పాంథ్యశాస్త్రాభ్యాసము, మృతేత్యుర
వాగ్దండము మొదలై ౫౫ యధి ఉన్నయెడల అది శరమ కను
దేయు అలంకారమనలే నిర్వృత్తిమేయని యెఱుంగుకను.

70 వాలోన్యత్త పితాచప వ్యరణం నీవితం వా న కాంక్షేత
కాలమేవ ప్రతీక్షేత ... 5-1

యది గొంధపతెను, ఏర్పివాడపతెను, పితాచమునతెను
వెలలగును మరణమునుగూర్చి, జీవితమునుగూర్చి భారత కేవలము
కాలమున ఎదుంగుకావలెను.

71 న దంతధారణేన న ముండనేన న వేషేణ న దంభా
చారేణ ముక్తిః. 5-2

శేవలకు దంతమును ధరింపుట శేఖరగా, ముండముచేరి
గాని, కాగులూరితమము చేరిగా మోసము అమలదు.

72 ప్రతిష్ఠా సూరీవిష్ఠా సమా గీతా మహర్షిః.
తస్యా దేనాం పరిపల్లవ్వి ఓటప ద్విర్యతే దృఢః. 5-3

శ్రీశ్రీప్రతిష్ఠలు పందినూచుచు" సమామిలుని మహర్షిలు
పరిపరి, కాల్గొని యది శ్రీశ్రీపత్రిలను నీతి ఓటములె గుండలంప
విలయము.

73 వ్యప్నోఽపి యో హి యుక్త స్సాక్షాగ్రతీప విశేషతః
రూప్యేష్టస్యైతశ్చైష్టో పరిష్టో బ్రహ్మవాదినామ్. 5-4

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠః స వ్యష్టమంతుః సాగ్రహ్యం వతే
 ధ్యానశీలుః విహరణశీలుః సుఖం చ ఆనందః బ్రహ్మ
 వాచులలో శ్రేష్ఠః గా వరిగడంపరా భూ.

74 అద్భుత స్థితమరా దా భవంతి విశదావహాః,

నియతిం న విముంచంతి మహర్షిః హస్మరా ధవ.

5.10

నిర్మల హృదయాలగు మహాగీరులగు నిర్మలము వతే
 మర్యాదను గాలకయించును. మోక్షము సామ్యముగఁ గొనుమునని
 వదలకయింతురు.

75 యథాబద్ధోఽపి నీ స్యా మ్మని ధ్వాత్ ఉత్తేర్ధ్రియః.5.14

అశ్వని బద్ధుడై యని యాద్యుచ్ఛ్రమంగా నొరంపకానితో
 తీసికొని కట్టినానింబును.

76 అభయం సర్వభూతేభ్యో దత్వా చరతి యో మునిః,

స తస్య సర్వభూతేభ్యో భయ ముత్పద్యతే త్విదిత్.

5.16

ఏ మగు సర్వభూతలకు అభయము ప్రసవించు నియునో,
 అద్భివాదికే ఏ తీవలము భయము కలంగ నేరనిం.

77 నిర్వాణ క్వానహంతారో నిర్వృత్తిః శ్చిన్నసంశయః,

నైవ క్రుద్యతి న ద్వేష్టి నాస్మతం భాషతే గిరా5.17

అని అభిమానియి లేవాడై, అహంకారగోచ్యుడై,
 ద్వంద్వరహితుడై, సంశయవృత్తుడై, ఎక్కడ కలెదన, ద్వేషిం
 పక, అపర్యహంతక యుండును.

78 స కుర్యా న్నచదే త్కించి

స్ని ధ్యాయే త్ప్రాభవసాధు వా,

అత్యారామో ఒసయా పృత్యై

విచరే జ్జడప స్మయి.

5-37

మంది ఏమియు చేయరాదు. ఏమియు పలుకరాదు, మంచి కాని చెడ్డకాని తలంపరాదు. నదా అత్యారాముడై ప్రహృభావ ముతో జనిభవతే చరింపవలయును.

79 ఏక శ్వరే స్మహీ మేతాం నిస్సంగః సంయతేన్ద్రియః,

అత్మక్రిద అత్మరతి రాత్మవా న్నచిదవశనః. 5-38

యతి సంగరహితుఁడు, పశీశ్వరేన్ద్రియఁడు, అత్మ యందే రమించువాఁడు, అత్యారాముఁడు నమహ్యయై అయి మెలంగవలయును.

80 జరాయుజాండజాదీనాం వాఙ్మనః కాయకర్మభిః,

యుక్త మర్హిత స ద్రోహం సర్వసన్ధాంశ్చ పరమేష్

5-39

యోగయుక్తుడైన యతి మనుష్యులకును, పశుష్యు క్రిది టీకాదులకును ప్రతీకరణములతో ఎచ్చి ద్రోహమును చేయఁ శు. అతఁడు సర్వసంగములను వదిలివేయవలెను.

81 కామక్రోధా తథా దర్పలోభమోహాదయశ్చ యే,

తాంస్తు దోషా వ్పరిత్యజ్య పరీవా ద్ధ్యయభివృత్తః

5-40

పక్షివాణుఁడు, కామక్రోధములను, దర్పమును, లోభమును మోహమును వదిలి భయరహితుడై తలంపవలయును.

82 తైత్తిరీయం చ మానిత్వం తపోధ్యానం విశేషః,
సమ్యక్సాసం చ వైరాగ్యం భర్తృత్వం భిక్షుమతః.

5.33

భిక్షుమతః భిక్షుమతః, తపోధ్యానం (తపోధ్యానం) అధి
కముగా తపోధ్యానముల వాచించుట, సమ్యక్ సాసం కలిగి
యుండుట, వైరాగ్యము కలిగియుండుట, సమ్యక్సాసం భర్తృ
ముతః.

83 విహరన్తశ్చ సర్వత్ర సంపశ్యన్తి జనార్దనమ్. 5.34

84 సర్వత్ర విచరేన్యాసీ వాయువ ద్వీతకర్మణః,
సమయః సుఖః జిహ్వో హస్తప్రాప్తం చ భక్షయేత్.

5.35

మనః కాంక్షామయః అర్థ్యంతరమున అంతఃకరణము జనార్దనము
(వరహాశ్రమ) గాయత్రీ, సుఖదుఃఖములను సమానముగ తలం
చుచు, క్షమాశీలముడై, కరచారమునందు గౌరవము నాచి భజిం
చుచు, వాయువులతో నిష్కల్యమై అంతఃకరణము సంపదించుచుండును.

85 నిర్వైరేణ సమం పశ్యన్తి జగోత్సమ్యుగాదిభిః,
భాషయ న్యససా విష్టుం పరమాత్మావ మేశ్వరమ్.

5.36

భిక్షువు వైరములేనివాడై, ద్విజులు, గోవులు, సజ్జనులు,
మృగములు మొదలైనవాని ప్రీతితో, పరమేశ్వరుని గాయత్రీ,
మనముతో విష్ణువు, శివుడు, సగు వరహాశ్రమ ధ్యానములను
సంపదించెను.

86 చిన్మయం పరమానందం బ్రహ్మైవాహం మితి స్మరన్.
5-39

జ్ఞానస్వరూపము, పరమానందము నగు బ్రహ్మకే నేను ' అని యతి నదా స్మరించుచుండునట్లెను.

87 నావ మతిపఙ్క్తిం కర్ణధార ఇవ యస్తేవ గణం స్వ
బుద్ధ్యావశీకృత్య, స్వప్నశిరిత్తం సర్వం కృతకంనశ్వర
మితి మిత్యా విరక్తః పురుష స్సర్వదా బ్రహ్మహమితి
వ్యాహరేత్, నాన్యత్త్వించి ద్వేదితవ్యం స్వప్నశిరేశేణ
జీవన్ముక్తౌ వసేత్, కృతకృత్ భవతి. 6-1

నావిరుగు నావను, మావటివాడు ఏనుగును లోణలు
కొనునట్లు బ్రహ్మనిష్ఠుడు శరీర, ఇంద్రియములను బుద్ధిద్వారా వశీ
కరించుకొని, లత్యకంఠ, ఇత్యయైవత్యై కల్పితుని, సర్వకమని
తలంచి విరక్తుడై, ఎల్లప్పుడును 'బ్రహ్మహమ్' నేను బ్రహ్మ
మును అని వలలుచుండునట్లెను. ఇతరములైన లోకవిషయములను
తెలిసికొనరాదు. ఈ ప్రకారముగ జీవన్ముక్తుడై యుండునట్లెను.
అపు డతడు కృతార్థుడగును.

88 శరీరాభిమానం త్యజేత్, స శరీరాభిమానీ భవతి, స
ఏవ బ్రహ్మైశ్వర్యచే.
6-1

(శరీరాభిమానముచేత జీవన్ముక్తు కలుగును. కావున) శరీ
రాభిమానమును వదిలినట్లెను, శరీరాభిమానము లేనివాడే బ్రహ్మ
యగును, అని ఉచితమైన తెలుపుచున్నది.

89 త్వర్తనంగో జితక్రోధో అహ్యహరో జితేంద్రియః,
పిథాయ బుద్ధ్యా ద్వారాణి మనో ధ్యానే విచేశయేత్.
6-1

అష్టావిష్టానం సంక ర్మోత్పదై, కోమలము జయించిన వాడై, స్వల్పాహారమును కైకొనుచు, జీర్ణగ్రయై, బుద్ధిలో ఇంద్రియములను పరీక్షించుకొని మనస్సును క్షాంతముచేయు నిలువ పలయును.

90 యస్మిన్ స్థే హే విశేషేణ తథే ద్విజైం చ వాసనాత్,
తత్ర నో యాతి యో భూయః స యతి ర్నేతరః
స్మృతః. 6-8

ఏ యంతియందు భిక్ష అధికముగ నొకడు, వాసనాశ మున తియింటికి మరల వెళ్ళని యతియే ఉత్తమయతిగ తలంపఁ బడుచున్నాఁడు.

91 వర్ణాశ్రమాదయో దేహీ మాయయా నరికర్పితాః,
వర్ణాశ్రమాదులు దేహమునందు జూయచే కర్పించఁబడినవి.

92 తస్మా దవ్యగతా వర్ణా ఆశ్రమా అపి నారద,
అత్య న్యారోపితాః సర్వే భ్రాన్త్యా తేనాత్మవేదినా.
6-14

కాలక్రి మితియొకదానికి (దేహమునకు) సంబంధించిన వర్ణా శ్రమాదులు భ్రాంతిచే అర్పియందు ఆశోసించఁబడినవే యగును.

93 విరజ్య సర్వభూతేభ్య అవిరించినదాదపి,
ఘృతాం విపొత్త్య సర్వస్మి స్సుత్రమిత్రాదిరేష్యపి.
6-16

94 శ్రద్ధాభు క్కుక్తి మార్గేషు వేదాస్తజ్ఞానవిప్రయా,
ఉపాయసకరో భూత్వా గురుం బ్రహ్మవిదాం ప్రపేక్షే.
6-17

సాధకుడు బ్రహ్మదేవుని వదము 'ముదలబొంది గమస్త వద ములనుండియు, పర్యవేక్షణమండియు విరక్తత, భృత్తిమితాదుల నుండు రాగమునువదలి శ్రద్ధాపై, ముక్తిసూక్ష్మమందు చేదాం శిష్టావమను పొందె'నివాడై, పుత్రపుష్పఫలాదులను నైకొని బ్రహ్మచే తయైన గురువును ఆశ్రయించెను.

95 సేవాధిః పరితో మైవం విరళాలం సమాహితః,

సదా వేదాస్తవాశ్చార్యం శృణుయా త్ససమాహితః.

6.18

గురువును సేవించుచే పరిపించుకేసి పరియోగ్య చాల కానియు సావధానముగ విశ్వాసి ఏకాగ్రతతో వేదాంత వాక్యాన్య ములను సదా శ్రవణము చేయవలయును.

96 నిర్వమో నిరహంకార స్సర్వవిదగవిపరిహః,

సదా శాస్త్రాదియుక్త స్సన్ ఆత్మ న్యాత్మాన మీక్షతే.

6.19

శిష్యుః. అహంకార, మమకారరహితుడై, సర్వముగ విరక్తితయై, సదా శాస్త్రాది వస్తువులతోఁ గూడియుండి తన బాధవయమునకు పరమాత్మను వీక్షించును.

97 సంసారదోషదృష్ట్యైవ విరక్తి ర్థాయతే సదా,

విరక్తస్య తు సంసారా త్పన్నాస్యః ప్యా సన్న

సంశయః. 6.20

సంసారమునవల దోషదృష్టి కలుగుటచేతనే సదా వైరాగ్యము జగించును. విరక్తవకు సంసారమునుండి పన్నాస్యము (సంగత్యాగము) సంభవించును. ఇటు సంశయములేదు.

98 వేదానాథ్యాసనిరతః శాన్తో దాన్తో తిరేన్ద్రియః,

నిర్వయో నిర్మమో నిత్యో నిర్వృష్టో నిష్పురిగహః.

6-23

సాధమగు, వేదానాథ్యాసనిరతుడై, శాంతుడై, దాన్తుడై, తిరేంద్రియుడై, నిర్వయుడై, మమత్వరహితుడై, నిత్యుడై, ద్వంద్వరహితుడై, పరిగహపృష్టితుడై యుండునతడు.

99 ద్వావిమౌ స విరజ్యేతే విపరీతేన కర్మణా,

నిరారంతో గృహస్థశ్చ కార్యవాన్తైచ్చవ భిక్షకః.

6-30

లోకమునందు కార్యశీలుఁడుకాని గృహస్థుఁడును, కార్య వంతుడైన స భిక్షువుఁడును నైకాగ్యమును పొందఁజాలరు.

100 సంభాషణం సహస్త్రిభి రాలాపః ప్రేక్షణం తథా,

స్పృతం గానం సహసం చ పరివాదాంశ్చ వర్జయేత్.

6-32

బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు స్త్రీలతో సంభాషణము చేయరాదు. కాగా లాపము చేయరాదు. స్త్రీలను చూడరాదు. స్పృత్యగానములను, హాసమును, నిందను విమవాదపఠయింపు.

101 సంత్యజే త్సర్వకర్మాజీ తోకాదారం చ సర్వకః,

కృమిషిటవతశ్శాంశ్చ తథా యోగీ వసస్పతీన్.

6-35

102 స నాశయే ద్దుభో జీవ స్పృహార్థమతి ర్యతి,

నిత్య మస్తత్కృతః స్వచ్ఛః ప్రశాన్తాత్మా స్వపూర్ణః.

6-36

యోగి పరమార్థబుద్ధిగల యతి ననుభవే గర్వమును లోకాచారములను వివేచింపజేయును. క్రిందిపాదములను, పశులను, పక్షిమూలను, కీటకములను నశించుజేయరాదు. నదా అంతర్ముఖుడై, పర్వములై, ప్రళయములై పూర్వబుద్ధికలవాడై యుండునెనెను.

103 అస్తస్థులపరిత్యాగి లోకే విహర నారద, 6-37

ఓ నారదా! అంతరంగమున సంగరహితుడవై లోకమున విహరింపుము.

104 జ్ఞాతచరచేళం చందాలవాటికా మివ, స్త్రియ మహిమివ, సువర్ణం రాలకూకా మివ, సభాస్థలం శృగావస్థల మివ, రాజధానీం కుంభిపాక మివ, 7-1

అధ్యాత్మికమార్గభ్రష్ఠిగాను యగు యతి సేరినీక ప్రదేశమును చందాలవాటికవలెను, స్త్రీని పర్వమువలెను, బంగారమును కాలకూటవిషమువలెను, సభాస్థలమును శృంగారవాటికవలెను, రాజధాని కుంభిపాక వలెనునువలెను తలంపవలెను.

105 సదార్థం పునః ప్రాప్త హర్ష ఇవ స్వమానంద మనుస్యరన్, స్వశరీరాభిమాన చేళవిన్మరణం మత్వా స్వశరీరంశవ మివ హేయముపగమ్య, కారాగార వినిర్ముక్త చోరవ త్పుత్రాప్తబంధువస్థలం, విహేయ దూరరోపసేత్, అయత్నేన ప్రాప్త మాహరన్ బ్రహ్మప్రణవ ద్యానానుసన్ధానపరో భూత్వా సర్వకర్మనిర్ముక్తః కామక్రోధ లోభమోహ మదమాత్సర్యాదికం దగ్ధ్వా త్రిగుణాతీతః షడూర్విరహితః షడ్భావవికారభూన్యః

సత్యవా త్సుచి రద్రోహి గ్రామైకరాత్రం, పత్రనే
పంచరాత్రం, శ్నేతే పంచరాత్రం, తీర్థే పంచరాత్ర
మనితేతః, స్థిరమతి ర్వాప్యతవాదీ గిరికందరేషు
వసేత్. 7.1

పదార్థమును తిరిగి పొందినపుడువలె యది హస్తముతో స్వ
కీయ ఆత్మానందమును స్మరించుచు, 'దేహభేదగామమును వదిలి ఈ
శరీరమును శుభమువలె 'హేయముగ భావించి, భారాగృహమునునుండి
విడువఁబడిన నాంగవలె పుగ్గణంభుజముల ప్రదేశమును వదిలి దూర
ముగ నివసించవలెను. మఱియు అప్రయత్నముగ లభించిన దానిని
భుజించుచు ప్రణవధ్యానపరుడై, బ్రహ్మానుసంధాననరతుడై,
సర్వశక్త్యరహితుడై, కామక్రోధలోభమోహ మదమాత్మర్యాదు
లను దూరినైది త్రిగుణాతీతుడై, మహర్షివర్తితుడై, మహావ
చికారహూన్యుడై, సత్యవాక్యశీలుడై, శుచిమంతుడై, ద్రోహపు
తంపులేనివాడై, గ్రామమునందు ఒకరోజు, పట్టణమందు, శ్నేత
మందు, తీర్థమందు ఐదుచార్త్రులు వసించుచు అనితేతుడై, స్థిర
బుద్ధికలవాడై, అసత్యము పలుకక పర్యతగుహాలయందు నివసించ
వలయును.

106 మత్తో స కశ్చిదన్యో ఒతిరిత ఇత్యాత్మ న్యాలోచ్య
సర్వత స్స్వరూపమేవ పశ్యన్, జీవన్ముక్తి మవాప్య
ప్రారబ్ధప్రతిభాసనాశపర్యవ్తం చతుర్విధం స్వరూపం
జ్ఞాత్వా, దేహవతపర్యవ్తం స్వరూపానుసంధానేన
వసేత్... 7.1

'నాకంటే వేరైనది ఏదియును లేదు' అని నిశ్చయించి
యది ముగ్ధుల ఆత్మప్రగూఢమునే కాంచుచు జీవన్ముక్తిని పొంది

తేను. భోక్తృ, భోగ్యము, ప్రేరకులు & నువాని సాక్షిని చేయుట, ఈశ్వరులు, ఇగర్తు అను రూపమున గోచరించుచున్న వస్తువులను బ్రహ్మమేయని చెప్పబడినది.

110 అత్తవిద్యాతపోమూలం తద్రూపశ్చోపనిషత్పురమ్,
య ఏవం విదిత్వా స్వరూప మేవానుపిస్తయన్,
తత్ర కో మోహః క శ్కోక ఏతత్వ మనుపశ్యతః.

9-12

అధ్యాత్మనిష్ఠులను, తపస్సుపరులను మూలభూతమైనది, ఉపనిషత్సూక్తిసారితమైనది పరబ్రహ్మమే. ఈ రూపస్వము సాక్షిని బ్రహ్మ స్వరూపమును ధ్యానమొనర్చుచున్నానని, సర్వత్ర ఏకత్వమును గాంచుచున్నానని మోహ మెంతో? శోక మెంతో?

111 సర్వసంసారం విస్మయ్య చామోహితః పరివ్రాజో
తథం నిర్ధనితః సుఖీ భసవాన్ జ్ఞానాజ్ఞానో భయాత్తితః
సుఖదుఃఖాత్తితః స్వయంబోధితిః ప్రకాశః సర్వవేద్యః
సర్వజ్ఞః సర్వసిద్ధిదః సర్వేశ్వరః సోఽహమితి, తద్వి
ద్మిః పరమం పదం యత్ర గత్వా న నివర్తన్తే యోగి
నః, సూర్యో న తత్ర తాతి, న శబాదోఽపి న స
పునరాపర్తతే తస్మైవయ్య మిత్తుపనిషత్. 9-20

మహావ్రాజులను సర్వసంసారకహినులై, మోహావస్థితులై యుండును. అతడు నిర్ధనితః స్థితులను? అని. జ్ఞానభవ సంపన్నులగు సుఖభంజులై, జ్ఞానాజ్ఞానమయలై అతిమల. సుఖదుఃఖ ములకు అతీతుల. స్వయంబోధిత్వస్వరూపులగు నిష్ఠులై. సర్వ

నీర్మలములు, సర్వేశ్వరులు, 'అవశ్యకత' అను అర్థము భావపరములు. యోగులు అవశ్యకమును బొంది తిరిగి వెనుకకురాదు. అటు సూర్యులు (వ్యాసములు, శంకరులు ప్రభా వీరులు. అవటి 'శివబాహు' తిరిగి వెనుకకు (సంసారమును) రా నేరదు. అదియే మోక్షము.

44. తిరిగివచ్చునోపనిషత్తు

1 స విచార స్తథా శీవో నిర్విచార స్తథా శివః. 13

విచారముతో కుశీలబాగు శీవుడు, విచారవిహీనుడు శివుడు.

2 తస్మా దధ్యానయోగేన మనఃప్రాణా నిర్విరోధయేత్,
యోగీ నిరవధారేణ జగదేవ నికృష్టయేత్. 22

కావున యోగి అధ్యానయోగముచే మనస్సును, ప్రాణములను, ఇంద్రియములను నిరోధించుటకు, దీక్షమగు భారణచే కత్తిరోపిత సంకల్పములను వేడించివేయవలెను.

3 దేహేంద్రియేషు వైరాగ్యం యను ఇత్యుచ్చతే బుధైః,
అనురగైః పరే తత్తే సతతం నియమః స్మృతః. 28

దేహి-ఇంద్రియములందు వైరాగ్యము శరణియందుకు యమము, స్మృతచే చెప్పబడినవి. అర్హము. వరమాత్మ తత్త్వమును అర్హశరణియందుకు నియమమని చెప్పబడినది.

4 సర్వవస్తుస్యదాసీవభావ మానన ముత్తమమ్,
జగత్సర్వ మిదం విధ్యావ్రతీతిః ప్రాణసంయమః. 29

సమస్తే దృశ్యమదృశ్యమలంకరమను కలగజ్జితావయవై శక్తినిమనసు
అవసరమని వేర్పాటుచేయవలయును. ఈ సమస్త దృశ్యమదృశ్య సాత్విక
యని తలంపుట ప్రాశస్త్యామామ నునియ్య ను.

- 5 చిత్త స్థానైర్ముపిభావః ప్రత్యాహారస్తు సత్తమః,
చిత్తస్య నిశ్చలీభావో దారణా దారణం వీధిః. 30

మమమను అనిర్ముఖమనచేయుట ప్రత్యాహార నియమం ను
మమమని నిశ్చలముగా నుండుట దారణమని.

- 6 సోఽహం చిన్తాత్ర మేవేతి చిన్తనం ధ్యాన ముచ్యతే,
ధ్యానస్య విస్మయేతి సమ్యక్ సమాధి రభిధీయతే. 31

'అవకమాత్మయో నేమ, నేమ చిన్తాత్రియమి' అననిరవ
చేయుట ధ్యానమనీ చెప్పవలయును. ధ్యానమనినది క్ష. పూర్వ
విస్మయేతి (అత్మస్థితి) నిమాణియని వేర్పాటుచేయును.

- 7 అహింసా సత్య మస్త్రేయం
బ్రహ్మచర్యం దయార్థపమ్,
క్షమా ధృతి ర్మితాహరః
శౌచం చేతి యమా దళ. 32

అహింస, సత్యము, అంగతినిము చేయవలయు, బ్రహ్మ
చర్యము, దయ, యుజాత్వము, ఉత్పన్నైర్యము, మితాహరము,
శౌచము అను ఈ పది 'యమ' మనవలయును.

- 8 తప స్సమృష్టి రాస్తీక్యం దాస మారాధనం హరేః,
వేదాంతశ్రవణం వైష హీర్మతిశ్చ బహిః ప్రతమ్. 33

తపస్సు, సంకోచము, అస్థికభావము, కామము, శ్రీహరిని
ఆరాధించుట, వేదాంశక్రమణము, లబ్ధి, సమృద్ధి, అమము, ప్రళయము--
అనుభవి 'నియమము' అనబడును.

9 అల్పాశీ స్వల్పవిద్రవ్య తేజస్వి బలవాన్ భవేత్.

102

స్వల్పాహారము, కైకొనువాడు, స్వల్పప్రవర్తనవాడు,
తేజోవంతుడు, బలవంతుడు అగును.

10 యత్ర యత్ర ధృతో వాయు రజే రోగాదీదూషితే,
ధారణాదేవ మరుత స్తత దారోగ్య ముత్పన్నతే. 112

రోగములే దూషితమైన వీ అవయవమునందు ప్రాణవా
యపు ధారణచే నిలచిన ఆ అవయవము ఆరోగ్యమునుపొందును.

11 నిశ్శ్రేయసాయ యుఖేత జపధ్యానపరాయణః,
మనసా పరమాత్మానం ధ్యాత్వా తద్రూపతా మియాచే.

127

ధ్యానశీలుడు, జపధ్యానపరాయణుడై పరమ శ్రేయమును
సాక్షము కొలువ చేయవ్వింపవలెను. అర్హుడు. వశస్సుతో పర
మాత్మను ధ్యానించుచు ఆ పరమాత్మను సాక్షమున పొందును.

12 ధ్యాయతో యోగిన పురస్థం మనోవృత్తి ర్విసశృతి,
హృత్పుండరీకమదృష్టం వైతన్యం తోఽతి రవ్యయమ్

159

హృదయంపువరీకమదృష్టమున మున్నదియు, శిష్టత్యైస్సయా
వయంను, వాశరహితము నుం దైతన్యమును ధ్యానించు యోగికి
మనోవృత్తి అగ్నియు పశించిపోవును.

13 నివాసదీపసమృద్ధి ముద్రాంతము ముద్రాంతము,
ధ్యానముతో యోగిన స్వస్థమున 157

గాలినివదలించునట్లు చేయుటచేతగాని, అట్లుచేయుటచేత
ముదితముగ, కాంతివంటి కాంతివలనగాని అగు ముద్రాంతము
ధ్యానము యోగిని మోక్షము కరతలామలకమై యుండును.

14 విశ్వరూపస్థి దేవస్థి రూపం యత్కించిదేవ హి,
స్థవీయ స్సూక్ష్మ మస్యద్వా పశ్యన్ పృథ్వీపంకజే
158

15 ధ్యానముతో యోగిని యస్తు పాదదేవ ప్రకాశతే. 159

అగ్రాంతమునైన న దేవుని స్థూలముగాని, సూక్ష్మముగాని
తదింతముగాని అగు గూఢమును తన పృథ్వీరూపవస్తుమనమున
గాంచును ధ్యానము యోగిని ముద్రాంతము పాదదేవప్రకాశతే
నిమను.

16 శివాత్మనః పరస్మాదపి యద్యేవ ముఖయో రపి,
అహమేవ పరంబ్రహ్మ బ్రహ్మహమితి సంస్థితః. 160

శివాత్మను, పరమాత్మను, 'నేనే పరబ్రహ్మమును, పర
బ్రహ్మను నేను' అనుస్థితి వ్యతిరేకమై యున్నది.

17 సమాధిః స తు విశ్లేయః సర్వవృత్తి వివరితః,
బ్రహ్మ సంపద్యతే యోగీ స తూయ స్సంస్థితం
ప్రతేత్. 161

సమస్తవృత్తులు సరించి మనస్సు బ్రహ్మకారమై స్థితియే
సమాధియని ముఖం గ మనము. అట్టివిశేషం యోగి బ్రహ్మను
యగును. అతడు ముఖం సంసారమును బొందడు.

- 18 ఏవం విశోధ్య తత్త్వాని యోగీ నిస్పృహచేతసా.
యథా నిర్విణ్ణో వహ్నిః స్వయమేవ ప్రళామ్యతి.

163

యోగి ఈ విధముగా తత్త్వమును పరిశోధించి నిష్కాముడై
కష్టాలులేని అగ్నివలె స్వయముగనే కాంత నిర్విణ్ణుడు.

- 19 మోహబాలకసంఘాతో విశ్వం పశ్యతి స్వప్నవత్ .
సుషుప్తి ప ద్య శ్చరతి స్వభావపరినిశ్చలః
నిర్వాణవద మౌళిక్యయోగీ తైవల్య మశ్నుతే. ఇత్యు-
పనిషత్.

164

మోహబాలకసంఘాదైవ ఈ జగత్తును యోగి స్వప్న వ-
దలె గాంచును. అతడు స్వభావముగనే నిశ్చలఁడై, సుషు-
ప్తయందువలె వర్తించుచు నిర్వాణవదము బాశ్రయించి మోక్షమున
బడయును.

45. సీ తో ప ని ష త్తు

- 1 దేవా హ వై ప్రజాపతి ముబ్రువన్ సీతా కింయా-
మితి. స హోవాచ ప్రజాపతిః సా సీతా ఇతి మూ-
ప్రకృతి రూపత్వాత్ సా సీతా ప్రకృతి స్వరూపా, ప్ర-
ణవప్రకృతి రూపత్వా త్సా సీతా ప్రకృతి రుచ్యతే.

దేవతలు ప్రజాపతిని ' సీత ఎవని? ఆమె రూపము ఇ-
ది యనునట్లుగా వానిట్లు చెప్పి—మూలప్రకృతిరూపిణి. ప్రణా-
వప్రకృతిరూపిణి అయియుండుటచే సీత ప్రకృతియని చెప్పబడినది.

- 2 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జ్ఞగదానందకారిణీ,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణీ సర్వజేహినాం
సీతా భగవతి త్థేయా మూలప్రకృతి సంక్షిప్తా.

శ్రీరామచంద్రుని సాన్నిధ్యవశమచే జగత్ప్రపంచ ఆనంద మును గొల్పుచుండియు, జగత్ప్రయోగ్య- సృష్టిస్థితిసంహార కారిణియు, నమస్త ప్రాణులందును జన్మవసించుచుండియు అయిన భగవతియగు నీత మూలప్రకృతియని చెప్పబడినది.

46. యోగచూడామణ్యపనిషత్తు

- 1 ...తావ త్తీవో శ్రమశ్చేపం యావ త్తత్త్వం న విస్థతి.
14

పరమాత్మతత్త్వము వెలుగనంజుటకు శీఘ్రము సంహార శక్రమున తగుల్కొని యుండుచు నే యుండును.

- 2 కల్వమ్లలవణత్వాగీ కీరభోజన మాచరేత్.
41

యోగి ఉప్పు, కాశము, పులుపు మొదలైన వవానిని వదలి నీ రాష్ట్రమును భుజించవలయును.

- 3 బ్రహ్మచారి మితాహారో యోగీ యోగపరాయణః,
అప్రాదూర్ధ్వం భవేత్పిథో నాత్ర కార్యా విచారణా.
42

బ్రహ్మచారియై, మితాహారమును స్వీకరించుచు, యోగ పరాయణుడైన యోగి సంవత్సరమునకు నైవ విధిని పొందును. ఇందు విచారించవలసిన పనిలేదు.

4 సుస్త్రిగ్ధమధురాహార శృతుద్ధాంశవివర్ధితః,

భుజ్జతే శివసంప్రీత్యా మితాహారః స ఉచ్యతే. 43

స్వీహాయ క్షుణ్ణ మధురాహారమును నాణ్యవభాగమును వణవిజేసి భగవత్ప్రీతితో (భగవంతునితో సేవనచేసి చైవభావవల్ల) సుఖించినచో అది మితాహారమని చెప్పవచ్చును.

5 పద్మాసనం సమారుహ్యా సమకాయ శిరోధరః,

నాస్మాగదృష్టి రేకాస్తే జపే దోంరార మవ్యయమ్ 71

భ్యావశీలుడైన పద్మాసనము చేరినా, కుంభాస్పది, శశికమును, శివస్మృతు వసుముగా నిలిపి, నాస్మాగమంబు దృష్టిని శ్రేష్ఠీకరించి ఏకాగ్రచైతన్యమున నాశివహితమైన ఉంతారమును జపించుటెను.

6 ఇద్రియై ర్పథ్యతే జీవ ఆత్మా చైవ స విద్యతే,

మమత్వేన భవే జీవో నిర్మమత్వేన తేవతః. 84

జీవులు ఇంద్రియములచే బంధింపబడచున్నాఁడు. ఆత్మ బంధింపబడుట లేదు. జీవులు మమత్వముచే జీవుడగుదు. మమత్వము విలీనముచే జీవము పరమాత్మ యగును.

7 కుచి ర్వాప్యకుచి ర్వాపి యో జపే త్రుణవం పదా,

స స వివృణో సాపేన పద్మపత్ర మివాంభసా. 88

కుచియైనా, అకుచియైనా ఎవఁడు ప్రణవమొనమును (ఉంతారమును) వదా జపించుచుండునో అతఁడు తామరాక నీటిచే అంటనివిధముగా పాదముచే అంటబడవలయుండును.

8 యావద్వృష్టి రుప్రవో ర్మద్యై తావత్కాలం భయం కురః

గ్రహమధ్యమున కృష్ణి నిబిదియున్నంతవఱకు ధ్యానము శీలించుచున్నంతవఱకు ఇత మనుజునకు భాగు మెవడు ?

9) బద్ధవద్భావనో యోగీ నమస్కృత్య గురుం శివమ్,
నాసాగ్రదృష్టి రేఖాః ప్రాణాయామం సమభ్యసేత్.

106

యోగి వద్భావనము చేసికొని కూర్చొని తన గురువునకును, శివునకును (భగవంతునకును) నమస్కారముచేసి ఏకాంతమున వాని కాగ్రహునందు కృష్ణినిలిపి ప్రాణాయామము ఎభ్యసించవలయును.

10 ప్రాణాయామో భవే దేవం పాతకేష్టనపాపకః,
భవోచ్చిదుహసేతుః ప్రోచ్యతే యోగిభిః సదా. 108

ప్రాణాయామము పాపము లన్నిటి కల్గించు దహించివేయు వట్టి అగ్నివంటిది. సంపారమును సముద్రమునకు మహానీరువృషవంటిది అని యోగులు సదా చెప్పుచుండును.

11 అసనేన కుజం హన్తి ప్రాణాయామేన పాతకమ్,
వికారం మానసం యోగీ ప్రత్యాహరేణ ముంచతి.

109

యోగి అసనముచే శోగమును పోగొట్టుకొనును. ప్రాణాయామముచే పాపమును నశింపజేసికొనును. ప్రత్యాహరణముచే మనస్సువలనలి వికారములను పోగొట్టుకొనును.

12 ధారణాని ర్మనోర్ధ్వగం యాతి చైతన్య మద్భుతమ్,
సమాధౌ మోక్ష మాప్నోతి త్యక్త్వా కర్మ కుభాకుభమ్

110

భారణచే మనోదైర్ఘ్యమును, అన్యురమును దైర్ఘ్యమును
లొందును. సమాధిచే శుభాశుభకర్మలను వదిలి మోక్షమును
పొందును.

13 చరణాం చక్షరాదీనాం విషయేషు యథాక్రమమ్,

యంత్రప్రత్యాహరణం తేషాం ప్రత్యాహరః స ఉచ్యతే

120

చాప్యవిషయములందు ప్రవర్తించుచున్న చక్షురాది ఇంద్రి
యములను వివేకపూర్వకముగ వెనుకకు మఱిించి తన వశమునం
కుండుకొనుట ప్రత్యాహరమని వాప్యలుండును.

47. నిర్వాణోపనిషత్తు

1 దైర్ఘ్యక్షణ్ణా, ఉదాసివకాపీవమ్, విచారచండః బ్రహ్మవ
తోఽఽ యోగపట్టః.

యోగి దైర్ఘ్యమును వత్త్రము, కౌడాపీఠ్యమును కాపీవముః
విచారణయనెడి చండము, బ్రహ్మకలోకవసును యోగవర్ణము
గదిరియుండును.

2 ... పరమానందీ, నిర్గతగుణత్రయమ్, వివేకలభ్యమ్.
మనోవాగ గోచరమ్, అనిత్యం జగదృజ్జనితమ్ స్వప్న
జగద్రథగజాది కుల్యమ్, తథా దేహాదిసంఘాతమ్,
మోహగుణజాలకలితమ్, తద్రజ్జననవ త్కల్పితమ్.

బ్రహ్మము పరమానందయము, గుణహీనము, జ్ఞాన
గవ్యము, అవాన్యవసరోచరము అయియున్నది. ౧ బ్రహ్మము
వంతు కల్పింపఁబడిన ఈ జగత్తు అనిత్యమై, స్వప్నజగత్తువంటి

మేఘగజములతో యమాపయోగిం. ఈ దేవతగణముదాయము యమా-
జాయముచే కల్పితమై త్రాణియందలి పామువలె రోచుచున్నది.

- 3 యోగేన సదానందస్వరూపదర్శనమ్, ఆనందభిజ్ఞో,
మహాశ్శశానే ఒప్యానందవనే వాసః విశాంతస్థాసమా
సంద మతమ్,

యోగముచే నదానంద (అర్చి) స్వరూపదర్శనము కలుగును.
యోగి ఆనందభిజ్ఞుడగుచై, మహాశ్శశానమునందు పైగను, ఆనం-
దవనమునందువలె నవించును. విశాంతస్థచర్యము అతనికి ఆనంద
మతమై గొంపును.

48. మండలబ్రాహ్మణోపనిషత్తు

- 1 జ్ఞానయుక్త యమాద్యష్టాంగయోగ ఉచ్యతే. 1-1

జ్ఞానముతోఁ గూడిన యమాదులు అష్టాంగయోగమని
చెప్పబడుచున్నది.

- 2 శీతోష్ణాహార నిద్రావిజయః, సర్వదా శాన్తినిశ్చలత్వం
విషయేన్ద్రియనిగ్రహ తైతే యమాః. 1-1

శీతోష్ణసులను, ఆహారనిద్రలను జయించుట, నదా శాంతి,
విశ్చలత్వము కలిగియుండుట, విషయేంద్రియ నిగ్రహము—ఇవి
యమాలు.

- 3 గురుభక్తిః సత్త్వమార్గానురక్తిః సుభాగత పత్త్వసుభవ
శ్చ తద్యస్త్వసుభవేన తుష్టిః, నిస్సంగతా విశాన్త
వాస మనోపృత్తిః, ఫలాపభిలాషో వై రాగ్యభావశ్చ
నియమాః. 1-1

గురుభక్తి, మోక్షసంబంధ విషయములందు ఆనుభవము, సర్వమార్గామకక్తి, పంతుష్టి, నిర్గుణగర్వము, ఏకాంతవాసమును గూర్చిన మతోప్పత్తి, ఫలమును గూర్చిన అవధిలాప, వైరాగ్య భావము - ఇవి నియమములు.

4 సుఖాననవృత్తి శ్రీరావాసా శ్చైవ మానస నియమో భవతి. 1-1

సుఖాననమునందు సుఖప్రవృత్తి అననమునందు ఉండుట అనననిరంతరములు అయియున్నది.

5 పూరక తుంభక రేచనైః క్షీరకచకుష్మస్థి చాస్త్రితింక త్పంఖ్యయా యథాక్రమం ప్రాదాయాము. 1-1

పూరక, తుంభక, రేచకములతో మదనాలు, అక్షావదినాలుగూ, ముప్పదిరెండు పంఖ్యతో యథాక్రమముగ ప్రాణాయామము నలు పుట ప్రాణాయామ మగును.

6 విషయేద్య ఇంద్రియాశ్చేతో మనోనిరోధసం ప్రత్యా హారః 1-1

విషయములనుండియు, ఇంద్రియములనుండియు, మనస్సును మరలించి అంతర్ముఖ మొనర్చుట ప్రత్యాహార మగును.

7 సర్వకరీరేషు చైతన్యైకతానతా భ్యానమ్. 1-1

సర్వకరీరములందును గల చైతన్యమును ఏకాగ్రమనస్సుతో చిందించుట భ్యాన మననమును.

8 విషయవ్యాపర్తసపూర్వకం చైతన్యేచేతః స్థావనం ధారణం భవతి. 1-1

ప్రపంచము మనకల్పిత మగుటచే బ్రహ్మకర్తఁ యగు నై న బహిష్కరించై నను ప్రపంచమిహ్యర్థి భావనఁ గలుగఁజూచు భవైకరూపుడగు ఆ బ్రహ్మజేర్చి బ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడ.

15 యస్య సంకల్పవాక స్స్యై

త్వస్య ముర్తిః కరే స్థితా,

తస్మా ద్భావాభావౌ పరిత్యజ్య

పరమాత్మధ్యానేన ముక్తో భవతి.

2-3

ఎవనికి సంకల్పము బన్నియు పరించిపోవునో అట్లేనే మోక్షము కరణలానులకమే అయియున్నది. కావున భావాభావములను వదలి సాధనము పరమాత్మను ధ్యానించుటచే ముక్తఁ జగును.

16 స ఏవ సంసారకారణాయ గురు మాత్రిత్య రామాది

త్యక్త్వా విహితవర్తాచరన్ సాధనచతుష్టయసంపన్నో

హృదయకమలమధ్యే భగవత్పత్తామారాస్త ర్లక్ష్యమాన

మాసాద్య నుష్టుప్త్యవస్థాయా ముక్త్యుత్పత్తివంశస్పృశిం

లగ్ధ్యా ఏక ఏవాహ మద్వితీయః కంచిత్కాల మజ్ఞాన

వృత్త్యా విస్మృత జాగ్రద్వాసనాను ఫలేన వైజిరోఽ

స్థీతి, తదుభయవిపృత్త్యా ప్రాజ్ఞ ఇదానీ మస్మిత్వహ

మేక ఏవ స్థానభేదా దవస్థాభేదస్య పరం తు వహి

మదవ్య దితి జాతవివేకః శుద్ధాద్వైత బ్రహ్మహ మితి

ఖిదాగస్తం నిరస్యస్వాస్త ర్విజ్ఞాంభిత భానుమండల

ధ్యాన తదారాదాకారిత పరంబ్రహ్మకారిత ముర్తి మా

ర్గమామాతః పరిపర్వో గురౌ.

2-4

శుభము సంపాదమును బాటుటై గురువు నాశ్రయించి కామాదులను వదిలి విహితకర్మ నాచరించువాడై సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడై హృదయవత్సమునందలి భగవత్స్వరూపమును గాంచి 'నేనే బ్రాగర్మ్యము నుమృత్యువర్ణలందు విశ్వితైఃషష్ట్రపాణ్డల దూచుములతో ప్రజ ర్విల్లుచున్నాన'ని యెఱిగి శుద్ధాద్వైతబ్రహ్మను కానని తెలిసికొని భవభావనను వీడి స్వాంతర్వ్యబృంధిత ప్రకాశ రూప పరబ్రహ్మకారముగల మోక్షమార్గమున ఆరాధించుచు పరివర్తహృదయఁడై ముక్తిసాధించుచున్నాఁడు.

17 సంకల్పాదికం మనోబంధహేతుః, తద్వియుత్తం మనోమోక్షయ భవతి. తద్వాం శృణురాది కాహ్య ప్రపంచోపరతః విగత ప్రపంచగంధః సర్వజగదాత్మ త్వేన పశ్యం ప్ర్యక్తాహంకారో బ్రహ్మహ మస్మితి చిన్తయన్నిదం సర్వం యదయమాత్మేతి భావయన్ కృతకృత్యో భవతి. 2-4

సంకల్పాదులతోఁ గూడియున్న మనస్సు బంధకారణము. సంకల్పాదికహేతున మనస్సు మోక్షకారణము. శుద్ధమనస్సు కల వాఁడు చతురాది కాహ్య ప్రపంచమునుండి విరమించుచు, ప్రపంచ వికాసనలేనివాడై, సమస్త జగత్తును పరమాత్మ స్వరూపముగఁ గాంచువాడై ఆహంకారము లేనివాడై 'బ్రహ్మస్మి' (నేను బ్రహ్మమును) అని తలంచువాడై కృతార్థుఁ జగును.

18 తచ్చానన్తసముద్రమగ్నా యోగినో భవన్తి. తదపేక్షయా ఇంద్రాదయః స్వల్పావందాః. 2-5

యోగులు బ్రహ్మవందనముగ్రమున నిమగ్ను లగుదురు. బాహిరంగు లెల్లవారులు స్వల్పావందము కలవారే యగుదురు.

విషయములనుండి మనస్సును మరలించి సైతస్యముచేయు నిలుపుట భారణ యగును.

9 ధ్యాన విస్మృతిః సమాధిః. 1-1

ధ్యానవిస్మృతి (అర్కస్థితి) సమాధి యనబడును.

10 ఏవం సూక్ష్మజ్ఞాని, య ఏవం వేద స ముర్తిభావో భవతి. 1-1

ఈ ప్రకారముగ సూక్ష్మాంగములను ఎఱుంగువాఁడు మోక్ష భాగి యగును.

11 దేహిన్య పంచదోషా తపన్తి
కామక్రోధ నిశ్శ్యానభయ నిద్రాః,
తన్నిరానన్తు నిస్సంకల్పాక్షమా
లఘూహారా వ్రమాదతా తత్త్వసేవనమ్. 1.2

దేహమునకు ఐదుదోషములు కలుగును. అవి కామము, క్రోధము, నిశ్శ్యానము, భయము, నిద్ర. అవి క్రమముగ సంకల్ప రాహిత్యము, శూన్యత, అభుభోజనము, అప్రమత్తిత, తత్త్వసేవనము అనువానిచే నశించిపోవును.

12 నిద్రాభయసశిస్యవం హింసాదితరణం తృష్టాపర్తం
దారపంకం సంసారవార్ధిం తర్తుం సూక్ష్మమార్గ మప
లంబ్య సత్త్వాదిగుణా సత్త్వికమ్య తారక మవలోక
యేత్, భూమధ్యే సప్రదానందలేఖా కూటూహలం
తారకం బ్రహ్మ. 1.2

నిద్ర, భయము అనుభూయించి కలదియు, హింస మొదలైన తరంగములతోఁ నూపింపదియు, అశేయమగు సుడిగుండము కలదియు,

భాగ్యమును బలదోలిగియున్నదియు అగు సంపాదకును సముద్రమును కాటకును మాన్వమాన్వము పవలించింది నల్లైదిగుణములను చాటి కారకమును గొంచలయును. భూమభ్యమునును గోళును పచ్చివానంబ కేళోరు-పమైన కారకమే బ్రహ్మ మగును.

- 13 సర్వమాత్మైవ, తల్లక్ష్యం కుద్ధాత్మద్యష్టాగ్ని వా యః
పశ్యతి స ఏవ బ్రహ్మనిష్ఠో భవతి, జీవః పంచవింశతః
స్వకల్పిత చతుర్వింశతితత్త్వం పరిరక్షణ్య పద్వింశః
పరమాత్మాలనా మితి నిశ్చయా తీవ్రస్ఫుర్తో భవతి,
ఏవ మనర్తక్ష్య దర్శనేన జీవస్ఫుర్తిదళాయాం స్వయం
మనర్తక్ష్యో భూత్వా పరమాకాకాలఖండమండలో
భవతి.

1-4

'సర్వమాత్మైవ' (అంకయు అత్మయే) అను వాగ్యము పనులించి పరమాత్మయే లక్ష్యము. ఆ పరమాత్మను విప్పించిన బ్రహ్మనిష్ఠుడే జీవస్ఫుర్తులు. ఇనువదియను తత్త్వములుగా వ్రాయబడి కల్పితములైన తత్త్వములను వదలి ఇనువదియగానుది అగు పరమాత్మతత్త్వమే కానని నిశ్చయించుకొనుటతో అంక... జీవస్ఫుర్తిదళమును. జీవస్ఫుర్తిదళముందు అంకస్ఫుర్తియైన పరిపరిధికాక స్వరూపమైన పరమాత్మయే అనగును.

- 14 ... ప్రపంచస్య మహాకల్పితత్వాత్, తతో భేదాల
కావాత్ పదాదివృహిర్గతేపి మిత్యాత్మకానాత్, స
కృద్విభాత పదానన్తాదుభవైకగోచరో బ్రహ్మవి త్తదేవ
భవతి.

2-3

19 భద్ర మమసస్య మతిరహస్యమ్, యజ్ఞానేన కృతార్థో

భవతి. అభిలేన్ద్రియ క్షయవశా దమసస్య ముఖబహ్య సంపద సముద్రే మనః ప్రవాహయోగరూప నివాతస్థిత దీపవ దవలం పరబ్రహ్మ ప్రాప్తోతి... పరమశాన్తిం స్వీకృత్య, మనః ప్రచారకూన్యం పరమాత్మని లీనం భవతి, పయస్సవానస్తరం ధేనుస్తపక్షిరమివ సర్వేన్ద్రియవర్గే పరిపక్తే : సనోనాశం భవతి, తచే హమసస్యం, తదనునిత్యకుద్ధః పరమాత్మాహమేవేతి తత్త్వ మసి శ్చుకపదేశేన త్వమేవాహ మహమేవ త్వమితి తారకయోగమార్గే బాఖండానందపూర్ణః కృతార్థో భవతి.

3-1

ఈ అమసస్య-యోగము మిగుల రహస్యమైనది. అమసస్య-యోగము నెఱచిన యోగి కృతార్థుడగును. ఇంద్రియములన్నియు విచయింపఁగ్రమ్మ అరిగిచే అమసస్య-రూపమైన ఆనందసముద్రము నందు మునిస్స గాలి నీచుఁచోట ఉంచిన దీపమువలె నిర్వలమై బ్రహ్మమును పొందును. పదమూడవ అంశ ప్రచారకూన్యమగు పరమాత్మఁబ్రాప్తం గీత కనుగొనును. పాలు ప్రవించిన విదవ గోవు లొకక్క-క్కఁడయినట్లే పూజలై సర్వేంద్రియ భవాహుము విజయంబునాత్మగ్రాహకగో పుష్కల్య నశించును, అదియే అమసిక్యము. తదనంతరంబు యోగి 'నిత్యోన్మత్తః పరమాత్మిను' గాగే యగును. త'ని 'నిత్యమసి' వాక్యోపసేవగాఽద్యుర్రా ముఖిని 'నీచే' 'స'ద, 'నేన నిత్య' అను అనుభవానిని గవనీ తారకయోగమార్గమున అఖం బానందపూర్ణుడై కృతార్థుఁడగును.

20 పరిపూర్ణ ఆకాశమగ్నమనాః ప్రాప్తోస్సస్యవస్థః సంస్యస్త సర్వేంద్రియపర్గః అనేకజన్మాదిత పుణ్యపుంస

పవ్య కైవల్యఫలో ఒళందానంద, నిరస్తసర్వశ్రేణ
 కళ్యణో బ్రహ్మహమస్మితి కృతవ్యతో భవతి, త్వమే
 బాహం న భేదోఽస్తి పూర్వత్వా త్వరమాత్మనః ఇతుస్త
 చ్చరన్ సమాలిఖ్య శిష్యం జ్ఞప్తి మనీషయత్ 3-21

యోగీ పూర్వమైన దిశాకాశమునందు నిమగ్నమైన మును
 కలవాడై, ఉప్యవ్యవస్థను (మనస్సును జాతీయ స్థితిని) పొంది,
 సత్త్వింద్రియ సమాహమును వదిలి బహు బ్యాకృత పుణ్యధాంబు
 ముచే ధరించిన యోగిఫలము కలవాడై, అఖండానందముచే
 నతీంద్రియబడిన పదువ్రతైశికకృతము కలవాడై, 'బ్రహ్మహం
 మస్మి' (నేను బ్రహ్మమునీ) అను అనుభవము గల్గి కృతార్థుడ
 వగును. "నాయనా! 'నీవే నేను'; పరమాత్మ పరిపూర్ణ మగుటచే
 నీకు నాకు భేదము లేదు" — ఈ ప్రకారముగ గురువు పలుకుచు
 కిచ్చుని చేరచితిమిని జ్ఞానము జొరంగును.

21 సమీక్షయం మనో జన్తాయ, నిర్విషయం ముత్తయే
 భవతి. ౧

విచారానస్త్రీగల మనస్సు బంధమును కలుగఁజేయును.
 విచారనిర క్తమైన మనస్సు యోగమును కలుగఁజేయును.

22 తస్యనో విలయం యాతి తద్విష్టిః పరమంపదమ్, ౧

మనస్సు ఎదుట లయించుచున్నచో, అది విష్ణుప్రయోగ
 సర్వోత్తమపదము అయియున్నది.

23 బ్రహ్మమృతపానసరాయణో ఒహి సన్న్యాసి పరమ
 హంస అవధాతో భవతి, తద్వర్యనేవ సకలం జగ వ్యపి
 శ్రం భవతి, తత్సేవాపరో ఒత్థోఽపి ముక్తో భవతి.

తత్కుల మేకోత్తరకతం తారయతి, తస్మాత్పవిత్ర
బాయాఽవత్యవర్గం చ ముక్తం తపతీమ్యుపనిషత్. 5

బ్రహ్మమృతపాపపరాయణుడగు యోగి పరమహంస, అత
నికల యగును. అట్టివానిని దర్శించుటచేత లోకమంతయు పర్వత
మగును. సేవించుటచేత అజ్ఞుడగుచు ముక్తకలగును. ఇ మహానీ
యులు తన కులమందలి నూటపిక్కల తరమంతవారిని తరింపజేయును.
అందు తల్లిదండ్రులు, భార్యపుత్రులును ముక్తిని పొందుదును.

49. దక్షిణామూర్త్యుపనిషత్తు

1 వైరాగ్యలైలసంపూర్ణే తస్మి వర్తనమన్వితే,
ప్రసోధపూర్ణపాత్రే తు జ్ఞప్తిప్రసవం విలోకయేత్. 15

వైరాగ్యమును నూనచే నింపినదియు, భక్తియును వర్తికల
దియు అగు ప్రసోధమును పూర్ణపాత్రయందు జ్ఞానమును దీపమును
గొందుటెను.

2 వైరాగ్య మరణం కృత్వా జ్ఞానం కృత్వాత్తరారణిమ్,
గాఢతామిద్రనసంశయైః గూఢ మర్థం నివేదయేత్. 16

వైరాగ్యమును క్రిందికట్టెగను, జ్ఞానమును పైకట్టెగను చేసి
దర్శనైవ అజ్ఞానమును దీక్షణి నశించుటకై ముఖించి నూతియైన
గోదంతాగ్ధమును బోగ్గిలిని గ్రహించవలయును.

50. శరభోపనిషత్తు

1 సర్వం సంత్యజ్య మునయో యదృజన్యైత్యరూపతః,
తచ్ఛారంభం త్రిపాదృప్తమ్ స్యమాత్ర మపరివృతే,

మనములు నిర్వహకములను వదలి చేరిని ఆత్మస్వరూపముగ నేమిచుచున్నారో, అదియే మూలసాక్షములు కల బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మవస్తువే శేషించియున్నది.

2 బహూని పుత్యాని కృతాని యేన

తేనైవ లభ్యః పరమేశ్వరోఽస్మి.

1

ఈ పరమేశ్వరుడు అనేక పుత్యములు అలవించినవాడో, లభించును.

3. యతో వాచో నిపర్తన్తే ఆప్రాప్య మనసా సహ,

అనందం బ్రహ్మణో విద్వా న్న విధేతి కదాచన. 17

చేరిని చేరలేక వాక్కులు మహిమ్యతోఁబడి గంభీరములు యున్నవో, అట్టి బ్రహ్మకందము నెఱుఁగినవాడు చేరవలనను ఎన్ని గును భీతిఁజెందక యుండును.

4 అతో రణీయా నృహతో మహీయాన్

అత్కాస్య జన్తో ర్నిహీతో గుహయామ్,

త మక్రతుం పశ్యతి వీతరోశో

దాతుః ప్రసాదా నృహమాన మిశమ్.

18

సూక్ష్మములై పర్యాకంఠితు సూక్ష్మమైతియగు, మహిల్లిక ములైత పానికగితు మహిల్లికమైతియగు పని అత్యుత్పన్నమౌన హృదయగూహయం దున్నది. గొప్ప మహిమలోఁ గూడినట్టియ, పచ్చిల మైత్యుయగు ఆ అత్యగూఢ పరమేశ్వరుని భగవదనుగ్రహముచే దుఃఖ రహితములగు శాంతిచుచున్నాడు.

5 వసిష్ఠవైయాససి వాసుదేవ

విరించిముఖైర్నిహితైః శాశ్వతాః.

సనత్కుజాకాది సనాతనాద్యై

రీడోః మహేళో భగవా నాదిదేహః.

10

సనీధ్వజుః, వ్యామజుః, వామజేభుః, బ్రహ్మజేభుః యెద
నవారిచే హృదయమంతయు ధ్యానింపఁజూపఁజూచును, సనత్కు
జుః, సనాదిమః, యెదలై నవారిచే సుతంపఁదగినవాఁడను,
గవామజుః, ఆదిజేభుః అగు మహే-శ్వరుఁడు జగత్ప్రభువని
అనిగ్రహింపఁడు.

సతోః నిత్యః సర్వసాక్షి మహేళో

నిత్యాపస్తో నిర్వికల్పో నిరాభయః,

అచిచ్ఛత్యక్తి ర్భగవా న్నిరీశః

స్వా విద్యయా ఎత్వితమాసభూమిః.

20

సత్యవ్యరూపుఁడు, నిత్యుఁడు, సర్వసాక్షియు, మహే-
శ్వరుఁడు, నిత్యాపవనవ్యరూపుఁడు, వికల్పరహితుఁడు, నామ
రహితుఁడు, అచిచ్ఛత్యక్తియగుటచేత, భగవంతుఁడును, నీరీశుఁ
డు అగు జగత్ప్రభు తన మాయచే ఈ జగత్తును కల్పించెను.

అతిమోహవరీ మాయా మమ విష్టోక్త ముత్రత,

తస్య పాదాంబుజద్వానా ధ్వస్తరా సుతరా భవేత్. 21

మిత్రతా! నా గౌరవము (బ్రహ్మజేభుగౌరవము) విష్ణు
గౌరవము మాయ నిగుట మోహింపఁజేయునదై యున్నది.
వృత్తుగౌరవ పాదపద్మములను ధ్యానించుటచేత మత్తకమై
నాయను బాకుటకు బోలభ్యము కలుగును.

బ్రహ్మోర్పణం బ్రహ్మపాది

బ్రహ్మగ్నిం బ్రహ్మదా హుతమ్.

బ్రహ్మైవ తేన గత్తవ్యం

బ్రహ్మకర్మ సమాధినా.

26

యజ్ఞమునందలి భోమసాధనములు, భోమద్రవ్యములు, భోమాగ్ని, భోమము చేయవలెను, భోమము చేయవలెనని అర్చియను బ్రహ్మగృహములే యనెడి ఏకాగ్రభావముతో ఆ యజ్ఞాదికర్మలను చేయవలెను బ్రహ్మములే పొందును.

51. స్కన్ధోపనిషత్తు

1 ఓమ్ అచ్యుతోఽస్మి మహాదేవ తవ శారుణ్యలేకతః,
విజ్ఞానభువ ఏవాస్మి శివోఽస్మి కిమతః పరమ్. 1

మహాదేవా! మీ కరుణాదేవముచేరి నను అచ్యుతుడనైతిని, విజ్ఞానభువడనైతిని, శివస్వరూపుడనైతిని, ఇంకేమి కావలయును?

2 స నిజం నిజప ద్వాతి అంతఃపరజన్మంభవాత్,
అంతఃపరజనాశేన సంవిన్యాత్రస్థితో హరిః. 2

మహానిర్మలభావముచే అపత్యమైనది పత్యమిదిగా తోచుచున్నది. మహావాక్యముచే భ్రాసమాద్ర గృహభూతైవ హరి ప్రకాశ మగుచున్నాడు.

3 సంవిన్యాత్రస్థిత శ్చాహ మజోఽస్మి కిమతఃపరమ్,
స్మృతిరిక్తం జడం సర్వం స్వత్త్వవచ్ఛ వివశ్యతి. 3

నేను భ్రాసమాద్రస్వగూఢునిను, అలాగును అయియున్నాను ఇంకేమి కావలయును? నాకంటే మేలైన ఈ జడజగత్తు స్వర్పము పాల ననించును.

- 4 చిత్తదానాం తు యో ద్రష్టా
సోఽచ్యుతో జ్ఞానవిగ్రహః,
స ఏవ హి మహాదేవ
స్స ఏవ హి మహాహరిః.

4

చిత్తం, జ్ఞానములయొక్క ద్రష్టా జ్ఞానస్వరూపుడని అచ్యుతుడని యుగము. అతడే మహాదేవుడు. అతడే మహావిష్ణువు.

- 5 స ఏవ త్యోతిషాం త్యోతి స్స ఏవ పరమేశ్వరః,
స ఏవ హి పరంబ్రహ్మ తద్రూప్యాహం న సంశయః.

5

అతడే త్యోతులకు త్యోతి. అతడే పరమేశ్వరుడు. అతడే పరబ్రహ్మ. బ్రహ్మమే నేను. ఇటు సంశయము లేదు.

- 6 జీవ త్వివ త్వివో జీవ స్స జీవః శేవల త్వివః,
తుషీణ బద్ధో వ్రీహి స్యాన్య త్తుషాభావేన తండులః.

జీవుడే శివుడు. శివుడే జీవుడు. ఆ జీవుడు శేవలము శివస్వరూపుడే యగును. పొట్టుతో కప్పబడినచో కష్టమింప యుగము. పొట్టు ఊడినచో వియ్య ముగము.

- 7 ఏవం బద్ధ స్తథా జీవః కర్మనాశే సదాశివః,
పాశబద్ధ స్తథా జీవః పాశముక్త స్సదా శివః.

7

ఈ ప్రకారముగ బద్ధుడై మూలం జీవుడు. (కర్మ) గంభీరము సమించినయెడల ఆ జీవుడు సదాశివుడే యగును. పాశముచే బంధింపబడినచో జీవుడు. పాశము తొలగినచో సదాశివుడు అగును.

8 శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే,

శివస్య హృదయం విష్ణోర్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః. 8

విష్ణుశ్చరూపుడై న శివునకు, శివశ్చరూపుడై న విష్ణువునకు
నమస్కారము. శివుని హృదయము విష్ణువు, విష్ణువుయొక్క హృద
యము శివుడు.

9 దేహో దేవాలయః బ్రోక్షో దీవో దేవ స్సదాశివః,

త్యజే దజ్ఞాననిర్మాల్యం పోఽహంభావేన పూజయేత్.

10

దేహము దేవాలయమని చెప్పబడినది. శివుడు దేవుడైన
నూకొత్త దే ఆయుయ్యాయన. అజ్ఞానమను నిర్మాల్యమును తొలగిం
గింది 'పోహం' (అ పరమాత్మయే నను) అను భావముతో (పర
మాత్మను) పూజింపవలయును.

10 అభేదదర్శనం జ్ఞానం ధ్యానం నిర్విషయం మవః,

స్నిహనం మనోమంత్రాగ్ శౌచ మింద్రియనిగ్రహః.

11

అభేదదర్శనీ కలిగియుండుటయే జ్ఞానము. విషయకవినోబైన
మనస్సు కలిగియుండుటయే ధ్యానము. మనోమంత్రము తొలగిం
గిండుటయే స్నిహము. ఇంద్రియ నిగ్రహము కలిగియుండుటయే
శౌచము.

11 బ్రహ్మమృతం పితే దైవిక్ష మాచరే దైవారక్షణే,

పసే దేకాన్తిరో భూత్వా వైకాన్తే దైవతవర్జితే. 12

బ్రహ్మమృతమును బ్రాగవతేను. శరీరరక్షణమునకై భిక్షా
టనము చేయవలెను. ఏకాంతమున దైవతవర్జితమున పరమాత్మ
యను ఏకాంతభవమున నివసించవలయును.

12 విరించి నారాయణ శంకరాత్మకం

స్వనింహ దేవేక తప ప్రసాదతః,

అచిత్త్య మవ్యక్త మనస్త మవ్యయం

వేదాత్మకం బ్రహ్మ నిజం విజానతే.

13

ఓ స్వనింహదేవేకా! నీయంతః అన్నగ్రహమంతరణ జరులు
బ్రహ్మ విష్ణు శివస్వరూపమును, ఆదిత్యమును, అవ్యక్తమును,
అనంతమును, అవ్యయమును, వేదాత్మకమును, సర్వస్వరూపమును
* గు బ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాను.

52. త్రిపాద్విభూతిమహానారాయణో

పనిషత్తు

1 స రిందివస్తి త్వద్వ్యతితిత్తం, త్వద్వ్యతితిత్తం య
త్తింది అప్రీతియతే తత్సర్వం వాచిత మితి నిశ్చితమ్.

(బ్రహ్మదేవ... విచిత్రస్థైర్యతో) మహాత్మా! మిశంతు
శేఖర వీరినిమిషేను. మిశంతు మోగ వీరి తోచుచున్నావో
అదియంతయు బాధితగో గుణ (రేగదేయం) కల్పయింపెను.

2 అద్వైతపరమానందో విధు ర్నిత్యో నిష్కళంకో,
నిర్వికల్పో నిరంజనో నిరాభ్యాత శ్చుద్ధో దేవ ఏరో
నారాయణో స ద్విశీయోఽస్తి శ్చి దితి య ఏవం
దేవ స పురుష స్తదీయోపాననయా తస్య పాయజ్ఞ
మేత్య సంశయ మిత్యవనిషత్.

1

అద్వైతవరహాసంచమయమును, విభవము, నిర్మలమును, నిష్కళంకమును, నిర్వికల్పమును, నిరంజనమును, నిరాభ్యాసమును, శుద్ధమును అను నేర్పడు నారాయణుఁ డొక్కఁడే యగును, కెంతవఱకు లేడు. ఈ రహస్యము నాచరింపవారికి అతని నుపాసించుచే నారాయణ పాయుబద్ధములు కప్పక పోయెను.

3 సాకార మనిత్యమ్, 'నిత్యం నిరాకారమ్'. 2

సాకారము అనిత్యమైనది. నిరాకారము నిత్యమైనది.

4 సమస్తావిద్యోపాధి స్పృశార స్పృశవయవ విప సౌవ
యవ త్వా దవశ్య మనిత్యం భవత్యేవ. 2

అవిద్యోపాధి యంతయు సాకారము, సౌఖ్యవయవములతో నే
యియున్నది. సౌఖ్యవయవములను అది కప్పక అనిత్యమే
యగును.

5 అనిష్టమే వేష్ట మివ విభాతి, ఇష్టమే వానిష్ట మివ భాతి
అనాదిసంసారవిపరీతభ్రమాత్. 5

అనాది సంసార విపరీత భ్రమలను వివరించు ఈ ప్రపంచమున
అనిష్టము ఇష్టముగను, ఇష్టము అనిష్టముగను తోచుచున్నది.

6 తస్మా త్సద్గురుకటాక్షశేషవిశేషీణ సర్వసిద్ధయ స్స
ధ్యన్తి, సర్వబంధాః ప్రవివశ్యన్తి, శ్రేయో విఘ్నా
స్సర్వే ప్రణయం యాన్తి, సర్వాణి శ్రేయాంపి స్య
యమే వాయాన్తి, యథా జాత్యస్తవ్య స్వరూపజ్ఞానం
స విద్యతే తథా గురూపదేశేన వినా కల్పరోజితై
రపి తత్త్వజ్ఞానం స జాయతే. తస్మా త్సద్గురుకటాక్ష

లేకవిశేషే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి, యదా
సద్గురు తటాక్షేభవతి, తదా భగవత్కృతా శ్రవణ ధ్యా
నాదోక్రద్ధా జాయతే, తస్మాద్భృషయస్థితానాదిదుర్వా
సనాగ్రస్థి వినాశో భవతి, తతో హృదయస్థితాః కామా
స్సర్వే వివశ్యంతి, తస్మాద్భృషయపుండరీకకర్ణికాయాం
పరమాత్మాచిర్యావో భవతి. 5

సద్గురుతటాక్షలేశ విశేషముచే నమత్తనీవులు సిద్ధించును-
బంధము లన్నియు నశించును. శ్రేయోవిఘ్నము లన్నియు తొలగి
పోవును. శ్రేయము లన్నియు స్వయముగా వచ్చిచేయును. జాత్యం
భవనం వ్యసాచ్యుతము లేనట్లు, గురువచనేకము లేనిచో శంకు
లొక్క కల్పములైన నను తత్త్వజ్ఞానము కలుగదు. కాబట్టి సద్గురు
తటాక్షలేశ విశేషముచే తత్త్వజ్ఞానము కలుగును. అప్పుడు భగవ
త్కృతాశ్రవణ ధ్యానానుబంధ శ్రద్ధ జనించును. కానిచే హృదయ
మందలి దుర్వాసలు, కామాదులు నశించును. అత్రతీ హృదయ
పుండరీకమందలి పరమాత్మయొక్క పాక్షాత్కారము కలుగును.

7 యస్తస్త్వినేన మార్గేణ సమ్యగ్ గావరతి స నారాయణో
భవ త్యసంశయ మేవ. 8

ఎవఁ డీ మార్గము ననుసరించి చక్కగ అడరించుచో అతఁడు
నారాయణుడని యగును. ఇద్విధములగున సంశయము
లేదు.

8 భర్తీయోగో నిరుపద్రవః, భర్తీయోగా స్మృత్తిః, బుద్ధి
మతా మనాయాసే నాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి,
తత్కృత మితి, భర్తవత్సల స్వయమేవ పర్యేతోశ్చ

మోక్షవిష్మేలో భక్తినిష్ఠాన్ సర్వాన్ పరిపాలయతి
సర్వాభిప్రాయో ప్రయచ్ఛతి, 'మోక్షం దాపయతి. 8

భక్తియోగము నిరవచితమైతది. భక్తియోగముచే ముక్తి లభించును. బుద్ధిమంతులకు భక్తిచే సులభముగ, శీఘ్రముగ తత్త్వ జ్ఞానము కలుగును. అది ఎట్లుగన - భక్తవత్సలులగు పరమార్థి స్వయముగ సమస్త మోక్షవిఘ్నములనుండి భక్తిస్వస్థు లుండుటకు కావలయును, అభీష్టము లన్నిటిని వారికి జనంగును. మోక్షమును కలుగఁజేయును.

9 తత్కా వివా బ్రహ్మజ్ఞానం వదాహి న జాయతే. 8

భక్తిలేనిచో బ్రహ్మజ్ఞానము ఎఱుఁగఁగ ను కలుగదు.

53. అద్యయతారకోచనిష్ఠు

1 సర్వవిశేషం నేతి నేరీతి విచాయ యదవశిష్యతే తద
ద్వయం బ్రహ్మ.

సృశ్యహస్త్యుల లన్నిటిని 'నేతి, నేతి' (ఇది అత్యుకాకు, ఇది అత్యుకాకు) అని వదలిపెట్టి ఏది 'శేషమునో' అట్టి అద్యయబ్రహ్మ మును ఆశ్రయించవలెను.

2 అదాపో వేదసంపన్నో విష్ణురక్షో విమత్సరః.

యోగజ్ఞో యోగనిష్ఠశ్చ సదా యోగాత్మక చృచి.

3 గురుభక్తిసమాయుతః పురుషజ్ఞో విశేషతః,

విపంలక్షణసంపన్నో గురు రిత్యభిధీయతే.

నేదవేత్తియ, విఘ్నభక్తులను, మాత్సర్యము లేక వాడను, యోగము సాధింపబడినను, యోగము నాచరించువాడను సదా

యోగిన్య రూపురై యుంగువాంతును, శుద్ధిగలవాంతును అచార్యుఁ
వగును. గురుభక్తియుతులగు పరమాత్మను లెప్పుగ నెఱిగినవాండు-
ఇట్టి లక్షణములు కలవాఁడు గురుభక్తి చెప్పెనును.

4 గుశబ్ధ స్తవిస్తకార స్సాక్షిత్ రుశబ్ధ స్తన్నికోధరః,
అస్తకారనిరోధిత్వా ధ్వను రిత్యభిధీయతే.

'గు' అనగా నీకటి. 'రు' అనగా చానిది బోగొట్టు
వాఁడు. నీకటిని (అజ్ఞానమును) బోగొట్టువాఁడు కాబట్టి అతఁడు
గురుభక్తి అని చెప్పెనునున్నాఁడు.

5 గురురేవ పరబ్రహ్మ గురురేవ పరాగతిః,
గురురేవ పరా విద్యా గురురేవ పరాయణమ్.

గురునే పరబ్రహ్మము. గురునే పరమగతి. గురునే పరా
విద్య. గురునే ఆశ్రయము.

6 గురురేవ పరాకాష్ఠా గురురేవ పరం భవమ్,
యస్మా త్తదుపదేష్టానా తస్మా ధ్వనుతరో గురు రితి.

గురునే పరాకాష్ఠ. గురునే గొప్పభవము. పదుపదేశము
చేయువాఁడు కాబట్టి గురుభక్తి చాల గొప్పవాఁడు.

54. రామరహస్యోపనిషత్తు

1 రామ ఏవ పరబ్రహ్మ రామ ఏవ పరం తపః,
రామ ఏవ పరంతత్త్వం శ్రీరామో బ్రహ్మతారకమ్.

(హనుమంతుని : సంగారి మునుల క్రింద చెప్పిన) రాముని
పరగ్రహము. రాముని పరమ తపస్సు. రాముని పరతత్త్వము.
శ్రీరాముని అత్యుత్తమము.

2 రామమంత్రం యో జపేత్ స రామో భవతీతి రామే జోత్సా. 1-7

రామమంత్రమును జపించుట. రాముని యగునని
రాముని పదించెను.

3 ఏకస్పస్పృషే సర్వమంత్రఫలదో లోభాదిదోషోన్మితః, శ్రీరామ శ్కరణం మమేతి సతతం మంత్రో ఽయం మంత్రః 2-38

ఒక్కటి అయినను సమస్త మంత్రముల ఫలమును కలుగఁ
జేయునదియు, లోభాదిదోషములు లేనిదియైనై స 'శ్రీరామ
శ్కరణం మమ' అను అష్టాక్షరమంత్రము సదా శ్రీయశ్శతమైనది

4 రామో రమన్తే యత్ర యోగిన్యః..... ౩-31

ఎవనియందు రాముని రమింతురో (ఎవనిని ఛాసించు
దురో) అతఁడే రాముఁడనఁ గలఁచునాఁడని.

5 సద్విద్యానందరూపో ఽస్య పరమాత్మార్థ ఉచ్యతే. ౪-4

రాముఁడనఁగా సద్విద్యానందస్వరూపుడైన పరమాత్మయే
అని అర్థము.

6 అద్యో 'రా' తత్పదార్థః స్యాత్ స్మకార స్త్వంపదార్థవాన్,

తయోః సంయోజన మసి

తస్మై తత్త్వవిదో విదుః.

5-12

'రామ' అను పదమువంటిది మొదటి 'రా' అను అక్షరము తత్త్వమును కల్గియున్న బ్రహ్మ మగుదును. ఇంపవదియగు 'మ' అను అక్షరము 'త్వం' పదమునకు అర్థమైన శీర్షక పదము. బ్రహ్మము మొక్కయు, శీర్షనిమొక్కయు సంయోగమునే 'అసి' అను పదము తెలుపుచున్నదని తత్త్వవేత్త తెలుచుచును.

7 రామమంత్రార్థవిజ్ఞానీ వీవన్ముక్తో న సంశయః. 5-16

రామమంత్రముమొక్క అర్థమును తెలిసికొనిన విజ్ఞాని ఈ ముక్త్యుక్తమునకు, ఇం సంశయము లేదు.

8 సదా రామోఽహ మస్మితి తత్త్వతః ప్రపదన్తి యే,

స తే సంసారిణో నూనం రామ ఏవ న సంశయః.

ఓం సత్య మిన్యపనిషత్.

5-17

ఎవరు 'సదా' అనగా రాముడనై యున్నాను' అని యర్థాన్ని మొగ్గ పలుకుచునో, వారు సంసారబంధమునందు కలగొని యును. వారికి గత్యుచుగ రామన్యద్రోహుడే అగుచున్నది. సంశయము లేదు.

55. రామతాపిన్యపనిషత్తు

1 రమన్తే యోగినో ఒనంతే నిత్యానందే చిదాత్మని,

ఇతి రామపదేనాసా పరం బ్రహ్మభిగ్నియతే.

(పూర్వకాపిసీ)

అనంతస్యై, నిత్యానంతమైవ చిదాత్మాయం యోగులం
రమించుచుండును. కావున 'రామ' పదముచే పరబ్రహ్మమే చెప్పఁ
బడుచున్నది.

- 2 తారకత్యా తారకో భవతి, తదేవ తారకం బ్రహ్మాత్వం
విద్ధి తదేవోపానితవ్య మితి శ్లేయమ్, గర్భజన్య జరా
మరణసంసారమహద్వయా త్సంతారయతీతి తస్మా
దుచ్యతే షడక్షరం తారకమితి, (ఉత్తరతాపిని)

తరింపఁజేయునది కాలట్టి తారకమని చెప్పబడినది. ఆ తార
కమే బ్రహ్మమని యెఱుఁగుము. దానినే ఉపాసించవలెను. జన్మ
మరణ వ్యాధ్యాది సంసార మహాభయమునుండి బాటించును కాలట్టి
తారకమని పేర్కొనబడినది.

- 3 అకారాక్షర సంభూత స్సామిత్రి ర్విశ్వభావనః,
ఉకారాక్షర సంభూత స్సత్తుమ్న పైజసాత్మకః,

- 4 ప్రాజ్ఞాత్మకస్తు తరతో మకారాక్షరసంభవః,
అర్థమూత్రాత్మకో రామో బ్రహ్మసందైకవిగ్రహః,
(ఉత్తరతాపిని)

'అ' తారము నుండి జన్మించిన విశ్వము లక్ష్మణుడని
తలంచవలెను. 'ఉ' తారము నుండి జన్మించిన శైబులును క్షేత్రస్థులు
నని యెఱుంగవలెను. 'మ' తారము నుండి జన్మించిన ప్రాజ్ఞులును
భరతుడని తలంచవలెను. బ్రహ్మానంద స్వరూపుడు, అర్థమా
త్రాత్మకుడు శ్రీరాముడని భావించవలెను.

- 5 శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జగదాధారకారిణి,
ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణి సర్వదేహినామ్,

6 సా సీతా భవతి జ్ఞేయా మూలప్రకృతిసంజ్ఞితా.

ప్రణవత్వా శ్రవ్యకృతి రితి వదన్తి బ్రహ్మవాదివ ఇతి.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామునిగర్విధి యం వుండుటచే జగత్ప్రపంచ ఆధారభూతు
రాలై వదియు, జీవుల యొక్క, స్పృష్టి, స్థితి, లయములను నలుపువది
యగు మూలప్రకృతి సీతాదేవియని యెఱుంగవలెను. ప్రణవస్వ
రూపిణీ కాశ్రయ ప్రకృతియని బ్రహ్మజేత్తులు వలయును.

7 ఓమ్ యో సా వై శ్రీరామచంద్రః స భగవాన్ అదైవ త
వరమానంద అత్తా యత్పరం బ్రహ్మ భూక్తువస్తువ
స్తస్మై వై నమో నమః.
(ఉత్తరతాపిన్)

శ్రీరామచంద్రుడు భగవంతుడు. అదైవ త వరమానంద
మయమగు అత్య చంద్రబ్రహ్మము. 'భూక్తువస్తువ' స్వరూపమగు
చరతత్వము. అట్టి శ్రీరామచంద్రునకు నమస్కారము.

8 ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

అఖండైకరసానంద ప్రారకబ్రహ్మవాచకః రామాయేతి
సువిజ్ఞేయ స్సత్యానందవిదాత్మకః.
(ఉత్తరతాపిన్)

భగవంతుడగు వాసుదేవునకు నమస్కారము. అఖండైక
రసానంద స్వరూపుడు, తాతకబ్రహ్మవాచకుడు, సత్యానందజ్ఞాన
స్వరూపుడగు శ్రీరాముడు స్వానుభవ పూర్వకముగ తెన్నగ
నఱుంగఁ దగినవాడు.

56. వాసుదేవోపనిషత్తు

(వాసుదేవుడు వాచకున కిట్లు చెప్పెను—)

1 తత్త్వప్రదీప్తప్రకాశం స్వితానం,
పశ్య నోగీ మత్పాయుజ్య మవాహ్నితి.

ప్రతి ఒక్కరినీ ప్రభుత్వ ప్రణాళికాబద్ధముగా కనబరచును. అట్లునే గాను మరొక సామాన్య సామాన్యమును పొందుచున్నాడు.

2 క్రమా దేవం న్య మాత్మానం

భావయే న్యాం సరం హరిమ్.

ఏదాగ్రమనపా యో మాం

ధ్యాయతే హరి మవ్యయమ్

హృత్పంకజే వ పాత్యానం న ముక్తిః సాత్రసంశయ

ఈ ప్రకారముగా ఏదైనా ఏదాగ్రమనపా అని హృదయమున మిథ్యమున ఉత్పన్నమైనను, హరియును పాదయును కన్నులలో పోయినవాడైనను, సాత్రసంశయము అగు తపస్యము 'ధ్యానింపించుచుండు' అనే అర్థము లున్నది పొందును. ఇది సంతోషము లేదు.

3 మృత్యున మద్వయం ప్రహృతి అదిమహిమన వద్వతమ్

స్మృతవదం సచ్చిదానందం తత్త్వా జావాతి చాప్యయమ్.

గంధవదనో దిగ్గు, ప్రహృతి చ్చ గోమయము, అదిమహిమన కహితవదనము, స్వయంప్రకాశమును, సచ్చిదానందమును, సాక్షాత్ పరమమును అగు సామాన్య చ్చ గోమయము మనములు. ఇట్టి సాక్షాత్ పరమమును చూచుచున్నాడు.

4 ఏరో విష్ణు రనేకేషు జగదుప్రపాదరేషు చ,

అనుసన్యాతో వసతా త్తా భూతేష్వహ మవస్థితః.

నేను ఒక్కడనై, సర్వవ్యాపిని, సమస్త భూతల అంగము పోలులందును వ్యాపించి అనుష్ఠానమునై సమస్త భూతములందును సర్వరూపమున వసించుచున్నాను

- 5 తైలం తిలేషు కాష్ఠేషు పక్షిషుః కీలే ఘృతం యథా,
గర్భః పుష్పేషు భూతేషు తథాత్వా ఉవస్థితో హ్యహమ్

గుప్త్యలంకు నూతనతనూ, కొయ్యలంకు అగ్నివతనూ, పాల
దండు పేయవతనూ, పుష్పాలంకు వాసవ వతనూ నేను నయస్క పాప
లంకును అత్కగా వసించుచున్నాను.

57. ముద్గలోపనిషత్తు

- 1 తస్యహ్య తాష తయూతీతం పక్షోశవినిర్ముర్తం
షడూర్ధ్వవర్తితం పంచకోశాతీతం షడ్భావవికార
రూప్య మేవమాది సర్వవిలక్షణం భవతి 4

బ్రహ్మము తాస్రాయము లేనిదియు, మట్కోశరహితమైన
దియు, అతలి, ఉన్నత మొదలైన పంచ రూపాలు లేనిదియు, పంచ
కోశమాలకు అతీతమైనదియు, షడ్భావవికార విహితమైనదియు,
అత్యధి సర్వభృత్యులమై విలక్షణమైనదియు అయియున్నది.

58. కాండిలోరపనిషత్తు

- 1 ఓమ్ కాండిలోరీ హి వా అవర్యాణం పప్రచ్చ . అర్థే
లాలోపాయభూత మష్టాంగయోగ మనుబ్రూహితి,
స పోవాచాశ్రయః.

కాండిల్యంబు అభివృద్ధి అర్థభాగ్భోజనమైనది అష్టాంగ
యోగమును తెలుపునది అదిగను అభివృద్ధిమార్తి. యుక్తమిది.

- 2 యం నియ మోసస ప్రాణాయామప్రత్యాహార భారణా
ధ్యాన సమాధయో ధ్యాయోగోని

యమ, నియమ, అపవిత్రతాచారము, ప్రత్యక్షాచార, ధారణా
ధ్యాన నమోధులను ఇవి యోగము యొక్క ఎనిమిది అంగములు.

3 తత్రాహింసా సత్త్వస్తేయ బ్రహ్మచర్య దయార్ద్రప
క్షమా ధృతి మితాహార శాచాని చేతి యమా దశ.

అహింస, సత్యము, శోరత్వములేని, బ్రహ్మచర్యము, దయ, బ్రహ్మత్వము, ఓర్పు, స్థైర్యము, మితాహారము, శోచము - అది యమము పది విధములై నది.

4 తత్ర అహింసా నామః మనోవాక్యాదుకర్మభి స్సర్వై
భూతేషు సర్వదా ఉల్లేఖనసమ్.

మనోవాక్యాయ కర్మలచే నర్పితప్రభువును నది వదివ్వనింప
నేకమును కలుగఁజేయకుండుట అహింస.

5 సత్యం నామః మనోవాక్యాయ కర్మభిః భూతహిత
యథార్థాభిధాషణమ్.

మనోవాక్యాయ కర్మలచే ప్రాబల్య హితమైనియు,
యథార్థమైనదియునగు వాక్యమును వచిండుట సత్యము.

6 అస్తేయం నామః మనోవాక్యాయకర్మభిః పరద్ర
వ్యేషు నిస్సృచా

మనోవాక్యాయ కర్మలచే అన్యుల భూతులందు వాంఛ
లేకుండుట అస్తేయము (శోరత్వము లేని).

7 బ్రహ్మచర్యం నామః సర్వావస్థాసు మనోవాక్యాయ
కర్మభిః సర్వత్ర మైఖన త్యాగః.

సర్వావస్థలందును మనోవాక్కాయ కర్మలచే సర్వత్ర మైశ్వర త్యాగము బ్రహ్మచర్య ముపలుగును.

8 దయానామః. సర్వభూతేషు సర్వత్రానుగ్రహః.

సమస్త ప్రపంచమును సర్వత్ర అనుగ్రహము కలిగియుం గుట దయ.

9 అర్థవం నామః. మనోవాక్కాయకర్మణాం విహితా, విహితేషు జనేషు ప్రవృత్తై నివృత్తై వా వికరూప త్వమ్.

మనోవాక్కాయ కర్మలచే సర్వజనులందును ప్రవృత్తి నివృత్తులందు వికరూపత్వము (మూలార్థము) కలిగియుండుట ఆర్థ వము.

10 శ్రమానామః. ప్రియాప్రియేషు సర్వేషు తాదన పూజ నేషు సహనమ్.

ప్రియ, అప్రియములగు పూజన, తాదనాది సమస్త విషయ ములందును సహనము గలిగియుండుట శ్రమ.

11 భృతిర్నామః. అర్థహానౌ స్వేచ్ఛబంధవియోగే తత్రాప్నోతి సర్వత్ర చేతసత్త్వావనమ్.

భనము నష్టమైనను, ఇచ్ఛబంధలతో ఎడలొను సంభవించిన భనము, ఇచ్ఛబంధులు లభించినను, సర్వచేతలందును మనస్సును విశ్చలముగా, నిష్కలముగా మంచుకొనుట భృతి.

12 మితాహారం నామః. చతుర్థాంశాపశేషత ముస్నిగ్ధ మధురాహారః.

నామగతభాగము భాగీగా ఉండునట్లు స్థిరమగునట్లును
మధురాహారమును భుజించుట మితాహారము.

- 13 తాపం నామః తద్విత్తవిధమ్, కాహ్య మాంతరం చేతి
తత్ర మృణ్మలాభ్యాం బాహ్యం, మనశ్చుద్ధి రాంతరమ్
తదధ్యాత్మవిద్యయా లభ్యమ్.

కౌశము లెండు విధములు. కాహ్యమా, అభ్యంతరము. అని,
మట్టితోను నీటితోను గలుగు శుద్ధి కాహ్యమని, అభ్యాత్మనిత్యమే
అభ్యంతరము మనశ్చుద్ధి అభ్యంతరమని.

- 14 తప స్సంతోషాస్తీకర్య దానేశ్వరపూజన సిద్ధాంత శపణ
ప్రీతి మతి జప్తవతాని దేశనియమదా.

తపస్సు, సంతోషము, అస్తికర్యము, దానము, శిశ్నాభ్యాసము,
సిద్ధాంతవాశ్యములను వినుట, అర్చి, మిగి, అగ్రము, ప్రసాదము, అగ్ర,
నిరంజనును పది కైలా గురు.

- 15 తత్ర తపో నామః విదుర్వక్తృచ్ఛప్రచారదాయదా
దీధి శృరీరశోషణమ్.

కాస్త్రీకములైన వక్తృచ్ఛ చారదాయదాది ప్రసంగమునే
శరీర శోషణము గావించుట తపస్సు.

- 16 సంతోషో నామః యద్యచ్ఛాలాభసంకుష్టి.

జైత్రవశమున లభించినదానతో గలంపిస్తీనందుకు సంతో
షము.

- 17 అస్తికర్యం నామః వేదోక్త ధర్మాధర్మేషు విశ్వాసః.

వేదోక్తములైన భక్త్యాధర్మములందు వస్తుకము కలిగి యుండుట జన్మిక్యము.

18 దానం నామ:- స్యాయాత్థితధనధాన్యాదేః శ్రద్ధయా
ఽర్థిభ్యః ప్రదానమ్.

స్యాయమాగ్ధమున సంపాదించిన భవధాన్యాది వస్తువులను శ్రద్ధతో అర్థిజనులకు విసంగుట దానము.

19 ఈశ్వరపూజనం నామ:- ప్రసన్నస్వభావేన యథా
శక్తి విష్ణురుద్రాదిపూజనమ్.

నిత్యం స్వభావముతో శక్తికొలది విష్ణువు, శివుడు యెదలైన ఇష్టదేవతలను పూజించుట ఈశ్వరపూజనము.

20 సిద్ధాంత శ్రవణమ్:- వేదాంతార్థవిచారః.

వేదాంతార్థమును విచారించుట సిద్ధాంతశ్రవణము.

21 హీర్నామ:- వేద లౌకిక మార్గ కుత్సిక కర్మణి లక్షణా.

వేద, లౌకికమార్గములందు కుత్సికములగు కార్యముల యెడల స్పృహగలిగియుండుట లక్షణం.

22 మతి ర్నామ:- వేదవిహిత మార్గేషు శ్రద్ధా.

వేదము నిధించిన మార్గములందు శ్రద్ధకలిగి యుండుట మతి.

23 జపో నామ:- విదిష ద్గురూపదిష్ట వేదావిరుద్ధ మంద్రా
భ్యాసః, స ద్వివిధః వాచితో మానస శ్చేతి.

కాస్తోత్ర ప్రకారముగ గురువు ఉపదేశించిన ఇష్టమంద్రము సభ్యసించుట జపము. వాచికము, మానసము అని జపము రెండు విధములై వది.

24 ప్రతం నామః. వేదోక్త విధినిషేధానుష్ఠాన నైయత్కమ్.

వేదోక్తములైన విధి నిషేధముల నాచరించుట యందు నియతి కలిగియుండుట ప్రతీతము.

25 స్వస్తిక గోముఖ పద్మ వీర సింహ భద్ర ముక్త మయూరాఖ్యా న్యాసనా స్యస్త్వి.....

స్వస్తికము, గోముఖము, పద్మము, వీరము, సింహము, భద్రము, ముక్తము, మయూరము అను అక్షరములు ఎనిమిదికలవు.

26 యేనాపనం విజితం జగత్త్రయం తేన తితం భవతి,
యమ నియమాఖ్యాసయత్తః పురుషః ప్రాణాయామం
చరేత్. తేన నాద్యః కుర్ధా భవన్తి.

అపనమును జయించినవాఁడు ముఖ్యోక్తములను జయించ గలఁడు. యమ నియమాఖ్యాసశీలుడైన సాధకుఁడు ప్రాణాయామము నాచరించవలెను. ప్రాణాయామాఖ్యాసముచే నాదులు కుర్బము లగును.

27 మనసా మన ఆరోగ్య కాండిల్య త్వం నుభీ భవ.

ఓ కాండిల్యా ! నీవు మనస్కుచేత మునస్సును గాంచి (అనుభవించుచు) సంభవంతుడవు కమ్ము !

28 ఖమధ్యే కుదు చాత్మాన మాత్మమధ్యే చ ఖం కుకు,
సర్వం చ ఖమయం కృత్వా న కించిదపి చిన్తయ.

మౌనయోగాశ్రమమునందు మునస్సును నిలుపుము. మనస్సు నందు ఆత్మకు నెఱిగొల్పుము. అంతయు ఆత్మమయముగ నొనర్చి భక్తమగు జేర్చి చింతించవలదు.

28. కాంక్షలోపనిషత్తు

29 కాహ్యచిన్తా స కర్తవ్యా తత్ర వాస్తరదిన్తీకా,
సర్వచిన్తాం పరిత్యజ్య చిన్తాతపరమో భవ.

కాహ్యచిన్తామయములను చింతన చేయరాదు. అట్టి అంతర
విషయములను కూడ చింతన చేయవలదు. అన్ని చింతనలను వీడి
క్లుప్తక సర్వరూపుడేత్ర కమ్యు.

30 కర్పూర మనలే యద్య తైస్సంధవం సలిలే యథా,
తథా చ లీయమానం చ మన స్తత్త్వే విలీయతే.

కర్పూరము అగ్నియందు కరణిపోవునట్లును, ఉప్పుకల్లునీటిలో
కరణిపోవునట్లును మునుపు పరతత్వమందు (అర్థమందు) లయించి
పోవును.

31 జ్ఞేయం సర్వప్రతీకం చ తజ్జానం మన ఉచ్యతే,
జ్ఞానం జ్ఞేయం సమం నష్టం నానన్య వస్థా ద్వితీయక.

సర్వప్రతీకమునున్న దృశ్యము జ్ఞేయము. వానిసాదాన
జ్ఞానము మన స్వరూపము. దృశ్యము, మమమృ లెందును నమ
ముగ లొంగి ఆత్మవస్తువు శేషించుపడెను. మోక్షమునకు 'సేవా'క
మార్గములేదు.

32 జ్ఞేయసన్న పరిత్యాగా ద్విలయం యాతి మానసమ్,
మానసే విలయం యాతే తైవల్య మవశిష్యతే.

జ్ఞేయ (దృశ్య) వస్తుచిత్తాగమితే మమమృ లయించిపోవు
చున్నది. మమమృ లయించగా 'తైవల్యము' (మానస్వరూపమును
ఆత్మ) శేషించుచున్నది.

33 ద్వో క్రమా చిత్తవాశస్య యోగో జ్ఞానం మునీశ్వర,
యోగ స్తద్వృత్తిరోధో హి జ్ఞానం సమ్యగవేక్షణమ్.

మునీశ్వరా ! చిత్తము వశించిపోవుటకు యోగము, జ్ఞానము అని రెండు క్రమములు కలవు. చిత్తవృత్తులను నిరోధించుట యోగము; సమ్యక్ దృష్టి జ్ఞానము.

34 తస్మిన్నిరోధితే నూన ముపకాంతం మనో భవేత్,
మనఃస్పృహోపశాన్త్యా ఓయం సంసారః ప్రవిలియతే.

చిత్తవృత్తులు నిరోధించబడిన యెడల మనస్సు నిశ్చలముగ ఉపశాంతమగును. మనఃస్పృహయు శాంతమగుచేత శీఘ్రముగ సంసార బంధము తొలగిపోవును (జననమరణములు తొలగును).

35 సూర్యాలోకపరిస్పృశానౌ వ్యవహ్నితి ర్యథా,
శాస్త్ర సజ్జన సంకర్క సైరాగ్యాభ్యావ యోగతః.

సూర్యుడు ఆ ప్రసించినతోడనే జనుల వ్యవహారము శాంతించునట్లు, శాస్త్రసజ్జనసంగత్యము చేతను, సైరాగ్య, ఆభ్యాస యోగములచేతను మనస్సు శాంతించును.

36 అనాస్థాయాం కృతాస్థాయాం పూర్వం సంసారవృత్తిషు
మథాభివాంఛిత ధ్యానా ద్విర మేకత యోగితాత్.

పూర్వపు సంసారవృత్తులందు ఆనక్షిప్త వదలి చిరకాలము ఈ యిష్టనైవేద్యమును వీక్షాగముగ ధ్యానించుటచేతను మనస్సు శాంతిఁ జెందును.

37 ఏకతత్త్వపురాణాసౌ త్ప్రాణస్పృహదో నిరుధ్యతే,
పూరణాద్యనిలాయామా ద్దృఢాభ్యాసా దభేదజాత్.

ఏకమూ అత్యంత త్వమును కృత్రిముగ అభ్యసించుటచేతను, పూర్వకాది ప్రాణాయామమును స్పృంధగ వృథముగ అభ్యసించుట చేతను మనస్సు శాంతిగింపును.

38 ఏకాస్తద్ధ్యానయోగాచ్చ మసఃస్పష్టో నిరుద్యతే.

ఓంకారోచ్చారణప్రాప్త శబ్దతత్త్వానుభావనాత్.

ఏకాంతమున ధ్యానశీలుని యుండుటచేతను, ఓంకారము నుచ్చరించుచు, తాని అర్థమును భావనచేయుటవలనను మనస్సు శాంతి పొందును.

39 సంకల్పే మానసే ఐదే ప్రాణస్పష్టో నిరుద్యతే.

మానససంకల్పములను నిర్బంధించినచో ప్రాణస్పృంధము నిరోధించుటను.

40 ముహూర్త మపి యో నిత్యం నాస్మాగ్రే మవసా నహ, సర్వం తరతి పాప్మానం తస్య జన్మకర్తార్థకమ్.

కొద్దిసేపు కను నావికాగ్రమున దృష్టిని నిలిపి మనసా ధ్యానించు సాధనము నూలు జన్మములో చేసిన పాపము పంతులు చాటికేయగుచున్నట్లును.

41 అథ ప్రత్యాహారః, స సంపదిభః విషయేషు విచరతా మింద్రియాణాం అథా చాహరణం ప్రత్యాహారః యద్యత్పశ్యతి తత్సర్వమాత్మైతి ప్రత్యాహారః, నిత్య విహిత కర్మఫలత్యాగః ప్రత్యాహారః సర్వవిషయ పరాజ్ఞాభక్త్యం ప్రత్యాహారః, అష్టాదశను మర్మస్త్రా నేషు క్రిమాద్ధారణం వ్రత్యాహారః.

ప్రత్యాహారము ఇదే విధములుగా నుండును. విషయములందఱు నందరించు భిక్షువులములను బలాత్కారముగ మరలించుట ప్రత్యాహార మవలగును. కనుకవివేచనము అత్యయని భావించుటయు ప్రత్యాహారము. నిత్యవిహిత కర్మల ఫలమును త్యజించుటయు ప్రత్యాహారము. నమస్త విషయముల యొక్కయు పరాన్ముఖత్వముకూడ ప్రత్యాహార మవలగును. పదునెనిమిది మర్మస్థానములందఱు క్రమముగ భారణ యొనర్చుటయు ప్రత్యాహార మగును.

42 అథ ధారణా, సా త్రివిధా, అత్మని మనోధారణమ్, దహరాకాశే జాహ్యకాశధారణమ్, పృథివ్యైప్రేక్షోవా య్యారాశేష పంచమూర్తిధారణం చేతి.

భారణ మాయావిధములు 1) అత్యయన మవచ్చును నిలుపుట 2) దహరాకాశమునందు జాహ్యకాశమును నిలుపుట 3) పృథివి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశములందు మువచ్చును నిలుపుట.

43 అథ ధ్యానమ్, తద్ద్వివిధమ్ సగుణం నిర్గుణం చేతి సగుణం మూర్తిధ్యానమ్, నిర్గుణ మాత్మయాథాత్మ్యమ్,

ధ్యానము యెను విధములు — సగుణధ్యానము, నిర్గుణ ధ్యానము అని. మూర్తిధ్యానము సగుణము. అత్యయన-యధావ్యవసాయమును ధ్యానించుట నిర్గుణధ్యానము.

44 అథ సమాధిః :- జీవాత్మపరమాత్మకావ్యవహితైరిత్యుచితై రహితా పరమానందస్వరూపా శుద్ధవై తన్మాత్మికా భవతి.

చూర్య పరమాత్మల లక్ష్మ్యకర్తయే సమాధి. బ్రహ్మచరహిత
పరమానంద శుద్ధరైతద్యాత్మ స్వరూపమందు స్థితిగలిగి యుండు
టయే సమాధి.

45 సత్యం విజ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ, యస్మిన్ని ద్విదమోతం
చ శ్రోతం చ.

సత్యము, విజ్ఞానము, అనంతము నై వది బ్రహ్మము. ఈ
జగత్తు ఆ బ్రహ్మమునందే ఉత్పన్నమై యున్నది.

46 యస్మిన్ని స్విజ్ఞాతే సర్వ మిదం విజ్ఞాతం భవతి.

ఆ బ్రహ్మము తెలియినచో ఈ జగత్తు ప్రపంచము ఎటువ
గదీనది యగుచున్నది.

47 త దపాటిపాద మచక్షః శ్రోత మశిష్టా మశరీర మ
గ్రాహ్య మనిర్దేశ్యమ్, యతో వాచో నిపర్తన్తే అప్రాప్య
మనసా సహ, యత్కేవలం జ్ఞానగమ్యం, ప్రజ్ఞా చ
యస్యా త్తప్పితా పురాణి, య దేక మద్వితీయమ్,
అతాశపత్సర్వగతం సుసూక్ష్మం నిరంజనం నిష్ఠియం
సన్నాతం చిదానందైకరసం శివం ప్రశాంత మమృతం
త త్పురం చ బ్రహ్మ. “తత్త్వమసి”, తజానేన హి
విజానీహి య ఏకో దేవ అత్యశక్తిప్రదానః సర్వజ్ఞః
సర్వేశ్వరః సర్వభూతాంతరాత్మా సర్వభూతాధిపానః
సర్వభూతనిగూఢో భూతయోని ర్మోక్షగైరగమ్యః, యశ్చ
విశ్వం స్పృశతి విశ్వం విభర్తి విశ్వం భుక్తే స అత్తా
అత్యని తం తం తోతం విజానీహి; మా శోచీ రాత్య
విజ్ఞానీ శోక స్యాస్తం గమిష్యతి.

బ్రహ్మము హస్తపాదములు లేనిది. శ్రేణులు, చెవులు, జిహ్వ లేనిది. శరీరము లేనిది. అది అగ్రాహ్యమైనది. నిష్కలింప శక్యముకానిది. బ్రహ్మమును చేరచేక మనస్సుతోలగుచ వాక్కులు పెనుకకు మరలుచున్నవి. ఆ బ్రహ్మము కేవలము జ్ఞానముద్వారా పొందుదగినది. బ్రహ్మమునుండియే పురాతనమైన బ్రహ్మ చెలువను చున్నది. బ్రహ్మము ఏకమైనది. అద్వితీయమైనది, అకాలమువలె నాన్మమైనది. అమంగమైనది. నిష్క్రియమైనది. నిష్కారమైనది. జ్ఞానానందైకరసమైనది. శివస్వరూపమైనది. కాంతమైనది. అమృతమైనది. పరమైనది. అదియే నీవు. కానిని జ్ఞానముచేతనే తెలిసి కొనుము. ఏకరూపుడగు ఆ దేవుడు అత్యంత ప్రభావము, సర్వజ్ఞుడు, సర్వేశ్వరుడు. సర్వభూతాంతరాత్మ. సర్వచాతము లందును అధిపనియియున్నవాడు. సర్వభూతములందును నిగూఢముగ నున్నవాడు. స్థూలమకాశమైనవాడు. సూక్ష్మముచేతనే పొందుదగినవాడు. అతడే ఈ జగత్తును సృష్టించుచున్నాడు, పాలించుచున్నాడు, లయమొనర్చుచున్నాడు. అతడు అర్చిస్తా 'రూపుడు.

అత్యుండు ఆ యో లోకములను గొంచుము. శోకమును తెంచుము. అర్హజ్ఞానము కలవాడు శోకమును వాడుగలడు.

48 యస్మాచ్చ బృహతి బృహాయతి చ సర్వం తస్మా దుచ్యతే పరబ్రహ్మేతి.... యస్మా త్సర్వ మా హ్నోతి, సర్వ మాదత్తే సర్వమితి చ తస్మా దుచ్యతే అత్యేతి.....

నమస్త జగత్తు ఇగునుండియే ఏర్పడుచున్నది. కాబట్టి అది పరబ్రహ్మము' అని చెప్పబడుచున్నది. నమస్త జగత్తుననుచు చున్నది. కాబట్టి అది అత్య అని చెప్పబడుచున్నది.

49 జ్ఞానయోగనిధిం విశ్వగురుం యోగజప్రియమ్,
భక్తానుకంపివం సర్వపాక్షిణం సిద్ధసేవితమ్.

50 ఏవం యః సతతం ధ్యాయే దేవదేవం సనాతనమ్,
స ముక్తః సర్వపాపేభ్యో నిశ్చేయస మవాప్ను
యాత్. ఇత్యం సత్క విశ్వవినిషత్.

జ్ఞానయోగోనిధిః, జగద్గుహపురు, యోగజప్రియమనః,
భక్తులయెవల దయాళువాడగును, సర్వపాక్షిణు, సిద్ధులనులదే కీమిం
వలుకువాడును అగు పరిపూర్ణును, దేవదేవుని ధ్యానించువాడును
సమస్త పాపములనుండియు విముక్తుఁడగును. యోగమును
అవలంబిం.

59. పైబ్బలోపనిపత్తు

1 సదేవ పొమ్మే దమగ్ర అసీత్ తస్మిత్కముక్త ముక్తి
యం సత్కజ్ఞానానందం పరిపూర్ణం సనాతన మేక
మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ. (ప్రథమోఽధ్యాయః)

సృష్టికి పూర్వము సద్వస్తువు (అస్య) ఒక్క యే యుండెను.
అది నిత్యము కన్పించి, నితారతహితమైతది సత్కజ్ఞానానందమయ
మైతది. పరిపూర్ణమైతది, సనాతనమైతది, ఏకమైతది. అద్వితీయ
మైతది. అదియే బ్రహ్మము.

2 కామకర్మాన్వితా ఒవిద్యాభూతవేష్టితో జీవో దేహస్తరం
ప్రాప్య తోకాస్తరం గచ్ఛతి, ప్రాకృత్యఫలపాశే
నావర్తాంతరరీతిప ద్విశ్రాంతిం వైష గచ్ఛతి సత్కర్మ
పరిపాకతో బహునాం జన్మనా మస్తే నృదాం యా

జేచ్చా జాయతే, తదా సద్గురు, మాశ్రిత్య చిరకాః
 సేవయా జగ్ధా న్మోక్షం తస్మి త్ప్రయాతి, అవిచార
 కృతో ఐ విచారా న్మోక్షో భవతి, తస్మా త్సదా
 విచారయేత్, అధ్యాయోపాపవాదత స్వైరూపం నిశ్చ
 యితార్తుం శక్యతే, తస్మా త్సదా విచారయే జగజ్జీవ
 పరమాత్మనః, దీపకాప జగద్భావ తోరే ప్రత్యగభిన్నం
 బ్రహ్మ వాపశిష్యతే. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

కామకర్మలతోను, అజ్ఞానముతోను, మంచగూతములతోను
 గూడిన జీవుడు పుణ్యస్థానమింది లోకాంశరమున శ్రేయస్సాదుఁ .
 పూర్వకర్మఫల పరిపాకముచే అర్థుడు మడిగింపమువంటి పురుగు
 వలె ద్వికాంతిలేకయుండును. పశ్చాత్త్యజరిపాకముచే అపొజవ్యుల
 అంతమున అనులకు మోక్షేచ్ఛ కలుగుచున్నది. అర్హత మనుజులు
 సద్గురువు నాశ్రయించి చిరకాలము శీవచేసి మోక్షమును పొందును.
 విచారణ లేకపోవుటచే బంధము కలుగును. విచారణచే మోక్షము
 కలుగును. కావున విజ్ఞుడు నదా విచారణ చేయవలెను. ఆధ్యా
 త్మిక, అపవాదములచే ఆత్మస్వరూపమును నిశ్చయింపవలెను.
 విజ్ఞుడు జగత్తును, జీవుని, చక్షురూర్మును గుఱించి నదా విచారించ
 వలయును. శీవుని తత్త్వమును, జగత్త్వమును ఎఱిగింయెడల
 ప్రత్యక్షస్వరూపమైన బ్రహ్మను శరీరించును.

3 పరమేవోపాధిమాయావిద్యే విహాయ తత్త్వంపదలక్ష్యం
 ప్రత్యగభిన్నం బ్రహ్మ, తత్త్వమసి త్యహం బ్రహ్మ
 స్మితి వాక్యార్థ విచారశ్రవణం భవతి, విరాంతేన శ్రవ
 ణార్థానుసంధానం మననం భవతి, శ్రవణ మనన నిర్వి
 చిత్తేంద్రైః సమై నైకకావశయా చేత స్థాపనం నిది
 ధ్యాననం భవతి. (తృతీయోఽధ్యాయః)

పరమాత్మ, జీవాత్మల తీచిపోయిన మాయ, అనిద్యలను వదిలి తత్త్వంపదలక్ష్యమైన ప్రత్యగభిన్న పరబ్రహ్మమును ఎటుంగ వలెను. 'తత్త్వమసి', 'అహంబ్రహ్మాస్మి' అను మహావాక్యముల అర్థమును విచారించుట శ్రేయము. ఏకాంతమున పరమార్థమునకు ఆనుసంధించుట ముఫనము. శ్రవణమేకమయితే ఆనందిగ్మయైన అద్భుతమును ఏకాగ్రముగా నునప్పుడు నిలిపియెంచుట నిదిధ్యానమము.

4 ధ్యాతృధ్యానే విచాయ నివాతస్థితదీపవ ధ్యేయైకగోచరం చిత్తం ఏమాతి ర్భవతి.

5 ఇహానాదిసంసారే సంపితాః కర్మకోటయ అనేనైవ విలయం యాన్తి, తతో ఒభ్యాసపాటవా త్సప్తానక స్పదాఽమృతధారా వర్షతి, తతో యోగవిత్తమాః సమాధిం ధర్మమేరుం ప్రాప్సుః, వాసనాజాలే నిశ్చేష మమునా ప్రవిలాపితే కర్మసంచయే పుణ్యపాపే సమూలోన్మిలితే ప్రాకృరోక్ష మపి కరతలామలకవ ద్వాకర్త మప్రతిబద్ధాపరోసాక్షాత్కారం ప్రసూయతే, తదా దీపమృతో భవతి. (తృతీయోఒధ్యాయః)

ధ్యాతృధ్యానములను వదిలి గాలిచెరువోటగల దీపమువలె ధ్యేయైక గోచరము చిత్తము గలిగియుండు సమాధి యగును. అట్టి అనాదియగు సంసారమున సంపితములై యున్న కర్మకామలు సమాధివలన నిశించిపోవును. తదనంతరము అభ్యాస మహిమచే బేలకొలది అమృతభారలు కురియును. కావున యోగబేత్తలు కమాభిస 'ధర్మమేరుము' అని అందును. వానన లన్నియు సమాధితే నశించిపోగా, కర్మసంచయము వహూంశముగ వివాళము కాగా వేదాంతవాక్యము కరతలామలకమయితే అమరోక్ష సాక్షా

శాస్త్రమును కలుగఁజేయును. అప్పుడు బ్రహ్మవిఘ్నము జేసనట్లు ప్రవర్తించును.

6 ఉపాధివిలయో త్వరమాత్మని విలియతే, విశ్వైః జైషణ ప్రాజ్ఞాః స్వనిష్ఠిపాధిలయో త్వత్కాత్మని లీయంతే తతో బ్రాహ్మణ స్సమాహితో భూత్వా తత్త్వంపదైక్య మేవ సదా తుర్యాత్, తతో మేఘాపాయే లంఘమాని వాత్మా లవిరృపతి, ధ్యాత్వా మధ్యస్థ మాత్మాసం కలశాస్తరదీపవత్, అంగుష్ఠమాత్ర మాత్మాస మేఘా మతోతిరూపకమ్. (తృతీయోఽధ్యాయః)

ఉపాధివిలయముచే శీఘ్రము చరమాత్మయందు లయించును. విశ్వకై జన ప్రాజ్ఞులున్ను, పరమాత్మయందు లయముఁ జేంచుచున్నాడు. బ్రహ్మవిఘ్నము మాధిస్థిత్యుడై నవా 'తత్త్వం' పదైక్యమును కలుపవలెను. విదవ మేఘము లొలంగఁగా మాద్యయము ప్రత్యక్షమగువట్లు ఆత్మ సాక్షాత్కరించును. శాస్త్రవ మౌనమును శంకు కలశమును ఘామములేని దీపమువలె శేఠిల్లు అంగుష్ఠ మాత్రాత్మను ధ్యానింప వలయును.

7 ప్రకాశయంత మంతస్తం ధ్యాయే క్షూటస్థ మవ్యయమ్ ధ్యాయ న్నాస్తే మునిశ్చైవ వాసుప్తే రామృతే స్తు యః. (తృతీయోఽధ్యాయః)

శనియందు ప్రకాశించుచున్న క్షూటస్థ, అవ్యయపరమాత్మను ముని ఎల్లకాలములందు (యాశ్చైవితము) ధ్యానించుచుండును.

8 అమానిత్యాది సంపన్నో ముముక్షుః రేకవింశతి కులం ,తారయతి, బ్రహ్మచిన్మాత్రేణ కులమేరోత్తరకథం తారయతి. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

అమూల్యత్వాని జ్ఞానమునకు సంపన్నులైన మునుముఖులు ఇను
వదియొక్క- తరములను తరింపజేయును. బ్రహ్మజ్ఞాన మూర్తము
చేత మునులగు మూటయొక్క- తరములను తరింపజేయును.

9 తతో నారాయణ స్సాక్షాద్ధృవయే సుప్రతిష్ఠితః.

(చతుర్థోధ్యాయః)

సాక్షాత్ నారాయణులను జనుల హృదయమునందు సుప్ర
తిష్ఠితులై యున్నాము.

10 దగ్ధస్య దహనం నాస్తి పక్షస్య పవనం యథా,

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధదేహస్య న చ శ్రాద్ధం న చ క్రియా,

(చతుర్థోధ్యాయః)

దహించినదానికి దహనము పనిలేదు. పక్షమైభద్రానికి పవన
ముతో పనిలేదు. అట్లే జ్ఞానాగ్నిచే దహింపబడిన కరీరము కల
నానికి శ్రాద్ధముగాని, క్రియగాని లేదు.

11 యావ చోపాధిపర్యంతం తావ చ్చక్రూషయే ధురుష్

(చతుర్థోధ్యాయః)

ఉపాధియున్నంతవరకు చక్రకూషములచే గురుత్వను నేరించ
వలయును.

12 కుద్ధమావసః కుద్ధదిద్రూపః సహిష్ఠః సోఽహ మస్మితి

ప్రాప్తే జ్ఞానేన విజ్ఞానే, జ్ఞేయే పరమాత్మని హృది సం
స్థితే, దేహే అధికాన్తి పదం గతే, తదా ప్రథా మనో
బుద్ధిరూస్యం భవతి. (చతుర్థోధ్యాయః)

శుద్ధమయము, శుద్ధ చైతన్యముగలిగి, సహజమైన బ్రహ్మ నిష్ఠయను 'పరమాత్మ'నే 'మేము' అను జ్ఞానము ప్రాప్తము కాగా, జాబితా విజ్ఞానము కలుగగా శ్లేషమైన పరమాత్మను హృదయమున గాంచి శాంతిపొందగా అప్పు డాతడు మనోబుద్ధినిహితముల అత్యద్వయరూపము యగుచున్నాడు.

13 విండస్థోఽపి ప్రత్యగాత్మా సర్వవ్యాపి భవతి.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

కరీరమనుషున ప్రత్యగాత్మ సర్వవ్యాపకమై యున్నది.

14 హృదయం నిర్మలం కృత్వా

చిత్తయిత్యా ప్యనామయమ్,

అహమేవ పరం సర్వమితి

వశ్యే త్వరం సుఖమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

హృదయమును నిర్మల మొనర్చుకొని అనాదయముల పరమాత్మను ధ్యానించి 'ఆ పరమాత్మ నేనే' అని యెఱిగి శుద్ధి ను పరమానందమును పొందవలయును.

15 ఆకాశవ త్సూక్ష్మకరీర అత్తా

స దృశ్యతే వాయువ దస్తరాత్తా.

స బాహ్య మభ్యంతర నిశ్చలాత్తా

జ్ఞానోల్లయో పశ్యతి చాంతరాత్తా. (చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆకాశమువలె అత్య సూక్ష్మత్వరూపము కలది. అది వాయువువలె దృష్టికి గోచరముకాదు. అత్య బాహ్యభ్యంతరములందును నిశ్చలమైతి. జ్ఞానమను దీపమువలెగా విజ్ఞాన అంతరాత్మను దర్శించుచున్నాడు.

40. పై క్గలోపనిషత్తు

16 తపే ద్వర్షసహస్రాణి వికపాదస్థితో వరః,

వికస్య ధ్యానయోగస్య కలాం నార్హతి షోడశీమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

చేలకొలుచి సంవత్సరములు ఒంటిపాదముపై నిలబడి తపస్సు చేసివారు, ఒక్క ధ్యానయోగముయొక్క పనునాటవఱగముతో నైనను అది పరమాశ్రమం కానేరదు.

17 విష్ణయో ఒక్షరతన్మాత్రో నీధికం చాపి చంచలమ్,

విహాయ శాస్త్రజాలాని యత్సత్యం తదుపాస్యతామ్

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అక్షరముగ నరమాత్మను విఠంగవలెను. జీవితును చంచల నైనది. శాస్త్రపరమాపాములను వదలి సత్యముగు పరమాత్మను గుహనింపవలెను.

18 అసంకపర్మభౌచం చ జప్తో యజ్ఞ స్తతైవ చ,

తీర్థయాత్రాభిగమనం యాపత్తత్త్వం న విస్తతి.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

పనుబాగు (జప్తి) తత్త్వము వెఱంగుగ నుండుకేవలము అనీకకర్మలు, భోజనము, జపము, యజ్ఞము, తీర్థయాత్ర మొదలై యవి అపరమములు.

19 అహం బ్రహ్మేతి నియతం

మోక్షమేతు ర్మహాత్మనామ్.

దేవై వచే బ్రహ్మోజ్ఞయః

స మమేతి చుమేతి చ.

మమేతి బధ్యతే అస్తు ర్న మమేతి విముచ్యతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మహాత్ములకు 'అహంబ్రహ్మ' (నేను బ్రహ్మమును) అను భావమే నియతముగ మోక్షకారణమై యున్నది. అంధమునకు, మోక్షమునకు 'మమ' (నాది), 'నమమ' (నాదికాదు) అను రెండు పదములే కాకలము. శీఘ్రము 'మమ' అనుభావముచే అంధమును, 'నమమ' అను భావముచే మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

20 మనసో హ్యున్మనీభావే ద్వైతం నైవోపలభ్యతే.

యదా యాత్మన్మనీభావ స్తదా తత్పరమం పదమ్.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

మనస్సు ఉన్మనీభావమును (మనస్సునుబాటింపితిని) తెందగా ద్వైతభావము కలుగదు. మనస్సు ఉన్మనీభావమునెందగనే శీఘ్రము పరమాత్మపదము లభించును.

21 హన్యా న్మష్టిథి రాకాశం జీధార్తః ఖండయే త్తృషమ్

నాహం బ్రహ్మేతి జానాతి తస్య ముర్తి ర్న జాయతే.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

అకాశమును విరికించుచే కొట్టెలగాక! అకలిగొన్నభారం పొట్టును దుందుగాక! 'నేను బ్రహ్మమును' అని ముఖిలగతత వలనను ఎవనినది మోక్షము కలుగలేదు.

22 తద్విష్టిః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయాః.

(చతుర్థోఽధ్యాయః)

ఆ విష్ణుభక్తయొక్క- (పరమాత్మయొక్క) మహోన్నతపదమును జ్ఞానులు సదా కాయచుందురు.

60. విక్షకోపనిషత్తు

- 1 ఓమ్, అథ విజ్ఞానాం మోక్షార్థినాం కుటిచక, విహూ
దక, హంస, పరమహంసా శ్చేతి చత్వారః.

మోక్షార్థినాం ఫిక్షువులు (సన్న్యాసులు) నాలుగు విధము
లుగా నుండును. వారు 1) కుటిచకులు 2) విహూదకులు 3) హంస
4) పరమహంస లని చెప్పబడుదురు.

- 2 కుటిచకో నామః. గౌతమ, భరద్వాజ, యాజ్ఞవల్క్య,
పసిష్ఠ ప్రభృతయః.

కుటిచకు లవలగా గౌతములు, భరద్వాజులు, యాజ్ఞ
వల్క్యులు, పసిష్ఠులు మొదలైనవారు.

- 3 పరమహంసో నామః. సంపర్తక, ఆరుణి, శ్వేతకేతు,
విదభరత, దత్తాత్రేయ, శుక, వామదేవ, హరీతక,
ప్రభృతయః... ..

పరమహంస లవలగా సంపర్తకులు, ఆరుణి, శ్వేతకేతువు, విద
భరతులు, దత్తాత్రేయులు, శుకులు, వామదేవులు, హరీతకులు
మొదలైనవారు.

- 4 బ్రహ్మమార్గే సమ్యక్ స్వంపన్నాః శుద్ధమానసాః పరమ
హంసాచరణేన సంన్యాసేన దేహత్యాగం కుర్వంతి తే
పరమహంసానా మితి వనిషత్.

(సర్వత్ర ఆత్మనే చ్ఛింతించుచు) బ్రహ్మమార్గమున తత్సగ
ప్రతిష్ఠితులై శుద్ధులై పరమహంసాచరణముతో సంన్యాస
ముతో శరీరమును త్యజించువారు పరమహంసలు.

61. మహావనిషత్తు

- 1 చిదణోః పరమస్యాస్త్రః కోటిబ్రహ్మాండరేణవః,
ఉత్పత్తి స్థితి మభేదత్య వీయంతే శరీరకర్యయాత్.

2.4

పరమనూత్నమైన చైతన్యబుద్ధులందు మాయాశక్తిచే కోట్లకొలది బ్రహ్మాండములను సృష్టించి ఉత్పత్తి, స్థితి, లయము లను పొందుచున్నది.

- 2 అహం నద్విత్యరానందబ్రహ్మైకైవాస్మి స చేతరః,
స్వయైవ సూక్ష్మయా బుద్ధ్యా సర్వం విజ్ఞాతవాన్ శుకః

2.11

‘నేను నద్విత్యానంద స్వరూపమగు బ్రహ్మమనే కాని మఱి యేమియు కాదు’ అని తన సూక్ష్మచక్షుషే శుకమహర్షి స్వయము నాచిగెను.

- 3 తే తోగాస్తాని భోజ్యాని వ్యాసపుత్రస్య తస్మహి,
నాణహ్యై ర్మస్తవనో బద్ధపీతమి వాచలమ్.

2.26

కొన్నివాయువులు పుష్కతమును చరింపజేయుచుండగా భోగ ములుకాని, భోజ్యములుకాని శుభ్ర, మనస్సును చరింపజేయు చాలకపోయెను.

- 4 మనో విరల్పసంజాతం తద్విరల్పపరిక్షయాత్,
క్షీయతే దగ్ధసంసారో నిస్సార ఇతి నిర్నిత్య.

2.34

మహమ్మయొక్క విశిష్టములే కలుగునదియు, ఆ విశిష్టము నశించినచో నశించిపోవునదియు కను ఈ పాఠము సంపాదము నిష్కారమని నిశ్చయింపఁబడెను.

5 దృశ్యం నాస్తి తి తోధేన మనసో దృశ్యమార్జనమ్,
సంపన్నం చే త్తదుత్పన్నా పరా నిర్వాణనిర్వృత్తిః.
2.38

‘దృశ్యము లేదు’ అను బోధచే మహమ్మనందు దృశ్యము యొక్క మార్జనము (మృత్యువలననేమియును) సంభవించినచో చర మైన నిర్వాణమేము కలుగును.

6 అశేషేణ సచిత్త్యాగో వాసనాయాం య ఉత్తమః,
మోక్ష ఇత్యుచ్యతే సద్విః స ఏవ విమలక్రమః, 2.39

వాసనలను పూర్తిగ శ్యణించుటయే మోక్షమని నర్జనులు పలుకుదురు. అదియే నిర్మలమైన క్రమము.

7 యే కుద్రవాసనా భూయో న ఇన్మానర్థభాగినః,
జ్ఞాతజ్ఞేయా స్త ఉచ్యంతే తీవన్ముక్తా మహాధియః, 2.40

శుద్ధవాసనలు కలవారు తిరిగి జన్మలను అభ్యసమును పొందరు. అట్టి మహాబుద్ధిమంతులు జ్ఞేయము నెఱిగినవారనియు, ఉపన్యస్త బనియు చెప్పఁబడుదురు.

8 పదార్థభావనాదార్థ్యం అప్త ఇత్యభిధీయతే,
వాసనాతానపం బ్రహ్మ మోక్ష ఇత్యభిధీయతే, 2.41

దృశ్యపదార్థములను గూర్చిన దృక్పథైవ వాసనయే అంభ మనియు, అట్టి వాసన తొలగుటయే మోక్షమనియు చెప్పఁబడును.

- 9 తపః ప్రభృతినా యన్మై హేతునైవ వినా శుభః,
తోగా ఇహ స రోచన్తే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.42

తపస్సు యొక్కతైవ కారణములు లేకుండు ఎవనికి ఈ ప్రపంచమున భోగములు నుదించుకొనునో అతడు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పుకొనును.

- 10 పార్థామర్ష భయక్రోధ కామకారపిత్త దృష్టిషు,
స పరామృత్యతే యోఽస్తా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.44

గుంతోషము, అభిహాసము, భయము, క్రోధము, కామము, లోభము, యొక్కతైవనాధితే వికారమును బొందనివారు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పుకొనును.

- 11 తాపిరానీప్సితే స స్తోయ స్యాత్తర్కర్త దృష్టిషు,
మమ ప్తివ ద్య శ్చరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.46

అంతర్ముఖమైన ఎవని దృష్టిలో ఇంద్రియము, అనిష్టము అనునవి ఉండునో, ఎవడు మమ ప్తివతై యెందునో అట్టివారు జీవన్ముక్తత్వము చెప్పుకొనును.

- 12 సంబేద్ధేన హృదాకాశే చునాగపి స తిష్ఠతే,
యస్యాసౌ వజరా సంపి త్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2.48

ఎవని హృదయము ఆకాశమువలె దృశ్యవేద్యముల లాంటివి కలగకునో, ఎవనియొద్ద జపమంత్రాదో (ఎవడు అత్యమాత్రుని యుండునో) అతడు జీవన్ముక్తత్వ పులుగును.

- 13 యావత్తీ దృశ్యకలనా సకలేయం విలోక్యతే,
సా యేన నుష్ట సంకృతా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-53

కవచముచేర్చు ఈ పనులదృశ్య పరమానందమును ఎవడు
తెచ్చగా త్యజించినాడో : అందు జీవన్ముక్త వనలగును.

- 14 కర్ణమలవణం తిక్త మమృష్టం మృష్టమేవ చ,
సమమేవ చ యో భుక్త్యై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-54

కావణము, పులుపు, తీవ్రము, తేజము, రుచి, అరుచికల వస్తువుల
కల్ల పడుముగ భరించుకొను జీవన్ముక్త వనలగును.

- 15 జరామరణ మావచ్చ రాజ్యం దారిద్ర్యమేవ చ,
రమ్య మిత్యేవ యో భుక్త్యై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే.

2-55

మువలింపము, మరణము, అవస్థ, రాజ్యము, దారిద్ర్యము
అను విధవి సమముగ నే ఎవడు వహించుచునో : అందు జీవన్ముక్త వనలగును.

- 16 యః స్వమస్మాదృశాశేష వ్యవహార్యపి నిస్సృహః,
సరాశ్చేష్టివ పూర్ణాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 2-56

ఎవడు ననుష్ట విషయములందును వ్యవహరించు చుండినను
నిస్సృహుడై యుండునో, ఎవడు పూర్ణబోధస్వరూపుడో అట్టి
వాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పవలెను.

- 17 న్యసంకల్పవశా దృష్టో నిస్సంకల్పా ద్విముచ్యతే.

2-57

శీఘ్రః తపశశల్పము చేతనే ఇష్టం మగుచున్నాఁడు.
శశల్పరాహిత్యముచే ముక్తమగు చున్నాఁడు.

- 18 సార్థత్విరోధి తీర్థేషు సానవుజ్య ప్రథాపతః,
ప్రాదుర్భూతో మనసి మే విదార స్పోఽయం
విూదృశః. 3-8

(వివాహః) మూలమున్నరకోస్తి తీర్థములందు స్నానముచే
యటచే కలంగు పూజ్యమహిమచే నామనస్సు పండి తత్త్వవిచారణ
ప్రాదుర్భవించినది.

- 19 ఆయుః పల్లవకోణాగ్రలంబాంబు క్షణభంగురమ్,
ఉన్మత్త ధవ సంత్యజ్య యాత్యరాండే శరీరకమ్. 3-9
ఆయుస్సు చిగురుటాకు చివర శ్రేణులు నీటి బొట్టువలె మృ
శంగురమైనది. అది అశస్త్రైర్వగ పిచ్చివానివలె ఈ శరీరమును నీటి,
పోవును.

- 20 యుజ్యతే శేష్ఠసం వాయో రాకాశస్య చ ఖండనమ్,
గ్రథనం చ తరంగాణా మాస్థా నాయుషి యుజ్యతే.
3-11

వాయువును పిడిచిట కట్టవచ్చును. అకాశమును ఖండించ
వచ్చును. అలలను ప్రోగుచేయవచ్చును. కాని ఆయువుసంపద
విశ్వాసము తగదు.

- 21 ప్రాప్యం సంప్రాప్యతే యేవ
భూయో యేవ న శోచ్యతే,
వరాయా నిర్వృతేః ప్రానం
య త్త్యజీవిత ముచ్యతే. 3-12

పొందడమే కానిని (అర్హుడు) ఎవడు పొందెనో, దేవుని గూర్చియు శోకించునో, చరమ ముఖశరణైక భావము యందు పొందెనో అట్టివాని జీవితము జీవిత మని చెప్పబడును.

22 తరనోఽపి హి నీవన్తి వీవన్తి మృగవక్షిణః,

ఏ నీవతి మనో యస్య మననే నోవవీవతి. 3-13

చెల్లె బ్రతుకుచున్నది. మృగములు, వక్షులు బ్రతుకు చున్నవి. ఎవని మనస్సు అత్యధుని సంభాషణుల చేయుచుండునో, అట్టివాడే నిజముగ జీవించుచున్న వా యగును.

23 జాతా స్త ఏవ జగతి జన్తవ స్సౌరురీవితాః,

యే పుషి ర్స్నేహ జాయన్తే శేషా జరతగర్భభాః. 3-14

వచ్చుతమైన జీవితము కలవారే, కిరి బిడ్డలవలనవారే ఈ ప్రపంచమున వా ర్జనముగ పుట్టినవారు. శక్తివంతులు ముఖ్య గాడిద లవలె నిరర్థకబద్ధులే యగుదును.

24 అహంకారవణా ద్గర్భస్మయో భుర్తః పరాచరమే,

తత్త త్సర్వ మవస్త్వేవ వత్త్వహంకారదిర్వతా. 3-15

అహంకారవశమున నేను ఏదీది అనుభవించినో అది అంతయు ఆ అస్తివే (విద్యుయే) యగును. అహంకార కాశ-శ్మయే (అత్మయే) యథార్థవస్తువు.

25 అవ్యర్థిహానా వ్యహతః సుమేరూస్మూలనా దపి,

అపి వహ్నిశ్చనా ద్భ్రహ్మ నిష్పషమ శ్చిత్తస్సిగహా.

యహా త్వగమైవ క్షయ్యద్రమమను హామమై యునుకంబును,
సుమేరు మర్త్యమనును పెకలించుటకంబును, అగ్నిని ఇక్షించుట
కంబును ముహమ్మను విగ్రహించుట కష్టతరము.

26 చిత్తం కారణ మర్థానాం తస్మిన్నతి జగత్తయమ్,
తస్మి న్నిజే జగత్క్షణం తద్విరీత్వం ప్రయత్నతః.

3.21

మనస్సు విషయములకు కారణము. మనస్సు ఉన్నచో ముల్లో
కములు ఉండును. మనస్సు నీ. నించిత జగత్తు నీ. నించును. కావున
ప్రయత్నపురూపకముగ మనస్సునకు వికేత్యగావించ వలయును
(విగ్రహించవలెను).

27 త్వష్టావిషూచికా మంత్ర శ్చిన్తా త్యాగో హి స ద్విజః.
3.26

త్వష్టయను విషూచివ్యాధికి మంత్రము చింతాత్యాగమే
అయియున్నది.

28 రక్షమాంసమయ స్యాస్య స వాహ్యభ్యంతరే ముచే,
నాశైవధర్మతో బ్రూహి తైవ కాయస్య రమ్యతా.

3.31

లోమ, వెలుపల రక్షమాంసములతో నిండియున్నట్లేయు,
నశించుటయే స్వభావముగఁ గలిగి యున్నట్లేయు ఈ శరీరమునకు
పాంపు ఎడలుగున్నచో వదింపుము.

29 తడిత్పు శరద్రథేషు గర్భవృషగరేషు చ,
స్త్రైర్యం యేవ వినిర్జితం స విశ్వసీతు విగ్రహే. 3.32

మొలపులందు, శరత్కాలములందు, గంభీరసగరము
లందు స్థిరత్వమును నిశ్చయించు కొనినవారగు ఈ శరీరమును విశ్వ
సిందును గాక!

30 మాంసపాంచాలికాయాస్తు యత్తతోలే ఒజ్జపంజరే,
స్నాయ్మస్థిగ్రస్థికాలిన్యాః స్త్రియః పిమిష శోభవమ్.
3-39

యత్తమువలె కదలిక గలిగి, వాడలు, ఎరుకలు, కీళ్ళు
మున్నగువి నిండియుండి మాంసపులొమ్మయగు స్త్రీ యొక్క
శరీరమును పంజరము నందేమి పొందవలయు కలదు?

31 త్వష్టాంస రక్తవాష్పాంబు పృథక్పృథ్వా విలోచనే,
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముధా పరిముహ్యసి.
3-40

చక్రము, మాంసము, రక్తము, బాష్పములు—వివిధ వేరు
వడిచి నేర్పరులను అవలోకింపుము. అందుకన్యత్వమే ను కలదు?
మృగాగా మోహముఁబెందనలె?

32 శృణోనేషు దిగన్తేషు స ఏవ లలనాస్తనః,
శృణి రాస్వాద్యతే కాతే లఘువీంద ఇవాందసః 3-42
శృణోమయందు, విగతములందు ఆ స్త్రీ యొక్క గ్రనమే
కాలకమును పక్కలనే చిన్న అన్నపుమొద్దవలె ఇష్టింపఁబడు
చున్నది.

33 విషం విషయవైషమ్యం న విషం విష ముచ్యతే,
జన్యాంతరఘ్నా విషయా ఏకజన్మపారం విషమ్.
3-54

విషయ విషయకాదు, విషయవాసనలే విషయములు. ఏల యనిన విషయం ఒక్క జన్మనే కలిపవలయును. విషయములు అహంజన్మములను కలిపవలయును.

34 ఇతి మే దోష దాహగ్నిదగ్ధే సంక్రిత చేతసి,
స్ఫురత్తి హి న తోగాళా మ్మిగతృష్టౌ సరస్పిపి.

3.55

దోషదాహగ్నిచే కహింపబడిన నా దిత్తమందు ఇట్టి భావ కలు కలుగుచున్నది. అందుచే సరస్పిలందు ఎంతమాత్రమైన నాకు భోగవాంఛ కలుగుటలేదు.

35 మోక్షద్యారే ద్వారపాలా శ్చ త్వారః పథిరీతితా,
శమో విచారః సంతోష శ్చ తుర్య సాధుసంగమః. 4.2

మోక్షద్యారమున కలుగుట ద్వారపాలుల కలగని యెప్పుడు అతీతది. వారు శమము, విచారణ, సంతుష్టి, మహాత్ముల సొంగత్యము.

36 ఏకం వా సర్వయత్నేన సర్వ ముత్సృజ్య సంశ్రయేత్,
ఏకస్మిన్వశగే యాన్తి చక్షారోఽపి పశం గతాః.

4.3

అ మోక్ష ద్వారపాలులలో ఒకరినై నను సర్వవస్తువులను వేరను, నను బ్రమును వదిలివై నను లెస్సగ ఆశ్రయింపవలెను. ఒకరు పశునై నచో, తక్కిన ముగ్గురును పశు మగుదురు.

37 కాస్త్రే పృథ్విసంపర్కపూర్వతై శ్చ తపోదమై,
అదౌ సంసారముత్తర్థం ప్రజ్ఞా మేవాభివర్ధయేత్. 4.4

శాస్త్రాభ్యాస, బద్ధసంంగత్య. పూర్వకమైన తిష్ఠి చేరి
ను, దురిము చేరిను మొదలు సంసారబంధము క్రితాంత ప్రజ్ఞనే
అభిప్రయి చలించుట.

38 ప్వాసుభూతేశ్వ శాస్త్రస్య గురో తైవైకవాక్యతా,
యస్మాత్కాసేవ తేనాత్మా సతతం చావలోక్యతే.

4-5

ఎవనికి అభ్యాసవశమున స్వానుభవము, శాస్త్రవాక్యము,
గురువాక్యము—అనుమూలము నమస్వయస్వి మును బొందునో,
అతనికి అత్య దా గోచరించును.

39 సంకల్పాశానుసంధానవర్తనం చేత్పరితీక్షణమ్,
కరోషీ త దచిత్తత్వం ప్రాప్త ఏవాసి పాపనమ్. 4-6

అనుగ్రహము సంకల్పములు, అశలు, విమలసృజనము అను
విధి కృతుచును పోయినచో, పవిత్రముగు అమనస్కృతిని పొందిన
వాడనే అగుచువు.

40 చేతసా సంపరిత్యజ్య సర్వభావాత్మభావనామ్,
యథా తిష్ఠసి తిష్ఠ త్వం మూకాస్తబధిరోపమ్. 4-8

మమస్యచే పదు గ్రహంకల్పములను విడనాడి భూగవని
లెను, గ్రుడ్డివానివలెను, చెనిటివానివలెను నుండుము.

41 సర్వం కించి దిదం దృశ్యం దృశ్యతే చిక్షగ్దగతమ్,
దిద్విష్పందాంక మాత్రత్వం నాస్యచ ద్దితి భావయ.

4-10

ఈ సమస్త భృత్యవచనము చిక్కుప్రశ్న, తైత్తిర్యము తప్ప
ఇచ్చట వేరొకటి లేదని భావింపుము.

42 నిత్యప్రబుద్ధచిత్త స్త్యం కుర్వన్వాపి జగత్త్రియామ్,
అత్యైకత్వం విదిత్వా త్వం తిష్ఠాత్పిఞ్మహాగైవత్.

4-11

ఈ ప్రకారము నిపు సదా జాగ్రదౌశతతోఁ గూడిత మనస్సు
కలవాడవై, అత్యు అద్వితీయమని తెలిసికొని (అంతయు అత్యు
మాత్రమేయని గమనించి) జగత్కార్యము వాదించుచునే నిత్య
రంగ సముద్రమువలె నిశ్చలుడవై యుండుము.

43 తత్త్వావలోధ వివాదౌ వాసనాత్మణపాపకః,

ప్రోక్ష స్సమాధిశ్చైవ స తు తూష్టి మపస్థితిః. 4-12

వాసనలను తృణమువలె అగ్నిపండిలై స అత్యశ్శక్తివ జాగ్ర
దే 'సమాధి' యని చెప్పబడినది. అంతియేకాని సమాధియనగా
ఉదకయంగుట కాదు.

44 తస్మాన్నిత్య మకర్తాహ మితి భావన యేధయా,

పరమామృతహస్మి సా సమతైవాపశిష్యతే. 4-16

'నేను సదా అకర్తయిన్నాను' అను భావనతో ఒప్పు
కడియు, పరమామృత మవలంబనదియు అగు సమత్వమే క్షానికి
శేషించుచున్నది.

45 అద్భుత ద్భవమర్థాదా భవన్తి వికదాశయాః,

నియంతి స విముంచంతి మహాహౌతాస్కరాభవ. 4-20

నిర్మలాత్మలైతః మహాసీయంబు సముద్రును. ఎలె హస్తం
విచారక యుండదు. మఱియు మార్మగవలె నియమమును వదలక
యుండదు.

46 కోటసాం కథ మిదం చేతి సంసారమల మాతకమ్,
ప్రవిచార్య ప్రయత్నేన ప్రాప్తేన సహసాఽదునా.

4.21

'నేను ఎవఁడను? ఈ సంసారమాలివ్యము ఎట్లు నిర్మలించివది?
అని ప్రశ్నించును. సాధువును అయిన మహాసీయుని యెద్ద టెప్పగ
నిచారణ చేయవలెను.

47 నాకర్మను నియోత్తవ్యం నానార్యేణ సహాపసేత్,
ద్రష్టవ్య స్సర్వసంహారా వ మృత్యు కవహేయయా.

4.22

చేయరాదని కార్యములను చేయరాదు. అనాత్మ్యంతో,
గూడి నివసించరాదు. నడుచునంబరకారకముల మృత్యువును
అలవ్యముగ చూడరాదు.

48 కరీర మస్తి మాంసం చ వ్యక్తై రక్షాద్యశోభనమ్,
భూత ముక్షావశీకంతుం చిన్మాత్ర మపఠోకయేత్.

4.23

ఈ కరీరము ఎముకలు, మాంసము, రక్తము మున్నగు
సేయవల్యముల సమాహారమని తెలిసికొని, కాఁదలించు
అభిమానమును త్యజించి ఈ సమస్తప్రాణులను ముత్యాల దండ
యందు కారమువలె నున్న చిన్మాత్రమును (ఐశ్వర్య) గాంచవలెను.

- 49 ఉపాదేయానుపతనం హేయైకా నైవిసర్వసమ్,
యదేతస్యనసో రూపం తద్వాహ్యం విద్ధి నేతరత్.

4.24

'ఇదికావలెను' అని దాగిన అనుబంధము, 'ఇదివలెను' అని దాగిన వివరము (దేవీపించుట) — ఇదియే మనస్సు యొక్క స్వరూపము. నేనొకటికాదు. అర్థ ఆట్టి మనస్సు కంటే వేరైనదని తెలిసికొనుము.

- 50 గురుశాస్త్రోక్తమగ్రేణ స్వానుభూత్యా చ చిద్ధనే,
బ్రహ్మనాపామితి జ్ఞాత్వా పితరోకో తవే స్సన్నిహి.

4.25

గురువులు, శాస్త్రములు, తెలివినవారగును అనుబంధముల స్వానుభవముతో 'నేను చిద్ధనమున బ్రహ్మమునే అయియున్నాను' అని తెలిసికొని ముని శోకహీనుల వగును.

- 51 గురువాక్య నిముద్భూత స్వానుభూత్యాది శుద్ధయా,
యస్యాధ్యాసేప తేనాత్మా సతతం దాపరోక్యతే.

4.26

గురువాక్యముచే నముద్భూతమైన స్వానుభవము యొక్కతన దాగి చేత పరిశుద్ధమైన బుద్ధితో నిరంతరము అధ్యానముచేయుట చేత అర్థ చక్ర-గః గాంధారులమృది.

- 52 స ధనాస్యపతుర్వస్తి స మిత్రాణి స కాన్తవాః,
స కాయజేకవైదుర్భం స తీర్థాయతస్కాశయాః.
తేవలం తస్యదో మాత్ర జయేనాపాద్యతే పదమ్.

4.27

అత్యుపాధ్యాయాశ్రమమందు భూమియు దుఃఖములు లేకుండుట
కాలభ్యుత్థానము, అట్లే మిత్రులుగూని, అంశువులుగూని, అంతఃపురముగూని
శిష్యశ్రేణులుగూని నివాసముగూని ఉపశరణంబు బాల్యము (అత్యు
యందు) తత్పరమైన మనస్సు కలవాడే పరమార్థి పరమమను
బొందగలడు.

53 యూని దుఃఖాని యా త్యస్తా

దుస్సహా యే దురాధయః,

శాస్త్రచేతస్సు తత్సర్వం

తమో ఒత్కేష్యివ నశ్యతి.

4-29

మృగములు, ఆశ, మనస్సహాయులైన చింతలు, ఏదేని కలలో
అవి కలుగజేయు మనస్సు ఉపశమించిన మహానియులకు పాశ్యకకామము
లందు అంధకారమువలె వాళ వెలుగుదును.

54 తుష్టాపిరపింబాచ్యం మనో యస్య నిరాకులమ్,

మరణోత్సవయుద్ధేషు స శాస్త్ర ఇతి కథ్యతే. 4-33

ఎవర మనస్సు మరణమందును, దుర్మతిమందును, యుద్ధ
మందును, వ్యాకులమగుచున్నచేత శాస్త్రనిరూపణలె వ్యవస్థనుగో
యుండునో అట్టివాడు శాంతిని చెప్పజాలడు.

55 తావ ద్విచారయి త్రాప్యో

యావ ద్విశ్రాంతి మాత్మని,

4-39

శ్రాంతి నవాగూ అత్యయందు విశ్రాంతిని పొందునంత
వరకును రిక్త విచారణలెప్పుడునే యుండునెను.

56 ద్రష్టు ర్వృక్కస్య సత్తా స్తరప్త ఇత్యుచీయతే. 4-47

దృశ్యముయొక్క స్థితియే ద్రవ్యమని భావించును.

57 ద్రష్టా దృశ్యపశా దృష్టో 'దృశ్యాభావే విముచ్యతే,'
జగత్త్వమహ మిత్యాది సర్వాత్మా దృశ్య ముచ్యతే.
4.48

ద్రవ్య దృశ్యములను బట్టించుచున్నది. దృశ్యము
యొక్క అభావముచే ముక్తమగుచున్నది. జగత్త్వ, సన, సీల్-
భక్త్యాది శబ్దములతో సామ్య నృప్తియే దృశ్యమని చెప్పబడును.

58 మనసై దేస్త్రిజాలశ్రీ ర్జగత్ ప్రవేశనశ్చతే,
యావ దేత త్పుంభవతి తావ ద్మోక్షే న విద్యతే. 4.49

మనస్సులేరనే ఈ ప్రపంచమును ఇంద్రజాలము విస్తరించి
యున్నది. ఎంతవఱకు ఈ మనశ్చలమై ఉండునో, ఇంతవఱకు
మోక్షము కలుగదు.

59 సంకల్పమనసీ ధిన్నే న కదాచన తేనభిత్,
సంకల్పజాతే గతితే వ్యయాప మవశిష్యతే. 4.53

సంకల్పము, మనస్సు - ఇవి చెప్పబడును, ఏ కారణముచేతను
నూతన జీవితాభి. సంకల్పము లన్నియు తొలగినచో అత్యవ్యయా
వని శేషించును.

60 అహం త్వం జగదిత్యాదౌ ప్రపశ్యై దృశ్యసంప్రమే,
స్వాత్మాదృశీ తేవంతా దృశ్యేఽపి త్వా ముపాగతే. 4.54

నేను, నీవు, జగత్త్వము - మొదలగు దృశ్యవస్తువులను శరీరము
దృశ్యమనియు అవస్థితముగా అట్టి స్థితియే (శరీరము అవస్థితము)
ప్రపంచము.

61. చిత్తాకాశం చిదాకాశ మారాశం చ త్సతీయతమ్,
ద్వాత్వాం తూన్యతరం వీధి చిదాకాశం మహామునే.
4-58

చిత్తాకాశము, చిదాకాశము, ఆకాశము - అది మూలము
ఆకాశములు కలవు. అందు చిత్తాకాశ, ఆకాశములకంటె చిదాకా-
శము మహా సూన్యమైనదని తెలుసుగుము.

62 తస్మిన్నిరస్త నిశ్చేష సంకల్ప స్థితి మేషిచేత్,
సర్వాత్మకం పదం కాస్తం తదా ప్రాప్నోతి
ష్యసంశయః 4-60

నకు స్త్ర సంకల్పములు నిరసించబడిన స్థితియందు ని వెచ్చనకు
నిలకడ పొందునునో, అప్పుడు సర్వాత్మకమైన శంకపథమునను
నిస్సందేహముగ పొందెదవు.

63 ఉచితాదాక్య స్థావర్య వైరాగ్యరస గర్భితే,
అవంశస్యన్తిసీ యిషా సమాధి రభిధీయతే. 4-61

కొదాక్యము, స్థావర్యము, వైరాగ్యము - వివేచనాత్మిక
పరమానంద స్థితియే సమాధియని చెప్పబడును.

64 వృత్త్యానంతవత్తోదేవ రాగద్వేషాదితాపవే,
ఏ ర్మతోదీతా యోగినో సమాధి రభిధీయతే. 4-62

వృత్త్యములేదు' అను భావతే రాగద్వేషములు వీరించుచు,
అప్పుడు గొప్పదియగు ఏ వ్యవహారములు అభిధీయనో, అందుచే,
సమాధియని చెప్పబడును.

65 దృశ్యాసంభవతోహి జ్ఞానం జ్ఞేయం చిదాత్మకమ్,
తదేవ తేవలీభానం తతోఽస్యత్సకలం మృషా. 4-65

'దృశ్యములేదు' అను బోధయే యథార్థమగు జ్ఞానము. అదియే (జానితే సంభవించునదియే) చిదాత్మకమైన జ్ఞేయము. అదియే సైవల్యస్థితి. జానితంఁ అవ్యక్తైవదంతయు విద్యయే యగును.

66 చిత్త మేవ హి సంసారో రాగాదిశ్లేశదూషితమ్,
తదేవ తై ర్వినిర్ముక్తం తివాన్త ఇతి కథ్యతే. 4-66

రాగద్వేషాదులచే దూషితమైన చిత్తమే సంసారము. అ చిత్త మెప్పుడు రాగాదిగోచరహిత మగునో అప్పు వది సంసారస్మృత్తి (మోక్షము) అని చెప్పబడును.

67 మనసా భావ్యమానో హి దేహతాం యాతి దేహకః,
దేహవాసనయా ముక్తో దేహధర్మై ర్న లిప్యతే. 4-67

మనస్సుచే భావించబడినవాడైన వ్యక్తుడే దేహభావము నొందును. దేహభావన తొలగిపోవుచు ఇతఁ నతడు దేహధర్మము లనే అంటుచుండును.

68 తద్రూప్యోనంద మవ్వంవ్వం నిర్గుణం సత్యచిద్దనమ్,
విదిత్వా స్వాత్మనో యానం న విశేతి కదాచన. 4-70

ద్యుంధ్యురహితమై, నిర్గుణమై, నత్యమై చిద్దనమై, రూప్యోనందముగని తన అత్యంతముగ నెరిగి, ఇతఁ మానవులం ఎన్నటి యి భయమున నేరడు.

69 తస్మా మ్ముముక్షుః సైవ మతి ర్థీవేళవాదయోః,

హార్యా కింతు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్

4-75

మహావిద్యలు శివేశ్వరవాదములలో బుద్ధిని ప్రవేశింప నీయరాదు. నిశ్చలమైన బుద్ధితో బ్రహ్మతత్త్వమును విచారణ చేయవలయును.

70 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి చిదస్వయాత్,
స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స హరిః రిషిః. 4-76

అన్యాయవ్యతిరేకములవ్వారా ఏవయ ననుగ్రహము నిర్విశేష చిదాత్మగనే చూచునో, అతఁడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అతఁడే శివుఁడు, అతఁడే విష్ణుఁడు, అతఁడే బ్రహ్మచేతనఁడు.

71 దుర్లభో విషయశ్యాగో దుర్లభం తత్త్వదర్శనమ్,
దుర్లభా సహజావస్థా సద్గురోః శరుణాం వినా. 4-77

సద్గురువులకు కలుగు శ్యాగో విషయశ్యాగము దుర్లభము, తత్త్వదర్శనము దుర్లభము, సహజావస్థ (అత్మయందు స్థితి) దుర్లభము.

72 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి స్సల్ప మప్యస్తరం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భయం స్యా న్నాత్ర సంశయః
4-78

ఏప్పుడు మానవుఁడు ఈ ప్రపంచమున ఒకింతైనను శబదమును గానమును (అత్మభిన్నమైనది ఉన్నదనుభావము కలుగునో) అప్పుడతఁడే భయము కలుగును. ఇటు సంశయము లేదు.

73 సర్వగం సర్విదానందం జ్ఞానచక్షి ర్నిరీక్షతే,

అజ్ఞానచక్షి శ్చేక్షేత భాస్వస్తం భావ మస్తవత్ .4.80

సర్వవ్యాపకమైన సర్విదానందమును జ్ఞానశ్రేణులు చూచుచున్నవి. ప్రకాశించు సూర్యుని (గుడ్డివారు చూడజాలరు, అజ్ఞానశ్రేణులు చూడజాలరు.

74 ప్రజ్ఞానమేవ తద్రూప్యా సత్యప్రజ్ఞాసలక్షణమ్,

ఏవం బ్రహ్మపరిజ్ఞానా దేవ మర్చ్యో ఒచ్యుతో భవేత్.

4.81

(ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము. అది సత్యజ్ఞానాది లక్షణములు కలిగి, అట్టి బ్రహ్మమును గూర్చిన జ్ఞానమువలననే మనుషులు అమృతం పొందుదురు. (అమరత్వమును, మోక్షమును పొందుదురు.)

75 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితో,

ఏకనిష్ఠత యాస్తస్థ సంవిన్యాత్ర పరో భవ 4.82

అనాత్మభావమును పరిత్యజించి, జగద్విషయమున నిర్వికారుడైన యొనుము. అంతర్ముఖుడవై అవస్థనిష్ఠతో శేషము సంవిన్యాత్రపరుడవై (అత్మపరుడవై) యొనుము.

76 మనోవ్యాధే శ్చిత్తిశ్చార్థ ముపాయం కథయామి తే,

యద్యత్సాన్నిధిమతం సస్తు తత్త్యజ నోక్త మశ్నుతే.

4.83

మనోవ్యాధియొక్క చికిత్సకొరకు నీకు ఉపాయము చెప్పుచున్నాను వినుము. ఏ యే వస్తువు నీకు ప్రియమైనదో ఆ యా వస్తువును త్యజించుచుపోయినచో మోక్షము లభించును.

77 స్వహిరుషైకసార్వేణ ప్రిప్తితత్యాగరూపిణా,
మహాప్రళమ మూలేన వినా నాస్తి తుభాగతిః. 4-90

శేవలము తనయొక్క పునర్మరణమును చేరనే సాధించు
దగినదియు, అభీష్టపరిపూర్ణరూపమైనదియు నగు మహాప్రళమన
మాత్రము తప్ప మేరొక తుభాగతి లేదు.

78 అనంతల్యన శస్త్రేణ చిన్నం చిత్త మిదం యదా,
నర్వం నర్వగతం కాంతం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా.
4-91

అనంతల్యమను శస్త్రముచే ఈ చిత్త ముప్పును ఛేదించినయె
లడినదో, అప్పుడు నర్వరూపమై, నర్వవ్యాపకమై, కాంతమైనట్టి
బ్రహ్మము లభించును.

79 భవభావనయా ముక్తో యున్తః పరమయా తియా,
ధారయాత్మాన మవ్యగో గ్రస్త చిత్తం చిత్తః పదమ్.
4-92

(ప్రాపంచిక) భావన లేకయుండుము. విశాలమగు అత్యబుద్ధి
కలిగియుండుము. మనస్సును నిగ్రహించుము. కాంతమైన
యుండుము. మనస్సు ద్రింగివేయఁబడిన స్థితియే పరమాత్మపదము.

80 పరం హిరుషమాత్రిత్య సీత్యా చిత్త మచిత్తకామ్,
ధ్యానతో హృదయాకాశే చితి చిద్వక్రధారయా.
4-93

గొప్ప పునర్మరణమును సాధించి, మనస్సును అనున
మృగ చేసి, హృదయాకాశమున అర్చితు ధ్యానించుచు జ్ఞానమును
వక్రముచే మనస్సును ఛేదించివేయము.

81 అయం సోఽహ మిదం తస్మే ఏతావన్తాత్రతకం మహా,
తదభావసమాత్రేణ దాతేజేవ విలాయతే. 4-95

నేను, నాది' అను బట్టి భావవయో మనస్సు. అట్టి భావ
నలు లేకుండినంతమాత్రముచే కొనువలించే వలె ముహుర్ము 'ధేయింది
లేయలుచును.

82 కల్పాస్తవవనా వాస్తు యాస్తు నైకత్వమర్థవా,
వత్తు ద్వాదశాదిత్యా నాస్తి నిర్మనసః క్షతిః. 4-97

ప్రళయకాలవాయుపులు పీచినను, కమండ్రము లన్నియు ఏక
మైవను, వల్లమెందును సూర్యులు ఏకకాలమున కదించినను, మన
వాక్యమైన మహానీయునికు ఏ విధమైన హానియులేదు.

83 అనంతలృనమాత్మైకసౌధ్యే సకలసిద్ధిదే,
అనంతలృతిసామాజ్యే తిష్ఠోపష్టర్థ తత్పదః 4-98

సంకల్పరాహిత్యము చేతనే సాధ్యమైనదియు, ననుభవము
సిద్ధింపజేయునదియు అగు సంకల్పరహితమైన మోక్షసామాజ్య
మున ప్రతిష్ఠితుడనై యుండుము.

84 యత్తు చంచలతా హీనం తస్మినో ఽమృత ముచ్యతే,
తదేవ ష తపశ్శాస్త్ర సిద్ధాంతే మోక్ష ఉచ్యతే. 4.101

చంచలత్వములేని మనస్సు అమృతమని చెప్పబడును,
అదియే తపస్సు, అదియే శాస్త్రసిద్ధాంతమున మోక్షమని చెప్పబ
డుచును.

85 అంతః హిరుష మాశ్రిత్య చిత్త మాక్రమ్య చేతసా,
విశోకం వద మాలంబ్య నిరాకంఠః స్థిరో భవ 4.104

పునుష్కమయత్తు ము న్నాశయించి పరిశుద్ధముల చి త్తముచే
మనినది క్షమును జయించి శోకహితమును పడవి పడలించి భయ
రహితమవచ్చు, స్థిరమవచ్చు కమ్ము !

86 మనవైవ మనశ్చిత్వా పాశం పరమబద్ధసమ్,

భవా దుత్తారయాత్తానం నాసా వన్మేవ తార్యతే.

4-107

వివేకముతోఁ గూడిన మహమ్మచే మహాబంధరూపమును
మహాపాశమును ఛేదించి సంసారగుఱ్ఱమునుండి నిష్క్రమింప
గించుకొనుము. కమ్ముతానే ఉద్ధరించుకొనవలెను. అన్యులు కాదు.

87 యా యోదేతి మనో నామ్ని వాసనా వాసితాంతరా,

తాం తాం పరిహరే త్ప్రాప్తి స్తతో ఽవిద్యాక్షయో

భవేత్. 4-108

లోక ఇచ్ఛావిరూపమున ఏ యే వాగవ ఉదయించునో,
అదిగానిది ప్రాప్త్యుదగువాడు తొలగించుకొనవలెను. కానిచే
అవిద్య పరించును.

88 నోనైకవాసనాం త్యక్తైవ త్యజ త్వం భేదవాసనామ్,

భావాభావో తత స్త్యక్తైవ నిర్వికల్ప స్సుఖభవ. 4-109

భోగవాగవను పడలి, భేదవాసనను పరిత్యజించి, ఏమ్యట
భావాభావములను పడలివైచి, ఏ సంకల్పమున్ను లేక సుఖముగ
నుండును.

89 అనాస్తేవ హి నిర్వాణం దుఃఖ మాస్థా పరిగ్రహః.

4-111

దృశ్యమంటి విశ్వాసము, అసక్తి లేకుండుటయే మోక్షము.
దృశ్యమంటి విశ్వాసము, అసక్తి కలిగియుండుటయే ముఖము.

90 ఇచ్ఛామాత్ర మవిద్యేయం

తస్మాలో మోక్ష ఉచ్యతే,

స చాసంకల్పమాత్రేణ

సిద్ధో భవతి వై మునే.

4-116

ఇచ్ఛామాత్రమే అవిద్య. అది తొలగుటయే మోక్షమని చెప్పబడును. అట్టి ఫిరి సంకల్పరాహిత్యముచే సిద్ధించుచున్నది.

91 చైత్యానుపాతరహితం సామాన్యేన చ సర్వగమ్,

యద్విత్తత్త్వ మనాభ్యేయం ఏ అత్మా పరమేశ్వరః,

4-118

విషయములకు వెంటించనిదియు (దృశ్యసంబంధము లేనిదియు), సామాన్యరూపమున సర్వవ్యాపకమును, అశక్యచింతమును ను ఏ చైతన్యము కలదో అదియే అత్మ. పరమేశ్వరుడు.

92 సర్వం చ తత్త్వదం బ్రహ్మ నిత్యచిద్దనగుతతమ్,

తల్పనా ఽన్యో మనో నాద్యాని విద్యతే స హి కాచన,

4-119

ఈ సమస్తము నిత్యమై, చిద్దనమై, అశక్యమైబట్టి బ్రహ్మమే అయియున్నది. మున్నగు సుగుణ మతియొక కల్పన ఏదియును లేదు.

93 గ్రాహం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

పుద్గళా దృశ్యతే మహి,

పర్యం బ్రహ్మేతి సంకల్పా

త్పుష్పదా మృచ్చతే మహా.

4.124

'నేను బ్రహ్మమును కాను' అను వృత్తాంత సంకల్పముచే మహస్య బంధించి ౧౪ చున్నది. పర్యవ్రాజము బ్రహ్మమే అనిను వృత్తాంత సంకల్పముచే మహస్య విముక్త మగుచున్నది.

94 వృహోఽహం దుఃఖిణ్యైః ఽహం

హస్తపాదాదిమా నహమ్,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ విద్యతే.

4.125

'నేను కృతించువాఁడను, దుఃఖముచే బంధించఁబడినవాఁడను' చేతులు, కాళ్ళు మొదలై యి కలవాఁడను — అను నిర్దిష్ట భావములతో కూడిన వ్యవహారముచే చిత్తం - బంధించఁబడి చున్నది.

95 నాహం దుఃఖి న మే దేహో

బంధః కోఽప్యైత్సాని స్థితః,

ఇతి భావానురూపేణ

వ్యవహారేణ ముచ్యతే.

4.126

'నేను దుఃఖి కాను, నాకు దేహము లేదు, అన్నియులకు బంధ మెవలదు — అను నిర్దిష్ట భావములతో కూడిన వ్యవహారముచేత చిత్తం ముక్తమగుచున్నది.

96 నాహం మాంసం న చాస్త్మిని

దేహో దస్యః పరోఽస్మ్యహమ్,

ఇతి నిర్భతవా సప్తః శివావిద్యో విముచ్యతే. 4.127

నేను మాంసమును కాదు, ఎముకలునుకాను, దేహము
లేదై నవాడను, నేను పరతత్వమును - అని అంతరంగమున
యందుకొనువాడు అనిచాన్యసి-తేంద్రై విముక్తిగి బొందును

97 కల్పితే ఒయ మవిద్యేయ

మనాత్మ న్యాత్మభావనాత్,

పరం గౌరుష మాత్రిత్య

యత్నాత్పరసుయా తియూ.

భోగేచ్ఛా దూరత స్త్రీతైవి

విర్వికల్ప స్సుఖీ భవ.

4-1

అనాత్మయందు ఆత్మభావన చేయుచే ఈ అవిద్య కల్పి-
తనది. గొప్ప పురుషులయత్నము నాశ్రయించి ఉత్తముట్టి
నూసి, భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలి విర్వికల్పయ్యడనై సుఖవం-
తులము.

98 మమ పుత్రో మమ భవ

మహం సోఒయ మిదం మమ,

ఇతీయ మింద్రజాలేన వాసనైవ విపల్లతి. 4-1

నా పుత్రులు, నా భవము, నేను, అతడు, ఇదివాది-
ప్రకారమైన ఇంద్రజాలములై వాసనయే విబృంభించుచున్నది.

99 మా భవాత్తో భవ జ్ఞ స్త్వం జహి సంసారభావనా!

అనాత్మ న్యాత్మభావేన విమజ్జ ఇవ రోదిషి. 4-1:

నేవు అట్లయ్యెదవు కావము. విజ్ఞానపు కమ్ము. సంసారభ-
వను విడిచివేయుము. అనాత్మయందు ఆత్మభావము గలిగి అట్లయ-
వల విచ్చయిన్నావు ?

100 క న వాయం జతో మూశో

దేహో మాంసమయో ఒశుచిః,
యవర్థం సుఖదుఃఖాభ్యా
మవశః పరిభూయసే.

4-131

దేహదేహ సేత్ర ఆహారవస్త్ర మభయఃఖములచే పరాభవము
నిండుచున్నావో అట్టి జన్మమై, మూలగదై, మాంసమయమై అశుచి
మైపట్టి ఈ దేహము నీకెల్ల వాఁపురించినది!

101 అహో ను చిత్రం యత్పత్యం

బ్రహ్మ త ద్విస్మృతం పృథామ్,

తిష్ఠత నైవ కాశ్యేషు మాస్తు రాగాసురజ్ఞానా. 4-132

అహో! ఎంత అశ్చర్యము! ఏ బ్రహ్మము నశ్యమైయున్నదో
కానిన అటులు మఱచిపోయితి. జగత్కార్యములలో నుండు నీకు
రాగభావము లేకుండుగాక!

102 అహో ను చిత్రం పద్మోత్తై

రృద్ధా నైస్తుభి రద్రయః,

అవిద్యమానా యా ఒవిద్యా

తయా విశ్వం ధిరీకృతమ్,

ఇదం తద్వజ్రణం యూతం

తృణమాశ్రం జగత్త్రయమ్-ఇత్యుపనిషత్. 4-133

అహో! అశ్చర్యము! తామరతూగు చారముచే పర్వతములు
జంభింపఁబడినవి. వాస్తవముగఁగలిగి అవిద్యచే ప్రపంచము చిన్న
భిన్నమై పోయినది. తృణమాశ్రమైన ఈ ముల్లోకములు చాఁచలన
వజ్రముతో నహాపైదోయినవి (స్థిరముగా తోచుచున్నవి).

- 103 యత్స్వ రూపవర్తితంశ శ్చేత్త్యాధే చితి మద్భవమ్,
ఏకస్మి దవరో మోచలో న భూతో న భవిష్యతి, 5.4

సృశ్యవిషయములందు వృత్తు నినుగ్గునుగుట యేదిశ్చలతో
అదియే స్వరూప్యభంశ మునగును. దీక్షకంఠ వేదైవ మోహము
ఇంతవఱకు లేదు. ఇదమోఽథుట మునగును.

- 104 సంశాస్త్రసర్వసంకల్పా యా శిలాప దవస్థితిః,
జ్ఞాగ్నిన్ద్రిద్రావినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః పరా, 5.6

నిను ప్ర సంకల్పములు పశించినదియను, శిలవలె నిశ్చలమైన
దియు జ్ఞాగ్ని, ద్రిద్రావినియనగు స్థితియే స్వరూపస్థితి యను
నగును. అది పర్యోక్త్యుద్భవస్థితి.

- 105 అహంతాంశే క్షతే కాస్తే భేదవిష్యస్త చిత్తతా,
అజదా యా ప్రవచతి తత్స్వరూప మితిరిభమ్, 5.7

అహంకృత్తి తొలగఁగా, దైవతిము ఉపశమించ భేదభావము
చిత్తమందు రహితము కాగా అవముకాని ఏ స్థితిలలో అదియే స్వ
స్వరూపమని చెప్పఁబడును.

- 106 జ్ఞానభూమిః కులేచ్ఛాభ్యా వభుమా సముదాహృతా,
విచారణా ద్విశీయాయ తృతీయా తమమానసి, 5.24

- 107 సత్త్వావతి శృతుర్మీ స్యాత్తతో ఒసంసక్తి నామికా,
పదార్థభావనా పస్తి సత్త్వమీ తుర్యగా న్మృతా, 5.25

సత్త్వావధామికలలో మొదటిది భుభృచ్ఛయని చెప్పఁబడి
వది. సెంపటి విచారణ, మూలపటి తురమానసి, న్యాతిది సత్త్వా
వతి, చిదపటి అసంసక్తి, అజపటి పదార్థభావన, ఏవది తుర్యగ.

108 ఆపా మస్తః స్థితా ముక్తి

ర్యస్థాం భూయో న శోచతి,

ఏతాసాం భూమికానాం త్వ

మిదం నిర్వచనం శృణు.

5-26

ఈ భూమికలలో (వానిని అవసించివారికి) ముక్తికలదు. ఆ మోక్షస్థితియందు వ్యక్తి మఱు శోకమును పొందడు. ఈ భూమికలయొక్క నిర్వచనమును నీ వివ్రుదు వినుము.

109 స్థితః కిం సూత్ర ఏవాస్మి

ప్రేక్ష్యే ఒహం శాస్త్రసజ్జనైః,

తైరాగ్యపూర్వమిచ్ఛేతి

శుభేచ్ఛేత్సుచ్యతే మదైః,

5-27

అయ్యా! నేనితవలకు నీల మహాధనవనై పక్షియంటిని? ఇంతైనను శాస్త్రసజ్జను సంగత్యాదులను గావించి యభ్యర్థన న్ని మును దర్శించెదను '—అనన్వయై తైరాగ్యపూర్వకమైన భాష్యతే శుభేచ్ఛాయని విజ్ఞులు పలుకుదురు.

110 శాస్త్ర సజ్జన సంకర్ష తైరాగ్యాభ్యాస పూర్వకమ్,

నిదాదాత ప్రవృత్తి ర్యా ప్రోచ్యతే సా విచారణా,

5-28

శాస్త్రసజ్జనసంగర్షముచేతను, తైరాగ్యాభ్యాసముచేతను, కలుగు నదాదాతప్రవృత్తి విచారణ యవలంబిం.

111 విచారణా శుభేచ్ఛాభ్యా మిద్రియాధేషు రర్తతా,

యత సా తనుతామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసిక-29

శుభ్రవృక్షేతను, విచారణలచేతను, ఇంద్రియార్థములగు విషయములందు అనర్థి నీ జించిపోవునీతి 'తనుమానసి' యని చెప్పఁబడును.

**112 భూమికా త్రితయాభ్యాసా చ్ఛిత్తే తు విరతేర్యకాత్
సత్త్వాత్కని స్థితే శుద్ధే సత్త్వాపత్తి రుదాహృతా. ౬-30**

ఈ మూడవ భూమికలయొక్క అభ్యాసముచే చిత్తమందు శుద్ధిని పైకాగ్ధ్య చేర్చుచి, చిత్తము శుద్ధన స్వస్థిని బడసి స్వాత్మయందు నిలకడవలెందుట సత్త్వాపత్తి యనబడును.

113 దశా చతుష్టయాభ్యాసా దనంసర్గళణ తు యా.

రూఢపత్త్వ పనుక్తూరా బ్రోతా ఒనంసర్తినామికా.

౬-31

నాలుగు భూమికల అభ్యాసముచే పత్త్వరూఢ స్థితిని బొంది విషయవాగ్దాహికతను అనంగస్థితియందును లే అనంగస్థితియనబడును.

114 భూమికా పంచకాభ్యాసా

త్వాన్తారానువయా దృఢమ్,

అభ్యంతరాశాం బాహ్యనాం

పదార్థానా మభావనాత్.

౬-32

115 పరప్రయుక్తేన చిరం ప్రయత్నే నాపణోధనమ్,

పదార్థభావనా నామ పప్థి భవతి భూమికా. ౬-33

ఈ ఐదవభూమికలయొక్క అభ్యాసముచే బాహ్యభ్యంతర పదార్థభావనాలహితమైన స్వాత్మయందు స్పృశముగ స్థితినిబడయును

పరులచే చాల ప్రయత్నపూర్వకముగ పునరిద్దానము నొందింపఁ
బడు స్థితి 'పరాభావన' యనఁబడును.

116 భూమిషక్కుచిరాభ్యాసా ద్దేదప్యైనువలంభనాత్,
యత్స్వభానైక నిష్కత్వం సా జ్ఞేయా తుర్యగా గతిః.

5.34

అటుభూమికల చిరకాలాభ్యాసవశమున కదభావన తొలఁ
గఁగా స్వభావముగ ఏర్పడి అత్యయంబలి నిష్క తుర్యగయని
చెప్పఁబడును.

117 జీవన్ముక్తా స మజ్జన్తి సుఖదుఃఖరసస్థితే,
ప్రత్యతేనాథ తారేణ తించిమ్కుర్వన్తి వా సవా.

5.37

జీవన్ముక్తులు సుఖదుఃఖాదులందు మునుంగరు. వారు సంతోష
ప్రియ కాశ్యములను ఒలికచేయుదురు, లేక, చేయకయునుదురు.

118 అజాగ్రత్స్వప్ననిద్రపశ్య యతే హపం సనాతనమ్,
అచేతనం చా జడం చ తస్మయో భవ సర్వదా. 50

జాగ్రత్, స్వప్న ముఖప్రదశలులేని సీమంత్క సనాతనమై
నట్టియూ, అచేతనములు కానట్టియూ, ఏ ఆత్మస్వరూపము కలదో
దానియందు సదా తస్మయోభవై యుండుము.

119 జడతాం వర్జయిత్వైకం
శివాయాం హృదయం హి తత్,

అమనస్క స్వరూపం య

త్తస్మయో భవ సర్వదా.

5.51

120 చిత్రం దూరే పరిత్యజ్య

యోఽసి సోఽసి స్థితో భవ.

౪.52

జడమగు స్థితిగొకటిని వీడిన శిరాచ్ఛావయమే అది (స్థితికాళ ఆత్మస్థితి). అట్టి అమనస్కు ఆత్మస్వరూపమందు సదా తత్త్వయోగ వై యుండుము. చిత్రమును దూరముగ పరిత్యజించి ఏది నీవై యున్నావో అట్టి ఆత్మస్వరూపమందు స్థిరువై యుండుము.

121 సంకల్ప సంక్షయపశా ధృతితే తు చిత్తే

సంసార మోహమిహికా గలితా భవన్తి.

స్వచ్ఛం విభాతి శరదీప తమాగతాయాం

చిద్యాత్ర మేక మజ మాద్య మివంత మన్తః. ౪-53

సంకల్పములు పరిణమింపఁగల చిత్తియు ఉపశమించును. అట్లే శరత్కాలము రాగా ఆశాకము తన సహజ నిర్మలత్వముతో అవిచ్ఛిన్నమవట్లు ఏకమై, జ్వలరహితమై, అవ్యయమై, అసంత మైనట్టి చిద్యాత్రకాత్మ తనలో అనుగూఢ మగును.

122 సాక్షిభూతే సమే స్వచ్ఛే నిర్వికల్పే చిదాత్మని.

నిర్విచలం ప్రతిబింబన్తి జగన్తి ముకుతే యథా. ౪-54

సాక్షి. భూతమై, సమమై, స్వచ్ఛమై, నిర్వికల్పమై, చిదాత్మయందు, ఇచ్చరేఖగల అద్వయమందు విస్తృతమై - జగత్తులు ప్రతిబింబించుచున్నవి.

123 ఏకం బ్రహ్మ చిదాకాశం సర్వాత్మక మఖండితమ్,

ఇతి భావయ యత్నేన చేత శ్చాంపల్య కాంతయే.

౪.56

ఏకమై, చిదాకాశమై, వర్షాత్మకమై, అఖండమైవర్ణి (బ్రహ్మ) మునుద్రిక్తచాంచల్యము కలించుట కొరకై - ప్రయత్నపూర్వకముగ భావింపుము.

124 జ్ఞాతం జ్ఞాతవ్య మధునా దృషం ద్రష్టవ్య మద్భుతమ్
విశ్రాంతోఽస్మి చిరం క్రాంత భిన్నాత్ర న్నాస్తి కించన
5-58

ఇతః సేను తెలిసికొనఁదగిన దానిని తెలిసికొంటిని. చుంకెదనక అమృతమైనదానిని (అత్యను) చూచితిని. చిదకాలము (మహాకాలము) క్రమించి ఇతః విశ్రాంతి నొందితిని. దివ్యాత్మము (అత్మ) కంటె నేరైంది ఏదియును ఇతః లేదు.

125 త ఏవ భూమతాం ప్రాప్తా స్సంకానాశేషరీర్షిషాః,
మహాధియ క్వాన్తధియో యే యతా విమనన్త తామ్.
5-60

వరుణ్ణ పాపములు పరింధివహులు, గొప్పబుద్ధిమంతులును, కాంతరిత్రులను, అమనస్కన్ధిని లొంగిపూరునగు మహాసీయలే భూమత్వమును (బ్రహ్మాత్వమును) పొందినవా రగుచున్నారు.

126 దృశ్యం సంత్యజతో హేయ
ముపాదేయ ముపేయషః,
5-62

127 ప్రప్తారం వశ్యతో నిత్య మద్రష్టార మవశ్యతః,
విజ్ఞాతవ్యే పరే తత్త్వే జాగరూకస్య డీవతః. 5-63
సుప్తస్య ఘననమ్మోహమయే సంసారపర్త్వని,

128 అత్యస్తవత్వ వైరాగ్యా దరసేషు రసేష్యపి, 5-64
సంసారవాసనా జాలే అగజాల ఇవాదునా.

129 తోటతే హృదయగ్రహృత్ కథే వైరాగ్యకంపాపాః.

5-65

130 కాతకం ఫలమాసాద్య యథా వారి ప్రసీదతి,

తథా విజ్ఞాపవశతః స్వభావః సంప్రసవతి. 5-66

హేయమును దృశ్యమును వివేచనమును, గ్రహించుటకు అత్యవస్థులను గ్రహించువాడగును, తృప్త స్వరూపమును గాంచు వాడగును, తృప్త-కానీదానిని (జడమును) చూడనివాడగును, ఎఱుగనివాడు పరతత్వమును జాగ్రహించునై జీవించువాడగును, భుజ మొహములముగ సంపాదనమును నిర్దితమునై వహించును, రస ఆకరణబాధములన్నిటియందు అత్యంత పరిష్కృతై రాగ్యము కల వాడగును, షష్ఠీ వలనతా దిస్పృహ కి సంపాదనాపద యంతకి పంపి నై రాగ్యముగముతే క్రొందివేసికవా.డ ను హృదయగ్రంథి పిర్చి స్పృహపవాడగును, చిల్లగింజలే అలము కర్మములన్నియు విజ్ఞాపవశి ముఖ అవిద్య తొలగివవా.డ ను మహానీయుడను స్వస్వభావమా- (బహ్యభావము, ఆత్మస్థితి) ప్రవర్ణముగును. (అర్హమాదాకా- కము కలుగును).

131 అయత్నోపపత్తే షష్ఠీ దృగ్గ్రాహ్యేషు యథా మహా,

సీరాగమేవ పతతి తదప్య త్కార్యేషు ధీరధీః. 5-70

శ్రేయానిర్దియములకు ఆపయన్నిముగనే గోచరించు వివేచనములందు ముహుర్ముహుర్ రాగనిహితముగనే వ్యాపించుచో, అట్టి ధీమదు బుద్ధి కర్తవ్యకార్యములందు రాగనిహితముగనే ప్రవర్ణి, గలిగియుండును.

132 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దృష్టై ర్దస్తా స్విచూర్ణ్య చ,

అంగావంగై రి వాక్రమ్య అయే దాదౌ స్వకం మహా.

5-75

183 మనసే విజయా న్నాన్యా గతి రస్తి భవార్హవే. 5.76

చేతితో చేతిని గట్టిగా నలిపి, దంతములతో దంతములను గట్టిగా కొంటే అంగములను అంగములతో చలచి (ఏదియో విభజించుకొనఁబడును) తన మనస్సును జయించవలెను. సంపాదనము ప్రముఖు యాటవకు మనస్సును జయించుటకంటె చేతిని మాన్యము చేయవలెను.

184 తావన్నిశీవ వేతాలా పల్లన్తి హృది వాసనాః,

ఏవతత్త్వ పృథాభ్యాసా ద్యావన్న విజితం మనః.

5.79

ఏవతత్త్వము (బ్రహ్మము) లెఱుక్కఁ జూడఁకొనఁజూచుచున్నామును జయించునంతవఱకును రాత్రియందు వేతాళములవలె హృదయమందు వాసనలు మెలగుచుండును.

185 ఏవం మనో మణిం బ్రహ్మాన్ బహుపంకరళంశితమ్.

వివేచారిహ నిర్దైః ప్రజ్ఞా లోకవాన్ భవత్. 5.83

బ్రహ్మగర్భా! బహుకోపములు, పాపములు అను బురవచే కళంశితమైన ఈ మనస్సును మణిని మోక్షసిద్ధికొఱుకై వివేకమను నీటితో కడిగి ప్రకాశము (లేక చక్కనిచూపు, ఉత్తమబుద్ధి) కల వాడవు కన్యు!

186 వివేకం పరమాత్రిత్య బుద్ధ్యా ఏత్య మవేక్ష్య చ,

బంధియారీ పలం చిత్తాన్తీర్థో భవ భవార్హవాత్.

5.84

గొప్ప వివేకము వ్యాకలులది బుద్ధితో పర్యయమును గొంది, బంధియములను క్షేమమును తెచ్చుచు వేదిది సంపాదనముగ్రహమును బాలివేయుము.

137 అస్థానామత్ర మనంతానాం

దుఃఖానా మాకరం విదుః,

అనాస్థానామత్ర మఖిలః

సుఖానా మాలయం విదుః,

5-86

అశాశ్వతం అనంతమఖిలమలకు స్థానమని అర్థము కనుగొని, అశలేఖంబులయే వస్తువు మఖిలమలకు స్థానమని బుద్ధులు కనుగొనిరి.

138 వాసనాతంతుబద్ధో ఓయం లోకో విపరివర్తతే,

సా ప్రసిద్ధాతిదుఃఖాయ సుఖా యోచ్చేద మాగతా.

5-86

వాసనలను త్రాళ్ళచే కట్టబడి ఈ లోకము (జన్మము) బహుమరగాశక్రమువలన పరిభ్రమించుచున్నది. కావున ఈ అశ్శరణికిఁబో మహాదుఃఖమువలనను, భేదింపఁబడినచో మహాసుఖమువలనను కాలముగనుచున్నది.

139 ధీరో ఓప్యతివిహృష్టోఽపి కులతోఽపి మహానపి,

తృప్తయో విధ్యతే జన్తుః సింహాః శృణ్వంతయా యథా.

5-87

ధీమన్తైనను, బహుభాగైవమను, కులీమన్తైనను, మహాత్ములగువాడైనను, సింహము కంటెకన్ననే బంధింపఁబడఁజేయు మహానగు శృంగ (అశ్వు)చే బంధింపఁబడ నున్నాఁడు.

140 వరమం పౌరుషం యత్న

మాస్థాయాదాయ సూద్యమమ్.

యథాశాస్త్ర మమద్వేగ
మోచరన్తో తో న సిద్ధిభాగ్.

5-88

గొప్ప భువన్నయితోమును గావించి యర్థవీరుని
శాస్త్రమునారము స్థిరదిత్తముతో వశిష్ఠ మొనర్చుచో ఎవఁడు
(మోక్ష) సిద్ధిని లాభించును?

141 అహం సర్వ మిదం విశ్వం

పరమాత్మాహ మమృతః,

నాస్యదస్తీతి సంవిద్యా

పరమా సా హ్యహం కృతిః.

5-89

నేను, ఈ నమస్త్రవచనము అచ్యుతమగు పరమాత్మయే.
దైత్యగుప్తయమగు వాకంతు అవ్యయమని వీరియను లేదు—అను
నట్టి అహంకారము వర్జితమైవైవైవై.

142 సర్వస్మా ద్వ్యతిరిక్తో హం

వాతాగ్రాదప్రహం తనుః,

ఇతి యా సంవిదో బ్రహ్మ

ద్వితీ యాహం కృతిః శుభా.

5-90

నేను ఈ నమస్త్రవక్తవచనము వేదైశ్వర్యమును, నేను శ్రీహ
గ్రమునకును గుడ్డిని పరాత్మయైనవాడను—ఈ ప్రకారమును
భావముతోఁ గూడినది తెలవ అహంకారము, ఇదియు శుభ్రవద
నైనది.

143 మోక్ష యోగో న బంధాయ తీవ్రమృత్యవ్య విద్యతే.

5-91

ఈ సంఘ అహంకారములును మోక్షమును కలుగఁజేయున
ఇది చేయుచున్నట్లు మంగము.

144 పాదపాదాదిమాత్రోఽయ మహ మిత్యేష నిశ్చయః
అహంకార స్మృతియోఽసౌ లౌకిక సుచ్చ ఏవ సః
5-9.

నేను మా ప్రపంచములలోఁగూడిన శరీరమునే అనితి నిశ్చయ
ములోఁగూడిన అహంకారము మూఁడవది. ఇది లౌకికమైనది
తుచ్చమైనది యగును.

147 వర్జ్య ఏవ దురాత్మాసౌ కంద స్సంసార దుస్తరౌః,
అనేనాభిహతో జన్తు రభోభః పరిధావతి. 5-10.

ఈ మూఁడవ అహంకారము సంసారమగు విషవృక్షమును
మూలకంద మగును. దుస్తమైన ఈ అహంకారము త్యాజ్యమై
దిహే యగును. ఈ లౌకికాహంకారమునే అభిహతుఁడైన శరీరము
అభోగిని బొందుచున్నాఁడు.

148 ప్రథమా ద్వాపహంకారా వంగీకృత్య త్వలౌకికౌ,
తృతీయాహంకృతి స్త్రాజ్ఞ్యా లౌకికీ దుఃఖదాయినీ.
5-11.

అలౌకికములైన మొదటి రెండు అహంకారములును అంగీ
కరించి మూడవదియైన తుచ్చలౌకికాహంకారమును వివక్షనవలెను

149 అథ తే అపి సంత్యజ్య సర్వాహంకృతిపరితః,
స తిష్ఠతి కథాత్మ్యమైః పర మేవాధిరోహతి. 5-12.

తదనంతరము మొదటి రెండు అహంకారములనుకూడ వదలి
ఏ అహంకారమున్ను లేక, విజ్ఞాన పర్యోక్తిమయైన మోక్షవదును
అభోహిందుచున్నాఁడు.

148 భోగేచ్ఛామాత్రో విప్రస్తత్యాగో మోక్ష ఉచ్యతే,
మనస్రో ఒభ్యుదయో నాలో మహానాలో

మహాదయః. 5-97

భోగేచ్ఛయే బంధము. కాని వదలుటయే మోక్షము—
అని చెప్పరాదును. మనస్సు (సంకల్ప వికల్పములు) వృద్ధిపడదు
టయే హాని. మహానాళమే గొప్పలాభము.

149 యథా గౌక్ష్యే చ్చిదాదాస్య అకాలో నోపలక్ష్యతే,
తథా నిరంశ శ్చిద్యాప స్సర్వగోఒపి స లక్ష్మయే. 99

అకాలము మాతృమైవదుటయే అగమనశ్శక్తి, అఖంబము
వైతన్యరక్త పర్యవ్యాపకమైయున్నది అగమనశ్శక్తి.

150 అదౌ శమవస్థప్రాయై క్షుద్రై శ్చిష్యం విరోధయేత్,
పశ్చాత్సర్వ మిదం బ్రహ్మ శుద్ధ స్త్వ మితిరోదయేత్

5.104

‘మొదట శమవస్థాది గూఢములచే గురువు శిష్యుని పరిశుద్ధు
నిగా చేయుటలేదు. అందుచే ‘ఈ క్షుద్రస్థుడు బ్రహ్మమనియు, నిత్య
పరిశుద్ధుడ’ వనియు జోధించవలెను.

151 జ్ఞానవృద్ధౌ ప్రసన్నాయాం ప్రతిరోధవిరతోదయే,
యథావ జ్ఞాపిషి స్వస్థో మద్యాగ్రస్థిష్ఠి బలాబలమ్.

జ్ఞానవృద్ధి కలుగఁగా, జ్ఞానోదయము కాగా వ్యభిచార నా
వాగ్విరప్తి (కోప) మొక్క బలాబలములను నిత్య తెలిసికొనుటలేదు.

152 సర్వం బ్రహ్మేతి యస్మాన్,
ద్వాపనా సా హి ముర్తిదా,

భేదవృష్టి రవిద్యేయం పర్వదా తాం విపరయేత్.

మునే నాసాద్యతే తద్ధి పద ముక్షయం ముచ్యతే 5-113

'అంతయు బ్రహ్మమే' అనుభావన ఎవని హృదయమున కలుగునో, అది యతనికి మోక్షము నొనరును. భేదవృష్టియే అవిద్య. దానిని పర్వదా వివర్జింపబడెను. అట్లే అవిద్యచే ఏది పొందబడదో, విద్యచేతనే పొందబడునో, అది అక్షయమగు పద మని చెప్పబడును.

153 కురో జాతేయ మితి తే ద్విజ మోస్తు విచారణా,

ఇమాం కథ మహం హస్మిత్యేషా తేఽస్తు విచారణా.

5-114

ద్విజాణా! ఈ అవిద్య (మాయ) ఎట్లు కలిగినది? అను విచారణ నీకు వలదు. దీనినిగూడ పరిమళింపవలదును? అను విచారణ మాత్రము కలిగియుండుము.

154 అస్తం గతాయాం శీతాయా

మస్యాం జ్ఞాస్యసి తత్పదమ్,

యత విషా యథా వైషా

యథా నోష్ఠీ త్యఖండితమ్.

5-115

ఈ అవిద్య పరిచితులలో నీవు బ్రహ్మపదము నలుగులకుఁ బాఠ్యమీ అవిద్య చేసినవలన కలిగినది, ఎట్లు కలిగినది, ఎట్లు పరిచి పది—అంతయు పంపూర్ణముగ తెలిసిపోవులవు.

155 తదస్యా రోగకాలాయా యత్నం కురు చిరిత్సనే,

యత్తైషా జన్మదుఃఖేషు ప భూయ స్త్వాం నియోక్యతి

5-116

కోగమామమగు ఈ అవిద్య నశించుటకై చికిత్సచేయుము.
అవిద్యను నశింపజేసినచో అది విద్య మనల బసవమరణ దుష్టులను
లంఘన పరచేయును.

156 స్వపంకల్పిత తన్మాత్రాకా లాభ్యస్తరపర్తి చ,
పరాం వివశతా మేతి శృంఖలాబద్ధ సింహవత్.౫-129

తాను సంకల్పించుకొనిన విషయము అగును వలలోపడి .
సంకల్పతో కట్టబడిన సింహమువలె. శత్రులు మిక్కిలి పరాభవము
పోవుచున్నాడు.

157 చిన్తానలకిదాదగ్ధం కోపాజగరచర్మితమ్,
కామాద్ధి కల్లోంరతం విస్మయ తాత్మపితామహమ్,
సముద్ధర మనో బ్రహ్మ న్యాతంగ మివ కర్తమాత్.

5-134

మహాశయా ! చింతయిగుడు అస్థిశిఖరచే దగ్ధమైనదియు,
కోపమను కొంపచిలుచుచే కలకంఠునినదియు, కామమను కల్లోల
సముద్రమున ఉక్కిరిచిక్కిరి యిగురుచున్నదియు, తనరెండుక్క- కాలరా
కాలరామగు అత్యను మఱచినదియునగు మహమ్మను - లంకదనుంతి
వీరులగును లేవనీయునట్లు సముద్ధరింపుము.

158 భుక్త్వా జన్మ సహస్రాణి భూయ స్పంసారపంకతే,
పకర్తి తేచి దులుకా స్పంప్రాప్యాపి వివేకితామ్.

6-143

కొంపలు అల్లులు తేలకొలది బస్వల సమభిమిదియు, వివే
చుకాకత్తి కలిగియున్నప్పుడిది, 200 సంసారపంకమున పగు
చున్నాను.

159 స జాయతే స మ్రియతే క్వచి త్కించి త్కదాచన,
పరమాధ్వేన విశ్రేష్ఠం మిథ్యా సర్వం తు దృశ్యతే.

5.165

ద్విశేషా! పరమాధ్వముగ చూచిన ఏమియు ఎవరూ
పుట్టుటలేదు. మరణించుట లేదు. సమస్తము వివిధముగనే కన్పట్టు
చున్నది.

160 కోశ మాశాశుఃసంగానాం సంసారాదంబరం త్యజ,
అసదేత దితి జ్ఞాత్వా మాతృభావం నివేశయ 5.160

అశుభము నరహములకు కోశమైన ఈ సంసారాదంబరమును
వీడుము. ఇదియెంతయు అసత్తుని (వివిధముల) తెలిసికొని మాతృ
భావమును తెందుము (దృశ్యభావము వదిలి దృశ్యత్రయముగా
నుండుము)

161 గంధర్వవనగరస్యాశ్లేభూషితే ఓభూషితే తథా,
అనిద్యాంతే నుతాదౌ వా కః క్రమః సుఖదుఃఖయోః

5.167

గంధర్వవనగరమంటలి పదార్థములు భూషితములై వను, కాన
న్నను, ఏమి ప్రయోజనము? అని కల్పితములే గుఱులున్నవి.
అట్లే అనిద్యాంతమైన ఈ పుత్రకామల విషయమున్ను అంతియే.
కావున ఇక సుఖదుఃఖముల క్రమ మెచు?

162 ధనదారేషు పృథ్వేషు దుఃఖం యుక్తం స తుష్టకా,
పృథ్వాయాం మోహమాయాయాం క స్సమాశ్వాసవా

నిహ 5.166

భవదారామలం వృద్ధి అయినచో మోక్షమును ఈ క్షమల
 ద్వారా సంపన్నమొందుట కాదు. మోక్షమును పొందటో ఈ
 ప్రపంచమున ఎవరికి కానికలుగును !

163 మైలేప జాయతే రాగో మూర్తస్మాదితరాం గతైః,
 తై రేవ భోనైః ప్రాజ్ఞవ్య విరాగ ఉపజాయతే.

5-169

ఏ భోగములు శుభక మైనచో మూర్తస్థులకు రాగము కలుగునో,
 ఆ భోగములవలననే ప్రాజ్ఞులకు తై రాగ్యము కలుగుచున్నది.

164 యది తే నేన్ద్రియార్థశ్రీః స్వదతే హృది వై ద్విజ,
 తదా విజ్ఞాతవిజ్ఞేయః సముత్తిర్లో భవార్థవాత్. 5-174

నీకు హృదయమునందు ఇంద్రియాభ్యుముఖము విజ్ఞాతములు
 దుదించునచో, అప్పుడు నీవు జ్ఞేయమును ఆత్మ విజ్ఞానవాచప్రసాదము,
 సంపాదనమునమును జాణివవాడవును అగుచువు.

165 ఉచ్చైః పదాయ పరయా ప్రజ్ఞయా వాసనాగదాత్
 పుష్పాద్గంధ మహోహారం చేతోవృత్తిం పృథ క్కురు.

5-175

మహోన్నతమును మోక్షపథప్రాప్తికొఱవై గొప్పప్రజ్ఞతో
 పుష్పమునుండి గంధమునలెదానదా సముదాచుననుండి ఉత్త
 మ్యోత్తిది తేజోవేయము.

166 సంసారాంబునిధా వస్మి న్యావనాంబుపరిష్కరే,
 యే ప్రజ్ఞానాప మారూఢాస్తే తీర్థాః పండితాః పరే.

5-176

వానశలకు బలమనే ఉప్పుయగు ఈ సంసార మహాపాపమును ప్రక్షలించు నాన నాన్ని మహాత్యైలు చాటివేయుదును.

167 సంకల్పేనైవ సంకల్పం చువనైవ మనో మునే,
చిత్వా స్వాత్మని తిష్ఠ త్వం శిమేతాపతి దుష్కర
5-1

మనీ! సంకల్పముచేతనే సంకల్పమును, మనస్సుచే మనస్సును చేసిందినైచి స్వాత్మయంద స్థితి గల్గియుండుము. ఇకష్టమేమన్నది?

168 తందులనై యథా చర్య యథా తాప్తస్య కాలిః
సశ్శతీ క్రియయా విప్ర పురుషస్య తథా మలమ్,
5-1

ద్విజా! వియ్యపురింజనై చోష్ణమ్, కాగిపాశైస్తమన్నై ప్రయత్నమచే తొలగిపోవునట్లు, మనుజుని పొడయనలి అజ్ఞానమాలిన్యమున్ను ప్రయత్నముచే తొలగిపోగలదు.

169 దీవస్య తందులస్యైవ మలం సహజ మస్యలమ్,
సశ్శత్యైవ స సందేహ స్తస్మా దుద్యమ వాస్పదే
ఇతి సహోపనిషత్.
5-

వియ్యపురింజన పొట్టు సహజమైనట్లు (అజ్ఞానియగు) దీవి అజ్ఞానమాలిన్యము సహజమైనదను (అనాదిగానున్నను) అది శుద్ధముచే చెప్పక నశించును. కావున మహాత్ముని ప్రయత్నశీల కావలయును.

170 అస్తరాష్ట్రం పరిత్యజ్య భావస్త్రిం భావనామయీమ్ .

యోఽసి సోఽసి జగత్కస్మిం శ్రీలయా విహరావళుః .

6-1

చాపరహితా ! లోపల అస్త్రాన్ని, (గృహ్య) భావనామయములైన భావనలను వీడి వదిలి 'శేషించు' అని (అర్థ) స్త్రీ, ఈ జగత్తునందు లీలగా విహరింపుము.

171 సర్వత్రాహి మతరైతి దృఢభావనయా ఽనయా .

వరమామృతనామ్ని హి సమై వాపశిష్యతే. 6-2

'నేను సర్వత్ర అతర్కిత యున్నాను'—అను ఈ దృఢ నిశ్చయముతో విహరింపుము. అప్పుడు సర్వోత్కృష్టమైన మోక్షమును సమాపన్నుడై శేషించును.

172 భేదోల్లాసవిరాసేషు స్వాత్మకర్తృర యైవయా ,

స్వసంకల్పే క్షయం యాతే సమై వాపశిష్యతే. 6-3

సంఖ్యభేదవిరాసములు శేషము ముగియబడుటలై యున్నవి. మనుషులగు రిందముక్క సంకల్పములు క్షయించినచో సమత్వమే (అత్యుత్తమం) శేషించును.

173 సమతా సర్వభావేషు యోఽహి సత్యపరా స్థితిః ,

తస్యా మవస్థితం చిత్తం స భూయో జన్మభాగ్యవేత్

6-4

సర్వావస్థలందును సమముగనుండు సర్వస్థితి సోదికలుచో భావించు చిత్తము చక్కగా నిలకడపడినచో ఇత చక్రవర్తిని జరిగి జన్మను పొందవలెను.

174 అభవా సర్వకర్తృత్వ మకర్తృత్వం చ వై మ
సర్వం త్యక్త్యా మనః పిత్యా యోఽసి సోఽసి

ఓ మనః! నేను 'సర్వకర్తృ' అనికాని, 'నేను ఒక
అనికాని' అనిన నమస్తృభావములను వీడి, మనస్సును (మనస్)
వీక్షింపి మిగిలియుండునో దానియందు స్థిరముగ నుండుము.

175 శేషస్థిర సమాధానో యేన త్యజసి తత్త్వజ్ఞః.

సీతా సర్వమును చేసినచో త్యాగమున ర్చితవో దానిని (1)
కారమును) కూడి త్యజించినే శేషించిన దానియందు స్థిర
నుండుము.

176 సమూలమథిలం త్యక్త్యా వోమసామ్యః ప్రశాస్త

అంతయు సమూలముగ త్యజించి ప్రశాంతబుద్ధికలను
అకాశమువలె నిర్లబ్ధముగ నుండుము.

177 హృదయా తస్మింపరిత్యజ్య సర్వా వాసవవంత్తయ
యన్తిష్ఠతి గతవ్యక్తః స ముత్తః పరమేశ్వరః.

వాసవ అన్నిటిని హృదయముమీది త్యజించినేనీ, ఏవా
తయలేక ఎవలగుండునో, అతడే ముత్తము, అతడే పరమేశ్వరుడే

178 దృష్టం ద్రవ్యవ్య మథిలం

ప్రాప్తం ప్రాప్త్యా దిశో దశ

యుక్త్యా వై చరతో జ్ఞస్య

సంసారో గోషుదావృత్తిః.

చూడవలసిన దంతయు చూచితిని. (భాంశితో) అనిచి దశ
దిక్కులూ దిద్దితిని. నేరిన అంశ మేమనగా—(గురూపదిష్టమగు)
యక్షిలో సంపదించు జ్ఞానికి ఈ సంసారమయమము గోచరమనగ
టిది (చాటుటకు మలభసాభ్యమైనది).

179 స వాహ్యభ్యస్తరే చేమే

హ్యథ డివ్యం చ దిక్షి చ,

ఇత అభ్యా తతో ఽప్యాతా

నాస్త్యనాత్మమయం జగత్.

6-10

చేమమునకు లోపల వెలుపల, క్రింద, మీద, దశదిశలు,
ఇటు, అటు అంతటను అత్యయే కలదు. అని-త్వమయముగ జగత్తు
లేదు.

180 స తదస్తి స యత్రాహం స తదస్తి స తన్మయమ్,

విమన్య దభివాంఛామి సర్వం సర్విస్మయం తతమ్.

6-11

నేనులేని చోటు లేదు. నా స్వరూపముకాని పదార్థమేదియను
లేదు. ఇత నేను వేరొకవాని దేనిని కోరుదును? సర్వము వ్యాప
కమైన సర్విదానంద మాత్రమే అయియున్నది.

181 సమస్తం ఖర్విదం బ్రహ్మ సర్వమాత్మేద మాతరిమ్,

అహ మన్య ఇదం చాన్య దితి భ్రాన్తి త్యజానఘ.

6-12

పాదరహితా! ఈ సమస్తము బ్రహ్మమే. ఈ సమస్తము
వ్యాపకమైన అత్యయే. 'నేను వేయి, ఇది వేయి' అను భ్రాంతిని
వీలము.

182 తతే బ్రహ్మణునే నిత్యే సంభవంతి కర్మణః,
 స తోతో లుప్తీన మోహో లుప్తీన జరాంతి స జన్మవా
 6.18

నిరవికారమై, సర్వమై, నిర్వృత్తమై బ్రహ్మణుడు సర్వత్ర
 వ్యాపించియుండునగా దానియందు కర్మఫలవ్యాధియు లుండుట సంభ
 వించదు. కావున తోకములేదు, మోహము లేదు, ముసలితనము
 లేదు, జన్మమును లేదు.

183 య దస్తీహ త దేవాన్తి విజ్ఞైరో భవ సర్వదా,
 యథా ప్రాప్తాసుభవతః సర్వత్రా నభివాంభవాత్.
 6.14

ఇతడు ఏది కలదో, అదిగనే అంతయు ఉన్నది. ఈ వృత్తితో
 సర్వత్రా ఏ వస్తువును వాంఛించక, సర్వాస్త్యుడైనవానిని అనుభవించు
 చుచు నతా సంతాపవిహీనుడై యుండును.

184 సంత్యజ్య హృద్గుహేశాసం
 దేవ మన్యం ప్రయాన్తి యే,
 తే రన్న మభివాంభన్తి
 త్యక్త హస్తస్థ కౌస్తుభాః.
 6.20

ఎవని కను హృదయగుహయందున్న భవమేశ్వరుని నిశించి
 ఇతర మేవరిని అరాధించునదో, అట్టివారు దేవతలను కౌస్తుభ
 యో విడిచి, ఇతరులకు రత్నమును గోసవారే యగుదును.

185 ఉత్థితానుష్ఠితా నేతా నింద్రియాశీ స్సునః పునః,
 హన్యా ద్వివేక దండేన ప్రశేషేన హి రిరీప్.
 6.21

పై కేలేమమం గుం ఇంద్రియములను క్రమస్థలము విశేష
మను కట్టచే - ఇంద్రియము వ్రజాయుధముచే పర్యవేక్షించుటకు
సక్యమనవలె - మఱల మఱల కొట్టవలెను (వానిని జయించవలెను).

186 అజ్ఞానోపహారో బాల్యే యోపనే వనితాహతః,

శేషే కలతవిద్రావః కిం కరోతి సరాధమః 6.23

ఈ జీవితము గాల్యమందు అజ్ఞానముచేతను, యౌవనమందు
వనితాదులచేతను హతమై పోవుచున్నది. ఇట్ల శేషింగింక వృద్ధా
వృద్ధమున భార్యాశ్చరాదులను గూర్చిన చింతలే మమతాగల గొల్ల
వయగుచున్నాయి. ఇట్టి (అజ్ఞానియగు) సరాధముయొక ఇంక ఏమి
చేయగలగు ?

187 సరో ఒసతా స్థితా మూర్ధ్ని

రమ్యాణాం మూర్ధ్నక్తి రమ్యతా,

సుఖానాం మూర్ధ్ని యఃఖాని

ఏమేకం సంశయా మ్యహమ్, 6.24

వృశ్యపర్యాకముల విత్తిమీచ లేమి (మీశము) కూర్చొని
యొప్పుది. రమ్యమైన వానిని త్రివి అకమ్యక్తము పరము చేసికొ
యొప్పుది. సుఖముల సత్తిని మఱియులు కూర్చొనియున్నవి.
ఇట్ల నేను నేని వ్యాకంబుచును ?

188 యేషాం విమేషణోన్మేషా జగతః ప్రలయోదయౌ,

తావృతాః పురుషౌ యాన్తి మాదృశాం గణవై ప రా.

6.25

ఏవను కన్న కెలది మూయుచున్నప్పుడు జగత్ప్రళయం
ప్రళయములు సంభవించుచున్నవో అట్టివారుకూడ 'విమేషణ'కు
యొప్పును. ఇట్ల మానవజీవారి సంకలిత జగత్ ప్రళయం ?

- 189 సంసార వీర దుఃఖానాం నిమాస్త ఇతి కథ్యతే,
తస్య ధ్యే పతితే దేహే సుఖ మాసాద్యతే కథమ్.

6.26

సంసారమే దుఃఖములకు పరాకాష్ఠయని చెప్పబడుచున్నది. అట్టి సంసారమధ్యమున పడియుండు దేహముచే సుఖ మెట్లు పొందఁ బడును ?

- 190 ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి
దృష్ట శ్రోతోఽయ మాత్యసః,
మనో నామ నిహన్యేగవం
మనసాస్మి చిరం హతః.

6.27

నేను ప్రబుద్ధుడనైతిని. ప్రబుద్ధుడనైతిని. నా వ్యభిచారమును అర్థము అవహించిన దుష్టుడను శ్రోతఁడు ఈ మాత్రము, ఇది చాలకాలమునుండి నన్ను కేధించుచున్నది. ఇట్లు నీయి నేను హతమార్చినను.

- 191 మా ఖేదం భజ హేయేషు

నోపాదేయపరో భవ,

హేయోదేయ దృశ త్యక్తాఽ

తేషస్థః సుస్థిరో భవ.

6.28

కార్యకర్తత్వపుణ్యము గుర్చి భేద మొందకుము. గ్రహాభ్యుదయములను అవత్తడవు కావము. కార్యకర్త గ్రహభావములను వదిలి శేషించు స్వస్వరూపమున సుస్థిరుడనై యుండుము.

- 192 నిరాకతా నిర్వయతా నిత్యతా సమతా జ్ఞతా,

నిరీహతా నిష్ప్రియతా సౌమ్యతా నిర్వికల్పతా. 6.29

193 పృతి రైత్తి తి మన మ్మప్పి ర్మమతా మ్మమథాషితా,
హేయోపాదేయ నిర్ముతే త్తే తిష్ఠ స్త్యవవాసవమ్.

6-30

నిరాకర్త్యము, నిర్మయత్విము, నిర్మత్వము, సమత్వము, జ్ఞానము, నిష్కామత్వము, నైష్కర్మ్యము, సామ్యత్వము, నిర్వికల్పత్వము, భీకత్వము, భైతి, సంతోషము, మృదుత్విము, మృదుభావము అను 4 నిర్గుణములు వాగవారహిఃలును, త్యాగస్య గామ్యవహితులైన 6 మహానీయలయందు వుండును.

194 అసయా తిష్ఠయా తాత ఛిన్తి తుద్ధికలాకయా,

వాత్మయే వాముపదం జాలం ఛిత్త్వా తిష్ఠ తతే వదే.

6-32

గాలితే మేషుము ప్నిష్ఠిం అ తేయలుగులు తిష్ఠాన్తి (జ్ఞానము) యను శక్త్యముచే వాగవారహిః ము శేసిందినేది వ్యావళదుగు బ్రహ్మవదుమున నిలువడం జొందుము.

195 మనప్రైవ మన శ్చిత్త్వా హిరారేదేవ పాదవమ్,

వదం పాదన మారాద్య సద్య ఏవ ప్థిరో భవ. 6-33

గొడ్డలిచే త్త్యాయవత (మృత్యు) ముప్పుడెడతే (మనిషి) మన మ్మను శేసింది వాగవదుగు బ్రహ్మవదుమును శ్చిత్త్వా పొంది అనూనిసినివడతే యం మం.

196 తిష్ఠ స్థవృ స్పృహ వాగ్ర నివివ పమ్మర్పుత స్పరహే,

అనదేవేద మిత్యస్తం నిశ్చిత్యాస్థాం పరిత్యజ. 6-34

మహిమంబువూ, ఇవచువూ, శ్రుతిమంబువూ, మేల్చును వూ, దేయవూ, మునవూ, లేదువూ, అ సమస్త బ్రహ్మ

యము అవత్యమని అంతరంగమంత నిశ్చయించి దానియెవల అశను పించును.

197 దృశ్య మాశ్రయనీదం చే త్తత్సచిత్తోఽసి బంధవాన్.

దృశ్యం సంత్యజనీదం చే త్తదచిత్తోఽసి మోక్షవాన్.

6.36

దృశ్యము వశ్యము అని నమ్మి దానిని ఆశ్రయించితివా అప్పుడు మనస్సు కలవాడవై బంధమును పొందుదువు. దృశ్యము మిశ్రమయి భావించి దానిని విడచితివా, అప్పుడు మనస్సు తేజవాఁడవై మోక్షమును పొందుదువు.

198 రజాణద్ధా విమువ్యస్తే తృష్ణాణద్ధా న తేనచిత్.

తస్మాన్నిదామతృష్ణాం త్వం త్యజ సంకల్పపర్జనాత్.

6.39

బ్రాహ్మచర్య కష్టణిణివారిని విడిచిపెట్టకదూము. కాని తృష్ణ (ఆశ) చేత కష్టణిణివారిని ఎవరూ (మంత్రముగ) విడిచిపెట్టలేదు. కాబట్టి నిదామా! నీవు సంకల్పమును విడచుటకాదు తృష్ణను త్యజించివేయుము.

199 ఏతా మహంభావమయీ మపుత్యాం

చిత్వావహంభావ కలాశద్వైవ,

స్వభావజాం భవ్య భవాస్తభూషా

భవ ప్రకాస్తాధిల భూతభీతిః.

6.40

స్వాభావమును, అహంభావమును అగు ఈ భిక్షి అశను అహంభావమును (అహంభావరాహిత్యమును) ఆయుధముతో

ఇండి, మంగళకర్మ, ప్రపంచోపశమనరూపమైనట్టి భూమికను అధ్యక్షించి ఏ ప్రాణియైనా భీతితో నిర్భయముననే యుండుము.

200 నాహం సదార్థస్య స మే పదార్థ ఇతి భావితే. 6-42

201 అస్తః శీతలయా బుద్ధ్యా
కుర్వతో శీలయా క్రియామ్,
యో నూనం పాపనాశ్యాగో
ద్యేయో బ్రహ్మ సప్రరీర్తితః

6-43

నేను విషయములకు సంబంధించినవానినను గాను, విషయములం వాటి సంబంధించినవిశాస్త్ర-అని అంతరంగమున ప్రశాంతమైన బుద్ధితో క్రియలను లీలగా చేయుచుండినచో నిక్కముగ పాపనాశ్యాగము ఏర్పడును. అదియే అత్యుచుగా నుండుకొనఁబడినదని పూలు చెప్పి.

202 ఇదమస్తు మమేత్యస్త

మిచ్ఛాం ప్రార్థన యాన్వితామ్,
తాం తిష్ఠం శృంఖలాం విద్ధి
దుఃఖజన్మభయప్రదామ్,

6-51

'ఇది నాక. గావధను' అని ఇదమస్తు యోచించుటకు గాఢ భారము ఏ ఇచ్చ కలదో అదియే దుఃఖమును, జననమరణాది భయమును గలిగించెడి మహాకృష్ణమై, సంకలయచి తెలిసికొనుము

203 తాయతే నిశ్చయ స్పాదో వైరుషస్య చతుర్విధః,

అపాదమస్తః మహం మాతా పితృ వినిర్విధః. 6-54

204 ఇత్యేతో నిశ్చయో బ్రహ్మ

స్వందాయాస విలోకనాత్.

6-55

పాదా! మమజానం నానావిధములై పరిశ్రమములు
లులగును. తిట్లెల్ల లోచన విప్పిపిడియో, పాదము మెలికల నెరప
విజయగరియిం నను ఈ 'మహామే నేను' అనునది ఒక నిశ్చయము.
ఇది అంభయము, శ్రమము కలిగించును.

205 అతః సర్వభాషేభ్యో చాలాగ్రా దవ్యహం తమః,
ఇతి ద్వితీయో మోక్షయ నిశ్చయో జాయతే సహామ్
0-56

నేను నను ప్రవృత్త్యాంకంబును అతీతంబును. నేను శ్రీరా
గ్రమంకంబును మాన్యమైపరాచకు - అనునది శివసత నిశ్చయము.
ఇది మోక్షమును కలుగజేయును. ఇయ్యది వ్యంగ్యంబును ఉదయం
చును.

206 జగజ్జాతపదార్థాత్మా సర్వ ఏవాహ మక్షయః,
తృతీయో నిశ్చయ శ్చిత్తో మోక్షయిష ద్వితీత్తమ
6-57

ఈ సమస్త జగత్పదార్థములు నేనే నేను వాళకమింపబడును.
అనునది మూడవ నిశ్చయము. ఇదియును మోక్షోత్తమ
యగును.

207 అహం జగద్వా సరళం కూవ్యం బోధిమసమం సదా.
ఏష మేష చతుర్థోఽపి నిశ్చయో మోక్షనిధిః. 0-58

వా మేము, ఈ సమస్తజగత్పదార్థముల సదామాప్యమే
అయియున్నది. - ఈ ప్రకారమైన సర్వ నిశ్చయము కు ఈ మోక్ష
నిధిని కలుగజేయును.

208 సర్వం చావ్యహమేవేతి నిశ్చయో యో మహామతే,

త మాదాయ విషాదాయ న భూయో జాయతే మతిః,
6-60

సుహామి! 'ఈ సమస్తము నేనే' అని నీ వినిశ్చయము కలదో, దానిని పొందినచో ఇక అట్టి బుద్ధి మతియు నష్టమిది అనుభవించదు.

209 శూన్యం తత్రవృత్తి ర్భూయా బ్రహ్మవిజ్ఞాన మిత్యపి,
శివో పురుష తఃకానో నిత్య మాత్మేతి కథ్యతే. 6-61

బ్రహ్మము కొంచలనే శూన్యమనియు, కొంచలనే వ్రవృత్తి అనియు, కొంచలనే మాయయనియు, కొంచలనే విజ్ఞానమనియు, కొంచలనే శివయనియు, ఈశానయనియు, కొంచలనే పురుషుడనియు, కొంచలనే నిత్యమగు అర్చియనియు చెప్పబడును.

210 ఐహీ కృత్రిమసంరంభో హృది సంరంభవర్తితః,
కర్తా ఐహీ రకర్తా ఉన్నర్లోతే విహర భుద్ధధీః. 6-68

వశేంద్రుడైన బుద్ధికలవాడైనా, గాఢ్యమున కృత్రిమమగు సంరంభము కలవాడైనా, హృదయమందు ఏ విధమైన సంరంభము లేనివాడైనా, ఇటుల కర్తృవడెను, అోవల అకర్తృగను తెలుగుచు అోకమున విహరింపుము.

211 అయం విందు రయం నేతి గణనా లఘుచేతసామ్,
ఉదారచరితానాం తు వసుధైవ తుటుంబకమ్. 6-71

'ఇతడు నా బంధువు, ఇతడు బంధువుకాదు' అని అల్ప బుద్ధికలవాడు భావించెదను. విశాలవృత్తిగల మహాత్ములకు ప్రపంచ మంతయు తుటుంబకమే యగును.

212 ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితీ స్వప్నచాన్

నిష్కామో విగతామయో,

అదాయ విహర నైవ్వం

సంకలేష విముహ్యతి.

0.73

స్వప్నమును, నిష్కామమును, నిరామయమునై సబ్రాహ్మీ స్థితిని గ్రహించి లోకమున విహరించువాయ సంకటములందు పడిన విమోహము నొందఁను.

213 వైరాగ్యేణాథ శాస్త్రేణ మహత్త్వాది గుణై రపి,

య త్సంకల్పహరార్థం తత్స్వయమే వోన్నయే

స్వపః. 0.74

వైరాగ్యముచేతను, శాస్త్రోభ్యయముచేతను, గొప్ప మగుణములచేతను, సంకల్పానీత జన్మపాపక్షయము స్వయముగ నుచున్నది ఊర్ధ్వముఖముగా నొనర్చవలెను.

214 తమేవ భుక్తవిరసం వ్యాపారోఽపం పునః పునః,

దివసే దివసే తుర్వన్ ప్రాజ్ఞః కస్తా న్న లజ్జతే 0.75

అనుభవించుచుచే రహసీభములై నను, ఆ యో విషయములలో ఆ యో కార్యములనే మఱల మఱల ప్రతిరోజు చేయుచు లుద్ధిమి యెను ఏల సిగ్గుపడవచ్చునా ?

215 చిచ్ఛైత్యకలితో బద్ధ స్తస్మై ముక్తి రుచ్యతే,

చిద్రైత్యా కిలాత్మేతి సర్వసిద్ధాస్తనంగ్రహః. 0.77

చ్యుత్తుక్తులంబంభమే లేక, మనస్సు, విషయముల నుం ధమే బంధమధియు, ఏగి విడుదలయే మోక్షము అని చెప్పవచ్చును.

నిర్విషయమైన చైతన్యమే ఆత్మ. ఇదియే సర్వసిద్ధాంతముల
సర్వగ్రహము.

216 ఏతం నిశ్చయ మాదాయ విలోకయ యథేచ్ఛయా
స్వయ మేవాత్మనాత్మస మానందం పద మాస్పృశిసి.
6.78

ఇట్టి నిశ్చయమును బడసి ప్రతీప్తమైన యిద్రిచే స్వయముగా
నిన్ను (ఆత్మను) నిత్ర ఆవరోహముగా దర్శింపుము. ఆపుడు పదమా
సందమును పొందుగలవు.

217 సంకాస్త సర్వసంకల్పః ప్రకాస్తః సకలేషః,
నిర్వికల్పపదం గత్వా స్వస్థో భవ మునీశ్వర ఇతి.
6.82

మునీశ్వరా! నను క్ష సంకల్పములు లేకుగ శబుందవవాః
నపును, కోరిక లన్నియు నమనిపచ్చిచాడవును అయి నిర్వికల్పమైన
ఆత్మపదమును పొంది స్వస్థుడవై యుండుము.

62. శారీరకోపవిషత్తు

1 అహింసా సత్య మస్తేయ బ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహః,
అక్రోధో గురుకురూషా శౌచ స్సంతోష ఆర్ద్రవమ్.

2 అమీనిత్య మదంభిత్య మాస్తికత్య మహింసతా,
వితే సర్వగుణా జ్ఞేయా స్సాత్త్వికస్య విశేషతః.

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చోంగకవము చేయకుం
దుట), బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము, క్రోధములేకుండుట, గురు

మన, నందీశ్వరుడు, నందీశ్వరీ, బుధాశ్వరుడు, ఆహూనిశ్వరుడు, అనందీశ్వరుడు, ఆనందీశ్వరీ, మృదుశ్వరుడు, అను ఈ గుణములన్నియు విశేషముగ సోక్తిగల గుణము లని యెఱుంగవలయును.

3 అహం తద్రూపస్యహం తోతా
 ఉస్యహం వత్తాభిమానవాన్,
 ఏతే గుణా రాజసవ్య
 బ్రోహ్మనే బ్రహ్మవిత్తమైః.

‘నేను కర్తను, నేను భోక్తను, నేను వక్తను, నేను అభిమానము కలవాడను, అనునవి రాజసవి గుణములని బ్రహ్మనేత్రులు పలుకుదురు.

4 నిద్రాతస్యే మోహరాగో మైథునం చోర్యమేవ చ,
 ఏతే గుణా ప్రామదసవ్య బ్రోహ్మనే బ్రహ్మవాదిభిః.

నిద్ర, సోమరితనము, మోహము, రాగము, మైథునము, చోర్యము, అనునవి కామవి గుణములని బ్రహ్మవాదులు చెప్పుదురు.

63. యోగశిఖోపనిషత్తు

1 ఓమ్. తర్వే తీవా స్సుతై ర్దుఃఖై
 ర్మాయాజాతేన పేష్టితాః,
 తేషాం ముక్తిః కథం దేవ
 త్వవయా పద శంకర.

1-1

శీత్ర లండలును సుఖదుఃఖములచేతను, మాయాజాలముచేతను పరివేష్టించబడి యున్నారు. మరియు వారికి మోక్ష మెట్లు కలుగునో దయతో తెలుపుడు. (బ్రహ్మోపేక్షుడు శీత్రని అతీగత ప్రశ్న)

2 పతితాః శాస్త్రజాలేషు ప్రజ్ఞయా తేన మోహితాః,
స్వాత్మప్రకాశరూపం తత్త్విం శాస్త్రేణ ప్రవేశ్యతే. 1-4

కొంచులు శాస్త్రజాలములందుండి శాస్త్రప్రజ్ఞచే మోహి
తులగుచున్నారు. స్వాత్మప్రకాశరూపము శాస్త్రముచేత ఎట్లు
ప్రకాశింపఁబడునో తెలియగలదు ?

3 నిష్కలం నిర్మలం శాస్త్రం సర్వాతీతం నిరామయమ్,
తదేవ జీవరూపేణ పుణ్యపావఫలై ర్వ్యతమ్. 1-5

నిష్కలమై, నిర్మలమై, శాంతమై, సర్వాతీతమై, నిరామయ
మైతట్టి శాస్త్రమే జీవరూపముతో పుణ్యపాపఫలములతో కూడి
యున్నది.

4 కామక్రోధభయం చాపి మోహలోభమదో రజః,
జన్మన్మరుత్యశ్చ కార్పణ్యం శోక స్తంద్రాః శాస్త్రహి
1-10

5 తృప్తా లజ్జా భయం దుఃఖం విషాదో హర్ష మేవ చ,
నిధి ర్హస్తే ర్వినిర్ముక్త స్స తేన శ్చివ ఉచ్యతే. 1-11

కామము, క్రోధము, భయము, మోహము, లోభము,
మదము, రజఃగుణము, జన్మన్మరుత్యములు, కార్పణ్యము (అత్మ
జ్ఞాన తోనర్హ్యము), శోకము, తంద్ర (గోమతినిద్రలు), అదృతి,
దస్యక, తృప్తి (అశి), లజ్జ, భయము, దుఃఖము, విషాదము, హర్షో
ము - అను ఈ దోషములనుండి విముక్తులైన జీవులగు నిష్కలని
రెప్పలును వున్నాఁడు.

6 యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షచం భవతీహ శోః,
యోగోఽపి జ్ఞానహీనస్తు న మోక్షమోక్షకర్మణి. 1-13

7 తస్మా జ్ఞానం చ యోగం చ
ముముక్షు ర్వృథ మభ్యసేత్.

యోగముచేసి జ్ఞానము మోక్షము తెచ్చు కలిగినవఁ
అట్లే జ్ఞానముచేసి యోగమున్ను మోక్షమును కలిగినవఁ
కాబట్టి ముముక్షువు, జ్ఞానమును, యోగమును వృథామున
నింపవలయును.

8 అజ్ఞానం కీదృశం చేతి ప్రవిచార్య ముముక్షునా
జ్ఞాతం యేన నిజం రూపం తైవల్యం పరమం ప

ముముక్షువు అజ్ఞాన మెట్టిదో విచారించి, జ్ఞానమున
నిజస్వరూపమును ఆత్మను తెలిసికొని మహత్తరమును నె
మును పొందవలయును.

9 అసౌ దోషైర్వినిర్ముతః కామక్రోధభయాదిభిః.
సర్వదోషై ర్వృత్తో జీవః కథం జ్ఞానేన ముచ్యతే
కామక్రోధ భయాదులను ఈ దోషములనుండి
తైన వాడు జ్ఞానముచే మోక్షమును పొందును. అస
ములతో కూడియుండు శత్రుడు జ్ఞానముచేత ఎట్లు మి
కాగలడు?

10 కారణేన వినా కార్యం న కదాచన విద్యతే.
అహంకారం వినా తద్వద్దేహీ దుఃఖం కథం

కారణములేక కార్య మెట్లుగును ఉండును. అట్లే అ
ను లేక దేహమందు దుఃఖమెట్లు కలుగును?

- 11 ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిః శాశ్వరోధాదికం తిథమ్,
తేనైవ వితీతం సర్వం నాసౌ రేనాపి వాధ్యతే. 1-39

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి, శాశ్వరోధాదులు—
ఈ మున్నగు వానిని ఎవరైనా బయలుదేరినా, అట్టివాని చేతనే వదులు
బుద్ధి బయలుదేరినదియగును. అతడు లేనిచేతను గాఢావస్థవలెను

- 12 కుట్టే చేతసి తస్మైవ స్వాత్మజ్ఞానం ప్రకాశతే. 1-65

ఎవని చిత్తము శుద్ధముగా నుండునో, వానికే స్వాత్మజ్ఞానము
చక్కగా ఉదయించును.

- 13 నాసాగ్రే దృష్టి మారోప్య హస్తపాదౌ చ సంయతౌ.

మన స్సర్వత్ర సంగృహ్య ఓంకారం తత్ర చిన్తయేత్

1-71

నాసిక్సాగ్రమును దృష్టిని నిలిపి, హస్తపాదములను సంయ
మము చేసికొని, మనస్సును సర్వవ్యాఖ్యముల నుండి ప్రత్యాహర
యివర్చి, అంతర్ముఖము చేసి ఓంకారమును చింతన చేయవలెను.

- 14 జన్మాంతరసహస్రేషు యదా క్షణం తు రిల్పిషమ్,

తదా పశ్యతి యోగేన సంసారోచ్ఛేదనం మహాత్.

1-78

వేలకొలది జన్మలందలి పాపమెప్పుడు నశించినప్పుడో, అప్పుడు
మమజాగరు యోగముచే మహాక్షరమగు సంసారోచ్ఛేదమును
బొంది మోక్షమును బడయును.

- 15 ఏకాదినా సముపగమ్య వివిర్త రేళం

ప్రాణాదిరూప మమృతం పరమార్థతత్త్వమ్,

లఘ్వశినా ధృతిమఃకా పరిభాషితవ్యం

సంపారరోగ హర మౌషధ, మద్విశీయమ్. 1-90

పాదభక్తిః - వీరాభక్తియే, వీరాంతవాసమంటే, అభ్యంతరైః జిహ్వారమున రుచింతుమ, వైర్యముకలవాడై, సంపాదకాగ నాశకమైన అస్పృశియ బ్రహ్మగుణు, పరమాత్మగ-మనుడు అని అమృతమును (అమృతం) భావించవలయును.

16 హారారేణ అహిర్యాతి సకారేణ విశేష్యసః,

హంసహంసేతి మంత్రో ఒయం సర్వై రీవైశ్చ

అప్యతే. 1.130

శ్వాస 'హ' శారముతో బయటికి పోవుచు, 'స' శారముతో లిరి లోని సేగుచుండును. ఈ ప్రశారముగా 'హంస, హంస' (హోహం) అను ఈ మంత్రము శీత్రంకటి చేతను ఇందులో ఉచున్నది.

17 సోఽహం సోఽహ మితి ప్రోక్తౌ

మంత్రయోగః స ఉచ్యతే.

1-132

'సోఽహం' 'సోఽహం' అని జపించుట మంత్రయోగ సంగి చెప్పరాదున్నది.

18 ద్వాదశాణ్డం తు శుక్రశాషాం

యః శుక్యా వప్రమాదతః,

తస్యై వాచ్యం యథాతథ్యం

దాస్తాయ బ్రహ్మచారిణే.

2-2

మంత్రం. సంవత్సరములు అగ్రమయ్యిస్తే శుక్రశాష ఉపసంహరి, శనివస్తువులు గల బ్రహ్మచారికి బ్రహ్మచర్యమును యథావిధముగ జోధించులయును.

19 స-సనా త్రామనా వైప్రప మద్రూప ప్రివదోఽహోత్

మంత్ర మితుచ్యతే బ్రహ్మ వ్యదధిష్ఠానతో ఒపి హ.

2-7

మననము చలనము, ప్రాణనమనలనను, నానూనమే యోగఁగఁ
బగుటవలనను, నా శ్మశయమువంటి యయనలవలనను ముక్తమని
చెప్పుటకును వచ్చుది.

20 నాస్తి నాదా త్పరో మంత్రో న దేవః స్వాత్మవః పరః
నానుసంరేః పరా పూజా న హి తృప్తేః పరం మఖమ్
2.20

(బ్రూక) నాదముకంటె గొప్ప ముక్తము లేదు. తన అత్త
కంటె గొప్ప స్వయం లేదు. భాగ్యము కంటె గొప్ప పూజలేదు.
త్వత్తకంటె గొప్ప సుఖములేదు.

21 యన్యే దేవే పరా భక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ,
తప్త్యైతే పథితా హ్యర్థాః ప్రకాశన్తే మహాత్మనః. ఇతి.
2.22

ఎవని దేవునియందు కలవ్వకుముని ఇత్తెయింకనో, దేవుని
యందువలె గురువునందును అట్లే మిక్కిలి ఇత్తెయింకనో, అట్లే
వానిలో ఈ చెప్పుటచేస విషయములు చక్కగా గోచరము లగును.

22 యం అర్హ్యై చాపరం తాథం మన్యతే నాధికం తతః,
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుకాపి విచార్యతే.
3.13

23 యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా,
యత్ర చైవాత్మనా ఽలక్ష్యానం పశ్యేన్నాత్మని
తుష్యతి. 3.14

24 మఖ మాత్మనికం య త్తద్బుద్ధిగ్రాహ్య మతీంద్రియమ్
ఏత త్కరాక్షరాశిత మనక్షర మితీర్యతే. 3.15

దేవిని పొంది పాధురము ముటియొక లాభమును దానకంటె అధికముగఁదలంపఁగో, దేనియందున్నవాస్తవై పెద్ద దుఃఖము చేతను చలించఁగో, ఎవడు చిత్తము యోగసేవచే నిగ్రహించఁబడినదై ఉపశాంతిని పొందునో, ఎవడు (శబ్ద) మనస్సుతో అత్తను నంద స్మరించును తనయందు నంతోమమును పొందునో, వీటి నిర్మలమైన బుద్ధితో గ్రహించఁదగినదియు, ఇంద్రియాశీతమైనది యునగు అర్థం విశమిభూయో యున్నదో, అట్టి అత్తవస్తువు మరె మరె శీతమైన దని, నాశరహితమైనదని చెప్పబడుచున్నది.

25 సర్వజ్ఞం సర్వగం కాస్తం సర్వేషాం హృదయే స్థితమ్,
సుసంవేద్యం గురుమతాం మదుర్వౌధ మచేతసామ్.

3.20

ఆ అత్త సర్వజ్ఞమై, సర్వవ్యాపకమై, శాంతమై, సమస్త యొక్క హృదయమందుండునై, పవిత్రబుద్ధి గలవారికి సుకోఠ కమై, మరల చిత్తలగు మర్కృఢకమై యున్నది.

26 భక్తిగమ్యం కరం తత్త్వ మస్తర్లినేన చేతసా. 3.21

పరమగు అత్తతత్త్వము అంతర్లీనమగు మనస్సుతో, శక్తి వ్యాపా పొందఁదగియున్నది.

27 విషయం వ్యాయతః పుంసో విషయే రమతే మసః,
మా మనుస్మరత శ్చిత్తం మయ్యే వాత్ర విలీయతే,

3.24

నిమియమియగు చింతచేతలు మనమొకట మనస్సు విషయము లంటే రమించుచుండును, అన్న స్మరించుచుండు చిత్తము నాయుండే నీడముగను.

28 సర్వజ్ఞత్వం వరేశత్వం సర్వసంపూర్ణశక్తితా,
అవస్తశక్తిమత్త్వం చ మచనుస్మరణా ద్భవేత్. 3-28

ఇన్ని స్మరించుచుంటుంటే సర్వజ్ఞత్వము, సర్వశక్తియు,
సర్వసంపూర్ణశక్తి, అసంతకశక్తి కలుగును.

29 చైతన్యప్రైరయావత్వా ద్భేదో యుక్తో న ఉర్ధ్వచిత్,
శివత్వం చ తథా జ్ఞేయం రక్షాత్వం సర్వగ్రహోయథా.

4-1

చైతన్యము ఏకరూపమై యుండుటవలన భేదమెన్నడును
యోగ్యము కాదు. (తాటియందు సర్పము గోచరించునట్లు ఆచైతన్య
మందు శివత్వము (బ్రహ్మచిత్) గోచరించుచున్నది.

30 ఉపాదానం ప్రపంచస్య బ్రహ్మణో ఒన్య వ్న విద్యతే,
తస్మా త్సర్వప్రపంచో ఒయం బ్రహ్మైవాస్మి న
చేతరత్. 4-3

ప్రపంచమునకు ఉపాదానకారణము బ్రహ్మమునకును అన్య
మైవది మఱియొకటి లేదు. కాబట్టి ఈ సర్వప్రపంచ మంతయును
బ్రహ్మమేకాని మఱియొకటి కాదు.

31 వ్యాప్యవ్యాపకతా మిథ్యా సర్వమాజ్ఞేతి కాసమాత్,
ఇతి జ్ఞాతే పరే తత్త్వే భేదస్యాపసరః పునః. 4-4

'సమస్తము అత్యధే' అను శాసనమువలన వ్యాప్యవ్యాపక
కర్తృమూల మిట్టియై యున్నది. ఈ ప్రకారముగ పరతత్త్వము
నిత్యమై యుండు ఇదే భేదమనకు అవసరం నుండు !

32 సువర్ణాబ్జాయమానస్య సువర్ణత్వం చ శాశ్వతమ్,
బ్రహ్మణో బాయమానస్య బ్రహ్మత్వం చ తథా భవేత్

4-7

ఋగ్వేదమునుండి పుట్టివది ఋగ్వేదమే యగునట్లు, బ్రహ్మము నుండి పుట్టివది (ఋగ్వేదం) బ్రహ్మమే యగును.

33 స్వల్ప మప్యస్తరం తృత్వా ధీవాత్మపరమాత్మనోః,
య స్త్వతి స మూఢాత్తా భయం తస్మాసి థాషితమ్.

4-8

జీవాత్మ పరమాత్మలయందు స్వల్పమైనను భేదము గలిగి యుండువానిని మూఢుడే యగును. అట్టివానికి భయముకలుగునని చెప్పబడినది.

34 అనుభూతో ఒప్యయం లోథో

వ్యవహారక్షమో ఒపి సన్,

అసద్రూపో యథా స్వప్న

ఉత్తరక్షణదాధితః.

4-10

ఈ ఋగ్వేదం అనుభవించుటకుమన్నను, వ్యవహారయోగ్యముగనున్నను మఱియొకమన అవ్యక్తమైపోవు స్వప్నమునకు అసద్రూపమే కలయుచున్నది.

35 స్వప్నే జాగరితం నాస్తి జాగరే స్వప్నతా సహి,

ద్వయమేవ ఐయే నాస్తి లయోఒపి హ్యసయో ర్నచ

4-11

స్వప్నమందు జాగ్రత్తలేదు. జాగ్రత్తమందు స్వప్నములేదు. ఆ రెండును సమస్తమయిండు లేవు. సుషుప్తియు లయమిదియందు లేదు.

36 త్రయమేవ భవే నిత్యః గుణత్రయ వినిర్మితమ్,

అస్య ద్రష్టా గుణాత్థిరో నిత్యో హ్యేష చిదాత్మకః.

4-12

ఈ జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తిలు మూలము గుణత్రయ కల్పితము లగుటవలన విషయము యగును. ఈ మూడిటికిని సాక్షియైన బ్రహ్మ గణాధీశుడై, నిత్యమైన చిదాత్మయే యని యెఱుంగవలెను.

37 యం ద్వస్యస్యైది ఘటాశ్రాంతిః కుత్వా హి రజవస్థితిః,
తద్వ ద్రుహ్యతి జీవత్వం వీక్షమాజే వివశ్యతి. 4-13

మృత్యుకాయందు ఘటమునుగూర్చిన భ్రమవలెను, ముత్యపు చివ్వయందు వెండినిగూర్చిన భ్రమవలెను, బ్రహ్మమునందు జీవత్వము కల్పించబడినది. విచారించినయెడల ఆ జీవత్వము పరిపూర్ణము.

38 యథా వహ్నిశ్చానుతో నాస్తి యథా నాస్తి మరౌ జలమ్,
యథా నాస్తి మరౌ పృథ్వి న్నథా నాస్తి జగత్ప్రీతిః.

4.18

వంధ్యాశ్చర్యులులు ఎట్లులేదో, మరుభూమియందు జలమెట్లు లేదో, మరుభూమియందు పృథ్వి.మెట్లు లేదో అట్లే బ్రహ్మమునందు జగత్ప్రీతి లేదు.

39 గురు ద్రవహ్యం గురుర్విష్ణు ర్గురు ర్దేవ స్పదాఽచ్యుతః,
న గురోరధికః కశ్చ త్త్రిషు లోకేషు విద్యతే. 5-56

గురువే బ్రహ్మదేవుడు. గురువే విష్ణువు. గురువే శివా అచ్యుతయైన దేవుడు. ముగ్ధోకములందును గురువుకంటె అధికుడు ఎవడును లేడు.

40 దివ్యజ్ఞానోపదేశైషారం దేశికం పరమేశ్వరమ్,
పూజయే త్పురయా భక్త్యా తస్య జ్ఞానఫలం భవేత్.

5.57

వివక్షానము నుపదేశించువాడ ను, పరిశుద్ధునివలన పు-
నును అగు గురుప్రసాదమును గ్రహించును. శక్తితో పూజించవలయును.
అట్టివానికి జ్ఞానఫలము కలుగును.

41 యథా గురు ప్రత్యక్షే శో యత్యైవేత ప్రథా గురుః.

హృదయేనా మహాభక్త్యా న భేదో విద్యతే ఉపయోః.

౧-౪8

గురుస్సాక్షివాదో రుద్ధ్వనుఃప్రవాంఛే. భక్త్యనుః సాక్షివాదో
గురుప్రసాదో అప్రవాంఛే. కావున గురుప్రసాద మహాభక్తితో పూజించ
వలయును. నా రినుప్రసాదము శోభనము లేదు.

42 గమాగమస్తం గమనాదిభూత్యం

చిద్రూపదీపం తిమిరాస్థనాశమ్,

పర్యామి తం సర్వజనాస్తరస్థం

సమామి హంసం పరమాత్మరూపమ్. ౧-20

గమః-గమనములు గురి. అతియు, గమనాదులులేనిదియు,
చిద్రూపదీపమును, తిమిరాంధ్ర తారమును పరిగ్రహించేయుమియు,
సర్వజనుల అంతరంగమున నుండుమియు యగు పరమాత్మను
ఈ మహర్షిని (శిష్యుని) "మొనర్చుకొనుచున్నాను". హంస
వర్గమునందు అట్టి పరిమాణము సమస్కారము.

43 ... తస్యనో విలయం యాతి

తద్విష్టోః పరమం పదమ్.

2-21

మనస్సు ఎవని అయిదునో అదియే విష్ట్యయఃక- (వాగ్ద
వేద పరమాత్మయొక్క-) మహాస్తరపదము అయిదున్నది.

44 చిత్తే చలతి సంసారో నిశ్చలం మోక్ష ఉచ్యతే.

తస్మాద్ చిత్తం స్థిరీకుర్యాత్ ప్రవృత్తియా పరయా విధే

6-58

ఓ బ్రహ్మదేవుడా! చిత్తము చలించుటచే సంసారము, చిత్తము నిశ్చలముగా నుండుటచే మోక్షము అని చెప్పబడినది. కావున మహాప్రభుతో చిత్తమును స్థిరపఱచుకొనుట.

45 చిత్తం కారణ మర్థానాం తస్మిన్ సతి జగత్ప్రాయమ్,

తస్మిన్ క్షిణే జగత్క్షణం తచ్చిరీవప్యం ప్రయత్నతః.

6-59

మహాత్ములకు కారణము చిత్తము. ఆ చిత్తము దుఃఖినిగో ముల్లోకములను దుఃఖము. చిత్తము శశిందివో జగత్తు శశిందును (స్ఫురించును). కాబట్టి ప్రయత్నముతో ఆ చిత్తమునకు చిరస్థి గావించవలయును.

46 మనసా మన ఆలోచ్య వృత్తి భూస్యం యదా భవేత్,

తతః పరతరం బ్రహ్మ ధృత్యతే చ సుదుర్లభమ్.

6-62

మనస్సుచేత మనస్సుచే గాంచి (నిగ్రహించి) కానిది వృత్తి భూస్యము గాంచినపుడు, మహాదుర్లభమైన పరతరమగు బ్రహ్మము గోచరించును.

47 యథాగ్ని ర్ధామధ్యస్థో నోత్తిష్టే నృథనం వినా,

వినా చాత్మానయోగేన జ్ఞానదీప స్తథా నహి. 6-76

కొయ్యయందున్న అగ్ని మథనములేనిచో అయ్యెడలనగ్ని, అభ్యాసయోగము లేనిచే జ్ఞానదీపము వెలుగనేరదు.

- 48 ఘటమధ్యే యథా దీప్తిః కామ్యో వైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మిన్ ఘటే వైవ దీపత్వాలా చ భాసతే.

6.77

- 49 స్వరాయం ఘటమిత్కుర్వం
యథా దీప్తిః హి తత్పదమ్,
గురువాక్య సమాఖిన్నే
బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రకాశతే.

6.78

ఘటమునకుదలి దీపము కామ్యమున ప్రకాశించును. ఘటము
వర్ణవిభిన్ను దీపవర్ణములను బయటకు ప్రసరించును. అట్లే తన శరీ
రము ఘటముగా చెప్పులునును, ఆత్మయే దీపము. గురువాక్యముచే
యోగభాసన నొలచినపుడు బ్రహ్మజ్ఞానము ప్రకాశించును.

- 50 కర్తవ్యారం గురుం ప్రాప్య
తద్వార్త్యం ప్లవప త్త్వతమ్,
అభ్యాసవాసనాశక్త్యా
తరన్తి భవసాగరమ్-ఇత్యుపనిషత్.

6.79

గురువను నానికనిజొంది, అతని విశ్వవిషయ గుర్తి తెచ్చును
అతని ఆశ్వాసవాసనాశక్తిచే సంసారసముద్రమును బయలు తరించి
దేయించుచున్నది.

64. తురీయాపీతోపనిషత్తు

- 1 స్వవపుః తుణపారార మివ పశ్యన్
లాభాలాభో సమో కృత్వా,

యత్ప్రాప్తం తేనైవ నిర్ణేయప స్పర్శ విద్యా పాండిత్య
ప్రపంచం భస్మీకృత్య, స్వరూపం గోపయిత్వా
మత్తో వ్యతిరిక్తః కశ్చ వ్నానోఽ
దుఃఖేన నోద్విగ్న ముఖేన నానుమోదకో రాగే నిస్సంహ
స్పర్శత్ర కుభాకుభయో రసభిన్నేహ పుశ్యేంద్రియో
పరమశ్చ విరాగీ సంవర స్మ సంఖాషణానరః స్వరూప
ధ్యానేన నిరాలంబ సువలంబ్య.

మెఱుంగు తన శరీరమును శవమువలె చూచుచుండునో, భారా
భాళములను నమముగా నెంచుచుండునో, ప్రాప్తియైన దాతో
త్పత్తియెడ, అబద్ధుడై, నమ ప్రవిద్యాపాండిత్యమును భ్రష్టుము
యేచి తన స్వరూపమును గోప్యముగా నెంచుకొనుచుండునో, నా
కంట పేలుగ ఎడియలేదుని విశ్వయంత్రానునో, ముఖముచే భీతి
నొందక, సుఖముచే మోదమునొందక, రాగమువలన నిస్సంప
న్నుడై, కుభాకుభములను అగాధ మై, పుశ్యేంద్రియ జయ
శీలుడై యుండునో, ఏరాగ సంధరించుచు ఎవరితోను సంభాషిం
చక స్వరూపధ్యానముచే నిరాలంబమైన ఆత్మను అవలంబించి
యుండునో—

2 యస్మిన్ ఉపయాత స్స కృతకృత్కో భవతి.

అస్తివాన్, అమరూతః అతస్మిన్ కృతకృత్యుర్గమనః.

65. సన్న్యాసోపనిషత్తు

1 దోషభవ దశన మాచరేత్, దోషభవ దశనం ప్రాశ్ని
యాత్, యథాభావ మశ్నియాత్, ప్రాణసంధారణార్థ
యాథా మేదోవృద్ధి ర్న జాయతే.

భోమధమునువలె భోజనము చేయవలెను. జోరకిసద్యాతో సంత్పన్నాని భజించవలెను. శ్రోత్వ మెవగమనానక్లు త్సా మమ ప్రాణసంధారణార్థము మూత్రము భజించవలెను.

2 ... యథాహని తథా రాత్రో నాన్య సత్తం పదివా1

రాత్రి, వగలు సమాసముగా నెంచుచు జీవయాత్ర నలువ వలెను.

3 ఓమ్, చత్వారింశ త్సంస్కార సంపన్నః సర్వతో విరత్త శ్చిత్త కుద్ధి మేత్యాశాసూయేర్ష్యాహంకారందద్వ్యా సాధనచతుష్టయ సంపన్న ఏవ పన్న్యస్తు మర్వతి.2.1

నలువది (ఉత్తిను) సంస్కారములు కలవాడై, సర్వత్ర విరత్తయై, చిత్తకుద్ధిని బవసి అనూయము, రోష్యము, అహంకారమును దహించి, సాధనచతుష్టయసంపన్నుడైన వాడే పన్న్యసంపన్నుడు అర్హుడ వగును.

4 తల్లి ధర్మ మధర్మం చ ఉభే సత్కాన్యతే త్యజ, ఉభే సత్కాన్యతే త్యక్త్వా యేన త్యజసి తత్త్యజ. 2.12

ధర్మాధర్మములను, సత్కాసత్యములను (నమిత్త దృశ్యమును) త్యజించి, యేదో వానిని విడలెత్తి చాచి (అట్టి మనస్సును) కూడ విడలెత్తము.

5 అజగరప్యత్కాహారవరః స్వరూపినుసంధానవరః.2.13

అజగరప్యత్కాహారో (జోరకిసద్యాతో) అహారమును గ్రహించుచు స్వస్వరూపధ్యానముడై యుంచవలెను.

6 జగత్తాప దిదం నాహం సవ్యవత్పూ వర్వతమ్,
యద్భాహ్యం జడ మత్యంతం తత్సాక్ష్యం తథ మహిం
విభుః. 2-13

వ్యవత్పూవర్వతములతోఁ గూడిన ఈ జగత్తు నేను కాను.
జడము, బాహ్యము నగునది నే జ్ఞులనును ! ' నేను జగత్సాక్ష్యవ
గునను ' అను విశ్వయము గలిసియుండుట చెను.

7 వాతేనాత్మేన విలయీ దేహో నాహ మచేతనః,
జడయా రద్ధశమ్ముత్యా కల్పమానః క్షణస్థియా. 2-14

అల్పకాలముననే నశించిపోవునదియు, జడమైనదియు నగు
ఈ దేహము నేను కాను. అది జడపదార్థములచే కల్పింపఁబడి
క్షణకాలము మాత్రమే యిండునది అయియున్నది.

8 చైతన్యవరిత చిన్మిత్ర మహ మేషో అపథానకః. 2-20
స వాహ్యభ్యస్తర వ్యాపి నిష్కలో అహం నిరంజనః,
నిర్వికల్ప చిదాధాన ఏక ఆత్మాస్మి సర్వగః. 2-21

వ్యక్తికహితమైనదియు, ప్రకాశమైనదియునగు చిన్మిత్ర
మనే నేను. గాఢభ్యంతరవ్యాపకమైనదియు, నిష్కలమైనదియు,
రంజనమైనదియు, నిర్వికల్పమైనదియు, సర్వవ్యాపకమైనదియు,
ఏకమైనది గూ, ప్రకాశరూపమైనదియు నగు ఆత్మయే నేను.

9 ముద్దుప చేతనే నేమే నిర్వే ఘటాపహదయః,
సూర్యాన్తా అపథాన్మనే దీపే నేవాత్మతేజసః. 2-22

చైతన్యవ్యభూతమైన వా చేతనే, ఆత్మ తేజస్సుచేతనే
సూర్యులవలెనుగల ఈ ఘటపటాది నమ్రునవస్తువులు, దీప్తవర్గా
ముచే పరి ప్రకాశింపఁ జేయఁబడుచున్నవి.

10 అపంతానందసంభోగా పరోవశమకాల్పిసి

శుద్ధేయం దిష్టయీ దృష్టి రయ త్యఖిలదృష్టిమ, 2.24

అపంతానందము పనుభవించునదియు, పరమశాంతికాల్పియు
నగు ఈ శుద్ధదిష్టయదృష్టి కాన్ని దృష్ట్యాను బయించుచున్నది.

11 సర్వభావాస్తరస్థాయ చైతన్యముత్త చిదాత్మనే,

ప్రత్యక్తైతన్యరూపాయ మహ్య మేవ సమో నమః

2.25

నమస్తే పరార్థములందన్నదియు, దృశ్యరహితమైన చిదా
త్మయు, ప్రత్యక్తైతన్యరూపమునగు నాకు నమస్కారము.

12 ఇచ్ఛాద్వేష సముత్థేవ ద్వంద్వమోహేన జన్తవః,

ధరావిపర మగ్నానాం శిటానాం సమతాం గత్యా, 2.30

ఇచ్ఛాద్వేషములచేఁ గలిగిన ద్వంద్వరూపముచే శివులు
భూమిలములందలి పురుగులతో నహూన ముండుచున్నారు.

13 శుభ్రం మహ్య మసన్తాయ మహ్యంశుభ్రం చిదాత్మనే,

సమస్తశుభ్రం పరేశాయ సమో మహ్యం శివాయ వ,

2.32

అపంతన్యరూపులైన నీకు, నాకు నమస్కారము. చిదాశ
రూపులైన నీకు, నాకు నమస్కారము. పరేశుడైన నీకు నమ
స్కారము. శుభ్రుడైన నాకు నమస్కారము.

14 సులభ శ్చాయ మత్యస్తం సుజ్ఞేయ శ్చాప్తబస్థవత్,

శరీర పవ్యకుహరే సర్వేషా మేవ షట్పదః, 2.34

ఈ అర్చి మహామలభ మైనది. అప్రభుభవతః తస్యగ
ఎఱుంగఁదగినది. అయ్యది వర్షులయొక్క శరీరమును పద్మమును
తుల్యుడవలె వెలయుచున్నది.

15 మనసా మనసి చ్చిన్నే నిరహంకారతాం గతే,

భావేన గతితే భావే స్వస్థ స్తిష్ఠామి తేవలః. 2-36

మనముచే మనస్సు చిన్నియు కాఁగా, నిరహంకారత్వము
కలుగగా భావముచే భావము తొలఁగిపోగా నేను తేవలము స్వస్థుఁ
డనై యున్నాను.

16 యస్య నాహంకారో భావో బుద్ధి ర్యస్య న లిప్యతే,

యస్మిన్ స్పర్శభూతేషు జీవితం తస్య శోభతే. 2-39

ఎవనికి అహంకారము లేకో, ఎవని బుద్ధి దేనితోను అంకిత
యొందుకో, ఎవనిని నమస్త్ర శీర్షణయెవల నమభావము కలిగియుం
డునో, అట్టివాని జీవితము శోభించును.

17 యో ఉస్తఃశీతలయా బుద్ధ్యా రాగద్వేషవిముక్తయా,

సాక్షివ తృప్త తీదం హి జీవితం తస్య శోభతే. 2-40

ఎవని అంతరంగమున శీతలమైబుద్ధియు (కాంతమైబుద్ధియు),
రాగద్వేషవిముక్తమైబుద్ధియు బుద్ధిచే ఈ ప్రపంచమును సాక్షివతః
గాంచునో అట్టివాని జీవితము శోభించును.

18 గ్రాహ్యగ్రాహకసంబంధే క్షిణి కాన్తి రుదేత్యుచమ్,

స్థితి మత్యాగతా కాన్తి ర్మోక్షసామ్యుత్థితీయతే. 2-42

గ్రాహ్య, గ్రాహక సంబంధము సరిదిగిపో మోక్షమను
చేతుగల కాశ్చిత్తమైన కాంతి తస్యగ ఉదయించుచున్నది.

19 ప్రష్టనీజోపమా భూయో జన్మాంకురవివరితా,

హృది బీవద్విముత్రానాం కుడ్డా భవతి వాసనా. 2-44

జేయించిన విశ్వమువలనబడియు, తిరిగి జన్మాంకురము లేనిదియు, తుష్టమైవదియు నగు వాసన జీవన్ముక్తుల పృథ్వీయమును కలుగును.

20 పాపనీ పరమోదారా శుద్ధనర్తానుసౌతిసీ,

అత్యధ్యాసమయీ నిత్యా మషుప్తిస్తేవ తిష్ఠతి. 2-44

పాపమైవదియు, మహోదారమైవదియు, శుద్ధగర్భరూపమైవదియు, అత్యధ్యాసమయమైవదియు, నిత్యమైవదియు నగు శుద్ధవాసన జీవన్ముక్తులందు సుఖస్థియందున్నవానివలె నుండును.

21 చేతవం చిత్త ర్తం హి ప్రత్యక్షేతన ముచ్యతే,

నిర్మనస్క సర్వభావత్వా వ్న తత్ర కలనా మలమ్.

2-45

చిత్తములేని ప్రత్యక్షమే ప్రత్యక్ష ప్రత్యక్షమని చెప్పుటను, అమలస్క సర్వభావముగలదే అందు గంకల్పహాలింపుము అంశ నేరదు.

22 సా సత్యతా సా శివతా సావర్ణి పారమార్థి,

సర్వజ్ఞతా సా సంశ్చిప్తిః నను యత్ర మనః క్షరమ్.

2-46

మనస్సు ఎవల పరిమితం, అదియే సత్యత్వము, అదియే శివత్వము. అదియే పరమాధ్యాత్మ్య, అదియే సర్వజ్ఞత్వము, పరమ సంశ్చిప్తి.

23 ప్రతిపన్ విప్రుజన్ గృహన్ ఉన్మిష నిమిష స్పృహి,
నిరస్త మననానంద స్సంవిన్యాత్రవరో ఒన్మ్యహమ్.

2.47

హూర్ణాచుచ్ఛను, వినుచుచ్ఛను, గ్రహించుచుచ్ఛను,
కన్నులు తెరిచుచుచ్ఛను, మాయుచుచ్ఛను నేను అనుభవోపానంబి
మయమైన చిన్మాట్రపరుడవే అయియున్నాను.

24 అత్మతా పరతే త్యక్త్యా నిర్విభాగో జగత్స్థితో,
వజ్రస్తంభవ దాత్తాన మపలంబ్య స్థిరో ఒన్మ్యహమ్,

2.50

'నాది, భవరుది' అను భావమును వదలి జగత్ స్థితియందు
భేదభావము లేనివాడనై వజ్రస్తంభమువలె అశ్వము అడలంబించి
స్థిరుడనై యున్నాను.

25 కదోపకాస్త మననో ధరణీధర కోటరే,

సమేష్ఠ్యామి శిలాసామ్యం నిర్వికల్ప సమాధినా. 2.52

నేను శాంతుడనై ఎచును పర్యటించుటలో నిర్వికల్ప
సమాధియందు శిలాసామ్యమును (శిలవంటి నిశ్చలస్థితిని) బొందు
చునో. —

26 నిరంకశ్యాన చ్చిశాన్తి మూకస్య మమ మస్తకే,

కదా తార్థం కరిష్యన్తి తులాయం పనిపుత్రికాః. 2.53

నిర్వికల్ప సమాధిస్థలో శాంతుడనై మహాగణపాదవలె
నున్న వారెంతవో శిరస్సుపై పలుకులు ఎన్నడు నూర్చుకట్టుటొన
యించునో. —

27 సంకల్పపాదపం తృష్టాంతం చిత్తాస్య మనోపనమ్,

ఏతత్తాం భువమాసాద్య విహరామి యథాసుఖమ్. 2.54

త్వన్మయను శిశువతోగూడిన సంకల్పము లను వృక్షమాలా
గల మనస్సును అరణ్యమును చేరించివేసి విశాలమైన భూమిని
(ఆత్మను) చేరి నేను సుఖముగ విహరింతును.

28 స్వాత్మనేత్యేవైవల్యమ్ స్వరూపినుసన్తానేన త్రమర

కీట న్దాయపత్. స్వరూపినుసంధాన పృతిర్తానన్య

శాస్త్రాధ్యాస ఉష్ణకుంకుమధారవ ద్వ్యర్థః. 2.59

స్వాత్మయందే మోక్షము లభించును. స్వస్వరూపిను
సంధానముచే త్రమరకీటన్దాయమున మోక్షము సిద్ధించును. అత్మ
స్వరూపినుసంధానములేక, ఇతరమైన శాస్త్రాధ్యాసము చేయుట,
ఒంటిమాయా కుంకుమకుంభధారల నిరర్థకమే యగును.

29 ఏరందతైః ఫేనప త్వరత్వం పరిత్యజేత్. 2.60

అమృతముపై నలగల మురుగునీరవలె అనన్యమైవులను (దృశ్య
మును) త్యజించవలయును.

30 స్వవ్యతిధిర్న సర్వం త్యక్త్వా మధుకరపృత్త్వాహార

మాహరన్ తృతో భూత్వా మేదోఽపృద్ధి మితుర్వన్

విహరేత్. 2.69

యతి రిషి (ఆత్మ) కంటె అన్యమైన వస్తువులనెల్ల వివేచి
మాధుకరపృద్ధిలో అహారమును వైశానును, శరీరమును పెంచక,
శ్రోత్వము వ్యక్తిచేయక విహరించవలెను.

31 ఆహారస్య చ భాగో ద్వా తృతీయ ముదకస్య చ,

వాయోః సంహనార్థాయ చతుర్థ మపశేషయేత్. 2.69

159 చిత్త ప్రజ్ఞా పరం దుఃఖం చిత్త త్యాగః పరం సుఖమ్,
అత శ్చిత్తం చిదాకారే నమః ప్రయః మవేదనార్.

5-117

చిత్తము శుంకటమే పరమదుఃఖము. చిత్తత్యాగమే పరమ
సుఖము. కాబట్టి చిత్తమును చిదాకారమనిగల వినివము అస్తి
కృత్యదింతకల లేకయుండుము.

160 దృష్టిర్వై రమ్య మరమ్యం వా
స్తేయం పాషాణపత్నదా,
ఏకావతాత్మయత్సేన
జీవా భవతి సంస్కృతిః.

5-118

విజ్ఞానం రమ్యయములై పరానినీకాని, రమ్యము కాని
వానినికాని కూచి పరా శిలాపద్యములై యుండువలెను. ఇంతమా
త్రపు ద్వితీయ ప్రయత్నముచే సంసారము జయింపఁబడినది యగు
మనస్సు.

70. సూర్యోపనిషత్తు

1 సమస్తే అదిత్య త్వమేవ ప్రత్యక్షం కర్మ వర్తానీ త్వ
మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మానీ, త్వమేవ ప్రత్యక్షం విష్ణు
రసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం రుద్రోఽసి, త్వమేవ ప్రత్య
క్షం ఋగసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం యజురసి, త్వమేవ
ప్రత్యక్షం సామాసి, త్వమేవ ప్రత్యక్ష మథర్వాసి,
త్వమేవ సర్వం ఛందోఽసి.

ఓ, సూర్యభగవానుడా! నీకు నమస్కారము. నీవే ప్రత్యక్ష
ముగ కర్మ కర్తవ్య. నీవే ప్రత్యక్షముగ బ్రహ్మము అయినవాడవు.

నీవే ప్రత్యక్షముగ విష్ణువత్స! నీవే ప్రత్యక్షముగ న్నమంచువు. నీవే ప్రత్యక్షముగ ఋగ్వేదామాత్యుల వేదములు, నీవే మహర్షి శంకరులు అయియున్నావు.

71. ఏకాక్షరోపనిషత్తు

1 న నర్వచేత్తా భువనస్య గోప్తా నాథః ప్రజానాం నిహితా జనా నామ్, 9

వరమాత్మ జగత్ప్రభు కాపాలవాణు. ప్రజలకు నాథుడవీ వాణు (ముఖ్యుడు, ఆధాపకాదుడు) జనుల హృదయోగారాగ మన వసించువాణు.

2 తాం భూ ర్భువః స్వ స్త్రిం ి స్వయంభు రథ విశ్వ రోముఖః, 'య ఏవం నిత్యం వేదయతే గుహికయం ప్రతుం పురాణం నర్వకూతం హిరణ్యయమ్, హిరణ్యయం బుద్ధిమతాం పరాం గతిం స బుద్ధిమాన్ బుద్ధి మతీశ్వ విష్ణవీతి. 13

ఓ వరమాత్మా! నీవు భూభువస్స్వలోక స్వయంభువత్స, న్నయించువు, ప్రపంచమంతయు ప్యాదించియున్న వాడవు. ఎవడు ఈ ప్రకారము వరమాత్మను మహర్షిత్వల హృదయగుహ యందున్న వానినిగను, జగత్ప్రభు ప్రభువుగను, పురాణపురుషునిగను ప్రతాపి స్వయంభునిగను, బుద్ధివంతులకు వరమగతిగను నిత్యము ఎఱుగెనో, అతడు బుద్ధివంతుడై, బుద్ధిగవాని అత్యయంచ స్థితః కైయుండును.

72. అక్షయవనిషత్తు

1 సర్వ మేక మణం కాంత
మనంతం ద్రువ మవ్యయమ్,
పశ్య స్ఫూతార్థ చిద్రూపం
కాస్త అస్పృశ్య యదా నుభమ్.

2

ఈ సమస్తమును ఏకమై, బృహదహిమై, అహిమై, అవ్యయమై, నిశ్చలమై, అవ్యయమై, సత్కార్యమై, పరిచ్ఛేదముగ నే కాంచుదు కాంచుడవై నుభముగ నుండును.

2 అచేదరం విదు ర్భృగం చిత్తక్షయ మర త్రిమమ్,
యోగస్తః కురు రర్చాణీ నీరసో నావ మా కురు.

3

బృహదహిమను సూక్ష్మప భావనార్థేన, అహిమై, అవ్యయమై, నిశ్చలమై, అవ్యయమై, చిత్తక్షయము, యోగ మందున్నవాడనై కర్మలను చేయును, నేక అభివర్ణనతో చేయ కయు ముండును.

3 పాపా ద్విభేది సతతం న చ భోగ మపేక్షయే.

4

విజ్ఞానగుణముల సదా సాచర్యం కలిగియుండును. మోక్షము అతడు భోగములను వాంఛించె యుండును.

4 మనసా కర్మణా వాచా నజనా సంపదేపయే,
యతః కుతశ్చ దానీయ నిత్యం కాస్తాత్యచేక్షయే.

5

నివేదించును మనస్సుచేతను, వాక్కుచేతను, కర్మలచేతను నజ్ఞమును శృంగ పీడించుచుండును. ఎవరియొకరొ కాత్త ము లను పైకొకరిని, వాదన సదా పరిశీలించుచుండు ను.

5 మదాభిమాన మాత్సర్యలోభ మోహాది శాయితామ్,
అపి రహ్యాప్రితా మీష త్వజిత్యహి తివ త్వచమ్. 13

బుద్ధిమంతులగు మనుషులు, అభిమానముగను, మాత్సర్యముగను
లోభముగను, మోహాదిశయమును - సాదుల కులుకమును మిడుతలు
వీడిచివేయును.

6 వనావని విహారేణ చిత్తోపశమకోరినా,
అస్థి నుఖ సౌఖ్యేన కాలం నయతి నీతిమాన్. 17

నీతిమంతులగు శరీరములందుగ విహరించుచు, చిత్తశాంతిలో
కోరించుచు, అనంగమఖిలాభ్యుగ్రులతో కాలమును గడపుచు.

7 అభ్యాసా త్పాదుకాస్త్రాదాం
కరణాత్పుణ్యకర్మదామ్,
అస్తోర్యథా దేవేయం
వస్తుదృష్టిః ప్రసీదతి. 18

సాధుమహాత్ముల సాంగత్యమును, శాస్త్రములను అభ్య
సించుటచేతను, పుణ్యకార్యములను ఆచరించుటచేతను, యానాదుల
వస్తుదృష్టి (జ్ఞానదృష్టి) కలుగును.

8 ద్విప్రకార మనంసర్గం తస్య లేద మిమం శృణు,
ద్వివిధో ఽయ మనంసః సామాన్యః శ్రేష్ఠ ఏవ చ. 20

అనంసర్గము (అనంగము) రెండు తెలుగులుగా నుండును.
ఒకటి సామాన్యమైనది, రెండవది శ్రేష్ఠమైనది.

9 నాహం కర్తా ఏ తోతా చ న భాతోఽ న చ కాధరః,
ఇత్యనంతస మర్చేషు సామాన్యాసంగనామకమ్. 21

నేను కర్తమనగాను, భోగ్యమనగాను, గొప్పయినను కాను,
గాధకుడననుకాను—అని తలచి దృశ్యవస్తువులతో పంగము లేక
యందును సౌఖ్యాన్ని అనుగ ముగను.

10 ప్రాకృత్య నిర్మితం సర్వమీశ్వరాధీన మేవ వా,
సుఖం వా యతి వా దుఃఖం వైవాత్ర మను కర్తృతా
22

మఖముకాని, దుఃఖముకాని సమస్తము పూర్వకర్తాను
సానియు నిర్మితమైనది, ఈశ్వరాధీనమైనది—ఇది వా కర్తృత్వ మేమి
యను లేదు.

11 భోగాభోగా మహారోగా స్పృహతః పరమాపదః,
వియోగాద్విప సంయోగా అథయో వ్యాధయో
ధియామ్ 23

భోగములు మహారోగములు; సంపదలు గొప్ప ఆపదలు.
సంయోగములు వియోగకరిములు, అధినిలు అన్యాయాత్మ-
వ్యాధులు.

12 కృత్యా దూరవరే హి స మితి శబ్దార్థభాషనమ్,
యన్మాన మానసం శాస్త్రం తచ్చేక్రిష్టానన్త ఉచ్యతే.
24

కృత్యభావములను దూరీకరించి, (అర్థియందు స్పష్ట గణి)
హి సముగ మది ట శ్రేష్ఠముల అనుగమని చెప్పబడినది.

13 అదైవతే స్తైర్యమాయాతే దైవతే చ ప్రళమం గతే.
పశ్యన్తి పజ్జప్నవన్లోకం చతుర్థం భూమిరాం గరానిః।

వైశ్యశ్రమః శమించి అవైశ్యశ్రమః స్థిరగ్రామం శాంతం ఈ ప్రాంతం
చమనం జనులం వ్యవస్థమునువలెగొలచును. వాల్మీకివ్యాఖ్యానం
కమ పొందినవాడు ఇట్టి స్థితియం చెందును.

14 లోకానువర్తనం త్యక్త్వా త్యక్త్వా దేహానువర్తనమ్,
శాస్త్రానువర్తనం త్యక్త్వా స్వాధ్యాపాపనయం తుదు

42

లోకానువర్తనమును, దేహానువర్తనమును, శాస్త్రానువర్తనమును
పమునఁ గిది అధ్యాపమును తొలగించుకొనుము.

15 ఓంకారమాత్ర మఖిలం విశ్వప్రాజ్ఞాదిలక్షణమ్,
వాచ్యవాచరతా భేదాభేదే నానువల్భితః.

43

విశ్వ, వైజ్ఞ, ప్రాజ్ఞాది లక్షణముల ఈ సమస్తప్రపంచము
ఓంకారమాత్రమే అలయమున్నది. వాచ్యవాచరత్వములు, సాగ
శబ్దములు, ఇవల వాస్తవముగ లేవు. విచారిణియగు సర్వత్రి ఏక
మైన ప్రణవస్వరూప బ్రహ్మయైనది గోచరించును.

16 అకారమాత్రం విశ్వ స్పృహకార సైజసంస్కృతిః,
ప్రాజ్ఞో మకార ఇత్యేవం పరిపశ్యే త్కృమేణ తు.

44

ఓంకారమందలి 'అ' కారమాత్ర విశ్వచంద్రియ, 'ఉ' కార
మాత్ర సోమం వంద్రియ, 'కు' కారమాత్ర ప్రాజ్ఞావంద్రియ క్రమముగ
సేజసంగ వలయును.

17 సమాధికాలా త్ప్రాగేప విఃస్యాత్ప్రపంచక్షుతః,
స్థూలసూక్ష్మత్రిమా త్పరస్వం చిదాత్మని వేదాపయేత్

45

బ్రహ్మనిష్ఠులకు సమాధిదశకు పూర్వమే ప్రసాదమే నైనా సాధనగాత్మకమయిన సమస్తజన్మము చిదార్పితమైన అయినచో శాశ్వతమైనది.

- 18 చిదాత్మానం నిత్య కుర్వమధ్యమున నచచ్ఛయః,
పరమానంద సందేహో వానుదేవో ఽహి మో మితి.

48

'నిత్యమై, కుర్వమై, కుప్తమై, ముగ్ధమై, అవ్యసమై, అనానందహింసమై, కంఠావస్థాపనమైన చిదార్పితమై, వాసుదేవైవ సేతు'—అని భావించవలెను.

- 19 అపిచిద్ధ్యాపసానేషు చుఃఖం సర్వ మిచం యతః,
అపాపిత్యర్థం పరిత్యజ్య తత్త్వసిద్ధే తవావశం. 47

అపిచిదాకా! దృక్పథగర్భితమయిన అపిచిద్ధ్యాపసానేషు సుఖమయిన అయినచుండ జన్మ, బంధ, పరిత్యజ్య తత్త్వసిద్ధి (అర్థ) లిత్తవిధుడై యుండును.

- 20 ప్రజ్ఞానభువ మానందం బ్రహ్మాస్మితి విభావయేత్,
—ఇత్యుపనిషత్, 49

'ప్రజ్ఞానభువమే, ఆనందమే, అయిన బ్రహ్మామునే నేను అని వివేకవంతులు సదా భావించుచుండవలయును.

73. అధ్యాత్మోపనిషత్తు

- 1 ఓమ్, అస్తకృరీరే నిహితో గుహాయా ముః ఏకో
నిర్యమన్య పృథివీ శరీరం యః పృథివీ మస్తరే
ఽంచరన్యం పృథివీ న వేద.

1

శరీరమునకును బుద్ధిగుహలో అపరిహీయమునను, ఏకరూపులగును, నిర్గుణులును, దేవదేవులునగు వారాయులును నిలసియుచున్నారను. ఈ పృథ్వి అతని శరీరము, ఈ పృథ్వి లోపల ఆదియనందురుచుచున్నాడు. కాని పృథ్వి అతని నణుగలేదు.

2 స విష సర్వభూతాస్తరాత్మా, అపహతపాప్త్యా దివో దేవ ఏరో నారాయణః 1

ఏకరూపుడను, దేవదేవుడను అగు ఆ నారాయణుని, సర్వశక్తులకును అంతరాత్మయై యున్నవాడను, పాపరహితుడను అయియున్నాడు.

3 అహం సుమేతి యో భావో దేహజ దాపనాత్మని, అధ్యాసో ఽయం నిరస్తవ్యో విదుషో బ్రహ్మనిష్ఠయా. 1

అనాత్మ్యమయిన దేహీశ్రియనులగు 'నేను, నాది' అనుభావము ఆధ్యాసమే యగును. కావున విజ్ఞానగుణులు బ్రహ్మ నిష్ఠుడైనా ఆ ఆధ్యాసమును తొలగింప వలెను.

4 జ్ఞాత్వా స్వం ప్రత్యగాత్మాపం బుద్ధి తద్వత్ప్రసాక్షిణమ్, సోఽహ మిత్థేవ తద్వత్త్వో స్యాన్యత్రాత్మనుతిం త్యజేత్. 2

బుద్ధిని, దానివృత్తులకును సాక్షియైబట్టి తనాత్మ్య-ప్రగ్ని గాత్మకు తెలిసికొని బుద్ధిని 'ఆ నాత్మయే నేను' అనుభావము వలన, అన్యకంటె అన్యములైన వస్తువులను ఆన్యభావమును విడిచి వదిలెను.

5 స్యాత్మవ్యేవ సదా స్థిత్యా మనో సత్వతి యోగిసః.

మొదటి శ్రుత్యా సామకూత్యా జ్ఞాత్యా సారాత్మక్య
మాత్మనః. 4

యన్తోచేతను, శ్రుతివాక్యములచేతను, సామకూతముచేతను
తన సర్వాత్మభావమును తెలిసికొన. ఈ అర్థమంటే సదా స్థితికలిగి
యగు. తెలిసికొనే మనస్సు శాంతియగును.

6 నిద్రాయా లోకవార్తాయాః శబ్దాదే రాత్వవిస్మయః,
వృత్తి వ్యాపకరం వత్వా చిత్తయాత్రాన మాత్మని. 6

(అర్థ) నిద్రకును, లోకవార్తలకును, శబ్దాదివిషయములకును
అర్థవిస్మయశక్తిని ఏ మాత్రము అవగాహము నీయక హృదయము
యందు అర్థము చింతింపుము.

7 మాతాపితౄర్మలోచూతం మలమోంసమయం పపు
త్యక్త్యా చందాలపద్ధతం బ్రహ్మీభూయ కృతీ భవ. 7

తల్లిదండ్రుల మలమువలన కలిగిందియు, మలమోంసమయము
మైవడియును చేసినందుకు చందాలపద్ధతి వలనముగ త్యజించి
బ్రహ్మభూతునిగు అవనీ కృత్యాదులైతితి ముక్తి.

8 ఘటాదాశం మహాకాశ ఇవాత్మానం పరాత్మని,
విలాప్యాంబుచతావేన మాన్షీం ఫివ సదా మునే. 8

ఘటాదాశం మహాకాశమును మహాకాశములందు విశేషభేదము
లేదున్నట్లు, అవాత్మను పరాత్మాత్మయందు ఏ భేదములేదు నీవు
అభిమానించునట్లే సదా బ్రహ్మభూతుడవై యుండుము.

9 యత్రైష బుధాభాసో దర్పణా స్తః పురం యథా,
తస్మిన్మహిమ మిదం జ్ఞాత్యా పితృత్వతో భవానీతి. 10

‘పాపరహితః’ దేవయందు ఈ జగత్తు అర్థమునందు ౯౦౦౦
పురమువలె ప్రతిబింబించుచున్నది, ‘ఆ బ్రహ్మమే నేను’ అని
యెఱిగి కృతకృత్యుడవు కమ్ము!

10 అహంకారగ్రహస్మిన్ స్వరూప ముపపద్యతే,
చంద్రప ద్విమలః పూర్ణ స్పదానంద స్వయంప్రభః.

11

అహంకారమును గ్రహమునందీ విముక్తయై, చీపురు అన్ని
స్వరూపమును జూచి పదానందయై, చంద్రుడవలె నిర్మలయై,
పూర్ణయై, స్వయంప్రభయై విలసిల్లుచున్నాడు.

11 శ్రీయానాశా దృవే ప్రిస్తానాశో ఽస్మి ద్వాననా

శయః,

వాననావక్షయో మోక్షః సా శీవస్మిన్ నిష్కలే. 12

కృత్యవికారములను కలిగియు శ్రీయలను వేరునగుటచే
నింత పశించును. నింత పశించుటచే వాననలు పశించును. వాననలు
తెప్పగ పశించుటచే మోక్షము. అదియే శీవస్మిన్మయిని చెప్ప
బుచున్నది.

12 సర్వత్ర సర్వతః సర్వబ్రహ్మ మాత్రావలోకనమ్,

సద్భావ తావనాదాద్యా ద్వాననాలయ మశ్నుతే. 13

సర్వత్ర బ్రహ్మమాత్రమునే గాంచుటయను నిశ్చయ
నిజమై దృఢత్వముచే వాననలు పశించును.

13 ప్రమాదో బ్రహ్మనిష్ఠాయాం న కర్తవ్యః కదాచన

ప్రమాదో మృత్యు రిచ్ఛాహం తీవ్రద్యాయాం బ్రహ్మ

వాదిసః 14

బ్రహ్మార్పణంబును ప్రసక్తిని (సోమరితనము) ఎత్తుచును కలిగి యుండరాదు. బ్రహ్మవిద్యయందు ప్రవర్తన మననముతో నుండునది బ్రహ్మజ్ఞులు చరిగిరి.

14 యథాఽపి కృష్ణం శైవాలం క్షణమాత్రం సతీష్ఠతి,
అప్యహోతి తథా మాయా ప్రాజ్ఞం వాపి పరాజ్ఞానమ్ 15

నీటిలో ప్రకటన నిట్టబడిన వాయు క్షణకాలమైనను అచట నుండక మరల అంత్రకాలము నీటిని విప్పివేయునట్లు, బహిష్కృతులైన యెవల మాయా బ్రహ్మలో నుండ ఆవరించును.

15 అత్రాత్మత్వం పృథీకుర్వ స్మహమాదిషు సంత్యజన్,
ఉదాసీనతయా తేషు తిష్ఠే ధృటఃకూడిపత్ 16

ఈ ఆత్మియందు ఆత్మిభావమును దృఢపరిచుకొనుచు, అహంకారాదులను నిర్మించుచు వాని యందు ఘటపటాదులవలె ఉదాసీనుడై యుండినెను.

16 బ్రహ్మాది స్తంభపర్యస్తం మృషామాత్రా ఉపాదయః,
తతః పూర్ణం పద్మమాత్మానం పశ్యే దేకాత్మనా స్థితమ్. 17

బ్రహ్మోదేవుడు నిలచుచోని తృణమువలకుగల పదునైన (దృశ్యరూప) ఉపాధులు అనత్యములే యగును. కాత్రన విజ్ఞాన సత్యమై, పూర్ణమై, ఏకమైయున్నది ఆత్మనే కాంచవలెను.

17 స్వయం బ్రహ్మ స్థాయం విష్ణుః స్వయం మింప్రః
స్వయం శివః,

స్వయం విశ్వ మిదం సర్వం స్వహృదే భవ్యం పు
 తింహ్య 20

తానే (నవ అర్థస్థాన) స్వయంబుగ్ బ్రహ్మ దేవుడు. తానే
 విష్ణుడు తానే శివుడు. తానే ఇంద్రుడు. తానే అగ్నిదేవుడు.
 తాను. తనకుంటే వేరేమిది కనిపించదు లేదు.

18 హృత్క వ్యాలోపి తాదేషాభావ పద్ధతిరూపతః.
 స్వయమేవ పరః బ్రహ్మ పూర్వ మత్వయ ముచియమ్
 21

అర్థము తాదేషమనగానే పద్ధతినిబట్టి అర్థస్థానము క
 రుచుటవలన మొదట తానే మహానాగ్ పూర్వస్థాన అర్థమునందు.
 బ్రహ్మమందున్న ముద్రాబ్రహ్మ అనగానొకటి.

19 అసక్తలోప వికల్పరూపయ విశ్వ మిచ్ఛేకపద్ధతి.
 నిర్వికారే నిరారాతే నిర్వికేషే తిదా మతః. 22

అసక్త అసక్తమనగానొకటి నిర్వికారమనగా
 నిరారాతమనగా నిర్వికేషమనగా (అర్థస్థానము) విశ్వమొకటి
 అనగా (నవ అర్థస్థాన)

20 ఏకాత్మకే వరే తద్వై భేదకర్తృ ర్భవ పసేత్.
 మహిమా మహిమాతామహం భేషః సేవాపలోచితః. 23

ఏకాత్మకమనగా ఏకాత్మకమనగా, భేషః పూర్వ పరిపాత్య
 మహిమనామహిమ అనగానొకటి, సేవాపలోచితః

21 ఏకమూలో వికల్పరూపయ మ్మూఢాచారే ప రిచ్ఛప.
 అత్కత్వం సమాచేషా ప్రసక్తిరనన్తే ఏకాత్మకే. 24

ఈ దృశ్య వికల్పమునకు మూలము చిత్తిమే రియాయున్నది. చిత్తిమేలేదేదో ఈ వికల్పము లేదు. కావున ప్రత్యక్షగూఢమున పరాగ్మయించు చిత్తిమేను నిలబడును.

22 అఖండానంద మాత్యానం విజ్ఞాయ స్వస్వరూపః,
అహికస్తః సదానందరసాస్వాదన మాత్మని. 22

అఖండానంద స్వరూపమున అత్మను స్వస్వరూపముగ తెలిసికొని స్వరూప అనన్యధ్యంతరములందు ఆ సదానంద సాస్వాదనమున కావించుచుండును.

23 వైరాగ్యస్థి ఫలం బోధో బోధసోపరతిః ఫలమ్,
స్వానందానుభవా చ్ఛాన్తి రేషై బోధరతేః ఫలమ్. 23

వైరాగ్యము యొక్క ఫలము బోధ (జ్ఞానము). బోధ యొక్క ఫలము ఉపరతి. ఉపరతియొక్క ఫలము స్వానుభవము. నలం కలుగు కొరత.

24 వ్యాఖ్యద్యానే మరిత్యజ్ఞ క్రమా ధ్యేయైక గోచరమ్,
నివాతదీపవ చ్ఛిత్తం సమాచి రతిధీయతే. 24

వ్యాఖ్య, వ్యాఖ్యము—దీని తెప్పగ వదలివేర్చు క్రమముగ ధ్యేయైక గోచరము చిత్తరతే—గాలి వీచని చోట నుండిన దీపమువంటి అట్టి చిత్తము యొక్క నిశ్చలస్థితిగ నమాచయని తెప్పలుగుచున్నది.

25 అనాదా విహ సంసారే సంఘాః కర్మకోటయః,
అనేన విం యాన్తి క్షుద్ధచర్మో విపర్యతే. 25

అనాదియగు ఈ సంసారము మూలముననే కర్మకోటయగు విపర్యతే సంపర్యతగు, క్షుద్ధచర్మ—విచ్ఛిన్న సమస్థితి.

26 ధర్మమేఘ మిమం ప్రాశు పృథాధిం యోగవిత్తమాః,
వృద్ధత్యేష యథా ధర్మామృతదాతా స్సహౌసకః 38

యోగవేత్తలు ఈ సమాధిని భృత్యులువని స్పృశించుట నిలయవగా ఇది వేలకొలది గుర్రామృతధారలను వర్షించును.

27 వాసనానుదయో భోగ్యే వైరాగ్యస్య తదావధిః,
అపాంథావోపయాథావో బోధస్య పరమావధిః, 41

28 వీరవృత్తే రసవృత్తి ర్మర్యాదోపరతేస్తి సా
స్థితవత్తో యతి తియం య స్పదానంద మశ్నుతే. 42

భోగ్యవద్భావాల యెవల వాసన కలుగక వ్యక్తిని వైరాగ్యము యొక్క అవధియగును, అపాంధోపము కలుగకపోవుట బోధయొక్క పరమావధి యగును, వృద్ధిరాహిత్యము ఉపరితి యొక్క అవధియనియు చెప్పబడినది. (అ వైరాగ్యబోధోపరితులు కలిసి) స్థితవత్తోయై యుండు యతి సదా మనమానంద మనుభవించుచుండును.

29 నిర్వికల్పా చ చిన్మాత్రా పృతిః ప్రవృత్తి రభ్యతే
సా సర్వదా భవే ద్యస్య స తీవన్నుత్త ఇష్యతే. 44

నికల్పహితమున చిన్మాత్రవృత్తియే ప్రవృత్తి యెప్పుడు అగును. అది ఎల్లప్పుడు ఎవరికి ఉండును? అట్లుగా సర్వవృత్తి వని స్పృశించును.

30 స ప్రత్యగ్భ్రహ్మతో ర్దేవం వదాపి బ్రహ్మసర్వయోః
ప్రజ్ఞయా యో విజానాతి స తీవన్నుత్త ఇష్యతే 46

బ్రహ్మగోత్త్రము, బ్రహ్మమునకును మఱియు బ్రహ్మమునకు
సన్నిధిగలిగి ఎన్నియును భేదములేదని ప్రబలతో ఎవరొకరినో, అందు
చేవచ్చునని చెప్పబడును.

31 పాదుభిః పూజ్యమానేఽస్మి స్పృహ్యమానేఽపి దుర్జనైః,
సమభావో భవే ద్యస్య స కీవన్ముక్త ఇష్యతే. 47

నమ్మదులచే పూజించబడుచున్నను, దుర్జనులచే కీడించబడు
చున్నను ఎవడు సమభావము కలిగియుండునో, అట్టివాడని కీవ
న్ముక్తుడని చెప్పబడును.

32 విజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వస్య యథాపూర్వం స సంస్పృతిః,
అస్తి చేన్న స విజ్ఞాతబ్రహ్మభావో బహిష్కృతః. 48

బ్రహ్మరిక్తియు తెలియనానీ ముందుకంటె సరిసారము
కలుగదు. కలిగినచో అతడు బహిష్కృతుడే కాని బ్రహ్మతత్త్వము
తెలియనవాడు కాదు.

33 అహం బ్రహ్మాతి విజ్ఞానా త్కల్పకోటికతార్జితమ్,
సందితం విలయం యాతి ప్రతోధా త్వష్టమ్
కర్మవత్. 50

‘నేను బ్రహ్మమును’ అనువిజ్ఞానముచే వందలకొలది కోట్ల
కల్పము అద్దించిన సందితార్జితం—సంపాదించిన పదు కల్ప
మునలి కర్మవల—వలెదోవును.

34 ప్ల మసంగ ముదాసీదం పరిజ్ఞాయ సతో యథా,
స క్షిప్యతే యతిః కించిత్కదాచి ద్వావికర్మభిః. 51

అసంగము, ఉదాసీదమైపట్టి తన ఆత్మ సాక్షిని యదీ కర్మ
లచేతల ‘ఎవలె-ఎప్పుడును, అప్పుడను క్షిప్యమును బొందును.

35 ప సథో ఘటయో గేష సురాగర్హేష లిప్యతే,

తథాత్మోపాధియో గేష తదన్యై ర్నైష లిప్యతే, 5.

ఆకాశము ఘటనంయోగము వలన, ఘటమిందలి కల్ల వాగనచే అంటలువట్లు, అర్చి ఉపాధిసంయోగము వలన ఉపాధి భర్తములచే అంటలువచ్చు.

36 అహరోఽస్యైమరోఽస్మీతి య ఆత్మానం ప్రపద్యతే

తదాత్మనా తిష్ఠతోఽస్య కుతః ప్రారబ్ధకల్పనా, 51

నేను 'అహనినను, 'అమరుణ' 'వయమున్నా' వని రూపము అర్చిను పొందినవానికీ, అట్టి అర్చిరూపముతో నున్నవానికీ ఇక ప్రారబ్ధకర్మను గూర్చిన కల్పన యెవరికి?

37 ప్రారబ్ధం సిద్ధ్యతి తదా యదా దేహాత్మనా స్థితిః,

దేహాత్మణాదో నైవేష్టః ప్రారబ్ధం తద్రబ్ధతా మతః,

56

దేహాత్మభూతముతో నుండిన వస్తును ప్రారబ్ధము కలుగును. దేహాత్మభూతము లేనప్పుడు ఇక ప్రారబ్ధమును గూర్చిన ప్రవర్తియే లేదు.

38 అధస్తస్య కుత స్పృత్వ మసత్త్వస్య కుతో జనిః,

అబాతస్య కుతో నాకః ప్రారబ్ధ మసతః కుతః, 58

అధ్యాసము గావించబడినవానికి స్థితి మొదలు! స్థితిలేనివానికి జన్మ మెవరికి? జన్మలేనివానికి నాక మెవరికి? అసచ్ఛక్తులకు (లేనివానికి) ప్రారబ్ధ మెవరికి?

39 ఏకమేవాద్యయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కీలవ, 63

ఇహ 'అద్యయమగు బ్రహ్మ'మొకటేయే కలదు. అనేకత్వము ఏ మాత్రమును లేదు.

40 స్వానుభూత్యా స్వయం జ్ఞాత్యా స్వ మాత్మాన
మఖండితమ్,

స నిష్ఠః మనుఖం తప్త నిర్వికల్పాత్మనాత్మని. 64

స్వానుభూతమనఁ అఖండితం తపః అత్మనః వ్యయముగ నానఁది, నిష్ఠుడైన, ఏ వికల్పములున్న లేక అత్మయందు ముఖముగా ముందుము.

41 త్వ గతం కేవ వా నీతం క్షుత లీన మిదం జగత్,
అరునైవ మయా దృష్టం నాస్తి కిం మహా దద్భుతమ్,
45

ఇంతకు ముందు నేను గూర్చి జగత్తు ఇంతలోనే అర్చ్యమై పోయినది. అది యెవరికీ పోయినది? ఎవరు నీటిని పోయి? ఎవరు నీలమైంది? ఇది చాల అశ్చర్యముగ నున్నది.

42 కిం హేయం కిముపాదేయం కిమన్య త్కిం
విలక్షణమ్,

అఖండానందపీయూష పూర్ణబ్రహ్మమహార్ద్రవే. 66

అఖండానందామృతముచే పరిపూర్ణమగు బ్రహ్మ మగు నమృతమున, వివక్షింపబడి ఏది? గ్రహింపబడినది ఏది? ఏది మేముగా నున్నది? ఏది విలక్షణమైనది?

43 స కిందివ్రత పశ్యామి స శృణోమి స వేష్యమామ్,
ప్ర్యాత్మనైవ నిదానందరూపేణాస్మి స్వలక్షణః. 67

నే నియమ చేయి, విశేషించును, వినియుంటేను, వానినొనరించును. నిదానందరూపమైన అత్మగనమున్నను, అత్మ లక్షణములే కలిగియున్నను.

44 అనంగోఽహ మనంగోఽహ మలింగోఽహ మహం
హరిః,
ప్రకావోఽ మనంరోఽహం పరిపూర్ణ శృతంతనః,
68

45 అశరాహ మశోకాహ మవికారోఽహ మవ్యయః,
శుద్ధదోఽస్వయాదోఽహం శేషలోఽహం సదాశివః,
69

నేను అనంగుడను, నిరవయ్యుడను, అశరావుడను, హరిః,
ప్రకాంతుడను, అనంతుడను, పరిపూర్ణుడను, సనాతనుడను, అ
శక్తుడు, అశోక్తుడు, వికారరహితుడను, వాశిష్ఠి యుడను, శుద్ధబోధ
స్వరూపుడను, శేషుడను, సదాశివుడను అయియున్నాను.

74. కుండిరోవనిషత్తు

కిం వా దుఃఖ మనుస్మృత్య తోగం స్త్యజతి
చోద్ధ్రికాన్,
గర్భవాసథయా ద్వితః శిరోష్ఠాశ్చాం తత్రైవ చ,
గుహ్యం ప్రవేష్ట మిచ్ఛామి పతం పద మనామయ
మితి. 8

ప్రపంచమున దుఃఖమునకు పరిమితములే గల భోగములు
అను మననానుభవములు. గర్భవాసథయనుచు కిరి కుండిమొచ్చినై,
శీతోష్ణములచే కిరియై వచ్చినై. రహస్యమైందియు, నిరహయ
మైపదియునగు పరమాత్మ పరిమిత ప్రవేశింపఁజలందుచున్నాను.

2 ని మమ్యుఖంఽనుభాంధోహో బహుధా విశ్వపీఠయః,
ఉత్పద్యంతే విలియంతే మాయామారుతవిభ్రమాన్.

14

అఖంఽనుభవముఽదమన నాయులను ఒగ్గింపును అఖంఽనుభవమును గాలియొక్క విభ్రమముగే అవకవిభ్రమములగుట్లును, అయింతురునున్నవి.

3 ని మే దేహేన సంబంధో మేఘేనేవ విహేయః,
అతః కురో మే తద్వర్మా జాగ్రత్స్వప్నమేషు స్తేషు. 15

అకాశమునకు మేఘములతో సంబంధములేదు, అందు దేహమునకు సంబంధములేదు. కాణ్యో యో ఆ దేహాభ్యామనంజు జాగ్రత్ స్వప్న, మేషువులు నా దేహుల.

4 అకాశపక్కం విచారగోఽహమ్
అదిత్యపద్మాస్య విలిపిదోఽహమ్,
అహోరత్నం నిత్యవినిత్యతోఽహమ్
అంధోఽపి త్వాదవివర్తితోఽహమ్. 16

నేను అకాశమునకు కల్పన చేయించును, సూర్యునితో నులి రెండుదానినీ ప్రకాశింపజేయును అహంను. అర్ధో నామితో ననా నిత్యబాహును, నిత్యబ్రహ్మనామితో పారముగే నామితో ప్రపంచ స్వరూపుడనును.

5 నారాయణోఽహం సరకాస్తతోఽహం
పురాస్తతోఽహం పురుషోఽహం మీళః,
అబంధదోహోఽహం మళేషసాగ్రీ
నిరీశ్వరోఽహం నిరహం చ నిర్కమః. 71

శేను వారాణసుడను, ఎరకాంతకుడను, పురాంతకుడను
(శివుడను), పురుషుడను, ఉత్పాదకుడు, ఆఖండబ్రహ్మరూపుడను,
సర్వసాక్షి, విశ్వగుడను, విశవాంశుడను, మహత్వరహితు
డను అయియున్నాను.

6 వ సాక్షిఁగ సాక్ష్యధర్మాః సంస్కృతన్తి విలక్షణమ్,
అవిభాక ముదాసీనం గృహధర్మాః ప్రదీపవత్. 23

గృహధర్మములు దీపములు అంటివట్లు; విలక్షణమగు
సాక్షిని సాక్ష్యధర్మములు అంటివేరవు.

7 జలే వాపి స్థలేవాపి బుర తేన్ద్ర శబ్దాత్మకః,
నాహం నిలిపే తప్తరైః ఘటతర్కై ర్నిలో యథా,
24

బహుశః ఈ శబ్దము బలమందుగాని, స్థలమందుగాని
గోరలుగాక; అతాతము ఘటధర్మములచే అంటిబిడవట్లు, శేను
శబ్దధర్మములచే అంటిబిడను.

8 సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాత్మితోఽహం
మద్వయః,
శేవలాఖండదోఽహం స్వానందోఽహం నిరంతరః.
26

శేను సర్వాత్మకుడను, సర్వమయుడను, సర్వాత్మితుడను
అన్యయుడను. శేవలాఖండబ్రహ్మరూపుడను, నిరంతర ఆత్మా
వందరూపుడను.

9 స్వమేవ సర్వతః సకర్మస్యమానః స్వ మద్వయమ్,
స్వానంద మనుభుంజానో నిర్వికల్పో భవా మృహమ్
27

వర్షి (అత్తనీ) సర్వత్ర కాంచును, అర్కను అద్వయముగా భరించును, అర్కాపగమమును అనుభవించును విశ్వకల్పించి గగనును.

- 10 గచ్ఛం స్త్రీష్ట స్తువవిక చ్చాయానో వాన్యథా పి వా,
యతేచ్ఛయా వసే ద్విద్వా నాత్తారామః సదా మునిః,
28 —ఇత్యుపనిషత్.

మనః సదాచుచున్నను, కుంచున్నను, శరణనించుచున్నను, ఏ విధముగ నున్నప్పటికి, సదా అర్కారాములై స్వచ్ఛగా నిల నిలపలేదు.

75. సావిత్రికాశ్మిపనిషత్తు

- 1 క సృచితా కా సాద్మితీ మన ఏవ సచితా వాప్సాద్మితీ,
స యత్ర మన స్తద్వాగ్మత్ర వా వాక్తవ్యసః, 8

'సచిత' ఎవరు? 'సాద్మితీ' ఎవరు? మహర్షి సచిత, వాక్కు-సాద్మితీ. ఎవరు మహర్షి ఉండునో అచట వాక్కు ఉండును. ఎవరు వాక్కు ఉండునో అచట మహర్షి ఉండును.

76 ఆత్మోపనిషత్తు

- 1 సత్యత్వేన జగద్వారం సంసారస్య వ్రతర్తకమ్,
అసత్యత్వేన భావం తు సంసారస్య నివర్తకమ్, 4

జగద్ని సత్యముగా తోచుట సంసారమును కలిగించును.
జగద్ని అసత్యముగా తోచుట సంసారము ను తొలగించును.

2 ఘటోఽయ మితి విజ్ఞాతం నియమః రోన్వపేక్షితే. 5

'ఇది ఘటము' అని తెలిసికొనుటకు ఏమి నియమము కావలయును?

3 తాసునేవ జగత్సర్వం తాస్యతే యస్య తేజసా.

అనాత్మక మన తుచ్ఛం తిం ను తస్మావభాసకమ్. 8

బ్రాహ్మణుడే జగత్సర్వము ప్రకాశించునట్లు, బ్రహ్మణుడు మొక్క తేజస్సుతే అనాత్మక, అర్హుడు, నిర్గుణుడగు ఈ సమస్త జగత్తున్న ప్రకాశించుచున్నది.

4 జీహాం దేహవ్యథాం త్యక్త్వా బాలః క్షిణి వస్తుని,

తత్రైవ విద్వాన్ రమతే నిర్భయో నిరహం నుభి. 10

బాలుడు బాధలన్ని, దేహవ్యధను వదిలి అటువస్తువులలో క్షిణించునట్లు, నిర్భయము అహంకార, మమకారములు లేనివాడై అర్హుడగుచు నుభించుచు నుండును.

5 తామాన్నిష్కామయాపీ నన్ చరతేకవరో మునిః,

స్వాత్మనైవ నదా తుష్టః స్వయం సర్వాత్మనా స్థితః.

11

ముని తనయిష్టమునచ్చివల్ల ఏకాగ్ర సంపదించుచు, నిష్కామయై, స్వాత్మతోనే నదా సంపద్యుడై స్వయముగ సర్వాత్మ భావనలో (సమస్తము కానే యునుభావముతో) మెలచుచుండును.

6 లక్ష్మణశక్తిగతిం త్యక్త్వా యన్తిష్ఠే తేనవలాత్మనా,

శివ ఏవ స్వయం సాక్షి దయం బ్రహ్మవిదుత్తమః

19

అక్షరవివక్ష గలది పీడి శేషము అక్షరపుటై యుండు బ్రహ్మ విరుద్ధమునకు న్యయముగా నానంద శిష్యుడే యుండును.

7 శేషన్నేవ సదా ముక్తః కృతార్థో బ్రహ్మవిత్తమః,
ఉపాదినాకా ద్విప్రైస్తాప సద్విప్రైశ్చేతి నిర్వయమ్

20

బ్రహ్మవిత్తమునకు శరీరవియోగము లేదు పుస్తకము, కృతార్థులగును అగును. ఉపాధినాశముచే (ఉపాధి భావములేకుండ) అదియు విప్రమన, అన్వయముగు బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

8 తైల్యాదో వేషసద్భావాభావయోక్తౌ యథా పుమాన్,
ఉత్తైవ బ్రహ్మవిచ్ఛేద్యేన సదా బ్రహ్మైవ నావరః 21

పూలము (తైల్య) వేషము వేషవిచ్ఛేదనాశాని, వేషవిచ్ఛేదనపు నుగాని పురుషుడే అయియున్నట్లుగా శిష్యులకు బ్రహ్మవేత్త సదా బ్రహ్మమే యగును, కాని అన్వయము లేదు.

9 ఘటే నస్థే యథా వ్యోమ వ్యోమైవ భవతి న్యయమ్,
తద్రవోపాధివిలయే బ్రహ్మైవ బ్రహ్మవి త్స్వయమ్, 22

ఘటము పరిభ్రమణ భూతాకారము న్యయముగను మహా కాళమే యగుచున్నది, ఉపాధివిలయముచే (ఉపాధిభావము లేకుండుట) బ్రహ్మవేత్త న్యయముగ బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

10 మాయాక్లేప్తా బద్ధమోక్ష వ స్తః స్వాత్మని వస్తరః,
యథా రజ్జౌ నిష్క్రియాయాం పర్వాభాసవినిర్గమా

26

నిష్క్రియముగు నిర్జలపువందు, కుప్పము గొలుక్క అభాసము, నిర్దభావము లేనట్లు మాయాకల్పితములగు బంధరూపములు విస్తరముగ ఆత్మయందులేవు.

77. పాశుపతబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 ప్రత్యగాత్మ పరంబోధి ర్దాయా సా తు మహత్తమః,
తథా సతి కథం మాయాపంథవః ప్రత్యగాత్మని. 10

ప్రత్యగాత్మ పరంబోధి ర్దాయాపము. మాయా మహాతమస్సు
(చీకటి). కాబట్టి ప్రత్యగాత్మ యందు మాయా యెట్లు సంభవించును?

- 2 నాస్తి స్వాత్మాతిరేకేణ స్వయమే వాస్తి సర్వదా 26
అత్మకంఠే వేణుగ ఎన్నగును ఏదియును లేదు.

- 3 స్వాత్మనేత్యేవ స్వయం సర్వం సదా తత్కృతి నిర్భయా.
31

బాని తన అత్మయందే సమగ్రమును గదా కాంచును నిర్భయమునై యుండును.

- 4 ఏవంయాపా పరా విద్యా పత్యేవ తపసాపి చ,
బ్రహ్మచర్యాదిభి ర్ధర్మై ర్ధర్మభ్యా వేదాన్తవర్తనా 32

ఇట్టి పరావిద్య సత్యముచేతను, తపస్సుచేతను, బ్రహ్మచర్యాది ధర్మములచేతను వేదాంతపూర్ణమున పొందవలెనై యున్నది.

- 5 ఏవం స్వరూపవిజ్ఞానం యస్య కస్యాస్తి యోగినః,
తుత్రచి ధ్ధమనం నాస్తి తస్య సంపూర్ణరూపిణః, 34

ఇట్టి స్వరూపవిజ్ఞానమును పొందిన యోగి సంపూర్ణరూపిఁడై యుండును. కావున, అట్టి జాణింక ఎవరైనని గమనముచేయవలసిన పనిలేదు.

- 6 ఆకాశ మేకం సంపూర్ణం దుత్రచిన్న హి గచ్ఛతి,
తద్వద్విహృత్కవి చేర్చిష్ఠః దుత్రచి నైవ గచ్ఛతి. 35

ఆకాశము సంపూర్ణమైనది అగుటచేత ఎచటికినిపోదు అట్లే
శ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీర్ ఎచటికిని పోవరను.

- 7 అభక్ష్యస్య నిపృత్త్యా తు విశుద్ధం హృదయం తవేత్,
అహరశ్చా చిత్తస్య విశుద్ధి ర్భవతి స్వతః. 36

భక్ష్యంపలేగని దానిని త్యజించుటచేత హృదయము పరిశుద్ధ
మగును. అహరతృప్తిచేత చిత్తము స్వయముగ విశుద్ధ మగును.

- 8 చిత్తశుద్ధౌ త్రమాజ్ఞానం త్రుట్యన్తి గ్రస్తయః సుఖమ్,
అభక్ష్యం బ్రహ్మవిజ్ఞాన విహీనస్యైవ దేహినః. 37

చిత్తము శుద్ధిమగుకాగా క్రమముగ జ్ఞానము కలుగును.
అత్యంత హృదయగ్రంథులు (అజ్ఞానగ్రంథులు) తేల్చగ నిష్పమునై
పోవును. బ్రహ్మచరణము లేనివాడే అభక్ష్యమును గ్రహింపను.

- 9 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి నదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్. 46
ఇత్తు పనిషత్.

బ్రహ్మ విజ్ఞానసంపన్నుడగు—ప్రతీతమును ఈ నమస్తా జగ
త్తము తన అర్థ్యకంటే జేరినది గాంచవలెను.

78. పరబ్రహ్మోపనిషత్తు

- 1 యదక్షరం పరం బ్రహ్మ తత్సూత్ర మితి ధారయేత్.

సాక్షాత్కారమును వర్తమానమును సాక్షాత్కారము. అట్టి ప్రతి
సాక్షాత్కారమునే భరించవలెను.

2. పునర్వత్సర నివృత్తిర్వత్సర మోక్షస్వాహుత్వం స్య రేఖ
సూచనా త్పూత్ర మిత్యుక్తం సూత్రం నామ పదం
పదమ్

మతల జన్మ కలుగవలయును కొంత, మోక్షము కలుగ
అపొత్తికములు వర్తమానమును స్మరించవలెను. ప్రమాదము
సూచించుట వలన మూర్తిమని చెప్పవలసివచ్చింది. వర్తమానమును
సూత్రము.

3 తత్పూత్రం విదితం యేన స ముముక్షుః స భిక్షరః.
స వేదవి త్పదాచారః స విప్రః పంక్తిపావనః.

అప్రమాదమును తెలిసికొనవలెనని ముముక్షుః
అతడే మున్నోని. అతడే వేదవేత్త. అతడే సమాచారపరమ
అతడే బ్రాహ్మణ్యము. అతడే పంక్తిపావనము.

4 యేన సర్వ మిదం ప్రోక్తం సూత్రే మణిగణా ఇవ,
తత్పూత్రం ధారయేద్భోగీ యోగవిద్యార్హతో
యతిః.

ఈ జగత్తంతయు చాకమునందు మునుపలనే దేవయంత
గుర్వణియున్నది, అప్రమాదమును సూత్రమునే యోగిగణా
యతి, బ్రహ్మవిద్యును, యతియునగు యోగి భరించవలెను.

5 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మోక్షపేక్షీ భవే ద్యతిః. 1

కాణ్యై నమస్త్యపయత్నముల చేసిమ యతి (యత్న పిలువ)
మోక్షమును అపొంది అర్హునికొంత యత్నించవలెను.

79. అవధూతోపనిషత్తు

1 అక్షరత్వా ద్వరేణ్యత్వా భూతసంసారస్సనాత్,

తత్త్వమస్మాది లక్ష్యత్వా దపహత ఇతీర్యతే. 1

అక్షమః శగుటవలనను, వరేణ్యతాం (స్వేచ్ఛాఽను) అగుటవల
నను, సూత్రమైన (ఎగురగొట్టబడిన) సంసారి అంభసముశలవాఁడగుట
వలనన, 'తత్త్వమసి' మొదలగు మహావాక్యములు లక్ష్యముగా
గల వాఁడగుట వలనను, 'అవధూతో' అని చెప్పబడుచున్నాఁడు.

2 స కర్మవా స ప్రజయా తనేన త్యాగేనైతే అమృతత్వ
మానకుః 2

కర్మచేతిగాని, సంభావముచేతిగాని, భవముచేతిగాని మోక్ష
ము కలగదు. ఒక్కత్యాగముచేతనే జనులు మోక్షమును పొందిరి

3 ఆపూర్వమాణ మచలప్రతిష్ఠం

సముద్ర మాపః ప్రవిశన్తియచ్ఛవే,

తవ్యత్కామా యం ప్రవిశన్తి సర్వే

స కాన్తి మాప్నోతి స కామకామీ. 3

జలముచే సంపూర్ణముగ నిండించబడినదియు, నిశ్చలమైపడి
యును సముద్రమును పడిలము మున్నగునవి యే ప్రకారము
ప్రవేశించుచున్నట్లే, ఆ ప్రకారమే భక్త్య విషయము లన్నియు
ప్రసాదింపబడి పొంది (అరిగిని వికృతియు చేయలేక) కలహిపోవు
చున్నట్లే, ఆతచే శాంతిని పొందును గాని విషయాసక్తి కం
నాదు కాదు.

4 దుఃఖిసో ఒజ్ఞాః సంసరన్తు కామం పుత్రాద్యపేక్షయా,

పరమానందపూర్ణో ఒహం సంసరామి కిమిచ్ఛయా. 4

అట్లానులు చుట్టూనులై, పుత్రాదులను కోరి ఈ సంపాదమున
 ఉన్నముదచ్చి నట్లు తిరుగుదురుగాక! పగచూపించి పూర్ణుడవగు నీవు
 ఇంక చేసితి కోరి ఈ సంపాదమున. తిరుగుదుమనీ (నాకు ఏ కోరికయు
 లేదు కావున సంపాదములేదు).

5 అనుతిష్ఠన్తు కర్మాణి పరలోకయయానవః,

సర్వలోకాత్మకః కస్యో దనుతిష్ఠామి కిం కథమ్. 12

పరలోకమును పొందగోరువారు కర్మలను చేయుదురుగాక!
 కాని పరలోకాత్మకుడైన నీవు ఎందు చేగోరి ఏ లోకమును
 ఎట్లు చేయుదుమనీ

6 అథవా కృతకృత్యోడపి లోకానుగ్రహకామ్యయా,

కాస్త్రియేజై న మూర్ఖేః పరైతహం మమ కా డతిః.

23

నేను కృతకృత్యుడనై నను లోకానుగ్రహము కోఁజై
 కాస్త్రియమూర్ఖమున వర్తించెదను. కానివలన నాకేమి నాని
 కలుగును.

7 దేవార్చన ప్నాన శౌచ భిక్షదా పర్రథాం వపుః,

తారం జపతు వా క్తద్య త్పర త్యామ్నాయ

మస్తకమ్. 24

8 విష్ణుం చాయతు ధీ ర్యద్వా బ్రహ్మానందే విలియ

తామ్,

సాక్ష్యహం కించి దవ్యక్త న కుర్వే నాపి కారయే. 25

నాకోరికయు దేవార్చనమునునును, ప్నానశౌచభిక్షదులందు
 ను ప్రవర్తించుగాక! నాకోరు కారకమును ప్రణయంత్రమును

అనియ్యగాక! నా ముక్తకము చేదమును చంద్రునిగాక! 1
విష్ణువును భాగ్యనియ్యగాక! బ్రహ్మనియ్యమనియ్య, విష్ణునియ్యగాక!
నీ నియమ పాటే గాదు అది ఏమి చేయుటలేదు, చేయగల 2

9 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం నిత్యం స్వాత్మానాం మంజసా
చేద్ధి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం బ్రహ్మానందో విభాతి మే
పృథ్వీ, 27

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను, పరాత్పరస్వాత్మానాం మంజసా
నిత్యం నియమించువాను, బ్రహ్మానందము నాకు స్వప్నముగ గోచరించుచున్నది (అనుభూతి ముగుచున్నది).

10 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం దుఃఖంసాంసారిశంస
చేద్ధి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం స్వస్వాత్మానాం చలాంబరం
కృత్వా, 28

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను, సాంసారికదుఃఖము నా
నిత్యం అనుభవించుటలేదు, నా ఆత్మానందము ఎంతో మృదువైన
ద్రుమ పాంబరము.

11 ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం కర్తవ్యం మే న విద్యతే
చేద్ధి,
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం ప్రాప్తవ్యం సర్వం సత్ర
సంపన్నమ్, 29

నేను ధన్యుడను, ధన్యుడను, నా కర్తవ్యం సర్వవ్యాపారము
సమీక్షించుటలేదు, నేను ప్రాప్తవ్యాపారములను సంతోషించు

- 12 అహో పుణ్య మహా పుణ్యం ఫలితం ఫలితం దృఢమ్
అస్య పుణ్యస్య సంపత్తే రహో పయ మహా
పయమ్ 31

అహో! పాపుణ్యము చక్కగా ఫలించింది. అహో! ఈ పుణ్య
సంపత్తి, అస్సర్వకలమైనది.

- 13 అహో జ్ఞాన మహా జ్ఞాన మహా సుఖ మహా
సుఖమ్,
అహో శాస్త్ర మహా శాస్త్ర మహా గురు రహా
గురుః. 32

అహో! ఈ జ్ఞానమెంత గొప్పది! ఈ సుఖమెంత గొప్పది! ఈ
శాస్త్రమెంత గొప్పది! ఈ గురువు ఎంత గొప్పవాఁడు.

80. త్రిపురాతాపిన్యూషనిషత్తు

- 1 అతో నిర్విషయం నిత్యం మనః కార్యం ముమూక్షుణా,
యతో నిర్విషయో చాను మనసో ముక్తి రిష్యతే, ౧-1

మనస్సుయొక్క... విషయచాలోక్యమే మోక్షము. కావున
చుముమూక్షుణుడు మన నిర్విషయముగా మోక్షపరచును.

- 2 నిరస్తవిషయానశ్చం సంనిరుత్య మిదో హృది,
యదా యాత్యమనీభావ స్తదా తత్పరమం పవమ్, ౧-4

విషయాలనుగలుగుట విరమింపబడిన హృదయమున నెల్ల
గొల్పి వాటిని దెవులు శుభిష్కర్తవము నొనరించు, అప్పుడు మోక్ష
పరమును అపరచును.

3 తదేవ నిష్కలం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరంజనమ్,
తద్బ్రహ్మహ మితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మ సంపద్యతే ప్రమాత్.
5-8

అదియే నిష్కలమైనది, నిర్వికల్పమైనది, నిరంజనమైనది.
'అబ్రహ్మహే నమః' అని యెవ్వరికి తప్పుగా క్రమముగా అబ్రహ్మ
మును పొందును.

4 ఏక ఏవ హి భూతాత్మా భూతే భూతే పృథగ్విధః,
ఏకథా బహుథా చైవ పృథ్యతే జలసప్తృపత్. 5-12

ఒకే ఆత్మ ప్రతి జనియించును కలదు. అది ఒకవిధముగను,
అనేకవిధములుగను, బహుమందు చంద్రునివలె కనిపించుచున్నది.

5 తద్విద్వా పక్షరం ధ్యాయే ద్యద్ధీ చే ద్ధాన్తి మాత్మనః
5-16

తనకు శాంతి కావలెనని కోరు నిష్ఠులు ఆ ఆత్మ పరిగ్రహ్య
మున ధ్యానించవలెను.

6 ద్వై బ్రహ్మణి హి ముప్తయ్యే కల్పబ్రహ్మ పరం చయత్.
కల్పబ్రహ్మణి నిష్ఠాతః పరం బ్రహ్మాదిగచ్ఛతి. 5-17

కల్పబ్రహ్మము (శాస్త్రాదులు), కల్పబ్రహ్మము అను నెరింగి
నిది నిష్ఠాదు గెలిచిపోవలెను. కల్పబ్రహ్మము నందు అంగీకరించిన
వాడు, కల్పబ్రహ్మమును పొందును.

7 జ్ఞాననేత్రం సమాధాయ స మహా పురమం పవమ్,
నిష్కలం నిశ్చలం కా న్తం బ్రహ్మహమితి సంస్మరేత్.
5-20

జ్ఞానవేదియును బొంది, మహార్థరసవనై, నిష్కలమై, నిశ్చలమై, శాంతమైపట్టి బ్రహ్మమునే 'నేను' అని తెన్నగ న్నడించుకొను.

8 ఇత్యేకం పరం బ్రహ్మరూపం సర్వభూతాధివాసమ్,
తురీయం జానీతే సోఽక్షరే పరమే వ్యోమస్వధివసతి

5-21

ఈ ప్రకారముగ ఏకమును, సర్వభూతములందును అధివసించువదియు, తురీయమును అగు పరబ్రహ్మరూపమును తెలిసికొను వాడు అక్షరముగ పరమ చిదాకాశమున నివసించును.

81. దేవుపనివత్తు

1 సర్వే వై దేవా దేవీ ముపతన్తుః కాపి త్వం మహాదేవి
స్మాజివీ దహం బ్రహ్మస్వరూపిణీ మత్తః ప్రకృతిపురు
షాత్కృతం జగత్ భూస్యం చాభూస్యం చ. 1

దేవత లంకలును దేవీని నదిగించి యిట్లుడిగి—ఓ మహాదేవి! నీ దేవతగి అదె యిట్లు చెప్పెను—దేవు బ్రహ్మస్వరూపిణి. ప్రకృతి పురుషాత్మకమైనదియు, భూస్వయినదియు, భూస్వయము కానిదియు అగు ఈ జగత్తు వాసుండి కలిగినది.

2 తే దేవా అబ్రువన్—

సమో దేవైః మహాదేవైః శివాయై సతతం నమః. 3
సమః ప్రపృత్యై ధర్మాయై నియతాః ప్రణవాఃస్పృతామ్

3 దేవత లిట్లు పలికి (ప్రతినిధి).

మహాదేవియు, శివస్వరూపిణియు, ప్రకృతియు, ధర్మరూపిణియునగు దేవీకి ఎల్లప్పుడు నమస్కారము.

3 పృథ్వీంశరీకమధ్యస్థాం ప్రాతస్సూర్యసమప్రభామ్,
పాణ్యాశ ధరాం హిమ్యాం వరదాభయహస్తరామ్,
త్రినేతాం రత్నవనాం భక్తకామదుఘాం భవే. 15

పృథ్వీంశరీకమం మధ్యమం మధ్యస్థాం, ప్రాతఃకాలాం సూర్యసం
ప్రభామ్ శీతస్సూర్య కలదియ, పాణియ, అంశుకమం భరింబిదియ,
హిమ్యాంశరీకమం, వరదాభయ, అభయహస్తమునాం శీతదియ,
హిమ్యాంశరీకమం కలదియ, ఎల్లది వత్తము భరింబిదియ,
త్రినేతాం శరీరములను నం మెట్టుదియను ఎల దేనిని భవించు
చున్నాను.

4 వమామి త్యా మహిం దేవి మహాభయవిభాశీమ్,
మహాదుర్గతకమనీం మహారాజ్యహాపిణీమ్, 16

మహాభయమను మహాదుర్గతకమనీయ, మహామహిమం శరీరం
కేయవదియ, మహారాజ్యం స్వరూపిణియ అను ఈ దేవిని నీవు
నమస్కరించుచున్నాను.

5 ఏతైవ సర్వత్ర వర్తతే తస్మా దుద్యత ఏరా. 17

దేవి ఇకతెను అయినను అంతటను కలయుచున్నది. ఏర్పా
అను 'ఏక' అని చెప్పుటచేసతి.

6 తాం దుర్గాం దుర్గమాం దేవీం దురాచారవిభాశీనీమ్,
వమామి భవభీతోహం సంపారాధ్యవకారిదేమ్ 18

దుర్గమ మైనదియ, దురాచారములను నశింపఁ జేయునదియను
సంపారాధ్యవమును దానింపఁ జేయునదియనును దుర్గా దేవిని నీవు
నమ నవల భీతిని నేను నమస్కరించుచున్నాను.

82. త్రిపురోపనిషత్తు

- 1 శర్వః సర్వస్య జగతో విధాతా తర్తా హర్తా విశ్వ
రూపత్య మేతి.

15

శీత్రుడు సమస్త జగత్తు యొక్క విధాతయు, జగత్త్రిపును ధరి
య్యవాడునుగ్గ నంహరింపు వాడును, జగద్రూపమును పొందు
వాడును అనునట్లునాడు,

83. కతరుద్రోపనిషత్తు

- 1 సారమేష రసం లక్ష్మ్యా సాక్షి ధేహీ సనాతనమ్,
సుఖీ భవతి సర్వత్ర అర్కథా సుఖితా తులిః.

23

సారభూతమై, సునాతనమై, లక్ష్మి బ్రహ్మమృదువమును పొంది
ఉత్తరలు సర్వత్ర సుఖవంతులై జగము, అర్కథా సుఖ ముచును

- 2 తదేవాభయ మత్వస్త్రత్యాణం పరమామృతమ్,
స్వద్రూపం పరమం బ్రహ్మ త్రిపరిచ్ఛేదవర్జితమ్.

27

ఆ పరబ్రహ్మము అభయమై, మహామంగళ స్వరూపమై,
పరమామృతమై, స్వద్రూపమై, అఖంపమై (పరిచ్ఛేదము లేకునై)
నెలయునున్నది.

- 3 యదా హ్యేవైష ఏతస్మి స్మల్ప మత్వస్త్రతం సరః,
విజానాతి తదా తస్య భవం సా సాన్నత్ర సంశయః.

28

‘మృదు మెరుకలుగు ఈ పరబ్రహ్మమువందు స్మల్పమైయును
శేదమును గొంచునో’ (తేజబ్రహ్మములమధ్య భేదమును గొంచునో)
అప్పుడు వానికి భయము కలుగును. ఇటు సంశయము లేదు.

4 అన్యైవానందకోశేన ప్రమాన్తా విష్ణుపూర్వతా,
భవంతి సుఖినో నిత్యం తారతమ్యక్రమేణ తు. 29

ఈ బ్రహ్మపంచముచేతనే విష్ణుప్రయోజలుకొని గడ్డిపోచవలెను గల శక్తులందఱును తారతమ్యక్రమముగ సుఖపంతు లగుచున్నాము.

5 నిర్విశేషే పరాసన్దే కతుం శక్తః ప్రవర్తతే. 32

నిర్విశేషమై, పరమైవభి బ్రహ్మపంచమునందు ఇదే శక్తి, మెల్ల కలుగుచు (పరకాల మెల్లంగుచు).

6 తద్వ్రహ్మనంద మద్యస్త్యం నిర్గుణం సత్య చిత్తసమ్,
విదిత్వా స్మార్మహాపీఠ స విభేది తుకశ్చన. 34

అద్యంద్యమై, నిర్గుణమై, సత్యమై, చిత్తసమైభి ౩ బ్రహ్మ పంచమును తవరూపముగ తెలిసివ మనుజులగు ఇదే దేవతలగు భావనము.

7 ఏనం యన్తు విజానాతి స్వగురో రుపదేశకః,
స పాద్యపాదు కర్మభ్యాం సదా స తపతీ ప్రభుః 36

ఈ ప్రకారముగ ఎవఁడు స్వరూపదేశముచే ఆ పరబ్రహ్మ మును తెలిసికొనుచున్నాడో, అట్టి విజ్ఞుఁడు కర్మలచే తాపమును పొందుడు.

8 సర్వోపాధివినిర్ముక్తం స్వాత్మానం భావయే ద్బుధీః,
ఏనం యో వేద తత్త్వేన బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే. 41

బుద్ధిమంతుఁడు తన అత్మను సర్వోపాధిరహితముగ భావించ వలెను. ఈ ప్రకారముగ ఎవఁడు తన స్వరూపమును యథార్థముగ తెలిసికొనునో అతఁడు బ్రహ్మత్వమును పొందును.

- 9 వర్షవేదాప్రసిద్ధాప్రసారం వర్షి యథార్థతః,
స్వయం మృత్వా స్వయం భూత్వా స్వయ మేవా
వశిష్ఠతే 42—ఇత్యుపనిషత్.

సమర్థ వేదాంతసిద్ధాంతసారమును యిత్యాదుగా వదించు చున్నాను—తీర్పుగను స్వయముగ వివరించి (వేదాభావమును పోగొట్టుకొని) స్వయముగ బ్రహ్మస్వరూపుడై, స్వయముగ తాను శేషించుచున్నాను.

84. భావనోపవిషత్తు

- 1 అత్యావ మఖండమంతలాకార మాప్యత్య సకల
బ్రహ్మాండమంతలం స్వప్రకాశం ధ్యామేత్.

అఖండనిరవ్యయమైన బ్రహ్మాండమంతలమును అవనింది స్వప్రకాశమై నెలయుచున్న అత్యను భ్యాసించవలెను.

స్వ వ్యతిరిక్తమస్తు సంగరహిత స్మరణంచిత్రాక్షమే,
తలకంట (అత్యంత) ఉత్తమైన వస్త్రప్రసాదోపి (వ్యక్తి
మతో) సంగమమును త్యజించుచు చిత్తావహము.

- 2 సద్విత్పుణపరీపూర్ణతా స్మరణం గంధః,

సద్విత్పుణరూపమైన పరీపూర్ణాత్మ యొక్క స్మరణమే గంధము.

- 3 వవనావచ్చి హ్నిర్వజ్జలవ సద్విదుల్కాకాశదేహో
దీపః.

తనయోమం వాయువుచే తవద్విష్ణుమై, యోర్వజ్వాలలోఁ
నూడినట్లే. ఏకరూపమున నద్విదానందశోభిరూపముగ నెలుఁగు
చున్నట్లు భావించుటయే తాంబూలము.

4 అవస్థాత్రయాదా మేతీతరణం తాంబూలమ్.

బ్రాగదాది మూడవస్థలు ఏకమని భావించుటయే తాంబూ
లము.

5 తురీయావస్థా నమస్కారః

తురీయస్థితియే నమస్కారము.

6 దేహశూన్యప్రమాత్మతా నిమజ్జనం బలిహరణమ్.

దేహములేనట్లు భావించుటయే బలిహరణము.

7 స్వయం తత్పాదుకా నిమజ్జనం పరిపూర్ణధ్యానమ్.

తాను స్వయముగ భగవత్పాదారవిందములందఱు విలీన
మైనట్లు భావించుటయే పరిపూర్ణ ధ్యానము.

8 ఏవం ముహూర్తత్రయం ధావనవరో జీవన్ముక్తౌ భవతి.

ఈ ప్రకారముగ మూడుముహూర్తముల కాలము దృఢ
ముగ ధావనవరో మునుకాదు. జీవన్ముక్తుఁడగును.

85. రుద్రహృదయోపనిషత్తు

1 యే నమస్కృన్తి గోవిందం తే నమస్కృన్తి శంకరమ్.

యేఁడర్చయన్తి హరిం భక్త్యా తేఁడర్చయన్తి పృష
థ్వజమ్. 6

ఏవరు గోవిందువకు నిమగ్నమయిచున్నారో, వారు శంకకు
బలము పడుకొనిచుచున్నారు. ఏవరు పోరిని ఇతరతాళి అర్పించు
చున్నారో, వారు తిప్పని అర్పించుచున్నారు.

2 యే ద్విషన్తి విరూపాక్షం తే ద్విషన్తి బహుశమ్,

యే రుద్రం నాభిజానన్తి తే వ జానన్తి కేశవమ్. 7

ఏవరు శత్రుని ద్వేషించుచున్నారో, వారు బహుశము (ద్విష-
ప్రము), ద్వేషించుచున్నారు. ఏవరు రుద్రుని తెలిసికొనుటలేదో,
వారు కేశవుని తెలిసికొనుటలేదు.

3 సర్వాధిష్ఠాన మద్యంధ్వం పరబ్రహ్మ వనాతనమ్,

సద్విదానందరూపం త ఏవాద్యానసగోచరమ్. 20

పరబ్రహ్మము సర్వాధిష్ఠాన మైనది. ద్యంధ్వరహితమైనది.
సనాతన మైనది. సద్విదానందరూప మైనది. అవాద్యానన గోచర
మైనది.

4 తస్మి స్సువిదితే సర్వం విజ్ఞాతం స్యాదితం కుక.

తదాత్మకత్వా త్పరస్య తస్మి ద్విస్సం స హి

కృచిత్ 27

ఓ కుకా! నమస్తత్సగత్త్వి బ్రహ్మత్వకమే అయియుండుట
వలనను, బ్రహ్మముకంటె వేరైనది ఎవలయు లేదు కావునను, ఆ
పరబ్రహ్మమును తెచ్చగ నజ్ఞునియెడల ఆ నమస్తత్ సగత్త్వి
సంబంధం గలిగివది అందుచున్నది.

5 సత్యపద్మాతి తత్సర్వం రక్షసర్వప ద్ధాతమ్,

తదేత వక్షరం సత్యం తద్విజ్ఞాయ విముచ్యతే. 34

ఈ బుగర్తంతయు శ్రాంతియందు పోయినచే సత్యముగ శోధించువచ్చును. అనంతమై, సత్యమై యున్న బ్రహ్మము నెఱిగింపఁ గల్గును. విముక్తుఁడగును.

6 జ్ఞానేనైవ హి సంపారవివాలో నైవ తర్కణా,
శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం స్వగురుం గచ్ఛే ద్యథావిధి.
35

జ్ఞానముచేతనే సంపారకాంధ వివాళము సంభవించునుగా కర్మచే గాదు. (తర్కణ్యురూపంబగు మోక్షమునకు జ్ఞానియై కాంక్షభూత మగును). కా అట్టి శ్రోత్రియుఁడును బ్రహ్మ నిష్ఠుఁడగును అగు గురువు నొక్కఁడు యథావిధి గెడలి జ్ఞాన మార్జింపఁబడెను.

7 గురుస్తస్మై పరాం విద్యాం దద్యా ద్బ్రహ్మత్వ
బోధినీమ్,
గుహయాం నిహితం సాక్షాదక్షరం వేద చేన్నరః. 36

హృదయగుహయందున్న పాక్షాత్ అక్షరపరబ్రహ్మమును ఎఱిగిన వాఁడైన గురువు లిచ్చు నమోసించిన శిష్యునకు బ్రహ్మ చ్యుతోధామగు పరావిద్యను బోధింపవలయును.

8 చిత్వా ఒవిద్యామహాగ్రస్థిం శివం గచ్ఛే త్పరాత్మనమ్,
త దేతవమృతం సత్యం తదోద్ధవ్యం ముముక్షుభిః. 37

బ్రహ్మవిద్యను అజ్ఞానమునకు మహాగ్రంథిని ఛేదించి సుఖము వచ్చిన నవారివలెను బ్రహ్మమును పొందును. అది అపృథివియు, సత్యము అయియున్నది. అత్యంత ముముక్షువులు తప్పక పొలిసికొనవలసివచ్చును.

9 ద్వై మవత్తా శరీరే అస్మి క్షోవేనాత్మా పమాస్త్రితా
తయో త్తీపః ఫలం భుక్తైః కర్మణో వ మహేశ్వరః.

41

ఈ శరీరమునందు మందరములైన విశ్కలంబుల లెంగుపడుట
జీవేశ్వరులు సహవాసము చేయుచున్నారు. అందు కేవలము కర్మ
ఫలములను భరించును. తత్వముఁ దెలుపకాదు.

10 తేవలం సాక్షిరూపేణ వినా భోగం మహేశ్వరః,
ప్రకాశతే స్వయం భేదః కల్పితో మాయయా తయోః.

42

ఈశ్వరులకు కర్మఫలభోగములేక తేవలము సాక్షిరూపము
లో స్వయముగ ప్రకాశించును. ఆ జీవేశ్వరులకు భేదము లేవ
లము మాయచే కల్పించఁబడినది.

11 అద్వైతం పరమానందం శివం యాతి తు తేవలమ్,
అధిష్ఠానం నమస్తస్య జగతః సత్యబిద్ధపమ్.

47

అహ మస్మితి నిశ్చిత్త పీతలోకో భవే న్మునిః.

48

ముని తత్త్విబోధితే అద్వైతమును, శివస్వరూపమును శాస
నేవలము పరమానందమును పొందుచున్నాఁడు. సమస్త జగత్తు
నకు అధిష్ఠానము, సత్యమై, బిద్ధపదునట్టి బ్రహ్మమే నను' అని
నిశ్చయించి ముని శోకరహితుఁ డగుచున్నాఁడు.

86. యోగకుండల్యుపనిషత్తు

1 యోగాశ్యాసేన మే రోగ ఉత్పన్న ఇతి కథ్యతే,
తతో అధ్యాసం త్యజే దేవం ప్రథమం విఘ్నముచ్యతే.

1.58

‘యోగాశ్వాసముచే నాకు 5 ‘గము కరిగివది’ అని తెలుచి
ఆ ఆసాచే కొంచెం ఆశ్వాసమును పొందును—ఇది తెలుచు
విఘ్నము.

2 ద్విశీయం సంకయాఖ్యం చ తృతీయం చ ప్రమత్తతా,
అలస్యాఖ్యం చతుర్థం చ నిద్రారూపం తు పంచమమ్.

1.59

సంకయము రెండవ విఘ్నము. ప్రయత్నిత మాయన విఘ్నము
అసమీకరణము వ్యాధి విఘ్నము. (అలి) నిద్ర విపక విఘ్నము.

3 షష్ఠం తు విరతి ర్భ్రాన్తి, సప్తమం పరివృత్తమ్,
విషమం చాష్టమం చైవ అనాఖ్యం నవమం స్మృతమ్.

1.60

(సాధనము) నిద్ర అలక విఘ్నము. భ్రాంతి ఏక
విఘ్నము. విషమము ఎనిమిదవ విఘ్నము. అనాఖ్యము తొమ్మిదవ
విఘ్నము.

4 అలద్రి రోగితత్త్వస్య దశమం ప్రోచ్యతే బుధైః,
ఇత్యేతద్విఘ్నదశకం విచారేణ త్యజే ద్దుధః. 1-61

యోగితత్త్వము అనిగతచోవుట మరియు విఘ్నము. ఈ
ప్రకారములైన పది విఘ్నములను వివేకబుద్ధులు నిదానముచేత
త్యజించవలయును.

5 ఘటమధ్యగతో దీప్తి చాహ్మీ చైవ ప్రకాశతే,
భిన్నే తస్మి స్థితీ చైవ దీపజ్వాలా చ భాసతే. 3-15

ఘటమధ్యగతుడగు దీపము కామ్యమున ప్రకాశించును.
ఆ ఘటము పరిభ్రమించుచును దీపజ్వాలా చామ్యమునకు ప
ప్రకాశించును.

- 6 స్వకాయం ఘటమిత్పుత్రం యథా దీపో హితవృక్షమ్,
గురువాక్యసమాశ్రిన్నే బ్రహ్మజ్ఞానం నృచీ భవేత్.

3-10

ఆత్మ తథ జేహము ఘటమని చెప్పబడినది. దీపమో
బ్రహ్మము. గురువాచేశముచే జేహ మను ఘటమని భిన్నమైనదమునా
(జేహ-భిహూతము, జేహ-హంభావము తొందచేసే) బ్రహ్మము
గుర్తుముగ ప్రకాశించును.

- 7 తర్జవారం గుకుం ప్రాశ్య తృత్వా సూక్ష్మం తరన్తి చ,
అథ్యాపవాసనాకర్త్యా తరన్తి భవసాగరమ్ 3-17

గురువను నాదిత్యుని పొంది, గురువాక్యములను శక్తిగా అం
కించి అధ్యాపనాస్థియుచే సంసారముద్రమును విడలు నా
దేయదున్నాడు.

- 8 పోహసానుస్మితి విశ్చిత్త్య య స్వదా వర్తతే పుమాన్,
శక్తై రుచ్చాపచై ర్నిచై ర్వాపితోఽపి వ తిష్యతే. 3-20

'ఆ చరబ్రహ్మణే నమ' అని నవా నిశ్చయించియున్న
మనుజుడు స్వనివాక్యములచే భూనియమబడినను, సేవవాక్యము
అనాదినివలగింపను వానిచే ఏమియు అంటబడక యుండునని.

- 9 బ్రహ్మాండం చైవ సిందాంచం తోవా భూరావయః
బ్రహ్మచి.

స్వస్మోపాధిజయోదేవ లీమస్తే ప్రత్యగ్భాత్యచి 3-21

బ్రహ్మోపమము, సిందాంచము, భూలోకము మొదలైనవి
మిగుల తిపి తిపాభలం అయినదంతోపేనే ప్రత్యగ్భాత్యచి
గుర్తుచేయుచున్నది.

శ్రీమద్భక్తరామాయణము విశేషము స్వ భక్తిః కృతకృత్యవాన్.

3-33

మరియు ఇది కృతకృత్యము యావద్భక్తివిషయము భాగ్యనియమము
మరియు ను అర్థివాదులు చేయుచున్నట్లుగా, భక్తివిషయము, కృతకృత్యవిషయము.

87. భక్తిజాబాలోపనిషత్తు

1. అహ మేవాత్మాప్రసాదాత్మాప్రసాదో రక్షిస్తాన్మ ముక్తాః
మర్త్యాః పరః అహ మేవ ఏరో విశ్వాధిపః, మా
మేవ విదిత్వా అమృతత్వ మేతి, తరతి రోకమ్ మా
మేవ విదిత్వా పాంసృతిపీఠం కుశం ద్రావయతి తస్మా
దహం కుద్రో యః సర్వేషాం పరమా గతిః సోఽహం
సర్వారాః. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

నేనే అత్మను, ఇంద్రుని, అమృతాత్మను, అమృతాత్మని. నాకంటె
పరమము ముక్తమగుట లేదు. నేను అపరమమును, విశ్వమునకు రెండు అధి
పతులను, మహాభక్తి కృత్యము పోలి మహాభక్తి కృత్యమును
అహమే, అహమే పరమమును మహాభక్తి కృత్యమును మహాభక్తి కృత్యమును
నేను ముక్తమను, అమృతమను ముక్తమగుట, అహమే పరమమును
సర్వమును.

2. యతో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే మేన జాతాని
జిహ్వే యత్ప్రియ స్తద్విషంవిశంతి తం మామేవ
విద్యాపానీక భూతేతి రేవేతి రభిషక్తాః అహమేవ.

(..)

దేవిమండి ఈ ప్రాకారంపిఱు అస్థింధుః స్నానో, పృ. కేత
 తేదింధుః స్నానో, దేవియంధు ప్రవేశించుచున్నానో, అగ్ని ఎన్ను
 తెలిసికొని ఉపాసించవలయును. ప్రాకారోల్లాసేరిను, లేవరించేరును
 కోరఁబడువాఁడు నేనే అయియున్నాను.

3 బ్రహ్మవి దాహ్నితి పరమ్. (ద్వితీయోఽధ్యాయః)

బ్రహ్మమును తలిసికొనువాఁడు ఉత్తము ఎఱు ఆ బ్రహ్మ
 మునే పొందుచున్నాఁడు.

4 మామేవం విదిత్వా సంస్పృతిపాశా త్పృముచ్చరే, తస్మా దహం పశుపాశవిమోచకః. (..)

ఈ ప్రకారముగ నన్ను తెలిసికొని ఉన్నాఁడు సుసానితము
 నుండి విముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. తనుకనే నేను ఎఱుపఁగ విమోచ
 కుఁడను.

88. రుద్రాక్షణాలోపనిషత్తు

- 1 అథ హైవం కాలాగ్నిర్మద్రం భునుంధః పప్రచ్చి కపం
 రుద్రాక్షేచ్చిత్తి ప్రధారణా క్కిం ఁమితి. తం హో
 వాచ భగవాన్ కాలాగ్నిర్మద్రః త్రిపురవధార్థ మహం
 నిమిలితాక్ష ఉధవమ్. తేభ్యో జలదిస్సదో భూహో పతితా
 స్తే రుద్రాదే జాతాః. సర్వామగ్రహధామి రేషాం
 వామోద్ధారమాత్రేణ దశగోపదాసంఘం చన్యస్సంకృ
 వాభ్యాం ర్విగుణం ఁలమ్.

భగవంధామం కాలాగ్నిర్మద్రం భునుంధః అ. ఇచ్చి ప్రార్థిం
 నాను. — మహాత్మా! రుద్రాక్షణ ఎఱు ఉత్పిఱున్నానని వాసి

ధరించుట వలన నీమి ఫలము కలుగును! — అది విని భగవంతుడును
 కాల్వాన్యునుండియు వచ్చినను, శ్రీకృష్ణవద్ద నిమిత్తము చేసి నిమి-
 తికినై యున్న యుండున, ఆ స్వేదములనుండి బలమిచ్చువులు
 భూమిపై పడగా అవి ద్విచాక్షులుగ వర్షపీనవి. అవి అందఱును
 అనుగ్రహించు కొనుట సంభవించినవి. వాని నామమును దీనినై
 చిత్ర మూర్తముచే పదిగోపులను కాశముచేసిన ఫలము, దక్కన
 స్వచ్ఛమములచే అంగము లైయు ఫలము కలుగును.

2 తద్రూపదాక్షం కరేణ స్పృహస్త్వే ధారణ మాత్రేణ
 ద్వివహస్రం గోవదానఫలం భవతి.

ఆ ద్విచాక్షులు చేతితో కాశి ధరించినంత మూర్తముచే
 యెండువేల గోపులను కాశము చేసినంత ఫలము కలుగును.

89. గణపత్యుపనిషత్తు

1 సమస్తే గణపతయే త్వమేవ ప్రత్యక్షం తత్త్వమసి.
 త్వమేవ కేవలం తర్హసి, త్వమేవ కేవలం ధర్హసి,
 త్వమేవ కేవలం హర్హసి, త్వమేవ సర్వం అర్హివం
 బ్రహ్మాసి, త్వం సాక్షిదాత్మాసి, నిత్యం ఋకం వచ్చి
 సత్యం వచ్చి అప త్వం మామ్.

ఓ గణపతి! నీకు సమస్తాంగము. నీవే ప్రత్యక్షముగ ను
 మూర్తిప్ర. నీవే కేవలము ఓ బంగర్పుయొక్క స్వస్థికిలము కాశ
 తుచువు. ఈ సమస్తము నీవే నీవే బ్రహ్మము అయి, అహమ్మ. నీవే
 ఎల్లపుడు సాక్షాత్ అర్హివు. నేను వర్త్యమును చెప్పుచున్నాను.
 అహమ్మ కక్షింపుము.

90. దర్శనోపనిషత్తు

1 సాంకరే శృణు వక్ష్యమి యోగం సాష్టాంగదర్శనమ్,
యమశ్చ నియమశ్చైవ తతై వానవ మేవ చ. 1.4

2 ప్రాణాయామస్తథా బ్రహ్మన్ ప్రత్యాహారస్తతః
పరమ్,

ధారణా చ తథా ధ్యానం సమాధిశ్చాస్తవమం మునే

1.5

బ్రహ్మనిష్ఠుడవగు ఓ సాంకరీ! నీకు నేను అష్టాంగయోగ
మును తెలుపుచున్నాను, వినుము. యమము, నియమము, ఆసా
నము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, ధ్యానము,
సమాధి—అను నివి యోగమూర్తులు. ఎక్కువది అంగములు.

3 అహింసా సత్య మస్తేయం బ్రహ్మచర్యం దయార్థ
పమ్,

క్షమా దృతి త్పితౄహారః శాచం చేతి యమా ఏశ. 1.6

అహింస, సత్యము, అస్తేయము (చోంగిరింపకుండుట)
బ్రహ్మచర్యము, దయ, అర్పణము (బాండ్లగుట), నిమి (క్రియ),
పితౄహారము, శాచము, శౌచము—అను ఈ 10 యమములు అశ్ర
మము.

4 ఆత్మ సర్వగతో ఒచ్ఛేదోఽప గ్రాహ్య ఇతి యా
మలిః,

సా చాహంసా పరా ప్రోక్తా మునే వేదాస్తవాదితః

1.8

మనో! అత్యంతవ్యాపకమైనది శ్రేణినిరూపిణి, అగ్రాహార్య
కైంది— అను భావము కలిగియుండుట శ్రేయమును అపరాధముని
వేరొందవచ్చును శేషమునది.

5 సర్వం ఐత్యం పరంబ్రహ్మ న చాన్యదితి యా మతిః,
తచ్చ సత్యం పరం ప్రోవృత్తం వేదాస్తజ్ఞానపారగైః,
1-10

సమస్తము సర్వమైది అబ్రహ్మను కాని మఱియొకటి
కాదు— అను భావము శ్రేయమును సత్యముని వేదాంతజ్ఞానతీత
గాని మహనీయులు చెప్పిరి.

6 అత్యన్యవాత్యభావేన వ్యపహరవివర్ధితమ్,
యత్తదస్త్రేయ మిత్తుత్త మాత్యవిద్ధి ర్మహామతే.
1-12

మహామతీ! అత్యంతమైన అవాత్మభావముతో వ్యవహారము
కలగవచ్చును లేక అస్త్రేయ మని (నొంగిలింపబడుటని) అర్థ
వర్తిలు చెప్పదులు.

7 బ్రహ్మభావే మవత్సారం బ్రహ్మచర్యం పరస్తవ,
1-14

అంతవలె! బ్రహ్మభావమునందు ముగిసియు గర్హము చేయ
లేవ. బ్రహ్మగర్హమును.

8 పాపకృప స్పృహభూతేషు కాయేషు మనసా గిరా,
అనుష్ఠా రం ఏయా మైః ప్రోవృత్త వేదాస్తవేదితి,
1-15

శరీరములేకను, వాక్కులేకను, మనస్సులేకను, ఘర్షణేవు
లందును తనయందువలె ప్రేమ కలిగియుండుట 'నయ' యని
నేదాంశవేర్తలు చలంబదును.

తి పుత్రే మిత్రే కలత్రే చ రిపా స్వాత్మని సంపత్తమ్,
ఏకరూపం మునే యత్త దార్ద్రపం ప్రోచ్యతే మయా.

1.16

మునీ! పుత్రునియందును, మిత్రునియందును, భార్యయం
దును, శత్రువులందును, తనయందును నదా ఏకరూపముగా ప్రవ
ర్తించుట 'అష్టపము' (అష్టాత్మము) అని నేను ప్రవచింతును.

10 కాయేన మనసా వాచా శత్రుభిః పరిపీడితే,
బుద్ధికోభనివృత్తి ర్యా క్షమా సా మునిపుంగవ, 1.17

మునిశ్వరా! శత్రువులు కాధించినప్పుడు శరీరముతోను
వాక్కుతోను, మనస్సుతోను, హృదయమునందు ఏ విధమైన
క్షోభలేక యుండుట క్షమా (క్షమ్య) యగును.

11 వేదాదేవ వినిర్మోక్షః సంసారస్య న చావ్యథా,
ఇతి విజ్ఞాన నివృత్తి ర్భృతిః ప్రోక్తా హి వైదితైః, 1.18

అదా మాత్మా న చావ్యో ఽస్మి త్యేవ ముద్రపమృతా
మతిః,

జ్ఞానమువలననే సంసారబంధము తొలగదు గాని మత
యొకదానిచే కాదు— ఇది విజ్ఞానము 'భృతి' యని నేనగ్రేహిం
చున్నది. 'నేను అత్యును, మఱియొకడను కాదు' అని భృత్యుని
భావము గల భృతి యనఁబడును.

- 12 అల్పమృష్టాశనాభ్యాం చ చతుర్థాంశావశేషకమ్
తస్మా ద్యోగానుగుణ్యేన భోజనం మితభోజనమ్

స్వల్పమైత, శుచిమైత ఆహారమును నాలుగవభాగ
చతుర్థభాగమున భుజించును గానుగుణ్యముగ భుజించును మి
తము చెప్పబడినది.

- 13 స్వదేహ మలనిర్మోక్షే మృక్షలాభ్యాం మహాము
యత్త చ్చంచం భవే ద్వాహ్యాం మానసం మనః

అహం శుద్ధ ఇతి జ్ఞానం శౌచ మాహు ర్మనీ

మృత్తికతోమ, జలముతోను తన శరీరమునందలి మా
మును తొలగించుకొనుట గాహ్యమౌచము. బ్రహ్మచరి
మానసశౌచ మగును. 'నేను శుద్ధుడను' అను జ్ఞానము తొ
లుద్దినందులు పలుకుదురు.

- 14 తస్మా త్వర్వప్రయత్నేన మునే హింసాదిసా
ఘాతాన మక్షరం బ్రహ్మ విద్ధి జ్ఞానాత్మ వేదనా

మునీ! కావున నీవు హింసాది సాధనములు అవల
ప్రయుక్తములైన నాశరహింసమును అత్మను బ్రహ్మమును జ్ఞ
చ్చారా ఎఱుగుము.

- 15 తవ స్పందోష మాస్త్రీక్యం దావ మీశ్వరభూజనమ్
సిద్ధాస్త్రశ్రవణం చైవ ప్రీ గృతిక్చ ఇపో ప్రత

16 ఏతే చ చియమాః ప్రోక్తా స్రా స్వశ్శమి క్రమా
మృణు. 2.2

తపస్సు, సంతుష్టి, అస్తికభావము, చామము, తత్త్వరహిత
వము, వీర్ధ్యాంశ్శ కవణము, లబ్ధా మతి, జపము, ప్రతిమము—అను ధర్మ
నియమము లని చెప్పబడినవి. వానిని గూర్చి క్రమముగ తెలిపె
దను విషయము.

17 కో వా మోక్షః కథం తేన సంసారం ప్రతిపన్నవాన్,
ఇత్యాలోచన మర్థజ్ఞాస్త్రమః శంభన్తి పండితాః. 2.4

మోక్షముపంగా ఏమిటి కేవలము సంసారమును ఎట్లు పొం
దెను? —అను ఇట్టి ప్రశ్నలోచనము తపస్సు అని అర్థజ్ఞానముకల
పండితులు చెప్పుదురు. ఇట్టి విషయము వారు ప్రశంసించుదురు.

18 బ్రహ్మాదిలోకపర్యస్తా ద్విరక్త్యా య త్థే త్ప్రియమ్,
సర్వత్ర విగతస్నేహః సంతోషం పరమం విదుః.
2.6

బ్రాతే స్మార్తే చ విశ్వానో య త్తదాన్తిక్య ముచ్యతే.

బ్రహ్మలోకపర్యంతము కలిగియుండు వైరాగ్యముచే హృద
యమునును పొందు శ్రీతి, దృశ్యమిం దంతట రాగము లేకుండుట,
సంతోషము (సంతుష్టి) అని పెద్దలు చెప్పుదురు. శ్రోత, స్మార్తము
లందు విశ్వాసము కలిగియుండుట అన్తిక్య మునగును.

19 స్యాయాత్థితధవం బ్రాస్తే శ్రద్ధయా వైదిశే జనే,
అవ్యధ్వా య త్ప్రీదీయస్తే తద్దానం ప్రోష్యతే
మయా. 2-7

శ్రమశీలుఁడను, వేదవేత్తఁడగు వాని న్నాథ్యమును శ్రమతో వివరింపఁట చానమని నేను పలుకుచును.

20 రాగాద్యపేతం హృదయం వాగదుష్టాస్పతాదిన
హింసాదిరహితం కర్మ యత్త దీశ్వరపూజనమ్

రాగాదిరోషములు లేని హృదయము, అపరాధ
హింసితముకాని వాగ్విదయము, హింసాదిరహితమైన కర్మ
పూజన మని చెప్పఁబడుచున్నది.

21 సత్యం జ్ఞాన మవస్తం చ మానస్తం పరం ద్రుః
ప్రమృగిత్యవగస్తవ్యం వేదాస్తశపఠం మధాః.

సత్యము, జ్ఞానము, అనితము, పరమానితము,
ద్రువము, ప్రమృగిత్యవగస్తవ్యము:— దీనినిగూర్చి తెలిసి
శ్రవణముచేయుట వేదాంతశ్రవణ మని ఋషు లెఱుంగుచును

22 వేదలౌకికమార్గేషు కుత్సితం కర్మ యద్వవేత్
తస్మి న్నవతి యా ఋషా హిః సైవేతి ప్రకీర్తి
తైదితేషు చ సర్వేషు శ్రద్ధా యా సా మతిర

వేద, లౌకికమార్గములందు నిడితికర్మలయైనవి కల
'హి' అని చెప్పఁబడును. వేదోక్త కర్మలందు కలుగు శ్ర
యనలుగను

23 వేదోక్తేనైవ మార్గేణ మంత్రాభ్యాసో జపః స్మ

వేదోక్తమార్గముననే మంత్రాభ్యాసము చేయుట
చెప్పఁబడినది.

24 కల్పస్మాత్రే తథా వేదే దర్శితాస్త్రీ పురాణతే,
ఇతిహాసే చ పృత్తి రా స ఐతః ప్రోచ్ఛతే మహా.

2.12

కల్పస్మాత్రమునందును, వేదమునందును, స్మృతిశాస్త్రమునందును, పురాణమునందును, ఇతిహాసమునందును ప్రశస్తి, విశేషములగుట ఇవ మని గ్రహించుటయగును.

25 వ్యస్తీకం గోముఖం పద్మం పీఠం సింహాసనం తథా,
తద్రం ముక్తాసనం చైవ మయాచాసన మేవ చ,
సుఖాసనసమాఖ్యం చ నవమం మునిభ్యంగవ.

3.1

మునీశ్వరా! వ్యస్తీకాసనము, గోముఖాసనము, పద్మవిహారాసనము, పీఠాసనము, తద్రాసనము, ముక్తాసనము, సింహాసనము, సుఖాసనము—అని తొమ్మిది అసనముల కలెత్తు.

26 అసనం వితితం యేన తితం చేన జగత్ప్రయమ్,
అనేన విధిన్యా యుక్తః ప్రాణాయామం పదా రుచు.

3.13

అసనములందు వితితమును చేసితిమిగాని మిగిలినవికలములు అసనం వితితమే యగును. ఈ ప్రకారము దేశాగ్రహణము ప్రాణాయామమును పదా ఆచరింపుము.

27 అత్మశీర్షం సముత్సృజ్య అహిస్తీర్ధాని యో ప్రదేత్,
కరస్థం స మహాకర్తవ్యం త్యక్త్యా హంస విహర్తవే.

4.50

అత్మశీర్షమును వదలి అహిస్తీర్ధమును పీఠంపైతాగును. కరస్థమునందు మహాకర్తవ్యమును వదలి అహిస్తీర్ధమును పీఠంపైతాగును.

28 చిత్ర మస్తగ్గతం దుష్టం పితృస్సానై ర్ప మధ్యతి,
శతశోఽపి జలై ర్దౌతం సురాభాండమి వాకుచి. 4.54

చిత్రమందు అంతర్గతములైన సులిసగుణములు శేషలము
స్థిస్థిమములచేత తొలగినరవు. అందుతో పెక్కుస్థాని కడిగినను
శబ్దమంద శుద్ధమనువా?

29 అంతఃస్థం మాం పరిత్యజ్య బహిష్ఠం యస్తు సేవతే,
హస్తస్థం పింద ముత్పస్థం తిహే త్కూర్పర
మాత్మనః. 4.53

అంతరంగమునఁ (హృదయమున) గల నన్ను (అత్మను) వీడి
గాహ్యమైన ప్రతిరూపమును సేవించువాఁడు; తనచేరియందలి
అన్నపుముద్దను వదిలి యోచేరిని వాకువాఁడే యగును.

30 తేన మాత్మని పశ్యన్తి ప్రతిమాను స యోగినః,
అజ్ఞానాం భావనార్థాయ ప్రతిమాః పరికల్పితాః.
4.59

యోగులు తమయందు (అత్మయందు) శివుని చూచు
చున్నారు. అజ్ఞానులు (అత్మజ్ఞానములేని సామాన్యులు) భావించుట
కొఱకు ప్రతిమలు కల్పించుచున్నారు.

31 అపూర్వ మపరం బ్రహ్మ స్యాత్మానం సత్య
మద్వయమ్,
ప్రజ్ఞానభున మానందం యః పశ్యతి స పశ్యతి.
4.60

అపూర్వమై, అపరమై, సత్యమై, చిద్రూపమై, ప్రజ్ఞానభునమై,
అనందరూపమై, అత్మరూపమైవస్థి బ్రహ్మమును చూచువాఁడే (అను
భూతమొకర్నకొనువాఁడే) నిజముగ చూచువాఁడగును.

32 నాదీపుంజం సదా ఒపారం సరథాపం మహామునే,
సముత్సృ జ్యాత్మనాత్మాస మహా మిత్యేవ ధారయ.

4-41

మహామునీ! నాదీ సమాహమును, సదా, అపారమును అగు
మదుష్యథాతమును పీఠి, 'నేను ఆత్మన' అని నిశ్చయము గావించు
కొనుము.

33 అశరీరం శరీరేషు మహావ్రం విధు మీశ్వరమ్,
అనంద మక్షరం సాక్షా నృత్వా ధీరో స శోచతి.

4-62

శరీరరహితులగుచు, శరీరములందు తపించువానిని, మహా
విద్యగావులగుచు, విభవ్రును, అశ్వరూపును, అనందవిష్వగావులగుచు,
అమరులగుచు అగు సరమాత్మను సాక్షాత్తుగ వెతలెడి ధీమను ఇత
శోకము నొందడు.

34 ప్రాణాయామేన చిత్తం తు కుప్తం భవతి సుప్రత,
చిత్తే కుద్రే కుచి సాక్షా త్ప్రకృష్టోతి ర్వ్యవస్థితః.

6-16

స్వప్రణా! ప్రాణాయామముచే చిత్తము కుప్తములగును.
చిత్తము కుప్తమైనయెడల కుద్రమైన జ్యోతిస్వరూప ప్రకృష్టాన్ని
సాక్షాత్తులించును.

35 వష్టి పాపే వికుఢం స్యా చ్చిత్తదర్పణ మద్భుతమ్,
పున ర్ప్రహ్మదిభోగేభ్యో వై రాగ్యం జాయతే హృది.

6-46

పదము నశించుగా రిత్తమను అర్థము లశ్వర్యకరముగా
 కుద్రమగును. మఱల ప్రహ్వలోకాది భోగముల మొనఁ ద్రైరా
 గ్యము హృదయమందు కలుగును.

36 విరక్తస్య తు సంపారాత్ జ్ఞానం నైవల్యసాధనమ్.

తేన సాపాసహాని స్నిగ్ధా జ్ఞాత్వా దేవం నదాతిపయమ్.

6-47

సంపారమనెడి విరక్తడైన బానిఁ జూత్తసాధనమగు
 జ్ఞానము కలుగును. ఆ జ్ఞానముచే దేవుఁడగు నదాతిప్రసాదమిది
 కలుగుటచే పాపము వశించిరవును.

37 జ్ఞానామృతరసో యేన సర్వదాస్వాదితో భవేత్

స సర్వకార్య ముత్పన్నజ్ఞ తత్రైవ పరిగావతి. 6-48

జ్ఞానామృతరసమును ఎవఁడను జ్ఞానసారి నస్వాదిం చెందునో,
 అతఁడు సర్వకార్యములను నదని దానియెంటునో పరిగొనును.

38 ఇంద్రియాణాం వివరణాం విషయేషు స్వభావతః,

బలా దాపారణం తేషాం ప్రత్యాహార స్స యచ్చిత్తే.

7-1

విషయములందు స్వభావముగా నుండును ఇంద్రియముల గాఢములు
 బాధియును అలాగ్నేరియముగ నెదురకు ముగించుట ప్రత్యక్షముగా నున్న
 చెప్పట. ము.

39 య త్పశ్యతి తు తత్పర్వం బ్రహ్మ పర్య ప్నయూ

హితః,

ప్రత్యాహారో భవే దేష బ్రహ్మవిద్విః పురోదితః 7-2

దేనిని చూచుచో నది యంతయు ఏకాగ్రచిత్తముతో బ్రహ్మమే యని తెలిసికొనుట ప్రత్యాహారముని బ్రహ్మచేర్చిలు పూర్వము చెప్పినది.

40 ఏక మథ్యాసయుత్తస్య పురుషస్య మహాత్మనః,
సర్వపాపాని వశ్యన్తి భవరోగశ్చ న్ముచత. 7-9

ఈ ప్రకారముగ అత్యసించు మహాత్మ్యులకు పాపము లన్నియు వశించును. సంపాదరోగమున్ను తొలగిపోవును.

41 దేహే ధ్యాతృత్వమతిం విద్వాన్ సమాశ్చవ్యసమాహితః,
అత్యనాత్మని నిర్వ్వంజ్యే నిర్విరల్పే నిరోధయేత్. 7-13

విజ్ఞానం దేహమునందు అత్మబుద్ధిని వదలి ధ్యాననిష్ఠుడై, నిర్వ్వంజ్యమై, నిర్విరల్పమై అత్మయందు ముగిసినది నిలువవలెను.

42 పురుషే సర్వకాస్మైరం దోధానందమయం శివమ్,
ధారయే ద్దుద్ధిమాన్నిత్యం సర్వపాపవిశుద్ధయే. 8-7

సమస్తలోకములను పరిపాలించువాడగు, జ్ఞానానందమయఁ గును, శివస్వరూపుడగును అగు పరమాత్మను బుద్ధిమంతిఁడగు సమస్త పాపనివృత్తి కొఱకై ధ్యానించవలయును.

43 సాక్షాదాత్మని సంపూర్ణే ధారయే త్ప్రజితే సరః,
ఇంద్రియాణి సమాహృత్య మనసాత్మని యోజయేత్. 8-9

మనఃశాలని ఇంద్రియములను క్రమించి, సంపూర్ణమైన దిను, క్రమపద్ధత్యరూపమైందియవగు సాక్షాత్ అత్మయందు మనస్సును కలుపవలెను.

44 అథాతః సంప్రపజ్ఞామి ధ్యానం సంపారనాశనమ్,
ఋతం సత్యం వరం బ్రహ్మ సర్వసంపారభేషజమ్.

9.1

ఇదే నిమిషం సంసారబంధనాశకమును ధ్యానించుచు నూర్చి
చెప్పుచున్నాను, వినుము. పరబ్రహ్మము ఋతమై, సత్యమై
సమస్త సంపారభోగమునకు బొవ్వనై యొప్పుచున్నది.

45 ఊర్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపం మహేశ్వరమ్,
సోఽహ మిత్యావరేణైవ ధ్యాయే చ్యోగీశ్వరేశ్వరమ్.

9.2

ఊర్వరేతంఁగును, విరూపాక్షంఁగును, విశ్వరూపుఁడును,
యోగీశ్వరేశ్వరంఁడును అగు పరమాత్మను 'అయదే నేను' అను
ఆత్మభావముతో ఆచరభావముతో ధ్యానించవలయును.

46 అత్యానం సద్విదాఃంద మనస్తం బ్రహ్మ స్మరత,
అహమస్మి త్యవిధ్యాయే ద్వేయూతీతం విముక్తయే.

9.3

మిత్రా! 'అత్యంతరూపమై, సద్విదానందమై, అనంతమై
భీయోమానీతిమై సర్వే బ్రహ్మమును నేనే' అని అంధమినుక్తి కొలుకు
లేర్పగ ధ్యానించవలెను.

47 అథాతః సంప్రపజ్ఞామి సమాధిం భవనాశనమ్,
సమాధి స్సంవిదుత్పత్తిః వరతీవైకతాం ప్రతి. 10-1

ఇదే నిమిషం సంసారబంధనాశకమును సమాధినిఁగొని
చెప్పుచున్నాను, వినుము. పరమాత్మకేవాత్మల యేకత్వమును
నూర్చివ విజ్ఞానము కలుగుటయే సమాధి యగును.

48 నిత్యః సర్వగతో హ్యత్యా కూటస్థో దోషవర్జితః.

10-2

ఏక స్సన్ ఖిద్యతే భ్రాన్త్యా మాయయా

స స్వరూపతః,

తస్మా దద్వైత మేవాస్తి స ప్రపంచో న సంస్కృతిః.

10-3

నిత్యమై, సర్వవ్యాపకమై, కూటస్థమై, దోషవర్జితమై స అత్య-
వీక్ష్ణిమిదమితి భ్రాంతివశమున అశకముగా తోచుచున్నది.
మాయచే అట్లు తోచుచున్నదే కాని స్వరూపతః అత్యలో అనే
కర్తవ్యము లేదు. కావున అద్వైతరూపమున అత్యచే కలదు. ప్రపంచ-
ము గాని, సంసారము గాని లేవు.

49 నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి మనో

సహి,

సదా సాక్షి స్వరూపత్వా స్తేన ఏవాస్మి కేవలః.

10-4

50 ఇతి ధీ రాజ మునిశ్రేష్ఠ సా సమాధి రిహోవ్యతే,

సోఽహం బ్రహ్మ న సంసారి త మత్తోఽనన్యః

కదాచన. 10-5

మునివర్యా! నేను దేహము కాను. ప్రాణము కాను, ఇంద్రి-
యములు కాను, మిదమిద కాను, సదా సాక్షి స్వరూపుడనై
(అత్మమై) యందుకుటకలన 'కేవలము శిష్టదేశే అయియున్నాను'—
అను బుద్ధితోగిడుముకుటయే సమాధి యని చెప్పుచునున్నది.
'అ బ్రహ్మమే నేను, నేను సంసారిని కాను' నాకంఠః 'కేలుగ్
ఏదియును ఎన్నడును లేదు'—అని భావించుటయే సమాధియగును.

51 యథా ధేనవతరంగాది సముద్రా దుత్థితం పునః,

సముద్రే లీయతే తద్వ్య జ్జగ స్వయ్యమలీయతే. 10.6

సముద్రమునుండి నుదుగు, జలలు, మున్నగునవి లేచి మఱల సముద్రమునందే లయించునట్లు ఈ జగత్తు నాయందు లీన మగుచున్నది.

52 యదా మనసి చైతన్యం కాతి సర్వత్రగం శ్చదా,

యోగినో ఒప్యవచానేన తదా సంపద్యతే స్వయమ్.

10.9

సర్వవ్యాపకమగు చైతన్యము ఎప్పుడు ముప్పగునందు 'లేంపులేక' భవా భాసించునో, అప్పుడు యోగి స్వయముగ పరమాత్మరూపమునే పొందును.

53 యదా సర్వాణి భూతాని స్వాత్మనేవ హి పశ్యతి,

సర్వభూతేషు చాత్మానం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా.

10.10

ఎప్పుడు విజ్ఞానం సమస్తశక్తులను తన ఆత్మయందును, సమస్తశక్తులందును తన ఆత్మను చూచునో, అపు భూతగు బ్రహ్మమే యగుచున్నది.

54 యదా సర్వాణి భూతాని సమాధిస్థో న పశ్యతి,

ఏకీభూతః పరేణాసౌ తదా భవతి తేవల. 10.11

ఎప్పుడు శక్తులు సమాధిస్థుడై, పరమార్థ్యతో ఏకీభూతుడై భక్తుస్త్రిభూతుడు (దృశ్యవచంచమును) గాంచకయ్యంగ నో అప్పు భార్యుల తేవలయ్యై (బ్రహ్మస్వరూపుడై) వెలుయును.

55 యదా పశ్యతి చాత్మానం తేవలం పరమార్థతః,

మాయామోత్రం జగత్కృత్స్నం తదా భవతి

నిర్వృత్తిః 10-12

బ్రహ్మాగ్రహణం ఏత్యుత తన ఆత్మను పరమాత్మముగ
(పరమాత్మరూపముగ) గాంచునో, ఆత్మను శాఖంబునను
ననుభవించును.

88 ఏవ ముక్త్యా స భగవాన్ ప్రత్యత్రేయో మహామునిః,
సాంకృతిః స్వస్వరూపేణ సుఖ మాస్తే ఓతినిర్వయః.

10-13

ఈ ప్రకారముగ భగవంతుడగు బ్రహ్మత్రేయమునిని
సాంకృతికి బోధించగా, సాంకృతి అతినిర్వయమునై స్వస్వరూపమున
సుఖముగ నుండెను.

91 తారసారోపనిషత్తు

అథ స్రావం తారద్యావః ప్రప్రచ్ఛ యాజ్ఞపల్క్యం,
కిం తారకమ్, కిం తారయతీతి, స హోవాచ
యాజ్ఞపల్క్యః,

ఓం నమో నారాయణాయేతి తారకం చిదాత్మక మి
త్యుపాసితవ్యమ్, ఓమిత్యేకాక్షర మాత్మస్వరూపమ్,
సమ ఇతి ద్వ్యక్షరం ప్రకృతిస్వరూపమ్, నారాయణేతి
పంచాక్షరం పరబ్రహ్మస్వరూపమ్, ఇతి య ఏవం
వేద, సోఽమృతో భవతి.

భారద్వాజుడు యాజ్ఞపల్క్యుని నవహిరించి తారకమంత్ర
మేది? సంసారమును దమును చాటించునది ఏది? అని అడిగెను.

అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యుడిట్లు వచించెను.—‘ఓహ్ సమో నారాయణాయ’ అనునది తాతకమంత్రము. అది చిత్స్వరూప మనుభావముతో శిష్యాసంపదలయినను, ‘ఓహ్’ అనునది ఏకాక్షరము, ఆత్మస్వరూపము అయి యున్నది. ‘సమో’ అనురెంపేక్షరములతో కూడినది ప్రకృతి స్వరూపము. ‘నారాయణాయ’ అను ఐదు అక్షరములతో కూడినది వరప్రహృత్స్వరూపము. ఇట్లెఱిగిన విజ్ఞుడు అమృతమగును.

2 ఓమిత్యేతదక్షర మిదం సర్వం తస్మిన్ వ్యాఖ్యానమ్,

భూతం భవ్యం భవిష్య ద్యద్వాన్యత్...

‘ఓహ్’ అను అక్షరము వరప్రహృత్స్వరూపము. భూత, భవ్య మాన, భవిష్యత్తులతోను, రదితరములతోను కూడిన ఈ పదునై ప్రపంచము అద్వైతి వ్యాఖ్యానమే యగును. (సమస్తము బ్రహ్మ రూపమే యని భావము).

3 నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త సత్య పరమానందానందా

ద్వైత పరిపూర్ణ బ్రహ్మ వాహం రామో ఓస్మి భూ

ర్ముపస్సుప స్తస్మై సమో నమః.

నిత్యమై, శుద్ధమై, బుద్ధమై, ముక్తమై, సత్యమై, పరమానందమై, అనంతమై, అద్వైతమై, పరిపూర్ణమై నట్టి బ్రహ్మమునే నేను. అట్టి రాముడనే నేను. భూర్ముపస్సుప స్వరూపుడైన ఆ పరమాత్మకు నమస్కారము.

92 మహావాయోపవిషత్తు

1 తమేవం విద్యా సమృత ఇహ భవతి, నాన్యః పథా
అయనాయ విద్యతే.

పంచభూతావృణానామ విజ్ఞానం ఈ ప్రపంచమున అవ్యుత్థం
మనుచున్నాడు. ఇట్లు భగవంతుడు తెలిసికొనుటకున్న జాతుమునకు
మహిమోక్త మునీషులు లేరు.

2 సోఽహ మర్కః పరంబోధితి రర్కఃబోధితి రహం శివః,
అర్కబోధితి రహం కుక్రః పర్వబోధితి రసావదోఽమ్...

నేను సూర్యుడను, నేను పరంబోధితి. నేను అర్కబోధితి
నేను శీతోపంకజైవ పద్మితిబోధితి. నేను ఓంకార స్వరూపుడను.

93 పంచభూతావృణానామ

1 అవస్థాత్రికయాతీతం తురీయం బ్రహ్మసంజ్ఞితమ్,
బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిభి స్పేవ్యం సర్వేషాం జనకం పరమ్.

13

బ్రహ్మము అగ్రజాతి అవస్థాత్రికమునకు అతీతమైనదియు
తురీయస్వరూపమును, బ్రహ్మ, విష్ణ్వాదులచే నేమింపఁబడదయు,
సర్వులకు జనకరూప మైనదియు (కారణమై యున్నదియు), ఏమియై
విలసిల్లుచున్నదియు అగును.

2 ఈశానం పరమం విద్యా త్రేప్తిరకం బుద్ధిసాక్షిణమ్,
అకాశాత్మక మవ్యక్త మోంకారస్వర భూషితమ్. 14

సర్వులకు ప్రేరణదాతను, బుద్ధికి సాక్షియు, అకాశాత్మకమునకు
అవ్యక్తమును, ఓంకారస్వరభూషితమును, అగు పరశుక్తముని
నిజుగవలయును.

3 యేన ప్రకాశతే విశ్వం యత్రైవ ప్రవిలియతే,

తద్వృహ్య పరమం శాస్త్రం తద్వృహ్యస్మి పరం
పదమ్. 20

దేవతే ఈ ప్రపంచమంతయు ప్రకాశించుచున్నదో, జేయించు లయించుచున్నదో, అట్లే శాంతియై శ్రేష్ఠపదమైనట్టి బ్రహ్మమనే గను.

4 పంచబ్రహ్మత్వకం సర్వం స్యాత్మని ప్రవిలాప్య చ,
సోఽహ మస్మితి జానీయా ద్విద్యా వృహ్యముతో
భవేత్. 23

చిత్రేతద్వృహ్య జానీయా ద్యః స ముక్తో స సంశయః.
24

చాత్రపమంగ బ్రహ్మస్వరూపమై యున్న ఈ నమస్త్ర ప్రపంచ నిమిత్త తన ఆత్మయందు లయించుకొని, బుద్ధిమంతుడగు 'అ చిత్తయే నేను' అని యెఱుంగవలెను. అత్తని ఆత్మను అమృతమును. అట్టి బ్రహ్మ (ఆత్మ) జ్ఞానముచే అతడు నిర్బంధయముగ విడుదలగును.

5 పుండరీకం తు తన్మధ్యే ఆకాశో దహిరోఽస్తి తత్.
స శివో హృదయం నామః సోఽన్వేష్టయో ముముక్షుభిః.
25

హృదయపుండరీకమునందు దహరాకాశము (చిహ్నాకాశము) కలదు. అది శివస్వరూపము, హృదయంనము, అద్వానిని ముముక్షువులు అన్వేషించవలయును.

6 అయం హృది స్థితః సాక్షి సర్వేషా మవిశేషతః,
తేనాయం హృదయం ప్రోక్తః శివః సంసారమోచనః
- ఇత్యుపనిషత్ 36

సర్వశీవుల హృదయములందు సాక్షియు, తీర్థంబును, సంసార
దెహవసుడును అగు పరమాత్మ సమముగ వెలయుచున్నాడు.
కాబట్టి అది హృదయమని చెప్పబడినది.

94 ప్రాణాగ్ని హోత్రోపనిషత్తు

1 అభయం సర్వభూతేభ్యో న మే భీతిః కదాచన - ఇతి.

నేను సర్వశీవులకును అభయ మొసంగుచున్నాను. నా కెన్న
డును భయము లేదు. నావలన ఎవరికిని భయము కలుగదును.
గాఁ!

95 గోపాలతాపిన్యవనిషత్తు

1 ఓమ్ సద్విదానందహసాయ వృష్టాయాక్షిప్తకాశినే,
సమో వేదాస్తవేద్యాయ గురవే బుద్ధిసాక్షినే.

సద్విదానందహాస్యంబు, ఉత్తమకార్యముల సోనర్పు
కాఁడును, వేదాంతవేద్యుఁడను, గురువును, బుద్ధి! సాక్షియు నగు
శ్రీకృష్ణునికు నమస్కారింము.

2 కః పరమో దేవః కుతో మృత్యు ర్విలేప కస్య విజ్ఞానే
నాభిలం విజ్ఞాతం భవతి తేనేదం విశ్వం సంసరతీతి.

పరమదైవ మెవని? మృత్యువు ఎవ్వవలన భయపడును?
ఎవని నాటికపయ్యెడల నడుస్తాము ఎఱుంగఁబడని యగునని? ఎవని
వలన ఈ ప్రపంచము వర్తించుచున్నది?

3 కృష్ణో వై వరముం దైవతమ్ గోవిందా స్మృత్యు ర్ని ఘోతి
గోవిందపల్లభజ్ఞానేనైతద్విజ్ఞాతం భవతి స్వాహేదం
విశ్వం సంపదతి.

కృష్ణుడే వరమనైవము. ఆ గోవిందపదకలన మృత్యువును
భయపరుచుచున్నది. ఆ గోవిందాభుని జ్ఞానముచేతనే ఈ సమస్తము
ఎఱుంగఁబడినది యగుచున్నది. ఆ వరమాత్మవలననే ఈ జగత్తు
వర్తించుచున్నది.

4 చిన్తయన్ చేతసా కృష్ణం ముక్తౌ భవతి సంస్పృతేః.

మనస్సుతో కృష్ణుని దింతుచేయ వాగు ౪. సంస్పృతఁడగుచు
నుండి విముక్తుఁడగును.

5 అత్యాసం గోపాలోఽహమితి భావయే త్వ మోక్ష
మశ్నుతే.

'నేను గోపాలుడను (కృష్ణుడను)' అని భావన చేయవలెను.
అట్టివాఁడు మోక్షమును పొందును. ఈ అర్థమే కృష్ణవరమాత్మి.

6 ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయ గోవిందాయ గోవిందపల్లభాయ.

ఓం తత్సర్వభూభువస్సువ స్తస్మై వమో నమః...

గోవిందుఁడను, గోవిందపల్లభుఁడను అగు కృష్ణుడగు వరము
స్వాగతము. (వరపస్వరూపుఁడను, భూభువస్సువస్వరూపుఁడను
(దిక్వరూపుఁడను) అగు కృష్ణుడగు మఱిల మఱిల వమస్వాగతము.)

7 ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః

సర్వవ్యాపి సర్వయాతా స్తరాత్మా,

కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాసః

సాక్షి చేతా దేవలో నిర్గుణశ్చ.

నమి త్తీప్రసంగమును నిరూపముగ నుంచువాడనును, నర్వ
వ్యాకియ, నర్వప్రసంగమును అంతరాత్మయై తీయువాడనును,
నర్వాప్రసంగమును, నర్వభూతములందును అభివసించువాడనును,
సాక్షియ, నైత్యస్వరూపుడనును, శేషుడనును, నిర్వహించును
అగు పరమార్థి ఒకడే యేర్పడును.

96 కృష్ణోపనిషత్తు

- 1 న ఏవ జగద్రామి, న ఏవ సర్వాత్మకః, న ఏవ
ముముక్షుః, న ఏవ మోక్షప్రదః, ఏతం
స్మృత్వా సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముచ్యతే, తన్నామ
సంకీర్తయః నిష్కామాయుజ్జం గచ్ఛతి, తదేతత్...

కృష్ణపరమార్థయే ఈ జగత్ప్రసంగ శాంతిర్యామి. అతడే
సర్వాత్మకుడు. అతడే ముముక్షువులకు భేషియను. అతడే
మోక్షప్రదుడు. అతనిని స్మరించి మునుజులు నమిస్త
సంకీర్తయ నిశితమగుచున్నాడు. అతని నామమును సంకీర్తనచేసి
నిష్కామాయుజ్జమును బడయుచున్నాడు.

97 యాజ్ఞవల్క్యపరిషత్తు

- 1 ఈశ్వరో జీవకలయా ప్రవిష్టో భగవానితి,
ప్రణమే ద్దండవద్భూమా వాశ్వచందాలగోఖరమ్. 4

భగవంతుడైన ఈశ్వరుడు జీవకళతో భగవంతుడు ప్రవే
శించియున్నాడు. ఇది భావనతో విజ్ఞులు గుట్టము, తండాలము,
అవు, గాడిద మొదలై నవానికి దంష్ట్రవగామి మూచరించుటెను.

2 మాంసపాంచాగ్నికాయాస్తు యంత్రలోకే ల్లభ్యపంబలే.

పాన్ద్యుష్టిగ్రన్థికానినః స్త్రియః రీమిప శోభనమ్. 5

మాంసపురోమ్యయా, యంత్రములచే చేయించునదియు, సుర
ములు, ఎముకలు, గ్రంథులుకలదియు, అంగపంజరము కలదియు,
నగు స్త్రీయందు సుందరమైనది ఏమి కలదు!

3 త్వత్కాంతరత్రదాష్టాంబు పృథ క్కృత్వా విలోచనే
సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముతా పరిముహ్యసి.

6

ఓ మనుజుడా! స్త్రీయొక్క శరీరమున చక్క, మాంస, రక్త,
అశుభులు, శక్తికానులను వేరుచేసి చూడుము. అదట ఏర్పడును
రమణీయమైన పద్మపుష్పాదా! ఏల పక్కను K మోహము సాగించు
చున్నావు!

4 శ్మశానేషు దిగన్తేషు వ ఏవ అలవాన్తనః.

శ్వభి రాస్వాద్యతే కాతే అఘపింద ఇవాన్తనః. 8

శ్మశానములందును, దిగంతములందును, ఆ స్త్రీవ్రతము
నక్కలచే అశ్వపుమున్దలచే తిరుగుచున్నది.

5 అలభ్యమాన ప్రసయః పితరౌ శ్లేశయే చ్చిరమ్.

అథో హి గర్భపాతేన ప్రసవేన చ వాధతే. 15

కలుగు పుత్రులు చిరకాలము తల్లిదండ్రులను శ్లేశమైన
కలిగిన పుత్రులు గర్భపాతముచేతను, ప్రసవవాధ అచేతను
గాధించును.

6 స పాణిపాదపచలో స నేత్రచపలో యతిః.

స చ వాక్సపలలైవ బ్రహ్మభూతో జితేంద్రియః. 18

యతి మా ప్రచారముల చరలత్వము, శ్రేణ్యులత్వము, వాక్య
సామ్యము చరలత్వము లేనివానియై యుండునట్లును. అట్లుగా (అర్హత
భవ్యరూపులై, శిష్యునియై యుండునట్లును.

7 రిపా బధ్ధే స్వదేహే చ వమైకాత్మ్యం ప్రపశ్యతః,
వివేచినః కుతః కోపః స్వదేహాభయవేష్యమ. 19

శత్రువునందును, బధ్ధునియందును, ఈ శరీరమునందును,
ఇ. శ్రీ అర్హ్య కలదు భావించి ననుబద్ధికల వివేచి ఈ శరీరముయొక్క
అపయనములందునలే కోప మెల్ల కలుగునుకీ (కలుగదని భావము.)

8 అపకారిణి కోపశ్చే త్కోపే కోపః కథం న చే,
ధర్మార్థకామమోక్షజ్ఞాం ప్రపహ్య పరిపన్థిని. 20

అపకారము చేయువానియెవల కోపము కలుగునో, కోపము
(అపకారము చేయుచు కార్య) నెవల కోపనీల కలుగదని కోపము
ధర్మార్థకామమోక్షములకు ప్రగల్భమైన శత్రువు కదా!

9 స మోక్షస్తు మమ కోపాయ స్వాశ్రయణ్యానినే భ్యశమ్,
కోపస్య మమ వైరాగ్యదాయినే దోషబోధినే. 21

తన్ను ఆశ్రయించువానిని వెంటనే విశ్రాంతిపరచియు, నాకు
వైరాగ్యమును కలిగించువదియు, కోపములను బోధించ వదియు
నగు నాయొక్క కోపమునకు ననుష్ఠానము.

10 ముత్ర సుప్తా అనా నిత్యం ప్రబుధ్ధ స్త్రుత సంయమీ,
ప్రబుధ్ధా యత్ర తే విచ్ఛా మ్నసుప్తేం యాతి
యోగిరాత్. 22

అమలు చేయించు (అశ్మయించు) నిత్యము క్రూరాని
యమించునో, గుండునుశీలమైన యోగి అందు చేయబోనియందును.

అనుట చేయుచును (విమలాయామలం) కేవలమోనియందున,
అందు యోగోక్త్యందు క్రిందిచుచున్నాము.

- 11 విదిహా నీతి విహ్యత మిదం చిన్మయమేవ చ,
చిత్త్వం చిదహ మేతే చ తోకా ఛిదితి భావయ 2-3

ఈ ప్రపంచమునందు వైదిత్యము (చిత్తమైత్యము లభ్య) తోకా,
ఇది యంతయు చిన్మయమే, చిన్మయమే అయియున్నది. అందు,
నీవు, ఈ తోకములు లన్నియు వైదిత్యమే యని భావించుము.

98. వరాహోపనిషత్తు

- 1 నిత్యానిత్యవివేకశ్చ ఇహముక్తవిరాగతా,
శమాచిన్మయసంపత్తి ర్ముచ్యతే తాం సమభ్యసేత్
2-3

(వరాహోపనిషత్తు యథార్థము—)

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, ఇహముక్తవిరాగము,
శమాచిన్మయసంపత్తి, ముచ్యతే తాం సమభ్యసేత్—అను
విషయ లెక్క అభ్యసించవలెను.

- 2 ఏవం తిరేంద్రియో భూత్వా సర్వైత మమతా మతిమ్,
విహాయ సాక్షిచైతన్యే మరయ కుర్యా దహం మతిమ్.

2-4

ఈ ప్రకారముగ తిరేంద్రియమై, సర్వైత మమత్వబుద్ధిని
ఋణి సాక్షిచైతన్యమును నాయందు అవలంబి గలిగి యుండునైతను,
(అను వైదిత్య మని భావించునైను.)

3 చుల్లభం ప్రాప్య మాసుష్యం తత్రాపి వరవిగ్రహమ్,
బ్రాహ్మణ్యం చ మహావిష్ణో శ్వేదాస్త్రవదాదినా.

2.5

4 అతిపద్మాశ్రమం యాపం నచ్చిదానందలక్షణమ్,
యో న జానాతి సోఽవివ్యా వ్కుదా ముక్తో భవిష్యతి.

2.6.

స్వర్గజ్ఞుడగు మహాశ్వేదస్మిను గొని అంతఃపురుషుడై-
జ్వంది, బ్రాహ్మణ్యమును అపి మహావిష్ణుజేత్రవసు చెందిన
వేదాంతశ్రవణానుభవార్హా, పద్మాశ్రమములను దాటి న స్వరూపము
కలదియగు పద్మిదానందస్వరూపమును తెలిసికొనవలెనని ఆజ్ఞా
నియే యగును. అట్టివాఁ డిట్లెప్పుడు ముక్తుఁడగును!

5 అహమేవ సుఖం నాస్య తస్యచే వైవ తత్పుటమ్.

2.7

(పద్మిదానందస్వరూపుఁడగు) నేనే సుఖమును, అన్యము
కాదు.

6 స్వప్రకాశం య మోక్షాన మప్రకాశః కథం స్మరేత్.

2.8

స్వప్రకాశమగు ఆ అత్మను అప్రకాశము (దృశ్యము) ఎట్లు
స్మరింపఁ గలఁడు!

7 స్వయం భావం నిరాభావం యే జావన్తి నునిశ్చితమ్,
తే హి విజ్ఞానసంపన్నా ఇతి మే నిర్వితా మతిః

2.10

స్వప్రకాశమై మేవా ఆభావ మేవయి శబ్దైవ వర
మాత్మతత్త్వియమును తెలిసికొనవలెనని విజ్ఞానసంపన్ను లని నా నిష్ప
రాణ్నిపాయము.

8 స్వపూర్ణాత్తాతిరేణ జగన్తేచేత్తరాదయః,

స పద్మినాస్తి మాయా చ తేభ్యశ్చాపాం విః

చరిష్మాను స్యాత్కృతం?; తేజుగ జగన్త్రై,
ఉత్కరాదయః తేజు. మాయాయా తేజు. మాని యన్మిటికం? విలంబించును.

9 సర్వసాక్షిః సూక్ష్మానం వర్ణాశ్రమవివర్జితమ్,

బ్రహ్మరూపతయా వశ్యన్ బ్రహ్మైవ తపతి స్వయం

2

సర్వసాక్షియః వర్ణాశ్రమవివర్జితమును అగు అత్యుచి,
ముగాఁ గాంచుచు విజ్ఞుఁడు స్వయముగ బ్రహ్మైవ యగుచున్నాఁ

10 దేహాత్మజ్ఞానప జ్ఞానం దేహాత్మజ్ఞాన వాచకమ్,

అత్యుచేత తపే ద్యుచ్యే స నేచున్నపి విముచ్యతే

2.

దేహాత్మజ్ఞానమును తొలలించునట్టి దేహాత్మజ్ఞానముఁ
జ్ఞానము అర్జునమును కలిసియుండుచో అదిగాఁ జోరమున్నను యు
మును పొందును. (ఇదిగా 'నేను దేహమును' అని ఎట్లు తల
చున్నాఁడో అట్లే 'నేను అత్యుచి' అని తలంచుచో ముక్తవగు
భావము.)

11 సత్యజ్ఞానానందపూర్వలక్షణం తమసః పరమ్,

బ్రహ్మసందం సదా వశ్యన్ తథం ఐద్యేత కర్మదా

2.

సత్యజ్ఞానానందపూర్వమైవదీయః, తమస్సుపకు పరమై
అగు బ్రహ్మసందమును సదా గాంచువాఁడు. ఇతఁ కర్మచేత ఎ
చిట్టించును.

12 సర్వగం సచ్చిదానందం జ్ఞానచక్షు ర్నిరీక్ష్యతే.

అజ్ఞానచక్షు ర్నేదేత భాస్వస్తం భాను మస్తవత్. 2.18

సర్వవ్యాపకమైనదియు, సచ్చిదానందస్వరూపమైనదియు నగు బ్రహ్మమును (అర్చ్యను) జ్ఞానచక్షురియు కలవాడగు భూమను, అజ్ఞానచక్షురియు కలవాడగు—మహాకేతు మగునట్టి గ్రుడ్డివాడగు భూమి జాలవట్లు పొలియబడును.

13 ప్రజ్ఞానమేవ తద్వప్రస్థా సత్త్వప్రజ్ఞానరక్షణమ్.

నిసం బ్రహ్మపరజ్ఞానాదేవ మర్చ్యై లమ్మత్ భవేత్.

2.19

సత్త్వప్రజ్ఞానరూపముగల ప్రజ్ఞానమే అబ్రహ్మము. అర్చ్య బ్రహ్మపరజ్ఞానమునాదేవ మితియను అర్చ్యబ్రహ్మమునకు సమము.

14 తద్వప్రస్థానంద మవ్యంప్రప్తం నిర్గుణం సత్త్వవిప్రత్.

విదిత్వా స్వాత్మచిత్ మానం ప దితేతి ముఖ్యం 2.20

ద్వంద్వరహితమై, నిర్గుణమై, సత్త్వవిప్రప్తమై, అబ్రహ్మ సంపదమే తద భూమముగా జాగ్రత్ జీవులు యజ్ఞ దేవతల భజనము సంగ్రహము.

15 అజ్ఞాన్య దుఃఖౌఘమయం జ్ఞాస్త్విసందమయం జగత్.

అస్థం భువన మస్తన్య ప్రకాశం తు సుచపహ్నిమ్. 2.22

ఈ జగత్తు అజ్ఞానానికి దుఃఖమయముగను, జ్ఞానానికి ఆనందమయముగను గోచరించును. గ్రుడ్డివానికి జగత్తు అంధకారమయముగను, మంచిచేతనములకలవానికి ప్రకాశమయముగను గోచరములగునా!

16 స్వస్త్వరూపం తు చిన్మాత్రం సర్వదా సర్వదేహిగాఢ్.

నైవ దేహాదీసంఘాతో ఘటప ద్భ్రంకోఽకః. 2.24

పని ప్తశీత్రులమను స్వస్వరూపము నదా ద్విమోక్తమితి యి
యమన్నది. శీత్రుల స్వరూపము దేహాదిసమాహారము కాదు. ఏల
యనిన అది మంపవలె (వృత్తముగ) వృష్టిగోచర మగును.

17 స్వాత్మనో ఒస్యదివాభాతం చరాచర మిదం జగత్,
స్వాత్మమాత్రతయా బుద్ధ్యా తపస్వీతి విభావయ.

2.25

స్వాత్మకంటే వేరుగా కనిపించుచున్న ఈ చరాచరబగర్తును
స్వాత్మమాత్రముగా నెఱిగి 'తత్త్వమే నేను' అని భావింపుము.

18 బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నః ప్రతీత మఖిలం జగత్,
పశ్యన్నపి సదా నైవ పశ్యతి స్వాత్మనః పృథక్.

2.27

బ్రహ్మవిజ్ఞానసంపన్నులు ప్రతీతిమగు ఈ బగర్తుసంతయు
చూచుచున్నను తన అత్మకంటే వేరుగా చూడడు.

19 మత్స్వరూప పరిజ్ఞానా త్కర్మలి ర్న స బధ్యతే,
యః శరీరేంద్రియాదిభ్యో విహీనం సర్వసాక్షిమ్.

2.28

విజ్ఞాను నా స్వరూపములొక్క- పరిజ్ఞానమువలన కర్మలచే
బంధింపబడడు. నేను శరీరేంద్రియాది విహీనుడను, సర్వసాక్షిని.

20 స్వస్వరూపతయా సర్వం వేద స్వానుభవేన యః,
స భీరః స తు విజ్ఞేయః సోఽహం తత్త్వమ్ బుధో

భవ. 2.30

ఎవడు స్వానుభవముచే ఈ మని ప్రముఖ స్వస్వరూపముగా
నెఱుంగునో అతడే భీరుడు. అ అత్మమే ఎఱుంగఁ దగినది.

ఓయిహా! నీవు 'హిత్యం' భావము (అత్యంత 'మే' అనుభావము) కలవాడవై యుండుము.

21 స్వస్వరూపానుసంధానా వ్యవస్థాంతం సర్వసాక్షిమ్,
ముహూర్తం చిత్తయే న్యాం యః సర్వజన్తైః
ప్రముచ్యతే. 2-32

సర్వసాక్షియగు నవ్వు స్వస్వరూపానుసంధానముద్వారా ముహూర్తమాత్రకాలము (కొద్దికీకొద్ది సమ) ఎవడు భ్యానించునో, అతడు సమగ్రసంధానములనుండి విడిచబడును.

22 సర్వభూతాస్తరస్థాయ నిత్యముక్త చిదాత్మనే,
ప్రత్యక్షైతవ్య రూపాయ మహ్యమేవ నమో నమః.
2-33

ననుష్ఠించుచుండును నిత్యసంగతాయను, నిత్యముక్తయను, చిదాత్మరూపుడను, ప్రత్యక్షైతవ్యరూపుడను అగు నిరమూర్త్యైవ నాకు నమస్కారము.

23 త్వం వాహుస్మి భగవో దేవతేహం వై త్వమసి,
తుభ్యం మహ్యమనంతాయ మహ్యంతుభ్యంచిదాత్మనే
నమో మహ్యం సతేశాయ నమస్తుభ్యం శివాయ చ.
2-34

భగవంతుడవైవ 'దేవా! నీవు నేనే యగుచును. నను నీ తగుదువు. అనింతరూపుడవై నీకును, నాకును, పరమేశ్వరుడవైవ నాకును, శివుడవైవ నీకును నమస్కరించుము.

24 ఏం కరోమి త్వ గచ్ఛామి-ఏం గుప్తామి త్వజామి-ఏమ్,
యస్మయా పూరితం విత్వం మహాకల్పాంబునా-యథా.
2-35

ననము చేయుచును, ఎచటికి పోవుచును, 'దేవిని గ్రహించుచు, దేవిని మోయుచు' కల్పాంతమునందు నమృతజాతియై వలె వాసించి ఈ జగత్తంతయు పూరింపఁబడియున్నది.

25 అంతస్పంగం అహిస్పంగ మాత్స్యస్థంగం చ యః

స్త్యజేత్,

సర్వసంగనివృత్తాత్మా ఏ మామేతి స సంశయః. 2. 86

అంతస్పంగమును, అహిస్పంగమును, 'మానసగమనము విరల - క్త్యజించునో', ఈ విధముగ సర్వసంగములను ఎవఁడు త్యజించునో' అట్టివాఁడు నమ్మి పొందును. ఇటు సంశయము లేదు.

26 ఉప సమోపి యో హసోఽపివాత్మవరమాత్మనోఽ,

ఉపవాసః ఏ విశ్వేయో స తు చామిస్త్వ చోషణే 2. 87

'ఉప' అనగా సమీపమున, 'వాసము' అనగా ఉపస్థి - భవమాత్మల సమీపమున నివసించుట. ఉపవాస విధుగఁ, అధిగమించి ఉపవాస వనఁగా గౌరవమును కుష్కలమునఁగా గాదు.

27 కాయలోషణమాతేన కా తత్ర హ్యపిచేచినామ్,

పర్మికతాదనాదేవ మ్మతః కిం ను మహోదగః. 2. 88

శరీరమును కుష్కలమునఁ జేసింకెదమాతమున మహాభూత కలుగునని పుట్టును కొట్టికంఠమాతముచే లోపలకు వెళ్ళిపోవును (కామ్యకోథాదులు) ఇదిపోవునో

28 అస్తి బ్రహ్మాతి చే ద్విద పరోషణ్ణాన మేవ తత్,

అహం బ్రహ్మాతి చేద్విద సాక్షాత్కార స్స ఉచ్యతే.

2. 89

బ్రహ్మముకలదు అని చెబుటకును పరోక్షజ్ఞానము. ఆ బ్రహ్మమును 'నేనే' అని తెలిసికొనుట వాక్యాత్మకము అని చెప్పవచ్చును.

29 యస్మిన్కాలే స్వమాత్మానం యోగీ జానాతి శేవలమ్,
తస్మాత్కాలా త్వమారభ్య జీవన్ముక్తే భవ త్యసౌ 2-42

యోగీ సర్వభూతుని నిర్మలమైన తన అత్మను పాహ్లాత్మ-
రూపియోనునో, అప్పటినుండి అతిలబం చేరచుచున్నది అగును.

30 అహం బ్రహ్మాతి నియతం మోక్షసేతు ర్మహాత్మనామ్
ద్యే పదే జంభమోక్షాయ నిర్వమేతి మమేతి చ,
మమేతి బధ్యతే జన్తు నిర్వమేతి విముచ్యతే. 2-43

'నేను బ్రహ్మమును' అను భావము మోక్షార్హులకు మోక్ష-
సేతువులై యున్నది. 'నాది, నాదికారు అను' రెండుపదములు
శ్రమముగ బంధమును, మోక్షమును కలుగఁజేయును. 'నాది' అను
ఒక బంధమును 'నాదికారు' అనునది మోక్షమును కలుగఁజేయును.

31 బాహ్యేతిహ స వర్తవ్యా తత్రైవాంతరచిన్త్రితా,
సర్వచిన్త్రాం సముత్సృజ్య హృద్ధిలో భవ సదా ఋభో. 2-44

ఋభో! గాహ్యసీంతను, అభ్యంతరదీంతను లెంచెదని చేత-
గాను. సమస్తదీంతను లెప్పుగ పాఠశాలి సదా స్వప్నోన్మతై
యంగింపును.

32 సంకల్పమాత్రవతసేన జగత్సమగ్రం
సంకల్పమాత్రవంనే హి జగద్విలాసః,

సంకల్పమాత్ర మిద ముత్పన్న నిర్వికల్ప

మాశ్రిత్య మామకపదం హృది భావయస్వ. 2-43

సంకల్పమాత్రమువలననే ఈ జగత్తంతయు, ఈ జగద్విల్పము
మంతయుఁ గలగుచున్నది. సంకల్పమారమును దీనిని వదలి నిర్వి
కల్పమైన నార్యులక్ష్మణమును ఆశ్రయించి అర్థానిని హృదయ
మందు భావించుము.

33 మచ్చి న్ననం మత్కథన మన్యోన్యం మత్ప్రభాషణమ్,

మచేకపరమో భూత్వా కాలం నయ మహమతే. 2-44

మహామతీ! నన్ను సూర్పి చింతించుట, నన్ను సూర్పి చెప్పు
కొనుట, పరస్పరము నన్ను శూర్పి సంభాషించుకొనుట, నా యంత
తత్పనుడైనైయుండుట గాదించుట కాలమును గడపుము.

34 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారో జగత్స్థితౌ.

ఏకనిష్ఠత యాంతస్థ సంవిద్యాత్ర పరో తప. 2-45

అనాత్మత్వమును (దృశ్యభావమును) 1.1 జగత్స్థితియందు
నిర్వికారుడైనై, ఏకనిష్ఠతో, హృదయాంతస్థ చిన్మాత్రాత్మపక్షుఁ
డత్యుక్తము!

35 తస్మా న్ముముక్షుభి రైవ మతి క్లిషేకవాదయోః.

కార్యా కిం తు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్.

2-46

ముముక్షువులు చేతకర్మవాదములలో బుద్ధిమంతక బ్రహ్మ
తత్త్వమును నిశ్చలముగ విచారించవలయును.

36 అద్వితీయబ్రహ్మతత్త్వం న జానన్తి యథా తథా.

బ్రాహ్మ వివాధిరా నైషాం త్వముక్తిః క్వేహి వా

సుఖమ్. 2-47

అద్వితీయమగు బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుంగక క్రాంతయైన
చాలి మోక్ష మెవట! సుఖ మెవట!

37 స్వప్నస్థ రాజ్యవిజ్ఞానం ప్రబుద్ధః స్ఫుళే ఖలు.

2-83

(దృశ్యమితిమయం అధికమైనను, అల్పమైనను వానవలన
ఏమి ప్రయోజనము?) స్వప్నమంతటి రాజ్యముచేగాని, క్షయము
నముచేగాని మేల్కొనినవానికి సంతోషముకలగునా!

38 అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి విదస్వయాత్,

స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స పాతి ద్విధిః. 2-83

ఎవఁడు చిన్నయానుభవములన నను ప్రజగత్త్రయం అభేదముగఁ
గాంచునో అతఁడే సాక్షాత్తు విజ్ఞాని, అరిచే శివుడు, అరిచే
విష్ణువు, అతఁడే బ్రహ్మదేవుఁడు.

39 దీర్ఘస్వప్న మిదం యత్తదీర్ఘం వా చిత్తచిత్రమమ్,

దీర్ఘం వాచి మనోరాజ్యం సంసారం దుఃఖసాగరమ్,

సుప్తే రుక్మాదు సుప్త్యస్తం బ్రహ్మైకం ప్రవిచిన్త్య

కామ్. 2-84

ఈ సంసారము దుఃఖసాగరము. ఇది ఒక దీర్ఘస్వప్నము.
దీర్ఘము చిత్తకాంతి దీర్ఘము మనోరాజ్యము. కాలుస్తే మేలు
కొనింపుకొనుండి నిద్రపోవుతామట బ్రహ్మ మొక్కదానినే అన్వేష
యింపవలయును.

40 ఆరోపితస్య జగతః ప్రవిలాపనేన

చిత్తం మదా త్తతతయా పరికల్పితం సః.

శ్రతూన్నిహత్యగురుషట్కుగదాన్నిపాతా

ద్వంద్వద్విదోభవతితేవచమద్వితీయః, 2-65

అహోపింపఃపాతినః ఐగర్వయోక్తా నిలయముచే దిగ్గమునైత
మయమగును, అంతఃక్రతుప్రయమకామాదిలరివత్స్వమును అయి
చివవాఁడు గంధగజరాజవలె అద్వితీయుడై శోధిల్లును.

41 అద్యాస్తమేతుషపురాశశితారమాస్త్రాం

కస్త్రావతాపిమమచివ్యపుదోవిశేషః,

కుంభేవిసశ్యతిచిరంసమవస్థితేవా

కుంభాంబరస్థసహిశోఽపివిశేషలేకః, 2-66

నాశరీరమునలు, నశించినను, 'లేక' అర్థవ్రతారాక్షము
ఉండినను చివ్యముయైనైకనామకానలేకలయి విశేషమేమియును
లేదు. కుంభమశీయించును, నిలిచియున్నది అందలి అకాశమున
లేమియు విశేషము కలుగదుకదా!

42 అహినిర్ద్యయసిసర్పనిర్మోహోజీవపర్జితః,

వర్జితేపతితస్త్రిష్టేత్తంసర్పనాభిమన్యతే, 2-67

చామునవలెనజవహితమైన నలుగుము పృథులందుఁ గ
యిండును, దానిని సర్పము అభిమానించుకదా!

43 ఏవంస్తూలంచసూక్ష్మంచశరీరంనాభిమన్యతే,

ప్రత్యగ్గానభిధ్వస్తేమిద్యాజ్ఞానేసహతుకే

నేతినేతితీతాచూపత్వావశరీరోభవన్యయమ్, 2-68

అట్లే అత్యుజ్జానముకలవాఁడు స్థూలసూక్ష్మశరీరములను అభి
మానించఁడు. అజ్ఞానము ప్రత్యగ్గాత్యజ్ఞానమును అన్నిచే గుర్తము

కాగా, 'సతి, సతి' [ఇది (పుత్రము) కాదు, ఇదికాదు] అను విచారణచే తీవ్రము శరీరకఠిన్యం వగుచున్నాడు.

44 మరుభూమి జలం సర్వం మరుభూమాత్ర మేవ తత్,
జగత్ప్రాయ మిదం సర్వం చిన్మాత్రం స్వవిదారతః.
2.72

మరుభూమి అంటే కానీమీద జలమంతయు మరుభూమి మూత్రమే అగును. అట్లే ఈ ముఖ్యము అన్నియు స్వవిచారణచే చిన్మాత్రమే (అత్మనే) అగును.

45 సతీచే సైన్యం యద్యత్సామ్యం భవతి యోగతః,
తథాత్మ మవసో లైవ్యం సమాధి 00 కథ్యతే. 2.75

సీతీయండు ఉత్తర కలిసిపోవునట్లు అత్మ, మనస్సు కలిసి పోవుట సమాధి అని చెప్పబడును.

46 దుర్లభో విషయత్యాగో దుర్లభం తత్త్వవిచ్ఛిన్నమ్,
దుర్లభా సహజాపస్తా సద్గురోః కరుణాం వివా. 2-76

సద్గురుప్రయోక్త కరుణ లేనిచో విషయత్యాగము దుర్లభము, (అత్మ) తత్త్వవిచ్ఛిన్నము దుర్లభము, సహజాపస్తా కలుగుట దుర్లభము.

47 ఉత్పన్నశక్తితోధన్య త్వత్తదిశ్చేషకర్మణః,
యోగివః సహజాపస్తా స్త్వయిషేష ప్రకాశతే. 2.77

జ్ఞానశక్తి అవగాహన (అత్మోపశేషం) కర్మణమే 'స్వ' త్వం వచనీకమాదు అని చెప్పిన సహజాపస్తా (సహజాధిష్ఠి) స్వయము గనే కలుగును.

48 రసస్య మవస త్రైవ చంచలత్వం స్వభావతః,
 రసో బద్ధో మనో బద్ధం పిం వ సిద్ధ్యతి భూతలే. 2.78

భావరసమునకు, మనస్సునకు చంచలత్వము స్వభావ మైవని.
 పాదరసమునకు బంధించబడుచుండుట, మనస్సునకు బంధించబడుచుండుట ఈ
 ప్రపంచమున నీర్థింపనిది నీకుండునునునీ

49 పుంభానుపుంభవిషయేక్షణ తత్పరోఽపి,
 బ్రహ్మవతోఽవధియం వ బహుతి యోగీ. 2.82
 సంగీత తాలం లయ వాద్య వశం గతాపి
 మౌలిస్త కంఠపరిరక్షణ ధీ ర్షటివ.

సంగీత సంగీత కాళలయవాద్యములను గావించునపుప్పుటికి
 శిలస్సుత్రైలంబు భుటము తొనకనుక బ్రాగరగ చూచుకొనునట్లు,
 లోకవిషయములను వద్యకేంద్రించుచున్నప్పుటికి యోగి బ్రహ్మత
 లోకపముద్ధిని వదలకుండును.

50 దృశ్యతే శ్రూయతే యద్వద్రప్రహ్మణోఽన్య వై
 తద్వచేత్

నిత్య కుద్ధ విముక్తైక మఖండానంద మద్యయమ్,
 సత్యం జ్ఞాన మనంతం యత్పురం బ్రహ్మహ మేవ
 తత్. 3.2

కనలుచునది, వినుచునది అంతయు బ్రహ్మముకంటె వేరైన
 కాదు. బ్రహ్మము నిత్యమై, కుద్ధమై, విముక్తమై, ఏకమై, అఖండా
 నందమై, సత్యయమై, జ్ఞానమై, అనంతమై యున్నది. అట్టి బ్రహ్మ
 ము నే నేను.

51 అనందరూపోఽహ మఖండబోధః

పరాత్పరోఽహం ఘనచిత్ప్రకాశః,

మేఘో యథా వ్యోమ స చ స్ఫుళన్తి

సంసారదుఃఖాని స మాం స్ఫుళన్తి 3-3

నేను అనందరూపుడను. అఖండబోధ స్వరూపుడను. పరాత్పరుడను. ఘనచిత్ప్రకాశమును. మేఘము ఆకాశమును స్ఫులింప జల్లు, సంసారదుఃఖములు నన్ను స్ఫులింప నేరవు.

52 సర్వం సుఖం విద్ధి సుదుఃఖనాశా

త్సర్వం చ సద్రూప మనత్యనాకాత్,

చీద్రూప మేవ ప్రతిభాసయుర్నం

తస్మై దఖండం సుమ రూపమేతత్. 3-4

(జ్ఞానమనే) దుఃఖమంతయు నశించిపోవుటవలన సమస్తము సుఖ మనియే యెఱుంగుము. అనత్యము నశించిపోవుటవలన సమస్తము సద్రూప మనియే యెఱుంగుము. ప్రకాశముతో కూడినది కావున సమస్తము చీద్రూప మనియే యెఱుంగుము. కాబట్టి అఖండమైన బ్రహ్మమే నా స్వరూప మగును.

53 సత్య చిద్ధన మఖండ మెవ్యయం

సర్వవృక్కరహితం నిరామయమ్,

యత్పదం విమల మెవ్యయం శివం

త త్పదాహ మితి మౌన మాశ్రయ. 3-5

సత్యమై, చిద్ధనమై, అఖండమై, అద్వయమై, సర్వవృక్కరహితమై, నిరామయమై, నిర్మలమై, శివస్వరూపమైతట్టి ఏ బ్రహ్మ

పదము కలదో, అదిగో పదా నేను అయియున్నాను ఖామించి
మానమును అక్షయించి యుండఁజూ.

54 జన్మ మృత్యు సుఖ దుఃఖ పర్తివం

జాతి నీతి కులగోత్ర దూరగమే,

చిద్వివర్తనగతో లన్య కారణం

త త్వదాహ మితి మౌన మాశ్రయః.

3-7

'జన్మ, మృత్యు, సుఖదుఃఖ రహితమై, జాతిసీతకలగోత్ర
విచ్ఛిన్నమై, సైతన్యమయై క్షు వివర్తితైన జగత్ప్రపంచ కారణమైన
బ్రహ్మనే నేను' అని ఖామించి మాన మాశ్రయించి యుండఁజూ.

55 నిరుపాధిక విత్తం యాత్మహౌ సర్వసుఖాత్పరమ్,

సుఖభూపత్య మస్త్రేతదానంద త్విం సదా మమః. 3-10

ఉపాధిరహితమైనది, సుఖవర్తియందు సర్వసుఖమయమైనది
యగు అనందమే నదా నాకు కలిగియున్నది. (నారాయణ స్వరూ
పమై యున్నది).

56 మమ చరణస్మరణేన పూజయా చ

స్వకకమనః పరిముచ్యతే హి జన్మః,

న హి మరణ ప్రభవ ప్రణాశ హేతుః

ర్కమ చరణస్మరణా ద్మతేన నీ కించిత్.

3-13

నా పాదపద్మములను స్మరించుచేతి, ను గంచుకొనెడి
సోపుటను స్వకీయమైన అర్ఘ్యము నుండి విముక్తికొనెడి ను. అందు హరి
ణములను పరంగల్పించి నా పాదపద్మ స్మరిణము కంటి అన్యై చేయబడి
"హేతు"కని వినియము లేదు.

57 అవలేజ యథా స్థాపి ధవపస్తం ధనేచ్ఛయా,
తథా చే ద్విక్వక్వకర్తారం కో న ముచ్చేత బంధనాత్.

3-18

ధవమయోఽతై ధవతంత్రేంద్ర ఆదితముతో ఎల్లు ప్పురించునారో
ఆ ప్రకారముగ బంగర్నయగు పరమాత్మను స్తుతించినచో
ఎటులు బంధనమునుండి విముక్తు లగు కారించును?

58 న తర్వా నైవ భోక్తా చ న చ భోజయతా తథా,
శేవలం చిత్పదాపంద్రస్త్రైవాహం బనార్దనః, 3.19

వాస్తవముగ తర్కశేలు, భోక్త శేలు, భుజయ శేలు
వాఁడు లేఁడు. శేవలము చిత్పదాపంద్రస్త్వమే బనార్దనదే
తఁడు. ఆ బ్రహ్మమే నేను.

59 బలస్య చలనాదేవ చంచలత్వం యథా రవేః,
తథాహంకారసంబంధా దేవ సంసార అత్మనః, 3.20

బలముయొక్క- చలనము వలననే (ప్రతిదినంత) సూర్యుని
యొక్క- చలనము సంభవించునట్లు (తోచునట్లు) అహంకారము
యొక్క- సంబంధము వలననే ఆత్మకు సంసారము కలిగినట్లు దోచు
చున్నది.

60 చిత్తమూలం హి సంసార స్తత్ప్రాయశ్చేవ భోధయేత్
హస్త చిత్త మహత్తాయాం తైషా విశ్వానతా తవ.

3-21

సంసారమునకు మూలము చిత్తమే అయియున్నది. కాబట్టి
చాందిని ప్రయత్నపూర్వకముగ తత్త్వము చేయవలెను. చిత్తము
యొక్క- మహత్త్వమును గురి విశ్వాన తాతవి

61 కృతనాని మహిషానాం బ్రహ్మణః కృతగన్ధిః
ప్రాక్షనాని ప్రయాతాని గతాః సర్వవరం వరాః
కోటయో బ్రహ్మణాం యాతా భూపా వస్తాః వరా
గవతో 3.

కాలయోక్యధనము ఎవరికి పోయినది? బ్రహ్మచర్యుల
తల్లిలు ఎవరికి కేగినవి? పూర్వపు కృష్ణులన్నియు గతించిపోయి
కోట్లకోట్లది బ్రహ్మచర్యములు కాలగర్భమున కలగడములై ప
డవి. ఎందులో కాళలు ఈ ముఖ్యతల ఎగిరిపోయిరి. (సశించిత).

62 ఉత్పాద్యమానా రాగాద్యా వివేక్షాపవహ్నినా,
యదా తదైవ దహ్యతే తత్సేషాం ప్రరోహణ
3.

తీర్థస్థములైన రాగాదులు వివేక్షానమను అగ్నిచే దహి
తేయవడగా ఇతర అది మరల పరి మొలకెత్తును!

63 యథా సుఖపుణః సమ్యక్ పరదోషే క్షణే రతః,
తథా చేన్నిపుణః స్వేషు శోన ముచ్చేన జగదా
3.

ఇతర లదోషములను గాంచుటయందు శేర్షరీ మైసన్లు
మృదులు తన దోషములను గాంచుటయందు శేర్షరీయగునని
ఎవరని బంధనమునుండి విముక్తయి కావలగునని!

64 నాశ్శుక్లస్యైష విషయ ఆత్మణో హ్యత్మమాత్రద
ఆత్మనాత్మని సంతుష్టి నావిద్యా మనురాపతి. 3.

వీధులు మొదలగునవి ఆత్మజ్ఞానికి సంబంధించిన విషయం
కావు. ఆత్మజ్ఞుడు ఆత్మమాత్రమునే కాంచును. ఆత్మయందే
శుద్ధిని లొంగిపూటాడు అవిద్య నెంటు పరుగిడడు.

65 యే కేవల జగద్వావా సై పవిత్రామయా నివిధా,
కథం తేషు కీలాత్మజ్ఞస్త్వైవావిద్యోని నిజ్ఞతి. 3-28

ఈ జగత్ప్రపంచంలో చుట్టూములను ఆవిద్యామయములుగ నింపు తెలుగుదును. మరియు అవిద్యను వదిలిప అత్మజ్ఞుడు అట్టివాని యందు (విద్యాగ్రహంను) ఏల మునులగును?

66 ప్రవృత్తిమిత్ర క్రియాకాలయత్తయ స్సాధుసిద్ధిదా,
పరమాత్మపదప్రాప్తి నోపకుర్వన్తి కాశ్చన. 3-29

ప్రవృత్తిమిత్ర క్రియాకాలయత్తలు సిద్ధులను తెచ్చగ కలుగు కేయగలవు. కాని అవి తేదీయం పరమాత్మ పదప్రాప్తికి ఉప కరించవు.

67 సర్వేచ్ఛారలనా కాస్తా వాత్సలాభో దయాభిదా,
స పునః సిద్ధివాంఛాయాం కథ మర్హత చిత్తకః. 3-30

పరుత్తములైన కాంక్షలు కలుందనివుతే - తృప్తాభము కలుగును. అట్టి అత్మను కొందిన చిత్తవిహీతుడు మరియు సిద్ధులను పొకోరును!

68 అద్యైతే సైర్య మాయాతే ద్యైతే చ ప్రళయం గతే,
వశ్యన్తి స్వప్న ఫల్లోకం తుర్యభూమి నుయోగతః. 4-12

అద్యైతభావమునందు స్థిరత్వమును బడయుగా, ద్యైత భావము కలుగగా, తురియభావమునందు తెచ్చగ కలుగవలె కొం దిన విజ్ఞులు లోకమును స్వప్నమువలె గొందుదును.

69 కేవలం క్షీణమననం అస్తే అద్యైతే అతినిర్వయః
4-17

(అహంకారమునుండి) బ్రహ్మ: స్థలం నేలను
మనస్సునై అన్యతానుండిను అనినర్థమునై యుండును.

70 అంతర్భూన్యో బహిర్భూన్య భూన్యకంఠ ఇవాంబరే,
అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణః పూర్ణకంఠ ఇవార్దవే. 4-18

బ్రహ్మనిర్గుణం ఆకాశమునందలి సూర్యభూమివలె అంత
భూన్యకంఠం బహిర్భూన్యకంఠం అయియుండును. మనఃకు సమ
ద్రవ్యమందలి పూర్ణభూమివలె అంతఃపూర్ణం బహిఃపూర్ణం
అయియుండును.

71 భావనా మఫలాం త్యక్త్వా యన్ప్రప్తం తస్యయో భవ.
4-19

సమస్త భావలను వదిలివేసి నీ శీషిండునో అర్జునియందు
(అట్టి అర్థయందు) కన్యాయుడనై యుండును.

72 రాగద్వేషభయాదీనా మమహింసం చరన్మపి,
యోఽస్త్య రోషిర్విమవ చచ్చా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే
4-24

రాగద్వేషభయాదులకు విముక్తిముగ్ధుగా చేరించువాడనై
యున్నను, ఏదైనా హృదయమందు ఆకాశమువలె నిర్మలంనై
యందునో, అద్వైతాదు జీవన్ముక్తి పని చెప్పులుండును.

73 యస్య నాహంకారో భావో బుద్ధిర్వ్యస్థ స తిస్యతే,
కుర్వతోఽకుర్వతో వాపి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4-25

ఎవనిలో ఆహంకారము లేదో, ఎవనిబుద్ధి అనంగమై యుం
దనో, అతడు కర్మచేసినను, చేయకయున్నను జీవన్ముక్తుడని
చెప్పులుండును.

74 యస్మాద్ధా నోద్విజితే తోతో తోవా నోద్విజితే చ
యః,

హర్షామర్ష భయోన్ముక్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.26

ఎవనివలన లోకము భయమును తెంచుకో, ఎవడు లోకము
తలన భయమును పొందుకో, ఎవడు హర్ష శోకాది వ్యంగ్యములు
తేకుండునో, అట్టివాడు స జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

75 ప్రజాహతి యదా కామా స్పర్శాం శ్చిత్తగతా మ్మనే,
మయి సర్వార్థితే తుష్టః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే 4.28

మునీశ్వరా! ఎవడు చిత్తమంతరి కోరికలన్నిటిని తానె
తనబోలేడునో, సర్వమంతాదనైక వాయువును సంతుష్టుడై యు
నునో— అట్టివాడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

76 నై త్యవర్జితదిచ్ఛాత్రే పదే పరమపావనే,

అపృథ్విధిర్ విశ్రాంతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.29

వ్యుత్కల్యణమును చిచ్ఛాత్రమందు, పరా పరితమను
ప్రస్థాపకమునందు నీ దిభిమైవ తోభవేని చిత్తముగలవాడై ఎవడు
విశ్రాంతి పొందునో, అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

77 ఇదం జగ దహం సోఽయం వ్యుత్కల్యాణ మచా న్తవమ్.

యస్య చిత్తే స స్మరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే. 4.30

ఇది జగత్తు, అహంకారము, వ్యుత్కల్యాణములు ఎవనిచిత్త
మందు తోచునో, అతడు జీవన్ముక్తుడని చెప్పబడును.

78 సద్వ్రహ్మః స్థితే స్థితే హృదే విషయవర్జితే,

అచార్యకోశ్రమాన్గేఽప్రవిశ్యాన స్థితో భవ. 4.31

విహారమై, స్థిరమై, విశాలమై, పూర్ణమై, విద్యుదవర్ణిత
మైనట్టి బ్రహ్మమునందు, గురువు ప్రకృత్యూహించు చ్చాచా మెందు
ప్రవేశించి అందఱ స్థిరమైనై యలగుము.

79 శివో గురుః శివో వేదః శివో దేవః శివః ప్రభుః.

శివోఽస్మద్గుహం శివః సర్వం శివా దస్మద్మమిదమే.

4-32

గురువు శివుడు; వేదము శివుడు; దేవుడు శివుడు;
ప్రభువు శివుడు; నీవు శివుడవని; నమిస్తాము శివుడే! శివుడని అ
పరిచితిమి. ఏమియు, ఏమియును లేదు.

80 విదిత్వా ప్వాత్మనో మామం సప్రశ్నాతపమాధితః,

భువనార్గణ వింశాః ప్రయాచి పరమం పదమ్. 4-38

సప్రశ్నాత సమాధిగ్ధాః ఇద అర్చిరూపమును తెలిసికొని
భువని మృగము చ్చాచా విరమింపై శాంతము పరమాత్మపదమున
ప్రవేశించుచున్నాను.

81 అత్ర తో మోహః కః శోక ఏతత్త మనువశ్యతః.

4-42

ఈ ప్రపంచమున ఏతత్తమును గాంచువానికి, ఇత మోహ
మెందు? శోక మెందు?

82 యస్యానుభవవర్తనా బుద్ధి స్తత్యై ప్రవర్తతే,

తద్బుద్ధిశోచదా స్పృశ్యే ముచ్యతే పర్యపాతతైః. 4-43

ఎవనిబుద్ధి, అనుభవవర్తనము అర్థ్య శక్త్యనునందఱి ప్రవ
ర్తించునో, అట్టివానికి బుద్ధిశోచనమైన జా భగ్నమును పర్యపాత
మొనరించును ముక్తి తెందుదురు.

83 ఎవేకజన్మసంస్కార గురుదేవప్రసాదతః,
విఙ్గాభాసా తతో వేదో జాయతే తస్య యోగినః.
5-66

అవేకజన్మ సంస్కారములచేతను, గురుదేవుని అను
గ్రహమునకు, యోగాభాసము నలసినది యోగి జ్ఞానము కలు
గును.

84 తైంఛారా మివాప్నోత్తం దీర్ఘఘంటావినాదవత్,
అవాన్యం ప్రణవవాక్యైశ్చ యస్తం వేద స వేదవిత్.
5-69

తైంఛారవలె అవినీర్ణమైనదియు, దీర్ఘఘంటావినాదము
వలె గుర్చిమీసినదియు, అలాగే ప్రణవమునకు, ఏకం ప్రణవమౌర్ధ్వము
యొక్క అగ్రము నుండినవాడని వేదవేత్తయని చెప్పవలెను.

85 సర్వవిఘ్నహర శ్చాయం ప్రణవః సర్వదోషహః.
5-71

ప్రణవమౌర్ధ్వము సమస్తవిఘ్నములను పోగొట్టునదియు,
సమస్తదోషములను తొలగించునదియు అయియున్నది.

99. శాస్త్రాయనీయోపనిషత్తు

1 సమాసక్రం సదా చిత్తం జన్తో ర్విషయగోచరే,
యద్యేపం బ్రహ్మణి స్యాత్తతో న ముచ్యేత
బంధనాత్. 2

మమజన్మ, చిత్తము విషయములందు లగ్నమైన విధముగా
బ్రహ్మమునందు లగ్నమైనచో ఇత ఎవడని బంధమునుండి విము
క్తుడని కావలెను.

2 చిత్తమేవ హి సంసార స్తత్ప్రసిద్ధయత్నేన శోభయేత్,
యచ్చిత్త ప్రస్థయో భవతి గుహ్య మేతత్సాతసమేశ

చిత్తిమే సంసారము. కావున దానిని (చేతున్నచూడగ) ముగ
శుద్ధము చేయవలెను. మునుపటి చిత్తియంతో దీనిని చింతించునో
అర్హమందు తప్పదు మనము. (చానివలెనే చూచుచున్నాము). ఇది
సవాతంత్ర్యమైన రహస్యము.

3 జ్ఞానయజ్ఞః స విజ్ఞేయః సర్వయజ్ఞోత్తమోత్తమః 16

జ్ఞానయజ్ఞము అన్నియజ్ఞములకంటె సర్వోత్తమమైనదని
తలచుచున్నాము.

4 ఆత్మానం చేద్విజానీయా ద్ మన్మతి పూరుషః,

విమిచ్చ స్కవ్య కామాయ శరీర మనుసంజ్వరేత్ 22

మనములు 'మ ఆత్మ మేను అయియున్నాను' అని తెలిసికొని
పరమ (ఆత్మపరమాత్మ) అయినను పొందినప్పుడు; ఇంక 'మేను' యెవరి
కోరికచేత తనశరీరమును స్వేచ్ఛియును (ప్రకృతియనుములను) చేసి
కోరయని భావము).

5 గురురేవ పరోధర్మో గురురేవ పరాగతిః, 30

గురునే పరమధర్మము. గురునే పరాగతి.

6 మస్య దేవే పరాభక్త ర్యథా దేవే తథా గురౌ,

స బ్రహ్మవి త్పరం బ్రేయా దితి వేదానుశాసనమ్

—ఇత్యుపనిషత్: 37

ఎవనిచే చేత్రునియందు గొప్పభక్తి కలగా, చేత్రునియందునుగల గురువ్రహ్మను గొప్పభక్తి కలగా, అట్టి బ్రహ్మచేత్ర మబ్రహ్మ ఘనము పొందునని వేదము వచింపుచున్నది.

100. హయగ్రీవోపనిషత్తు

1 నారదో బ్రహ్మాణ ముపపమేశోవాచ—

అసీహి భగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం యయా
ఓచిరాత్పర్వసాపం ష్టపోహ్య బ్రహ్మవిద్యాం అరైః
శ్వర్యవాన్ భవతి—

బ్రహ్మావాచ—హయగ్రీవరైపత్యా స్మహ్యై నోః
వేద — స క్రుతి స్మృతీలిహస పురాణాని వేద
స సర్వైశ్వర్యవా స్పవతి త వితే మహ్యైః.

నారదుడు బ్రహ్మచేత్రుని నమింపించి యిట్లుకాను—“మహాత్మా!
“దేనిచేత మనుజులు సమస్త పాపమును పోగొట్టుకొని బ్రహ్మ
విద్యను పొంది సర్వైశ్వర్యవంతులవగుట అట్టి శ్రేష్ఠులగు బ్రహ్మ
విద్యను గూర్చి వచింపుడు”—అది విని బ్రహ్మచేత్రు డీట్లు చెప్పెను.
హయగ్రీవచేత్రుని మంత్రములను కేలివిగొనువాడు శ్రుతిస్మృతి
పురాణములను కేలివిగొనువాఁడగును, అతఁడు సర్వైశ్వర్య
వంతుఁడగును. అది ఈ మంత్రములు—

2 విశ్వోత్తీర్ణస్వరూపాయ చిస్మయానందరూపితే,

తుభ్యం సమో హయగ్రీవవిద్యారాజాయ విష్ణవే
స్వాహా స్వాహా సమః.

విశ్వ తీతస్వరూపుః పుత్రః, చిన్మయానందరూపుః పుత్రః,
విద్యులకు ప్రభువును, సర్వ బాధలకరపును, హయగ్రీవుడవును అగు
నీకు నమస్కారము.

3 ఋగ్వజాస్పామరూపాయ వేదాహరణకర్మణే,
ప్రణవోద్ధీతపపుషే మహాశ్వశిరసే నమః

స్వాహా స్వాహా నమః.

ఋగ్వజాస్పామరూపాయను, వేదమలను పల్ల సాత్త్వికః
శాసిత వాడును, ఓంకారస్వరూపుడనును, గొప్పఅశ్వము యొక్క
శిరస్సుకలవాడను అగు హయగ్రీవునికు నమస్కారము.

4 ఉద్ధీత ప్రణవోద్ధీత సర్వవాగీశ్వరేశ్వరః.

సర్వవేదమయాచిప్త్య సర్వం బోధయ బోధయ

స్వాహా స్వాహా నమః

ప్రణవ (ఓంకార) స్వరూపా! సర్వవాక్కులకు ప్రభువా!
ఈశ్వరా! సర్వవేదమయా! అనింత్య స్వరూపా! నమస్తమః
(క్షానము) బోధిస్తుము, బోధిస్తుము, నీకు నమస్కారము.

101. దత్తాత్రేయోపనిషత్తు

1 సత్యక్షేత్రే బ్రహ్మే నారాయణం మహాసామ్రాజ్యం కిం
కారకం తస్మిన్ బ్రహ్మే తగవ న్నిత్యత్ర; సత్యా
నంద చిదాత్మకం సాత్త్వికం మామకం ధామోపా
సేత్కాహ.

వత్సవ్యశ్రుతిమందు బ్రహ్మదేవుడు మహర్షివలె కలకత్త పాపహర్యా
ధీశుడును సారాధుడును తారకము (బ్రహ్మ తిరిగివచ్చేయుటకు)
ఏదియో వచించుచును యిది గంగా తిరుమలకు సారాధుఁడనని వత్స
వంద చిదాత్మకమైతియను, సాత్త్విక మైవదియనని వాచిమిక్త-
స్థావమును (వ్యవహరమును—ఆత్మవ్యవహరమును) విశావీయమును
అని చెప్పును.

ఓమ్

102. గారుడోపనిషత్తు

- 1 విషం బ్రహ్మతీర్థం ప్యా వస్మకం బ్రహ్మమాత్రకమ్,
బ్రహ్మాతీర్థం విషవ ద్ధృష్టిహ్యమారం ఖగేవహమ్.

బ్రహ్మముకంటె శేషమిది విషము. బ్రహ్మము అమృతియు.
విష్ణువసుదాను బ్రహ్మనిర్మలమైన వ్యక్త్యజగత్తును విషమునలె
లభించి బ్రహ్మమాత్రమును అమృతమునలె స్వీకరించవలెను.

- 2 ఓం వమో భగవతే మహాగరుడాయ విష్ణువాహనాయ
త్రైలోక్యపరిపూడితాయ వజ్రనఖ వజ్రకుండాయ
వజ్రపక్షింశ్చక శరీరాయ ఏహ్యేహి మహాగరుడ
విషం చిద్ధి ధిద్ధి ఆవేశయావేశయ హుం ఫల్ ప్వాహ.

భగవంతులగును, విష్ణువాహనులగును, త్రిలోకవాసులలే
పూజించుచునువాగును, వజ్రనఖులును, వజ్రకుండలును ఇత్ర
వజ్రాలంకృతకరీరులగును అని గరుడ్యంత్రమును వమిష్కనము. ఓ
మహాగరుడయ్యలెవడా! కమ్మ! కమ్మ! విషమును భేదింపుము. (హ-
సావయమున) ప్రవేశింపుము!

103. కలిసంతరణోపనిషత్తు

1 య ద్వివ్యవాయ స్మరణాం సంసారో గోష్పదాయకే,
స్వాసస్యతత్త్వి ర్వవతి త ద్రామపద మాశ్రయే.

ఎవనియొక్క వివ్యవాయమును స్మరించువాని సంసారము
గోష్ఠపాదముగ తోచునో, ఆవస్యతత్త్వి కలుగునో, స్థితి శ్రీరామ
భక్తుని పాదములను ఆశ్రయించును.

2 ద్వాపరాస్తే నారదో బ్రహ్మణం జగామ, కథం భగవదే
గాం వర్యటన్ కలిం సంకరేయ మితి స హోవాచ
బ్రహ్మ సాధు పృథ్విఽస్మి సర్వభుతిరహస్యం గోప్యం
తచ్చురియ యేన కలిసంసారం తరిష్యసి భగవత ఆది
పురుషస్య వారాయణస్య నామోచ్ఛారణ మాత్రేణ
నిర్హతకలిరృపతి, నారదః పునః ప్రశచ్చ తన్నామ
తిమితి, స హోవాచ హిరణ్యగర్భః.

ద్వాపరయుగముయొక్క కలిక నారదుని బ్రహ్మజేవుని
యొద్దగిరి 'మహాత్మా! నీవు భూమంకలయున సంపరిచయచు
పొగము నెల్లు బాటుగలనో వదిలెదని యుగంగా, అంతట బ్రహ్మ
జేవుఁ డిట్లు వదించెను—'నారదా! మంగ్రప్రశ్న జేసినవి, నమస్త
జేదముల రహస్యమైన సంసారతరణోపాయమును చెప్పుచున్నాను.
వినుము— "భగవంతుఁడును, ఆదిపురుషుఁడును అయిన వారాయ
ణుని నామమును ఉచ్చరించువెనుకల పాపము దూరీకృత మగును—
అంతట నారదుడు 'ఆ నామమేటి అది అయిగంగా, బ్రహ్మజేవుఁ
డిట్లు వదించెను—

- 3 " హారే రామ హారే రామ రామ రామ హారే హారే,
హారే కృష్ణ హారే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హారే హారే".
- 4 ఇతి బ్రోవశశం నామాష్టాం కలిరర్జుణనాశనమ్,
నాతః పరతపోపాయః పరస్వచేదేషు దృశ్యతే,
హారే రామ హారే రామ రామ రామ హారే హారే
హారే కృష్ణ హారే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హారే హారే

ఈ ప్రకారముగ పదనాల్గవ అశ్వాసములతోఁ గూడినవియు,
కలికల్మషమునకు వినిపించెడిదిగా వీరియును ఈ 'హారేరామ హారే
కృష్ణ' ముద్రయు రిప్పు కలిగించినవియును నేలొక శ్రీకృష్ణార్చన
దిశాయమా నమస్తేదేవములందునుగావ కనవించుటలేదు.

104. జాబాల్యుపనివత్తు

- 1 అహంకారావిష్టః సంసారి జీవః స వివ పశుః,
పర్వజైః పంచత్వత్వ సంపన్నః పర్వేశ్వర తఃశః
పశుపతిః,

అహంకారముతోఁ గూడినవాడగు, సంసారిజను కీర్తియు
పశువు (పశులేఖ్యుడు). పర్వజులు, పర్వశక్తి సంపన్నులు అగు
పర్వేశ్వరుడు పశుపతి.

105. సౌభాగ్యలక్ష్మ్యపనివత్తు

- 1 అస్తే లనస్తం సమారోచ్య ఖండే లఖండం
సమర్పయన్,

భూమానం ప్రకృతిం ధ్యాత్వా కృతకృతోఽఽమృతో
భవేత్ 11

అనంతమైనదానిని ఆంకియించుచు, అఖంపమైనదానిని ఖంప
కుండును నమిర్పించుచు, ప్రకృతిని 'భూమా' స్వరూపముగా
భావించువాఁడు కృతకృత్యుఁడగును. అమృతత్వమును పొందును.

2 యోగేన యోగం సంరోధ్య భావం భావేన చాంజనా,
నిర్వికల్పం పరం తత్త్వం సదా భూత్వా పరం భవేత్
12

యోగముచే కృత్యసంయోగమును నిరోధించి, సై నభావ
ముచే కృత్యభావమును క్షేప్రముగ, లెక్కగ నిరోధించి, నరచా నిర్వి
కల్పమై, పరమైసర్వీ కృత్యత్యరూపముగా అయి బ్రహ్మానిర్వ్యయ
పరబ్రహ్మకు యగుచున్నాఁడు.

3 అహంభావం పరిత్యజ్య జగద్భావ మనీద్ధ శమ్,
నిర్వికల్పే స్థితో విద్వాన్ భూయో నాపప్యనురోచతి,
13

అహంభావమును వదిలి, జగద్భావమును వీడి, విజ్ఞానము నిర్వి
కల్పమగు ఆత్మయందు స్థితికలవాడై తిరిగి ఎన్నియైనది ముఖంప
కుండును.

4 సలిలే సైస్త్రివం యిచ్ఛ త్పామ్యం భవతి యోగతః,
తథా ఽఽత్మమససోఽైక్యం సమాధి రభిధీంచుతే, 14

నీటియందు తిష్ఠవలె యింద్రునివలె ఆత్మయందు ముఖంప
యింద్రుని సమాధి యుండును.

5 యత్పమత్వం తమో రత్ర జీవాత్మపరమాత్మనోః,
ఏమి పైపష్టపంకల్పః సమాధి రభిధియతే. 16

జీవాత్మపరమాత్మల మొక్క నమత్వము, నమత్వనంకల్ప
ఓహాత్మక సమాధియని చెప్పబడును.

106. సురస్వతీరహస్యోపనిషత్తు

1 అస్తి భూతి ప్రేమం రూపం నామ చేత్యంశపంచకమ్,
అవ్యక్తయం బ్రహ్మరూపం జగద్రూపం తతో ద్వయమ్. 23

అస్తి, భూతి, ప్రేమము, నామము, రూపము—అని ఐదు
అంశములు కలవు. అందు మొదటిమూలగు బ్రహ్మముయొక్క
అక్షణములు, రెండవ రెండును జగత్తుయొక్క లక్షణములు.

2 ఉపేక్ష్య నామరూపే ద్వే సచ్చిదావందతత్పరః,
సమాధిం సర్వదా కుర్వా ద్భద్రమే వాత నా యహిః. 24

విజ్ఞానమగువాడు నామరూపముల రెండిటిని ఉపేక్షించి,
సచ్చిదానందములందు (అస్తి, భూతి, ప్రేమములందు) తత్పరమై
హృదయమందుఁగాని, బాహ్యమునఁగాని సమాధివిస్మయై యంత
జలెను.

3 సవికలో నిర్వికల్ప స్సమాధి ర్ద్వివిరో హృది,
దృశ్యశబ్దానుభేదేన సవికల్పః పున ర్ద్విభౌ. 25

హృదయమునఁ గాచుచు సమాధివిష్ట సవికల్పమని, నిర్వి
కల్పమని రెండువిధములు. అందు సవికల్పము దృశ్యశబ్దవిష్టమని,
శబ్దానువిష్టమని మఱియ రెండువిధములు.

4 కామద్యా శ్చైత్రగా దృశ్యా ప్రకాశితేన చేతనమ్,
ధ్యానే దృశ్యానువిద్ధోఽయం సమాధిః సచితలృతః.
26

చైత్రవందలి కామ-ద లు దృశ్యములు, వాగ్ని సాక్షి, దైవైశ
చైతన్యమును ధ్యానించుట దృశ్యానుమేలి సచితలృతమాధి యుగము.

5 అనంగః సచ్చిదానందః స్వప్రకాశో ద్వైతవర్జితః,
అస్మితి శబ్దవిద్ధోఽయం సమాధిః సచితలృతః.
27

అనంగమై, సచ్చిదానందమై, స్వప్రకాశమై, ద్వైతవర్జిత
మైశబ్ది అత్యంత నేను అని భావించుట శబ్దానువిద్ధసచితలృత సుమాధి
యగును.

6 స్వానుభూతిరసావేశా దృశ్యశబ్దావపేక్షితః,
విర్వికల్పః సమాధిః స్యాన్నివాకస్థిత దీపవత్.
28

స్వానుభవరసావేశమువలన గలుగునదియు, దృశ్యశబ్దనిహిత
మైవదియు, గాలివీచుతోటగల దీపమువలె నిర్కల మైవదియు
నగు స్థితి నిర్వికల్పసుమాధి యగును.

7 పృథీవ కాహ్యదేశేఽపి యస్మి స్కన్ధింశ్చ పస్త్యనిః
సమాధి రాద్యవస్థాత్రా నామ రూప వృథాత్కృతిః.
29

పృథువునునునందువలె కాహ్యప్రదేశమునును ఏ పస్త్యస్థ
శంలై నను నానురూపిహితమై న భావము, ఆద్యవస్థాత్రాత్వ
రూపము కలిగియుండుటయు సమాధి యగును.

8 ఏతైః సమాధిభి శ్చేది ర్నయే త్యాజం నిరస్తరమ్.
30

ఈ యువిధములై న సమాధినిష్ఠులైనా నిరంతరము కా
మును గవవలయును.

- 4) చేపొలిమనే గరితే విజ్ఞానే పరమాత్మని,
యొర యొక ముదో యాతి తన తన పరావృత్తం.

31

“హానివాఙ్మనః శరీరగణాః, మనోనాశ్చ కలిహోఽనిగణాః
 తుల్యము ఏక రుద్రతే హృత్పతే అచటగుల వరామృతమే (అర్చనాః)
 పశ్యేత్ పశ్యేత్ అమృతా మరణమ్.”

10. మంచి దీపత్వ మితత్వం కల్పితం వస్తుతో సహా,

బ్రతి యన్న విజానీతి న ముక్త న్నాత సంకయః.

—ఇక్కడ నిష్కర్ 33

నామండు శీతవృక్షము, భుజీత్వము కల్పించఁబడినది. ఉష్ణుని
శీత్ర—అది ఎఱుక చెఱుగు చున్నాఁడో అదిగా ముగ్ధుఁడో లాగు
చున్నాఁడు. ఇది సంకేతము లేదు.

107. బహ్వచోపనిషత్తు

- 2 మంచరూప పరిత్యాగో దన్వమూప ప్రహరణః,
అధిష్ఠానం పరం తత్త్వ మేకం స చ్ఛిష్యతే మహర్.

పంచభూతరూపవృత్తికి పరిత్యాగము విలసము, జాన్మమును
ముగిరి జన్మ (వృత్తి) పరార్థములను విడిచివేలి పరిసము, జాన్మము
పరమై, ఏకమై, మహార్పరమైవృత్తి పరచిత్వము (బ్రహ్మము) నేమి
మనము.

108. ముక్తికై^{శి}పనెవ్వులు

1. సమాప్తి దునిగిరై పునీష్టోద్వై శ్లోకాదిభిః.
అష్టైః శ్లోకపత్రైః శ్వాసీ స్త్రాయఃమాఘమహర్నిశమ్

- 2 ధీవిక్రియా సహస్రాదాం సాక్షిణం నిర్వికారిణమ్,
స్వరూపధ్యాననిరతం సమాధివిరమే హరిమ్. 1-3
- 3 భక్త్యా కృతూషయా రామం మ్రువన్ పరచ్చ మాకుడి,
1-4

ససకారి మునులచేతను, వసిష్ఠాదులచేరిని, శుభాచార
చేతను, బ్రహ్మభాగవతులచేతను అపార్మిశములు మ్రుసింపబడు-
వాడును, వేలకొలది బుద్ధివికారములకు సాక్షిమ్రుసింపబడుచు,
నిర్వికారుడగును (అత్య) స్వరూపధ్యాన నిరతుడగును, శ్రీహరియు
అగు శ్రీరామచంద్రుడగు సమాధినిష్ఠుడగుచి వినిమణివేందివ్వు,
హనుమంతుడగు వారికి భక్తితో కృతూషలు కావించును వారిని
మ్రుతించుచు ఇట్లుగిగును—

- 4 త్వద్రూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛామి తత్త్వతో రామ ముత్తమే,
5 అనాయాసేన యేనాహం ముచ్చేయం భవఃస్థనాత్.

1-5

కృపయా వద మే రామ యేన ముక్తో భవా మ్యహమ్

1-6

ఓ రామచంద్రా! మోక్షముకొల్పి మోక్షస్వరూపమును
యథార్థముగా తెలిసికొనగోరుచున్నాను. ఏ మోక్షస్వరూపపాదా
త్వాదముచే నేను మంత్రముగ సంపాదించుభవము నుండి ముక్తయ
నగుచునో, అట్టి మీ శాస్త్రపరమైన స్వరూపమును దెలుచేసి నాకు
తెలుపుడు.

- 6 వేదాస్తే న్ముపకర్షిో హం వేదాంతం సముపాశ్రయం

1-7

(అవును (శ్రీ)రామచంద్రునిపట్ల తెప్పించు—)

ఓ అంజనేయా! నేను వేదాంతమందు మృపతిష్ఠుడనై యున్నాను. కాబట్టి నీవు వేదాంతమును లెప్పుగ ఇశ్రయింపుము.

7 తైవల్యంత్రీ చేతైవ పారమార్థికరూపిణీ,
దురాచారరతో వాపి మన్నామ భజనా కృపే. 1-18

ఓ వానశ్రేష్ఠా! దురాచారనిరసూనై నను నాయుక్త-
నానుమును భజించుటచే (సన్మార్గము వశలయించి) పరమార్థరూప
మును తైవల్యమును, మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

8 గురూపదిష్టమార్గేణ ధ్యాయ వృద్ధుః మవ్యయమ్,
మత్స్యాదుజ్జంఘ ద్విజః సమ్యగ్ గృతే దృప్రిమరకీటవత్. 1-24

గురూపదిష్టమును మార్గమార్గారా వాళరహితమైన వాస్తవ
రూపమును, గురుములను లెప్పుగ ధ్యానించుచు బ్రహ్మనిష్ఠుడగు
ప్రమరకీటన్యాయమున నాపాయజ్యమును పొందును.

9 చతుర్విధా తు యా ముక్తి కృదుపాసనయా భవేత్.
1-25

పాలోక్య, పాపీయ, పారూప్య, పాయజ్యములను
నాలుగువిధములైన ముక్తిని మనుజుడు వచ్చు ఉపాసించుటచే
పొందుచున్నాడు.

10 గృహీత్వాష్టోత్తరశతం యే పతన్తి ద్విజోత్తమాః,
ప్రారణ్యక్షయపర్యంతం జీవన్ముక్తా భవన్తి తే. 1-42

ఏ బ్రహ్మనిష్ఠులు నూటయెనిమిదిఉపనిషత్తులను యోగ
చేసింది వా.యంకలిగొనుమును గ్రహించుకో వాడు ప్రారణ్యక్షయ

పర్యంతము జీవన్ముక్తులై విలసిల్లుదును. (అనుపతి విః
భవముగూడ).

11 జీవన్ముక్తి విదేహిముక్త్యైః అష్టోత్తరశతో
ప్రమాణం, శర్త్తత్వాది దుఃఖనివృత్తిచార్వా
సందాహాస్త్రైః ప్రయోజనం భవతి.

జీవన్ముక్తి, విదేహిముక్తులకు అష్టోత్తరశతో
(108 తీవ్రవిస్తృత) ప్రమాణము. శర్త్తత్వాదిదుఃఖనివ
సరిత్యా రా విశ్వాసందము లభింతుట ప్రయోజనము.

12 పురుషప్రయత్నసాధ్య వేదాస్త్రశ్రవణాది జః

జీవన్ముక్త్యాది రాహితీ భవతి సర్వవాసనాద్రయ

పురుషప్రయత్నసాధ్యమైన 'వేదాంతశ్రవణాదుల'
ధ్యాన, సమాధినిష్ఠలచే జీవన్ముక్తి లాభము చేతుండు
వానివలె ముందుంచుటచే అట్టిలాభము నిర్ధించును.

13 అథ చేతకుభో భావ స్త్వాం యోజయతి సం
ప్రాక్షసే 'స్తతసౌ యత్నా జ్ఞేతవ్యో భవతా'

వానరశ్రేష్ఠాః పూర్వపుటకుభవావలయ, భావమ
కుంసారసంకటమున పడజేయనేని, ప్రయత్నిస్తే ద్వికము
కుభవావలయదాళరా, భావములద్వారా) సత్య బాంధవ్యం

14 కుభాకుభాభ్యాం మార్గాభ్యాం పహన్తి వాసః
పౌరుషేణ ప్రయత్నేన యోజనీయా కుభే ప

వాసనలు జన్మనవి శుభ్ర, అశుభ్రములను కలుగుమాళ్లముల ద్వారా ప్రవహించుచున్నవి. పురుషప్రణుత్పిముచే అశుభ్రమాళ్ల జన్మము నిరోధించి, శుభ్రమాళ్లమున జారిని దురలంఛనలను,

15 పౌరుషేణ ప్రయత్నేన తాలయే చ్చిత్తచాలకమ్. 2.7

పురుషప్రణుత్పిముచే చిత్తదురుగాంభవి తాలించితము చేసికొనవలెను.

16 వాసనాశయ విజ్ఞాన మనోనాకా మహాదుతే,

సమవాలం చిరాభ్యస్తా భవన్తి ఫలదా మతాః. 2.10

మనోదుతి, వాసనాశయము, శక్త్యజ్ఞానము, మనోనాకము అను మూలసాధనములను సమకాలము చిరకాలము అభ్యసించినచో (మీమాంస) ఫలమును అది కలుగఁజేయునని విజ్ఞులు తలంపుదు.

17 ఇచ్ఛాస్తరకతాభ్యస్తా మిచ్ఛా సంసారవాసనా,

సా చిరాభ్యాసయోగేన వినా స క్షీయతే క్వచిత్. 2.14

సంసారకొలది ఇచ్ఛలను అభ్యసించఁబడిన మిచ్ఛయగు సంసారవాసన చిరకాలము అభ్యాసము చేయనిచో ఎప్పుడును క్షయించదు.

18 తస్మి త్సమ్యక్ ప్రయత్నేన పౌరుషేణ వివేచినా,

భోగేచ్ఛాం దూరక స్త్యక్తాః క్రయ మేవ సమాచర.

2.15

కారణి సామ్యుదా వివేకముతోఁగూడిన పురుషప్రయత్నముచే భోగేచ్ఛను దూరముగ వదిలివేసి బాహ్యాశయసాధన అను మూడిటిని త్యక్తగఁ జేయుచును.

19 తస్మాద్వాసనయా యుక్తం మనో బద్ధం విదు ర్గు
సమ్య గ్వాసనయా త్యక్తం ముక్త మిచ్ఛన్తిధీమతే.
మనోనిర్వాసనితాప మాచరాతు మహాకపే 2.

(అశుభ) వాసనలతో గూడియున్న మనస్సు బద్ధమని స్వ-
దృష్టమగును. వాసనారహితమగు మనస్సు ముక్తమని చెప్పఁబా-
లివానకలేపా! మనస్సును శీఘ్రముగ వాసనారహితముగ జ-
య్యము.

20 సమ్యగాలోకనా త్పత్యాద్వాసనా ప్రవిలీయతే,
వాసనా విలయే చేత శ్చమ మాయాతి దీపవత్. 2.1

సత్యమును (యథార్థమును) తెల్పుగ జవలోకించుట
వాసన సరించిపోవుచున్నది. వాసన సరించుటచే చిత్తము (హ-
లేని) దీపమువలె శుభించిపోవును.

21 వాసనాం సంపరిత్యజ్య మయి విన్యాత్రవిగ్రహే,
యన్తిష్ఠతి గతవర్జగః సోఽహం సర్విత్పుణాత్మకః,
2.1

వాసనను తెల్పుగ కరిగ్యమిది చిన్మాత్రస్వరూపుడైన
నాయందు (అత్మయందు) ఏదిధమైన మేళనములేక నిశ్చింతగ న
కొనియుండువాఁడు. సర్వితానందస్వరూపుడై యుండును.

22 సమాధి మథ తర్కాతి మా కరోతు కరోతు వా,
హృదయే నాత్మసర్వేషాం ముక్త ఏవోత్తమాశయః,
2.11

మహాయ మహాధిస్థ్యుడైన యుండువాఁడు. లేక కర్మణ
చేయువాఁడు! హృదయమందు సాంకల్యమైన సమస్తవ్యాంధలుగ
(పరిపూర్ణత్వమును బడసిన) ఉత్తమాశయము ముక్తుడే అగును.

23 నైష్య-ర్యేణి న తస్మాద్ద ప్రస్థానైః ప్రతి స కర్మభిః,
స సమాధాపణాప్యాయాం యస్య నిర్వాపనం మవః.

2_20

ఎవనిమనస్సు వానరకాకహితముగ మన్ననో, అట్టివానికి
కర్మలను చేయవలయుచేగాని, కర్మలను చేయుటచేగాని, సమా-
ధిచేగాని, అపమోచేగాని ప్రయోజనము లేదు.

24 సంత్కర్తవాసనా న్మనా దృతే నాస్త్రిత్యదుం పదమ్.

2_21

వాసనలను వదలి మానముగా నుండు స్థితికంటె ఉత్తమ
లైవపదము (స్థితి) పోరాకటి లేనలేదు.

25 దృఢాభ్యస్త పదార్థైః కాపనా దతిచంచలమ్,

చిత్తం సంజాయతే జన్మజరామరణకారణమ్. 2_25

దృఢముగ అశ్యసించబడిన పదార్థభావనచే ముచుండును
మన చిత్తము జన్మజరామరణ కారణ మగుచున్నది.

26 అసంగవ్యవహారత్వాత్ భవభావనవర్జనాత్,

శరీరనాశ ద్విత్వా ద్వాసనా స ప్రవర్తతే.

వాసనా సంపత్కాగా చిత్తం గచ్ఛ త్యచిత్తకామ్.

2_28

అసంగముగ వ్యవహరించుటలవడము, సంసారభావన లేక
దోష్టవలనము, శరీరము పరిచిదోష్టనది అని తెలిసికొనుటలవడము
వానన కలుగనుండును. వాసన కలుగనుండుటలవడ చిత్తము అచిత్త
త్వమును పొందును. (సంజును).

27 అవాసవశ్చా త్వతతం యదా స మమతే మనః,

అమనస్తా తదోదేతి పరమోపశమ్యదా. 2-29

వాసవము నశించునచే మోక్షస్థు సంతృప్తిహిత మగును,
అప్పుడు పరమకొరత్యవదను అమనస్కత్వము కలుగును.

28 అమృతృప్సమనా యాపదృవా నజ్ఞాతకర్షణః,

గురుశాస్త్రప్రమాణై స్తు నిర్జీతం తాపదాచర. 2-30

మోక్షస్థు వాసవార్హతియు శాంతిని అను వని నిర్జీతము
నిజాంగం బాలకుడువు, శాస్త్రం గురుశాస్త్రప్రమాణము
గానే ద్విజులయలకిన వానిని అచరించును.

29 సహస్రసాంకురకాభాత్మ ఫలవల్లవకాలినః,

అస్య సంసారవృక్షస్య మనోమూల మిదిం స్థితమ్

2-36

సేవకొలది అంకురములు, కొమ్మలు, ఫలములు, దిగుళ్ళు
మొన్నగువానితోగూడిత ఈ సంసారమును వృక్షమునకు మొదళ్ళు
మూలమై యున్నది.

30 సంకల్ప ఏవ తస్యనేర్షి సంకల్పోపశమేన తత్,

శోషయాళు యథా శోషమేతి సంసారపాదహః. 2-37

సంకల్పమే మనస్సుని తలంతును. సంకల్పము కలుగని
వస్తువు సంసారవృక్షము ఎండిపోవును. శాస్త్రం సంకల్పరహిత్య
ముచే సంసారవృక్షమును శ్రేణుముగ తగ్గించుచుండును.

31 ఉపాయ ఏక ఏవాస్తి మనసః స్వస్య నిగ్రహే,

మనసోఽభ్యుదయే నాశో మనోనాశో మహోదయః

2-38

తన ముఖస్పృగు విగ్రహించుటకు ఒకే ఉపాయము కలదు. ముఖస్పృగు వాసుదేవతమై అస్మయంతన నెలకొనియుండుటయే మనోసాక్షము. అట్టి మనోవాక్యము నిత్యముగ మహాచయశుభముగను.

32 జ్ఞమనో నాశ ముచ్యేతి మనోజ్ఞస్య హి శృంఖలా 2.30
విజ్ఞానకు ముఖస్పృగు నాశమగును చొంచును. అజ్ఞానశి ముఖస్పృగు సంకలనలె అంధక మగును.

33 తావ నిర్మళీవ వేతాలా పల్లవి హృది వాసనాః,
ఏకతత్త్వ దృఢాభ్యాసా ద్యావ వృ విదితం మనః, 2.40

ఏకమైన 108 తత్త్వమును (అత్యంత తత్త్వమును) దృఢమంగ అభ్యసించుటద్వారా ముఖస్పృగు అయిందే అవతరింపబడు రాత్రికాలమున వేతాళములవలె హృదయమున వాసనలు విజృంభించుచునే యుండును.

34 ప్రక్షిణది త్రదర్పస్య నిగృహీ తేంద్రియద్విషుః,
పద్మిన్య ఇవ హేమస్తే క్షీయన్తే భోగవాసనాః, 2.41

చిత్తముయొక్క మరలూ సరించినవాడను, ఇంద్రియములను శక్రమృతము అయిందినవాడను అగు ముఖావతర హేమంత ఋతుప్రభవము తామసికగలవలె భోగవాసనలు పశించును.

35 హస్తం హస్తేన సంపీడ్య దనైర్దస్తా నివిచూర్ష్య చ,
అంగాన్యంగై స్సమాక్రమ్య జయే దాదౌ స్వికం 2.42
మనః, 2.42

చేతిని చేతితో పిటిసి, దంతములను దంతములతో కొరికి ఆకు ముఖములను ఆవయవములతో చాచి మించి మొట్టమొత్తము తన ముఖస్పృగును అయిందే పడెను.

36 స శక్యతే మనో జేతుం వినా యుక్తి మనిందితామ్,
అంకుశేన వినా మత్తో యథా దుష్టమతంగజః, 2.43

అంకుశములేనిచో నుష్టమును ఏనుగును బయలుపడజాలనట్లు
ఉక్తమైనచే యుక్తి లేనిచో మమ్యురు బయలుపడుట శక్యము
కాదు.

37 అధ్యాత్మ విద్యాధిగమ స్స ధుసంగతి రేప చ, 2.44

38 వాసనా సుపరిత్యాగః ప్రాణస్సంద విరోధవమ్, 2.45

ఏతా స్త్రా యుక్తయః పుష్టాః సన్తి చిత్తజయే రీత.

అధ్యాత్మ విద్యాప్రాప్తి, పాథుజనసాంగత్యము వాసనా
త్యాగము, ప్రాణరూపము—అను ఈ యుక్తయలు గిర్దియారు
బయలుపడుట తస్యగ ఉపశాంతిమను.

39 విలాప్య వికృతిం కృత్వాన్యం సంఖపవ్యత్యయం

క్రమాత్,

పరిశిష్టం చ తిన్ద్రాత్రం చిదావదం విదిస్తయ, 2.50

వికారము అన్నిటిని తొలగించుకొని, 'నేటి, నేటి' (ఇదికాదు,
ఇదికాదు) అను ప్యతివ్యాకా దృశ్యభావమును పోగొట్టుకొని
శేషించు చిన్మాత్ర చిదానందాత్మమగుకొని చింతన చేయుము.

40 దృఢభావనయా త్యక్త పూర్వాపరవిచారణమ్,

యదాదావం పదార్థస్య వాసనా సా ప్రకీర్తితా, 2.57

దృఢభావనలన పూర్వాపరవిచారణ ఏమియులేక ఆ యా
పదార్థములను గ్రహించుట వాసన యవలంబించు.

41 భావితం త్రిప్రసవేగా దాత్మనా యుక్తదేవ సః,

భవత్కాకు కస్మిశ్చేష్ఠ విగతేరవాసవః, 2.58

వాసదత్తేస్తా! మరుజాటం అన్యథాతమం లేనివాడై పీఠ
సంజేగముతో మనస్సుచే జేయి భావించువో, అవస్థువుగా అతలా
వరిత క్షణమును పొందును.

42 తావ్యగ్రూపో హి పురుషో వాసనావివశీకృతః,

సంపశ్యతి యదే దైత తృప్త్యస్త్యితి విముహ్యతి, 2.59

వాసనావరితశు యోగినికూటం తావ్యశక్త్యుపాప్తైః చేసి
గాంచుకో అదియే సద్వస్తువని మోహమునం పొందును.

43 వాసనా ద్వివిధా ప్రోక్తా శుద్ధా చ మలినా తథా,

మలినా ఇన్యహేతు స్పృహ చ్చుద్ధా ఇన్యవిదాశ్చి, 2.61

వాసన శుద్ధమని, మలినమని రెండు విధములు. మలినవాసన
అప్పుడు కాంక్ష మగును. శుద్ధవాసన ఇన్యహేతుమును కలుగ
జేయును.

44 బహుశాస్త్రతథాన్తా రోమన్తేన వ్యతైవ రిమ్,

అన్వేష్టవ్యం ప్రయితేన మారుతే శ్లోతి రాస్తరమ్.

2.63

అంబనేయా! అనేకశాస్త్రములకుం తెందిన శ్లోకను కల్గిం
యటచేతను, సామరసీయుటచేతను ఏమి ప్రయోజనము! బృహదయ
మందలి అత్యుశ్యక్తిని ప్రయత్నించువార్యకముగ అవ్వేసించవలయును.

45 అధీత్య చతురో వేదా స్పర్వశాస్త్రా ఇన్ద్రనేకళః,

బ్రహ్మతత్త్వం న జానాతి దర్శి పాకరసం యథా.

2.65

నాలుగు వేదములను సమస్త శాస్త్రములను ముహూర్త
చదివివను అనుభవముచేసివో గరిత పాకముయొక్క నందిని ఎఱు
గజాలకము మహానా, ను బ్రహ్మతత్త్వమును ఎఱుగజేరడం.

46 స్వదేహానుభవేన న విరజ్యేత యః పుమాన్.

విరాగకారణం తస్య కిమస్య దుషదిశ్యతే. 2-66

తనదేహానుభవంకలి దుర్వాసవచేత సై ర్వాగ్యమును బొందినానికి ఇత సై ర్వాగ్యము కలిగించుటకై ఇత ఏమి చేసలేకము చేయవలెను!

47 అద్ధో హి వాసనాబద్ధో మోక్ష స్సర్విద్యావనాక్షయః,

వాసనాం సంపత్తిత్యజ్య మోక్షోన్మిత్య మపి త్యజ. 2-68

వాసనలు కలిగియుండుటచే బంధము, వాసనాక్షయమే మోక్షము. వాసనలను లేపక పరిత్యజించి మోక్షమును సూక్ష్మ సంభవముగా విమర్శించుము.

48 మానసీ ర్వాసనాః పూర్వం త్యక్త్వా విషయవాసనాః,

మైత్ర్యాది వాసనానామ్ని క్షృణోతామపవాసనాః.

2-69

మొదట మానసికములైన విషయవాసనలను వదిలి మైత్రి, కరుణ మున్నగు మృదువాసనలను గ్రహించుము.

49 తా అవ్యతః పతిత్యజ్య తాన్ దివ్యవహారన్నపీ,

అస్తా ఇస్తా సమస్తేభిః భవ ద్విశ్వాత్రవాసనాః.

2-70

కనుక వాసనలను వదిలి, వానితో వ్యవహరించుచున్నప్పటికి లోక శాంతిచేత నత్యంత సమాధిమైన స్థితిని కలవాడై దివ్యవహారములను విస్మరణముచేయుచుండుము.

50 తామ వ్యత పతిత్యజ్య మిదోబుద్ధి సమన్వితామ్,

శేషస్థిత సమాధానో మయి త్వం భవ మాదుతే. 2-71

అంజనేయా! తమవని మహాబుద్ధిగమద్విశ్రమనం బాధింతులను
వదిలి శేషించిన వాయువు (అత్యయంతు) స్థిరముగ నుండు
యందు. ము.

51 అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం
తథాఽరసం నిత్య చ.గప్తవచ్చ యత్,
అనామగోత్రం మమ రూప మీదృశం
భవస్య నిత్యం పవనాత్మ బార్తిహన్. 2.72

శబ్దం స్వేదములను బోగొట్టువాడవై న వాయువుకా! శబ్ద,
స్పర్శ, రూప, రస, గంధరహితమై, అవ్యయమై, వామగోత్రవృత్త
మైన ఈ నా స్వగూఢమును నిత్యము భజింపుము.

52 సృష్టిస్వరూపం గగనోపమం పరం
సర్వద్విభాతం త్వణ మేత మక్షరమ్,
అలేపకం సర్వగతం యదవ్యయం
తదేవ చాహం సకలం విమృత్త పిమ్. 2.73

చృక్-స్వరూపమైవదియు, అకాశవచ్చితమైవదియు, పరమై
వదియు, సదా ప్రకాశస్వరూపమైవదియు, అవ్యతహిత మైవదియు,
ఏకమైవదియు, సాశరహిత మైవదియు, అమంగ మైవదియు, సర్వ
వ్యాపక మైవదియు, అవ్యయ మైవదియు, విముక్తమైవదియు, సర్వ
ప్రపంచమున వ్యాపించియున్నదియు, ఊకాశస్వరూపమును అను
బ్రహ్మోన్మేషమే నేను.

శి.సె.

హరిః ఓం తత్ సత్.

శ్రీ శుకబ్రహ్మశ్రమ గ్రంథములు

గీతామకరందము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవాడు

రామల్ పైజా 1100 పేజీలుగల మహా గ్రంథము

ఇందు శ్రీ భగవద్గీత మూలశ్లోకములు, ప్రతి శ్లోకమునకు అవతారిక, ప్రతిపఠార్థము, తాత్పర్యము, వ్యాఖ్యానము, ద్రక్ష్య ర్థములు కలవు. ఇంతను గీతను గూర్చిన అనేక వివరములు గ్రంథాదియందు పొందుపరుపబడినవి. ఇదిగాక, గీతాతిత్త్యమును విరోధక మొనర్చుగల వాదాదు మాఱు పేజీలు గల గొప్ప తిపోద్ఘాతమున్న ప్రాచీనమున గలదు. గీతాధీలాఘటకు చాల అవశ్యకమైన గ్రంథము.

పూర్తికాగితో బైండు

రూ : ప. 40.00

Gitamakaranda

(In English)

PRICE : Rs. 40-00

శ్రీ వ నిష్ఠ గీ త

అను

సంక్షిప్త యోగవాసిష్ఠము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రసాదానందగిరిస్వాములవారు

శ్రీ వసిష్ఠ మునీంద్రులచే శ్రీరామచంద్రులకు ఉపదేశించబడిన యోగవాసిష్ఠ మను మహాద్వైత ఆధ్యాత్మిక గ్రంథము దక్షిణ గంధర్వ వ్యవహరము ఈ పరిచ్ఛిన్నం. ఇందు మూలశ్లోకములు, తెలుగు తాత్పర్యములు కుంభ కలప, రెండు భాగములు కలపి ఒకే వాల్యూముగా అచ్చువేయబడినది ముముక్షువులకు ఆధ్యాపక్యకమైన గ్రంథము.

కొమ్మిపై 1980 వేళలు

మొ : రూ. 38-00

భాగవత రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రసాదానందగిరిస్వాములవారు

భాగవతమునందు శక్తి శ్లోక వైరాగ్య ప్రబోధకములైన శ్లోకములను వీరి తెలుగు తాత్పర్యమును చేర్చి ఈ గ్రంథము ప్రకటించబడినది. ముముక్షువులకు అత్యంతావశ్యకమైన గ్రంథము.

మొ : రూ. 36-00

రామాయణ రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలహరు

రామాయణమునందే ఆధ్యాత్మిక బోధకు సంబంధించిన స్లోకములు వీరి, తెనుగు తాత్పర్యములు చేర్చి ఈ గ్రంథము ప్రకటించబడినది. గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీరామ స్తోత్రములు అనేకము చేర్చబడినవి. రామాయణమును గూర్చిన పెక్కు విషయములు తెలుపు శిష్యాత్వమున్న కలదను, ఆధ్యాత్మిక విచారణకు ఇది చాల అవశ్యకమైన గ్రంథము.

దేమిష్టైః చ దాదాపు 800 పేజీలు

మొ : రూ. 36.00

భారత రత్నాకరము

ఈ స్లోకములలో 21-వీరిని మహాభారతమును వదిలి పారాంకమును గ్రహించుటకు అందరి సాధ్యమనే విషయము కాదు. కావున శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలహరు భక్తులకు అయిన బాటలో ఉండిన కొంతమంది పాఠకులమైన భక్తులను వీరి గూర్చిన గ్రంథమే "భారతరత్నాకరము".

మొ : రూ. 36.00

సాక్షాత్తుక వాక్యమునును విశేష ప్రాముఖ్యతను గలిగి యున్నది నేడములు.

ఉపనిషద్ తత్వా కిరము

అట్టి నేడముల పాఠము ఉపనిషత్తులు. అట్టి ఉపనిషత్తుల పాఠమును శ్రుతులకు సంబంధించినను ఉద్దేశ్యముతో శ్రీ విద్యా ప్రకాశానందవిహ్వములవారు 108 ఉపనిషత్తులలోని ముఖ్యమైన మంత్రాలను వీరి వాటికి తాత్పర్యమును ప్రాసీన గ్రంథరూపము "ఉపనిషద్ తత్వా కిరము".

మల : రు. 25.00

యోగవాసిష్ఠ రత్నా కిరము

శ్రీ పసిష్ఠులవారు శ్రీ రామచంద్రుని వకు ఉపదేశించిన గ్రంథము పేరు యోగవాసిష్ఠము. ఇట్టి గ్రంథము 33 వేల శ్లోకములతో కూడినది యున్నది.

అంతటి బృహద్గ్రంథములోని పారాంశమును శ్రుతులకు అందించవలెనను సంకల్పంతో శ్రీ విద్యాప్రకాశానందవిహ్వముల వారు సాధనలకు ఎక్కువగా ఉపయోగపడు శ్లోకములను వీరి వాటికి తాత్పర్యమును ప్రాసీన గ్రంథము "యోగవాసిష్ఠ రత్నా కిరము". గ్రంథ ప్రారంభమున శ్రీ యోగవాసిష్ఠము యొక్క కథాభాగములను వచన రూపముగా చూపు 300 పేజీలలో వివరించబడింది.

మల : రు. 25.00

సాక్షాత్తుక వాక్యమునును విశేష ప్రాముఖ్యతను గలిగి యున్నది నేడములు.

గీతోపన్యాసములు

శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామిలవారు గీతాతత్వమును సూక్ష్మ కావించిన మహోపన్యాసముల కుగ్రహాతుల గ్రంథము. సర్వములను గ్రాహ్యముల నీతి మంత్రైలిలో వ్రాయబడినది. గీతాభిలాషులకు అత్యంత ప్రయోజనకరమగు గ్రంథము.

1/8 క్రాఫ్ట్ అ. 660 పేజీలు రెల : రు. 20-00

మోక్షసాధన రహస్యము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

ఇంద్రుని మోక్షమును అంధరాహిర్యమును, పరమ కాంక్షిని అవయుటకు పరిచిన సాధనోపాయముల కర్తవ్యము తెల్పి యొ వివరింపబడినది. ముఖ్యములను ఇతర హితకరమైన గ్రంథము.

1/8 క్రాఫ్ట్ అ. 675 పేజీలు రెల : రు. 20-00

బ్రహ్మచర్య విజయము

బ్రహ్మచర్యము యొక్క మహిమ అనెందుమైనది. అట్టి బ్రహ్మచర్యమును ఎట్లు అలంబించవలెనో మార్గములు, మార్గములు, రహస్యములు వివరముగా తెలియజేసిన పాత్ర ఈ గ్రంథము గొనుగా నివయోగపడగలదు.

రెల : రు. 15-00

పరమార్థ కథలు

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

నిరూపణ అధ్యాత్మికతత్వము కథలవ్వారా, ఉపమానముల వ్వారా, వృత్తాంతముల వ్వారా తెలుపబడినపుడు మాత్రమే శ్రోతల హృదయమున చక్కగ ప్రవేశించగలదు. వేదాంతతత్వమును సుబోధక మొనర్చగల అధ్యాత్మిక కథలు ఎన్నియో ఈ గ్రంథమున వ్రాయబడినవి. ప్రతి కథ చివర ఆ కథకు సంబంధించిన నీతిరూప తెలుపబడినది. పాఠకులకు అధ్యాత్మిక ప్రేరణను ఈ గ్రంథము ఎంతయో ఉపకరించగలదు.

1/8 బ్రాన్ పైకా పాదాపు పేజీలు 800 డెల : ఏ. 20-00

అధ్యాత్మ రామాయణము

అధ్యాత్మ రామాయణమును మహావృత్తి గ్రంథమును కలిపి రామ శ్రీ నేతవ్యాస మునిశ్రమలు. ఈ గ్రంథము పాఠ్యశాల పరమేశ్వర సంపాదనరూపముగ నున్నది.

మూలగ్రంథములోని ఆయాశ్లోకములు సంస్కృతమున నవనరూపమున 44 పుస్తకమునంది వివరింపబడినది.

డెల : ఏ. 10-00

తత్త్వ సారము

రచయిత: శ్రీ విద్యాప్రకాశం దగిరిస్వామి లాచారు

నిరూపించిన వేదాంతతత్త్వము మలభూత తత్త్వములు (పాటలు)తో ఇందు తెలుపబడినవి. జనసామాన్యమునకు విని వ్వారా అభ్యాత్మికక్షణము చక్కగ జోధవవగలను. ఈ తత్త్వములను (పాటలను) వారివారికి అనుగుణ్యమైన రాగములతో పాని కొని ఆపండించవచ్చును. మొ: 2.00

మానస తోధ

వేదాంతరహస్యములను అందరికీ అందుబాటులో ఉండు కొరకు జనసామాన్యానికి అర్థమైన భాషలో అవగా పాటల రూప కముగా రచించిన దాగుండునని తలంచి శ్రీ విద్యాప్రకాశా శంకరి ప్రియులవారు 108 పాటలుగ రచయించిన గ్రంథమే మానసతోధ. మొ: 2.00

పాండవ గీత

భక్తిరహితకములైన పెక్కు మహర్షి శ్లోకములతో నూడిన గ్రంథమే ఈ పాండవగీత. ఇందు వేదము పాండవతే కా? ఇతను ఏ కేమంది మహర్షులు వదించిన దివ్యతోధలు గలవు.

మొ: రు. 2.00



అధ్యాత్మ జడ్జిమెంటు

పరమాత్మజ్ఞేతమును కోర్టులో ముముక్షువను వారి అజ్ఞానమును ప్రతిపాదిస్తే కాబా వేయగా నర్జరువు అను ఇక్ష్మి ఇరువైపుల సాక్షులను విచారించి డిక్రీ ఇచ్చును. విచారణ అత్యంత మనోరంజకముగ నుండును. వెల : రు. 1.50

ప్రణవపూజ

స్వర్ణం పరబ్రహ్మముయొక్క వాచకమును ప్రణవము (ఓం కాళము) మహావక్త్రమైనది. మహాశక్తియును అట్టి ప్రణవము యొక్క పూజావిధానము ఇందు తెలుపబడినది.

వెల : రు. 0.75

గౌరీపూజా విధానము

(శ్రీ) గౌరీ పేరియొక్క పూజావిధానము, అర్చనవిధి ఇందు తెలుపబడినది. వెల : రు. 0.75

అధ్యాత్మిక హితోక్తులు

అధ్యాత్మిక జ్ఞేతమున పాదగురకు అవశ్యకమైన పెక్కు మితోక్తులు ఇందు వివరింపబడినవి.

వెల : రు. 0.75





మోక్షద్వార పాలకులు

చరిత్రాన్వితానికి నిలయమైన మోక్షమును పొందటము
మునుకుంటున్న ప్రయత్నించుచున్న / . మరీ ఉట్టి ప్రయత్నములు
ఫలించుటకు చలవిన ఆనంద మలగోపాయములను ఈ గ్రంథము
తెలుపుచున్నది.

తెల : రు. 1-25

ధ్యానపద్ధతి

పాఠకుని ధ్యానమును ఎలా అభ్యసించాలో ముమ్మారు
ఎలా నిలపాలి, అవరోధమును ఎట్లు ఎదుర్కొనాలి తెలుపటము
దివ్యములు ఈ గ్రంథములో విశదీకరింపబడినవి.

తెల : రు. 1-50

అత్మత్వ విచారణ

సర్వజీవులందును సాక్షి గొప్పమన తెలుగుచు, సమస్త
ప్రపంచమునకు ఆధారభూతమై జగత్తు పరిందినను తాను మాత్రము
నశించక సమస్తమును ప్రకాశింపజేయునది ఏది గలదో అట్టి ఆత్మ
తత్త్వమును సూక్ష్మ విచారణ ఇందు తెలుపబడినది.

తెల : రు. 1-25





బ్రహ్మసంద వైభవము

రచయిత : శ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిలవారు

చరితచీరము అనందమును కాంక్షించుచుండును. అనందము యొక్క పరాకాష్ఠయే బ్రహ్మసందము. ఏమయినదము నుజ్జితమైనది. బ్రహ్మసందము కాశ్యపమైనది. అట్టి బ్రహ్మసందమును బహుముఖు పెక్కు ఉపాయములు ఈ గ్రంథమున తెలుపబడినవి. సద్విబుధును అంత్యకమైన గ్రంథము.

1/8 క్రాఫ్ పైజా పాపాపు పేజీలు 200 ధర : రు 10-00

భజనలు—తీర్థనలు

భగవంతుని భజించుటకు, సంకీర్తన యొనర్చుటకు బలవంత భజనలు - తీర్థనలు కుర్ర ఈ గ్రంథమున ప్రకటింపబడినవి. ప్రతి భజనయొక్క తాత్పర్యమునన్ని తెలుగులో వివరింపబడినవి. కాబట్టి భజనలు సలుపువారికి, సంకీర్తనాదులు సొనర్చువారికి ఈ గ్రంథము చాలా సహాయకారిగ ముంపగలదు.

1/8 క్రాఫ్ పైజా 866 పేజీలు ధర : రు. 10-00





శ్రీ భగవద్గీత (మూలాక్షరి)

(త్రివిధ ముఖద్విత ఛాందో - ప్లాస్టిక్ కవరుతో)

ఇందు భగవద్గీత మూలాక్షరీకములు, పెన్డైట్ పులలో ప్రకటింపబడినవి. త్రివిధ శ్లోకములకు తెలుగు తాత్పర్యముకూడ కలదు. దృష్టిమాంశ్యము కలవారు కూడ ఈ గ్రంథముజ్ఞానా శాశ్వతారా యుగా చేయుటకు పిలుచుచును.

శీర్షిక : పేరులు

వెల : రు. 10.00

శ్రీ భగవద్గీత (మూలం)

ఇందు భగవద్గీత మూలాక్షరీకములు గలవు. పాఠాంతరీకములకై మొదటి (కృష్ణార్చితవర్ణ ముఖద్విత) పేరును, ప్లాస్టిక్ కవరుతో.)

చాంద్రికా పేజీలు 812 పేజీలు.

వెల : రు. 3.00

శ్రీ మలయాళ మహర్షి

(శ్రీ) విద్యావశాశాసనదత్త పాపములవారి గురుదేవులయిన (శ్రీ) మహర్షి మలయాళ పాపములవారి శివిత విశేషములను వారి బోధనలు (శ్రీ) విద్యావశాశాసనదత్త పాపములవారు స్వప్రయోగ వివరించిన గ్రంథము.

వెల : రు. 5.00





వివేకానంద నింహనాదం

(శ్రీ) వివేకానంద స్వామివారియొక్క గంభీరమైన వాక్యములు అధ్యాత్మిక బోధలు ఇందు కలవు. ఇంగ్లీషు వాక్యములు, వాని తెలుగు తార్వర్యము కూడ ఇందు కలవు. అధ్యాత్మికభక్తునకు ప్రయోజనవంతి ఈ గంభీరవాక్యములు ఎవరైనా తీర్థమునకు కలుగజేయగలవు.

కల : రు. 2-50

యమలోక వార్తలు

శీత్రుడు ఏ పాపము చేసినచో యమలోకమున అతనికి ఏ దండన లభించునో ఆ వివరములున్నవి. అంశగొధులు శేకుంధ చేపి కొనుట కొరకు మార్గములున్నవి ఈ గ్రంథమున తెలుపబడినవి.

కల : రు. 2-50

శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యావ్రతాకాశంధగిరి స్వామివారి

జీవిత చరిత్ర

(శ్రీ) కాశపా స్త్రీ యిందలి (శ్రీ) శుక్లబ్రహ్మశ్రమము యొక్క స్థాపకులును, సీతానుకరంబాది గ్రంథరచయకులున్న ఆత్మోత్తర శత సీతాష్టానయజ్ఞ నిర్వాహకులున్న ఈ (శ్రీ) విద్యావ్రతాకాశంధగిరి స్వామివారియొక్క జీవిత విశేషములు ఇందు కలవు.

కల : రు. 2-25





మట్టిలో మాణిక్యము

ఈ కవితము ఆత్మజేత్రపథకు మందిరమనియు, భగవంతుడు ఈశ్వరుడు దివ్యరథమనియు, అట్టి భగవంతుని స్వరూపమును కేటాల్లముగ నిపుటికొందిన గ్రంథమే మట్టిలో మాణిక్యము.

చెల : రూ. 1-25

గీతోపన్యాసముల కేసెట్టు

పూజ్యులీ విశ్వాపరాశరావంశసిని స్వాములవారి గీతోపన్యాసాలు చాలా ప్రశస్తి పొందినవి. వేలకొలది ప్రజానికం ఈ ఉపన్యాసాలు వివరానికి గీతాలయ్యాలకు హాజరయ్యేవాడు. తరుచుల - తరుచుకీ దేవస్థానంబాదు పై ఉపన్యాసాలు ప్రాముఖ్యం గుర్తించి వాటిని రికార్డుచేసి కేసెట్టుగా విడుదల చేశారు. ఇప్పుడు 1 నుండి 18 అధ్యాయములు అభిప్రేక్ష్యాం.

ఒక అధ్యాయముగల కేసెట్ రూ. 25.00

ద్వాదశ మండలి

మొమ్మలపూలకు తత్వావశ్యకములైన పల్లెలందు బోధలు (పాఠసములు) ఇందు కలవు. చెల : రూ. 1-50

వైరాగ్య సాధన

మహాభక్తాంతులైన పద్మభద్రులను జేత్రపథకు తరుణోపాధి మును తెలుపుచున్నది ఈ గ్రంథము. చెల : రూ. 1-25



అవ్యుత విందువులు

శ్రీ విజ్ఞానకాళానందగిరి స్వాములవారు ఉపవ్యాపముల ద్వారా బోధించు అనేక భర్తృకహస్తములను, ఇంకను మహా నీయులు బోధించిన దివ్యసూక్తులు, నందవదేశములు ముద్రాపితములు అను అనేక శీర్షికలను వీరి చేర్చి కూర్చిన గ్రంథమే ఈ ఆచ్యుత విందువులు.

ర.ల : రూ. 1.50

“వేదాంతభేరి”

“మనశ్శాంతికి మహావనకాళము”

(గీతానందకరంక రచయిత శ్రీ విజ్ఞానకాళానందగిరి స్వాముల వారి సంకేతము ప్రతినిధి గౌరవములను)

మహర్షుల చరిత్రలు, శేషాలనుముల చరిత్రలు, అశోక్య మూలములు, మహానీయుల నందవదేశములు, సంస్కృతభాషా శిక్షణ మొదలగు ఎన్నో మాత్రమ విషయములను తెలుసుకొన నుందినారాగి ఆయివచో వేదాంతభేరి పులిక వదనండి. మన శ్శాంతిని పొందండి. క్రింది ఆచ్యుతమును M. O. ద్వారా గూ. 16.00 వందండి, పులికను పొందండి. నందవదేశం గూ. 10.00 లు మూలకమే.

ఆచ్యుత : వేదాంతభేరి కార్యాలయము, హర్యానాప్రదేశం,
పర్యులూపు నం. 122, కిలయ నాం. 520 002.

శ్రీ శుక్రబహ్మశ్రమ గ్రంథములు

1. గీతామతరంగము	20.00
2. Gitamukharanda (English)	30.00
3. శ్రీ పసిష్టగీత	10.00
4. రామాయణ రత్నాకరము	20.00
5. భాగవత రత్నాకరము	30.00
6. భారత రత్నాకరము	30.00
7. శాంతిపర్వరత్నాకరము	25.00
8. యోగబాస్థి రత్నాకరము	25.00
9. గీతోపన్యాసములు	10.00
10. మోక్షసాధన రహస్యము	10.00
11. పరమార్థకథలు	10.00
12. ఆధ్యాత్మ రామాయణము	10.00
13. బ్రహ్మరంద్ర ప్రేరణము	10.00
14. కలనలు - శీర్షికలు	10.00
15. అమృత వీరమృతము	10.00
16. బ్రహ్మచర్య విజయము	10.00
17. శ్రీ భగవద్గీత (మూలాక్షర)	10.00
18. శ్రీ భగవద్గీత (మూలం) కృష్ణనిరీపకు స్టాన్డర్డ్ కవరుతో	2.00
19. మలయాళ మహర్షి	2.00
20. విశేషానంద సింహానందము	2.50
21. యమలోక వార్తలు	2.50
22. శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యాప్రకాశానందగిరిస్వామిఅవారి శివితవర్ణిత	2.50
23. కర్మసారము	2.50
24. పంచాంగలేఖి అధ్యాత్మిక మాసపత్రిక సంవత్సర చందా	10.00
25. శ్రీ : బ్రహ్మప్రకాశానందగిరిస్వామిఅవారి గీతోపన్యాసములు కాగిత బట్టి, అధ్యాయముగల కేసులు	25.00



పై వ తెలుపబడిన గ్రంథములు, కాగితములు ఈ శ్రీంధి అక్షరముల
ప్రాధి తెప్పించుకొనవచ్చును. (పోస్టల్ ప్రవర్తికము)

ప్రొత్తిపాదం: మేనేజరు,

శ్రీ శుక్రబహ్మశ్రమము హోస్టు

శ్రీకాళహస్తి, చిత్తూరు జిల్లా, పిన్: 517 040

